

Welsh National Library of America

at

Brigham Young University

Provo, Utah

From Rev. Daniel Hughes

Call Welsh
No. 783.9

Acc.
No. 456

W67bg

~~At~~ A find. I don't suppose that
another copy is extant. You
should bind this. This author
is the most famous of all Welsh
hymnists, his hymns ~~poetical~~
in all Welsh hymn books. Author
of "Llwyd yr, O Hon Great Jehovah."

GWAITH PRYDYDDAW

Y DIWEDDAR BARCHEDIG

WILLIAM WILLIAMS,

o

BANT-Y-CELYN,

GWEINIDOG O EGLWYS LOEGR:

SEF, YR HOLL

HYMNAU

A GYFANSODDODD YR AWDWR,

AR AMRYW DESTYNAU.

Sal. cxlvii, 1. *Molwch yr Arglwydd, canys da yw canu i'n
Duw ni; o herwydd hyfryd yw, ie, gweddus yw mawl.*

Eph. v, 19. *Gan lasaru wrth eu gilydd mewn Salmau,
Hymnau, &c.*

Argraphiad newydd.

CAERFYRDDIN:

ARGRAPHWYD AC AR WERTH GAN JONATHAN

HARRIS, YN Y PORTH-TYWYLL.

~~~~~

1811.

un yw gwaith priodol yr Awdwr, neu y cyn-ysgrifen. Ac am eu bod wedi eu hanffurfio a'u hanferthu o ran Prydyddiaeth, gan amryw hurtun penglogaidd ac anneallus yn mhlith y Calfinistiaid, ac wedi eu gwyrdroi i gyhoeddi athrawiaeth llwyr groes gan rai Arminiaid, mi a benderfynais i brintio'r holl Hymnau a gyfansoddodd yr Awdwr, fel ag y cyhoeddodd efe hwynt ei hun, mewn amrywiol ddull, ac ar amrywiol amserau; dan obeithio a thaer ymbil ar i'r Arglwydd i'w bendithio etto i filoedd, fel ag y gwnaeth yn mlaen llaw,

Hyn oddiwrth eich

Ufudd wasanaethwr,

A'ch annheilwng frawd,

PANT-Y-CELYN, }
Tachwedd 6, 1810. }

JOHN WILLIAMS.

RHAGY MADRODD YR AWDWR

YN

Y DRYDEDD ARGRAPHIAD.

AT Y DARLLENYDD.

YR wyf yn dy annerch â Llyfr Hymnau a gafodd ei argraffu mewn amryw gopiau ddwywaith o'r blaen, yn awr eu gyd yn un, wedi gwella amrywiol feiau'r Argraff-wasg, ac ystyr rhai gwersi mewn mannau. Yr wyf yn cyfaddef fod rhai (er nid llawer mewn cymhariaeth) o'r Hymnau cyntaf hyn, cuwch o ran sicrwydd ffydd, hiraeth am ymddattod, llawenydd ysbrydol, yn nghyd â chongwest ar elynion, na's gall crist'nogion gweinion yn hawdd eu canu, a hynny a ddigwyddodd nid cymmaint am fod yr Arglwydd

yn cadw fy enaid fy hun mewn hwyl weddol yr amser hynny, ond yn bennaf am fod yr ysbryd hynny wedi cael ei dywallt yn helaeth iawn ar dduwiolion, at wasanaeth pa rai yn benaf y cyfansoddwyd hwynt; amryw o ba rai sydd yn awr yn gorwedd yn y llwch. Ond angenrhaid yw, i mi amddiffyn fy hun mewn rhan yn hyn, trwy ddadleu o'm plaid:

Yn gyntaf, fod swn amrywiol iawn o'r Salmau, os nid y rhan fwyaf, o'r ysbryd hwn o sicrwydd ffydd, congwest ar elynion, ac ymffrost dduwiol--caniadau Salomon sydd yn llawn o gariad, mwynhad, a sicrwydd ffydd; ac hyd yn oed Galarnad Jeremi ei hun sydd yn gwaeddi allan, *Yr Arglwydd yw fy rhan, medd fy enaid.*

Yn ail, eglur yw mae dyled y saint yw yn hytrach ymestyn i fynu mewn profiad at Hymnau o sicrwydd ffydd, mwynhad, llawenydd ysbrydol, a gor-

uchafiaeth ar elynion, na cheisio cael holl ganiadau'r eglwys at amheuaeth, tywyllwch, a llesgedd.

Ac yn olaf, nid oes a gân yn hwylus ond sydd wedi profi Duw yn dda iddynt; ond etto mor belled y mae'r dymmer hon heb ddim golwg ar wael-edd dyn, ardderchawgrwydd y cyfammod newydd, ac ar ogoniant, doethineb, ac anfeidroldeb y iechydwriaeth yn Nghrist, nid yw yn cyttuno â'r gair, na gwir brofiad, ac yr wyf yn ceisio credu nad oes yma un Hymn o'r fath. Ond yr wyf fyth yn addef, er pan y daethum i adnabod mwy o honof fy hun, a gweled mai Aipht o dywyllwch, môr o aflendid, byd o falchder yw dyn, i'r iechydwriaeth yn Nghrist i gael ei dyrchafu gennyf i radd uwch, ac i ddyn a'i ddoniau gael eu diystyru yn rhagor, ac mi wnes fy ngoreu, pa beth bynnag fyddai nattur yr Hymn, achwyniad, erfyniad, ymffrost dduwiol, neu fawl, fod Crist yn ganol bwynt i'r cwbl; a

mi wn bod nifer fawr o Hymnau yn yr elfen hon o glodfori'r Iachawdwr, ei Berson, ei Swyddau, ei Natturiaethau, a'i Waith, yn ol y coppi a roddir i ni yn y Datguddiad; yr hwn yw y cywiriaf i gyfansoddi Hymnau wrtho at oes y Testament newydd, heb gofio agos cymmaint am yr hyn a weithiwyd ynom ni o ras, ffydd, a phurdeb. Ac o bosibl gymmaint arall yn achwynion ar, a gweddi yn erbyn anghrediniaeth, calon galedwch, profedigaethau'r byd, y cnawd, a Satan; fel y gall y rhai gwanna a'r llesga ag sydd yn fyd o amheuaeth, os yn unig y maent yn ymofyn am Grist, ac yn gofidio am eu pechod i'w canu yn hawdd ac yn gydwybodol: yr hyn sydd yn fyngwahodd i roi ychydig gyfarwyddiad i rai fo yn eu rhoi hwynt allan, am fod rhai mor gamsyniol yn nghylch hyn, fel y rho'nt saith neu wyth o wersi allan i gynnulleidfa y byddo tair gwers yn ddigon, a rhai ro'nt allan wersi

uchel o sicrwydd a mwynhad i dyrfafo yn gwadu'r cyntaf, heb brofi mo'r ail; neu wersi o ddiolch am ras a maddeuant i rai nad yw yn ceisio, nac wedi cael y fath beth. Rhai eilwaith ro'nt wersi o achwynion ac amheuaeth i bobl a fo wedi eu dyrchafu i'r nef, ac yn teimlo bywyd yn y ffydd, a'r cythraul tan eu traed; megis pe bai un yn cymmell canu am oerfel y gauaf, pan y bo'r haul yn twymo boethaf yr haf.

Am hynny, fe ddylai y cyfryw a fo yn eu rhoi hwynt, os posibl yw, fod yn gydnabyddus yn gyffredin, pa fath yw y bobl sydd yn eu canu, pa un ai bod lle i obeithio bod llawer o honynt yn dduwiol ai peidio; neu os ydynt yn dduwiol, pa un ai rhai amheus, llesg, neu rai cryfion-ffyddiog ydynt hwy; ac hefyd pa un ai mewn hwyl o ddiolch neu mewn hwyl o weddi y maent; ac yn olaf, pa un ai yn fwy marw o ran eu teimlad yn bresennol, neu yn fwy

byw y maent, ac yn ganlynol rhoi
Hymn i maes ag a fo yn perthyn fwyaf
addas i'w cyflyrau. I ba ddyben y
rhoddais ystyr pob un o'u blaen mor
nesed ag oedd bosibl. Wrth feddwl
gynnifer o fatterion, profiadau, ac
athrawiaethau y mae amryw o honynt
yn ei gynnwys; a bod y cwbl er lleshad
tragywyddol i'ch eneidiau, yw gwir
ddymuniadeich annheilyngaf frawd a'ch
gwasanaethwr yn yr efengyl,

W. WILLIAMS.

ALELUIA.

HYMN I. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

*Yn cynnwys mawl y crîstion i Grist am orchfygu
gelynion ei enaid.*

- 1 **T**RWY rinwedd nefol ras
Rho'f glod i'r Iesu glân,
Gorchfygodd angen glâs,
Fe'm tynodd i o'r tân:
Archollwyd ef, ca's farwol friw,
Mae etto'n fyw, fy enaid cân.
- 2 Fy nghalon pa'm na's tyr
Yn ddrylliâu bob yr awr?
Wrth wel'd fy Mhrynwr pur,
A'i waed yn llif i'r llawr;
Gan wylo'n daer ar Dduw ei Dad
Am faddeu'n rhad fy meiau mawr.
- 3 Rhyfelodd Crist â'r ddraig,
Trwy angen dirfawr boen,
Gorchfygodd had y wraig;
I'r orsedd 'r aeth yr Oen:
Tros f'enaid i mae yno'n awr,
Fy Eiriolwr mawr, a'm hanwyl Iôn.
- 4 Congewerodd Iesu'n llyn,
Ellyllon uffern faith,
Does ynddynt bellach rym,
I'm rhwystro ar fy nhaith:
Pa'm yr ofnaf mwy? anturia'n hŷ,
Trwy ganol llu ngelynion llaith.

- 5 Mae'r ffordd yn awr yn rhydd
 I entrych nefoedd wen,
 Gall pob pechadur prudd,
 Gael lle o fewn i'r llen :
 Mae'r Iesu fry a'i freichiau ar led,
 Fy enaid, cred. Amen, Amen.

HYMN II. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, s.)

Mawl i Grist am ei eiriolaeth.

- 1 **O**'R holl gadwedig lu,
 Sy'n teithio i Salem lân,
 Myfi yw'r mwya' du
 Ar bawb yn dwyn y bla'n :
 Trag'wyddol ras, na bu'sai'm nŷth,
 Mewn cadwyn byth yn uffern dân.
- 2 Er hyn nid ofnaf mwy,
 Er cynddrwg yw fy ngwedd,
 Ca's pechod farwol glwy',
 Gan Iesu glân a'i gledd :
 Mae'r ddraig yn friw dan draed fy Nghrist,
 Mae i'm henaid trist drag'wyddol hedd.
- 3 Efe yw'm Meichiau mawr,
 O flaen gorsedd-faingc Iôn,
 Sy'n eiriol bob yr awr,
 Gan gofio ei ddirfawr bo'n :
 Pa'm 'r ofnaf mwy ? mae'n llifo 'ma's,
 I orsedd gras bur waed yr Oen.
- 4 Mae briw y biccelfain,
 A thyllau'r hoelion dûr,
 Ac ôl y goron ddrain,
 A chŵysau'r groes a'i chûr,
 Yn dadleu nerth cyfiawnder Naf,
 Dros f' enaid claf am heddwch par.

- 5 Dioddefaint Iesu Grist,
 Orchfygodd lid Duw lân;
 Pob peth rŷ'm henaidd trist,
 Wrth feddwl am ei bo'n:
 Fy unig sail y bydd e'n Dduw
 Im' tra fwy byw sy'n ngwaed yr O'n.
- 6 Anfeidrôl ryfedd yw,
 Cael teimlo ei gariad rhâd;
 Pa'm yr ofnaf tra f'wyf byw?
 Fe'm prynodd Crist â'i wa'd:
 Tr'wi ar y dda'r, mi wnaif fy nyth,
 I orphwys byth yn nghol fy Nhad.

HYMN III. [M. H.]

Gorfoleddus. (Green's)

Hiraeth am weled dydd ymddattodiad.

- 1 **Y**N ddistaw disgwyl f' enaid prudd,
 O'r diwedd daw, nesau mae'r dydd;
 Pan câf roi naid i'm nefol nyth,
 Lle byddaf byw yn berffaith byth.
- 2 Mi fliniais fod mewn anial fyd,
 Am fyn'd 'rwy'n glau i'm gartre' clŷd;
 Lle'r aeth o'm blaen i Frenin ne',
 Ac yn ei lys gwnaeth i mi le.
- 3 Lle na bydd brâd im' mwy, na briw,
 Nac ŵylo i neb, yn nhŷ fy Nuw;
 Ond gorphwys byth mewn gwledd ddiboen,
 Gan edrych ar y nefol Oen.
- 4 Taw, f' enaid mwy, 'dyw'r ffordd ddim maith,
 I dŷ fy Nhad, i ben fy nhaith;
 Bydd foddlon, cai, fy enaid-cû,
 Nofio yn frau i'r nefoedd fry.

- 5 Ar fyr bydd lle im' uwch y llen,
Câf ddedwydd wawdd i'r nefoedd wen;
Angylaidd wledd mewn nefol wlad,
O fanna tŷ fy Nuw a'm Tad.
- 6 Lle byddai y'mhlith y sanctaidd lu,
Yn seinio cân i'm Harglwydd cŵ;
Yn berffaith lân heb bechod mwy,
Oh yn gyffelyb iddynt hwy.

HYMN IV. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Llef y cristion am gael ei ddwyn i win-dŷ Duw.

- 1 **O** CLYW fy ngwaedd a gwel fy ngwedd,
Fel hydd am ddw'r, 'rwi'n brefu am
hedd;
Tyr'd, O fy Nuw, côd fi uwch nen,
I'th lwyr fwynhau o fewn i'r llen.
- 2 Gwel fi yn llesg, a gwrando'm llef,
Mi wnes i'm nyth wrth borth dy nef;
Lle 'rosaf byth, tra byddwyf byw,
Ne's cael rhoi naid i gôl fy Nuw.
- 3 Fy nghlwyfau mawr a dd'wed i ma's,
Im' ddioddef cur gan elyn câs;
Llesg wyf er's tro, gan hynny trin,
Fy nghalon wan â nefol win.
- 4 On'd oes mawr lu'n y nefol wlad,
Yn nosio'n rhwydd mewn cariad rhad?
Peth 'hono rho i'm henaidd trist,
A gwrando nghwyn er mwyn fy Nghrist.
- 5 Does dim wna les i's nefol len,
Nes teimlwy' mhwys ar Grist fy mhen;
Mae nghalon fach yn awr yn friw,
Trwy ddisgwyl wrth fy anwyl Dduw.

- 6 Pa bryd y gwelai'r ddedwydd awr,
 I'm beiau, yn llu gael myn'd i'r llawr?
 Yn bur heb len gael gwel'd fy Nghrist,
 A myned trwy f' holl ofid trist.
- 7 O n'allwn beidio pechu'n llyn,
 A disgwyl fry ar Bisga fryn;
 Nes gwawrio o draw drag'wyddol ddydd,
 At Iesu'n rhwydd âi f' enaid rhydd.
- 8 Os na pherffeiddi fi îs nen,
 Nes myn'd o'm poen i grymmu'm pen;
 Rho dy fwynhau yn Nghedar drist,
 Gormod yw'm cur heb gwmp'ni'm Crist.

~~~~~

HYMN V. [M. N.]

Galarus. (Dermont, 6, 8.)

Pererindod y cristion.

- 1 **F**Y ngweddi, dos i'r nef,
 Yn union at fy Nuw,
 A dywed wrtho ef yn daer,
 "Attolwg, Arglwydd, clyw!"
 "Cyflawna'th 'ddewid wych,
 "I'm dwyn i'th nefoedd wen:
 "Yn Salem fry par'to fy lle,
 "Mewn llys o fewn i'r llen."
- 2 Pererin llesg a llaith,
 Dechreuais daith oedd bell,
 Trwy lu o elynion mawr eu brad,
 Gan geisio gwlad sydd well;
 Am ffoi mae f' enaid tlawd,
 At f' anwyl Frawd a'm pen:
 Yn Salem fry, &c.

3 Yn nglyn gwylofain drist,
 Lle bu fy Nghrist, 'rwi'n byw ;
 Ac wrth ryfela â'm gelyn caeth,
 Fy nghalon aeth yn friw ;
 Iacha bob clwyf a brâth,
 A dail y bywiol bren :
 Yn Salem fry, &c.

4 Mae'm mrodyr uwch y nen,
 Yn canu ar ben eu taith,
 A minnau oedais lawer awr,
 Ar siwrnai fawr a maith :
 Ond bellach tyn fi'n ddwys,
 Ar Grist dod bwys fy mhen :
 Yn Salem fry, &c.

5 Gwna im' fyn'd ymlaen yn ddewr,
 Trwy ddyfroedd mawr a thân,
 Heb ofni Satan lew na'i lu,
 Nes elwy' i Sion lân ;
 Gan ddiangc ar y byd,
 I'm cartref clud uwch ben :
 Yn Salem fry, &c.

6 'Rwy'n gwel'd yr oriau'n hir,
 I fod o dir fy ngwlad ;
 Bryd deuaſ at fy mrodyr fry,
 Sy'n canu'n nhŷ fy Nhad ?
 Gael gorphen ar fy nhaith,
 A'm siwrnai faith âs nen :
 Yn Salem fry par'to fy lle,
 Mewn llys o fewn i'r llen.

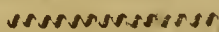
HYMN VI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Havaut, 8. 6, 6.)

Gweddi.

1 **I**ESU, 'Mrenin mawr a'm Priod,
 Bydd wrth raid i mi'n blaid,
 I orchfygu pechod.

- 2 Ti fu troswyf yn difëru,
Chwys a gwa'd, 'lawr i'th dra'd,
Ynddo gâd i'm olchi.
- 3 Tra fwy'n trigo'n yr anialwch,
Gwel'd yn wir, dy wyneb pur,
Yw fy ngwir-ddiddanwch.
- 4 Tu a Salem auraidd arwain,
F' enaid llaith, ar ei daith,
Nes bo'm gwaith yn gorphen.
- 5 Iesu, eisioes e'st â'm calon,
F' enaid cu, yn llechu sy'
'N ddifrad rhwng dy ddwyfron.
- 6 Pâr im' aros mwy'n dy freichiau,
Boed fy nyth, ddedwydd fyth,
Yn dy ddilyth glwyfau.
- 7 N'ad i'r gyfrwys ddraig fy nhwylo,
Ar un llaw, yma thraw,
Oddi wrthyt i ymado.
- 8 Nertha'm traed blinedig ddringad,
Fynu o hyd, maes o'r byd
Nes i'r nef im' ddwad.
- 9 Pan bwy'n sengu'n llwybrau angau,
Rhag pob braw, rho dy law,
Dangos im' dy glwyfau.

HYMN VII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

Ar yr un ystyr.

- 1 **P**ERERIN wyf heb ble,
Blinedig ar fy nhaith,
Hiraethu'r wyf am dre',
Yn nhragywyddoldeb maith:

O ddedwydd le! pa bryd do'i fyw,
Byth at fy Nuw, o fewn i'r ne'?

2 Am ddiangc 'rwyf o'r byd,
I blith y nefol gôr,
Ele mae fy nhrysor drud,
I mi i'w gael yn stôr:
O ddedwydd le, &c.

3 Rhyfela'r wyf i's nen,
A mawr ei ynion lu,
'Does un yn Sion wen,
I guro ar f' enaid cu:
O ddedwydd le, &c.

4 Merthyron aeth ymla'n,
Yn llu-i-ben eu taith,
Heb ofni dw'r na than,
Nes gorphen ar eu gwaith:
O ddedwydd le, &c.

5 Wrth feddwl am y llu,
Sy'n moli'r Iesu glân,
Fy enaid innau sy'
Yn llawn o'r nefol dân:
O ddedwydd le, &c.

6 Fy nghartref yno sy',
A'm dedwydd orsedd wen,
Mae ngwisgoedd gwerthfawr fry,
Mewn llys o fewn i'r llen:
O ddedwydd le, &c.

7 Yn Ngosen 'rwyf fi'n byw,
(Mewn anial wlad yn wir),
Gan hiraeth 'rwyf yn friw,
Am wel'd fy Nghanaan dir:
O ddedwydd le, &c.

8 'Does gofid yno'n bod,
Na galar byth na phoen,

Ond gwlad yn llawn o glod,
 I'r nefol anwyl Oen :
 O ddedwydd le, &c.

- 9 Fe ffy pob pechod ffwrdd,
 Pan neidiwy' i dŷ fy Nhad,
 A Satan byth ni'm cwrdd,
 O fewn Caersalem wlad :
 O ddedwydd le ! pa bryd do'i fyw,
 Byth at fy Nnw o fewn i'r ne' ?

~~~~~

HYMN VIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Broadmead, 8, 8, 6.)

Hiraeth y cristion am fyned i ben ei daith,

- 1 **P**ERERIN wyf i'r Ganaan fry,
 I gynnes gôl fy Iesu cu,
 Lle cai drag'wyddol nyth,
 'Mhell uwchlaw sŵn y ddraig a'i saeth,
 Na gelyn mwy i'm gwneud yn gaeth,
 Cai'n dawel orphwys byth.
- 2 O bell mi wela'm cartre'n wir,
 O fewn i byrth Caersalem bur,
 Pob rhai'n meddianu hedd,
 O ddinas deg, o'th fewn nid o's,
 Na haul, na lloer, na thywyll nos,
 Gwynfyd rhai draw i'r bedd !
- 3 Pan ddel yr adgyfodiad mawr,
 Caf godi'n lân o'r ddaiar lawr,
 I entrych awyr fry ;
 Oddi yno âf mewn nefol hedd,
 I'r nefoedd wen mewn newydd wedd,
 I blith angylaid lu.
- 4 Mi fyddaf fry, (O ryfedd fraint !)
 Yn boddi'm sŵn ymhlith y saint,

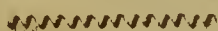

Mewn peraidd hyfryd dôn,
 Cymdeithion hy' mewu nefol hwyl,
 Heb 'mado byth, ond cadw gŵyl,
 I'r tirion anwyl O'n.

5 Gwynfyd yn awr fai gydâ'm Ner,
 Fy nghartre' sydd uwchlaw y ser,
 Mewn Paradwysaidd fan,
 On' chaf ar frys ehedeg fry,
 Gael prawf o wledd angylaidd lu,
 Fe dyrr fy nghalon wan.

6 Pa'm oedai'n awr fyn'd uwch y nen?
 Par'towyd fy lle uwchlaw y llen,
 Fy ngalw mae fy Nuw,
 Feddiannu'n frau yr hyfryd fraint,
 A'r nefol sîr fydd gan y saint,
 Diddanwch o bob rhyw.

7 'Rwy'n awr am ganu'n iach i'r byd,
 Ei bleser gau, a'i boen i gyd;
 Pwy a safai ynddo'n hir?
 Disgwyl a wna' nes del fy Nuw
 I'm dwyn o'm gwae at Iesu gwiw,
 I hyfryd Salem dir.

HYMN IX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Cryfobaith o ueled gelynion dan draed.

1 **P**ERERIN 'wyf tu a Salem bur,
 Ddiangodd 'maes o'r Aiphtaid dir;
 Rho nerth fy Nuw i deithio ymla'n,
 Nes do'd i mewu i'r Ganaân lân.

2 Gelynion taer sydd e bob tu,
 Fel câd am rwystro'm henaid cu;
 Wel'd dy wyneb gwych fy Iesu gwiw,
 A theimlo'th nefol hedd fy Nuw.

- 3 Mi wn y cyll pob gelyn call,
 Caf rwygo dyrus rwydau'r fall;
 Caiff pechod drwg ac uffern drist,
 I wel'd mae'm ffrynd yw Iesu Grist.
- 4 Er maint yw llid fy mbechod llym,
 Ei erchyll rwysg a'i ryfedd rym,
 Fy Mhriod mae'n dywysog mawr,
 Fy meiau'n llu fe'u myn i'r llawr.
- 5 O Iesu da na âd mo'th waith,
 Nes myn'd yn llwyr â'm henaidd llaith;
 O'r anial fyd at nefol lu,
 Sy'n gongc'rwy'r yn Nghaersalem fry.
- 6 Mewn hyder ffydd mi af ymla'n,
 Trwy rwystrau mawr o ddw'r a than;
 O ddydd i ddydd trwy rin y gwaed,
 Caf sathru pechod dan fy nhraed.
- 7 Mi ddof yn hy' i ben fy nhaith,
 Gorphena'n wir fy llafur waith;
 Congwero wna'f fyn'd at fy Nuw,
 Feddiannu'r wisg a'r goron wiw.

HYMN X. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

Dedwyddwch y saint ar ol marwolaeth.

- 1 **D**AW diwedd ar fy nhaith,
 A'm pererindod trist,
 Gorphena'm llafur waith,
 Caf orphwys gyda'm Crist:
 O fewn ei gôl y gwnaf fy nyth,
 Ddychwelaf byth i'r byd yn ol.
- 2 Pryd hynny mi af trwy
 Bob blinder, brad, a llid,

Fy nhemtio ni's daw mwy,
 Na Satan, cnawd, na byd :
 Mewn newydd wedd caf fyn'd at Iôn,
 O'r byd a'i bo'n i'r hyfryd wledd.

3 Fe dderfydd mwyach sôn,
 Am alar, tristwch, gwae,
 Y pechod câs a'r po'n,
 I flino'r duwiol rai :
 (O hyfryd waith!) ond moli'm ner,
 Uwchlaw y ser i oesoedd maith.

4 Caf wel'd aneirif lu,
 O bērerinion glân,
 O fewn Cāersalem fry,
 A aethant yno o'm bla'n,
 O ddautu'r faingc yn moli'n hy,
 Fy Iesu cu â pheraidd gaingc.

5 Caf wel'd fy anwyl Dad,
 F' arweinodd ar fy nhaith,
 A'm carodd i yn rhad,
 O dragywyddoldeb maith :
 A'r anwyl Oen fu drosof fi,
 Ar Galfari mewn dirfawr boen.

6 Cāf fwytta uwch y nen,
 Guddiedig fanna pur,
 Caf ddail y bywiol bren,
 I laesu'm briw a'm cur;
 Mi fyddaf iach, mi gaf yn wir,
 Driagl pur wrth fy enaid bach.

7 Wel, dyma'r hyfryd wlad,
 Paradwys nefol wiw,
 A thŷ fy anwyl Dad,
 Lle byddaf byth yn byw :
 Pa'm oedaf fyn'd ? par'towyd fy llē,
 O fewn i'r ne' gan fy anwyl ffrynd.

HYMN XI. [M. H.]

Galarus. (Babylon Streams)

Yn ymgadarnhau wrth gofio'r cysuron gynt.

- 1 **O** ARGLWYDD, gwel fi'n llesg a gwan,
Yn ffaelu dringo o'r byd i'r lan,
Am fyn'd yn lew i'r Ganaan lân,
Heb allu symmud fawr ymla'n.
- 2 Gynt credais cai fy enaid eu
I fod yn frau'n Concwerwr fry;
Ond etto heb feddiannu'r wlad
'Bwrcasodd Iesu im' â'i wa'd.
- 3 Fy meiau'n gryf sydd o bob gradd,
Yn fawr eu llid am gael fy lladd,
Gan ddadleu'n rhwydd nad oes dim rhan
Yn Iesu gwiw gan f' enaid gwan.
- 4 Yn f' erbyn mae gelynion gâd,
A'm henaid trist bron dan eu tra'd;
Och! och! p'le mae fy Mrenin mawr
I sathru llu o'r rhai'n i'r llawr.

HYMN XII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Portugal)

Yr ail Ran.

- 1 **O** DEFRO, cod fy enaid eu,
Pa'm 'r ofnaf lew elynion lu?
Er maint yw grym uffernol griw,
Fe maedda gwaed yr Iesu gwiw.

- 2 Crist wyddai'm bai'n hir cyn bod byd,
Mae pechod gai fe ynwi 'gyd;
A'i fryd oedd lawn er uffern lu,
I'm dwyn i Fryn Caersalem fry.
- 3 Am hyn mi greda, tra f'wi byw,
Mae cyfaill da caf wel'd fy Nuw;
Y dwg fy Nhad fi 'ben fy nhaith,
Er gwaetha llid gelynion llaith.
- 4 Cof ddyddiau gynt, fy enaid trist,
Attolwg, cred hen eiriau'th Grist;
Gwnaeth 'ddewid hael na ddigiau'n hwy,
A'm beiau mawr ni chofiai mwy.
- 5 Ce's wel'd yn rhodd fod Duw o'm rhan,
Yn Briod gwrw i'm henaid gwan,
'N arfaethu'm dwyn i ben fy nhaith,
O eithaf trag'wyddoldeb maith.
- 6 Pryd hynny teimlais waed yr Oen
Yn tynnu'm pwn a llaesu'm poen;
Yn f'enaid llon 'roedd cri a llef
Am fyn'd ar nawf i deyrnas nef.
- 7 Byth cofiaf mwy y lle a'r man
Dylifodd gwin i'm henaid gwan,
Yn ffrwd ddidrai o'r nefoedd draw,
Nes gwella'm briw a dosi'm braw.
- 8 Pryd hynny 'mlaen yr o'wn yn myn'd,
Gan bwyso'n ffri ar f' anwyl Ffrynd,
A'm golwg beunydd ar y gwaed,
Yn sathru pechod dan fy nhraed.
- 9 Disgwyliaf dro, fe wawria draw,
Drag'wyddol ddydd, fy Iesu ddaw
I'm dwyn o'm briw, lle na bydd brath,
Na braw wrth swm un danllyd sa'th.

HYMN XIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (George's)

Myfyrddod ar ddedwyddwch y nesoedd.

- 1 **O** FUGAIL Israel, dwg fi 'mla'n
 I'r dawel lân orphwysfa,
 I'th nefol lys, o'm poen a'm pla,
 I ganu Aleluia.
- 2 I Sion wych Paradwys wiw,
 Llemae fy Nuw'n gartrefu,
 'Gael rhoddi mhwys, a chuddio mhen
 Yn mynwes wen yr Iesu.
- 3 Myfyrrio fod fy hyfryd le
 O fewn i'r ne' yn barod,
 Sy'n gwneud fy enaid cu bob cam
 'Hiraethu am ymddattod.
- 4 Yn angau caf nefolaidd gôr,
 Angylion o'r disgleiria,
 I'm dwyn o'm briw at deulu bra'
 Sy'n canu'r Aleluia.
- 5 Ar aden cerub af yn hy'
 Trwy ganol llu'r gelynion,
 Nes dod yn llwyr, er gwaetha'r llid,
 I hyfryd fynydd Sion.
- 6 Ond myn'd wrth lys Caersalem lor
 Caf gwrdd â'm ffyddlon Frenin,
 Yn agor drws y nesoedd draw,
 Ac yn ei law fe'm derbyn.
- 7 Cael cwrdd a wnaf o fewn i'r ne'
 A'r sanctaidd bererinion;
 Ac yn eu plith caf foh'm Nêr
 A phêr ganiadau Sion:

- 8 Ffarwel gaethiwed yno mwy,
'Chaff angau'n hwy deyrnasu;
I drag'wyddoldeb caf mewn hwyl
Iawn gadw gwyl i'r Iesu.
- 9 Fel haul yn y ffurfafen bur
Caf fod mewn gwir ddisgleirdeb;
Neu fel y sêr llewyrchu ca'
Hyd eitha' trag'wyddoldeb.
- 10 Y wisg a'r goron caf i'm rhan,
Sy'n nghadw gan yr Iesu;
A'r hyfryd balmwydd yn fy llaw
Cai'n Sion draw deyrnassu.
- 11 Ymborthi caf mewn gwlad uwch ben
Ar firwythau Pren y Bywyd,
Ac yfed byth, heb boen na chur,
O afon bur a hyfryd.
- 12 Lle nas daw pechod, byd, na chnawd,
Na gwŷn, na gwawd, na thristwch;
Ond perffaith hedd a chariad pur,
A nefol wir ddiddanwch.
- 13 Nis gwn yn iawn tr'wi ar y dda'r,
Fath hyfryd ffâr sydd yno;
Ond gwyn-fyd, medd fy enaid prudd,
A welai'r dydd yn gwawrio!

HYMN XIV. [M. B. D.]

Galarus. (Vermont)

Hiraeth am waredigaeth o gaethiwed;

- 1 **O** IESU'r meddyg da,
Iacha fy enaid caeth,
A sicr seilia fi ar y Graig
Sydd uwchlaw'r ddraig a'i saeth.

Am ddiangc wyf i'th gôl,
 Mae'n f'ot elynion griw.
 O cofia mod mewn anial wlad,
 A char fi'n rhad tr'wi byw.

2 Sodoma, 'r Aipht, y man
 Croeshoeliwyd 'r anwyl Oen,
 Yn mhell o olwg Canaan wiw
 'Rwi'n byw mewn dugn boen,
 Yn mhlith gelynion haid,
 Bydd im' yn blaid, fy Nuw;
 O cofia mod, &c.

3 Ar lan y llyn yn wir
 Y bum yn hir a maith,
 Yn dyfal ddisgwyl gwneud yn iach
 Fy enaid bach oedd gaeth;
 Un olwg ar dy wa'd
 Roiff im' iachad o'm briw;
 O cofia mod, &c.

4 Fy mhechod maddeu clyw,
 Er cymmaint yw eu rhif;
 Mae ason bur (o'th ystlys rad)
 O ddw'r a gwaed yn llif;
 Ac yma golch fi'n lân,
 Fel gwello'm ffaidd friw;
 O cofia mod, &c.

5 Bydd im' yn dirion ffrynd;
 Rhaid im' gael myn'd yn rhydd;
 P'odd gallai aros yma'n hwy?
 Fy nghlwyfau'n fwy-fwy sydd,
 Ond llefain wna'f hyd fedd
 Am hyfryd hedd fy Nuw;
 O cofia mod, &c.

6 N'ad i mi ofni mwy
 Fyn'd trwy'r anialwch maith;
 Er gwaetha'r lluoedd sydd is nen,
 Dwg fi i ben fy nhaith;

Cyssura'm calon wan,
 A swppiau'r Ganaan wiw!
 O cofia mod mewn anial wlad,
 A char fi'n rhad trw'i byw.

HYMN XV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, Clapham, 6, 8.)

*Gobaith am fyned trwy bob rhwystrau i'r Ganaan
 nefol.*

1 **O** ANGHREDINIAETH, clyw,
 Na flina'm henaidd llaith;

Trag'wyddol gariad Duw,

A'm dwg i ben fy nhaith:

Pa'm 'rofnaf lu? mi af ymla'n,

Trwy ddw'r a than i'r Ganaan fry.

2 Er bod gelynion hy,

Am gonc'ro'm henaidd gwan;

Addawodd Iesu cu,

Y byddai byth o'm rhan:

Pa'm 'rofnaf, &c.

3 Er cael fy rhwystro'n hir

Trwy ddichell Satan gaeth;

Feddiannu'r hyfryd dir,

Sy'n llifo o fel a llaeth:

Pa'm 'rofnaf, &c.

4 P'le mae'r 'ddewidion rhad,

A ffyddlon eiriau Duw?

A seliwyd oll â gwa'd,

O galon Iesu gwir:

Pa'm 'rofnaf, &c.

- 5 Arweiniodd ef fi 'ma's
 O'r dyrus anial dir;
 A ball ef mwy ei ras,
 I'm dwyn i Sion bur:
 Pa'm 'rofnaf, &c.
- 6 Fy ffyddlon, nerthol frawd,
 A'm ffrynd yw'r Iesu cu;
 Fe arwain f' enaid tlawd,
 I fryn Caersalem fry:
 Pa'm 'rofnaf, &c.
- 7 Caf wel'd Iorddonen faith,
 Yn dal ei dyfroedd du;
 'N rhoi lle i'm benaidd llaith,
 I'r etifeddiaeth fry:
 Pa'm 'rofnaf, &c.

HYMN XVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Lebanon)

Golwg ffydd.

- 1 **P**E meddwn ar angylaidd ddawn,
 Fy Iesu, âg ef ei foli wnawn;
 Trwy anial wlad myn'd yn ei law,
 'Rw'i'n awr i dre' Caersalem draw.
- 2 I Bisga o'r diwedd f' enaid daeth,
 Wel'd gwlad yn llifo o fêl a llaeth;
 Y Ganaan wiw, Paradwys well,
 Gorphwysfa'r pererinion pell.
- 3 Caersalem deg a chartre'm Duw,
 Mae'r Iesu a laddwyd yno'n fyw;
 Yn awr y gwn fod yno gaingc,
 Gan seintiau fil o ddautu'r faingc.
- 4 Yno mae gwaed dros f' enaid gwan,
 Yn dadleu'n rhwydd bob awr o'm rhan;

Mae yno lu, mi âf i'w plith,
Heb 'mado na rhoi ffarwel byth.

- 5 Mi wela'm lle o fewn i'r llen,
A'm enw fry ar garreg wen;
Y goron bur a ga'wd trwy boen,
A gwaed y croeshoeliedig Oen.
- 6 Wele fe ga's fy nghalon gu,
Wledd ag sydd gan angylaidd lu;
Mae f'enaidd bach yn awr mewn hwyl,
'Fyn'd at y saint i gadw gwyl.
- 7 Pa bryd troi'n ol Iorddonen ddu,
Gael myn'd yn frau i'r Ganaan fry;
Dan hyfryd wlith y nefol wlad,
Ga's Abra'm hy a'i sanctaidd had.
- 8 Mi rof fy mhwys ar f'anwyl Grist,
Nes passo glyn wylofain drist;
O nerth i nerth mi ddof i'r wledd,
Sydd gan y saint tu draw i'r bedd.
- 9 O tyr'd yn awr, côd fi, fy Ner,
Ar aden eryr uwch y ser!
'Gael myn'd ar naid i'm dedwydd nyth,
O fewn i byrth Caersalem byth.

~~~~~

HYMN XVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, Portsmouth New, 6. s.)

Gobeithio yn erbyn gobairth.

- 1 **P**A'M 'rofna'm henaidd gwan,
Wrth wel'd aneirif lu
Yn ceisio ammau'm rhan,
A'm hawl i'r Iesu cu?
Gwn mae dilyth wirionedd yw
Fod cariad Duw yn parhau byth.

- 2 P'odd gall y Bugail mawr
 Anghofio ei anwyl ŵyn?
 Pan daeth o'r nef i lawr
 I farw er eu mhwyn:
 Gwn mae dilyth, &c.
- 3 Os gâd fy anwyl Dad
 Fi farw ar fy nhaith,
 Beth ddaw o'r arfaeth rad,
 Yn nhrag'wyddoldeb maith?
 Gwn mae dilyth, &c.
- 4 A ddiffodd cariad rhad?
 Ai ofer geiriau Duw?
 A gollir rhinwedd gwa'd
 Ac angau Iesu gwiw?
 Gwn mae dilyth, &c.
- 5 A ro'i ffarwel i dyst,
 O gariad Crist a'i hedd;
 Gynt ga's fy enaid trist,
 O fyn'd i'r nefol wled:
 Gwn mae dilyth, &c.
- 6 Mi greda etto'n hy'
 Caf fyn'd i ben fy nhaith;
 Fy nhawel artre' fry,
 O'm poen a'm llafur waith:
 Gwn mae dilyth, &c.
- 7 Er Satan, byd, a chnawd,
 A'm holl elynion câs;
 Fe ddygir f'enaid tlawd,
 O'i holl gadwynau 'ma's:
 Gwn mae dilyth, &c.

HYMN XVIII. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Pererindod y Cristion.

- 1 **T**RAFAELWYR y'm i'r Ganaan glud,
Llesg. bererinion yn y byd;
Ni glywsom lais yn gwawdd i'r nef,
I gael teyrnasu gydag ef.
- 2 Yno mae'n Iesu ni a'n Tad,
A'n brodyr gwiw 'bwrcasodd gwa'd;
Mae'n henwau newydd yno oll
Ar fynwes Crist, nid awn ar goll.
- 3 Mae yno fôr o waed yr O'n
Yn llwyr amgylchu gorsedd Iôn;
Mae cariad o lawenydd pur
Yno fel afon grisial glir.
- 4 Pa beth all mwyaeh ddwyn ein bryd,
Na'n denu i aros yn y byd?
Ein hiraeth ni a'n syched yw
Gael myn'd i'r lan at deulu Duw.
- 5 Ar wagedd brau pa'm rho'wn ein bryd?
Sy'n erchyll dwyllo plant y byd;
Dilynwn ol y praidd yn dynn,
Nes dringo fry i Sion Fryn.
- 6 'Rhyd anial ffordd ni awn yn mla'n
O'r dywyll Aipht i'r Ganaan lân;
Er rhwystrau mawr cawn fyn'd yn wir
Ar fyr feddiannu'r hyfryd dir.
- 7 Gwnawd ffordd i'r nef gan Iesu cu;
'Nawr gwel'd yr 'ym ein cartre' fry,
A'r anwyf Oen, a'i ddwylo'n wa'd,
Yn dangos lle yn nhŷ ein Tad.

- 8 Yn mhlith y gwych fendigaidd lu
Fu'n ymladd â gelynion hy,
Aeth etto 'mlaen, er gwaetha llid,
Yn moli 'nawr mewn nefol fyd.
- 9 Yn gorphwys fry heb friw na phoen,
Ar feingciau oddautu maingc yr Oen,
Mae llwybrau'r rhai'n i wel'd o hyd
Nes do'd o fewn i'r nefol fyd.
- 10 Ymdrechuwawn trwy nerth ein Duw
Nes cael y wisg a'r goron wiw,
O law'n gelynion fyn'd yn rhydd,
A chael yr uchel gamp a'r dydd.
- 11 Rhedwn ar frys, mawr yw y ffraint,
Y nef yw diwedd gyrfa'r saint;
Er maint yw'r llid, par'towd ein lle
Yn mynwes Naf o fewn i'r ne'.

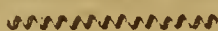
HYMN XIX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Cambridge new)

Gorfoledd yn nghariad Duw.

- 1 **Y**N mynwes glud yr anwyl Oen
Heb friw na phoen 'rwi'n llechu,
Ac oddi fewn ei glwyfau cu
Mae f' enaid i'n gatrefu.
- 2 Nid llygad wêl, na chlust a glyw,
Nac un dyn byw ddychymig
Y tawel hedd roiff Daw bob dydd
I'r rhai sydd ddewisedig.
- 3 Er bod yn hir mewn anial fan
Yn 'mosyn am orphwysfa,
O'r diwedd de's (o rhyfedd ffraint !)
I'r man mae'r saint yn gwledda.

- 4 Wrth llynyn rhad fe ddaeth i'm rhan
Y lle a'r man hyfryda;
Mewn brasder bro', 'mhlith cŵmp'ni bra'
Sy'n canu Aleluia.
- 5 Nid rhyfedd yw bod seintiau gwiw
Yn moli Duw a'i ganmol;
Afonydd hael o'i nefol hedd
Sydd im' yn wledd wastadol.
- 6 Mi wn pe cawn dafodau hy
Angylion fry sy'n canu,
Mi rown y rhai'n eu gyd o'r bron
I ganmol graslen Iesu.
- 7 Mi wn y dwg fi i deyrnas ne'
'Orphenu'm pererindod;
Ac yno byth mewn tawel fan
Caf eistedd dan ei gysgod.
- 8 Caf fwyta ffrwythau preniau plan
Ar hyd glan afon bywyd,
Trag'wyddol sabboth gyda'r Oen
Heb friw, na phoen, na gofid.

HYMN XX. [M. N.]

Galarus. (Chatham, 8, 8, 6.)

Am ddioddefaint Crist.

- 1 **O** DÉFFRO, tro, fy enaid trist,
Gwel 'ffernol griw, o ddautu'th Grist,
Am ladd dy Brynwr pur;
Yn 'mofyn gang, o dystion gau,
I Pilat i'w gondemnio'n glau;
O f' enaid cofia ei gur.
- 2 Gan bwys y gwaith, fe chwysai'r gwaed,
Yn llif didrai, o'i ben i'w draed;
A hyn tros oriau hir;

Fe yfai'n rhwydd o'i gariad rhad,
Y cwppan dû, o law ei dad;
O f' enaid cofia ei gur.

3 Y ceidwad cu, ei gondemnio gâ's;
Llofruddion lu, a ddaeth i maes
A geirwon hoelion dur:
O dan y pwys er maint y poen,
Distewi wnaeth fel addfwyn Oen;
O f' enaid cofia ei gur.

4 Gelynion llym a godai eu llef,
Croshoelia, O! croeshoelia ef,
Ni heiddai fyw yn hir:
Yn mhlith y llu, awd âg e'n llyn,
I farw ar Galfaria fryn;
O f' enaid cofia ei gur.

5 Rho'wd mantell goch am dan yr Oen,
Gan ddrain, ei ben ddyoddefai boen;
'Nawr wele'r brenin pur:
Fflangellwyd ef (nes 'oedd e'n waed)
A chŵysau du, o'i ben i'w draed;
O f' enaid cofia ei gur.

6 Ca'dd gario'r groes i ben y bryn,
Nes llethu'n llwyr, fy Iesu'n llyn;
Gan wawdio'm prynwr pur:
A dweud, Ai dyma Israel sanct,
Ei waed boed arnom ni a'n plant:
O f' enaid cofia ei gur.

7 Y ddaiar fud, roi ei meirw'n fyw,
A'r creigydd fry, a holldai'n friw,
Wrth edrych ar fath gûr:
Yr haul a 'mguddiai wrth y lo's,
Y lloer ar sêr ai'n dywyll nôs;
O f' enaid cofia ei gur.

8 Trywanwyd do, fy mhrynwr rhad,
 Nes daeth o'i galon ddŵr a gwa'd;
 Yn ffrwd fel afon bur:
 Oedd ar y llawr ei wel'd yn llyn,
 Yn frwd ar ben Calfaria fryn;
 O f' enaid cofia ei gur.

9 Mi glywa ei lef, pan chwerwa'r loes,
 A'i eirad gri, ef ar y groes,
 Am faddeu i mi'n wir;
 Ei weddi ai troswyf uwch y nen,
 A mi'n ei hoelio ar y pren;
 O f' enaid cofia ei gur.

10 Dros f' enaid i bu'r addfwyn Oen,
 Fel hyn yn dyodde' dirfawr boen:
 I'm gwneud yn rhydd yn wir:
 'Roedd yn ei fryd, orphenu'r gwaith
 O eitha trag'wyddoldeb maith;
 O f' enaid cofia ei gur.

HYMN XXI. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

Ymddiddan â Duw ar hanner nos, Salm lxiii. 6.

1 **O** IESU'R bugail da,
 Fu'n dyodde' ar y gro's,
 Fy enaid brefu wna,
 Am danat hanner nos:
 Fy nghalon friw, yn ddeffro ca',
 I'mddiddan â, f'anwylyd gwiw.

2 Tyr'd arwain fi'n y bla'n,
 Nes myn'd i ben fy nhaith:
 Er dyfroedd mawr a lân,
 Nertha fi orphennu'm gwaith;
 Fy ffyddlon ffrynd, moes im' dy law,
 I'r Ganaan draw, gâd i mi fyn'd.

3 F' anwylyd gwel fy mod,
 Oddiwrth fy nghartre'n mhell,
 Hiraethu 'rwyf am ddo'd,
 O fewn i'r wlad sydd well,
 'Rwi yma'n byw, mewn anial dir,
 A'r oriau'n hir, heb wel'd fy Nuw.

4 Ys truan wyf, pa fodd
 'R arosaf îs y nen?
 F' anwylyd Iesu ffodd,
 I mewn i'r nefoedd wen:
 O d'wed pa bryd, caf innau fod,
 Yn canu clod, yn Sion glud.

HYMN XXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, Jubilee new, 6, 8.)

Gorfoledd mewn cymmundeb â Christ.

1 **M**OLIANNAF Iesu Grist,
 A alwodd ar fy ol,
 Sy'n cuddio'm henaidd trist
 O fewn ei gynnes gol,
 O hyfryd fan yn mreichiâu'r Oen,
 Heb friw na phoen mae f' enaid gwan.

2 Yn awr pleserau'r byd,
 Sydd ffaidd beth a ffol,
 Y golud s'yntho gyd,
 Ni'm denant ar eu hol,
 O hyfryd fan, &c.

3 Trysorau'r Aipht a'i bri,
 A golud India bell,
 Cael heddd fy Iesu cu,
 I mi sydd lawer gwell;
 O hyfryd fan, &c.

- 4 Fe lecha'm calon friw,
O fewn ei fynwes wen,
Mae asswy law fy Nuw,
Dan fy mlinedig ben ;
O hyfryd fan, &c.
- 5 Fel pwysi o nefol fyrr,
Mae'n dofi'm poen a'm lo's,
A rhwng fy mronau yn wir,
Mae'n aros tros y nos,
O hyfryd fan, &c.
- 6 Mi fyddaf yma byth,
Er gwaethaf llid y ddraig ;
Can's cadarn yw fy nyth,
O fewn i'r oesoedd graig ;
O hyfryd fan, &c.

HYMN XXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Milgrove)

Esa. xxxv, 8. *Yna y bydd prif ffordd.*

- 1 **I**'R nefoedd fry'r aeth Iesu gwiw,
Ynddo gobeithiodd Israel Duw,
Ac se balmentodd ffordd ddigryn
O'r dda'r i fynu atto ei hun.
- 2 Y ffordd yr aeth prophwydi 'mlaen,
A'r mil myrddiynau fu'n y tân ;
Swn torf aneirif eilwaith cawn
Ni glywed arni'n beraidd iawn.
- 3 Ffordd sanctaidd bur heb och na gwae,
Nas teithia neb annuwiol rai,
Gormesol ddyn 'rhyd hon ni ddaw,
A llew nis dring i'r nefoedd draw.
- 4 Crediniol ryw a gafodd ras,
O'r cystudd mawr, i ddod i ma's,

Yw'r gwaredigion mwynion cu,
 Sy'n ffoi 'rhyd ffordd Caersalem fry.

- 5 Y pererinion glewion glân,
 Nis ofnant byth mo' ddw'r na than,
 Dyeithr'aid ar y ddaear ddu,
 Sy'n teithio tu a'r Ganaan fry.
- 6 A phe ynfydion fyddent hwy,
 Ni chaent ddim cyfeiliorni mwy;
 Hwyaent yn mlaen trwy rin y gwa'd,
 Nes do'd dan wlith, i'r hyfryd wlad,
- 7 Fy Nghrist yw'r drws i'r nefoedd draw,
 A'm seren dêg, i'm harwain daw;
 Ysgol fy Nuw o'r ddaë'r i'r nen,
 I ddringo o'r llawr tu fewn i'r llen.

HYMN XXIV. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, Eagle-Street, 6, 8.)

Can. v, 8, 9, 10.

- 1 **C**HWI ferched Salem dre',
 Wrth rodio heolydd hon,
 A welsoch chwi'n un lle,
 'Rhwn hoffa'm henaidd llon?
 'Rwi'n glaf am nyth, i mi gael byw,
 Dan aden wiw fy Mbrynwr byth.
- 2 Os gwelwch f'anwyl Grist,
 Mynegwch iddo'n llwyr;
 Hiraetha'm henaidd trist,
 Am dano foreu a hwyr;
 'Rwi'n glaf, &c.
- 3 Efe yw'm sicr ran,
 A'm cysur oll yn oll;
 Cryf fugail f'enaid gwan,
 Yn rhwystro im' fyn'd ar goll;
 'Rwi'n glaf, &c. D 3.

4 Mewn carchar 'own yn brudd,
Dan ddwylo satan gas;
Fe wnaeth y ffordd yn rhydd,
Im' gael diangu 'ma's;
'Rwi'n glaf, &c.

5 Daeth afon frwd o waed,
O galon f' anwyl Frawd;
Yn llifo lawr i'w draed,
I olchi f' enaid tlawd;
'Rwi'n glaf, &c.

6 'Nigoni wnaeth â gwledd,
O fanna pur y nen;
Ces deimlo ei nefol hedd,
Ac arno bwyso 'mhen;
'Rwi'n glaf, &c.

7 Mae'n wridog oll a gwyn,
Neb fel fy Iesu cu
'Does ar y ddaear hyn,
Nag yn y nefoedd fry;
'Rwi'n glaf, &c.

8 Arweiniodd ef fi 'mla'n,
Er mae ynfyd o'wn a ffol;
Ynghanol dw'r a thân,
Fe'm cym'rodd yn ei gol;
'Rwi'n glaf, &c.

9 Dangosodd f' anwyl Grist,
Do'i a fi 'ben fy nhaith;
O'm pererindod trist,
I drag'wyddoldeb maith;
'Rwi'n glaf, &c.

HYMN XXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Otford)

Rhydd-did y Saint.

- 1 **Y**N awr y gwn fod Iesu cu,
Yn Sion fry'n teyrnasu;
Mae'n rhoddi im' arwyddion bras,
O'r rhydd-did gaf feddiannu.
- 2 Blwyddyn y carcharorion caeth,
O'r diwedd ddaeth i fynu;
Neshau mae gwaredigaeth lawn,
I'r rhai sy'n cyflawn gredu.
- 3 Bron darfod y mae'r Aiphthiaidd nos,
O'n poen a'n lo's cawn orphwys;
Crist, colofn dân, newn anial dir,
A'm dwg i'r wir Baradwys.
- 4 Fy mhechod oll caf dan fy nhraed,
Trwy rinwedd gwaed yr Iesu
Diystyra i'n llwyr eu grym a'u llid,
Ca'i wel'd hwy gyd yn trengu.
- 5 Er gwaetha grym uffernol griw,
Hyd byth mae Duw a'i gariad:
Mae'r Iesu'm pen yn gadarn graig,
Diddyma'r ddraig a'i bwriad.
- 6 Y cysur llon, a'r gwynfyd llawn,
Gaiff rhai sy'n cyflawn gredu;
Sydd fwy nag all tafodau cu,
Angylion fry fynegu.
- 7 Ysbryd fy Nuw o'm mewn a drig,
'Rwi'n deml ddiddig iddo;
Fe'm dysg yn rhad byth forau a hwyr;
Nes caffwi'm llwyr sancteiddio.

- 8 Am wybod inwy o'm Iesu hael,
 Mae fy enaid gwael yn brefu;
 Cyflawnder mawr ei gariad cu,
 Wyf am gael i feddiannu.

HYMN XXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

Amynedd dan ddioddefiadau.

- 1 **O** GARCHARORION prudd,
 Dysgwyliwn dippin bach;
 Nesau mae'r dedwydd ddydd,
 I'n gwneud ni oll yn iach;
 O'n poen a'n pla, cawn fyn'd yn wir,
 I Salem dir, Aleluia.

- 2 Er dilyn Iesu glân,
 Mewn dyoddefiadau maith;
 Mewn dyfnder dwr a than,
 A dyrus anial daith,
 O'n poen, &c.

- 3 Er yfed bystyl cry',
 O ddwyllaw'r anwyl Oen;
 A'r afon ddwfn ddu,
 O gystudd ing a phoen,
 O'n poen, &c.

- 4 Yn ddyfal 'drychwn draw,
 Am waredigaeth iawn;
 Cawn fod i maes o law,
 Yn ogoneddus iawn;
 O'n poen, &c.

- 5 Er bod annuwiol fyd,
 Ellyllon uffern gas;
 Bob munud awr a'u bryd,
 Am lwyr ddyfetha'm gras;
 O'n poen a'n pla, cawn fyn'd yn wir,
 I Salem dir, Aleluia.

HYMN XXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Havant, 8, 6, 6.)

I'w chanu wrth ymadael.

- 1 **G**WEL dy anwyl wŷn yn 'madael,
Bydd wrth raid, i ni'n blaid,
Iesu paid a'n gadael.
- 2 Arwain ni trwy'n anial drigfan,
Nad ni'n ol, yn dy gol
Dwg ni'r nefol Ganaan.
- 3 Rhwyma'r ddraig tro ni'n dihangyd,
'Siga ei shol, tyn ei chol',
Rho iddi farwol ergyd.
- 4 Rhag gelynyion gwna ni'n arfog;
Oll yn un, yn gyttun,
Sanctaidd lu banerog.
- 5 Nad ni 'nabod dim na'i garu,
Tra fo'm byw, ond y gwiw
Groshoeliedig Iesu.
- 6 Os gelynyion ddaw i'n denu,
Gwna ni'n ddwys, fwrw'n pwys,
I orphwys ar yr Iesu.
- 7 Nad i'r blaidd byth mo'n gwasgaru,
Bydd di byth, yn ddilyth,
Ben a Bugail i ni.
- 8 Dwg ni i'r Baradwys auraid,dd,
Fyw heb boen, gydâ'r Oen,
Fry yn Sion sanctaid.
- 9 Lle nas torrir byth mo'r undeb,
Cartre' bra, byth heb bla,
Dedwydd dragywyddoldeb!

HYMN XXVIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Horsley)

Addewidion, Esa. xi, 6, 7, 8, 9.

- 1 **D**AW amser braf, can's gwawrio bron,
Mae haf-ddydd yr efengyl lon;
I'r 'nysoedd pell, daw'r trysor dryd,
A'i swm â hyd eithafoedd byd.
- 2 Cair gwel'd y blaidd, a'r Oen ynghyd,
Y myn a'r llewpart o'r unfryd;
Y llo, y llew, a'r 'nifail bras,
Mewn heddwch mawr, heb gwympto ma's.
- 3 Bachgennyn bychan yn ei law,
A'u trin a'u harwain yma a thraw;
Llid yn y rhai'n byth mwy ni bydd,
Yr anian newydd garia'r dydd.
- 4 Y fuwch ynghyd a'r arth a bawr,
A'u llydnod fydd mewn heddwch mawr;
Anghofia'r llew greulondeb cas,
Fel ych fe bora wellt y ma's.
- 5 Y plentyn sugno, chwery'n ffra'th,
Wrth dwll yr asp, heb ofni brath,
'Rhwn a ddiddyfnwyd, heb ddim braw
Ar ffau y wiber rhydd ei law.
- 6 Diniwaid fyddant o bob rhyw,
Ar hyd holl fynydd, sanctaidd Duw;
Yn wirion iawn cyfnewid gras,
Y rhai fu gynt yn gyndyn cas.
- 7 Gwybodaeth Iesu sydd yn 'stor,
Fel dyfroedd mawr yn llanw'r môr,
Daw'r de' a'r gogledd at yr Iôn,
Holl bwrcas gwaed yr anwyl O'n.
- 8 Llamma fel hydd, tros fryniau pell,
Cyflawna'r addewidion gwell;
O galw d' etholedig had,
I brofi rhagorfreintiau'th wa'd.

HYMN XXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Havant, 8, 6, 6.)

I'w chanu y bore.

- 1 **D**EFRO f' enaid, deffro yn ufudd,
C'od yn awr, gyda'r wawr,
Seinia ganiad newydd.
- 2 F' enaid bach, gas huno'n gynnes;
Yn ddilo's, tros y nos,
Yn dy ddiddos fynwes.
- 3 Dan dy aden, dawl dyner,
Ces heb wyn, hyfryd hun:
Buddiol fu'm hesmwythder.
- 4 Heddyw rho fy mhwys ar ddwyfron,
Iesu gwiw, 'm Tywysog yw,
Rhag pob rhyw elynion.
- 5 Hyfryd fore o gaethiwed
Wawria draw, maes o law,
Iesu ddaw i'n gwared.
- 6 Uwch creaduriaid, Iesu cadw,
F' enaid llon, ar dy fron
Dirion, nes fy marw.

HYMN XXX. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Hiraeth am ymddattod, Phil. i, 23.

- 1 **O**ARGLWYDD bryd ca'i fyn'd o'm briw,
Yn iach o'r byd, 'r w'i 'n awr yn byw;
Ei flino ca's fy enaid cu,
Dwg fi i'r lan at nefol lu.

- 2 Dedwyddwch gwn, 'does yma i'w gael,
Ond cystudd, gwae, a phleser gwael;
Am artre' fry, mae nghalon friw,
Fy Mhriod byth, yw'r Iesu byw.
- 3 Fy esgyrn swrth, blinedig sy',
Am orphwys yn y ddaear ddu,
Nes clywed bloedd, Archangel mawr,
Yn galw'm llwch, i'r lan o'r llawr.
- 4 O Iesu pur d'wed im' ai pell,
Yw'r ffordd i fyn'd i'r ddinas gwell?
Gelynion cas a ddoent hwy'm cwrdd?
'Nol i mi ffoi o Fesech ffwrdd.
- 5 Dwg fi i'r lan, moes im' dy law,
Agored drws, y nefoedd draw;
Angylion fil, groesawent fi,
I dawl fryn Caersalem fry.
- 6 Fy nagrau sych fy Iesu ffwrdd,
A thristwch cas, byth mwy ni'm cwrdd:
Mewn nefoedd glud, heb arna'i glwy:
Lle nas ca'i wel'd gelynion mwy.
- 7 Yn gadarn byth y byddaf byw
Yn golofn nadd, yn nhŷ fy Nuw:
Ar Seion fryn y lle heb frad,
Yn nofio yn rhwydd, mewn cariad rhad.

HYMN XXXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Broadmead, Hinton, s, s, 6)

Wrth fyn'd i gysgu.

- 1 **O** IESU'm ffrynd a'm prynwr rhad;
O'th galon wiw daeth môr o waed;
I olchi'm ffaidd friw:
Rho i mi nerth i wneud fy nyth,
I'm henaidd bach i ymguddio byth,
O fewn dy glwyfau gwiw.

- 2 Rho im' orwedd yn dy gol yn glud,
Yn barod fyn'd i'r nefol fyd,
Os galw wna fy Nuw:
O boed o'm cylch angylion hy,
I'm cadw'n lân rhag uffern lu:
S' am ddrygu'm henaid byw.
- 3 Lletya heno'm Prynwr prudd,
Rhwing fy nwyfron, nes gwawrio'r dydd,
Fel pwysi o nefol fyrr:
Y borau, cymmer fi'n dy law,
Ni roddwn dro i'r Ganaan draw,
I wel'd p'radwysaidd dir.

HYMN XXXII. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6. 8.)

[Am barhad mewn gras.]

- 1 **G**ELYNION creulon sy,
Yn dorf aneirif fawr;
A'r rhai'n mewn cyngair cry',
I'm curo'n lân i lawr:
Dal fi fy Nuw, nes diengu i'r lan,
I'r hyfryd fan, mae'r saint yn byw.
- 2 Caseion Iesu sydd,
Yn llwyr ddymuno cael,
Fy ngweled i ryw ddydd,
Yn syrthio yn llaw Saul:
Dal fi fy Nuw, &c.
- 3 'R annuwiol fyd pe cai,
Fy ngweled ar y llawr;)
Gwn gorfoleddu wnai
Ef yn fy nhristwch mawr:
Dal fi fy Nuw, &c.

- 4 Mae nghalon innau'n wan,
Yn mron llewygu'n wir;
Wrth geisio dod i'r lan,
O'r dyrus anial dir:
Dal fi fy Nuw, &c.
- 5 Pechodau o bob lliw,
Sydd am fy nodi lawr;
A myrddiwn o bob rhyw,
O demtasiwnau mawr:
Dal fi fy Nuw, &c.
- 6 Planhigyn wyf mewn gras,
Yn ngardd fy anwyl Dad:
Na'd i'm gelynion cas,
I'm cael i dan eu tra'd:
Dal fi fy Nuw, &c.
- 7 O dwg fi yn y bla'n,
Nes gorphen ar fy nhaith:
Mi seiniaf i ti gân,
Yn nhrag'wyddoldeb maith:
Dal fi fy Nuw, nes diengu i'r lan,
I'r hyfryd fan, mae'r saint yn byw.

HYMN XXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Broadmead, Leach, 8. 8. 6.)

Ymestyn at y pethau o'r tu blaen, Phil. iii. 13.

- 1 **O** IESU byw, Iachawdwr byd,
Dwg fi'n glau i'th fynwes glud,
'Gael prawf o'th gariad cu,
Sydd well nô'r gwin i'm henaid gwan,
Am hyn 'rwi'n daer am gael dod dan
Dy diriog aden di.

- 2 Dy gariad dwys yn f' enaid dod,
 Ac yntho fyth gad i mi fad,
 Yn nosio tu a'r ne':
 Nes gado'n deg yr anial dir,
 A landio o fewn i Salem bur;
 O'm gofid, och, a'm gwae.
- 3 Rhyfeddol rin, arfaethol ras,
 I'm Iesu mwyn fy nwyn i ma's
 O'r dwfn bydew pridd:
 Dros f' enaid bach dyoddefodd bo'n,
 Gan roddi iawn i'm hanwyl Ion:
 Ce's innau fyn'd yn rhydd.
- 4 'Rwy'n awr yn d'od o'r Aiphthiaidd dir,
 Trwy fôr o waed fy Iesu'n wir,
 Tu a'r etifeddiaeth wiw:
 Trafaelu wnes, trfaelu wnaf,
 Nes im' gael nyth ynghol fy Naf,
 Trag'wyddol i mi fyw.
- 5 Wel f' enaid dos yn enw Duw,
 Gan sathru croes uffernol griw;
 Er maint eu llid a'u brad:
 Ar fyr i'r llawr, mi gaf yn llu,
 Bob gelyn cas sy'm henaid cu,
 Trwy rinwedd gwych y gwa'd.
- 6 O wynfydedig ddedydd awr,
 Ddisglairwen wir, O hyfryd wawr!
 Câf esgyn uwch y nen:
 Gorphwysfa lân, trag'wyddol wledd,
 Câf fi fwynhau mewn dinas hedd:
 Boed hyn ar frys, Amen.

HYMN XXXIV. [M. N.]

Galat. (Bethesda, 6, 8.)

Credw' yn erbyn Gobaith, Rhuf. iv. 18.

- 1 **A** NTURIAF etto yn mla'n,
 Tu a'r baradwysaidd wlad;
 Pa'm digalonnai'n lân,
 Mae'n eiriol droswyf wa'd;
 Adnewyddaf nerth trwy rinwedd hwn;
 Gorchfygaf gwn, elynion gâd.
- 2 Er ymladd lawer gwaith,
 A llu o elynion hlym,
 Hen Satan gyfrwys faith;
 Yn eitha' ei rwysg a'i rym:
 Disgwyliaf nerth o Sion draw,
 I maes o law daw cymmorth im'.
- 3 Er i mi dreio yn hir,
 Orchfygu pechod cas;
 Mi fyddaf marw yn wir,
 Yn lân cyn colli'r ma's;
 Mewn nefol fyd mae brodyr im',
 A brofodd rym y gelyn cas.
- 4 Er bod fy meiau yn fawr,
 Fe maddeu Iesu hael;
 P'le mae Manasse 'nawr,
 Mair, Magdalen, a Saul?
 Trwy waed yr Oen sy'n eiriol fry,
 Mae hedd yn lli' i bechadur gwael.
- 5 Er ofni o'm henaidd tlawd,
 Ryfela âg angau dewr;
 Ond yma'n wylo ca'w'd,
 Yr Hezecia fawr;
 Câf finnuau ras i fentro trwy,
 Orchfygol glwy' yr angau glâs.

- 6 Er i mi ammau'n lân,
 Hael gariad Iesu cu,
 Bu Tomas o fy mla'n,
 Yn 'r un rhyw bydew du;
 Rho'm llaw yn ol yr hoelion dur;
 Bellach yn wir mi greda yn hy.

HYMN XXXV. [M. H.]

- Galarus. (Gould's)

Hiraeth am Burdab.

- 1 **G**WEDDIO 'rwyf, och'neidio yn brudd,
 Rhyfela yn deg am gael y dydd;
 Lleng sydd o fewn, llu sydd o fa's,
 O 'ffernol griw am faeddu'm gras.
- 2 Pa bryd ca'i deimlo cariad rhad,
 I'm henaid gwan a rhin y gwa'd;
 I'm gwneud yn gryf yn erbyn grym,
 Ac eitha' llid gelynion llym.
- 3 Bryd ca'i'm glanhau o'm pen i'm traed,
 Mewn grisial fôr o werthfawr waed;
 Iacha fy mriwiau (dyfuiion y'nt)
 A gefais yn Mharadwys gynt.
- 4 Bryd ca'i ddinystrio'r delwau'n llawn,
 Sy am lechu dana'i yn ddirgel iawn;
 Llabyddio Agag yn ddibarch,
 A Dagon gwympto o flaen yr arch.
- 5 F' adnabod wyt 'n hir cyn bod byd,
 Praw' 'nghalon a'm arenau i gyd;
 Fy Mhriod mwyn, rho allu mawr.
 I gludo yn lân fy meiau lawr.
- 6 Rho win ac olew yn fy mriw,
 Gwisg fi yn deg â delw Duw;
 Par'to fi i fyn'd i blith y llu
 Sy'n ddisglair yn y nefoedd fry.

HYMN XXXVI. [M. H.]

Galarus. (Lewton)

Erfyniadau ac achwynion enaid crediniol.

- 1 **O** EN Duw, trag'wyddol Fab y Tad,
'Rhwn dd'ost o'r nef i'golli'th wa'd;
Dros bechaduriaid gwael eu rhyw,
Oedd wedi myn'd dan felldith Duw.
- 2 Wyt yn tosturio wrth bob rhai,
Sy'n d'od yn flin dan deimlo eu bai;
Dan bwys f' aneirif feiau mawr,
'Rwi'n llefain Dduw, tosturia 'nawr.
- 3 Cymhwysiad llawn o'th waed trwy ffydd,
A wnaiff fy enaid caeth yn rhydd;
Golwg ar dy glwyfau trist,
A ladd fy mhechod, anwyl Grist.
- 4 Mae nghalon gâs i yn llawn o bla,
Ac ynthi yn aros 'does dim da;
Ond rhin dy waed, O anwyl Oen!
All fy nglanhau a llaesu mhoen.
- 5 Mewn rhyfel blin, 'rwyf nos a dydd,
A'm henaidd swrth, mewn dalfa sydd;
Dan law 'ngelynion lawer pryd,
Heb ganfod help o du'n y byd.
- 6 Mae'r nefoedd fry yn bres uwch ben,
Mae'n fynych rhyngof a'm Duw len;
A'm holl elynion yn ddilydd,
Yn gwaeddi, dewch, ni gawn y dydd.
- 7 Ond O! uffernol leisiau câs,
Pa bryd y tewch, pa le mae gras?
Pa le mae'r Iesu, yr hwn a fu
Yn meddwi gleddyf â'ch gwaed chwi!

- 3 O anwyl Iesu, bryisia bydd,
Yn awr fel iwrch, neu lwdn hydd;
O tyr'd ar frys a chluda lawr,
Fy holl elynion fach a mawr.

HYMN XXXVII. [M. H.]

Gorfoleddus (Truro)

Hanes am ddaioni Duw i'r credadyn.

- 1 **B**ENDIGAID fyth f'o enw Duw,
'R hwn wnaeth fy enaid marw'n fyw;
Ac a'm cyfododd fel o'm bedd,
I gael mwynhau ei ras a'i hedd.
- 2 Pan 'ro'wn yn gorwedd yn fy ngwa'd,
Edrychodd Duw o'r nef yn rhâd;
A d'wedodd yn dy waed bydd fyw,
Rhof iddo glod fy nyled yw.
- 3 Pan 'r oedd euogrwydd heb ddim hedd,
Ymron a'm gwasgu yn is nâ'r bedd;
A'm holl bechodau'n codi yn llu,
Datguddiodd Duw ei Fab i mi.
- 4 Pan o'wn yn nyffryn Acor brudd,
Mewn 'storom fawr heb oleu'r dydd;
Na dim cyssuron o un man,
Ce's brofi'n rhodd fod Duw o'm rhan.
- 5 Pan o'wn ar ben Gilboa fry,
Yn ymladd â'r uffernol lu;
Mewn gofid mawr a chur a braw,
Cynhaliodd Duw fi â'i nerthol law.
- 6 Pan 'roedd gelynion fwy nâ rhif,
Yn curo arna'i fel y llif;
A finnau i'w holl saethau yn nôd,
Cynhaliodd Duw fi er ei glod.

- 7 Pan 'ro'wn i mewn llifeiriant mawr,
 'Mron soddi'n lân, bob munud awr;
 Heb wel'd cynnorthwy o un man,
 Rho'es Duw ei law i'm codi i'r lan.

HYMN XXXVIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Horsley)

Yr ail Ran.

- 1 **R**W'I'n awr yn teimlo'r heddwch drud,
 Er gwaetha'r cnawd, y ddraig, a'r byd,
 'Rwi'n mynych brofi o'r hyfryd wledd,
 Sy gan y saint tu draw i'r bedd.
- 2 'Rwi'n profi mod i'n myn'd mewn hwyl,
 Tu a'r man mae'r saint yn cadw gwyl;
 Mae ar fy enaid syched mawr,
 Am wledda gyda hwy bob awr.
- 3 Mi wn yn awr, pwy bynnag sy,
 O'r bydol blant, a'r 'ffernol lu,
 Yn codi yn erbryn f' enaid gwan,
 Caf gario'r dydd, mae Duw o'm rhan.
- 4 'Rwi'n gwybod beth yw byw trwy ffydd,
 A rhodio yn nghariad Duw yn rhydd;
 Mi wn ca'i'm dwyn o ras i ras,
 Nes myn'd yn lân o'r byd i ma's.
- 5 'Rwi'n credu'n awr ca'i ras i fyw,
 A gwneud pob peth er clod i'm Duw;
 A chwedi gorphen hyn o daith,
 Ca'i foli e'n nhrag'wyddoldeb maith.
- 6 Dewch greaduriaid o bob rhyw,
 Trwy'r ddaear a'r nef, rhowch glod i'm Duw,
 Cau's mewn cyfyngder bu im' yn dda,
 Rhof iddo glod, heb orphwys gwna.

HYMN XXXIX. [M. H.]

Galarus. (Lewton)

Dymuniad y saint.

- 1 **P**E cawn adenydd borau wawr,
Ehedeg wnawn tros foroedd mawr;
Nes bawn yn ngolwg Sion wiw,
Lle mae fy Mhriod innau yn byw.
- 2 Pe cawn ond teimlo'r awel gref,
Aeth âg Elias gynt i'r nef;
Gadewn yn ol fy ngwisg o gnawd,
Ac Elizeus f' anwylaf frawd.
- 3 Pe meddwn arch hen Noa ddewr,
Nofio a wnawn 'rhyd diluw mawr;
Tu a phen Ararat, lle mae'r fraint,
Y mynydd sy'n orphwysfa i'r saint.
- 4 Y nos pe cawn golofn dân,
A niwl i'm led o'r dydd yn mla'n;
O'r anialwch mawr mi ddown i ma's,
Nes landio trwy'r Iorddonen lân.
- 5 Pe cawn fel Iago, ysgol gref
Gyrhaeddu o'r ddaear i entrych nef;
Dringo a wnawn o'r byd i ma's,
Heb orphwys liw ar garreg lân.
- 6 Gwynfyd gae rodio gydâ Duw,
Fel Enoc ffyddlon, tra fwy byw;
Ehedeg wnawn o'r byd i ma's,
Heb ofni briw yr angau glâs.
- 7 Yn Peniel 'rwyf, fy enaid clyw,
Ymdrecha yn deg âg angel Duw,
Pwy ŵyr nas caf cyn codi'r wawr,
Wir etifedda'r fendith fawr.

HYMN XL. [M. N.]

Gorfoleddus. (Devotion, 9, 8.)

Hiraeth am y nefoedd.

- 1 **D**RAW'r wlad, o'r lle 'rwi'n disgwyl llwyr
ryddhad,
O law'm gelynion mawr eu brad;
Trwy rinwedd gwa'd fy Iesu gwiw,
'Does gelyn mwy a ddaw i'r lan,
I'r hyfryd fan, ar fyr ca'i fyw.
- 2 Y llen sydd rhyngwi'n awr a'r nefoedd wen,
A rwyga Nuw o'r ddae'r i'r nen;
I'r wlad uwch ben 'fe'm harwain ef,
Caf ddringo i'm gorphwysfa fraf,
Sy'n mynwes Naf, o fewn i'r nef.
- 3 A byw ga' i'n dawel fry, heb boen na briw,
A'm cynnes nyth, ynghol-fy Nuw;
Lle mae pob rhyw ddiddanwch llawn,
Yn rhydd i'r llwch mi ro'wn fy nghnawd,
Fyn'd at fy Mrawd, yn awr pe cawn.
- 4 Mor fawr yw'r syched sy ar fy enaid 'nawr,
Am wel'd dy wedd, O hyfryd wawr!
Boreuddydd trag'wyddoldeb pur,
'Madewn yn rhydd â char a ffrynd,
I mi gael myn'd i'r nefol dir.
- 5 Bob pryd ffarwel, i ti ddaiarol fyd,
'Does yma i gael ond gwae ei gyd;
Mae'm trysor drud mewn dinas draw,
Fy nghalon fach sydd gydâ'm Brawd,
Lle bydd fy nghnawd i maes o law?

HYMN XLI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Irish)

1 Cor. i, 30.

Sancteiddrwydd im', yw'r Oen dinam,
 Nghyfiawnder a'm doethineb;
 Fy mhrynedigaeth, o bob pla,
 Fy Nuw i drag'wyddoldeb.

Crist doethineb y saint.

- 1 **F**E'M gwnaeth yn ddoeth wel'd fy hun yn
 ddall,
 Yn fab i'r fall wenwynig;
 Ac wedi rhoddi f' hun o'm bodd
 I gyflwr o'dd ddamnedig.
- 2 Yn ddoeth i 'nabod Iesu Grist,
 Yn Ffrynd i drist eneidiau;
 Ac iddo roddi waed yn llif,
 Tros fy aneirif feiau.
- 3 Ces wel'd mae fe yw'm Brenin bra
 Fy Mhrophwyd a'm Offeiriad;
 Fy Nerth a Nhrysor mawr a Nhwr,
 F' Eiriolwr a fy Ngheidwad.
- 4 Fy Nghyfaill byth a'm ffyddlon Frawd,
 Mae f' enaid tlawd yn garu;
 Sy'n nosio yn awr o ganol ne'
 Y man mae e'n teyrnasu.
- 5 Dysgodd fi deithio'r llwybr bra,
 Sy'n myn'd tu a thrag'wyddoldeb;
 Tros fryniau mawr ac anial dir
 Ond dyna wir ddoethineb.
- 6 Fel niwl a thân, bob nos a dydd,
 Fy arwain bydd ei hunan;
 Trwy'r 'nialwch mawr dwg fi'n ei gol,
 Mewn i'r ddymunol Ganaan.

- 7 Fe'm dysg, fe'm cyfarwydda trwy,
 Bob rhwystrau wi'n gyfarfod;
 Rhag cyfeiliorni yma a thraw,
 'Chai fyn'd o law fy Mhriod.
- 8 Fe'm gwna mor ddoeth nes drysu'r fall,
 Yn ei chyfrwysgall ddichell;
 Dadrys eu rhwydau o bob rhyw,
 Can's Iesu yw fy nghyfaill.
- 9 Eneinia fletto wel'd yn glir,
 Rho im' fôr o wir ddoethineb;
 I'm gywir deithio'r llwybr bra',
 Sy'n myn'd i drag'wyddoldeb.

CRIST YN GYFIAWNDER.

- 1 Euogrwydd pechod oedd yn bwn,
 A mi-dan hwn yn trengu;
 Duw a'm rhyddh'odd, pwy'm damnia nawy ?
 I'r Iesu 'rwi yn credu.
- 2 Pur waed ei galon ddaeth yn llif,
 Tros fy aneirif feiau;
 I'm cannu'n wyn fel lliain main,
 Oddiwrth bob stain a brychau.
- 3 Fe ddofodd llid cyfiawnder llym,
 'Does gantho ddim i'w wneuthur;
 Mae'r gwaed yn gwaeddi, hedd yn daer,
 Trwy'r nef a'r ddâe'r yn eglur.
- 4 Ni all Satan, deddf, na gweddill bai,
 I ddamnio rhai crediniol;
 Mae gwaed yr Oen âg uchel les,
 O fewn i'r nef yn eiriol.
- 5 Mi wna'm gorphwysfa dawl byth,
 Iesu'n dy ddilyth glwyfau;
 Bellach fy nghobaith fydd a'm ple,
 'Th fod yn fy lle yn dioddeu.

- 6 Ti yw'r Meddyg mawr a'r Ffynnon fraf,
I bechod ac aflendid;
Golch fi o'm beiau fawr a mân,
Fel byddwi'n lân a hyfryd.
- 7 O golch fi beunydd, golch fi'n lân,
Golch fi yn gyfan Arglwydd;
Fy nwyllaw a'm calon, pen a'm traed,
Golch fi â'th waed yn ebrwydd.

CRIST YN SANCTEIDDRWYDD.

- 1 Pa ham y digalonai mwy,
Caiff pechod glwy' yn ebrwydd;
Er maint ei lid-er dued lliw,
Fy Iesu yw'm sancteiddrwydd.
- 2 Bedyddia fi â'r Ysbryd Glân;
Fel tân pwerus nerthol;
Caiff ysbryd, barn, a llosgfan fod,
Ar bechod yn wastadol.
- 3 Caf gantho ddw'r, fy enaid cred,
Dyr syched yn drag'wyddol;
O'm croth i'r lan, daw ffrwd ddidrai,
I'm dwfchau'n wastadol.
- 4 Nes i fy mhechod gael ei ladd,
O radd i radd nes gorphen
Fy llygredigaeth o bob rhyw,
Can's Iesu yw fy nghadpen.
- 5 Fe duedda meddwl i bob cam,
I frefu am fath burdeb;
Ag a feddiana'r seintiau bra',
Sydd draw yn nhrag'wyddoldeb.
- 6 Teyrnasa, O Ddau, a bwrw i ma's,
D' elynion cas gwrthwyneb!
Ar f'enaid llesg rho'th ddelw'n llawn,
Nes dod i gyflawn burdeb.

- 7 Gwasgara weddill pechod cás,
 Sel fi á'th ras yn drigfan;
 Berffaith hardd yn deml wiw,
 Adeilad Duw ei hunan.

CRIST YN BRYNEDIGAETH.

- 1 O Iesu fy Ngwaredwr llawn,
 Fy Iawn a'm Prynedigaeth!
 Trwy'th angau di, fy ngwared ca'
 O uffern a marwolaeth.
- 2 Fe'm dwg i maes o'm gwae a'm gwŷn,
 Fy llafur blin a'm lludded;
 I'r tawel fan i'w cwmp'ni hwy,
 Sy heb newyn mwy nâ syched.
- 3 Ar ochor f' enaid tlawd fe fydd,
 Ar fôrâu dydd marwolaeth;
 Yn wyneb angau, caf wneud ple,
 Gan weiddi iechydwriaeth.
- 4 Fe rwyma'r ddraig hen Satan syn,
 Tr'wy innau yn diengu,
 I'r ddinas fry i blith y saint,
 Ca'i'r nefol ffraint feddiannu.
- 5 O fewn i'r wlad tu draw i'r bedd,
 Caf weled gwedd ei wyneb;
 Ac yn ei fynwes, llechu ca',
 Hyd eitha' trag'wyddoldeb.
- 6 Fe gasgla'm llwch o'r bedd i'r lan,
 Yn gyfan ac yn gryno;
 Caf gorph fel fy anwylyd gwiw,
 O hyfryd liw'n disgleirio.

HYMN LXII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Condensation)

Salm cvii, 1, 2.

- 1 **C**LODFORWCH bawb ein Harglwydd Ddaw,
Doed dynolryw i'w ganmol;
Ei hedd fel afon fawr ddidrai,
Gaiff ddwfrhau ei bobl.
- 2 Uwch nefol len mae tanllyd lu,
Yn ei foli yn dragywydd;
Nef, daear, dw'r, pob creadur byw,
All ddweud mae da yw'r Arglwydd.
- 3 Ei air a'i ammod cadw wna,
Byth y parha'i ffyddlondeb;
Nes dwyn ei braidd o'u poen a'u pla,
I hyfryd drag'wyddoldeb.
- 4 Ni altra ddim er gweled bai,
O fewn i'w rai anwyla';
Byth cofia waed Tywysog nen,
A'i boen ar ben Calfaria.
- 5 Pan ballo ffafr pawb a'u hedd,
Duw o'i drugaredd odiaeth;
Yn Dad, yn Frawd, yn Ffrynd a fydd,
Ar gyfyng ddydd marwolaeth.
- 6 Y gwaredigion ga's 'rhyddhau,
O'u carchar a'u cadwynau;
Dadseinient gân trwy'r nef a'r llawr,
Am ei fawr ryfeddodau.
- 7 Rhai fel yn feirw fu yn hir,
Mewn tywyll dir yn trigo;
Yn gruddfan dro, heb lewyrch gras,
I ddo'd i ma's oddi yno.

8 Mewn pydew dwfn du hwy ga'd,
Yn rhwym eu tra'd a'u dwylaw;
Dan bwer Satan forau a hwyr,
Nes cael eu llwyr anrheithiaw.

9 Fel cadarn wedi yfed gwin,
Yn ngwasg ei glin a'i gleddau;
Daeth tirion Frenin nef o'i b'las,
I rwygo teyrnas angau.

10 Trodd Iesu maes yr arfog cry',
O'r neuadd bu'n lletya;
Y carcharorion daeth o'u pla,
O! canent Aleluia.

ADN. 3, 4, 5, 6, 7.

1 Y rhai a gasglodd Duw ynghyd,
O eitha'r byd a'i gyrrau;
O dir y dwyrain, mewn mawr hedd,
Gorllewin, gogledd, deheu.

2 Rhai o bob man, rhai o bob iaith,
Cenhedloedd maith ac achau;
Yn ddoeth, yn ffol, fe'u dygodd Duw
'Nghyd o bob rhyw gyflyrau.

3 Trwy yr anialwch wyrdraws hynt,
Y buont gynt yn crwydro;
Allan o'r ffordd, heb dref na llan,
Lle caent hwy fan i drigo.

4 Digysur iawn flynyddau hir,
Mewn crâs dir anghynnefin;
Bob pryd mewn ofn mawr a braw,
Rhag cwympo'n llaw eu gelyn.

5 Yn 'mofyn am yr hyfryd wlad,
Tir Gilead, yr hen Eden;
A'u tyb o hyd eu bod gerllaw,
I'r ochor draw'r Iorddonen.

- 6 Mewn ofn mawr, dan Sinai lym,
Demhestlog heb ddim heddwch;
Tarth, tân, a mŵg, echrydus bla,
Sain udgorn a thywyllwch.
- 7 Mewn newyn mawr a syched tyn,
A'u henaid yn llewygu;
Oll i anobaith yn mron myn'd,
Heb ganthynt ffrynd i'w helpu.
- 8 Yn yfed dyfroedd llwyd o'r llyn,
Yn ngwresog ddyffryn Bacca;
Yn gorfod yfed, nid o'u bodd,
O chwerwon ddyfroedd Mara.
- 9 Gwaeddasant ar yr Arglwydd nef,
Yn eu cyfyngder enbyd;
Am gael eu dwyn cyn dyddiau hir,
I mewn i dir 'r addewid.
- 10 Yna eu gwared hwynt a wnaeth,
O'u holl orthrym-gaeth foddion;
'Rhyd yr iawn ffordd fe'u dug mewn hedd,
I dref gyfannedd dirion.
- 11 Gostegodd d'ranau Sinai draw,
Yr ysbyrd, braw, a'r ofnau;
Daeth â hwy i Sion deg i fyw,
At Iesu gwiw a'i glwyfau.
- 12 Iorddonen wyllt fe drodd yn ol,
Gwnai'i gro fel doldir Canaan;
Nes daeth pob gwan, a llesg, a llaith,
Trwy'r dyfroedd maith eu hunain.
- 13 Eu poen a'u gwae yn felus trodd,
Oedd megis dyfroedd Mara;
'Nawr bwytta maent foreu a nawn,
O sypiau'r grawn a'r manna.

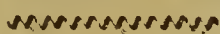
HYMN XLIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (New Court)

Dat. xxi. 11, 16, 19, 20, 22, 23, &c.

- 1 **C**'OD f' enaid gwan yn fuan gwel,
Y wlad sy'n llyso o laeth a mêl;
Gorphwysfa y rhai a ddaeth trwy ras,
O gystudd mawr y byd i ma's.
- 2 Caersalem newydd dinas Ner,
Bar'tow'd i'r saint uwchlaw y sêr;
Adeilad pur o aur digoll,
Fel gwydr gloyw'n ddisglair oll.
- 3 Ei theg rodfeydd a'i ph'lasau fry,
A'i thyllau *sound* yn hyfryd sy;
Pob rhan o honi cyflawn yw,
O sanctaidd bresennoldeb Duw.
- 4 Ei huchel furiau wnawd eu gyd,
O feini Jaspis hardd a drud;
A deuddeg sylfaen iddi cawn,
A'r rhai'n o gerrig gwerthfawr iawn.
- 5 Ei phyrth o berl, O ryfedd waith,
Aur yn palmento ei h'olydd maith;
Ei llawr hi gwydr gloyw yw,
Yn ddisglair lân o hyfryd liw.
- 6 'Does iddi deml o un rhyw,
Can's Duw a'r Oen ei theml yw;
Yma'r saint yn eglur sydd,
Yn gwel'd ei wyneb nos a dydd.
- 7 Haul, lloer, a sêr yma ni's cawn,
Gogoniant Duw sydd yn thi'n llawn;
Yr Oen fu â'i waed yn lli' i'r llawr,
Sydd yn disgleirio'r ddinas fawr.

- 6 Y gwaredigion oll o'u bron,
 Sy'n rhodio yn ngoleuni hon;
 Tywysogion a brenhinoedd byd,
 Ddwg eu hanrhydedd iddi gyd.
- 9 Ei phyrth ni cheuir ddim y dydd,
 Can's tywyll nos yno ni bydd;
 Dygir iddi mewn o hyd,
 Ogoniant holl genhedloedd byd.

HYMN XLIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (New Court)

Yr ail ran.

- 1 **Y**NO y mae fy Mrenin mawr,
 Yn edrych rhwng y sêr i lawr;
 Yn awr yn gweled fy enaid gwan,
 Yn teithio o'r anial fyd i'r lan.
- 2 Mi wela draw fy anwyl Dad,
 Y nef sy'n fflamio dan ei dra'd;
 Ar orsedd wen ofnadwy'n wir,
 Yn nghanol y goleuni pur.
- 3 Mae myrdd o angylion yn ei wŷdd,
 Ag enaid rhydd yn moli'n rhwydd;
 Seraphaidd a cherubaidd lu,
 Sy'n seinio'n fra yn y nefoedd fry.
- 4 Mewn gwisg i'w draed â gwregys aur,
 Fy Mhrynwr cadarn yno cair;
 Ger bron ei Dad yn gosio am loes,
 Y goron ddrain ac angau'r groes.
- 5 Teyrnasu mae fy rhossyn per,
 Yn mblith y saint uwchlaw y sêr;
 Mewn cariad, hedd, a gras didrai,
 Yn eiriol tros ei anwyl rai.

HYMN XLV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Eaton)

Rhan y drydedd.

1. **O** FLAEN y faingc mil miloedd mae,
Pwrcas ei waed ei chwÿs a'i wae;
Y dyrfa-fawr fu gynt ar goll,
Yn awr yn gorfoleddu oll.
2. Mae yno hen brophwydi hy,
Gynt wedi dringo i'r nefoedd fry;
Yn hardd eu lliw mewn gynau lla's,
Yn ddisglair fel y gwydr glâs.
3. 'R hen wiliedyddion yno y'nt,
'Nghyd â'r offeiriaid sanctaidd gynt;
Y patriarchiaid oll eu gyd,
Fu'n bererinion yn y byd.
4. Rhai gwardigion Israel sy,
O bob rhyw lwyth yn moli fry;
Caethion o'r Aipht, o Babel fawr,
Ac o Assyria sy yno'n awr.
5. Pob un â'i goron ar ei ben,
Yn ddisglair yn y nefoedd wen;
Mewn gynau gwyn, harud iawn eu gwaith,
Bar'tow'd er trag'wyddoldeb maith.
6. Dyma werth gwaed yr Iesu gwiw,
Brenhinoedd ac offeiriaid Duw;
Blaen ffrwyth o'r dyrfa ddaw trwy ras,
O gystudd mawr y byd i ma's.

HYMN XLVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Derby)

Y bedwaredd ran.

- 1 **Y**NO mae'r apostolion mawr,
A'u gwisgoedd llaes hyd at y llawr;
Yn canu'n beraidd i Fab Mair,
Am dyrfa gredodd yn ei air.
- 2 Myrddiynau o ferthyron hy,
A wnawd trwy dân yn ulw du;
Ysgubion byd ddyoddefodd bo'n,
Tros air Duw ac efengyl Ion.
- 3 Rhai ni's derbyniodd ddelw a nôd,
Nac enw'r bwystfil mawr erio'd;
Ond rhoddi eu bywydau i lawr,
Yn lle addoli'r buttain fawr.
- 4 Mae wedi landio yno'n awr,
Rai fu o flaen brenhinoedd mawr;
Heb ofni'r cleddau llym na'r tân,
Yn pledio tros 'r efengyl lân.
- 5 Babanod bychain yno sy,
Fu feirw'n ddistaw yn y brŷ;
A rhai ddyfethodd cleddau glâs,
Yn newydd ddo'd o'r groth i ma's.
- 6 O flaen y faingc mae tyrfa faith,
O bob rhyw bobloedd llwyth a iaith;
Yn awr yn cael heb boen na briw,
Wyneb yn wyneb weled Duw.

HYMN XLVII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Y bummed ran.

- 1 **W**EL dyma hwy'r gadwedig hil,
A gadwodd ar y llwybr cul;
Trwy fôr o wae trwy storm o wynt,
Y buont hwy yn teithio gynt.
- 2 Hwynt-hwy gas heddwch gan y Tad,
Hwynt-hwy a gannwyd yn y gwa'd;
Hwynt-hwy yw'r llu sy o ddeutu'r fainge,
Yn canu'r waredigol gainge.
- 3 Eu dagrau oll a sychwyd ffwrdd,
Galar a thristwch byth nis cwrdd;
Ni ddaw marwolaeth mwy na phoen,
I wydd y croeshoehedig Oen.
- 4 Priod-ferch Iesu yw y rhai'n,
A wisgwyd oll â lliain main;
Yn edrych ar ei wedd bob awr,
Yn nghanol y gogoniant mawr.
- 5 Coronau ar eu penau gaer,
Ac yn eu dwylaw d'lynau aur;
Yn canu Aleluia'n hy,
Nes datsain yr holl nesoedd fry.
- 6 Gwynfyd fae 'mhlith y miloedd myrdd,
Sy'n awr yn gwisgo y palmwydd gwyrdd;
O Arglwydd da, dywed a gai
I fod yn un o'r disglair rai?

HYMN XLVIII. [M. H.]

Galarus. (Ayliff-street)

Am ddyoddefaint Crist.

- 1 **F**Y enaid mae am ganu mawl,
Am ro'i im' hawl o'r nefoedd fry;
Trwy chwys a gwaed yr aeddfwyn Oen,
A'i ddirfawr boen ar Galfari.
- 2 Yno y bu afonydd mawr,
O waed i'r llawr yn d'od yn lli';
I'm dwyn i'r nef o'r 'ffernol nyth,
Mi gofiar byth am Galfari.
- 3 Mi gofia ei gri ef ar y gro's,
Yn eiriol tros ei ddefaid rhi';
Gan bledio â'i Dad am faddeu eu bai,
Byth cofio wnai am Galfari.
- 4 Gwirion a llonydd fel yr oen,
Dyoddefai boen ein beiau ni;
Yn foddlon yn ei chwys a'i wae,
Byth cofio wnai am Galfari.
- 5 'Nol aros oriau ar y pren,
Fe grymma'i ben tu a'r ddaear ddu;
Gorphenwyd iechydwriaeth, do,
Boed hyn mewn co' am Galfari.
- 6 Yno bu farw f' anwyl Ffrynd,
I mi gael myn'd i'r nefoedd fry;
Pan bw'i yn mhlith angylaid rai,
Byth cofio wnai am Galfari.
- 7 Trywanwyd yno wayw-ffon
Mewn tan ei fron er maint ei fri;
Daeth dw'r a gwaed i'r llawr yn llyn,
Byth cofiaf ben bryn Calfari.

- 8 Pryd hynny clowd ar uffern drist,
 Trwy allu Crist ein Prynwr ni;
 Agoriad hon sydd uwch y nen,
 Mi gofia am ben bryn Calfari.

HYMN XLIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Havant, s; 6, 6)

Cwestiynau.

- 1 **D**'WED a gaf fi wel'd disgleirdeb,
 D' wyneb bra, Iesu da,
 Draw yn nhrag'wyddoldeb?
- 2 D'wed i mi a ga'i deyrnasu,
 Draw i'r bedd, byth mewn hedd,
 Gydâ'm hanwyl Iesu?
- 3 D'wed a ga'i y wyrddlas balmwydd,
 Coron wen, ar fy mhen,
 I'w gwisgo yn dragywydd?
- 4 A ga'i fyn'd heibio uffern danllyd,
 Yn dy law, heb ddim braw,
 Mewn i dir y bywyd?
- 5 Os ca'i byth wel'd dy wyneb,
 Disglair hardd, fy enaid chwardd,
 Draw yn nhrag'wyddoldeb.
- 6 Hiraeth sy ar fy nghalon dyner,
 Wel'd y dydd, fyn'd yn rhydd,
 Maes o'm poen a'm blinder.
- 7 Gwynfyd a fae heddyw'n canu,
 'Mhlith y llu, sanctaidd fry,
 Sydd wedi gorchfygu.

HYMN L. [M. H.]

Gorfoleddus. (Chard)

Gobeithio yn erbyn gobaith.

- 1 **P**A ham'yr ofna'm henaid cu,
I landio i'r hafan hyfryd fry;
On'd oes mil myrdd heb aeth na braw,
O frodyr yn fy ngreso i draw?
- 2 Ac oni chaf fi fod yn mhlith,
Y ffryns a gâr fy nghalon byth?
Gwryfon pur cywir i'r Ion,
Cariadau'r croeshoeliedig O'n.
- 3 Os fi bechadur gaiff fyn'd fry,
Yn iach o'm briw i blith y llu;
Sy â'u gwisgoedd hardd fel eira gwyn,
Yn canu fry ar Sion fryn!
- 4 Fy llais a glywir uwch y llen,
Yn datsain yr holl nefoedd wen;
Yn mhlith y dorf bwrcasodd gwa'd,
Ac enaid rhydd yn gwaeddi rhad.
- 5 Wrth feddwl am yr hyfryd ffraint,
O foddi'm sŵn yn mhlith y saint;
Mae'm henaid bach am godi'n lân,
I'r nefoedd fry mewn fflam o dân.

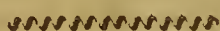
HYMN LI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Cambridge new)

Rhydd-did.

- 1 **D**Y lwybrau di y'nt hyfryd iawn,
Dy ffyrdd y'nt lawn hyfrydwch;
Nâg amllder yd neu win, fy Nuw
Melusach yw dy heddwch.

- 2 I ni oedd gaeth rho'ist ryddid bra',
 Daeth jubil gwaredigion;
 Rhwygasom len trwy rinwedd gwaed,
 Mae'n dwylo a'n traed yn rhyddion.
- 3 Mae'n traed yn awr ar wddf y ddraig,
 Trwy hâd y wraig sy'n eiriol;
 Awn, gan fod Iesu ar ein rhan,
 I'r lan i'r lan yn wrol.
- 4 Yn mlaen heb ffoi trwy gyflawn ffydd,
 Tra fyddo'r dydd yn para;
 Pob un ag sydd â'i sicr sail,
 Yn haeddiant yr ail Adda.
- 5 Rho'ist in', O Dduw, dy nerthol ras,
 I gario'r maes hyd yma;
 Ebenezer ni gongcwerodd,
 Hyd nefoedd, Aleluia.

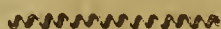
HYMN LII. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

Gweddi am faddeuant a nerth.

- 1 **P**ECHADUR wyf erio'd,
 O halogedig ryw;
 Gwrthwynebwr fynâ'i fod,
 Yn erbyn gras fy Nuw!
 Fy meiau mawr, O maddeu'n rhad,
 Ar gyfrif gwa'd f' anwylyd gwiw.
- 2 Mae rhwystrau o fy mla'n,
 I'r etifeddiaeth râd;
 Mae dyfroedd mawr a thân,
 Oddi yma i dŷ fy Nhad:
 O Arglwydd gwel fi'n llesg a gwan,
 A dwg fi'r lan i'r nefol wlad.

- 3 Fe ŵyr f' anwylyd cu,
Fod llu o elynion im';
Y rhai'n yn gyfrwys sy,
Yn nerthol mawr eu grym;
Rho i mi ras i anturio'n hy,
Trwy ganol llu 'ngelynyon llym.
- 4 Palmenta'r llwybr cul
Sy'n myn'd tu a thŷ fy Nhad,
Nas gallo'r ddraig a'i scil,
I syflyd dim o'm traed;
O dwg fi 'mlaen tros fryniau pell,
I'r ddinas well bwrcasodd gwaed.
- 5 Rwi'n gorwedd dan fy mhwn,
Fy nghalon fach sydd friw;
Fe'm llethir i gan hwn,
O help f' anwylyd gwiw:
O tyr'd yn glau dwg fi i'r lan,
I'r hyryd fan mae'r saint yn byw.
- 6 Pob llif, a ffrwd, a thon,
Pob gwawd ac erlid llym;
Hwy aethant tros fy mron,
Mi adwaen eitha' eu grym;
Tros ronyn bach dysgwyl a wna,
Mi wn daw gwaredigaeth im'.

HYMN LIIL. [M. H.]

Gorfoleddus. (Cooms)

Gwrollder a buddugoliaethau ffydd.

- 1 **F**FYDD ydyw'm sicr sail y daw,
'R hyn wy'n ei ddysgwyl oddi draw;
Fy nghadarn sicrwydd yw a'm nod,
O'r peth nis gwelodd neb erio'd.

- 2 Trwy ffydd ehedeg 'r wyf yn hy,
I entrych awyr deneu fry;
Ac yno'n gwel'd gogoniant llawn,
Trwy sicrwydd anffaeledig iawn.
- 3 Trwy ffydd pan bw'i yn uchel fry,
Ac edrych tu a'r ddaear ddu;
'Rw'i yn ei gwel'd fel pellén gron,
Na thâl rhoi calon byth ar hon.
- 4 'Rwi'n gwel'd peth yn guddiedig sydd,
I lygaid cnawd, yn *blain* trwy ffydd;
Fy rheswm balch a orfu dd'od,
I lechu o'r diwedd dan fy nhro'd.
- 5 Trwy ffydd fy ngobaith cadarn yw,
Sylfaenw'd e' ar gyfiawnder Duw;
Er maint yw llið a brâd y ddraig,
Ni soddai byth trw'i ar fath graig.
- 6 Trwy ffydd 'dwi'n cyfri' fy holl waith,
Na mhoen na'm dyledswyddau chwaith;
Ond colled ac fel tom y byd,
Ar waed yr Oen 'rwi'n pwyso gyd.
- 7 Trwy ffydd rhow'd i mi allu cry',
I daro lawr elynion lu;
I orfoleddu ar angau glâs,
Pan bw'i yn myn'd o'r byd i ma's.
- 8 Trwy ffydd rwi'n sefyll pan bw'i lawr,
Dan dywyllwch mewn goleuni mawr;
Ni allai'i gredu'r âf ar goll,
Pan bo fy ngras o'r golwg oll.
- 9 Trwy ffydd 'rwi'n credu pardwn rhad,
'R hyn sydd yn d'rysu cig a gwa'd;
I feddwl fod Duw'n cyfiawnhau,
Y rhai ag sydd yn llawn o fai.

- 10 Trwy ffydd 'rwi'n cadw deddf fy Nuw,
Yn difa llygredd o bob rhyw;
Dyma'r fath rinwedd sy'n fy ffydd,
Mai'n puro 'nghalon nos a dydd.
- 11 Trwy ffydd galara'm henaidd trist,
Pan gwelwi' i mi drywanu'm Crist;
Fy nghalon fach yn ddyfroedd dodd,
Moliannu Duw a wna'f ar g'odd.
- 12 Fy ffydd, symmud fynyddoedd im',
O bechod ac euogrwydd llym;
Hi tawl i eigon môr yn wir,
Y môr o waed a chariad pur.
- 13 Trwy ffydd yr wy'n gongcwerwr llym,
Er nad wyf fy hun yn gallu dim;
Can's mentro'r wyf i roddi'n lân,
Fy Nuw yn darian o fy mla'n.
- 14 Trwy ffydd 'rwy'n rhoi'm gelynyon glwy',
Nad ofnw'i mo'u bradwriaeth mwy;
O herwydd rhoi Jehofa 'ngrym,
Eilwaith o'r tu cefn im'.

HYMN LIV. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale, 6, 8.)

Can. ii, 10, 11, 12.

- 1 **F**FARWEL bleserau'r byd,
Ei freulyd fri a'i fraw,
Ni 'hedwn mwy fel adar mân,
I'n trigfan triglwn draw:
Cawn yno hyfryd hedd,
A rhyfedd roddion rhad;
O dewch, O dewch, ni awn yn hy,
Tu a'r wledd sy'n nhŷ ein Tad.

- 2 Henffych gyfeillion da,
 Fe ddarfu'r gaua i gyd,
 Yn awr mae llais y durtur lon,
 Lân dirion yn y byd;
 Fe ddaeth yr hyfryd haf,
 Yn beraidd braf i'n bro,
 Gogoniant fo i'r Iesu byw,
 Fe carodd Duw ni, do.
- 3 Yn awr mae'r adar mân,
 Ar dân yn moli Duw,
 Yn awr mae'r haul a'r nefol hin,
 Ar rai o'r werin wiw:
 Fe ddaeth y Jubili,
 On'd braf yw'n bri a'n braint?
 Cawn fyn'd i dre' ar fyr o dro
 I seinio gydâ'r saint.
- 4 Ein brodyr sydd o'u bron,
 Yn morio i Sion wiw;
 Mewn hyfryd hwyl yn myn'd tu a'r wlad,
 Lle mae ein Tad yn byw,
 Cawn landio oll i'r lan,
 I'r hafan hyfryd fry;
 I blith y rhai sy'n gweiddi'n rhad,
 Am gariad Iesu cu.

HYMN LV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Bromley)

Can. viii, 5, 6, 7, 13, 14.

O'r Dr. Watts.

- 1 **O** PWY yw hon sy'n llesg a gwan,
 O'r anial fyd yn d'od i'r lan;
 Gan faint ei bai blinedig yw,
 Yn pwyso ar ei Hanwylyd gwiw.

- 2 Hon yw priod-ferch Crist ein Duw,
Gwerth gwaed ei galon dyner yw;
Mae'n pledio âg ef, braf yw ei braint,
A'i phle sy'r un a phawb o'r saint.
- 3 " 'Sgrifena'm henw'n ddysglair iawn,
" Rhwng dy ddwyfron mewn geiriau llawn;
" Er mwyn fy nghadw'n lân rhag braw,
" 'Sgrifena fe eilwaith ar dy law.
- 4 " Sêl fi ar dy fraich yn nod dilyth,
" Fy mod yn briod i ti byth;
" Gwisg fi yno'n arwydd iddynt hwy,
" Na's galli fy anghofio i mwy.
- 5 " Cryfach nâg angau, trech nâ'r bedd,
" Yw nerth dy gariad a dy hedd;
" Digofaint Duw fel afon gref,
" A ffaelodd a'i ddiffoddi ef.
- 6 " Er cyttuno'r ddae'r ac uffern ddu,
" A'r holl ellyllon ynthi sy;
" Och, ofer iawn eu gwaith yn wir,
" I geisio diffodd tân mor bur.
- 7 " Ond ofni'r wyf i'm calon fyn'd,
" Ryw bryd ar ffo oddiwrth fy ffrynd;
" Am hynny gwisg fy enw yn llon,
" Fel *seinet* ddysglair ar dy fron.
- 8 " Nes dygost fi i'm trag'wyddol nyth,
" Lle nad oes neb yn ammau byth;
" Gâd im' fwynhau dy nefol hedd,
" A'm lloni mewn gwastadol wled.
- 9 " O tyr'd f' anwylyd brysiâ bydd,
" Yn awr fel iwrch neu lwdn hydd;
" Nac oeda, ond tyred maes o law,
" Tros fynydd y per-lysiâu draw."

HYMN LVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Derby)

Gwaed Crist, sylfaen gobaith.

- 1 **'N**AWR sicr sail i ngobaith sy,
'Ngwaed calon fy anwylyd cu;
Bythol gyfiawnder Iesu yw,
Attaliodd, do, ddigofaint Duw.
- 2 Fel grisial fôr y gwaed sydd im',
Fe gannodd f' enaid bach yn wyn;
Ond hwn yw'r aberth, hwn yw'r iawn
R'o i mi waredigaeth lawn.
- 3 Gwaed Crist faddeuodd i mi'n rhad,
Gwaed fy heddychodd i â'r Tad;
Gwaed seliodd y cyfammod hedd,
Gwaed faeddodd pechod, angau, a'r bedd.
- 4 Ar waed yr Oen yr wyf yn byw,
Trwy nerth y gwaed 'rwi'n caru Duw;
Trwy'r gwaed 'rwi'n conc'ro uffern lu,
Trwy'r gwaed mi ddringa i'r nefoedd fry.

HYMN LVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Broadmead, 8, 8, 6)

Y gwin-dŷ.

- 1 **O**IESU hy y Meddyg hael,
Sy'n ffyddlon Efrynd troseddwy'r gwael,
F' anwylyd innau yw;
Angerddol dân dy gariad di,
Gorchfygu wnaeth fy enaid i,
Mi'th garaf tra fwy byw.
- 2 P'odd galla'i ganmol Iesu gwiw,
I'm dwyn o'r dom mewn hedd â'm Duw

Rhyfeddol oedd ei ras:

Pan bo yn rhoi'm o'i gariad rhad,
Blaen ffrwyth ei wae, ei chwys a'i waed,
Mae'n well nâ'r gwin ei flas.

- 3 Dy olwg wiw a'th wridog wedd,
Dy berson hardd dy nefol hedd,
Orchfygodd f' enaid gwan;
Mwy nerth yn glir nâg angau glâs,
Yw hyfryd rin dy nefol ras;
Fe'm dwg o'r byd i'r lan.

- 4 O'r diwedd des i win-dy Duw,
Trwy rinwedd gwaed fy Iesu gwiw,
I dawel hyfryd wlad;
Mae yno i'w gael bottelau gwin,
Afalau rai o nefol rin;
I'r cleifion gael iachad.

HYMN LVIII. [M. H.]

[Gorfoleddus. (Fawcett)

O'r Dr. Watts.

- 1 **O** MUGAIL gwych fy Iesu gwiw,
Hoff yw dy lais, hardd yw dy liw;
Rhagori'r wyt f' anwylyd cu,
Ar ddeng mil o'r angylion fry.
- 2 Ië, gwyn a gwridog hawddgar oll,
Cyfaill y rhai fu gynt ar goll;
O melus odiaeth yw dy fin,
A'th gusan fel llysieuog win.
- 3 Pan byddwi'n teimlo bod dy wa'd,
Yn maddeu meiau mawr yn rhad;
Fy nghalon fach enyna'n wir,
Yn ddysglair fflam o gariad pur.

4 Pan gallw'i ddweud, Ti yw fy rhan,
Pan teimlwy'th heddd yn f' enaid gwan;
Pryd hyn 'rwi'n dringad uwch y byd,
Yn damsiad ei bleserau gyd.

5 O Arglwydd, hyfryd yw dy heddd,
Melus ddanteithion sy'n dy wleddd
'R angylion fry erioed ni chās
Un prawf o waredigol ras.

6 Pan (Iesu da) bo'th gariad di,
I'm henaidd llon yn d'od yn llu;
Mi allwn aros yno'n rhydd,
Ryw faith ac annherfynol ddydd.

7 Y nos â heibio cyn bo hir,
Caf landio i wlad goleuni pur;
Caf fyn'd ar nawf, caf wneud fy nyth
Yn mreichiau'r hwn a garaf byth.

8 Yno yn lli' mae gwynfyd llawn,
Cysuron cu bob moment cawn;
A gwel'd ein hanwyl briod hardd,
Yn rhodio'r Baradwysaidd ardd.

9 Cawn yfed byth o'r afon bur,
A bwytta o bren y bywyd gwir;
Heb friw na phoen cawn fod yn mhlith
Seraphiaid Duw yn moli byth.

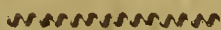
10 O anwyl Arglwydd tyr'd mewn heddd,
Arwain ni mewn i'r nefol wleddd;
I fwytta'r llo pasgedig rhad,
A dawnsio fry yn nhŷ ein Tad.

HYMN LIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Devotion, 10, 8.)

Nefoedd yn agoshau.

- 1 **Y** MAE, y dydd yn d'od i'r duwiol rai,
I felus foli Duw'n ddidrai,
Yn mhlith y rhai sydd fry mewn hedd;
Yr aeddfwyn Oen yn canu'n rhwydd,
Ac yn ei wydd gael gwel'd ei wedd.
- 2 Braf, braf, yw meddwl am fath hyfryd haf,
Ei wel'd a'i brofi gwn y caf;
Yn mlaen yr af trwy nerth fy Nuw;
Nes myn'd i mewn i'r Ganaan fry,
I fysg y llu sy'n hardd eu lliw.
- 3 Pwy, pwy, lawenydd sy i mi yma'n hwy?
'Rwi'n blino ar y byd lle'r wy',
Mae hiraeth trwy fy enaid i;
Am gael fy nwyn i maes o'r cnawd,
I gôl fy mrawd a'm priod fry.
- 4 Fe, fe, a'm carodd cyn bod dae'r na ne',
Aeth dan law'r lleiddiaid yn fy lle;
A thyma'r ple sydd gydâ mi,
I *glaimio* hawl i'r nefoedd lân,
Af trwyddo yn mla'n i'r Ganaan fry.

HYMN LX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Angel's Hymn)

1-Cor. iii, 21, 22, 23.

- 1 **M**AWR drysor sydd yn eiddo'r saint,
Mewn ardal fra' daeth iddynt fraint;
Gwlad uwch y sêr, gwlad *sound* ei sail,
Mae'n tywynnu ar hon gyfiawnder hael.

- 2 'Tifeddion y'ch trwy'r Iesu gwiw
O'r cyfan ag a greodd Duw;
Mae gennych hawl o'r pethau sy
O uffern drist i'r nefoedd fry.
- 3 Fe'i rhwymwyd ich' mewn ammod drud,
Rhwyng Duw a'i Fab cyn creu'ly byd;
Hwy seliwyd ich' o oes i oes,
Trwy waed yr Iesu ar y groes.
- 4 Eich hyfryd ffraint 'nawr rhyfedd yw,
Cyd-etifeddion â Mab Duw;
Paul, 'Pollos, Cephas, bywyd, byd,
Ac angau glâs ro'wd i chwi gyd.
- 5 Jehofa Ner ydyw eich Tad,
Yr Ysbryd yw'ch sancteiddydd rhad;
Crist yw eich brawd, a'ch ffyddlon ffrynd,
Eich priod fyth, cewch atto fyn'd.
- 6 Myrdd o angylion dysglair sy,
O ddeutu'ch ffordd i'r nefoedd fry;
Er maint cyfrwystra'r ddraig a'i hil,
Chwi gedwir ar y llwybr cul.
- 7 Chwi gewch eich dwyn o ras i ras,
Nes myn'd yn lân o'r byd i ma's;
Ar fyr chwi gewch feddiannu'r ffraint,
'Tifeddiaeth siwr y ffyddlon saint.

HYMN LXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Broadmead, 8, 8, 6)

Can. iii, 6. a vi, 10. a iii, 13. Esay iv, 5.

- 1 **O** PWY yw hon sy'n dod yn hy,
Yn lew i'r lan fel rhwyng dau lu,
O'r dywyll Aiphataidd wlad?
Gan roddi pwys ei henaidd pur
Ar Iesu gwiw 'r Messia gwir,
Ei ffrynd a'i phrynwr rhad.

- 2 Fel colofnau mŵg ei henaïd mae,
Mewn nefol hwyl yn llawenhau,
'N awr yn meddiannu'n wir
Ras o bob rhyw, cyssuron rhad,
Fel peraroglau pell a ga'd,
O hyfryd thus a myrrh.
- 3 Dan Pharao hen mewn tywyllwch hir,
Yn poeni'n dost mewn anial dir,
Yn y caethiwed draw;
Yn llesg ei hwyl yn wir bu hon,
Dan lawer ffrwd, a llif, a thon,
Mewn dychryn mawr a braw.
- 4 O'r dyfnder du i'r lan y daeth,
Tu a'r wlad sy'n llifo o fel a llaeth,
I'r etifeddiaeth fras;
Yn llawn o hedd mae'n awr mewn hwyl,
A'i nhefol gaingc yn cadw gwyl,
Am ddo'd o'r Aipht i ma's.
- 5 Hi deithiodd yr anialwch mawr,
Gan gludo Amalec i lawr,
'Nghyd â brenhinoedd gwyh;
Cas ddw'r o'r graig, cas fanna gwiw,
Dan Sinai fe'i cyuhaliodd Duw,
Pan oedd yn sael ei drych.
- 6 Duw sy iddi'n blaid, hi gas o'i bla'n,
Y cwmwl niwl a'r golofn dân,
Eneiniad yr holl saint;
Hi wŷr y ffordd i'r Ganaan draw,
Ni chyfeiliorna hi ar un llaw,
Nes cael meddiannu'r fraint.
- 7 Fel borau wawr fe welir hon,
Teg fel y lloer mae ei hwyneb llon,
Mewn cariad, gras, a hedd;
Fel haul heb un brycheuyn du,
Yn ofnadwy fel banerog lu;
On'd hyfryd yw ei gwedd?

HYMN LXII. [M. H.]

Galarus. (Babylon Streams)

Preg. iv, 2, 3. Dat. xiv, 13. Job iii, 13, &c.

Ar Gladdedigaeth.

- 1 **W**RTH edrych ar y cystudd mawr,
Sydd yma i'w gael bob munud awr;
Y gofid trist, y poen a'r traul,
Llafur a'r lludded sydd dan haul.
- 2 Gwel'd dagrau'r gorthrymedig rai,
Yn griddfan dan eu dwfn wae;
Eu treiswyr llym ni's clyw eu llef,
Heb gyssur iddynt dan y nef.
- 3 Yna mi a ganmolais, do,
Y rhai sydd wedi marw er's tro;
'N fwy nâ rhai byw sy'n teithio'n awr,
Yn nghanol yr anialwch mawr.
- 4 Yno y cânt heb wae nâ gwên,
Yn mhlith y meirw roddi hun;
A'u tŷ o glai mewn daear glud,
Yn mhell o sŷn daearol fyd.
- 5 'Mhlith tyrfa gymmysgedig faith,
O bob rhyw hobloedd, llwyth, a iaith;
Sy mewn distawrwydd mawr a hedd,
O fewn 'stafelloedd oer y bedd.
- 6 Yno ni ddaw annuwiol ddyn,
I ddeffro neb o'i felus hŷn;
Yno y caiff lluddedig rai,
I orphwys byth o'u poen a'u gwae.
- 7 Y rhai a fu mewn carchar prudd,
Sydd yno oll yn awr yn rhydd;
Y bach a'r mawr oll o'r un fryd,
Yn llonydd iawn yn llechu yn nghyd.

- 8 'Does yno ryfel o un ma'th,
Nac ofn briw un danllyd sa'th;
Ni ro un gelyn yno glwy',
'Fydd llais gorthrymwyr yno mwy.
- 9 Gwagedd o wagedd sydd heb ball,
O eitha cwrr y byd i'r llall;
Plant Adda'n llu fel Ephraim aeth,
I ymborthi ar wynt na ry ddim maeth.
- 10 Byrr iawn yw'r pleser sydd dan haul,
Ar ol i'w gael trwy boen a thraul;
Fel mellten fe ddiflanna'n llawn,
Gwna, cyn cael gafael arno'n iawn.

HYMN LXIII. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Yr ail Ran.

- 1 **B**ETH dâl im' roi fy serch a'm bryd,
Ar ddim a welai yn y byd;
Da, daear, dw'r; pwy gysur yw,
Y dydd y del digofaint Duw?
- 2 Och, pwy a roddai ei bwys ar ddyn,
Sy'n llesg a gwan fel corsen grin;
Ar beth mor frau, pwy roddai fryd?
Plant Adda gwagedd ynt eu gyd.
- 3 Pan byddwi'n myn'd o'r byd i ma's,
Yn siglo llaw âg angau glâs;
Pryd hyn pwy help fy enaid gwan,
I ddringo o'r anial fyd i'r lan?
- 4 O'r dywyll wlad pan bw'i yn myn'd,
Fy Iesu fydd fy ffyddlon Ffrynd;
Pwy frawd, pwy chwaer, pwy gyfaill gwell,
Ddaw'm hebrwng i'r ardaloedd pell.

- 5 Efe yw'm Brawd, 'efe yw'm Duw,
Efe yw'm Ffrynd a'm priod gwiw;
Efe yw'm Ysgol i a'm Pen,
I ddringo i entrych nesoedd wen.
- 6 Fy Mrenin a fy Mhrophwyd mawr,
Fy nysgu wna bob munud awr;
F' Eiriolwr, f' Arch-offeiriad braf,
Mi cara i drag'wyddoldeb gwnaf.
- 7 Fy Mugail yw fe'm ceidw'n glud,
O fewn ei gol trw'i yn y byd;
Fe'm portha'i â'i nefol ras
Nes myn'd yn lân o'r byd i ma's.

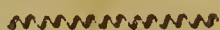
HYMN LXIV. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6. 8.)

Achwyniad.

- 1 **G**YNT gwelais lwybr rhydd
O'r ddae'r i entrych nen;
Ond 'n awr tymhestloedd sydd
Yn rhuo uwch fy mhen:
Cofia, O Dad, nad wyf ond llwch,
Maddeu o'r trwch fy meiau'n rhad.
- 2 Fy mhechod, gwae fi erio'd,
A'm llygredd o bob rhyw,
Sy'n peri'n llyn fy mod
Heb brofi hedd fy Nuw:
Cofia, O Dad, &c.
- 3 Mi dreiais ddyddiau hir
Gongcwero pechod câs;
Mae f' enaid bach yn glir
Yn ffaelu cario'r maes:
Cofia, O Dad, &c.

- 4 Meddyliais lawer pryd,
Na ddoi fy mhechod mwy,
Yn eitha ei rym a'i lid,
I roddi i mi glwy':
Cofia, O Dad, &c.
- 5 Ar ol cael congwest dro
Ar fawr elynion lu,
Yn union gyrch mi ddo'
I ganol rhyfel du,
Cofia, O Dad, &c.
- 6 Mi addunedais, dō,
I wrth'nebu yn nerth dy ras,
Ac eilwaith lawer tro,
Cofleidiais pechod câs:
Cofia, O Dad, &c.
- 7 O Arglwydd, d'wed i mi,
Ai fel hyn bydda'i byw?
Yn nychu f' enaid cu,
Gan lygredd o bob rhyw?
Cofia, O Dad, &c.

HYMN LXV. [M. C.]

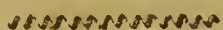
Gorfoleddus. (Messiah)

Hymn ar Can. v, 10. *Fy anwylyd, &c.*

- 1 **M**AE'm Prynwr mawr yn Dduw, yn Ddyn
Ac felly'n perthyn i mi,
Tywysog cadarn, Brenin cry'
Yw'r Iesu fu'n fy mhrynu.
- 2 Mae'n wyn a gwridog yn ddilai,
Ar ddeng mil mae'n rhagori;
Nid oedd neb deilwng ond efe,
Fod yn y ne'n teyrnasu.

- 3 Mae'n wridog, fe ddioddefodd fry,
Ar Galfari farwolaeth ;
Fe'n prynodd trwy ei waed dinam
O ddygn ddamnedigaeth.
- 4 Mae'n wyn, ni chafwyd ynddo fai,
Un pechod neu anmhurdeb ;
Mae'n gymmwys iawn, fe bledia'n bra',
Yn mhebyll trag'wyddoldeb.
- 5 Pwy a gymharir iddo ef
O fewn i'r nef ddysglairwen ?
'Does angel, saint, na seraph fry
Gyffelyb i fy Nghapten.
- 6 Pe chwiliid fry yn mhlith y sêr,
Y byd a'r dyfnder isod ;
'Does neb y fu, na neb y sy
Gyffelyb i fy Mhriod.
- 7 Mae ynddo ddwfn fôr didrai
O gariad a thostuni ;
Mae'n barod iawn i faddeu bai
Ei Briod a'i ddywedi.
- 8 Ni fedda'i ffrynd, na mam, na thad,
A'r cyfryw gariad i mi ;
Mewn culni, gofid, poen, a gwae,
Yn wastad mae'n fy ngharu.
- 9 Fy Nghyfaill gorau yn y byd
Yw fy anwylyd Iesu ;
Ffarwel greaduriaid i chwi mwy,
Fe'n unig wy'n ei garu.
- 10 Fe blediodd troswyf ar y groes,
Pan oedd ei loes ef chwerwa',
Do ! fe'm addefodd i yn llyn
Ar goppa bryn Calfaria.

- 11 O fewn i'r byd ni bu yn bod
 Neb im' erio'd mor ffyddlen;
 Gwirionedd yw nid oes o'i fath,
 O'r diwedd f' a'th â'm calon.

HYMN LXVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Sterling)

Ymadawiad â'r cwbl.

- 1 **F**E ddarfu i mi'n awr i gyd
 A darfodedig bethau'r byd;
 'R hyn sydd i ddo'd yn fuan ddaw
 Diddiwedd drag'wyddoldeb draw.
- 2 O drag'wyddoldeb ddedwydd ddydd,
 Yn oed ei sŵn e'n hyfryd sydd;
 Fy happusrwydd mwy i bara sy
 Tra paro Duw'n y nefoedd fry.
- 3 Mae ynw'i ddymuniadau'n awr,
 Na leinw'r greadigaeth fawr;
 Hwyl gyflawn ni ddigonir byth,
 Nes elwyf i'm trag'wyddol nyth.
- 4 Caf yfed dw'r fel grysial clir
 O lygad Ffynnon bywyd gwir;
 Ca'm hadnewyddu yno'n wir
 A ffrydiau o lawenydd pur.
- 5 Caf glywed yno y Tri yn Un,
 O galon gywir a chyttun
 Yn cyhoeddi i mi heddwch llawn,
 A chyssur annhraethadwy iawn.

HYMN LXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Wiltshire)

*Gweddi am gadw ar llwybr y bywyd nes dyfodi
happusrwydd.*

- 1 **D**UW, cadw f' enaid bach o hyd;
Uwchlaw y byd a'i ddrygau,
Gan lwyr-ddibrysio ei boen a'i wae,
Ei drallod a'i gystuddiau.
- 2 Fel na bwy'n gwrando ar ei dwrf,
Ei gynnwrf a'i ruadau;
Gan deithio'r llwybr cul bob cam,
A meddwl am fy nghartre'.
- 3 Heb gyfeiliorni ar un llaw,
Nes myn'd tu draw'r Iorddonen,
At seintiau flinodd ar y byd,
Sy'n awr eu gyd yn llawen.
- 4 Yn gorphwys yn y Ganaan bur,
Preswylfa'r gwir dduwiolion;
Tir yr addewid hyfryd draw,
Gwlad lle nas daw gelynion.
- 5 Gorphwysfa dawel, deg, ddi-stwr,
Sydd yno i'r gwr lluddiedig;
Afonydd gloyw, pur, didrai
I ddiodi'r rhai sychedig.
- 6 Ac yno mae fy Mrenin mawr,
Yn daer yn awr yn eiriol,
Gan bledio ei angau ddydd a nos-
Yn ffyddlon dros ei bobl.

HYMN LXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Hephziba)

Gwynfyd y pur o galon.

- 1 **G**WYNFYD y rhai dileaist eu bai,
Eu pechod a'u hanwiredd;
Gan roi iddynt nerth er cnawd a byd,
I bara hyd y diwedd.
- 2 Y rhai sy'n cadw'th hedd o hyd
Er gwaetha'r byd a'i ddrygau,
Gan wilio beunydd yn ddigoll
Ar gadw'th holl gyfreithiau.
- 3 A'u cydwybod fel lliain main,
Heb arni *stain* na brychau;
Heb gyfeiliorni 'mlaen neu'n ol,
Ond dilyn ol dy gamrau.
- 4 Pwy ddrwg wna'r gelyn i'r rhai hyn,
Sy'n rhodio yn dy ddeddfau?
Cyfeillach dawl bur â'u Duw
Gânt yn mhob rhyw gyflyrau.
- 5 Fel pwysi myrr eu hanwylyd tlws,
Sydd liw nos rhwng eu bronau;
Nid yw eu Priod hwy'n cyffroi,
Na byth yn ffoi o'u breichiau.
- 6 Hwynt-hwy sy'n eistedd tan ei wrydd,
A'i ffrwythau sydd yn felus;
Ac yntho ef yn llawenhau,
A'u henaid mae'n ddiddanus.
- 7 Ar y trysor fry yn wastad mae
Eu calon a'u dymuniad;
O fewn i'r gwin-dŷ braf eu ffar,
'N ymborthi ar ei gariad.

HYMN LXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

- 1 **E**SGYNODD ein Iesu i fynwes ein Ner,
Gwnaeth i ni le disglair yn mhell uwch
y sêr,
Dewch, dringwn o'r ddaiar i'r nefoedd yn hy,
Gael coron drag'wyddol, wych freiniol sydd fry.
- 2 Cawn driagl peraid, cawn olew, cawn win,
Cawn ddail pren y bywyd sy'n hyfryd eu rhin;
'Roi wrth ein doluriau'n cystuddiau a'n cur,
Nes gwneuthur rhai afiach yn holl iach yn wir.
- 3 Cawn wared o'n hadfyd, a'n gofid i gyd,
Pob terfysg, a dwndwr, a chynwrf y byd;
'Ddaw blinder, na thrallod, na phechod, na
phoen,
Na gelyn, na gormes i fynwes yr Oen.
- 4 'Rym yma mewn lludded gan dwymed y dydd,
Ond syched a blino byth yno ni bydd;
Cawn yfed o'r afon yn gysson eu gyd,
Sy'n tarddu dan orsedd y bywyd cyn byd.
- 5 Pryd hynny'n gorthrymder a'n trymder awn
trwy,
Ni chyfyd un gelyn i'n herbyn byth mwy;
Fe gloir ein gelynion yn gysson eu gyd
Mewn pydew diwaelod oedd barod cyn byd.
- 6 Heb gaethder, na phrinder, nac eisiau'n y byd,
Cawn dryssor pur, parod, diddarfod o hyd;
Cawn fanna cuddiedig draw ddiddig heb drai,
A 'falau o'r pren bywiol rhinweddol bob rhai.
- 7 Cawn delyn i'w chanu, cawn balmwydd eu gyd,
Coronau *perls* disglair, nid sorod y byd;
Cawn wel'd ein hanwylyd yn hyfryd mewn hedd
A'n gynau hardd gwynion yn ddisglair ein
gwedd.

- 6 'Mhlith saint a phrophwydi, a'r merthyron eu
gyd,
Seraphiaid, cerubiaid, angylion yn nghyd,
Sy'n dweud Haleluia, Hosanna mor hy,
A'u dyblu drachefn, Gwynfyd a fai fry!

HYMN LXX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

Y cristion yn morio tu ag adref.

- 1 **Y**MDEITHYDD wy'n y byd,
Fel rhai o'm tadau gynt,
Sy'n morio lawer pryd
Yn erbyn llanw a gwynt:
Mae ngolwg wiw tu a'r hyfryd wlad,
Lle mae fy Nhad a'm ffryns yn byw.
- 2 Hen Abraham aeth o'r bla'n,
A'r holl brif-seintiau gwyh,
Tua Salem ddinas lân,
Ei gweled o'ent trwy ddrych:
Mae'r rhain eu gyd 'nawr gydâ'u Duw
Mewn hedd yn byw, O gwyn eu byd!
- 3 Trwy ddyrus fôr y byd
'Rw'i finnau'n teithio'n dynn,
Tu ag at fy nghartre' clud,
Sydd fry ar Sion fryn:
O hyfryd le! pwy awr, pwy bryd
Caiff f' enaid drud fyn'd yno i dre?
- 4 Mae'r tonnau lawer gwaith,
A'r 'stormydd mawr eu stwr,
Yn curo f' enaid llaith,
Nes byddo dan y dw'r:
Ond Iesu ddaw, ac yn y mân
Fe'm c'od i'r lan â'i gadarn law.

- 5 Pan byddo hi yn awyr glir,
 'Rwi'n gwel'd trwy ddrych difreg,
 Rai manau o Salem dir,
 A'm hetifeddiaeth deg:
 A'r olwg hon trwy gwrs fy nhaith,
 Ddod f' enaid llaith i fyn'd yu llon.
- 6 Er bod y ffordd yn faith,
 A rhwystrau etto 'mla'n,
 Caf orphen ar fy nhaith,
 A landio i Salem lân;
 Marwolaeth ddaw, câf fyn'd heb blê
 Yn iach i dre yr ochor draw.
- 7 Ac yno gwyn fy myd,
 Tu draw i'r byd a'r bedd,
 Caf yno fyw o hyd
 Mewn hawddfyd ac mewn hedd,
 Yn canu'n bur i'r Iesu mwyn,
 Am iddo'm dwyn i Salem dir.

HYMN LXXI. [M. N.]

Galarus. (Chatham, 8, 8, 6.)

- 1 **A** I Iesu mawr, ffrynd dynolryw,
 Wi'n weled fry â'i gnawd yn friw,
 A'i waed yn lliwio'r lle,
 Fel gwr dibris yn rhwym ar bren,
 A'r gwaed yn dorthau ar ei ben?
 Iê, f' enaid dyma fe.
- 3 Ai'm hanwyl Briod welai'i draw
 A hoelion llymion trwy bob llaw,
 A'u pwyo'n drwm i dre',
 A barr o'ddur trwy ei dirion draed,
 Ac ynteu'n marw yn ei waed?
 Iê, f' enaid dyma fe.

- 3 Ai fe fu'n maddeu idd' ei gâs,
 A'i waed fel llif o'i glwyfau 'ma's,
 Nes agor drws y ne',
 Rhoi ei ben tu a llawr gan boenau llym,
 Yn wirion deg heb yngan dim?
 Ië, f' enaid dyma fe.

HYMN LXXII. [M. H.]

Galarus. (Virginia)

- 1 **U**N ynfyd wyf, heb fedru dim,
 Tlawd, gwan, a llesg, llaith, a dirym,
 Yn llawn o ddygn dywyllwch du,
 Ac anwybodus iawn o'r bru.
- 2 Y gras, a'r hedd, a'r purdeb oll,
 Row'd i mi yn Eden aeth ar goll;
 Ni ffeindia i bellder tra fw'i byw,
 Fy hen 'madawiad gynt â Duw.
- 3 Yn Mharadwys llithrais innau'n llyn,
 'Rwi'n profi'r effaith hyd yn hyn;
 O'r nefoedd llithiwyd fi i'r llawr,
 'Mherffeithrwydd collais mewn un awr.
- 4 'R creaduriaid mân nid aeth mor bell,
 Eu braint cadwasant lawer gwell;
 Gyd yn eu lle'n rhoi eu Harglwydd glod,
 O ddechreu'r byd heb bechu erio'd.
- 5 P'am cyfyd hunan ynwi'n hwy?
 P'odd meiddia balchder i mi mwy?
 P'am tybia i mod yn rhyw beth gwych?
 Myfi'r pechadur saela ei ddrych!
- 6 Rhyfeddu'r wyf, rhyfeddaf byth
 Na buaswn 'nawr mewn 'ffernol nyth;
 Rhyfeddaf fwy os f' enaid ddaw
 Trwy'r d'rysni mewn i'r nefoedd draw.

- 7 Rhyfeddu wnaf im' ddyfod byth,
Trwy demtasiynau rif y gw lith,
A gweled myrdd mewn pydew du,
Gynt dybiais fod yn well nâ fi.
- 8 Rhyfeddai'r arfaeth *sound* ddigryn,
Trag'wyddol gyngor Tri yn Un,
A'm cadwodd ar y llwybr cul,
Yn nghanol gwrthgiliadau fil.

HYMN LXXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Chwant ymadael.

- 1 **P**ERERIN wyf sydd ar fy nhaith
Yn myn'd tu a thrag'wyddoldeb maith,
Am hyn 'rwi'n edrych ar y byd
Fel peth dŷeithr im' o hyd.
- 2 'Rwi'n teimlo serch fy enaid gwan,
'N awr wedi myn'd o hono i'r lan;
Fe ddarfu i mi flino'n lân,
Ar y cre'duriaid fawr a mân.
- 3 Y man dymunwn i gael byw,
Yw'r drydydd nef, preswylfa'm Duw,
Lle mae y seintiau gyd heb boen,
Mewn hwyl yn cadw gŵyl i'r Oen.
- 4 Nid eisiau'r byd a'i drysor maith,
Nac ofn ei wae a'i ofid 'chwaith;
Ond am gael gwel'd f' anwylyd cu,
'Rwi'n brefu am fyn'd i'r nefoedd fry.
- 5 Diafol a phechod hefyd sydd
Yn curo arna'i nos a dydd;
A gweled 'rwyf y dawel hedd,
Sy'r saint yr ochor draw i'r bedd.

- 6 Fy ffryns anwylaf yno sy,
Merthyron a phrophwydi lu,
Yn seinio'r nef yn gydgan iawn,
Am ddoed i'w gwaredigaeth lawn.

HYMN LXXIV. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale, 6, 8.)

Crist yn bob peth.

- 1 **D**Y glwyfau yw fy rhan,
Fy nhirion Iesu da,
Y rhai'n yw nerth fy enaid gwan,
Y rhai'n a'm llwyr-iacha:
Er saled yw fy nrych,
Er tloted wyf yn awr,
Fy llenwi caf â llawnder Duw,
A'm gweled fel y wawr.

- 2 Mi brofais Dduw yn dda,
Fy nhirion raslon Dad,
Yn maddeu im' fy meiau mawr
Yn rhwydd o'i gariad rhad;
Fe'm seliodd i mewn hedd,
On'd rhyfedd yw ei ras?
Fe'm bwydodd i â'r manna pur
Mewn gwledd o hyfryd flas.

3. Mi wn i Grist, mi wn
Fy ngharu cyn bod byd,
Parhau fy ngharu gwn y gwna,
Yn ddidrai yr un o hyd;
Fe yw'm Tywysog hardd,
Efe yw'r Meddyg mawr,
Efe yw'm Harch-offeiriad gwyb,
Sydd troswy'n pledio'n awr.

- 4 Fy Mrawd yw'r Iesu da,
 Fy Mherl o uchel bris,
 Fy Nghyfaill yw a'm Cariad mwyn,
 Fy Ngobaith yn ddilys:
 Fy Mhren y Bywyd mawr,
 Fy Nrŵs i fyn'd at Dduw,
 Fy Ffordd i fyned tu a'r wlad
 Lle mae fy Nhad yn fyw.
- 5 Fy Rhosyn Saron wych
 Yw'r hyfryd Iesu mwyn,
 Fy Mugail yw, a mi sydd un
 O'i dirion anwyl ŵyn:
 Fy Mhrynwr yw heb lai,
 Fy Mhriod yn ddigel,
 Fy Nharian gref a'm 'Fforddwr da,
 Fy sicr Ran a'm Sêl.
- 6 Omega, Alpha mawr,
 A'm Hawl yw'r anwyl Grist,
 Efe yw'm Hamddiffynfa lon,
 Efe yw'm Ffyddlon Dyst:
 Fy Mhen, fy Nghorn, a'm Tŵr,
 Fy auraid Allor lân,
 Fy Aberth drud a'm Prophwyd mawr,
 Fe'm tywys yn y bla'n.
- 7 Fe'm portha i â'i ras,
 Nes myn'd i ben fy nhaith,
 Fe ladd fy holl elynion câs,
 Câf gongc'ro uffern faith:
 Fy Arch a'm Ysgol yw
 I'm codi tu a'r nen,
 Câf ddringo 'mlaen o nerth i nerth,
 Nes do'd i Sion wen.

HYMN LXXV. [M. H.]

Gorfoleddus. (China)

Crist y gwrthddrych goreu i garu.

1. **N**ID oes un gwrthddrych yn y byd
Sydd deilwng o fy serch a'm bryd;
Mae tynfa f' enaid cannaidd cu,
At drysor trag'wyddoldeb fy.
2. Pe cawn y byd i gyd yn grwn,
A byw flynyddau fil yn hwn;
Ni fyddai hyn ond gofid blin,
Heb gaffael ffafr Duw ei hun.
3. Wrth fyned trwy borth angau du,
Dan ymladd â gelynion lu;
Ni thyccia cyfoeth, bri, na gwa'd,
Na brawd, na phriod, mam, na thad.
4. Wel Iesu gara'i yn ddilai,
Efe a'm gwared i o'm gwae;
Fy Mhriod hynod yw o hyd,
A'm Cyfaill goreu yn y byd.
5. Duw yw efe i'm dwyn yn mlaen
Trwy ddyfroedd mawr a fflamiau tân,
O'r nesoedd fry rhoiff i mi nerth
I ddringo creigydd mawrion serth.
6. Dyma f' Arweinydd i a'm Duw,
Dyma'r un gara i trw'i byw;
Ni flina'i garu tro 'nwi chwyth,
Er caru i drag'wyddoldeb fyth.
7. Pan syrthio'r sêr fel ffigys îr,
Pan berwo'r môr, pan losgo'r tîr,
Pan droer yr haul a'r lloer yn ddu,
Pryd hyn mi gara 'Mhrynwr cu.

- 8 Doed fel y del mi cara o hyd,
 Dan pob rhyw drallod yn y byd;
 Yn nydd y farn, yn angau chwyth,
 Mi cara yn y nefoedd byth.
- 9 Fe rwyma fy ngelynion syth,
 Fe'i tawli'r pydew dwfn byth;
 Fe'm dwg i'n ddiddig yn ei law
 O orsedd barn i'r nefoedd draw.
- 10 Er temtasiynau filoedd myrdd,
 Câf delyn aur a phalmwydd gwyrdd;
 A gwisgo'n gysson goron gun,
 Rhoiff ar fy mhen â'i law ei hun.

HYMN LXXVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (China)

Yr ail ran.

- 1 **E**FE yw'r seren siriol sy,
 Yn led o'r saint tu a Beth'lem fry;
 Y foreu wawr sy'n tywynnu'n rhad,
 Ar holl drigolion Canaan wlad.
- 2 Haul y cyfiawnder a ddyd gras,
 I dyfu megis llysiau'r ma's;
 Y cwmwl niwl a'r golofn dân
 I'm dwyn trwy'r anial dir yn mlaen.
- 3 Fy 'Ffeiriad a fy Ngheidwad cu,
 F' Eiriolwr yn y nefoedd fry;
 Fy Mhrophwyd, Brenin, a fy Mrawd,
 Iê, Ffrynd a Phriod f' enaid tlawd.
- 4 Fe yw'r Saph bres a'r Manna mwyn,
 A'r Bugail da i 'mgeleddu'r wyn,
 A ffynnon fawr y dyfroedd byw,
 I olchi'r etholedig ryw.

- 5 Fe yw'r Tywysog serchog sy
Yn conc'ro fy ngelynion lu;
Fy Ngobaith, Nerth, f' Hedd, a'm P'rhad,
F' Arweinydd tu a'r nefol wlad.
- 6 Fy Meichiau a fy Nghadpen cry
Gongcwerodd ar ben Calfari;
Fy Ysgol nerthol uwch y nen,
Ac eilwaith Drws y nefoedd wen.
- 7 Trwy ei nerth nid âf i fyth ar goll,
Mae'n bob peth i mi' oll yn oll!
Ac ynddo fe 'wi'n gyflawn iawn,
Yn berffaith yn mhob gras a dawn.

HYMN LXXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Hallifax)

2 Sam. vii. 14. *Mi a fyddaf iddo yn Dad, &c.*

1 **P**AROD yw 'n Duw i saddeu bai,
Sy yn ei rai anwyla;
Fel ffyddlon Ffrynd neu dirion Dad,
Yn wastad fe a'u cara.

2 Canfod y mae ef yn mhob man
Ein bai a'n annoethineb;
Ei feibion y'm, ei ras barha
I eitha trag'wyddoldeb.

3 Fe'n c'rydda am ein beiau ar go'dd,
Cawn yfed dyfroedd Mara,
Cystuddiau o newydd ddaw bob cam,
I'n cwrddid am y cynta'.

4 Ond sicr yw y peri byth
Ei ddilyth addewidion;
Nid nef ac uffern newid barn
Creawdwr cadarn cyfion.

5. Nid yw ei gerydd e'n parhau
I ddyddiau trag'wyddoldeb,
Gydâ'i ffonnodiau gwn y ca'
Drugaredd a thiriondeb.

~~~~~

HYMN LXXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Messia)

Ffydd yn edrych ar ddyoddefaint y Messias

1. **E**R cael fy maeddu yma dro,
Wrth dreiddio i'm nefol artre;
Mi wela' fry orphwysfa fra'
Heb drallod na chystuddiau.
2. Mi welaf fry yr addfwyn Oen
Fu'n diodde poen yn wirion;
Mi welaf ol y goron ddrain,
A'r pigau main echryslon.
3. Mi welaf ol yr hoelion dur;
Fu'n dyodde'n hir eu pwyo;
Mi glywa' sŵn, debygwn i
'R mwrthwylion fu'n eu curo.
4. Mi gwela'n myn'd i'r lan o'r bedd,
A'i fawredd yn rhagorol;
Yr awr hon mae e'n coffa ei lo's,
Gan bledio tros ei bobl.
5. Yn awr mae'n ogoneddus iawn,
Yn gyflawn o ddisgleirdeb;
Fy Nghyfaill yw, mi wn yn dda
Cyn hir yn nhrag'wyddoldeb.
6. Os wyf fi'n colli llewyrch llon
Ei wyneb tirion weithiau;
Pan elw'i i'm trag'wyddol nyth,
Ni wela'i byth o'i eisiau.

- 7 Fy swydd o ddautu'r orsedd-faingc
 Fydd canu caingc Hôsanna;
 Rhyfeddu byth neillduol ras,
 I'm dwyn i'r ddinas noddfa.
- 8 Cerubiaid a seraphiaid pur,
 Angylion gwir oleuni;
 Y fydd o ddautu'r orsedd lon,
 Yn fwyn gyfeillion i mi.
- 9 Caf wel'd yr holl ferthyron da,
 'R apostolion a'r prophwydi,
 Yn canu clod o beraidd ras,
 O fewn i deyrnas Iesu.
- 10 Yno y bydd trueiniaid gwael,
 Sy'n awr yn cael eu blino;
 Wedi diangc uwchben y nen,
 Yn llawen gydâ'u Shilo.
- 11 Caf wel'd y rhai fu'n teithio gynt,
 Dyeithriaid oeddynt yma,
 Mewn tyllau ac ogfeydd y ma's,
 O fewn i'r ddinas noddfa.
- 12 O'r deheu ac o'r dwyrain draw,
 A'r gogledd daw rhai ffyddlon;
 Ac hefyd o'r gorllewin dir,
 Pob un o'r gwir dduwion.

HYMN LXXIX. [M. H.]

Galarus. (Babylon Streams)

Dyoddefaint Crist.

- 1 **R**WI'n awr wrth gofio anfeidrol gur,
 Dyoddefaint y Messia gwir;
 Fel un yn teimlo rhan o'i loes,
 A'i boenau drud o'i grud i'w groes,

- 2 'Rwi'n cofio am ei ymdrech mawr,
Pan oedd ei chŵys yn llifo'r llawr;
Ar noswaith oer yn ddafnau gwa'd
Wrth yfed cwppan dig ei Dad.
- 3 Mi gofia'r ffyrnig dorf a'u ffyn
I ddala'm Llywydd mawr yn llyn;
Gan waeddi 'maes âg uchel lef,
"Croeshoelia, O! croeshoelia ef."
- 4 'Rwi'n cofio ei ddiosg yn eu gwydd,
Ac ynteu'n tewi ei sôn yn rhwydd;
Rhai'n poeri ac yn plygu glun,
Tost câs fy Iesu mawr ei drin!
- 5 'Rwi'n cofio'r goron ddraîn a'i chur,
Y fantell goch a'r liccer sur;
Y gorsen wael, a'r gwawd, a'r cri
Wrth gario ei groes i Galfari.
- 6 'Rwi'n cofio'r hoelion dewrion dur,
A'u pwyo yn nwylo'r Brenin pur;
A hoelio ei draed yn groes ar bren,
Ac ynteu heb 'nganyd gair o'i ben.
- 7 'Rwi'n cofio yno i'r Oen difrad
Weddio drostynt, "Maddeu, O Dad!"
Ac iddo yno ogwyddo ei ben,
A dweud, "Gorphehwyd," ar y pren.
- 8 'Rwi'n cofio gyrru'r wayw-ffon
Gan filwr ffyrnig dan ei fron;
Nes ffrydio o'i galon ddw'r a gwa'd,
Wrth brynu i mi bardwn rhad.
- 9 'Rwi'n cofio mae o'r chwechfed awr;
I'r nawfed bu tywyllwch mawr;
Pryd hynny cododd Crist ei gri,
"Eloi, Lama, Sabachthani!"
- 10 'Rwi'n cofio i len y deml fawr
I rwygo'n ddau o fry hyd lawr;

A'r maen a'r beddau agorai'n glau,
Pan ca's cyfiawnder ei foddhau.

- 11 'Rwi'n cofio claddu ei gorph yn friw,
'Nol talu dyled dynolryw;
'Nol tridiau fe ddyrchafai ei ben,
Boed iddo'r moliant byth, Amen.

HYMN LXXX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Y cwbl yn rhad.

- 1 **O** ARGLWYDD, 'r hwn sy'n maddeu bai
Yn rhad i'r edifeiriol rai;
Fy unig hawl i'r nefoedd sy
Trwy'th angau ar ben Calfari.
- 2 Pe rhown fy nâ i'r tlodi'n lân,
A'm corph i losgi yn y tân;
A chongcro'm pechod mawr ei ri,
Pwy ennill fyddai hyn i ti?
- 3 Pe traethwn dy efengyl lân,
Ac achub myrdd rhag myn'd i'r tân;
Beth yw hyn it', O Arglwydd cun?
Un gronyn ond dy ras dy hun!
- 4 Rhyfeddu'r wyf i'r coel-bren ddo'd,
A'r nefoedd wen i'm rhan erio'd;
Os yno'r af, mi gara'r gwaith
O ganu i drag'wyddoldeb maith.
- 5 O Arglwydd d'wed beth wnes i well,
Nâ rhai sy'n aros etto 'mhell?
A ydyw'm beiau'n llai nâ hwy?
Yn hytrach amlach y'nt a mwy.

- 6 Yn rhad y ce's, yn rhad mae'n bod
 Bob peth a roddwyd i mi erio'd !
 Mae'r cwbl oll yn rhad i mi
 O'r ddaear hyn i'r nefoedd fry.

~~~~~

HYMN LXXXI. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

Pererindod.

- 1 **P**ERERIN wyf, fy Nuw,
 Sy'n myn'd trwy nerth dy ras,
 I Salem bur i fyw,
 O ddinas distryw 'ma's ;
 On' buasai i ti i ddal i'r lan
 Fy enaid gwan fuasai lawr.
- 2 Mi deithiais anial dir,
 Ce's gwrdd â ffoesydd maith,
 Mieri a drain fel mŵr
 Yn aml ar fy nhaith :
 On' buasai, &c.
- 3 Gefidiau o bob math
 Fu'n pwyso ar fy mron,
 Yn f' erbyn curo wnaeth
 Pob llif, a ffrwd, a thon :
 On' buasai, &c.
- 4 O'm pen i'm traed 'rwi'n friw
 Fy nghlwyfau'n gwaedu sy,
 Gelynion o bob rhyw
 Fu'n curo arnai'n llu :
 On' buasai, &c.
- 5 Bu'r ddraig yn pledio'n ffra'th
 Mae uffern oedd fy nyth,
 Do, na chawn i a'm bath
 Feddiannu'r goron byth :
 On' buasai, &c.

6 Bu bechod o bob rhyw
Yn ceisio'm cael i lawr;
Fe'm daliodd f' anwyl Dduw
Dan demtasiynau mawr:
On' buasai, &c.

7 On' buasai'r arfaeth rad,
Gehenna fuasai'm nyth,
A'm henaidd bach dan dra'd
Y ddraig yn poeni byth:
On' buasai, &c.

HYMN LXXXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Eaton)

Meddyliau yn nghylch ein cyfeillion aeth i'r nef.

1 **O** ARGLWYDD, dena'm serch a'm bryd
Ar y gwrthddrychau sy uwch y byd;
Trysorau hyfryd can mil gwell,
Cuddiedig draw ar fryniau pell.

2 Draw mae ein Iesu mawr a'n Duw,
A brodyr fyrddiwn i ni'n byw;
Oes, mae yno rai'n clodfori o hyd,
Fu'n teithio gyda ni'n y byd.

3 Dringasant hwy i ben eu taith,
Gorphen'sant ar eu llafur-waith;
O gwynfyd a fai yno byth,
Yn moli'n berdd yn eu plith!

4 Wel, cyn bo hir ni ddown yn nghyd
O eithaf pedwar cwrr y byd,
O'r gogledd, de, a'r dwyrain bell
I gael mwynhau cymdeithas gwell.

- 5 Yno y derfydd poen a gwae,
A holl gystuddiau'r duwiol rai;
Caiff yr holl etholedig ryw
Wyneb yn wyneb weled Duw.

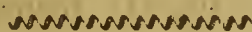
HYMN LXXXIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Abington)

2 Cor. iv, 17. *Canys ein byrr ysgafn gystudd.*

- 1 **O**S yw'n gofidiau yn y byd
I bara hyd y diwedd;
O fewn y nef fe dderfydd hyn,
Troi'r tristwch yn orfoledd.
- 2 Pwy fwyaf gawn o wres y dydd,
Mwy yno fydd ein moliant;
Cawn yn lle'n cystudd byrr a'n crwys
Drag'wyddol bwys gogoniant.
- 3 Fe orfu in' deithio, nid o'n bodd,
Trwy filo'dd o flinderau;
Gan waith bu'n tyb na ddoi'n uwch nen,
Byth, byth i ben ein siwrnai.
- 4 Nid orphwyswn mwy nes dringo'n llawn
I'r man y cawn breswyllo;
I'r lan i ben y tawel fryn
Mae miloedd yn disgleirio.
- 5 Aneirif dorf a chysson gor,
Angylion o'r disgleiria;
Seraphiaid pur a saint yn nghyd
Sy'n canu eu gyd Hosanna.
- 6 F' enaid blinedig yn eu plith
Yn dawel byth gaiff orphwys;
'Nol teithio'n ngwres yr haul a'r dydd,
Y nefoedd fydd yn felus.

- 7 Pryd hyn pereiddia Duw o'r bron
 Holl chwerwon ddyfroedd Mara;
 Pryd hyn y try pob chwerw nant
 Yn win i blant Jehofa.

HYMN LXXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Havant, 8, 6, 6)

Gweddi am amryw bethau.

- 1 **A** RGLWYDD, gweli'r ddraig yn gyfrwys,
 Rhag pob ton, ar dy fron
 Gâd i'm henaid orphwys.
- 2 Fry, fry'n wastad uwch cre'duriaid,
 Cwch a'r sêr, O fy Ner,
 Cadw f' anwyl enaid.
- 3 Gwna fi farw, farw'n ddiau,
 Marw i'r byd, 'nawr yn nghyd
 A'i holl wael bleserau.
- 4 Sang ar siol y ddraig wenwynig,
 Heibio ar frys, mewn i'th lys
 Minnau âf yn ddiddig.
- 5 Iesu helpa f' enaid ddringo
 'Nawr i'r lan, tu a'r man
 Y ca'i byth breswyllo.
- 6 C'rydded Duw di, Satan danbaid,
 Sydd o hyd, mewn llawn fryd,
 I ddinystrio'm henaid.
- 7 Pechod paid, tra fwi'n congwero,
 'R 'ffernol gryw, o bob rhyw,
 Sydd am fy ninystrio.
- 8 Rhowch im' lonydd, O ellyllon,
 Ni chewch byth, tra ynoch chwyth,
 Feddu'm henaid gwirion.

HYMN LXXXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (St. John)

Salm xlv, 10, 11. *Gwrando, &c.*

- 1 **C**LYW hyn, O ferch, a hefyd gwel,
Ac â chlust isel gwrando,
Mae'n rhaid it' ollwng pawb o'th wlad,
A thŷ dy Dad yn ango'.
- 2 'Rys am dy gael tros foroedd pell
I'r wlad sydd well i drigo,
Lle mae dy Brynwr gwridog, gwyn,
Anwylaf yn preswyllo,
- 3 Gâd yna'r byd yn nghyd â'i ddâ,
Ei wagedd a'i deganau;
Pechod a phleser o bob math,
D' eulunod a'th gariadau.
- 4 Rho'th serch a'th gariad, rho fe'n rhwydd
Ar Arglwydd yr arglwyddi;
Y Tywysog braf a o bob rhai,
Ar ddeng mil mae'n rhagori.
- 5 Yna bydd gan y Brenin wych
Gael edrych ar dy burdeb;
Fe'th gâr o ddyfnder calon, gwna
Hyd eithaf trag'wyddoldeb.
- 6 Yna fe'th wel yn hawddgar iawn,
Yn hardd, yn llawn hyfrydwch;
Ca'i ganddo beunydd yn ddinag
O'i gariad ac o'i heddwch.
- 7 Ymostwng dithau i'th Arglwydd da,
Ac ufuddha yn ffyddlon;
Cân iddo byth ganiadau mwyn,
Am iddo ddwyn dy galon.

HYMN LXXXVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Eyethorn)

Galar. iii, 24. *Yr Arglwydd yw fy rhan medd
fy enaid.*

1 **Y** MAE yr Arglwydd i mi'n rhan,
'Mhob lle a man p'odd benna',
Ac er gwaetha y gelyn llym,
Ynddo mi ymddirieda.

2 Ce's garreg wen, tystiolaeth rad,
Gwir pwrcas gwaed fy Nghadpen;
Ac enw newydd na's gall dyn,
Ond mi fy hun ei ddarllen.

3 Yn mhob rhyw storom para mae
Ei 'ddewid a'i ffyddlondeb;
'R gair ddaeth o'i enau cadw wna
Hyd eithaf trag'wyddoldeb.

4 P'am ofnaf golyn angau mwy?
M' anturiaf trwy farwolaeth;
Dywedodd nas cawn (nis gwn pa ham)
Fyn'd byth i ddamnedigaeth.

5 Cymmwysodd at fy enaid cla'
Ei angau a'i farwolaeth;
Drachefn a drachefn mae
E'n cadarnhau nhystiolaeth.

6 Dim ond ei hedd a wnaiff yn iach,
Fy enaid bach lluddiedig;
Pa fwya gaffw'i o hono 'rw'i
O hyd yn fwy sychedig.

HYMN LXXXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Eyethorn)

Salm lxxxiv, 1, 2. *Mor hawddgar yw dy babell.*

1 **D**Y babell di mor hyfryd yw,
O Arglwydd Dduw y lluoedd;
Mynych chwennychais weled hon,
Rhag mor dra thirion ydoedd.

2 Y man b'ost di, bid bryn neu fro,
Sydd gyflawn o ddiddanwch;
Yn dy gynteddau'n wastad mae,
Oes, fôr ddiidrai o heddwch.

3 Sawl drig i'th dŷ gaiff yn ddiidra
Dy gariad a dy ffafar;
Cânt hwy ymborthi ar fath ffâr,
Sy'n nefoedd ar y ddaear.

4 Dy wleddoedd di byth a barha
I'r newynog a'r sychedig;
A chydâ thi gorphwys a wna
'R diffygiol a'r lluddiedig.

5 Fy enaid flysia am fyn'd ar frys
I'th gyssegr lŷs hylwydd;
Mae'm calon fach a'm cnawd bob cam
Yn gwaeddi am yr Arglwydd.

6 Am ddoed i'th wydd 'rwi nos a dydd,
Fel hŷdd lluddiedig gwirion,
A red dan frefu 'mlaen bob cam
I 'mofyn am yr afon.

7 O dwg fy enaid llesg i'r lan,
I'r man 'rwyf ti'n preswyllo;
Wrth deithio'r anialwch mawr yn lŷr
'Rw'i gwedi gwir ddiffygio.

HYMN LXXXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (St. John).

Adnod 6. *Y rhai yn myned trwy ddyffryn
Bacca, &c.*

- 1 **P**E b'ai yn gorfod ar y rhai'n
'Rhyd glyn wylofain dramwy;
Gosodir ffynnon iddynt hwy,
A'r gwlaw a'u lleinw fwy-fwy.
- 2 Mewn dyrus dir ac anial daith,
Yn nghanol maith anialwch;
Cânt fanna'r nef, cânt ddyfroedd pur,
Sef ffrydiau o wir ddiddanwch.
- 3 Pan bo'r annuwiol fyd o'i fron,
Mewn dyfnion gyfyngderau;
Fe wared Duw hwynt-hwythan, gwna,
O'u trallod a'u cystuddiau.
- 4 Pa fwyaf fo eu cyfyngderau hwy,
Bydd fwy-fwy eu cysuron;
Eu hedd melusach na'r dil mel
A lifa fel yr afon.
- 5 Er gorfod teithio yn ngwres y dydd
Tros greigydd o'r diffeitha;
Ni chaiff bod syched ar un gwr,
Cânt ganddo ddw'r eu gwala.

~~~~~

HYMN LXXXIX. [M. C.]

Gorfoleddus. (St. John)

Adnod 7. *Ant o nerth i nerth, &c.*

- 1 **A**NT rhagddynt bawb o nerth i nerth,
Nes cael yn brydferth ddyfod
I'mddangos i Dduw ger ei fron.
Yn Sion ei breswylfod.

- 2 I'r Lan, i'r lan tu a phen y bryn,
Lle mae eu Brenin Iesu;
Ddiffygiant ddim nes myn'd i'r ne',
Gael gydâg ef deyrnasu.
- 3 Trwy 'fonydd mawrion, dyfnion du,
Yn mlaen heb ofni gronyn;
Gan ddringo creigydd mawrion serth,
I'r lan trwy nerth eu Brenin.
- 4 Rhyfelant â gelynion gâd
Trwy rinwedd gwa'd eu Cadpen;
Congwerant, lladdant ar bob llaw,
Nes myn'd tu draw'r Iorddonen.
- 5 Ni flina neb mae Duw o'u rhan,
Y llesg, y gwan, a'r clwyfus;
O ras i ras fe'i dygiff ef
I deyrnas nef i orphwys.
- 6 Derfydd ar fyr eu poen a'u gwae,
Eu trallod a'u cystuddiau;
Cânt ganu yn y nefoedd wen
Yn iach ar ben eu siwrnai.

HYMN XC. [M. H.]

Gorfoleddus. (Martin's lane)

Pwyso yn mlaen at yr etifeddiaeth.

- 1 **O** TYR'D ar frys f' anwylyd pur,
Cwpla'th addewid, na fydd hir;
Rhag im' ddiffygio a llesgau,
A nychu o hiraeth i'th swynhau.
- 2 Teganau'r byd a'u pleser sydd
'N fwy diflas im' o ddydd i ddydd;
'Does ganddynt swyn na meder mwy
I'm denu idd' eu caru'n hwy.

- 3 Trwy ffydd 'rwi'n gwel'd yr ardal bell,
'Nghyd â gwrthddrychau lawer gwell;
O ddydd i ddydd 'rwi'n pwyso 'mla'n,
Nes-nes i'm hetifeddiaeth lân.
- 4 Câf gyflawn olwg ar fy Nuw,
A'r Oen a laddwyd, yno'n fyw,
Wyneb yn wyneb âg e'n wir
Yn nghanol y goleuni pur.
- 5 'Does genn'i neges yma'n hwy,
Nac achos oedi gronyn mwy,
'Ngorphwysfa a fy nhrysor sy,
Fy ngobaith a'm llawenydd fry.
- 6 'Rwi'n brefu am gynteddau'm Duw,
Mewn tir sychedig 'rwyf yn byw;
Fel pererin llesg neu ddyeithr ddyn
Yn crwydro 'mhell o'i wlad ei hun.
- 7 Pa cyd raid bod yn Mesech mwy?
P'odd gallai'n Nghedar fyw yn hwy?
A orphenai'm siwrnai 'maes o law
I'm cartre' yn nhragywyddoldeb draw?
- 8 Fy ffryns o'r blaen aeth yno'n llu
Yn awr yn gorfoleddu fry,
Heb ofn mwy yn sicr iawn,
O'u congwest ac o'u taliad llawn.
- 9 Gan edrych gyda phleser mawr
Ar faes y gwaed o bell yn awr;
Yn gweled uffern, angau, a'r byd,
Wedi eu congwero oll eu gyd.
- 10 A minnau mewn gofidiau fit,
A myrdd o demtasiynau eul;
Bron colli'r gamp, nes delo ffydd
I ddweud mae fy eiddo i yw'r dydd.

HYMN XCI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Hymn yn nghylch dydd y farn.

- 1 **O** ARGLWYDD, p'am y rhed ein bryd
Ar wag bleserau sy'n y byd?
Tu hwnt i'r bedd mewn gwledydd pell
Rhodd i ni olud can mil gwell.
- 2 Fe ymddattod y gre'digaeth faith,
Yr haul a orphen ar ei thaith;
Y byd a lysg a'r sêr a ffy,
Pan ymddangoso'n Iesu ni.
- 3 Arch-angel mawr mewn udgorn gân
I wysio o'r beddau'r lludw mân;
O'r môr, a'r tir a'i galw'n llu
I'w barnu i entrych awyr fry.
- 4 Fe ddeclu'r beddau ar doriad gwawr,
Boreuddydd trag'wyddoldeb mawr;
Hwy ro'nt i'r lan fyrddiynau maith,
O bob rhyw bobloedd, llwyth, a iaith.
- 5 Uffern a nef ar hyn o bryd,
A ymedu â'r eneidiau gyd;
I gwrdd â'r cyrph oedd hyd yn awr
Yn llechu yn y ddaiar lawr.
- 6 Angylion gasglâ'r saint yn nghyd
Yn gryno o bedwar cwrr y byd;
Yno hwy gipir oll yn llu
I entrych y ffurfafen fry.
- 7 Saint orfoleddant bob yr un,
Pan welont arwydd Mab y Dyn;
Fel boreu wawr o'r dwyrain draw,
Sy'n dangos bod yr haul gerllaw.

- 8 Disgleirdeb hardd ei wynebpryd
Lewyrycha ar y saint eu gyd,
Nes disgleiriont fel haul bob un,
Yn gymmwys megis ef ei hun.
- 9 Ni wela etifeddion hedd
Ddim llid na digter yn ei wedd;
Cariad gwna nhwy yn ewn i fyn'd
At Frenin Iesu fel at ffrynd.
- 10 'N ol danfon ei elynion chwyth
I'r dwfn bair gael berwi byth;
A dodî'r lloer, y sêr, a'r byd
Ar dân yn wenfflam oleu gyd.
- 11 O orsedd barn c'od Iesu'n awr
Yn nghyd â'i dorf aneirif fawr;
Angylion gydâ saint mewn hedd,
A mewn i'r briodasol wledd.
- 12 Pob un â'i balmwydd yn ei law
Yn myn'd tu a drws y nefoedd draw;
Coronau aur neu berls digoll,
A wisga'r etifeddion oll.
- 13 Cânt ynau gwyn fel lliain main,
A th'lynau peraidd iawn eu sain;
I ganu'r hyfryd beraidd dôn,
Trag'wyddol Haleluia i'r O'n.
- 14 Pa bryd y gwelai'r ddedwydd awr?
Boreuddydd trag'wyddoldeb mawr;
I ddihuno a chodi o'r bedd yn fyw,
A'm llawn ddigoni â delw Duw.

HYMN XCII. [M. C.]

Gorfoleddus. (George's)

Rhyfeddu rhad ras.

- 1 **W**RTH feddwl am dy ryfedd waith,
A dyfnder maith dy gariad;
I eigion môr a'm henaïd gwan,
Nes ffaelwi'r lan a dringad.
- 2 Pan elw'i chwilio'th gariad hael,
Mae f' enaid gwael yn boddi;
Ond plygu bellach, Arglwydd, wnai
Yn wastad a'i ryfeddu.
- 3 Pa'm ceraist fi, d'wed, un o fil
O ganol hil llygredig?
Wrth nattur f' aeth fy ngwell heb lai
I blith y rhai damnedig.
- 4 O safan drist Gehenna gaeth,
Fy ngwared wnaeth yr Arglwydd;
Fy enaid bach am hyn bob tro,
Gaiff lammu o lawenydd.
- 5 Pentewyn poeth yn nghanol tân
Yn myn'd yn lân i'm llosgi;
Achubodd Iesu f' enaid, do,
Yn dra enwog, o drueni.
- 6 Glyned fy nghalon bellach byth,
Duw, wrth dy ddilyth eiriau;
Fel teithiwy'n hoyw 'nlaen o hyd
Yn union 'rhyd dy lwybrau.
- 7 O cadw fi tro ynw'i chwyth,
Heb i mi byth d'anghoshio;
Rho'ist i mi ras, i ti bo'r clod,
Cyn i mi erioed ei geisio.

- 8 Fy enaid yn dy glwyfau boed,
 Mi'th gara doed a ddelo;
 Nes delw'i mewn i'th nefoedd glud,
 O gwyn ei fyd fa'i yno!

HYMN XCIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Tucker's)

Can. v, 16. *Melus odiaeth yw ei enau, &c.*

- 1 **G**ENAU fy Mhrynwr brofodd flâs
 Y bustl atgas chwerwa;
 Yn awr i'r saint (o'i gyfeillach sydd)
 Yn wastad rydd felusdra.

- 2 Tywalltwyd ar ei wefus fwyn
 Ras ag sy'n dwyn y galon;
 Ei eiriau hyfryd ef sy'n hedd,
 I'r holl wir lariaid ddynion.

- 3 Un gradd o'i lid neu bwys ei ddwrn
 Sy'n 'ffernol ffwrn ddiffafar;
 Ei hyfryd wên a'i gyssan gwâr
 Sy'n nefoedd ar y ddaear.

- 4 O fewn y ddaear hon a'r nef,
 Pwy sy iddo ef yn gymmar?
 Dymunol yw uwchlaw'r holl fyd,
 Y mae ef gyd yn hawddgar.

- 5 Rhyfeddu wna'i o hyn i ma's
 Anfeidrol ras fy Ngheidwad;
 Nid oes na seraph fyth na saint,
 All ddangos faint ei gariad.

- 6 Y nefoedd faith sy'n plygu dan
 Gyfadde' eu hanwybodaeth,
 O fawr ddoethineb Brenin ne',
 Cyfryngwr iechydwriaeth.

- 7 Ei foli maent fwy-fwy bob dydd,
Yn newydd eu caniadau;
Gan frefu am ei foli'n well,
Ond ffaelu o faith bell raddau.
- 8 Rhyfedi'r gwlith o angylion bra',
Cerubiad a seraphiad;
A'u sŵn yn gymmysg â'r holl saint
Sy am ddangos faint ei gariad.
- 9 Wrth geisio ei ganmol 'rw'i ar goll,
Y mae e' oll yn hyfryd;
'Does tafod un creadur byw,
Dd'wed pa fath yw f' anwylyd.

HYMN XCIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Tucker's)

Yr ail ran.

- 1 **F**Y undeb i â'i Berson-mwyn
Sydd i mi'n dwyn dyddanwch;
Na ddaeth i galon dyn erioed
I feddwl fod fath heddwch.
- 2 Er gwerthfawrocced yw bob tro,
'Rwi'n eiddo fo, mi cara;
Ac ef yn eiddo i minnau sydd,
Ac felly bydd i bara.
- 3 Pa fwyaf bwi'n mynegu ei glod,
A'i hynod ryfeddodau;
Mwy gwerthfawr wi'n ei wel'd o hyd
Mewn byd o demtasiynau.
- 4 Wel merched Salem dyma nôd
Fy Mhriod hynod hawddgar:
Mewn nef a da'r tra ynoch chwyth,
Ni ffeindiwch byth o'i gymmar.

- 5 Eich cwestiwn yn rhy galed aeth,
 D' anwylyd pa fath meddwch;
 Ni all geiriau ei ganmol, bellach tewch,
 Yn fuan dewch a gwelwch.

HYMN XCV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Tunbridge)

Fy nefaid i ni ddwg neb allan o'm llaw.

- 1 **M**I ge's ryddhad i'm henaidd swrth
 Unwaith oddiwrth yr Arglwydd,
 Yr amser o'wn i'n llesg a gwan,
 Yn griddfan dan euogrwydd.
- 2 A gaf fi etto fyn'd yn ol
 Fu yn ei gol a'i gorlan?
 Na wna, fe'm ceidw â llaw gref,
 Fe ddywedodd ef ei hunan.
- 3 A gellai'r ffrynd a wn i fod
 I mi erioed anwyla'?
 Yn well mi cerais ganwaith, do,
 Na phleser o'r melusa.
- 4 Pwy sydd yn awr yn uffern drist
 Gwerth gwaed y Crist anwyla';
 Pwy etholedig, dywedwch hyn,
 Sy o fewn i lyn Gehenna?
- 5 Ond gras effeithiol Duw oedd hyn
 A weithiwyd yn fy enaid!
 Ni all'sai neb tan nef ond 'fo
 I'm gwared o'm caethiwed.
- 6 Efe'm digonodd i yn hir
 A ffrydiau o wir ddiddanwch;
 Rhows arna'i ei serch, a baid ef mwy
 I'm harwain trwy'r anialwch?

- 7 Fy arwain i hyd yma wnaeth,
 'R un ffordd ag aeth ei bobl;
 Fe'm cynnal etto ar fy nhaith
 Trwy 'stormydd maith llifeiriol.
- 8 Credais, mi gredaf tra fo chwyth
 Na chaf i byth wrthgilio;
 Am fod fy Mhrynwr gwridog gwyn
 Yn wastad yn fy ngwilio.

HYMN XCVI. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale, 6, 8.)

Pererindod.

- 1 **C**HWI bererinion glân,
 Sy'n myn'd tu a'r Ganaan wlad,
 Ni thariaf finnau ddim yn ol,
 Dilynaf ol eich tra'd;
 Nes elw'i i Salem bur,
 Mewn cysur llawn i'm lle:
 O Ffrynd troseddwy'r moes dy law,
 A thyn fi draw i dre'.
- 2 Mi ge's arwyddion gwir
 O gariad pur fy Nuw;
 Ei ras a'i dawl hyfryd hedd
 I'm henaidd rhyfedd yw;
 Yn mhell o'r babell hon
 Mae 'nghalon gydâg e':
 O Ffrynd, &c.
- 3 Mae'r manna gwedi ei gael
 Mewn dyrus anial dir,
 Ymborthi câf, ond myn'd yn mlaen,
 Ar ffrwythau'r Ganaan bur:
 Mae yno swppiau grawn
 Yn llawn o fewn i'r lle:
 O Ffrynd, &c.

- 4 Mi fentra 'mlaen yn hy,
 Gan gyrchu at y nod;
 Mi gefais, do, im' ffyddlon Dyst,
 Fe archodd Crist im' ddo'd;
 Fy mhechod ymaith tyn,
 Mae'n eiriol yn y ne':
 O Ffrynd, &c.
- 5 F' hyfrydwch yw dy waith,
 A'm pleser yn y byd;
 Mae hiraeth llwyr yn f' enaid llaith,
 Am wel'd dy wynebpryd;
 Cael hefyd roi fy mhwys,
 A gorphwys ar dy dde':
 O Ffrynd, &c.
- 6 Wrth feddwl am y wlad
 A ragbar'tow'd i'r plant,
 A chyflawn degwch tŷ fy Nhad,
 Mae ar fy nghalon chwant
 I landio uwch y nen
 Tu draw'r Iorddonen gre':
 O Ffrynd, &c.
- 7 'Rwi'n gweled trwy fy Nuw,
 Congcwera'i fyd a chnawd;
 O dan ei aden gwna i fy nyth,
 Ni fyddaf byth yn dlawd;
 Mae'm hetifeddiaeth wych
 O fewn i entrych ne':
 O Ffrynd, &c.

HYMN XCVII. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale, 6, 8.)

Y daith o'r Aipht i Ganaan.

1 **O** ARGLWYDD awdwr hedd,
 Tra rhyfedd yw dy ras;
 Ti'm tynaist i fel yn dy law
 O'r dywyll Aipht i ma's;
 Dy wialen di a'th ffon
 Rydd im' gysuron rhad:
 Dy rasol hedd fy Iesu hael,
 Yw'm gwledd mewn anial wlad.

2 Pan 'r oedd yr Aiphtiaid blin
 Yn canlyn ar fy ol,
 Traws ffyrnig lu hen Phar'o lym,
 Ti'm cuddiaist yn dy gol;
 Ni ro'ist fy enaid gwan
 I gwympo dan eu tra'd
 Dy rasol, &c.

3 Pan 'r oedd fy ngobaith gwan
 Yn llesg wrth lan y môr,
 Heb gennyf ffydd na nerth i ffoi,
 Yn ebrwydd do'i fy Ior,
 I'm tywys ar fy nhaith
 Tu a'm hetifeddiaeth rad:
 Dy rasol, &c.

4 Tramwyaist o fy mlaen
 Trwy diroedd Basan draw;
 Rhoddaist y llu er maint eu llid,
 A'u bro eu gyd mewn braw;
 Gelynion yn mhob man
 A gwympaist dan fy nhraed:
 Dy rasol, &c.

- 5 Pan tynaist fi ar dy ol
 Oddiwrth fy nghnawdol chwant,
 Rhyddhaist fi o'm caethiwed blin,
 Ti'm gwnaist fel un o'th blant;
 Arfaethost i mi fyw
 Uwch cystudd briw a brad:
 Dy rasol, &c.
- 7 Gwell wyt i'm henaid gwan
 Na tharian yn ddigel;
 Ar fy ngelynion ca'wd y dydd,
 D' addewid sydd dan sel;
 Can's ffyddlon wyt erioed
 Mewn ammod o barhad:
 Dy rasol, &c.

HYMN XCVIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Warham)

Yr Arglwydd yw fy nerth.

- 1 **M**I af yn mlaen er pelled yw,
 I wlad 'rw'i am fyn'd idd'i fyw;
 O'r diwedd tiria'm henaid gwan
 O ddyfnder moroedd mawr i'r lan.
- 2 Anialwch mawr mi aethum trwy,
 Pa ham y digalonaf mwy?
 Yr hwn a'm nerthodd i hyd hyn,
 A'm dwg i'r lan i ben y bryn.
- 3 Er i mi, do, wrthgilio'n sal,
 A cholli'r heddwch wedi ei ga'l;
 O Dduw iacha fi, câr fi'n rhad,
 A channa'm henaid yn dy wa'd.
- 4 On' chaf fi dy gymdeithas wiw,
 Mae'n uffern yn y byd im' fyw;
 'Does plëser dan y nef, pe cawn,
 All lanw'm calon fach yn llawn.

- 5 Gan mil o weithiau gwyn ei fyd,
 Gae gongwest ar fy meiau gyd;
 Gael bod yn bur o mewn, o ma's,
 A darfod son am bechod cas.

HYMN CXXI. [M. H.]

Galarus. (Virginia)

Maddeuant i wrthgiliwr.

- 1 **N**ID yw fy nyddiau yn y byd
 Ond megis dyrnfedd gron eu gyd,
 A darfod maent nis gwn pa lun,
 Wrth bechu'n erbyn Duw ei hun.
- 2 'Rwi'n profi 'meiau fawr a mân
 'N awr am fy nigaloni'n lân;
 Eu rhif, eu nherth, yn nghyd â'u lliw
 A wnaeth fy nghalon fach yn friw.
- 3 Fe'm twyllwyd, do, gwae fi yr awr!
 I dorri deddf f' Eiriolwr mawr;
 Edifar genn'i wneud anglod
 I'r un a'm carodd oreu erio'd.
- 4 Maddeuaist ganwaith, maddeu hyn,
 O Arglwydd canna f' etto'n wyn;
 Rho i mi dyst f' anwylyd cu,
 I'm clirio yn y nefoedd fry.
- 5 Na tharo fi, 'rwi dan fy maich,
 'Dwi'n abl dyodde' pwys dy fraich;
 Duw ydwyt ti, 'dwyf fi ond dyn,
 Pa'm lleddi waith dy ddwylo'th hun?
- 6 Gwn mae rhinweddol yw dy wa'd
 I bledio'm hawl o flaen y Tad;
 A chlirio'm ffordd at orsedd gras,
 A blotto meiau mwya' 'ma's.

- 7 Cofia mae gwagedd wyf a gwynt,
A chofia'm cwmp yn Eden gynt,
A chofia 'mod yn teithio'n awr
Mewn byd sy'n llawn o feiau mawr.
- 8 'Rwi'n gwel'd mae ofer yw fy ngrym,
Na thâl fy addunedau ddim;
Pechadur wyf, fy Nuw a'i gwyr,
'Nawr wedi colli ei nerth yn llwyr.
- 9 Pa ham y de'st o'r nefoedd fry,
Ond i gongcwero'r 'ffernol lu;
Cyflawna'th waith a gwna dy ran
Yn fuan ar fy enaid gwan.

HYMN C. [M. H.]

Gorfoleddus. (Leeds)

Pererindod.

- 1 **Y**MDEITHYDD wyf fi'n awr o hyd
Mewn maith a thrallodedig fyd;
Nid yma mae fy nghartre'n wir,
'Rwi'n teithio tu a Salem bur.
- 2 Pa'm carai'r byd na'i wagedd mwy?
Hyd angau'n brin y deuant hwy;
Gwell genn'i garu'r ffrynd a ddaw
Yn angau i 'maflyd yn fy llaw.
- 3 'Rwi'n pwyso ar f' anwylyd cu,
Ei ddeheu yn fy nghynnal sy;
Pa ham y dof o'i gol i ma's,
Nes elw'i trwy'r Iorrdonen lās?
- 4 Er maint yw llid a brad y ddraig,
Fy nhraed osodwyd ar y graig,
Mae Iesu'n hwylo ngherdd'ad i'm,
'Chai mwyach gyfeiliorni dim.

- 5 Yn gadarn dewch, fe ga'wd y dydd,
 Och! pwy a ffoi, f'ai ganddo ffydd?
 Mae'r ffordd yn rhydd i'r rhai'n eu gyd
 Nes myn'd o fewn i'r nefol fyd.

HYMN CI. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Gwaded yr Oen.

- 1 **O** ARGLWYDD cofia'th angau drud,
 A'th boenau mawrion yn y byd!
 A dadlau rhai'n âg uchel lef
 Tros f' enaid tlawd yn nghanol nef.
- 2 O cofia'th wae, a'th waed, a'th gur,
 Ac ol yr hoelion llymion dur!
 Dy chwys i'r llawr yn ddafnau gwaed
 A'th glwyfau mawr o'th ben i'th draed.
- 3 'Rwi'n ceisio ymdreiglo at dy wa'd,
 Gan gwynmpo'n llaw trugaredd râd;
 'Does gweithred dda yn eiddo fi
 All gleimio hawl i'r nefoedd fry.

HYMN CII. [M. B. D.]

Galarus. (Lonsdale, 6, 8.)

- 1 **'R** W'I wedi bwrw'r draul
 I fyn'd yn mlaen o hyd,
 Nes gwelwi'r dydd yn gwawrio draw,
 Mi wn y daw ryw bryd.
 Er gwaetha'm llygredd câs
 Mi ddianga 'ma's o law
 I gol fy Nuw a'm Priod cu
 Sy'n eiriol troswy'i draw.

- 2 Mewn gwlad o drafferth blin
 Os rhaid im' ronyn fod,
 Bu'r Iesu'n rhodio yma ei hun,
 'Rwi'n dilyn ol ei dro'd:
 Efe a'm gwnaiff yn rhydd,
 Ryw ddedwydd ddydd a ddaw;
 O flaen y faingc mae Mhriod cu
 Yn eiriol tros w'i draw.
- 3 Er maint yw llid y ddraig
 I ddenu'm henaidd llon,
 Mi wela' sanctaidd hâd y wraig,
 A'm henw ar ei fron:
 Dysgwyliaf etto'n wych
 I edrych p'odd y daw:
 O flaen, &c.
- 4 'Does pleser genni'n awr
 Yn un lle tan y ne';
 Mewn newyn ac mewn syched mawr
 'Rwi'n teithio tu a thre';
 Ca'm mhorthi â manna rhad
 O fewn i'r wlad a ddaw;
 O flaen, &c.
- 5 'Rwi'n awr trwy nefol ddrych,
 Wrth edrych tu a thre',
 Yn gwel'd fy etifeddiaeth wych
 O fewn i entrych ne';
 Mi wela'm Iesu fry,
 A'm pardwn yn ei law:
 O flaen, &c.
- 6 Ffarwel deganau'r byd,
 Ddo'nt yno i'm denu mwy;
 Mi gaf fawrhau yr Oen o hyd
 Mewn hawddfyd gydâ hwy,
 Ni welir yno un
 Heb delyn yn ei law:
 O flaen, &c.

HYMN CIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy).

Yn erbyn ofn marw.

- 1 **D**'WED p'am yr ofni'm henaïd cu,
I fyn'd yn wyneb angau du;
Y gelyn sathrwyd gynt dan draed
Gan Frenin nefoedd yn ei waed.
- 2 On' cha'wd y dydd ar angau llyn
Yn lân ar ben Calfaria fryn?
O b'le mae'r colyn sy iddo mwy?
A ph'le mae'r gwenwyn sy'n ei glwy'?
- 3 Pa'm ofna'i 'mado'r byd 'rwi'n byw,
Lle ce's ofidiau o bob rhyw;
A myn'd i'r ddinas dawel bur,
Sy â'i heolydd fel y grisial clîr.
- 4 'Dyw marw it' fy enaid trist,
Ond naïd o'r byd i fynwes Crist;
At seintiau ac angylion sydd
Yn gwel'd ei wyneb nos a dydd.
- 5 Cai hedd o fewn i'r Ganaan bell,
Ca'i ffryns a brodyr lawer gwell;
Cai felus foli tro'r ynot chwyth,
Heb gwynmpo'n llaw'r Philistiaid byth.
- 6 Mi gaf swpperu gydâ'm Ner
Yn mhlith y seintiau rif y ser,
Aeth yno i'r lan, ni's gwn^apa' lun,
Trwy'r unrhyw rwystrau a mi fy hun.
- 7 O hyfryd wledd, gwyn fyd fai'n awr,
Yn mhlith y dorf aneirif fawr;
I gael diangu 'maes yn lân
O bob rhyw lygredd fawr a mân.

- 8 Cai yno orphwys f' enaid trist,
Ar fron d' Eiriolwr Iesu Grist;
Y Ffrynd a'th garodd cyn dy fod,
A phan yr oeddit bella 'rio'd.
- 9 Yn Un cai yno weled Tri
Yn nyndod Crist fy Mhriod i;
Caf wel'd Creawdwr nef yn Ddyn
Yn gwisgo corph fel fi fy hun.
- 10 Pryd hynny caf (gwyn fyd yr awr!)
Wel'd myrdd o ryfeddodau mawr;
Cwmpeini'r nef gaiff gyflawn waith
Ryfeddu i drag'wyddoldeb maith.
- 11 Rhyfeddu'r cariad mawr ei faint
I droi troseddwr fod yn saint;
Rhyfeddu i lwch dd'od i'r fath le,
Ddysgleirio megis Brenin ne'.
- 12 'Ddaw angau byth roi i mi glwy'
Nac ofn marw 'mlino mwy;
A mwy nâ hyn mae'n wir ddilyth,
Na throir fi 'maes o'r nefoedd byth.
- 13 'Nillodd fy Nghrist, nef i mi sydd,
Ar ben Calfaria ca'wd y dydd;
Y man y conge'rwyd Satan chwyth,
A hwn a gofia'm henaid byth.

HYMN CIV. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, Canaan's Banks, 6, 8.)

Crist y Meddyg.

- 1 **T**ROSEDDWR wyf, fy Nuw,
 (Da iawn y gwyddost hyn)
 Annheilwng iawn i fyw
 Tu yma i uffern lyn :
 Fy enaid gwan sydd dan ei faich,
 Estyn dy fraich a dwg fi'r lan.
- 2 O Iesu'r Meddyg hael,
 Tydi wyt yn iachau,
 Wrth bechaduriaid gwael,
 A phublicanod rai :
 Fy enaid gwan, &c.
- 3 Meddyliais gynt cawn fod
 Cyn hyn yn gongc'rwr mawr ;
 Camsyniais, gwae fi 'rio'd,
 'Rwi'n pechu hyd yn awr :
 Fy enaid gwan, &c.
- 4 Rhif fy mhechodau sydd
 Fel y mân wlith brydnawn ;
 A rhei'ny oll bob dydd
 O liwiau duon iawn :
 Fy enaid gwan, &c.
- 5 Mae gennyt ras yn stor,
 A balm i wella'm clwy',
 A chariad mawr fel môr
 Na dderfydd mo hono mwy :
 Fy enaid gwan, &c.

HYMN CV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Cysur yn erbyn marw.

- 1 **P**A'M na bai chwant ar f' enaid gwan
 I landio o'r anial fyd i'r lan?
 O'r dywyll Aipht, o Babel gaeth,
 I'r wlad sy'n llifo o fêl a llaeth.
- 2 Beth sy i mi gael o fewn y byd?
 Dim ond cystuddiau o'r bron eu gyd;
 P'odd treulia'r dyddiau sy i mi fyw,
 On' cha'i dy bresennoldeb wiw.
- 3 Wel, f' enaid, draw mae'th drysor drud,
 A'th ffyddlon frodyr fwya' gyd;
 Dy Arglwydd a dy Briod cu,
 Sy a'i deml yn y nefoedd fry.
- 4 Cai, f' enaid weled yno 'nghyd
 Y saint o bedwar cwr y byd;
 Ca'i orphen ar dy lafur waith,
 A charu i drag'wyddoldeb maith.
- 5 Yn angau cai, fy enaid cu,
 'Th gymhwyso'n frau i'r nefoedd fry;
 Cai, cai ddifetha'n llwyr bob gradd,
 Elynion ag oedd bron dy ladd.
- 6 'Th raid i mi yno i gario'r groes,
 Na 'mdrechu â phechod ddydd a nos,
 Nac ofni archoll byth na chlwy',
 Nac un o rwydau'r gelyn mwy.

HYMN CVI. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

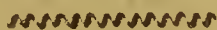
Gweddi.

- 1 **P** ECHADUR wyf, da gŵyr fy Nuw,
Llawn o archollion o bob rhyw,
Yn byw mewn eisiau o waed y gro's,
Bob munud awr o'r dydd a'r nos.
- 2 Yn nghanol cyfyngderau caeth,
A myrddiwn o ofidiau maith,
Gad i mi roddi pwys fy mhen
I orphwys ar dy fynwes wen.
- 3 O cofia fi ger bron y Tad,
A dangos iddo werth dy wa'd;
O pledia'n awr yn nghanol ne'
I ti roi'th fywyd yn fy lle.
- 4 Ti'm ceraist i, O ryfedd waith,
Mewn amryw o gyflyrau maith;
O câr fi etto, tro ynw'i chwyth,
A câr fi'n nhrag'wyddoldeb byth.
- 5 O cadw fi yn dy gof bob awr,
Wrth bledio yn nghanol nef, yn awr
Dwg f' enw mewn llyth'rennau llawn,
O flaen y faingc yn eon iawn.
- 6 Gâd i mi dreulio'm dyddiau gyd
I edrych ar dy wynebpryd,
A difyrru'm hoes o awr i awr
I garu fy Eiriolwr mawr.
- 7 Yn nghanol cyfyngderau du
Yn agos attat, cadw fi;
Rho'm henaid gwan ei felus hân
Byth rhwng dy ddwyfron di dy hun.
- 8 Na'd bechod bellach roi i mi glwy',
Nac ofn angau 'mlino mawy;

Gwna fi'n gyfarwydd iawn o hyd
A'r llwybrau'r ochor draw i'r byd.

9 Yn angau ddydd bydd im' yn Ffrynd,
A gâd fy enaid attat fyn'd;
Sâf ar fy neheu a phledia'n gry'
Bod genn'i hawl i'r nefoedd fry.

10 O cofia fi pan b'wi'n y bedd,
A chasgla'm llwch i'r lân mewn hedd;
O arddel fi'n y farn a ddaw,
A gosod f'ar dy ddeheu law.

HYMN CVII. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

Yr ail Ran.

1 **T**R'W'I yn dy gwmp'ni, f' Arglwydd mawr,
'Rw'i wrth fy modd bob munud awr;
A blino'r wyf, fy Nuw o hyd
Yn nwndwr ac yn nhwrf y byd.

2 Iach wyf pan byddw'i yn dy ŵydd;
A'm henaid yn dy foli'n rhwydd;
Tr'w'i yma'n byw, Duw gwna fy lle-
Yn agos iawn at borth y ne'.

3 A dyro im' dy gwmp'ni o hyd
Tro raid im' aros yn-y byd;
Diddana fi mewn anial dir
A ffrydiau o ddiddanwech pur.

4 Gâd i mi wel'd mae ti yw'm rhan,
Gâd i mi'th ganfod yn mhob man;
Gâd i mi'n wastad blygu 'lawr,
I dy lân 'wyllys bob yr awr.

HYMN CVIII. [M. H.]

Galarus. (Bamton)

Y drydedd Ran.

- 1 **G**WNA, Arglwydd fi'n golofn gry',
Sefydlon yn dy deml di,
I lynu wrthyt ti yn lân
Yn mhob rhyw drallod fawr a mân.
- 2 Dal fi, fy Nuw, dal fi i'r lan,
'N enwedig dal fi lle'r wi'n wan;
Dal fi yn gryf nes myn'd i ma's
O'r byd sy'n llawn o bechod câs.
- 3 Gwna fi'n gyfoethog yn mhob dawn,
Gwna fi fel halen peraidd iawn;
Gwna fi fel seren oleu wiw
Ddysgleirio yn y byd 'rwi'n byw.
- 4 Dysg fi mewn gorthrymderau trist
I bwyso ar f' anwylaf Grist;
Dysg fi wrth fyn'd o'r byd i ma's
I gario'r dydd ar angau glâs.
- 5 Dysg fi fy Nuw, dysg fi pa fodd
I ddweud a gwneuthur wrth dy fodd;
Dysg fi ryfela'r ddraig heb goll,
A dysg fi gongc'ro'm pechod oll.
- 6 Tra caffw'i rodio'r ddaiar hon,
Rho'th heddd fel afon dau fy mron;
Ac yn y diwedd moes fy law
I'm ledô mewn i'r nefoedd draw.

HYMN CIX. [M. H.]

Galarus. (Lewton)

Tragywyddoldeb.

- 1 **F**Y enaid mewn gwir ofid mae,
Yn griddfan dan ei dwfn wae,
Am wel'd ei dyddiau'n d'od i ben,
Gael myn'd i'r lle sy o fewn i'r llen.
- 2 Corph y farwolaeth yma sydd
Yn blino f' ysbryd nos a dydd;
Gwyn fyd fai yn eu cwmp'ni hwy
Sydd lle na's daw marwolaeth mwy.
- 3 Yno ca'i wel'd f' anwylyd gwiw
Yn mysg angylion hardd eu lliw;
Fy ffydd a droir yn olwg glir
Yn nhrag'wyddoldeb cyn bo hir.
- 4 O pwy, wrth wel'd fath wlad o hedd,
Arswydai angau a'i farwol gledd,
I fyn'd yn nghol angylion hy
I mewn i Gaersalem fry.
- 5 'Rw'i yn resolfo 'mado'n lân
A'm holl eulunod fawr a mân;
Er mwyn y Ffrynd a welai'n awr
Yn eiriol tros fy meiau mawr.
- 6 'Rwi'n caru'r Iesu'n awr bob dydd
Am roddi'm henaidd bach yn rhydd;
Mi cara'n fwy pan gwelw'i ei wedd
O fewn i'r wlad tu draw i'r bedd.
- 7 'Dwi'n awr ond gwel'd fy Mhriod gwyh
Ar fryniau draw yn mhell trwy ddrych;
Pan codo'm llwch o'r bedd y ca'i
Ei wel'd yn eglur fel y mae.

HYMN CX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Bredby)

Newyddion da.

- 1 **N**EWYDDION braf a ddaeth i'n bro,
Hwy haeddent gael eu dwyn ar go';
Mae'r Iesu wedi cario'r dydd,
Caiff carcharorion fyn'd yn rhydd.
- 2 Mae Iesu Grist o'n hochor ni,
Fe gollodd ef ei waed yn lli';
Trwy rinwedd hwn fe'n dwg yn iach.
P'r ochor draw 'mhen gronyn bach.
- 3 Wel, f' enaid weithian c'od dy ben,
Mae'r ffordd yn rhydd i'r nefoedd wen;
Mae'n g'lynion oll eu gyd yn awr,
Mewn cadwyn gan y Brenin mawr.

HYMN CXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Bramcoat)

Y pererinion.

- 1 **W**EL, dyma'r perererinion dewr,
Achubwyd yn y 'stormydd mawr;
Dan Sinai fe'u cynhaliwyd hwy,
Pwy elyn a'u gorchfyga mwy?
- 2 Dyma'r rhai garodd Duw cyn byd,
Ac yn eu caru mae o hyd,
Yn rhad maddeuodd feiau rhai'n,
A'u gwisgodd oll â lliain main.
- 3 A gwaed yr Oen eu prynu wnawd,
Eu henwau 'mhlith y saint a ga'wd;
Hwy a gyfrifwyd yn ddilai
O rif y bendigedig rai.

- 4 Nid angau mwy nac erlid maith,
Nid ofn dim mewn anial daith;
Nid moroedd mawr o ddw'r a than,
All rwystro'r rhai'n i fyn'd yn mla'n.
- 5 Iesu yw eu Ffrynd a'u Prynwr drud,
Eu Tŵr a'u trysor yn y byd;
Eu Harch, fe'u caria 'maes o law
Yn ddiogel trwy farwolaeth draw.
- 6 Pwy fatter yw i'r rhai'n eu gyd
Gael eu dyrmygu gan y byd?
Eu henwau da, a'u parch, a'u bri
Sy 'nghadw yn y nefoedd fry.

HYMN CXII. [M. C.]

Galarus. (Newbury)

Rhuf. vii, 24.

- 1 **A** RGLWYDD rhyddha fy enaid caeth,
Sy'n flin gan faith gaethiwed;
Gan weddill pechod trist iawn 'wi,
Ys truan pwy a'm gwared?
- 2 Fy llygredd sydd fel tywyll nos
Yn codi dros fy enaid;
'Rwi'n ffaelu'th wel'd hyn yw fy nglwy',
Ys truan, &c.
- 3 Gwyllysio cadw'th gyfraith gu
Sydd gennyf fi'n afrifed;
Ond cwplhau'r hyn sy dda nid 'wi:
Ys truan, &c.
- 4 Pan byddwi'n do'd at Dduw trwy ffydd
I 'mofyn budd i'm henaid,
Profi'r drwg yn bresennol 'wi;
Ys truan, &c.

- 5 Yn awr 'rwi'n gwel'd Iachawdwr rhâd,
 (Clod fyddo i'r Tad bendigaidd)
 Fy Iesu yw, a Brenin nef,
 Yn hollol ef a'm gwared.
- 6 O brysia, Arglwydd yn ddilys,
 A thyr'd ar frys i'm gwared;
 Gâd im' dy brofi oll yn oll,
 Tyn fi o'm holl gaethiwed.

HYMN CXIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Liverpool)

Hymn ar Can. ii, 5.

- 1 **Y**N hir bum mewn trueni trist
 Yn gwrthod Crist yn Geidwad,
 Ond bellach ar ei ol mi af,
 'Rwi'n awr yn glaf o'i gariad.
- 2 Mi fum dros dro mewn gauaf trist
 Yn wylo am Grist yn geidwad;
 Ond clod fo i Dduw fe ddaeth yr haf,
 'Rwi'n awr, &c.
- 3 Yn iach i'r byd a'i bethau braf,
 Oddi wrthych cym'raf gennad;
 Ar ol fy anwyl Iesu'r af,
 'Rwi'n awr, &c.
- 4 Chwy chwi'r rhai oll sy'n caru Crist,
 Rhowch heibio drist achwyniad;
 Fe ddaw ar fyr fel Meddyg braf
 I wella'r claf o'i gariad.
- 5 Yn llawen disgwyl f' enaid llon,
 Mae'r Iesu bron a d'wad,
 A'i gwmp'ni gwych a'i gerbyd braf
 I hol y claf o'i gariad.

HYMN CXIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Miall)

- 1 **T**RWY ras 'rwi Arglwydd ger dy fron
Yn rhoi fy nghalon i ti ;
Ti'm ceraist i er maint yw'm bai,
Ni alla'i lai nâ'th garu.
- 2 Mi haeddais fod yn awr a'm nyth
Yn uffern byth yn poeni
Wrthyf 'r wyt wedi trugarhau,
Ni alla'i, &c.
- 3 Pan bo corph y farwolaeth hon
Yn fynych bron fy llethu ;
Ti o'm caethiwed i'm rhyddhau,
Ni alla'i, &c.
- 4 Yn hir bum mewn trueni mawr,
Heb brisio fawr am Iesu,
Ond yn awr i mi mor werthfawr mae
Ni allai', &c.
- 5 Caf ddyfod i'r gogoniant maith
I ben fy nhaith at Iesu ;
Câf fyned at y man lle mae,
Ni allai', &c.
- 6 I'r Tad, i'r Mab, a'r Ysbryd Glân
Rhof glod ar gân heb dewi,
Y Tri yn Un, a'r Un yn Dri,
Mae f' enaid yn ei garu.

HYMN CXV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Madan's)

Yr enaid yn moliannu Duw am ei rad ras.

- 1 **M**OLIANAF byth yr anwyl O'n,
Pa fodd y gallaf dewi sôn ;
Rhows laeth a mêl o'r Ganaan fry,
A melus yw i'm henaid cu.

- 2 Fe'm rhows i sefyll ar fy nhraed,
Lle'r o'wn yn gorwedd yn fy ngwaed;
Fe'm cododd fel o farw i fyw
Rhows win ac olew yn fy mriw.
- 3 Aeth rhinwedd gyda'i eiriau ef
I'm clustiau i, ce's glywed llef
Yn dywedyd wrthyf yn ddiwad,
"Mae'r ffordd yn rhydd i'r nefol wlad."
- 4 Fy llonni wnaeth â nefol win,
Rhows i mi fwyn gusanau ei fin;
Nes myn'd â'm calon yn ddible,
I'r lan ar nawf i ganol ne'.
- 5 Ce's enw newydd oddi fry
Ar garreg wen (pa'm 'rofnaf fi?)
Yr hwn ni's edwyn neb yn iawn
Ond a'i derbyniodd ef yn llawn.
- 6 Pa fodd am hyn na's canaf glod
I'r hwn a'm carodd cyn fy mod?
O seintiau ac angylion fry,
Clodforwch chwi ef dros of fi.

HYMN CXVI. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

Hiraeth enaid y cristion dan dywyllwch.

- 1 **O** BUGAIL doeth yr Israel had,
Awdwr fy iechydwrïaeth rad;
Rho i mi nerth i fyw o hyd
Yn ddiargyhoedd yn y byd.
- 2 Erglyw a gwel mae f' enaid gwan
Mewn anial le am ddo'd i'r lân;
Fel un dyeithr draw o bell
Yn codi gwaedd am ddinas gwell.

- 3 Gofidiau helaeth o bob rhyw
 Sydd yn y byd lle'n awr 'rwi'n byw;
 Pa bryd ca'i dd'od i lawenhau,
 Lle nad oes gofid mwy na gwae?
- 4 Hiraethus wyf am dd'od i blith
 Y ffryns a gâr fy nghalon byth;
 Hiraethu wnaif tros ddyddiau mwy
 Nes cael mwynhau cyndeithas hwy.
- 5 Er myn'd yn awr tan gwmmwl du,
 Yn ffaelu gwel'd fy nghartre' fry;
 Cof genni'r pryd, y man, a'r lle
 Ce's eglur olwg draw i dre'.
- 6 Er bod yn awr a'm henaid cu
 Fel un ar daith mewn gauaf du;
 Mi welais haf a melus hin,
 'N lle gofid, gwae, ce's yfed gwin.
- 7 Tro etto ngolwg at y gwa'd,
 A maddeu meiau oll yn rhad;
 O tyred, Iesu, rhwyga'r llen
 Sy rhyngwi'n awr a'r nefoedd wen.
- 8 Tyred, fy Ner, na âd fi'n ol,
 C'od f' enaid cu fel yn dy gôl;
 Rho i mi nerth i dd'od i'r lan,
 A dweud yn rhydd, "Ti yw fy rhan."

HYMN CXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Furman)

Yr enaid yn cael profi cariad Duw.

- 1 **F** FARWEL i bleserau gwael,
 'Rw'i wedi cael amlygiad;
 O fewn y byd lle'n awr 'rwi'n byw,
 O heddwch Duw a'i gariad.

- 2 Mi fum yn hir cyn profi'r hedd
Sy'n felus wledd i'm henaidd;
O rhyfedd yw! wel, pan y daeth,
Nis gallaf chwaith ei amgyffred.
- 3 Rhyfeddu wna' tra byddw'i byw
Erioed i Dduw fy ngharu;
Rhyfeddu mwy wna'm henaidd cu,
Pan elw'i fry i artrefu.
- 4 Mi gefais ddigon ar y byd,
Mae'm henaidd drud yn brefu
Am fyn'd trwy haeddiant Crist a'i wa'd
I ganmol gwlad goleuni.
- 5 Mae'r ffordd yn rhydd i'r nefoedd wen,
Caf fyn'd i ben fy siwrnai;
Gwnaeth Iesu'm Llywydd yno'm lle,
Maddeuodd ef fy meiau.
- 6 Ni phrysia'i waith gelynion mwy,
Fe'u rhoddwyd hwy dan glwyfau;
Fy Nghapten i sydd uwch y sêr,
F' a'u cwmpodd er ys dyddiau.
- 7 Trwy haeddedigaeth Iesu hael
'Rw'i wedi cael boddlondeb;
Mae'm henaidd yn cael golwg bra',
O hyfryd drag'wyddoldeb.
- 8 Yn iach i'r byd, ei boen, a'i wae;
A phob rhyw rai elynion;
Mi gaf fy nwyn (O hyfryd ddydd!)
I sanctaidd fynydd Sion.

HYMN CXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

Hiraeth am y nefoedd.

- 1 **Y**MDEITHYDD wy'n y byd
 A'm golwg tu a'r wlad,
 Lle mae fy nhrysor drud
 A'm hetifeddiaeth râd ;
 O hyfryd fraint Paradwys wiw
 Lle byddai byw yn mhlith y saint !
- 2 Fy mherson yma sy
 Fel dyeithr yn y byd ;
 Am fyn'd i'm cartre fry
 'Rwi'n gwel'd y dyddiau cyd ;
 O ddedwydd le heb boen na braw
 Sy'r ochor draw pan elw'i i dre' !
- 3 Hen frodyr Judas sydd
 'Fewn i'r anialwch hyn ;
 O brysied, doed y dydd
 'Gael myn'd i Sion fryn,
 Yn mhell o blith annuwiol rai,
 O'm poen a'm gwae i'm newydd nyth.
- 4 Mae perffaith gariad Crist,
 A nefol rin y gwaed
 'N troi ofnau'm henaidd trist
 Yn gwbl dan ei draed ;
 Mewn gobaith cryf mae'm henaidd tlawd
 Fod iddo Frawd yn eiriol fry.
- 5 Fe aeth a'm serch ei gyd,
 A'm calon ar ei ol ;
 'Rwi'n awr o bryd i bryd
 Am orphwys yn ei gôl ;
 Gorchymmyn ddaw, ca'i fyn'd i dre',
 I'r hyfryd le i maes o law.

- 6 Yn awr 'rw'i nos a dydd
 Yn mynych edrych draw;
 A'm 'henaid felly sydd
 Yn gwilio pryd y daw
 Yr oriau i ben i mi gael, myn'd
 At f' anwyl Ffrynd tu fewn i'r llen.

HYMN CXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Horsington, 5, 6.)

Canmoliaeth o gariad Crist.

- 1 **Y**R Iesu yn ddilai a'm gwared o'm gwae,
 Fe safodd fy mywyd, maddeuodd fy
 mai.
- 2 Er pelled y ca's fi'n wir oddiwrth ras,
 Fe'm carodd yn amlwg yn ngolwg fy nghas.
- 3 Fe'm golchodd i'n rhad, do yn wir yn ei wa'd,
 Gan selio fy mhardwn rhoes i mi ryddhad.
- 4 O melus yw'r wledd, ce's weled ei wedd,
 Fy Mrenin a'm Prophwyd mwyn hyfryd mewn
 hedd.
- 5 Fy Mhriod a'm Pen a rwygodd y llen,
 Ffordd newydd a bywiol sy i fyn'd uwch y nen.
- 6 F' Arweinydd i dre, yw'r Iesu'n ddible,
 Fe'm ceidw rhag niwed, ca' fyned i'r ne'.
- 7 Mi wela' fy mod yn awr tan y nod
 O'm Priod cywiraf, dilynaf ei dre'd.
- 8 Fy enaid i sydd yn awr nos a dydd
 Am ganmol fy Iesu a'm rhoddodd yn rhydd.
- 9 Ffarwel y fo'r byd a'i bleser yn nghyd,
 Ar drysor y nesoedd fe redodd fy mryd.

10 Fe'm cododd i'r lan pan oeddwn yn wan,
Amlygodd f' Anwylyd, fy rhydd-did a'm rhan.

11 Fe ro'es i mi faeth o win ac o laeth,
O'r pydew fe'm cododd, yn gadarn fe'm
gwnaeth.

12 'Rwi'n gweled bob dydd mae gwerthfawr yw
ffydd,
Pan elw'i borth angau fy angor a fydd.

13 Mwy gwerthfawr im' yw nâ chyfoeth Peru,
Mor ddiogel i'm cynnal ddydd dial ein Duw.

HYMN CXX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Hyder ar Grist.

1 **Y** IESU mawr, Pentywysog ne',
Pertfeithydd ffydd, Llywydd y lle;
O wynfydedig ddedwydd ddydd,
O gariad rhad ti'm gwnest yn rhydd.

2 Fy ffyddlon Ffrynd a haeddaï'r clôd,
Am iddo ngharu cyn fy mod;
Rho'i gorph a wnaeth i angau chwyth
Er mwyn i mi gael bywyd byth.

3 Dyoddefodd felly dros of fi
Rhwngh anwir rai ar Galfari;
Fe'i gwanwyd yno â gwaywffon,
Cyn i mi dd'od i'r ddaear hon.

4 Bu farw'm Iesu ar y groes,
O gariad rhwydd ei fywyd rhoes,
Yn ngwydd y byd rhwng dae'r a ne',
Fel Oen yn llariaidd yn fy lle.

- 5 Fy nghalon fach sy'n awr yn flin
Wrth gofio'r modd y ca's ei drin:
Ac o'r tu arall hefyd mae,
Wrth deimlô'i hedd yn llawenhau.
- 6 Trwy ei angau ef a'i werthfawr wa'd
Y daeth i'm henaid wir ryddhad;
A thrwyddo ef 'rwi'n awr yn hy
Yn cleimio hawl i'r nefoedd fry.
- 7 Fy enaid mewn diogelwch mae,
Yn awr mewn hedd yn llawenhau;
Wrth gredu fyth ca'i yno fyw
Yn ol fy nhaith yn ngwydd fy Nuw.
- 8 O Iesu arwain fi'n ddioed
Yn awr i dre' 'rhyd ol dy droed;
Bydd hefyd i mi'n ffyddlon Ffrynd,
Pan byddw'i 'maes o'r byd yn myn'd.
- 9 Sâf di, O Arglwydd, yn fy mhlaid,
Rho gymmorth rhwydd wrth angenrhaid,
Y dydd y bo'r annuwiol rai
Yn newid gwedd gan ofid gwae.

HYMN CXXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Martin's Lane)

Hiraeth y Cristion am fyned tu a thre.

- 1 **P**ERERIN wyf tu a Salem bêr,
Y ddinas hyfryd uwch y sêr;
O'r anial wlad heb oedi'n hwy,
Lle nid oes neb tan wae na chlwy'.
- 2 O gwyn fy myd yn awr pe ca'i
Fy enaid fyn'd i lawenhau
O fewn y nef ffoi gofid ffwrdd,
Ac ni ddoi gelyn byth i'm cwrdd.

- 3 Y Iesu pur yw'm Sail a'm Pen,
F' Eiriolwr yn y nefoedd wen;
F' Arweinydd mwyn o'r byd i ma's,
A'm noddfa glud yn angau glâs.
- 4 F' Anwlyd mwyn hardd yw dy wedd,
Dy gariad hael a'th nefol hedd,
A'th bresennoldeb hefyd sy
Yn hyfryd iawn i'm henaid i.
- 5 Trwy ffydd mi wela'r hyfryd wlad,
Preswylfa deg fy anwyl Dad;
Can's yno mae fy Nhrysor drud,
A'm Iesu'n byw Iachawdwr byd.
- 6 Can's yno mewn goleuni mae
'R holl lu mewn hedd yn llawenhau;
Eu gyd mewn hwyl heb friw na pho'n,
Yn amgylchynu gorsedd Ion.
- 7 Mae yno rai fu'n dwyn y groes,
O bob rhyw lwyth, a iaith ac oes,
Yn moli'r Oen 'nawr o'r un iaith
A'r hwn fu'n'u tywys ar eu taith.

HYMN CXXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Chard)

I adnabod Crist sydd well nâ'r cwbl.

- 1 **F**FARWEL i bechod a phob chwant,
Pleserau blin y bydol blant,
Trwy nerth fy Mhriod pur a'm Pen
Mi af yn wir i Sion wen.
- 2 Ymado wnafl o'm serch a'm bryd
A holl bleserau gwael y byd;
'Does unrhyw bleser, dawn, na rhodd
Ond Iesu mwy a wna fy modd.

- 3 Fe'm cododd i o'r pydew du,
Rhoes i mi faeth o'r nefoedd fry;
O'm t'wyllwch mawr tynnodd fi 'ma's,
O rhyfedd yw ei nefol ras!
- 4 Er dued oedd lliw f' enaid llaith,
Fe'm carodd i, O rhyfedd waith!
Fe'm gwnaeth mewn heddwch, do, a'm Duw,
Clodforaf byth fy Iesu gwiw.
- 5 Tra byddw'i yn yr anial wlad,
Canmolaf Dduw am gariad rhad;
A phan y tynno fi i'r ne',
O cofiaf byth ei gariad e'!
- 6 Pan byddw'i yma'n cael mwynhad
O'i gariad ef a rhin y gwa'd,
O gwerthfawr yw, a chanmil gwell
I mi nâ'r perl o'r India bell.
- 7 O hyfryd wedd dy wynebpryd!
Fy Iesu mwyn lachawdwr byd;
Ti est a'm calon yn ddible,
Mi wela'n awr i ganol ne'.
- 8 O tywys fi i ben y daith,
I babell trag'wyddoldeb maith;
Lle cai'th fwynhau a'th weled byth
O fewn y nef lle bydd fy nyth.

HYMN CXXIII. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

Gwynfyd y saint.

- 1 **F** FARWEL pob cnawdo! chwant,
Fleserau plant y byd;
'Dwi'n rhoi fy serch ar beth mor sâl,
Sef gwagedd gwael eu gyd,
F' addawodd f' anwyl Ior
Well trysor i mi'n rhad,

'Tifeddiaeth fraf mewn hyfryd fan,
O fewn i'r Ganaan wlad.

2 'Madawaf â châr a ffrynd,
Caf yno fyn'd mewn hedd,
Un gelyn digllon mwy ni's daw
I'r wlad tu draw i'r bedd;
Ni bydd dim achos ffoi,
Nac ofn troi yn ol,
Pan bwi'n ddihangol gyda'm Duw,
Yn happus yn ei gôl.

3 'Ddaw pechod câs na phoen,
I flino'm henaidd mwy,
Pan landiw'i mewn i Salem dir
Iacheir fi'n glir o'm clwy':
Caf yno wir ryddhad
Oddiwrth pob brad a briw;
'Ddaw gofid, gwên, nac och, na gwae,
I'r llys lle mae fy Nuw.

4 O dedwydd fydd yr awr,
Pan ddelo'r dydd i ben,
Caf seinio clod Hosanna byth
Yn llawen uwch y llen;
I'm Iesu mwyn ar g'oedd
Dyoddefodd dros of fi;
'Nol myn'd i dre bydd melus dro
Cofiaf yno Galfari.

5 Wel, dyma'r hyfryd fraint
Ddigwyddodd i fy rhan;
Pwy dafod fyth fynega faint
Happusrwydd f' enaid gwan,
Pan elw'i uwch y nen,
I Salem wen i fyw,
Rhof fawl i'r Oen o hyfryd wedd
A'm gwnaeth mewn hedd â Duw.

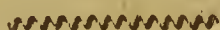
HYMN CXXIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Artigna)

Arall.

- 1 **O** BRAF yw meddwl am y fraint,
A'r gwynfyd sydd i bawb o'r saint,
Y cyfiawn hil brenhinawl hâd,
Gwir etifeddion Canaan wlad.
- 2 Ac er bod Satan gyda'r byd,
Yn curo arnynt a'u holl lid,
Meddianant hwy yr hyfryd hedd
Er gwaetha eu gyd tu draw i'r bedd.
- 3 Er teimlo gwae a dyodde' gwawd
Wrth ado'r byd er mwyn eu Brawd;
Trwy ganol llid hwy ânt yn llu
Yn iach i fryn Caersalem fry.
- 4 'Nol hela eu pererindod maith,
A gorphen ar eu llafur waith;
Cânt feddi yn y nefoedd wen,
O ffrwyth eu llafur uwch y llen.
- 5 Iesu a'u harwain hwy mewn hedd
O'r anial wlad i'r nefol wledd;
O ras i ras fe'u leda'n rhodd
I dir y bywyd wrth eu bodd.
- 6 Wel, dyma'r dydd dihangant hwy,
Ffarwel eu maith ofidiau mwy;
O happus awr a melus bryd,
'R anghofiant eu cystuddiau gyd.
- 7 A dyma'r dydd y derfydd gwae,
Dydd dechreu hir o lawenhau;
Dydd o gymmundeib melus yw,
Heb gwmwl du rhyngddynt a'u Duw.

- 8 Cânt yno edrych yn ddiball
Fel cyfaill llôn ar wedd y llall,
Yn wyneb hardd eu Priod cu,
A'u hena' Frawd sydd yno fry.
- 9 'Daw newyn byth na syched mwy,
Na diffyg hedd i gwrdd â hwy;
Cânt yno yfed yn ddilyth,
O afon bur y bywyd byth.
- 10 I Salem deg fel hyn y daw
O'r gogledd, de, a'r dwyrain draw
Y bendigedig blant ein Duw,
Y rhai a wna'wd trwy ras yn fyw.

HYMN CXXV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Cooms)

Gobeithio yn erbyn gobaith.

- 1 **P**A'M digalona'm henaid gwan?
Ond wyt ti, Arglwydd, ar fy rhan?
Ac on'd wyf finnau'n un o ri'
Rhai brynwyd ar ben Calfari?
- 2 Oni alwaist arna'i, Arglwydd cun,
Do, ganwaith wrth f' enw fy hun;
Ac oni wnest fi'n gongc'rwr llawn
Ar demtasiynau lawer iawn?
- 3 Cynheliaist fi mewn dyrus daith
Rhag cwympto'n erchyll lawer gwaith;
Yn amddiffynfa buost im'
Pan o'wn fy hun heb allel dim.
- 4 D'wed f' enaid, p'am na's cleimi'n hy
Drag'wyddol hawl i'r nefoedd fry;
A phledio'n wyneb cnawd a byd
Mae'r Arglwydd yw fy Ffrynd o hyd.

- 5 Gwirionedd yw, fy meiau sydd
Yn mhwyso i wared nos a dydd;
Ond credu wna tr'o ynwi chwyth,
Na fynni fy anghofio i byth.
- 6 'Rwi'n ffeiddio pechod o bob rhyw,
'Rwi'n blino ar y byd 'rwi'n byw;
'Rwi'n caru'th saint, ond dyma nod
I tithau ngharu innau erio'd !

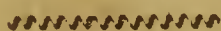
HYMN CXXVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Derby)

Trysor y saint.

- 1 **D**UW yw fy Nhad, iddo bo'r clod,
Am iddo ngharu cyn fy mod;
Crist yw fy nghyfaill i a'm Pen,
A'm gwlad artrefol sy uwch y nen.
- 2 Fry mae fy Nhrysor pur dilyth,
A'r goron gaf fi wisgo byth;
Fe sugnodd nefoedd Duw fy mryd,
Ne's dwi'n ddyeithr yn y byd.
- 3 Mŷrdd o fy mrodyr anwyl sy
Yn gorphwys yn y nefoedd fry;
Nghyfeillion goreu sy mewn hedd,
Yn canu'r ochor draw i'r bedd.
- 4 Hyd yma i'm deliaist trwy dy ras,
Duw, dal fi etto o hyn i ma's;
Cryfha fy ysbryd ar fy nhaith
I landio tros ddyfnderoedd maith.
- 5 Mi ddringais greigydd, 'down ond gwan,
Rhyfeddu'r wyf p'odd des i'r lan;
Tebygol fod fy mhwys i fry
'Ddirgelaid ar f' Anwylyd cu.

- 6 Rhyfeddol fel cynheliaist fi,
Yn erbyn myrdol o elynion cry;
Trwy ddyfroedd mi es, na's gwyr un dyn
Mor ddwfn oe'nt ond ti dy hun.

HYMN CXXVII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **M**AE'n siwrnai trwy'r anialwch maith,
Mae'r tide a'r tonnau ar ein taith;
Gelynnion erchyll ar bob llaw,
Cyn ennill tir y Ganaan draw.
- 2 Ond pan y landiom yno i'r lan
Fe lwyr anghofia'n henaidd gwan
Y gofid trist, y poen, a'r traul
A gawsom yma tan yr haul.
- 3 Mynedyn yn y nefol fyd
A ettyb ein holl boenau gyd;
'Radd leiaf o ogoniant fry sydd well
Nà holl drysorau India bell.
- 4 P'am ofna'i fy ngelynnion mwy?
Clwyfwyd y cryfaf o honynt lwy,
Can's pen y ddraig a sigwyd fry
'N y frwydr fawr ar Galfari.
- 5 Mae genn'i hawl, doed fel y del,
I addewidion sydd dan sel;
Mi gre'af mwy, pwy roiff im' nôd
I Dduw i dorri ei air erio'd.
- 6 P'odd byddai dlawd? fy enw ga'd
Yn llyfr y cyfaminod rhâd;
A gollai'r dydd a'm Mrawd yn ben
A Chaptan yn y nefoedd wen?

- 7 Ni ilda'i ddim o'r maes yn llyn,
Mi ddringais tylau mawr cyn hyn,
Mi dynais oen o balfau'r llew,
Mi dorraf ben Golia glew.
- 8 'Rwi'n caru ei air a'i 'fengyl faith,
Ei g'fammmod mawr a'i ryfedd waith;
'Rwi'n caru ei ordinhadau iach,
A'i gyfraith bur bob iota fach.
- 9 'Rwi'n caru'r man mae Mhriod cu,
A hwnnw ydyw'r nefoedd fry;
'Rwi'n caru maingc ei ras dan go'
Lle ce's faddeuant lawer tro.

HYMN CXXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, Jubilee New, 6, 8.)

Dedwyddwch' tragywyddoldeb.

- 1 **C**AF fod yn llonydd byth,
Pan etifeddwi'm braint,
'Does gofid mwy yn mhlith
Y gogoneddus saint;
Caf yno fyw 'mhell uwch y byd,
A'm serch ei gyd ar Iesu gwiw.
- 2 Ni 'hedeg Sātan wan
I'm cartre uwch y nen;
'Ddring pechod byth i'r lân,
I drothwy'r nefoedd wen;
'Ddaw dim i'm cwrdd yn Sion fry,
Yn fuan ffy ngelynion ffwrdd.
- 3 'Does gwrthddrych mwy i gael
I demtio'm henaïd llaith,
Nac unrhyw bleser gwael
Yn nhrag'wyddoldeb maith,
Dim gwagedd ffol mewn nefol fyd
I dynnu'm bryd byth ar ei ol.

HYMN CXXIX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Madan's)

Priodoliaethau Duw.

1. **C**LODFORWCH Frenin nefoedd fry,
 Fe'n Arglwydd yr arglwyddi sy,
 Creawdwr bywyd pawb a'u bod,
 Fe sydd, fe fydd, fe oedd erio'd.
2. Creawdwr y ffurfafen fawr,
 Sy'n hongian uwch y ddaear lawr;
 Yr haul, y lloer, y sêr y sy
 Yn gwibio'n entrych nefoedd fry.
3. Trwy ei air fe wnaeth y ddaear gron,
 'Nghyd â'r môr mawr sy'n rhuo ei don;
 Dyffrynoedd a'r mynyddoedd maith,
 Plant Adda o bob llwyth a iaith.
4. Fe sy'n berchenog ar y stôr,
 Mewn awyr, daear, dw'r, a môr;
 'R holl greaduriaid mân a'u hil
 Sy'n eiddo fo ar fryniau fil.
5. Dal sulw craff mae ar bob un,
 Gan chwilio dyfnder calon dyn;
 'Does greadur o'r greadigaeth fawr
 Na's gŵyr ei feddwl ef bob awr.
6. Myn barch, ac idd' ei enw glod
 Oddiwrth bob gweithred ag sy'n bod;
 Ei ogoniant mawr fe'i dwg i ben
 O uffern ac o'r nefoedd wen.
7. Mae moroedd mawr a'r mynyddoedd maith
 Yn seinio 'maes mewn eglur iaith;
 A'r holl greaduriaid o bob rhyw
 Sy'n dweud, " Mae rhyfedd iawn yw Duw !"

HYMN CXXX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **F**Y myfyrdodau i'n felus sy,
Wrth gofio'r dorf sy'n moli fry;
Pob un yn ddysglair yn ei le,
'N rhagori ar ser yn entrych ne'.
- 2 Fel y rhagora'r perlau drud,
Ar dom a'r sorod sy'n y byd;
Mil mwy rhagoriaeth sy'n eu gwedd,
Nâ'r pryd yr oe'nt tu yma i'r bedd.
- 3 Yr haul g'wilyddia maes o law,
Wrth wel'd y rhai'n mewn dydd a ddaw;
Fe 'mguddia'r lloer ni ymddengys inwy,
Gan lewyrch eu dysgleirdeb hwy.
- 4 Mae yno heddyw rai yn iach,
Ro'dd ffarwel in' dros ronyn bach;
Yn ddistaw iawn dianghasant hwy,
I'r sabbath fry sy heb ddiwedd mwy.
- 5 Aethant i maes o'r cystudd mawr,
Eu gofid oll a ddarfu'n awr,
Maent heddyw'n canu, canant byth,
Heb sŵn pechadur yn eu plith.
- 6 Myrddiynau o fyrddiynau a inwy,
O gyfeillion newydd gawsant hwy;
Oll arno'm ni'n rhagori 'mhell,
Ac yn eu caru'n llawer gwell.

HYMN CXXXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Yr ail ran.

- 1 **H**WY gawsant wel'd, O gwyn eu byd!
'R hen bererinion yno eu gyd;
Gynt gwedi bod mewn dw'r a than,
A myn'd trwy'r pyrth i mewn o'u bla'n.
- 2 Rhai gwedi myn'd i ben eu taith,
Er's miloedd o flynyddau maith,
Ac etto i'r lesu'n canu clod,
Mor felus a'r awr gynta' erio'd.
- 3 Yn mhlith y rhai'n hwynt hwythau ma'n',
'Nawr yn eu helfen oll yn lân;
A'u hyfryd sŷn debygwn sydd,
Yn beraidd iawn i glustiau'm ffydd.
- 4 Wrth wel'd eu braint fy nghalon sy,
Yn brefu am y nesoedd fry,
Nes ydyw fy serchiadau'n wir,
Oll megis fflam o gariad pur.
- 5 Darfuant hwy yn lân yn awr,
Ac amryw derfysgiadau mawr;
Y poen a'r gofid oll i gyd,
A'r temtasiynau sy'n y byd.
- 6 Fel hyn y daeth, gadewyd ní,
I fyn'd i maes yn erbyn llu,
O elynion hyll dichellgar iawn,
Heb wybod bryd eu cong'ro cawn.

HYMN CXXXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Y drydydd ran.

- 1 **C**YFEILLION oe'nt mewn dw'r a than,
Wrth deithio'r llwybr cul yn mla'n,
Yn ffyddlon iawn mhob man a lle,
At 'r hyn berthynai i deyrnas ne'.
- 2 Mae cariad Iesu eu Prynwr drud,
Wedi eu congwero'n awr eu gyd;
Fel na allant lai o eitha'r ne',
Na chadw eu golwg arno fe.
- 3 Eu coronau dysglair sy ar eu pen,
Yn rhodio yn y nefoedd wen,
A'r palmwydd gwyrdd eu harwydd hwy,
Na chânt fyn'd i ryfela mwy.
- 4 Eu tafod wedi ddysgu sy,
Yn holl ganiadau'r nefoedd fry;
A'u bysedd yn gyfarwydd cair,
O chwarae ar y delyn aur.
- 5 Dysgwyl y maent bob munud awr,
Am wel'd yr adgyfodiad mawr,
I'r cyrph sy'n gorwedd yn y bedd,
Gael rhan o'r briodasol wled.

HYMN CXXXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Jubilee)

Gwaredigaeth yn neshau.

- 1 **O**'R diwedd fe iachawyd fy nghlwy'
Na lwfrhaed credadyn mwy;
Ei air a saif a'i-ddewid wen,
Er oedi yn hir a ddaw i ben.

- 2 Dyma gyfarfod hyfryd iawn,
Myfi yn llwm a Iesu'n llawn;
Myfi yn dlawd heb feddu dim,
Ac yntau'n rhoddi pob peth im'.
- 3 Y bywyd wyf fi'n awr yn fyw,
Sy'n meddu happusrwydd o bob rhyw;
Happusrwydd yw, O dywedwch pwy,
A weliff ddiwedd arno mwy?
- 4 Mae'n brysio at bryd i ganu'r gân,
Congwest gelynion fawr a mân;
Cannir ni yn wyn, ni fyddwn iach
O'n pechod oll 'mhen gronyn bach.
- 5 Yn awr mae'r dyddiau'n wir nesau,
At drag'wyddoldeb sy'n parhau;
Un funud at y llall heb ble,
Sy'n myn'd â'm henaid tu a thre'.
- 6 Na frysiwn mwy, credwn yn glau,
Mae'n gwaredigaeth yn neshau;
Gwelwn arwyddion braf o'r dydd,
Mewn corph ac enaid fyn'd yn rhydd.
- 7 Trwsiwn ein lampau rho'wn ein 'sten,
Yn llawn o olew hyd yr ên;
Na chysgwn mwy ond 'drychwn draw,
Fe waedda'r Priod-fab maes o law.

*****

HYMN CXXXIV. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale, 6, 8.)

Dydd Nadolig.

- 1 **B**LANT ffyddlon Sion dewch,
A llawenhewch eu gyd,
Yn mlaen a chwi fel milwyr da,
Yn llon er gwaetha'r llid;

O hyfryd ddedwydd awr,
 Messia mawr a ga'd,
 Henffych i'r dydd a'r borau daeth.
 Y iechydwriaeth rád.

2 Er i ni golli'r hedd,
 Yn mharadwysaidd wiw,
 A bod yn fyr o gadw'r fraint,
 Myn'd dan ddigofaint Duw;
 Ni gawsom hâd y wraig,
 Y gadarn graig i'n traed:
 Henffych i'r dydd, &c.

3 Addewid gafwyd, do,
 'N ol i ni syrthio yn mhell,
 Arfaethol ras hawl in' a roed,
 Ga'wd ar gyfammod gwell;
 Mae'r sylfaen yn ddigryn,
 Ni chollir un o'r hâd:
 Henffych i'r dydd, &c.

4 O blant! y fendith fawr
 A ddaeth yn awr i ni,
 Mae gennym dwnnai gydâ Duw
 Yn cyhoeddi'r Jubili,
 Maes o'r caethiwed du,
 Rhai gafodd y rhyddhad:
 Henffych i'r dydd, &c.

5 Er gwaetha'r Satan sydd,
 Yn temtio ddydd a nos,
 Mae gennym hawl i'r trysor da,
 'Fe bara o oes i oes,
 Ffordd newydd gafwyd, do,
 I deithio at y Tad:
 Henffych i'r dydd, &c.

6 Drachefn llawenhewch,
 Chwi etholedig ryw
 Mae'r oruchafiaeth gwedi do'd,
 Trwy Grist ein Priod gwiw;

Er cyfeiliorni'n hir
 Cawn dd'od i dir ein gwlad :
 Henffych i'r dydd, &c.

7 I'n gwared daeth ein Ffrynd,
 Pan oe'n ni'n myn'd ar goll ;
 Mae pob cyflawnder yntho ef
 Yn trigo oll yn oll,
 Can's felly'r Oen dinam,
 A wnaethpwyd gan y Tad :
 Henffych i'r dydd, &c.

8 Wel, dyma'r newydd da,
 A lawenycha'r trist,
 Mae'r ddraig a Satan er ein mwyn,
 Mewn cadwyn gyda'n Crist,
 Pan 'sigodd ef ei siol,
 Fe 'nillodd nefol wlad :
 Henffych i'r dydd a'r borau daeth
 A'r iechydwrriaeth rad.

HYMN CXXXV. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Dresden)

Brefiadau am ogoniant.

1 **W**RTH gofio'r Jerusalem fry,
 Y ddinas preswylfa fy Nuw,
 Y seintiau a'r angylion y sy,
 Yn canu caniadau o bob rhyw,
 Am yno mae uhrysor i gyd,
 'Nghyfeillion a'm brodyr o'u bron,
 Fy nghalon sy'n brefu o hyd,
 Yn fuan am fyned i hon.

2 'Ngelynyon yn greulon y sydd,
 Nhwy rwygent fy enaid pe caen',
 'Rwi'n profi bob munud o'r dydd,
 Nerth saethau gwenwynllyd y rhai'n :

Am fod fy ngofidiau mor fawr,
 A'r llewod uffernol fath lu
 Pe cawn fy nymuniad yn awr,
 Trwy angeu dihangwn i fry.

3 Fy enaid sychedig i sydd,
 Wrth deithio dros fryniau mor faith,
 Yn disgwyl yn dawel bob dydd,
 I gwrddyd a diwedd fy nhaith;
 Fel darffo fy ngofid a ngwae,
 Fy nhrallod, fy mlinder, a mhoen,
 A dechreu'm gorfoledd didrai,
 Caniadau tragwyddol i'r Oen.

4 Er gofid a blinder o hyd,
 A rhwystrau bob munud o'r awr,
 Er gelynion echryslon eu gyd,
 Sy'n curo fy ysbryd i lawr,
 Fy enaid lluddiedig a ddaw,
 Trwy demest, trwy donnau, trwy dân,
 Er gwaetha pob dychryn a braw,
 I'm cartref trag'wyddol yn lân.

5 Mi gara f'anwlyd o hyd
 Fy mhrynwr, fy mhriod, a'm pen,
 O'r diwedd fe sugnodd fy mryd,
 O'r ddaiar i'r nefoedd uwch ben,
 Gwynfyd a fae'n gorwedd yn awr,
 Yn llonydd yn ngwaelod fy medd,
 Mi godwn ar doriad y wawr,
 Yn fuan i weled ei wedd.

HYMN CXXXVI. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Dresden)

Y concwest diweddaſ.

1 **P**ECHADUR wyf 'r Arglwydd a'i gwyr,
 Pechadur a garwyd yn rhâd,
 Pechadur a gliriwyd yn llwyr,
 Yn rhyfedd trwy rinwedd y gwa'd,

Pechadur a orfy fyn'd trwy
 Ryw 'stormydd o ddyfroedd a than,
 Pechadur na orphwys byth mwy,
 Nes dringo i'r nefoedd yn lân.

2 Y rhyfel o'n hochr ni sydd,
 Er cymmaint ein tychan a'n cwyn,
 Pwy etto 'rïoed gollodd y dydd,
 Trwy waed yr Immanuel inwyn?
 Fe ddrylliwyd fy Arglwydd i'n friw,
 Rhwng mwrddwyr ar Galfari fry,
 Wel bellach mi mola trwy byw,
 Fe brynodd y nefoedd i mi.

3 Ngelynyon er cymmaint eu llið,
 Yn lluoedd a deffir i'r llyn,
 Fe'u rhwymir yn 'scubau yn nghyd,
 Dechreuad llawenydd yw hyn,
 Mwy etto fy enaid yw'th fraint,
 Ond landio tu arall i'r Bedd,
 Cael treilio yn mlith yr holl saint,
 Sabbathau trag'wyddol o hedd.

4 Pryd hynny ca'i glywed y gair,
 Y gair sydd felusach nag un,
 Yn seinio ffurfafen y nef,
 O enau f'auwylyd ei hun,
 Dewch blant bendigedig fy Nhad,
 Dewch etholedigion eu gyd,
 Meddiennwch y deyrnas yn rhad,
 Bar'towd ich' cyn seiliad y byd.

5 Y Baradwys af iddi cyn hir,
 Mae afon y bywyd yn hon,
 Yn llifo fel grisial yn glir,
 I ddiodi'r sychedig o'u bron,
 Mae hefyd yn nghartre' fy Naf,
 Afonydd o laeth ac o fêl,
 Wel bellach tu ag yno mi af,
 A deued hi fel ag y del.

- 6 Fe'm cod i ben Nebo yn llyn,
 Caf weled gwlad Canaan o'i bron,
 Y ddinas ces ganwaith cyn hyn,
 Addewid o fyned i hon,
 Ac yma ca'i adael fy nghnawd,
 Lawr eilwaith i'r ddaear y bu,
 Am lwlan yn mreichiau fy mrawd,
 I ganol Jerusalem fry.

~~~~~

HYMN CXXXVII. [M. H.]

Gorfoleddus (Chard)

- 1 **P** ECHADUR wyf ac un o'r rhi',
 A brynodd Crist ar Galfari,
 Ac un a gafodd ei ryddhau,
 A'i wared o'r uffernol ffau.
- 2 Pechadur wyf a gas y dydd,
 'Nawr gwedi'r Iesu'm gwneud yn rhydd,
 Amlygodd im' nid unwaith dwy,
 Na chyfrif ef fi'n euog mwy.
- 3 Ei dystiolaethau sier y'nt.
 Mi greda'r gair a ddywedodd gynt,
 Byth ynddo ef o oes i oes,
 Un cyfnewidiad gwn nad oes.
- 4 Fe'm cynnorthwya'i fyned trwy,
 Gwn nid anghofia ef fi mwy,
 Dywedodd fy mod, (dileoedd fy mai)
 Yn un o'i etholedig rai.
- 5 Wel dyma'r unig un a ddaeth,
 I'm dwyn i maes o Edom gaeth,
 Mae nerth digonol yn ei law,
 I'm dwyn i mewn i'r Ganaan draw.
- 6 Er amled temtasiynau sydd,
 Yn fy amgylchu nos a dydd,
 Tywysa fi trwy ddw'r a thân,
 Gwna fel tywysodd rai o'm blaen.

- 7 Na orfoledded gelyn mwy,
 Fe ga's y cryfa o honynt glwy',
 Fy mheched taer gorchfygwyd di
 'N frwydyr ar ben Calfari.

HYMN CXXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Winwick, 5, 6.)

Fy enaid sydd yn sychedig am danat.

- 1 **M**AE nghalon i'n friw, mewn syched rwi'n
 byw,
 Am yfed o'r dyfroedd, sy'n nesoedd fy Nuw.
- 2 O Arglwydd fy Naf, bryd dywed y caf,
 Wel'd gwedd dy wynebpryd, haul hyfryd yr
 haf.
- 3 Cof gennyf fi'r pryd, y buom ni 'nghyd,
 Yn rhodio mewn cariad, uwch gyrraedd y byd.
- 4 Tyr'd sathra di'r llu, uffernol rai sy,
 Yn attal fy enaid, rhag 'hedeg fry fry.
- 5 Hiraethu 'rwi'n brudd, am fwyfwy o ffydd,
 A gallu i wrthsefyll, ac ennill y dydd.
- 6 Fy enaid dan wae, mewn syched y mae,
 Drachefn am brofi, dy hedd a'th fwynhau,
- 7 Duw ffyddlon erio'd, y credais dy fod,
 Dy heddwch fel afon, yn dirion im' dod.

HYMN CXXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11)

Etholedigaeth.

- Y**R Arglwydd a'm carodd i'n rhyfedd
 erio'd,
 Fe'm cywir adnabu fi'n mhell cyn fy mod,

- Arfaethodd yn gynnar fy 'nghadw'n ddigel,
Pan gwnaeth ei gyfammod yn sicr dan sel.
- 2 A chariad trag'wyddol fe'm carodd i, do,
Clod iddo trwy'r nefoedd, fe'm cadwodd
mewn co';
'Sgrifenodd fy enw 'mhlith yno ryw bryd,
Y rhai gynt etholodd cyn seiliad y byd.
- 3 Er i mi droseddu glân gyfraith fy Nuw,
Do ganwaith ei demtio a'i flino gwir yw,
Ni altrir ni thorrir y weithred a wna'd,
Gynt yn nhrag'wyddoldeb fe ddywedodd fy
Nhad.
- 4 Wel dyma fel carodd fi'n rhodd ac yn rhad,
Pwy drysort tan nefoedd mwy gwerthfawragâd?
Oen anwyl ei fynwes a gefais heb gêl,
Mae yntho'n guddiedig fy mywyd dan sêl.
- 5 Mi ge's y Ffrynd gorau, fyth, fyth all'sai fod,
'R addewid a roddodd ni thorodd erio'd;
Er byw'n ei ogoniant yn nghanol y nef,
Mewn awr o gyfyngder fe wrendy fy llef.

HYMN CXL. [M. H.]

Gorfoleddus. (Well's Row)

Y ffordd newydd trwy Grist.

- 1 **F**FORDD newydd wnawd gan Iesu Grist,
I basio heibio i uffern drist,
Wedi ei phalmentu ganddo fe,
O ganol byd i ganol ne'.
Agorodd ef yn lled y pen
Holl auraidd byrth y nefoedd wen,
Roi rhydd-did i'w gariadau ef,
I mewn i holl drigfannau'r nef.

- 3 Gwnawd llwybr rhydd, 'does rwystr mwy,
Na's gall credadyn dorri trwy;
Gelynyon hyll ro'wd dan ein traed,
Ac angau'n ffrynd trwy rin y gwaed.
- 4 Pa'm 'r ofnwn drag'wyddoldeb mwy?
Pa'm 'r ofnwn forio attynt hwy?
Y rhai i'n tyb a glywn yn bêr
Yn canu heddyw uwch y ser.
- 5 Os tonnau gawn a 'stormydd chwyth,
Mae Duw o'n tu, ni foddwn byth;
Credwn yn gryf down maes o law,
Yn iaeh i'r lan yr ochor draw.
- 6 Myrddiynau o frodyr anwyl sy,
O'u gofid oll yn gorphwys fry;
'Chas neb o rheiny fyn'd yn rhydd,
Heb brofi o bwys a gwres y dydd.
- 7 Pa'm y dysgwyliwn fyn'd i'r nef,
Heb gario'r groes a gariodd ef;
Mwy melus fydd y nefoedd, pan
Yr elom iddi yn y man.

HYMN CXLI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Winchester)

Cariad Duw, rhyfeddod y credadyn.

- 1 **R**HYFEDDU'r wyf, O Arglwydd cun,
I ti fy ngalw erioed yn un,
I maes o'r dorf annuwiol sy,
Yn lliwio'r ffordd tu ag uffern ddu.
- 2 D'wed b'le mae'm bath a gafodd ras?
Wedi ymdroi mewn pechod câs;
A ffeindir un yn Salem fry,
Wrthgiliond ganwaith fel myfi?

- 3 A wnaeth i'th enw fwy o anglod
'Does lyn it' garu neb erio'd;
Neu bechodd fwy er cariad drud,
Na mi 'mhlith meibion Adda gyd.
- 4 Pan gwelw'i f' hun yn ngoleuni grâs,
A gwel'd pwy'n w'i, b'le des i ma's;
Mae'm tafod hy yn myn'd yn fud,
A minnau yn gwaeddi gras i gyd.
- 5 Hyd yma arweiniaist fi yn rhodd,
Ni's gwn pa ham, ni's gwn pa fodd;
Ni fedrai neb ond ti yn wir,
I'm ledio trwy'r fath anial dir.
- 6 'Doedd neb a ddalsai'm henaidd gwan,
I ddringo creigydd mawr i'r lan;
A myn'd trwy lynnoedd dyfnion chwyth,
Y boddodd mil heb godi byth.
- 7 Wel, etto helpa'm henaidd gwan,
Nes do'd o'r moroedd oll i'r lan;
A chael fy nhraed ar sanctaidd dir,
O fewn i gaerau'r ddinas bur.
- 8 Yn fynych mynych Iesu cu,
Datguddia'th fod yn eiddo i mi;
Mewn 'stormydd mawr yn wastad gâd,
Im' ddysgu llefain, Abba Dad.

HYMN CXLII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Y llew o lwyth Juda a orchfygodd, &c.

- 1 **E**SGYNODD ein Harglwydd mawr hyl-
wydd mwyn hy,
Uwch cyrraedd gelynion rai creulon ryw cry';
Bygwthent y fynnon' yn eon is nen,
Nis gallant wneud niwed i'n Capten uwchben.

- 2 Gall Satan i orphwys er cymmaint ei lid,
Er cael rhai blynyddau i'n blino yn y byd;
Ac er fod e'n nerthol a'r defaid yn wan,
Ni ddwg ef un ddafad, dwg Iesu ni'r lan.
- 3 Wel blant gorfoleddwch, ni gawsom y dydd,
Trowd Satan oddi yno mae'r nefoedd yn rhydd;
Fe bechodd, fe gwympodd o entrych y ne',
Ni bech'som, fe'n prynwyd, ni gawsom ei le.
- 4 Ar fynydd Calfaria hiliogaeth y wraig
Mewn rhyfel o'r tecca' orchfygodd y ddraig;
Fe 'sigodd ei choryn rhows iddi'r fath glwy',
Fel gallwn, er gwaned, ei chongc'ro hi mwy.
- 5 Wel, weithian cymmerwch eich arfau yn hy,
Dewch allan i ryfel yn erbyn y llu;
Ni rhoddwn hwy'n fuan i lawr tan ein traed,
Cawn ganu am gongcwest yn rhinwedd y
gwaed.
- 6 Molianwn yr Iesu am hynny bob un,
Bu farw ar Galfaria'r 'Manuel ei hun;
Fe gym'rodd ein beiau, eu pwysau, a'u poen,
Dyoddefodd y cwbl mor llariaidd a'r Oen.
- 7 Daeth uffern, a'r ddaear, a'r nefoedd ynghyd
I gongc'ro'r Messia Iachawdwr y byd;
'Fe safodd i fynu 'fe 'nillodd fath glod,
Bydd coffa am dano tro'r nefoedd yn bod.
- 8 'Fe gurodd Gehenna, 'fe gongc'rodd y byd,
'Fe 'gorodd y nefoedd oedd gaued o hyd;
Diffoddodd ar unwaith yn gyfan a'i wa'd,
Holl felldith y gyfraith ac angerdd ein Tad.
- 9 Bob brvn 'fe: gostyngodd gan lanw bob pant,
'Radwyau 'fe'a torrodd, 'fe sychodd bob nant;
Palmentodd bob llwybr o'r ddaear i'r ne',
Fel gallai'r briodas-ferch gael digon o le.

- 10 Mae'r Brenin ei hunan yn cerdded o'r bla'n,
Yn treio grym dyfroedd a phoethder y tân;
Ni chaiff ei Anwylyd fwyn hyfryd fyn'd gam
Nes torri grym dyfroedd a diffodd y ffam.
- 11 Wel, bellach dechreuwch mae'n ddigon o bryd
I ganu caniadau i lachawdwr y byd;
Ni seiniwn y ddaear a'r nefoedd uwchben,
Hosanna, Haleluia, Hosanna, Amen.

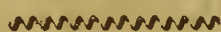
HYMN CXLIII. [M. N.]

Gofbleddus. (Geard, 11.)

Yr ail ran.

- 1 **R**HEN Adda ga's gynnig ar gadw ei holl
Hiliogaeth heb hechu a myned ar goll;
Fe gwympodd y cynta', 'r ail 'nillodd y dydd,
Ac yn ei or'chafiaeth daeth miloedd yn rhydd.
- 2 Bu'r frwydr yn amlwg ar Galfari fry,
Fy Arglwydd ei hunan yn erbyn y llu;
Er cael hwy bob mantais eu byddin yn gref,
Gongcwerodd hwy'n loyw 'ngwydd daear a
nef.
- 3 Pwy fentra'i gymmeryd fath arfau a'r rhai'n
Yn erbyn llu uffern, sef coron o ddrain;
A mantell o 'sgarlet a chroes o bren fr,
Y gorsen, a bustl, a hoelion o ddur!
- 4 Bu farw f' Anwylyd, fe grymodd ei ben,
'Fe 'gorodd y beddau, fe dduodd y nen;
Yr holl greadigaeth rhyfeddodd yn fawr,
P'odd marw Creawdwr y nefoedd a'r llawr.
- 5 F' esgynodd i fynu, fe dalodd ein d'led,
Fe 'gorodd holl ddrysau y nefoedd ar led;
Fe'n rhodd ni mewn heddwch trwy farw ar
bren,
A'r holl greadigaeth o'r ddaear i'r nen.

- 6 Fe'i rhoddwyd i'r ddaear, fe gododd yn fyw,
Y maen a symmudwyd ar 'sgwyddau fy Nuw;
'Fe laddodd yr angau, 'fe ddaclodd y bedd
Wneud ffordd i'w anwylyd adgodi mewn
hedd.
- 7 Wel, tyred fy enaid o'th hunan i ma's,
Ymfrostia yn unig yn Iesu a'i ras;
Efe wnaeth y cwbl, efe bia'r clod,
Bydd moliant i'w enw tro'r nefoedd yn bod.

HYMN CXLIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Y drydydd ran.

- 1 **N**I redwn yn wrol mae'r Brenin o'n bla'n,
P'am ofnwn ni rwystrau o ddw'r ac o
dân?
- Mae'r goron a'r palmwydd a'n gwobr ni fry,
Ynghadw'n llaw'r Barnwr mae'n perthyn i ni.
- 2 Rhaid cadw ar y llwybr heb bwyso ar un llaw,
I ddeheu neu aswy nac yma na thraw;
Os trown ni un ochor y llwybr sydd gul,
Hyll iawn yw'r gelynion a chyfrwys eu 'sgil.
- 3 Fe'n gwneir ni'n gyfarwydd, ein Capten dinam
A deithiodd yn union heb golli un cam;
Dilynwn ei gamrau trwy fywiol ffydd gref,
Fe'n dygir yn fuan i'r man yr aeth ef.
- 4 Blinderau a chroesau yn sicr ni gawn,
Ca's yntef o'r rhei'ni rifedu mawr iawn;
Yn wirion a llariaidd dyoddefodd hwy gyd,
Sancteiddiodd i'w bobl holl drallod y byd.
- 5 Wel, bellach gystuddiau, O safwch bob tu,
Mi safan y canol yn eon a hy;

A churwch eich gwaetha' ar fy enaid o hyd,
Fe dynnodd fy Arglwydd eich gwenwyn i gyd.

- 6 Diolchaf byth iddo, sancteiddiodd y groes,
'Sgyfnhaodd ei phwysai, fe laesodd ei loes;
'Nawr nefoedd yw ei chario, a gwynfyd y sy
Yn canlyn yr Iesu i Galfari fry.

HYMN CXLV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Y bedwarydd ran.

- 1 **D**EWCH, frodyr yn eon trwy'r dw'r a
thrwy'r tân,
Fe gwympiff gelynion cry' blinion o'n bla'n;
Ni alliff hen Satan y bradwr ro'i brath,
Ar fynydd Calfaria fe gollodd ei sa'th.
- 2 Wel gydâ'r henuriaid ynghanol y nef,
A'r pedwar anifail yn uchel eu llef;
I lawr ar ein gliniau ni roddwn ein bryd
'R anrhydedd a'r gallu i Iachawdwr y byd.
- 3 'Doedd neb ar y ddaear na neb yn y nef
Oedd deilwng i ddattod y seliau, ond ef;
Agorodd y llyfr (oedd gaued) â'i wa'd,
Ni ddaethom i ddarllen holl gwysel ein Tad.
- 4 Angylion ddaeth i wybod peth guddiwyd o hyd,
Rhyw hen wirioneddau cyn seliad y byd;
Maent o'r drugareddfa yn edrych i lawr
I'r arch i gael gweled dirgelion bob awr.
- 5 A ninnau ddaeth i wybod dirgelion dilyth,
Na all'sai plant Adda eu deall hwy byth;
Cael nosio yn moroedd mawr dyfnion ein Duw
I'w caru a'u credu a'u canu tro'm byw.

- 6 Mae mur y gwahaniaeth, fe rwygwyd y llen,
Oedd rhyngom a'n Harglwydd o'r ddaear i'r
nen;
Ni welwn yn amlwg trwy rinwedd ei wa'd,
Y Secina dysglair, wynebpryd ein Tad.
- 7 Ni welwn ein henwau yn llyfr ein Tad
'Nawr wedi 'sgrifenu â dwfr a gwa'd;
A hefyd ar ephod ein Harglwydd uwchben,
'R Offeiriad a basodd trwy ganol y llen.
- 8 Ni welwn ein caru, O gariad mor ddrud!
Yn ngwnsel y Drindod cyn seiliad y byd;
Mi wela'r cyfammod yn gadarn a wna'd
Draw yn nhrag'wyddoldeb rhwng Iesu a'n
Tad.
- 9 Ni welwn faddeuant ar fynwes ein Duw,
A heddwch diddiwedd, O rhyfedd ei ryw!
Y nef yn agored a greso i ni fry,
Wel, dyma'r dirgelion ddatguddiwyd i ni.
- 10 Ni welwn yn amlwg daw pechod i lawr,
Trodd Iesu ei arfau'n ei erbyn e'n awr;
Pob trefn rhagluniaeth sy'n erbyn y ddraig;
Mae'r nefoedd a'r ddaear o ochor y wraig.
- 11 Diolchwn i'r Iesu gael gweled y dydd
Y cododd goleuni i'n gollwng yn rhydd;
O'r dwfn garchar-dŷ i Galfari fry,
I wel'd y gogoniant yn Sion y sy.

HYMN CXLVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Y bummed ran.

- 1 **M**AE'n bryd i ni ganu ni gawsom y fraini,
Mae'r rhyfel yn cerdded o ochr y saint;
Mae'n Brenin ni'n dyfod â'i gledde' ar ei glin,
Fe sathrodd y gwinwrf bob gronyn ei hun.

- 2 Mae'i ddillad yn gochion llychwynwyd a
gwaed,
Fe gwypodd gelynion yn fyrdd tan ei draed;
Fe rwygodd gwlad Edom (diolchwn i'n Duw)
Ni safiff un gelyn yn Edom yn fyw.
- 3 Nid gallu angylion na gallu un dyn
Gongcwerodd y gelyn, ond gallu ei hun;
Fe'nillodd ogoniant, anrhydedd mor gref,
Mae canu am dano mewn daear a nef.
- 4 Er amled y tywod, er amled y ser,
Mwy amal y cwmp'ni sy'n nheyrnas fy Ner;
Er hardded yw'r haulwen sy'n tywynu ar bob
gwlad,
Mil harddach y cwmp'ni yn nheyrnas fy
Nhad.
- 5 Fe'ddarfu eu blinder a'u gofid ei gyd,
F' anghofiwyd ymdrechu'n rhyfeloedd y byd;
Fe basodd eu gaua' newidiwyd yr hin
Yn awr maent yn canu a charu bob un.
- 6 Ni chlywir dim ochain gan angel na saint,
Ond pur orfoleddu (on'd braf yw eu braint?)
Rhyfeddu'r Messia, Jehofa yn ddyn,
A chraffu eu llygaid ar Iesu bob un.

~~~~~

HYMN CXLVII. [M. H.]

Galarus. (Warham)

Crist pob peth mewn profedigaetn.

- 1 **O** IESU'r Brenin mwya' ei fraint,
Unig hyfrydwch yr holl saint;
Holl obaith, nerth, a noddfa glud
Dy ddefaid gwirion yn y byd.

- 2 O edrych rhwng y ser i lawr
I eitha' dyfnder moroedd mawr;
Yno ca'i wel'd fy ysbryd gwan
Yn griddfan yn y dyfna man.
- 3 I nosio i fynu'n fawr-fy mryd
Uwchlaw y ffrwd a'r tonnau gyd;
Ymdrechu'n lân ond ffaelu 'rw'i,
Ac wrth ymdrechu'n soddi mwy.
- 4 'Rwi'n gwel'd mae nerth fy enaid gwan
Yw bod yn llonydd yn y fan;
A gado'm Iesu gario'n lân
Y gwaith ddechreuodd yn y bla'n.
- 5 Yn rhad rhaid it' roi'r cwbl im',
Ni feddai werth, na nerth, na grym;
'N ol rhoddi, eilwaith trefnu'm gras,
'Mhob brwydr cyn y 'nillwi'r ma's.
- 6 Myrddiynau maith a gongc'raist di
O elynion hyll ar Galfari;
'Rwi'n pwyso ar dy allu mawr,
'Roi f' holl elynion innau lawr.

HYMN CXLVIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Warham)

*Yn yr Arglwydd (medd un) y mae i mi gyf-
iaunder a nerth.*

- 1 **F**Y unig gysur tan y ne'
Fod Iesu'n sefyll yn fy lle;
Cym'ryd fy meichiau bob yr un,
A'u rhoi hwy ar ei 'sgwyddau ei hun.
- 2 Anfeidrol gryf ydyw dy fraich,
Dim pwys i ti er maint fy maich;
Gynt ar y groes dyoddefaist lid,
A phwysau holl bechodau'r byd.

- 3 Nid w'i ond gwan, O n'ad fi lawr
 Dan bob rhyw drallod fach a mawr;
 Mi bwysaf arnat tr'o ynof chwyth,
 Digon wyt ti, a digon byth.
- 4 Nerthaist dy blant, O faint dy ras!
 Er gwaned o'ent i gario'r ma's;
 Pa faint yn llai y fydd dy rym
 Trwy estyn braich 'roi cymmorth im'?
- 5 Fy ngharu wne'st, er maint fy mai,
 A'm galw o blith annuwiol rai;
 B'le dof fi bellach am iachad,
 A nerth i gongc'ro ond at fy Nhad?

HYMN CXLIX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Milgrove)

Crist bob peth, Col. iii, 11.

- 1 **I**ESU yw'm ffordd i'r nefol fydd,
 Rhy wan yw'm dyledswyddau gyd;
 'Nghyfiawnder eilwaith a fy ngrym,
 Ti wyddost fedda'i o honynt ddim.
- 2 'Rwi'n dewis Iesu a'i farwol glwy',
 Yn Frawd a Phriod i mi mwy,
 Ef yn Arweinydd, ef yn Ben
 I'm led o'r byd i'r nefoedd wen.
- 3 Wel dyma un, O dywedwch b'le
 A ffeindir arall fel efe?
 A bery'n ffyddlon im' o hyd
 Yn mhob rhyw drallod yn y byd?
- 4 'Does genn'i mwy ddim tan y ne'
 'Mddigryfu ynddo, ond efe;
 Neb a ddiddana f' enaid trist
 Yn ei holl flinderau, ond Iesu Grist:

- 5 Pwy wrendy ruddfan f' enaid gwan?
 Pwy'm c'od o'm holl ofidiau i'r lan?
 Pwy garia'm baich fel Brenin ne'?
 Pwy'm cyd-ymdeimla fel efe?
- 6 Wel, ynddo ymffrostia innau mwy,
 Fy holl elynion, dywedwch pwy
 O'ch cewri cedyrn mawr eu rhi'
 All glwyfo mwy f' anwylyd i?

HYMN CL. [M. H.]

Gorfoleddus. (Millgrove)

Yr ail ran.

- 1 **F**E gododd yn ei erbyn ef
 Y ddaear, uffern, do a'r nef;
 Ond sefyll wnaeth ein Prynwyr drud
 Dan eitha' llid y rhai'n eu gyd.
- 2 Cyfyngder mwya'n Prynwyr rhad,
 Oedd colli gweled gwedd y Tad;
 Pan llefodd ar ben Calfari,
 "Eloi, lama, Sabachthani."
- 3 O feiau mawr, beth all'sech fwy
 Na rhoddi i Frenin nesoedd glwy'?
 Lladd'soch yr Oen, fe drodd y rhod,
 Mae dydd eich dial chwi yn d'od.
- 4 O dewch, rhyfeddwch rin ei waed,
 'Roi torf o elynion tan ein traed;
 Ei ddwyfol waed ddamsiengodd griw
 I angau, wnaeth myrddiynau'n fyw.
- 5 Dirgelwch o anfeidrol ryw
 I'm Iesu farw, ac ynte'n Ddau;
 Mae pleser gan angylion nef
 'Fyfyrio ar ei angau ef.

- 6 Dyma lle bydd fy nhrigfan i
 O fewn i glwyfau Mhrynwr cu;
 Y man nas tyr euogrwydd trwy,
 Y man na's mentra Satan mwy.

HYMN CLI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Portugal)

Crist, Eiriolwr yn y nef.

- 1 **W**RTH droi fy ngolwg yma 'lawr
 I gyrrau'r holl greadigaeth fawr;
 Gwrthddrych ni wel fy enaid gwan
 Ond Iesu i bwyso arno'n rhan.
- 2 Dewisais ef, ac ef o hyd
 Ddewisa'i mwy tr'wi yn y byd;
 Can' gwynfyd ddaeth i'm benaid tlawd
 'Gael Brenin nefoedd i mi'n Frawd.
- 3 'Nghysuron oll oddi wrtho dardd;
 Mae'n Dad, mae'n Frawd, yn Briod hardd;
 F' Arweinydd llariaidd tu a thre,
 F' Eiriolwr cyfiawn yn y ne'.
- 4 Fe garai bellach tra fo'i byw,
 'N fwy na'r creaduriaid o bob rhyw;
 Er gwaetha' da'r ac uffern drist
 F' Anwylyd i fydd Iesu Grist.
- 5 O pa'm yr wyt, fy enaid clyw,
 Am grwydro 'mhell oddiwrth fy Nuw?
 Ni che's fath bleser tan y ne',
 A gefais yn ei gariad e'.
- 6 Melus fel manna'r nefoedd fry,
 Yw hyfryd hedd f' anwylyd cu;
 Mwynhad o'i gariad ef a'i ras
 Na'r diliau mel sy'n well ei flas.

HYMN CLII. [M. H.]

Galarus. (Bamton)

Chwennychu diosg, 2 Cor. v, 4.

- 1 **F**Y enaid athrist, Arglwydd sy,
'N och'neidio tu a'r nefoedd fry;
Lluddiedig, ar lewygu mae,
Yn gruddfan am gael ei rhyddhau.
- 2 Yn cyd-hiraethu, f' Arglwydd cu,
A'r rhai sy tan yr allor fry;
Fy ngwedd i fel 'r eiddynt hwy
Sy'n dywedyd, " Tyr'd, nac oeda mwy."
- 3 Beth yw'r greadigaeth hebosti,
Ond fel rhyw bydew tywyll du;
Na ffeindir cysur ynddi 'ma's
O ser y nef i'r ddaear lās.
- 4 Am hyn 'rwi'n blino ar y byd,
Ac ar ei wrthddrychau oll eu gyd;
A blino aros ynddo'n hwy,
Am nad wi'n cael o'th gwmp'ni'n fwy.
- 5 'Rwi'n llawen etto, 'r amser mae
O awr i awr yn agoshau;
Yr amser hynny, gwyn fy myd,
Ca'i 'mado â'm cystuddiau gyd.

HYMN CLIII. [M. H.]

Galarus. (Gloucester)

Y Cristion yn teimlo ei lesgedd.

- 1 **C**REAWDWR doeth y ddaear lawr,
Ffurafafen lās a'r nefoedd fawr;
Edrych o rhwng y ser i'r byd
'Rwy't ti ar feibion Adda gyd.

- 2 'Ngwel'd innau'r wyt yn mhlith y llu
Sy â'u wynebau tu a'r nefoedd fry;
Am deithio 'mlaen i'r nefol fyd
Y llesga' o honynt oll eu gyd.
- 3 Y gwana' wyf, a rheita' ei ddwyn
O'r defaid gwirion ac o'r ŵyn;
A diau yw, mi arosa'n ol;
On'd ch'od y Bugail fi'n ei gol.
- 4 Ni alla'i gerdded cam yn mlaen
Trwy'm nerth fy hun, mi gwada'n lân;
'Nghyfiawnder a fy rheswm ffol
Sy'n hytrach yn fy nghadw'n ol.
- 5 Ffaelu fel yr wyf fi'n awr,
F' arfau fy hun mi rhof i lawr;
Mi dreiais wneud i'm hunan les
Gan waith, ac etto ronyn nes.
- 6 'Does enw foddia'm henaidd trist
Ond enw hyfryd Iesu Grist;
Wel, dyma'r gwir, ni feddai'r un
Rhyw ddinas noddfa ond ti dy hun.

HYMN CLIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Rochford)

Gwagedd y byd.

- 1 **P**WY bleser dan y nen y gawn
All roddi im' foddlonrwydd llawn?
Pan 'drychw'i ar f' Anwylyd gwych,
Pob peth sydd am y saela ei ddrych.
- 2 Rhyfedd mor wael yw'r pethau sy
Am ddenu'm serch o'r nefoedd fry;
Un wên o eiddo'm Prynwr drud
Sydd gan mil mwy nâ'r rhai'n eu gyd.

- 3 Pa ham myfyria'm henaïd drud
Ar gibau'r moch, pleserau'r byd?
A gado'r Llo Pasgedig rhad
A'r gloyw win yn nhŷ fy Nhad!
- 4 Ffarwel y sorod sy'n y byd,
A'm hen drigfanau oll eu gyd;
Tu ag adre'r af er dw'r a thân,
Mae sŵn fy mrodyr o fy mla'n.
- 5 F' Anwylyd Iesu aeth yn mla'n,
'N awr gyda'r dorf fel tywod mân;
Yn gorphwys ar ddeheulaw Nhad,
Yn pledio iechydwriaeth rad.
- 6 Fe aeth, mae'm calon innau fry,
Beth wneir â'm corph ar ddaear ddu?
Gwnaf well gwasanaeth yn y ne',
Pan byddwi'n llawn o'i gariad e'.

HYMN CLV. [M. H.]

Galarus. (Rippon's)

Na ofelwch dros trannoeth.

- 1 **O** ARGLWYDD, d'wed i mi pa lun
Y galla'i gario meichiau f' hun?
Mawrion y'nt hwy, ond fi sy wan,
P'odd codai'r lleia' o'r rhai'n i'r lan?
- 2 D' ysgwyddau di ddal feichiau mawr,
Arnynt mae'n hongian nef a llawr:
Am hyn fy holl ofidiau i
Gaiff bwyso'n gyfan arnat ti.
- 3 Pa ham gofala'm henaïd mwy?
Na wna, mi'drycha' fynu, pwy
Yw'r hwn sy'n awr yn entrych ne?
Yn trefnu'r cwbl yn fy lle.

- 4 Mae'r holl greadigaeth yn ei law,
Fe sy'n ei threfnu yma a thraw;
I ddodi 'maes ei anfeidrol glod
Mae pob rhyw drefn ac sy'n bod.
- 5 O nertha f' enaid gwan ei ffydd
'Roi ofal arnat ti bob dydd;
Heb flino 'nghylch amseroedd draw,
Y rhai o bossib' byth ni ddaw.
- 6 P'am m'ddyliau gwibiog fel y gwllith,
Y blinwch f' enaid gwirion byth;
'Nghylch mil o bethau is y nen
Na ellir dysgwyl do'nt i ben?
- 7 Taw, f' ysbryd, paid a chrwydro'n hwy
Oddiwrth yr hwn a'th gâr yn fwy
Nâ'r holl wrthddrychau gwael eu gyd
Sy am lanw'm meddwl yn y byd.

HYMN CLVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Y permaf o bechadurïaid.

- 1 **Y**R Oen a laddwyd ydyw rhan,
A holl hyfrydwch f' enaid gwan;
Fy Mrawd a Mhriod fydd e' mwy
Yn mhob cyfyngder elw'i trwy.
- 2 A doed hi arna'i fel y del,
Mi ymffrostiaf ynddo byth heb gel;
Fu neb o feibion Adda 'rio'd
A rhwymau mwy i ganu ei glod.
- 3 Pwy o honoch chwi gerubiaid pur,
Seraphiaid ac angylion gwir,
A gafodd y fath fraint a mi
Trwy angau'r Iesu ar Galfari?

- 4 Wel, bernwch chwithau seintiau 'gyd,
Sy'n teithio tu a'r nefol fyd;
Mi'r dua' oll, on'd nyled yw
Moliannu mwy ar f'anwyl Dduw.
- 5 O, barna dithau ddaear faith,
Sy'n dal cenhedloedd o bob iaith,
Neb arnat fu, neu arnat sy
Mwy rhwym i ddiolch na myfi?
- 6 Pe agorai'r Iesu uffern goll,
A rhoddi i'r ellyllon oll
Ryw Jubil faith heb boenau mwy,
Byddai arna'i ddiolch fel hwynt hwy.

HYMN CLVII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Kimbolton)

Fy anwilyd sydd im' yn bwysau myrr, Can. i, 13.

- 1 **T**RA gallwyf byth anadlu a byw,
Moliannu wnaif fy Iesu gwiw;
O eithafoedd nef i uffern drist
'Neb i mi erioed fel Iesu Grist.
- 2 Pan byddwi'n gorwedd tan fy maich,
Heb neb i'm helpu i'r lan â'i fraich;
Wel, dyma'r pryd f' Anwilyd mae
Yn arfer hoffi trugarhau.
- 3 Pryd hyn 'rwi'n caru Iesu'm Duw
Uwchlaw'r creaduriaid o bob rhyw;
A'm calon fach oll trwyddi'n wir
Yn llosgi megis marwor pur.
- 4 Ni phrofais ddim o tan y ne'
Mor felus ag yw gariad e';
Mi wn, na ffeindier dim i ma's
Trwy nesoedd fry bereiddiach blâs.

- 5 Geiriau i ddatguddio ofer yw
 Beth yw melusdra hedd fy Nuw;
 Pe dywedwn cyd f'ai ynof chwyth,
 Melusach yw na dywedwn byth.
- 6 Rhagori ar ddeng mil mae ei wedd,
 'Rwi'n llawn foddloni ar ei hedd;
 'Dwi'n 'mofyn pleser tan y ne'
 Ond digon o'i gyfeillach e'.

HYMN CLVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Michael's)

Golwg ffydd.

- 1 **T**RWY ffydd 'rwi'n gwel'd yn entrych nen
 Fan hyfryd, ben fy siwrnai;
 Y delyn aur a'r goron fry,
 Trwy dywyll ddu gymmylau.
- 2 Mi wela draw tros fryniau pell
 Trag'wyddol babell Iesu;
 A'r hyfryd wlâd yr hon gaf fi
 Ar fyrder ei mheddiannu.
- 3 A'i bryniau fel paradwysaidd ardd
 Yn flodau hardd a hyfryd;
 A'i 'fonydd tawel, teg, di-stwr,
 Yn llifo o ddw'r y bywyd.
- 4 Pob rhan o honi bryn a bro,
 Sydd gyflawn o ddiddanwch;
 Dim son am ryfel, bai, na phla,
 Ond byth didra dawelwch.
- 5 Ei dinas hardd o risial sy,
 Neu wydr difrycheulyd;
 Pob twr a mur o berlau drud,
 Mae'i oll ei gyd yn hyfryd.

HYMN CLIX. [M. H.]

Galarus. (King's Bridge)

Golwg y cristion arno ei hun.

- 1 **P**ECHADUR wyf, i'e'r dua ei liw
O'r holl rai sydd tan nefoedd Duw,
A haeddai fod oddiwrth yr Oen
Dan rym dy lid mewn eitha poen.
- 2 'Rwi'n gwel'd fy mhechod fel y gwlith,
Angylion nef nis rhifant fyth;
Ond hawsach maddeu f' Arglwydd cun
Na chenn'i faddeu im' fy hun.
- 3 'Rwi'n ëon, addefaf arnat', Nâf,
I gredu fi bechadur câf
Wel'd hyfryd wedd dy wynebpryd,
'Nol pechu'm heinioes bron ei gyd.
- 4 Gan waith gwnes addunedau cry'
I rodio'n agos attat ti;
Torrais y rhai'n, yr o'wn heb ble
Yn clwyfo'm Harglwydd yn y ne'.
- 5 Dig'lonais addunedu'n hwy,
Ac etto addunedu 'rw'i;
Mae f' addunedau'n dangos im'
Mae onest wyf, ond eisiau grym.
- 6 Er mae aflan wyf, trwy'th enw di,
O flaen y faingc mi ddof yn hy
I geisio trysor nef yn rhad
Trwy glwyfau Mhriod gan fy Nhad.

HYMN CLX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Mark's)

Teimlad y cristion.

- 1 **F**Y mawl a'm holl ganiadau eu gyd
Gaiff, Iesu'th ganmol tr'wi'n y byd;
F' anwylyd wyt, dy hedd mor fawr,
Mil mwy nâ phleser nef a llawr.
- 2 Fy myfyrdodau i'n felus mae,
A'm holl ofalon yn lleihau;
Pan byddwi'n profi'th gariad drud
Yn ennyn fy serchiadau gyd.
- 3 Mae ngobaith gwan yn nghyd â'm ffydd,
Yn d' addewidion di bob dydd;
Yn rhoi melusdra i fi fy hun
Byth na fynega calon dyn.
- 4 Tra fyddw'i yn dy freichiau'n rhydd,
'Does meddwl gwibiog garia'r dydd;
Mae gallu gan dy gariad drud
I gongc'ro fy mhechodau gyd.
- 5 Pan dywedost air, yn union cawn
Lawenydd annrhaethadwy iawn;
Dy lais a dodd fy enaid gwan,
A'th hedd a'm lleinwi i bob rhan.
- 6 Pan byddo'n cuddio ei wyneb cu,
Mae'n gadael arwydd i myfi;
O fewn fy mynwes tystion mae,
Ac felly'm cysur yn parhau.
- 7 O'i absennoldeb pan bwy fi
Yn achwyn ac yn wylo'n lli';
Ni chaf fi lefain felly'n hir,
Caf fanna'r nef mewn anial dir.

- 8 Trwy heolydd Sion pan bwi'n myn'd,
Yn holi'r gwilwyr am fy Ffrynd;
Rhyw bleser sy 'mhob man a lle
Yn unig wrth ei enw e'.

HYMN CLXI. [M. H.]

Galarus. (Lewton)

Ar yr un ystyr.

- 1 **M**AE arna'i chwant, ti wyddost p'un,
Fy Iesu da, fod ymo'n un
O'r rhai sy'n gwel'd dy wyneb cu
Uwchlaw'r ffurfafen risial fry.
- 2 Fy mhleser yma, er mod i mhell
Oddi wrthyt ti a'm cwmp'ni gwell,
Yw caru'th Berson gwridog gwyn
Fu farw ar Galfaria fryn.
- 3 Teganau'r byd 'n rhy fechan sy
I hanner lanw'm henaid cu;
Mae nghalon fach yn oeri o hyd
Ar y gwrthddrychau sy'n y byd.
- 4 Golwg o bell a'r cynta' gyd,
Yw'r oreu ar deganau'r byd;
Ond wrth eu teimlo gweled cawn
Eu gwraidd o wenwyn marw'n llaw.
- 5 'Does ffrynd i'w gael, angel, na dyn,
Neb, Iesu, ond tydi dy hun
All arwain f' enaid i'n ddifraw
Trwy ddyffryn cysgod angau draw.
- 6 Y man mae angau'n fawr ei rym,
Yn nerthol chware' ei gleddau llym:
Ti Iesu, alli'm dwyn mewn hedd
Heb gaffael clwyf gan sin ei gledd'.

- 7 Wel, tyr'd f' Anwylyd, tyr'd i lawr,
 Rho'th gwmp'ni yn'r anialwch mawr;
 Dwg fi heibio yn dy fynwes glud
 I'r tanllyd seirph sy yma gyd.

HYMN CLXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Adnabod yr Iesu.

- 1 **D**WI'N 'nabod dim tu yma'r bedd
 Ond Iesu yn ei ras a'i hedd;
 Ni cheisia'i 'nabod, tra fw'i 'mhlith
 Angylion Dŵ, ond Iesu byth.
- 2 'Dwi'n profi mod i'n awr ynglun
 Wrth ddaear, dw'r, na da, na dyn;
 Rhyw olwg oer iawn a diflas
 Sy ar bob peth tan yr awyr lās.
- 3 'Does mel na gwin i'm henaidd gwan
 Yn y greadigaeth mewn un man;
 Mi ddarfum yma, af yn mhell
 I'mofyn am 'difeddiaeth gwell.
- 4 Y perl y ge's, 'rw'i wrtho ynglun,
 Ei fath ni fedd y nef ei hun;
 O rhyfedd gwrthddrych nefoedd fry,
 Mewn ammod priodas â myfi!
- 5 Ei ganmol bellach wna'i o hyd,
 Heb dewi mwy, trw'i yn y byd;
 Dechreuais gân a bery'n hwy
 Nag y ceir diwedd arni mwy.

HYMN CLXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Rhosyn Saron, Can. ii, 1.

- 1 **P**'ODD gallai'th ganmol, Iesu cu,
Am i ti'm dwyn o'r pydew du;
A rhoddi nhraed yn awr yn rhydd
Ag oedd yn rhwym er's llawer dydd.
- 2 Fel rhosyn per neu lili'r ma's
Yn mhlith y drain a'r mieri câs;
Felly mae tegwch d' wynebpryd
Yn mhlith holl feibion Adda gyd.
- 3 Llyth'renau d' enw, Iesu cu,
Fel diliau mêl i'm henaid sy;
A'th wisgoedd yn argoli'n wir
Yn beraidd iawn o'r manna pur.
- 4 'Does bellach ddim all sugno mryd
A welais etto yn y byd;
Wel, dyma'r perl, mi cara heb gel
I drag'wyddoldeb doed y ddel.
- 5 A phleser f' enaid bach yn awr
Yw caru fy Eiriolwr mawr;
Ni feddai mwy mewn da'r na ne'
Un peth 'rwi'n garu fel efe.

HYMN CLXIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Jubilee)

Hiraethu am ymddattod.

- 1 **O**HYFRYD fan y ddinas bêr
Bar'towd i'r saint uwchlaw y ser!
Mae'i henw 'n doddi chwant a blys
Ar f' enaid bach fyn'd yno ar frys.

- 2 Mae trag'wyddoldeb yn mhob man
Yn ennyn zel yn f' enaid gwan;
Mae'r gair ei hunan lawer pryd
Yn twymo fy serchiadau gyd.
- 3 Och fi na chawn i glywed llef
Archangel mawr o ganol nef;
A gwel'd yn d'od fy Mhrynwr drud
I farnu meibion Adda gyd.
- 4 Codwn fy mhen, llefwn yn glau
Mae ngwaredigaeth yn neshau;
A'm iechydwriaeth werthfawr râd
Yn gwawrio draw o dŷ fy Nhad.
- 5 Cofia dy saint, O Iesu cu,
Sy'n teithio ar y ddaear ddu;
A brysia'n ebrwydd dd'od i lawr,
'Roi'n traed yn rhydd o'r cystudd mawr.
- 6 Mae'r hiraeth hyn, ti wyddost p'un,
O fewn fy nghalon fach ynglun;
A'm mynych lef tu a'r nefoedd wen,
Yw, "Tyr'd, f' Anwylyd, tyr'd. Amen!"

~~~~~

HYMN CLXV. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Hiraeth am fwynhad o Dduw.

- 1 **C**YSTUDDIAU mawrion o bob rhyw
Sy o fewn y byd 'rwi'n awr yn byw;
Pan darffo un daw'r llall yn glau,
Ac felly nghystudd i'n parhau.
- 2 Ond mwy nâ'm holl gystuddiau o'r bron
Yw colli llewyrch d' wyneb llon;
Dy absennoldeb, Iesu cu
'N rhyw ddirfawr boen i'm henaid sy.

- 3 Gronyn o'th hedd a'th gariad drud
A ettyb fy nghystuddiau gyd;
Ond rhyfedd iawn y rhinwedd sy
Mewn lleied gradd o'r nefoedd fry.
- 4 Nertha fi â'th hedd, portha fi â'th ras,
Nes myn'd yn lân o'r byd i ma's;
Boddloni wnaf, O Arglwydd glân
I'm holl gystuddiau fawr a mân.
- 5 Ni ofnai'r gelyn gwycha ei wedd,
Ni ofna'i angau, ni ofnai'r bedd;
Ni ofna'i ddim ag sy'n y byd
Ond cael bod yn dy gôl o hyd.

HYMN CLXVI. [M. N.]

Galarus. (Old 50th. 6, 4.)

Dyoddefaint Crist.

- 1 **R**HYFEDDA hyd a lled,
Fy enaid trist,
Uwchder a dyfnder maith
Marwolaeth Crist;
Pan cyn'rodd agwedd gwaeth,
A phechod câs ei blant,
Trwy farw yn ddigwyn,
I'w dwyn i bant.
- 2 Fe gymmerth arno'n cnawd,
(O ein Brawd ni !)
Fe safai ar ben y bryn,
Gwnai'n erbyn llu;
Gan sathru dan ein traed,
Trwy'i briod waed ei hun
Ellyllon, ar fyrr dro
Heb ado'r un.

- 3 F' aeth tan y gyfraith faith,
Hedd ddaeth i ni,
Mwy t'raned Sinai gaeth;
Beth waeth genni' ?
Mae'r llwybr idd' ei gol,
Yn rhydd i'r nefol hâd :
Ni feder Satan serth
Ddwyn werth ei wa'd.
- 4 Fe dala'i lawr ar led
Ein dyled ni,
Trwy ddiodde' angau ar
Ben Calfari :
A hyn o'i 'wyllys rhydd,
Can's gwela'i ddydd yn d'od,
Ca'i 'lynion cryf a gwan
'Lawr tan ei dro'd.
- 5 'Nol rhoddi'n Harglwydd hael,
Yn wael ei wedd,
(Rhyfeddod mwya' 'rioed)
Yn ngwaelod bedd ;
Ond ar y trydydd dydd
Yn rhydd yr aeth efe ;
Palmentodd lwybr gwyh
- I entrych ne'.
- 6 Congwerodd angau glâs,
A'i deyrnas drist ;
Fe rhodd e' tan ein traed,
(Rhyfedd gwaed Crist !)
Fe dynnodd golyn hwn
Yn gyfan, gwn, o'r gwraidd,
Pwy ofnai mewn un modd
Rhag bloedd y blaidd ?
- 7 'Nol gorphen ar ei waith
I'r nef 'raeth ef ;
Lle mae e' yr awr hon
Yn gwrando'n llef ;

Yn eiriol drosom draw,
 Ar fyrr fe ddaw'n rhyddhau;
 Mae'r amser ddydd a nos
 Yn agoshau.

HYMN CLXVII. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Crist drws y nefoedd.

- 1 **W**RTH d' ystlys di, O Arglwydd cu,
 Mae holl allweddau'r nefoedd fry;
 Aiff myrdd i mewn, etto nid un
 Ond dy gariadau di dy hun.
- 2 'Rw'i innau'n teithio i'r bythol fyd,
 Ni's gwn 'nad nesa wyf ei gyd;
 I bledio'n wyneb angau du
 Ni fedda'i enw ond tydi.
- 3 O agor byrth y ddinas bur,
 Na âd fi i guro yno'n hir;
 A derbyn finnau 'mewn yn mblith
 Y myrdd gaiff fod yn ddedwydd byth.
- 4 Beth bynna'm swydd o fewn y ne',
 Bwy bynna' radd, p'le bynna'm lle;
 Yr holl happusrwydd geisia'i fry
 Cael cadw ngolwg arnat ti.
- 5 Pe 'mado â'r nef wnai f' Arglwydd cu,
 Fe d'wyllai'r nef fel uffern ddu;
 'Does angel, saint, seraph, nac un
 Yn ddisglair, yno o hono ei hun.
- 6 'Dyw deall cwmp'ni'r nef yn nghyd,
 A'r seintiau g'leua' sy'n y byd
 Ddim agos digon ffeindio 'ma's
 Gogoniant Iesu Grist a'i ras.

- 7 'Rwi'n rhoi fy enaid yn dy law,
Cofia fi yma, felly draw;
Rho i mi fôr o'th nefol hedd
'Tu yma a thu draw i'r bedd.

HYMN CLXVIII. [M. C.]

Galarus. (St. John)

Chwilia a phrawf fi, &c.

- 1 **G**WYDDIT, fy Nuw (on'd rhyfedd hyn)
Fath fyddwn cyn fy ffurfio;
A pha fath fydda'i bob dydd
Yr amser sydd i dreulio.
- 2 O chwilia 'nghalon trwyddi'n lân,
Agor hi o flaen dy wyneb;
Pa'm cadwa'i fai 'ddiwrth un barha
Yn frawd i drag'wyddoldeb?
- 3 Ond da yw'r bod, mae'm da a'm drwg
O fewn dy olwg beunydd;
I'th wydd mi ddof yn bur ddinag,
Ni 'mguddiaf rhag fy Arglwydd.
- 4 Llywodraetha 'nghalon, Arglwydd cun,
I ti dy hun mae'n perthyn;
Ar ei 'stafelloedd bob yr un
Gosod dy hun yn Frenin.

HYMN CLXIX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Wilkins)

Duw taria'n y Cristion.

- 1 **P**AN byddw'i 'nghanol rhyfel poeth,
Mae f' Arglwydd doeth yn union
Yn troi pob arf a saeth digoll
Yn erbyn f' holl elynion.

- 2 Nis gwn pa fodd, fy serch f'ai tyn,
Wrth edrych yn ei wyneb;
Yn union sugno f' enaid wna
Atto i drag'wyddoldeb.
- 3 Y ddaear gron yn nghyd â'i da
Sydd wagedd a ffolineb;
Mi gara mwy drysorau bra',
Trysorau trag'wyddoldeb.
- 4 Congc'rodd y ddraig hen Satan gall
Trwy ei ddiball ddoethineb;
Fe'i rhwyma etto (ond gwaith bra')
I oesoedd trag'wyddoldeb.

HYMN CLXX. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Dresden)

Gogoniant yr Arghwydd Iesu yn y nefoedd.

- 1 **M**AE'r lle sancteiddiolaf yn rhydd,
Fe rwygodd f' Anwylyd y llen;
Fe yw haul y cyfiawnder y sy
Yn goleuo'r holl nefoedd uwchben;
Mae yno dyrfa anfeidrol o faint,
Ac etto ni wela mo'r un
'Mhlith 'ngylion, seraphiaid, a saint,
Neb fel fy Anwylyd ei hun.
- 2 Mae'n eistedd yn nghanol y llu
S'au rhifedi fel glaswellt y ma's,
Yn helaeth yn rhoddi i bob un
Ogoniant a harddwch a gras;
Fel haul yn yr wybren a f'ai
Yn tywynnu ar fyrddiwn o ser,
A'i gwres a'i goleuni ddim llai,
Fel hyn mae gogoniant ein Ner.

- 3 Tu ag atto mae wyneb ei saint,
 Oddi amgylch yn rhes ar ol rhes;
 Cwmpeini aneirif o faint,
 Rhai 'mhellach oddi wrtho rhai nes:
 Disgleirdeb ein Harglwydd â 'mhell,
 Mil pellach nâ'r haul yn ei rod;
 Fwynhau e' mae'r pella' yn well
 Nag allwyd amgyffred erio'd.
- 4 'Does angel, na seraph, na saint
 Byth yno'n disgleirio 'hono ei hun;
 Pe ciliai f' Anwylyd i bant,
 Fe dywyllai, fe dduai bob un:
 Fe yw afon y bywyd sy fry;
 Fe yw'r manna cuddiedig a drud;
 Efe yw hyfrydwch y llu,
 Ie'm Iesu yw'r nefoedd ei gyd.

HYMN CLXXI. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Dresden).

Yr ail ran.

- 1 **Y** GOLEUNI sy'n ninas ein Duw
 Sy tu hwnt i amgyffred un dyn;
 'Does neb all ei weled a byw,
 Ond y dorf ogoneddus ei hun:
 'Dyw grisial yn ngolwg yr haul,
 Neu wydr f'ai lawer mwy pur
 I lewyrch y nefoedd ddim ail,
 Fy Iesu yw'r ffynnon yn wir.
- 2 Mae yno dri Pherson yn bod,
 Ac etto un sylwedd ond un,
 Gogyfuwch mewn gallu a chlod,
 I wared plant Adda'n gyttun:
 Yn hyn rhyw ddyfnderoedd y sy,
 Rhy fawrion i chwilio hwy 'mla'n,
 Yn drech nâ hwynt-hwythau sy fry
 I'w gwybod hwy allan yn lân.

- 3 'Does mesur amseroedd byth fry,
 Dim oriau cyffelyb i'r byd;
 Myn'd heibio rhyw oesoedd y sy,
 Wrth ganu i'r Drindod yn nghyd:
 'R holl nefoedd wrth weled ei ras,
 Sy'n synnu yn canu'n fwy hy
 Ganiadau newyddion eu blâs;
 Wel, dyna'r digryfŵch sydd fry!

HYMN CLXXII. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Dresden)

Y drydedd ran.

- 1 **A**NGYLION, seraphiaid, a saint
 Wrth ganu'n soniarus ynghyd,
 Eu hadsain sydd cyfuwch ei faint,
 Mae'n crynu'r holl nefoedd ei gyd:
 Neb yno yn glaiar ei gân,
 Neb yno'n addoli mewn rhith,
 A'u c'lonau sy'n llosgi fel tân,
 A gwynfyd a f'ai yn eu plith!
- 2 Caniadau newyddion sy fry,
 Tebygwn o glywed eu llef,
 Fy enaid blinedig i sy
 Am ddysgu cerddoriaeth y nef:
 'R anrhydedd, a'r gallu, a'r clod,
 A'r parch, a'r gogoniant, a'r bri
 Yr awr hon fel ag y bu 'rio'd
 I'n Harglwydd yn Un ac yn Dri!
- 3 Pan gofiont eu dyddiau yn y byd,
 A'r amryw demhestloedd o'r bla'n,
 Fe 'nynna eu hysbrydoedd hwy gyd
 Yn fflamiau angerddol o dân;
 Gwel'd eu Iesu, er cymmaint eu bai,
 Eu codi o bydew mor ddu;
 P'odd gall eu calonau hwy lai
 Na seinio Jerusalem fry?

- 4 Pan gofiont drachefn y dydd
 Y galwyd hwy o'r t'wyllwch i ma's,
 Daclowd eu gefynau hwy'n rhydd,
 A'r carchar yn seinio rhad ras!
 Pwy allai i beidio rhoi clod,
 Tan olwg o rydd-did mor fawr?
 Wel, dyma'r caniadau sy'n bod,
 Gogoniant trwy'r nefoedd a'r llawr!

~~~~~

HYMN CLXXIII. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Dresden)

Y bedwaredd ran.

- 1 **W**RTH gofio dichellion y ddraig,
 A'i mhaglau mor amal a'r dail,
 Eu tannu yn erbyn y wraig,
 A'u torri gan Adda yr ail:
 A'i weled e'n awr yn y ne',
 A'r bradwr hen, obry'n y llyn,
 Hwy ganant nes dawnsio'r holl le,
 B'le arall mae canu fel hyn?
- 2 Wrth gofio drachefn am hyn,
 Ei glwyfau a chwerder ei loes,
 A'i guro i Galfari fryn,
 Ei eiriau diwedda' ar y groes;
 Y ddaear, ac uffern, a'r bedd,
 Ac angau a'r gyfraith yn nghydwedd,
 I gwympo gan archoll ei gledd,
 Bra yw canu i Iachadwr y byd.
- 3 Os ydyw rhai seintiau'n rhoi tro
 I wared i'r bydoedd is nen,
 'Does byth myn'd o'u gclwg a'u co'
 Ogoniant eu Harglwydd uwchben:
 Mae fe yn bresennol bob awr
 'Ddynt yma fel canol y ne',
 Hwy gwelant mewn nefoedd a llawr
 Mae'm Iesu yn llanw pob lle.

HYMN CLXXIV. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Roules)

Y bummed ran.

- 1 **R**HAI yma 'ganlynodd efe
 Trwy'r ffauau a'r fflamiau'n ddigryn,
 Rhai'n gynt a nofiasant i'r ne'
 Mewn 'fonydd o'u twym waed eu hun;
 Yn awr yn cael myned yn mlaen,
 Yn eon at orsedd yr Ion,
 A chanu bob amser y maen'
 Ganiadau newyddion i'r Oen.

- 2 'Ddaw syched, na newyn, na pho'n,
 Na gofid, na galar, na chlwy',
 Nac anwyd yn nheml yr Ion,
 Na gwres idd' eu blino byth mwy:
 Mae yno adenydd fy Ion
 Yn tannu fel nefoedd ar led,
 Yn cuddio priodas-ferch yr Oen,
 O f' enaid, i fynu ehed'!

- 3 'Rwi'n teimlo arna'i hiraeth a chwant
 Wel'd 'mysgu f' holl deml o'i lle,
 A 'hedeg yn union i bant,
 Fel 'deryn i ganol y ne';
 A neidio 'mewn yno i blith
 Y dyrfa sy â'u gwisgoedd yn wyn,
 A chanu i'm Harglwydd i byth
 Fu farw ar Galfari fryn.

HYMN CLXXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Eythorn)

Yr wyf yn dyfod ar frys.

- 1 **Y**R anser bellach, O na bai
 I'n Harglwydd ninnau ddyfod,
 O'r nefoedd wen 'mhlith sanctaidd lu,
 Caf finnau ei gyfarfod.

- 2 Pan del, daw yn ogoneddus iawn,
Yn gyflawn o ddysgleirdeb;
Tyr allan ei oleuni'n rhydd,
Oedd gudd'er trag'wyddoldeb.
- 3 'Dyw'r haul yn ei ffurfafen serth,
Yn ngrym ei nerth yn tywynnu,
I harddwch ein Hanwylyd ni
Un gronyn i gymmaru.
- 4 Angylion pur, rif gwellt y maes,
Yn rhes o gwmpas Iesu,
A'u t'lynau aur, a'u gwisgoedd gwyn,
Yn beraidd yn ei foli.
- 5 'Postolion, patriarchiaid fry,
Angylion dirifedi;
Myrddiynau o saint o'i gylch yn dro,
Mewn gwisgoedd o oleuni.
- 6 Pan gynta' codo'r seintiau eu pen,
A gwel'd y nen yn goleuo,
Chwarddant a neidiant ar bob cam,
'N hiraethu am fyn'd atto.
- 7 Pwy saint dristâ? nid ofna'r un
I gwrdd â'i Frenin Iesu;
Hedd yn ei wyneb ef, nid llid,
O gwyn ei fydd sy'n credu!

HYMN CLXXVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Eythorn)

Yr ail ran.

- 1 **F**E wridia'r awyr fry uwchben,
Cyn delo'r Capten Iesu;
Rhyw arwydd mawr o'r dwyrain draw
'Ry gwys y daw i farnu.

- 2 Disgleiria wynebpryd pob saint,
Pan gynta' gwelant Iesu,
Ond rhyfedd hyn ! fe fydd pob un,
Wrth wel'd ei hun yn synnu.
- 3 Corph hardd y gawn, corph fel efe,
All yn y ne' breswyllo;
Ac all o'r dda'r (nis gwn pa fodd)
I entrych nefoedd neidio.
- 4 Wel, dyna'r pryd y cenir clôd,
Na chlyw'd erioed o'i gymmar;
Angylion a Seraphiaid pur
A'r seintiau yn un eu llafar.
- 5 Caniadau'r saint fydd gwaeddi, "'Nrhad
Iachawd ni 'ngwaed yr Iesu;"
Seraphiaid ettyb hwy fel hyn
"'Rym ninnau yn rhyfeddu."

HYMN CLXXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Eythorn.)

Y trydydd ran.

- 1 **P**AN gwelont obry fwg y byd
Yn codi hyd y nefoedd,
Y dorf a gân (o hyfryd foes!)
Ganiadau yn oes oesoedd.
- 2 Canant, wrth feddwl nad rhaid byth
Fyn'd etto i blith gelynion,
Ond treulio Sabboth yn y ne'
'N ei gwmp'ni-e' yn gysson:
- 3 Wrth feddwl cânt hwy weled gwedd,
Ac yfed heddd yr Iesu,
I dragwyddoldeb yn diddrai,
Pwy allai lai na'i garu?

- 4 Ni 'mddengys haul, na lloer, na sêr,
   'Ddim oll yr amser delo;
 Fel llewyrch canwyll ganol dydd
   Ei goleu fydd yn cilio.
- 5 Angel 'ry dro ynghylch y byd
   I'n galw 'gyd i godi;
 Fe wrendy'r meirw ar y wŷs,
   Hwy ddont ar frŷs i fynu.
- 6 Ar yr annuwiol dychryn fydd,
   Mewn llid y bydd e'n dyfod;
 Ond b'le mae'r saint? daeth ei amser e',
   'Nawr darfu ei bererindod.
- 7 'Does angel, seraph, nac un saint,
   Er cymmaint eu doethineb,
 Mewn geiriau eglur i ni wna
   Ddedwyddwch tragwyddoldeb.

HYMN CLXXVIII. [M. H.]

Galarus. (Lewton)

Hymn i Gymmanfa o Weinidogion.

- 1 ' **R**YM yn dy erfyn, Arglwydd mawr;
   Disgyn o entrych nef i lawr,
 'Rhyd ysgol faith Jehofa'n ddyn,
 'Roi bendith Jacob i bob un.
- 2 Fel ŵyn yn wirion gwna ni 'gyd
   Yn mhlith y bleiddiaid sy'n y byd;
 Ac fel y seirph yn gyfrwys gall
   I wel'd a dadrys rhwydau'r fall.
- 3 Gwêl ni yn myn'd i maes i blith
   Gelynion cryfion rif y gwlith;
 O rho addewid i ni 'gyd
   Y byddi o'n plaid byd ddiwedd byd.

- 4 D'rostynged satan fawr ei nerth,
Fel mellten glau o'r nefoedd serth,
I lawr o'n blaen trwy d' allu cry',
Fel cofiom byth am danat ti.
- 5 Gâd i ni dd'od i'r mynydd fry
I'r cwmwl goleu attat ti,
Fel y disglerio'n wynebpryd,
Nes synnu Israel oll ei gyd.
- 6 Rho'r cleddyf disglair yn ein llaw,
Nertha ni ei chwareu yma a thraw,
A rhoddi i'n gelynion glwy',
Fel ag nas safo gelyn mwy.

~~~~~

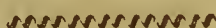
HYMN CLXXIX. [M.H.]

Galarus. (Lewton).

Yr ail ran.

- 1 **Y**N mylchau'r creigydd bydd o'n rhan,
I ddringo ar ein gliniau i'r lan,
A'n saethau glowion ar ein clŷn,
Nes lladd y Ph'listiaid bob yr un.
- 2 O deffro ni ar dorriad gwawr
I gyhoeddi'r ffoedigaeth fawr,
I maes o'r tân sy'n d'od yn lli',
I lawr am ben ein dinas ni.
- 3 Gwna ni fel halen â dy râs,
Yn wyn, yn beredd iawn ei flâs;
Yn foddion yn dy law o hyd
I dynnu'r adflas sy' ar y byd.
- 4 Nâd ni amcanu, nad ni wneud,
Na cheisio meddwl dim na dweud
Nac yn ddirgelaidd, nac ar g'oedd,
Yn unig ond 'rhyn sy' wrth dy fodd.

- 5 Gwna fod d'ogoniant pur dilŷth
Yn nod a dyben i ni byth;
Dy fywyd hardd, a'th eiriau gwîr
Yn wastad i ni'n rheol bur.
- 6 O dena'n serch oddi yma 'gyd,
Fel gwîr ddyeithriaid yn y byd;
O fan i fan i deithio'n hy'
Bob pryd ar ol d'orchymyn di.
- 7 Doed gogledd, de', a'r dwyrain bell
I glywed y newyddion gwell,
Aed sw'n d'efengyl, Iesu, 'ma's
Yn gylch oddautu'r ddaear lân.
- 8 Mynydd 'r olewydd hollt yn frau,
Ac yn ei ganol rhan e'n ddau;
Gwna ddyffryn mawr, fel delo 'mla'n
Y c'nhedloedd i Gaersalem lân.
- 9 O doed i ben, hwnnw yw'r dydd,
Nid goleu ac nid tywyll fydd;
Nid dydd, nid nôs, (a Duw a'i gŵyr,)
Pan tardd goleuni yn yr hwyr.

HYMN CLXXX. [M. C.]

Gorfoleddus. (America)

Fy Anwylyd sydd wyn a gwrïdog.

- 1 **O** NA chawn eiriau bra' o'u bron
I ganmol graslon Iesu!
'Chair ar y dda'r neu 'fewn i'r ne'
Neb iddo 'fe i gymmaru.
- 2 Pe b'ai doethineb seintiau fry,
A'r 'ngylion dirifedi,
Pell raddau'n brin y'nt oll yn un,
Doethineb ei hun yw'r Iesu.

- 3 Mwy ei nerth na'r lluoedd fry eu gyd,
Mae'n cadw'r byd rhag cwmpo :
Mae'n Dduw, ar ei allu nid oes feth ;
Fe wnaiff y peth y synno.
- 4 Y nesoedd wen, a'r ddaear wael
Sy' oddiwrtho'n cael disgleirdeb,
Yn ei oleuni ef llewyrchu wna
Y seintiau i drag'wyddoldeb.
- 5 Fel afon faith 'ry ei dw'r i ma's
'Tros wyneb gwyrddlâs ddolau ;
Mae Iesu a chyfoeth mawr ei râs
Yn soddi'n hatgas feiau.
- 6 Pan gwelo'r Indiaid draw ei wedd,
A phrofi ei hedd a'i gariad,
Dont yn finteioedd atto'n hy' ;
Efe fydd eu dymuniad.
- 7 Pwy na ddoi wel'd o eitha byd
Ei degwech, bryd, a'i fwynder ?
Pe myrddiwn ddoi, hwy ddywedent hyn,
" Nas dywedwyd i ni'r hanner."

HYMN CLXXXI. [M. C.]

Gerfoleddus. (America)

Yr ail ran.

- 1 **H**ARDD yn ei dduwdod yw efe,
Mae'n llanw ne' a daear ;
Hardd yn ei ddyndod, ni fu mewn oes,
Neu 'nawr nid oes o'i gymmar.
- 2 Hardd yn ei ddoniau o aneirif ryw,
A'i swyddau, yw f' anwylyd ;
O Galfari i Gethsemane ardd
Mae e' oll yu hardd a hyfryd.

- 3 Myrddyinau a losgwyd (brâf eu rhan !)
 Yn ulw gan elynion,
 Myrddiynau mwy ddioddefai ar goedd,
 Gan hardded oedd ei berson.
- 4 Ni welwn degwch yn ein Duw
 Dan boenau o'r rhyw eitha';
 Yn dêg ei bryd pan crymmai ei ben
 Wrth farw ar ben Calfaria.

~~~~~

HYMN CLXXXII. [M. C.]

Gorfoleddus. (America)

Y drydydd ran.

- 1 **P**ERL India bell, aar o Beru,
 Gwell trysor yw ei gariad,
 Y rhai dihangol yma a fry,
 Efe yw eu dymuniad.
- 2 Gorllewin bell ddaw ar ei ôl
 I'w ganmol a'i ryfeddu,
 Yn mrig yr hwyr am brofi blâs
 Y gwin sy'n nheyrnas Iesu.
- 3 Myrddiynau maith o eneidiau sy',
 Ie, torf aneirif heddy',
 Yn canu'n bra' o fewn y ne'
 A ddenodd e' i'w garu.
- 4 Morwynion saith a'u bara a'u dw'r
 Ddaw at y gwr o Idde',
 I weled gwedd ei wyneb gwyn,
 A 'maflyd yn ei odre.
- 5 Yr haulwen 'ry ei goleuni'n dro
 Rhyw filoedd o fesurau;
 Ond pellach rhed ei lewyrch e'
 O fewn y ne' yn oleu.

6 Pe 'mado wnai tros funud awr
A'r nefoedd fawr ei hunan,
Doi tywyllwch fel sy'n uffern goll
O'i mewn hi oll yn fuan.

7 Y lluoedd fry iddo o'r un fryd
Sy'n canu 'gyd yn gyngan,
Calonau pawb o fewn y ne'
Sy' arno ef ei hunan.

8 Ni welai 'i neb mewn lle na man
Y filfed ran yn haeddu,
O'r ddaear fawr i'r nefoedd fry,
I'm Harglwydd i gydmaru.

HYMN CLXXXIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Weston favel)

Hymnau Sacramentaidd.

1 **W**EL, dyma wledd, gwledd ein Duw Iôn,
O basgedigion breision,
A gwin puredig yn ddidrai
I lawenhau y cleision.

2 Ond gwledd yw hon gyfoethog hael?
'Does diwedd 'gael 'mo honi,
O pwy n'anturia 'mlaen yn rhwydd
I wledd yr Arglwydd Iesu?

3 Yfwn yn ëon is y nen
Ffrwyth y winwydden heddy',
Ar fyrder ni gawn brofi ei blâs
O fewn i deyrnas Iesu.

4 Bwyteuach yn helaeth yn ei dŷ,
Mae ef i ni yn perthyn;
Yfwch i dre, p'am byddwch sŷch?
Cyfeillion y'ch i'r Brenin.

5 Os clâf, os gwan, os tlawd o hedd,
O dewch i'r wledd yn fuan;
Dewch â'ch achwynion o bob rhyw,
Fe'u hatteb Duw ei hunan.

HYMN CLXXXIV. [M.C.]

Gorfoleddus. (Weston favel)

Yr ail Ran.

- 1 **Y**MA cewch wel'd eich Harglwydd mawr
Yn rhoddi 'lawr yn hollol
Ei hun i angau, angau'r groes,
Yn ddiddig tros ei bobol.
- 2 Yma cawn wel'd ein Harglwydd cun,
Neb wrth ei glin; 'fe hunan
Yn chwyssu'r gwaed (b'le bu'r fath rās?)
Yn nghanol maes Gethseman'.
- 3 Cawn fwyttu ei gnawd (wel, dyna rād!)
Ac yfed gwaed yr Iesu,
P'odd gall ein c'lonau ni bob rhai
'N dragywydd lai nâ'i garu?
- 4 Mi gofia eiriau'm Harglwydd hael,
'Prydnawn cyn cael ei hoelio:
I fwyttu ei swpper, minnau ddôf
Yn mlaen er côf am dano.

~~~~~

HYMN CLXXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

*Rhwymo'r Ddraig tros fil o Flynnyddau tan Gys-
god Jubili.*

- 1 **'R**OFFEIRIAID a ganant ar doriad y wawr
Ganiadau newyddion, yr wyl sy' mor
fawr;
Hwy seiniant gy'n hyrddodd, 'dyw'r udgym
ond gwa'l;
Ond clywir swm Jubil trwy 'fferynau mor sâl.
- 2 Gŵyl uchel fydd honno; 'does neb a dristâ,
Ond y rhai fu'n caru eu cyfoeth a'u dâ:
'R holl rai fydd mewn dyled, a'r rhai sydd yn
Gaiff gyd-orfoleddu, fe deir y swm. [uglwu]

- 3 Wel, caned y caethion, hwy gânt fyn'd yn rhydd,
F' agorir carcharau ar dorriad y dydd:
Rhodiant hwy'n llawen ffordd hyn a ffordd draw,
Yn ngŵydd eu gofynwyr heb ofn na braw.
- 4 Daw'r tiroedd a'r bryniau, a'r bronwydd yn rhydd;
Gwynfyd sy'n crechwennu wrth weled y dydd;
'Thraid 'redig, na medi, na gosod mo'r hâd,
Ond pur orfoleddu yn Iesu a'i wa'd.
- 5 Wel, caned trigolion y ddaear bob un
I foli'r Messia'r Creawdwr yn ddyn;
'Fe brynodd y rhydd-did, 'fe'i prynodd e'n ddrud
I'r genedl sanctaidd hyd eithaf y byd.
- 6 Caiff henaint a ieuengctid, a gredo yn yr Oen,
Eu gwneud yn wŷr rhyddion o'u cystudd a'u poen;
Mae'r Jubil yn dyfod, ond hyfryd y dydd;
Oes Jubil dragwyddol, a Jubil a fydd.

HYMN CLXXXVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bedford)

Essay ix. 6.

- 1 **B**ACHGEN a aned; Mâb ro'wd iu';
Ei enw sy'n rhyfeddol;
Ar ei ysgwydd ef llywodraeth ga'd,
Duw cadarn, Tad trag'wyddol.
- 2 Chwilio ei Berson hardd a'i waith
Sy'n orchwyl maith anfeidrol;
Gelwir yma, ac yn y ne'
Ei enw e'n Rhyfeddol.

3. Deonglwch hyn, ddysgedig rai;
Rhyfeddu mae'r cenhedloedd
P'odd gall'sai Mair ei gynnwys ef
Na chynnwys nef y nesoedd.
4. Duw mawr, Creawdwr dw'r a thir,
I gael ei wir genhedla
Gan forwyn wnaethpwyd ganddo ei hun
Fy enaid sy'n rhyfeddu.
5. Mae holl ddoethineb Duw ynghyd
Yn cwrddid yn ei Berson;
Nid rhyfedd bod myrddiynau'r nef
Yn ei foli ef yn gysson.
6. 'Roedd doniau ein Duw eu gyd fel môr.
Dygyfor heb eu rhifo;
Gynt oll ynghudd, ond yr awr hyn
Trwy'r Iesu yn dysgleirio.

HYMN CLXXXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bedford)

Yr ail ran.

1. **M**AE'r Tad a'r Ysbryd ynddo'n un;
(Ond rhyfedd rin ei boenau)
Duw ar y nef ac uffern goll,
Y byd a'i holl wrth'rychau.
2. Rhyfeddol yn ei ras, a'i air,
A'i ysbryd 'cair yr Iesu;
A'i ordinhadau pur difai
Yn wastad mae i ryfeddu.
3. Cuddiwyd e'n hir (pa ham fath rodd?)
Rai miloedd o flynyddau;
Rhyfeddol p'am cyhoeddwyd ef.
Trwy'r dda'r a'r nef i ninnau.

- 4 Mi welaf Ddyn ynghrog ar bren,
Yn crymmu ei ben i wared ;
Fy Nuw yw ef; caned y byd
Ganiadau o gyd/gynghanedd.
- 5 Philosophyddion y dwyrain
Ganlynai'r seren heini,
A'u thus, a'u myrr, aur melyn pur,
Yn ddifyr i'w addoli.
- 6 Er maint eu dÿsg, chl'ywsant erio'd
Fath beth i fod a hynny ;
Baban mewn preseb, gwa'l y lle,
Yn dal y nef i fynu.

~~~~~

HYMN CLXXXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bedford)

Y drydedd ran.

- 1 **P**O'DD aeth ein Duw, yr heulwen deg
Yn ol hyd ddeg o raddau ;
I agwedd gwas (o gariad bra' !)
Cenfigen a doluriau ?
- 2 Yr hen ddihenydd yn ddyn gwan,
Mewn preseb dan ei rwymau :
Y gair trag'wyddol ar lin Mair,
Heb fedru gair o'i enau.
- 3 Pe y meddyliwn filiwn faith
O oesoedd ag aeth heibio,
Pryd hynny cawn ei weled e'
O fewn y ne'n dysgleirio.
- 4 Er creu'r nefoedd faith o ddim,
Trwy allu a grym ei fawredd,
A chadw rhai'n rhag myn'd ar feth,
Dyw hyn yn beth mor rhyfedd.

- 5 Er d'od a'r meirw bob yr un
 A'u cyrph eu hun i fynu,
 Yn hyn 'dyw gallu'r nefoedd fry
 Ddim cymmaint i ryfeddu.
- 6 'Dyw gwaith y dda'r neu'r nefoedd fry,
 Er bod hwy'n ddirifedi,
 I'r pethau yn Mherson Iesu sy
 Un gronyn i gymmaru.

HYMN CLXXXIX. [M. N.]

Galarus. (Broughton, 11)

Marwolaeth Crist.

- 1 **R**HAUL guddiodd ei wyneb, pan grym-
 odd ei ben,
 Agorodd y beddau, fe dduodd y nen;
 Fe ofnodd y ddaear, hi grynodd yn wir,
 Wrth wel'd ei Chreawdwr dan hoelion o ddur.
- 2 Fe gododd y meirw, fe rwygwyd y llen;
 Yn dangos fod heddwch trwy'r nefoedd
 uwchben;
 Duw guddiodd ei wyneb (ond chwerw y loes)
 A'r Mab yn dyodde' ei hoelio ar y groes.
- 3 Fel Joseph i garchar, neu Jona i'r môr,
 Y rhoddwyd etifedd y nefoedd a'i stor,
 I wared i'r ddaear; ond Duw oedd efe;
 'Fe gododd i fynu i ganol y ne'.

HYMN CXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Adgyfodiad Crist a'i Escyniad.

- 1 **M**AWR iawn fu'r gorfoledd pan gododd
 ein Nêr,
 Fe chwarddodd yr haulwen, fe ddawnsiodd y
 sêr,
 Fe neidiodd mynyddau a bryniau fel ŵyn,
 Gorfoledd i'r Iesu i godi er ein mwyn.
- 2 'Doedd neb yn y nesoedd, na neb ar y llawr
 All'sai ofyn dim dyled i'n Harglwydd un awr;
 Pan dalodd y cwbl, pan groeswyd y swm,
 P'odd gall'sai ei ofynwyr ei gadwe' 'nghlwm?
- 3 Y gwragedd godasant i edrych y bedd,
 I wel'd a gyfododd eu Harglwydd mewn hedd;
 Wrth edrych ofnasant, nid oeddent ond gwan;
 Ni welsant eu Harglwydd, ond gwelsant y
 fan.
- 4 Fe grynodd y ceidwaid, cwympasant i lawr;
 P'odd gall'sent hwy edrych dysgleirdeb mor
 fawr?
 Y weithred oedd ynfyd 'roi dynion mor wan
 I rwystro Creawdwr y ddaear i'r lan.
- 5 Wel, saint, gorfoleddwch; fe gafodd y dydd;
 Fe rwymwyd ei ddyndod, rho'dd ei Dduwdod
 e'n rhydd.
 Mae'i saint ef yn dystion (gwirionedd mawr yw)
 I'n Harglwydd adg'odi o farw i fyw.
- 6 Rhyfedd orfoledd pan 'sgynodd yr Oen
 I gyntedd y nesoedd o'i lasur a'i boen;
 Wnai saint na cherubiaid na'r thronau bob rhai
 Ond synnu, a charu, a gwir lawenbau.

7 Fe ganodd hên seintiau ddiangodd o'r byd,
Yn dysgwyl cael gweled eu Harglwydd o hyd,
Ynghyd a'r seraphiaid a'r 'ngylion fath glod,
Mewn newydd ganiadau na chlywyd erio'd.

8 Cawn ninnau adg'odi ar doriad y dydd,
Lladd ceidwad y carchar, a'n gollwng yn
rhydd,
A'n cym'ryd i fynu o'r ddaear i'r ne'
Yn ngolwg angylion fel ag y ca's e'.

~~~~~

HYMN CXCI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11)

Micael-a'r ddraig.

1 **M**AE'R rhyfel o'n hochor, ni gariwn y
ma's;
Fe friwir pob llygredd, coronir pob gras;
Yn erbyn dy galon di satan, yn awr,
Mae'th deyrnas yn siglo, hi gwympiff i lawr.

2 Gwyr Micael sy'n ddigllon yn cerdded yn
mla'n,
Heb brisio grym cewri, y saethau, na'r tân;
Ofnadwy yw'r ymladd (bra'n chware' mae gras)
Mae'r mwg fel cymmylau tros wyneb y ma's.

3 Mae Micael yn cario; rhowch hynny ar led;
Cymmellwch bob aden o'r fyddin 'roi cred;
Wel, chwythwch yr udgyrn, nes dadsain pob
man,
A chodwch y faner yn uchel i'r lan.

4 Fe gollodd hen satan y bradwr ei le,
Fe'i gwthiwyd e'n llidiog o ganol y ne';
Fel seren o'r awyr fe gwypodd i lawr:
Mae'n syrthio hyd heddyw; y dyfnder sy' fawr.

HYMN CXCII. [M. H.]

Galarus. (Gloucester)

Gwagedd y byd a theguch Crist.

- 1 **M**I wnaethum degan gynt o'r byd
I gael aroglu hwn o hyd;
Pan cododd haul o'r dwyrain draw,
Yn ddistaw gwiwodd yn fy llaw.
- 2 Ni chara'i mo'i deganau mwy;
'Pryd rheita' darfod y maent hwy;
'Does yma lysiau o un rhyw
A ddaliff llîd digofaint Duw.
- 3 Fy nghegan mwy fydd Iesu gwiw,
Aroglaf ef tra byddwyf byw;
Pob rhyw flodeuyn ag y dardd.
O hono sy'n anfeidrol hardd.
- 4 Efe a'm gwnaeth; fe nghlwyfo mae;
Ar ol fy nghlwyfo 'fe'n iachau;
Fe'm dryllia, fe'm dôd yn fy lle,
Fel hyn cymhwysa fi i'r ne'.
- 5 Pwy gyfaill wna 'rhyn wne'st heb ball?
Pwy wr fydd marw tros y llall?
Pwy 'madewai a mynwes glud ei Dad
Er mwyn y rhai a sugnai ei wa'd?

HYMN CXCI. [M. H.]

Galarus. (Rippon's)

Gweddi am heddwch Duw.

- 1 **B**ETH ydwyf fi? 'doedd genni' ond fflon
Yn myn'd tros yr Iorddonen hon:
Yr awr hon mae fy enaid gwan
Yn cleimio f' Arglwydd i mi'n rhan.

- 2 Pan 'drychwi 'mewn, ni fedda'i ddim;
Ti yw fy heddwch i a ngrym:
Ac arnat ti 'rwi'n rhoi fy mryd
I lanw nghalon oll ei gyd.
- 3 Dof wrth dy borth; a thyna'r fan
Y sefaf, nes i'm dwyn i'r lan:
Atteb yn glau, 'nte coda'm llef,
Nes seinio holl drigfanau'r nef.
- 4 Newynog wyf, a hedd fy Nuw
'Wnaiff i mi ddywedyd, "digon yw;"
Wel, dyma'r dw'r, a gwynfyd hwy
Y sawl a'i hyf, ni sych'ant mwy.
- 5 Pe cawn dy hedd, a'th gariad drud,
Y sawl a fynai gai y byd;
'Dyw hwn ond dom; ac mae dy ras
Yn fwy na'r perlau dryta' 'ma's.

HYMN CXCIV. [M. H.]

Galarus. (Rippon's)

Yr ail ran.

- 1 **P**ROFAIS dy hedd; y mae heb gel
Yn well ei flas nâ'r diliau mêl;
O llifed i mi 'nawr yn rhad
Fel dw'r y deheu tros y wlad.
- 2 Pa'm mae'm cydwybod, fel môr mawr,
Yn ymderfysgu bob yr awr?
Tro d' wyneb yma, f' enaid gwan,
I'r ddinas noddfa; mae yn y man.
- 3 'Dyw cwymp'ni meibion Adda ond poen;
Nefoedd ei hun yw cwymp'ni'r Oen;
Hyn 'wyf am gael, tra byddwyf byw;
Digon i mi, i'e digon yw.

- 4 Y lleiaf o'r saint, y llesga' 'ma's,
Er hyn 'rwi'n pwyso ar dy ras;
Gad i mi rodio, tr'w'i yn y byd,
Fel Enoc yn dy gwynp'ni o hyd.
- 5 Cofia fi yn angau, ac yn y bedd,
Cofia fi yn fy newydd wedd;
Cofia fi yn y farn, a d'wed,
"O tyr'd i mewn! mae'r porth ar led."

~~~~~

HYMN CXCV. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- *Dioddefaint Crist.*

- 1 **F**Y enaid, gwel i Galfari,
Y poen angerddol yno fu;
Torfeydd dirif, a'u harfau 'nghyd,
O'r bron am gonc'ro Brenin byd.
- 2 Holl derynas satan sawr ei grym,
Pob ellyll du a'i araf llym,
Llid a chynddaredd cryf o'r trwch,
Rhag i'w gogoniant fyn'd i'r llwch.
- 3 Pechodau dynol-ryw o'r bron
Gasglodd ynghyd y funud hon;
A bwysodd arno'n dorf ddiri',
Nes iddo chwysu'r gwaed yn lli'.
- 4 A llid difeius nesoedd fry
Yn gwasgu ar ei enaid cu;
Mil mwy o bwysau oedd ei bwn
Na bryniau'r byd, pe 'gyd yn blwm.
- 5 A rhai'n a ruthrodd arno'n llu,
Fel c'nifer torf o elynion cry',
Yn curo ysbryd f' Arglwydd cun,
Heb ddim trugaredd yn yr un.

- 6 Etto er cyngair da'r a nen,
 A lladd fy Arglwydd ar y pren,
 Felly yspeiliwyd uffern fawr,
 Ac felly tynwyd ne' i lawr.

HYMN CXCVI. [M. C.]

Galarus. (Bangor)

Gelwir ei enw ef Rhyfeddol.

- 1 **E**DRYCHWN draw ar Frenin hedd
 Yn ngwaelod bedd yn gorwedd;
 Rhyfeddod bellach yn y byd
 Na welir hyd y diwedd.
- 2 Ond rhyfedd iddo grymmu ei ben
 Fry ar y pren dyodde' ?
 Rhyfeddol pan rodd' lef, " fy Nhad,
 O maddeu'n rhad eu beiau ?"
- 3 Yn cynnal y greadigaeth faith,
 A threfnu gwaith ei fysedd,
 Yn rhwym tan hoelion ar y gro's,
 Yn dyodde' tros ein camwedd.
- 4 Angylion nef yn rhyfedd synn
 Sy'n edrych yn ei glwyfau,
 Yn sugno eu dysg bob awr uwch nen
 Oddiwrth y pren dyodde'.
- 5 B'le fugail aeth tan angau loes,
 A hynny tros ei ddefaid ?
 A myn'd i waelod bedd dros dro
 I'w gwared o gaethiwed.
- 6 Crynhowch y doethion oll ynghyd
 Sy' fewn y byd yn trigo,
 Beth mwy rhyfeddol glywsoch chwi
 Na'm Duw gael ei groeshoelio ?

HYMN CXCVII. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Buddugoliaeth Crist.

- 1 **G**WEL draw fy Mrenin ar y pren
Yn niwedd dydd yn crymu ei ben;
Poen angeu mwy na buasai 'nghyd
Ddyoddefaint holl ferthyron byd.
- 2 Wel, angeu'r groes, dy waetha' mwy,
I Ben y bobloedd rhoddaist glwy';
Cododd i'r lan; se god i'r nef
Fyrddynau trwy ei adg'odiad ef.
- 3 Os hoeliwyd ef unwaith ar bren;
Os gorfu arno grymu ei ben;
Tros f' enaid i bu hyn ei gyd,
Mi gofia ei boenau tr'wy yn y byd.
- 4 'Does golwg harddach ddydd na nos
Na'm Iesu'n hongian ar y gro's:
Y dwylo a hoeliwyd ar y pren
Ar fyr a egyr ddrws y nen.
- 5 Tebygwn mod i'n gwel'd ei waed
Yn llifo'n goch o'i ben i'w draed:
Fy nghalon, p'am nas torri'n friw?
Fy Mhriod oedd efe, a'm Duw.
- 6 Ei boenau gofir gan fy Nhad,
Ni chollir un o ddafnau ei wa'd:
Mae llid yn aros, cwymp ryw ddydd
Ar rai'n elynion iddo sydd.

HYMN CXCVIII. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Arall.

- 1 **F**Y enaid, gwel dy Brynwr mawr
A'i freichiau ar led rhwng nef a llawr,
Creawdwr nef yn prynu dyn,
Sef prynu gwaith ei ddwylo ei hun.
- 2 Pwy ddynion bwyai'r hoelion main?
Pwy wisgai'm Duw â choron ddrain?
Edrych i'r lan, fy enaid trist,
Gwel waywffon tan fron dy Grist.
- 3 Oedd unrhyw angeu, f' Arglwydd mwyn,
D'wed, ag oedd hawsach i ti ddwyn?
Oedd unrhyw angeu dalai'r iawn
Ond hoelio, am fy meiau'n llawn?
- 4 Oedd dim a wnaethai fodd fy Nhaf
Ond gwisgo drain a cholli gwa'd?
A oedd rhaid marw, a marw'n lân
Cyn inaddeu meiau fawr a mân?
- 5 Ai felly 'roedd dy arfaeth faith?
Oedd neb i'th helpu yn y gwaith?
Sathrodd y gwinwrf coch ei hun,
Ac yn ei helpu nid oedd dyn.
- 6 Fe ddarfu ei wae, diangodd Ner
I'r b'radwys ddisglair uwch y ser;
Ei goron ca's, 'nawr ddydd a nos
Mae'n medi firwyth cystuddiau'r gro's.

HYMN CXCIX. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Arall.

- 1 **T**I, f' Arglwydd mawr, a chwysaist wa'd
Y dydd y llefaist ar dy Dad,
"Attal dy law, os posibl yw,
Can's chwerw cwpan dig fy Nuw."
- 2 Y dw'r a'r gwaed yn ffrydiau mawr
Yn rhedeg 'rhyd ei gorph i lawr;
Ni all'sai byth fyn'd tan fath bla.
On' fuasai fod ei hun yn Jah.
- 3 O dysg mi 'ddilyn ol dy dro'd
Trwy bob rhyw groesau ag fo'n bod,
Ac yfed hefyd yn ddigryn
O'r cwppan yfaist ti dy hūn.
- 4 'Rwy'n ofni'r groes, ac mae arna'i chwant,
O tyn fy ofn, Iesu 'bant;
N'ad fi i chwennydh, ond os daw
Rho i mi'n fuan help dy law.
- 5 P'am gwelai'n galed i mi ddwyn
Croes gariodd Iesu er fy mwyn?
Nid trosto ei hun, ond troswyf fi.
Y cenc'rodd ef ar Galfari.
- 6 Pwy all'sai hoelio ei ddwylo a'i draed?
A olchwyd hwythau yn ei waed?
Rhodd rhai o'th frodyr i ti glwy',
'Does mesur ar dy gariad mwy.
- 7 Fy enaid, gwel Ef ar y pren
Yn gaeth gan angeu yn crymu ei ben;
Angeu'r carcharor laddodd ef,
Ac escyn wnaeth i ganol nef.

HYMN CC. [M. C.]

Gorfoleddus. (Hammond)

Am rydd-did o gaethiwed.

- 1 **Y**N dy gyfammod mae'n fy ngho'
Fod miloedd o 'ddewidion,
Rhai'n yn cyhoeddi llwyr iachad
Trwy rin dy wa'd i'r cleifion.
- 2 'Rwy'n gwaeddi wrth dy borth yn ewn
Am dd'od i mewn i wleda;
Nid boddion wyf i fod tu fa's
I gaerau'r ddinas noddfa.
- 3 Agor y môr, gwna'r ffordd yn rhydd
I weled dydd y rhydd-did,
A chael teyrnasu cyn bo hîr
Yn ngwledydd yr addewid.
- 4 Dwg fi i Nebo fry i'r lan
I wel'd y man ca'i drigo;
Oddi yno dwg fi 'mlaen bob cam,
'Rwy'n brefu am fyn'd yno.
- 5 Ar bechu f' enaid blino mae,
Gwynfyd a gai ymward!
Gwel'd dystryw fy ngelynion oll,
Darfyddai'm holl gaethiwed.
- 6 Dysgwyl yr wyf, a hyn bob cam,
Fel gwylwyr am y boreu,
I brofi cryfder braich dy rês
I'm tynnu 'maes o'm beiau.

D D

GWAITH PRYDYDDAWL

Y DIWEDDAR BARCHEDIG

WILLIAM WILLIAMS.

HYMN CCI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Hammond)

Yr ail ran.

- 1 **O** 'R b'radwys fry doed dw'r i ma's,
Fel afon las yn gysson,
A threulio'm bywyd wrth ei chlin;
Tydi dy hun yw'r afon.
- 2 O ddyfroedd Māra chwervon iawn
Ti wyddost llawn yw'm phiol;
Rho ynnddi'n fuan ddail y pren
Sydd uwch y nen yn eiriol.
- 3 Agor y creigydd mawrion serth,
'Nawr trwy dy nerth yn eiriol,
I gaethion Gosen dd'od bob gwr
At ddw'r rhedegog bywiol.
- 4 Brenhinoedd Canaan dod i lawr
Sy'n bostio eu mawr awdurdod,
Na arbed un, ond taro'n ddwys
Fel profont bwys dy ddyrnod.
- 5 Helpa fy ffydd, 'rwy'n teimlo gang
O filwyr anghrediniol,
A drygau eraill o bob gradd
'Nawr am fy lladd yn hollol.
- 6 Yn nghanol môr bydd di o'm bla'n
Yn gwmmwl tân diniwed,
Yn fryn o dywyllwch tew fel mur
Rhyngw'i a thir yr Aiphthiaid:
- 7 Pan byddw'i gan elynion llym
Yn profi grym gwrthwyneb,
O gylch fy mhabell tywynna o'r ne'
Dy hyfryd bresennoldeb.

HYMN CCII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Milbourn port)

Gweddi am gyflawniad o addewidion.

- 1 **O** MOES dy law, 'r Iorrdonen mae
Yn pledio 'dai ddim trwyddi;
Wrth wel'd y dyfnder sy'n y dw'r
'Rwyn ofni'n siwr o foddi.
- 2 O fewn dy air dywedaist yn llyn
(Dy air sydd yn wirionedd)
Mae Iesu wyt', y cae'm ryw ddydd
I fyn'd yn rhydd o'n camwedd.
- 3 Dywedaist, os ait' yn d' allu cry'
I godi tŷ it' dy hunan,
Ait' ag e' i ben, can's llwyddo wnai
Y man y mae dy amcan.
- 4 D'wedaist na chai neb o dy blant
I'w dwyn i bant o'th ddwylo;
Cedwit y rhei'ny oll rhag brád,
Ro'wd gan y Tad i'w safio.
- 5 Y galon garreg gyndyn sâl
Gad i ni gael ei nhewid;
Y galon gig rho i ni'n frau,
Can's felly mae dy 'ddewid.
- 6 D'wedaist iacheit trwy rym dy ras
Ein hatgas wrthgiliadau;
Cerit ni'n rhad, diffoddwyd llid,
Er maint eu gyd yw'n beiau.
- 7 Cyflawna'r rhai'n yn awr mewn pryd;
'Rwy'n ceisio o hyd i'w gredu,
A'u cymmwyso at fy hun a wnawn,
Ond f' enaid cawn yn pallu.
- 8 Dy ddyfroedd gloyw sy arna'i chwant,
Mae'n tynnu 'bant ofidiau;
A'r hwn a yfo o waed yr Oen
Ni theimla boen cystuddiau.

- 9 Mi bwysaf attat etto'n nes ;
 Pwy les im' ddigalonni ?
 Dy faith drugaredd di erio'd
 Nid oes dim darfod arni.

HYMN CCIII. [M. H.]

Galarus. (Virginia)

Gweddi tan deimlad o wrthgiliad.

- 1 **D**YMA fi, Arglwydd, wrth dy draed,
 Yn teimlo'r eisiau o rin dy waed :
 Yr wyf yn dlawd, a phwy a wyr
 Ond ti dy hun fy eisiau'n llwyr ?
- 2 Gwrthgilio wnes, gwrthgilio 'rwy ;
 On' safi o'm blaen, gwrthgiliaf fwy ;
 'Rwy'n blino ar deganau'r byd,
 A'u caru 'rwyf er hynny 'gyd.
- 3 O bechod, p'am i'm twylli'n llyn ;
 Beth wyt ti well o wneuthur hyn ?
 Er maint dy swm, gwirionedd yw,
 Nid ti yw'm ffrynd, fy ffrynd yw Duw.
- 4 O Iesu, fy Eiriolwr mawr,
 Nid felly caf fy meiau 'lawr ;
 D'wed p'am wyt' cyd yn sefyll draw ?
 Bryd gwelwyd mwy o eisiau'th law ?
- 5 Claf wyf am deimlo gwaed yr Oen,
 Yn rhodio beunydd mewn rhyw boen ;
 'Does unrhyw eli roiff iachad
 Yn unig, Iesu, ond dy wa'd.
- 6 'Rwy'n addunedu, etto 'rwy
 Bron dweud na addunedu'i mwy ;
 Mewn gofid treulia'm dyddiau 'maes
 On' roi di'm ffydd i gario'r maes.

HYMN CCIV. [M. H.]

Galarus. (Virginia)

Yr ail ran.

- 1 **Y** BYD 'rwy ynddo sydd yn llawn
O ryw fwystfilod rheibus iawn;
Amrywiol ryw yn wasted sy
Yn nenu oddiwrth fy Mhriod cu.
- 2 Gwan yw fy ffydd, 'does ond ei boed
Nis gwn a fu ei llai erioed;
Bron dweud gan leied yw ei grym
Yn fynych iawn ni fedda'i ddim.
- 3 Craig yw fy nghalon, mewn un modd
Ag wy'n ei geisio wneud ni's todd;
Caled fel adamant, a thrwm
O fewn fy mynwes megis plwm.
- 4 O pa'm wy'n llawen yn fath fan
Heb weled bryd y dof i'r lan;
Fy nghalon galed megis fflint
'Nawr dadlaith fel y dyddiau gynt.
- 6 Nad fi i fyn'd yn llyn i'm bedd,
Arwain fi gynta' mewn i'th wledd,
Fel 'nol cael myn'd i'r nefol wlad,
Y bo'n arogli el fy nhra'd.

HYMN CCV. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Y goron ddrain.

- 1 **C**ORONWYD, do, Iachawdwr byd
Gan fwrddwyr ffyrnig-oll eu gyd;
A drain plethedig, dyma'r bri,
Fy enaid, ga's dy Brynwr cu.

- 2 O edrych ar dy Frenin glân,
Fy nghalon, torr yn ddrylliau mân,
A gwasgu lawr y pigau drain,
A'r gwaed yn ffrydio'n ol y rhai'n.
- 3 A Brenin yw? iê Brenin byd,
Uffern, a'r nefoedd wen eu gyd,
Yn dyodde' poen fwy nag un dyn
O fewn i'w deyrnas faith ei hun.
- 4 A dyma'r parch ga's Brenin ne'
Wrth roddi fywyd yn fy lle?
Wel, f' enaid, bellach dyodde'n hy'
Bob gwawd tros enw Mhrynwr cu.
- 5 Os cwrddyd wnaf â choron ddrain,
Dysg fi i ddyodde' pigau'r rhai'n,
A'i wel'd e' fyth yn rhyfedd faint
I ddyodde' cystudd mwya' ei faint.
- 6 Mi gwela mewn paradwys bell
Yn awr yn gwisgo coron well,
Iê gwell na'r aur, na'r perlau drud,
Na dim coronau sy'n y byd.

HYMN CCVI. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Yr ail ran.

- 1 **G**WELED yr oeddit' byddai'th glod
Yn fwy na'th w'radwydd fwya' 'rio'd ;
Mawr oedd, ond byrr dy boenau chwyth,
Ond dy ogoniant beri byth.
- 2 Edifarhawd i'th wisgo'n llyn,
A'th wawdio i ben Calfaria fryn ;
Mae'r dydd yn d'od, ar ddo'd yn awr
Gwelir d'ogoniant fel y wawr.

- 3 Myrddiynau di-rifedi fydd
Yn gwmp'ni it' ryw foreu-ddydd;
Cair gwel'd yr haul sy'n fyd o dân
Yn bellen bygddu o dy fla'n.
- 4 Y g'leuni dry yn dywyll nos,
Fel gynt pan oeddyt' ar y gro's,
Pan gwelont di yn mhlith dy lu
Yn nghanol y ffurfafen fry.
- 5 Ar ysbryd rhai bydd ing a loes,
Rhai gynt â'th hoeliodd ar y groes,
(Ac yn dy hoelio ette o hyd)
Pan delo'th awr i farnu'r byd.
- 6 Ond dyna'r awr, a gwyn eu byd,
Fydd i'th gariadau oll eu gyd,
Cânt eu gwobrwyo am y loes
A'u holl gystuddiau'n cario'r groes.

HYMN CCVII. [M. H.]

Galarus. (King's-Bridge)

Y llaw ddeheu.

- 1 **O** GWEL fi, Arglwydd, dan fy mhwn,
Sef pechod cas, mae'n pwyso'n drwm;
Gormesol yw, mae am gael lle
Yn y 'stafell rois i Frenin ne'.
- 2 Du yw ei liw, a chyfrwys gall
Yw yn ei natur fel y fall,
Ac anodd iawn i ildio ei le
Trwy unrhyw araf tan y ne'.
- 3 Fy ngelyn mwyaf o bob un,
Bwytaodd fy mwyd, yfodd fy ngwin;
Gyrrodd fy enaid bach ar goll,
Fe'm 'speiliwyd o'm cysuron oll.

Efe yw'r fraich a'r llygad de'
 Sy'n rhwystro f' enaid tua'r ne';
 Colli f' aelodau trwy fawr boen
 Sydd well na cholli cwnip'ni'r Oen.

5. Fy ngelyn yw, o tyr'd o'm plaid;
 Mae'n gryf, rho help yn awr wrth raid;
 Na wna drugaredd, taro'n gry',
 Mae'n elyn hefyd i dydi.

6. Y beiau mwya' ag fu'n bod
 A ledaist â dy fraich erio'd;
 Rho'r gair i maes, fe drenga'n lân.
 Fy Mrenin, bechod o dy fla'n.

~~~~~

HYMN CCVIII. [M. H.]

Galarus. (King's-Bridge)

Yr ail ran.

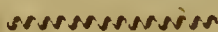
1. **P**'AM, f' enaid, cedwi ddelwau'n hwy?
 Oni cha's delwau yn Iesu glwy'?
 Pan crogi wnaeth rhwng da'r a nef;
 A gara'i mwy'i elynion ef?

2. I'm calon dest; mi gofia'r awr,
 Rhwymaist elynion fach a mawr;
 Gwnest le it' dy hun, pa ham y cai
 Neb rhyw rai eraill ei fwynhau?

3. Pan b'wyf yn meddwl bod fy mai
 Yn mhell, a minnau'n llawenhau,
 Yn union daw, rhyfeddu 'rwy',
 Yn union rhoddiff i mi glwy'.

4. Bron digaloni 'rwyf ryw bryd
 Fyth fyth na cha'i goncwero e' gyd;
 Caf eilwaith nerth, a'm nerth i yw
 Ail-gredu bod fy Iesu'n Dduw.

- 5 O cofia d' addewidion mawr,
A thorr fy meiau'n lân i'r llawr;
Llyth' renau d' enw, Iesu, sy
Yn dweud caf fod yn gonc'rwr fry.
- 6 Minnau'th glodforaf di bob dydd,
Ond i mi gael fy nhroed yn rhydd;
Can's byddafiach, pan caffwyf ras
I daflu ngwenwyn oll i ma's.

HYMN CCIX. [M. C.]

Galarus. (Newbury)

Tan deimlad o bechod yn ofni'r wialen.

- 1 **T**AN draed yr wyf, na aros draw,
Mi gwympa yn llaw dy fawredd;
O'r dyfnder brefu 'rwyf bob cam,
Sef brefu am drugaredd.
- 2 P'odd safai tan y wialen hon?
Mi gwela'i bron a dyfod:
On' safi o'm plaid, sefyll nid-gwiw,
Mi gwympa ryw ddiwrnod.
- 3 A gai weddio, Arglwydd hael,
I'th wialen gael myn'd heibio?
Osdaw, p'odd safai'r cystudd hyn?
Fy enaid sy'n arswydo.
- 4 Attal dy law, o Arglwydd da,
'Dwy'n abal a'th ddyodde';
P'am lleddi bryfyn gwael fel hyn
Sy a'i anadl yn ei ffroenau?
- 5 Arbeddaist rai, toraist dy ffon
Pan oeddit bron a tharo,
Os cait eu calon 'difarhau,
Cyfadde' eu bai a pheidia.

HYMN CCX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11)

Y greadigaeth yn moli'r Oen.

- 1 **G**WNA fi, Arglwydd, yn llawen o foreu
 hyd nos
 'Rhyd ochr Calfaria i gario dy gro's,
 Mi'th welaf yn gwaedu o'th ben i dy draed;
 'Rwy'n dysgwyl bob munud am rinwedd dy
 waed.
- 2 Yr holl greadigaeth, bob enw, bob rhyw,
 Edrychwn i fynu, bu farw fy Nuw;
 Ac etto mae'n llenwi y ddaear ei gyd,
 Anmhosib yw marw Creawdwr y byd.
- 3 'Rhaul wrol, a'r lleuad, pob planed o'r nen,
 Rhifedi'r ser gwibiog na rifwyd uwchben,
 Cymmylau o bob lliwiau, 'r mân ddafnau sy
 fry,
 Cydfolwch Iachawdwr ar Galfari fu.
- 4 Gwlith disglair fel grisial, a'r glaswellt ynghyd,
 Porfeydd yr anialwch, a'r coedydd eu gyd,
 Y bryniau, a'r m'nyddoedd, a'r creigydd diri',
 Cydfolwch Iachawdwr pen Calfari fry.
- 5 Ffynnonau, a'r afonydd, 'n enwedig y môr,
 Creaduriaid heb rifo sydd ynot' yn stor,
 O chwaria dy donnau, nes clywed dy lef
 O'r eigion yn moli Creawdwr y nef.
- 6 Yr ynysoedd, a'r trefydd, a'r tyrau o'r bron,
 Ehediaid, ymlusgiaid, pob anifail ar don,
 'N euwedig plant Adda, dyrchefwch eich llef
 I foli'n soniarus Greawdwr y nef.

HYMN CCXI. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8)

Ymgyssuro tan waradwydd yr annuwiol.

1. **P**A ham y rhoist y cŵn
 O'u tyn gadwynau'n rhydd?
 A pha'm y caiff eu swm
 I'm gwneud fel hyn yn brudd?
 Cadwyna'n glau'r uffernol griw,
 Ti yw fy Nuw byth i barhau.
- 2 Os rho'wd fy mhen i lawr
 I'r gelynion gael eu gwynn,
 Cosp am fy meiau mawr,
 Fy Nuw ei hun wnaeth hyn;
 Fe god i'r lan, cair gwel'd rhyw bryd
 Uwchlaw y byd, fy enaid gwan.
- 3 Ae ar ol i mi gael
 Fflangellau gan fy nhad,
 D'od yn bechadur gwael,
 A chwympo wrth ei dra'd,
 Fe dry y rhod, ar wddf y llu
 O elynion cry, caf roi fy nhroed.
- 4 'Nghaseion, byddwch brudd,
 Rhowch heibio'ch crechwen fawr,
 Arddelir fi ryw-ddydd,
 Er tlotted wyf yn awr;
 Du wyf pryd hyn, fe god y wawr
 Mewn munud awr ca'm gwisgo'n wyn.
- 5 Pe i'm herbyn cod'sai'r byd
 Yn un cyndeiriog gad,
 Dim dal'sai eu gwaith hwy'gyd
 O'm plaid pe buasai'm Tad:
 Nid felly 'nawr ond f' Arglwydd mae
 O ran fy mai yn fy nghuro 'lawr.

HYMN CCXII. [M. N.]

Galarus. (Broughton, 11)

Gweddi am amynedd.

- 1 **R**HO i mi amynedd i ddyodde' pob poen,
 A gwel'd mae rhagorfraint yw dilyn yr
 Oen,
 Duw, maddeu fy nghystudd, can's pechod a
 wnaeth
 I mi fod yr awrhon mewn gofid yn gaeth.
- 2 Ti guraist fy mhechod trwy gystudd i ma's,
 Dy wialen yn wastad sy'n ennyn fy ngras;
 Ni fedraf fi gerdded un droedfedd tu a'r ne'
 Nes teimlwy'i dy wialen yn nghadw i yn fy lle.
- 3 Na ofidia, fy enaid, llawenydd i ti,
 'Rwy'n gweled mae plentyn o briod wyf fi;
 Rwy'n barod i bechu yn erbyn y ne',
 Ond parod yw'm Harglwydd i'm curo i dre'.
- 4 Os croes fydd yn bwysig, fe'm cynnal i'r lan,
 Fe gymmer ei hunan (gwel nad wyf ond gwan)
 Ymla'n ar ei ysgwyddau (b'le ceffir ei ail?)
 Caiff glod pan darfyddo y ddaear a'r haul.

~~~~~

HYMN CCXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Devotion 10, 8.)

Llawenhau mewn gobaith o rydd-did.

- 1 **Y** MAE
 Fy enaid bach am lawenhau,
 Wrth geisio ar fyrder gredu cai
 I'm llwyr ryddhau o'r pydew hyn,
 A gwel'd yr haul ddysglairwen haf
 Yn tywynnu'n braf tros Sion fryn.

2 O bra'!

Wel, dyma'r flwyddyn hyfryd ca'
I dorri holl gloiadau'r ia,
A thoddi'r eira oedd yma 'rioed ;
Wrth feddwl hyn fy enaid mae
Am lawenhau 'nawr cyn ei dd'od.

3 Pa le

Mae'm henaid wedi myn'd o dre?
Oes cyngair rhwng rhyw beth ag e'?
Tu yma'r ne' 'does dim wna ei fodd ;
Ac etto ymdreiglo 'rwyf yn sal
Mewn gwagedd gwa'l nis gwn pa fodd.

4 'Rwy'n byw

Yn awr yn mhlith dyeithrol ryw
Gelymol iawn i ras fy Nuw ;
O Arglwydd, clyw fy ngweddi'n frau ;
'Ddiwrth drothwy'r ne' nid â fy nhro'd.
Nes i ti ddodd i'm llwyr-ryddhau.

~~~~~

HYMN CCXIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (James's)

Ehediad yr enaid.

1 **F** FARWEL mi âf yn mla'n i'r wlad,
Lle mae fy Nhad yn trigo,
Yn mhlith myrddiynau rify gwlith;
A gwynfyd fyth fai yno!

2 Mi ddringa i'r lan, can's uchel fry
Mai'r hyn wyf fi'n ei geisio ;
Gadawai'r byd o'm hol heb lai,
Yn wastod mae'n fy rhwystro.

3 B'le tro'i fy wyneb, Arglwydd cu,
Ond attat ti dy hunan?
Pob peth gweledig thal e' ddim
Ond gwneuthur i mi ruddfan.

- 4 Gad i mi lechu yn dy gol,
A n'ad fi'n ol oddiyno,
Ac yn y clwyfau dyfnion wnaed
O fewn dy draed a'th ddwylo.
- 5 Gyfeillion, beth allwch wneud im' ?
'Does gennych ddim cyssuron;
Fy serch sydd mwy am fyn'd yn mhell
Ar bethau gwell yn gysson.
- 6 Amryw o'm ffryns sy ar ben eu taith,
Mewn newydd iaith yn canu,
Pwy bleser sy yma i mi mwy ?
Dwg fi attynt hwy i fynu.
- 7 O dewch i mewn, mae etto le
O fewn y nef yn barod,
Canys anfeidrol yw ei ras,
Ni all pechod cas ei orfod.

HYMN CCXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (James's)

Yr ail ran.

- 1 **T**U yw fy Ngrym, fy Nghraig, a'm Twr,
Fy Noddfa siwr o ymwared,
Fy nrygu mae, yn ngallu pwy ?
Ynot' yr wy'n ymddiried.
- 2 Fy hedd, a'm cyssur oddi fry
Yn tarddu sy yn gyson;
Oni bae hyn, gan swn pob gwae
Llewygu wnai fy nghalon.
- 3 Oni bae'th fod yn fwy na'r byd,
A'i ddrygau 'gyd yn gysson,
Gan bechod foreu a phrydnawn
Dig'lonni wnawn yn union.

- 4 Fy nyddiau ddarfu fel y mwg
O'm golwg heb eu rhifo;
Ni's gwn gai wel'd cyn angau-lo's
Un dydd na nos fyn'd heibio
- 5 Castell wytti, twr cadarn cry'
Yn nyddiau du caethiwed;
Dy enw, Iesu, 'n noddfa cawn
Cysurus iawn i'r gweiniaid.
- 6 Pan delo drygau rif y gwlith,
I mewn i blith dy bobol,
A'r ffwrn saith boethach, y pryd hyn
Ti fyddi yn y canol.

HYMN CCXVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Angel's Hymn.)

Adgyfodiad Crist.

- 1 **D**EWCH, gwelwch D'wsog nesoedd fawr
O radd i radd yn d'od i lawr
I groth y dda'r i esmwythau
Gweliau'r etholedig rai.
- 2 'Nol gorwedd dro, fe ddaeth i'r lan,
Agorodd ddrws i mi oedd wan,
I adgyfodi a d'od i mas,
Er cadw'r porth gan angau glas.
- 3 Gwelwch fy Nuw, ne' i ddynol wedd,
Yn gorwedd obry yn ngwaelod bedd;
'Rwy'n gwybod fod fy Iesu'n Dduw
Pan codai ei hun o farw i fyw.
- 4 Poenau a gefaist yma i gyd,
Cynnefin â doluriau o hyd;
Fflangellwyd, hoeliwyd ti ar y pren,
I angau du crymaist dy ben.

- 5 Pwy ddrwg wna'r bedd a'r pryfed mân?
 Bu f' Arglwydd yno o fy mla'n;
 P'am ofnai'm henaïd fyn'd i'r lle
 Gorweddodd yno Frenin ne'?
- 6 Mae angeu wedi myn'd i ma's
 Nid yno 'nawr mae'n cadw ei blás,
 Can's dyna'r pryd y ca'dd fath glwy'
 Ni saif yn medd y seintiau mwy.
- 7 O'r holl allweddau 'speiliwyd ef
 'Sy'n caead ar bydewau'r bedd:
 Rhai'n, ac allweddau uffern ddu
 Sydd oll wrth wregys f' Arglwydd cu.*
- 8 Fy meiau mawrion oedd mor drwm,
 Neb ond fy Nuw a dalsai'r swm;
 Gwasgodd Greawdwr nefoedd faith
 I ddyfnder daear ar ei daith.

HYMN CCXVII. [M. N.]

Galarus, (Bethesda, 6, 8)

Gweddi am rydd-did o gaethiwed.

- 1 **R**WY'N dysgwyl, anwyl Dduw,
 Am waredigaeth lawn;
 Mor hapus fyddwn byw
 Yn unig hyn pe cawn;
 O dere'n glau, a chod i'r lan
 Fy enaid gwan sy'n llwfrhau.
- 2 O pledia troswyf fry,
 Cliria fi o flaen fy Nhad:
 Pwy ŵyr yn well nâ thi
 Anfeidrol werth dy wa'd?
 O cofia'th lef, pan ar y groes
 Tan chwerwa'r loes, yn nghanol ne'.
 RHAN III. X

- 3 O dysg fi gleimio rhan
 I ragorfreintiau'th wa'd,
 A phan bwyf fwyaf gwan,
 I lefain "Abba Dad!"
 Na'd gwmmwl du gysgodi byth
 Tra ynof chwyth a'r hyfryd wlad.
- 4 Mae'r Aiphtiaid yn eu nherth
 Yn gyrru 'mlaen o hyd,
 A'r bryniau mawrion serth
 Yn cauad arna'i 'nghyd;
 Trwy'r dyfroedd du gwawried y dydd
 Gael ffordd yn rhydd i'r Ganaan fry.

~~~~~

HYMN CCXVIII. [M.H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Crist cadernid y Cristion.

- 1 **A**R dy enw di, Creawdwr byd,
 'Rwy'n rhoi f' ymddiried oll ei gyd;
 Rhyfedd mor wan wyf ddydd a nos
 'Dwy'n gwel'd dim gallu ond ar y gro's.
- 2 'Rwy'n griddfan eisiau rhoddi mhwys
 Ar Frenin nefoedd tan ei grwys,
 A gwel'd fy Nuw, sy'n llanw'r ne',
 Yn talu'r dyled yn fy lle.
- 3 Deffro, fy ffydd, rho afael gref
 A'th freichiau'n dynn am dano ef,
 Er ofnau fyrdd, na âd e'n rhydd,
 Tr'o yn dy freichiau cari'r dydd,
- 4 Dyma fi, Iesu, fel yr wy',
 Cuddia fi yn dy nefol glwy';
 Can's dyna'r graig y gwna i fy nyth;
 Does neb yn ofni yno byth.
- 5 Tyr'd, angeu, 'mlaen â'th gleddyf llym,
 Tra yn Iesu bwyf nid ofna'i ddim,

Y cnawd, a satan, pechod cry',
Yn nghlwyfau'r Iesu conc'ra'i chwi.

- 6 Gad i mi, Iesu, ddydd a nos,
I dreulio'm hamser tan dy gro's:
'Does gyflwr arall tan y ne',
I'r ofnog rai yn addas le.

HYMN CCXIX. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Hiraeth yr enaid am Dduw.

- 1 **G**WEL aruai 'r meddyg, lawer clwy',
O'm traed i'm coryn, gwaedu 'rwy';
Fe'm 'speiliwyd, do, o'r gwisgoeddd hardd,
Fel fy rhieni yn yr ardd.
- 2 Deffro, fy ffydd, derchafa'th ben
I fynu tua'r nesoedd wen;
Gwel fy ngwrthrychau hardd a gwiw
I'w caru'n anwyl tra fe'ch byw.
- 3 A rhinwedd sugna 'lawr o'r ne';
Rho f' holl rasusau yn eu lle;
Gwna im' wel'd heddd, a gwel'd fy mai,
I wir alaru a llawenhau.
- 4 Pa bynna' radd ge's gynt o ras,
Faint bynna' gollais innau o'r ma's,
Rho im' a gollais, rho yn lân
Radd at fu gennu' fwya' o'r bla'n.
- 5 'Rwy'n blino 'mado â fy Nuw
Byw hebost' dim ond trallod-yw;
Cyssuron creaduriaid mae
Rhyw ddirfawr boen wrth eu mwynhau.
- 6 Yn ol 'rwy'n d'od, ti wyddost p'am,
Rhaid im' gael nerth, a nerth bob cam;

D'wed air dy fod, mi credaf byth
Yn well na gwrthgiliadau chwyth.

- 7 Ni allaf ddweud, er lleied grym,
Nad wyt ti etto'n perthyn im';
Pe credwn, llwfrhawn dy fod
Yn elyn im' ac felly 'rio'd.
- 8 Ond 'maflyd ynot' wyf o draw;
O na bae gryfder yn fy llaw,
I'th ddala o hyd, a'th ddwyn bob cam
O dwrf y byd i dŷ fy mam.

HYMN CCXX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11)

Rhad ras.

- 1 **Y**N rhad y mae'n dyfod bob bendith a
dawn,
Fy mwrdd yn gyfoethog, a'm cwppan yn
llawn,
A gwisg i'm cynnesu, fy annedd a'm tân,
Fy einioes a'm iechyd 'ddiwrth f' Arglwydd
y ma'n.
- 2 Yr awyr sy'n dyfod o artre' fy Ner,
A'r dyfroedd i yfed yn mhell uwch y ser,
Y tân o'r wybrenau, y moroedd, a'r tir
Sy'n d'od o rad gariad fy Arglwydd yn wir.
- 3 Ond mwy nâ'r bendithion tymhorol gerllaw
Yw'r rhai sydd yn perthyn i'r amser a ddaw;
Yn rhad a ddechreuwyd cyn amser erio'd,
A beri'n rhad etto tr'o nefoedd yn bod.
- 4 Yn rhad yr etholwyd (p'am, Arglwydd, myfi?)
Draw yn nhrag'wyddoldeb yn nghwnsely Tri;
Yn rhad i'm dwysbigwyd; datguddiwyd yn
rhad
Mae tros fy anwiredd y collwyd y gwa'd.

5 Yn rhad 'rwy'n cael manna, a'r dyfroedd dibrin
 O ffynnon y bywyd yn rhad 'rwy'n cael hyn;
 Yn rhad y ca'i gerdded y siwrnai sy faith;
 Yn rhad y ca'i ganu ar ddiwedd fy nhaith.

HYMN CCXXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8)

Pererindod.

- 1 **F**Y Nuw, rho'r manna fry
 I'm bwydo i ar fy nhaith.
 A'm nerthu i'r tiroedd sy
 Yn llifo o fêl a llaeth.
 Agor y Graig, doed allan ddw'r
 Gloyw distwr o hâd y wraig.
- 2 Ffarwel i'r Aiphtiaidd dir,
 A'i degwch oll o'r bron,
 Dechreuais siwrnai yn wir
 I maes o'r Gosen hon;
 'Does yma i gael yn mhlith y criw
 Annuwiol ryw ond pethau gwael.
- 3 Mi wela draw trwy ffydd
 Ryw ragorfreintiau mawr,
 Mor sicr im' ryw ddydd
 A phe baent i mi'n awr,
 Ond moroedd sy, a m'nyddau maith
 Ar hyd y daith rhyngw'i â hi.
- 4 Iorddonen saif yn serth,
 A'r creigydd hyllt yn ddau,
 Ac angel mawr ei nerth
 A'm dwg i'r lan yn frau;
 Brenhinoedd hy' trwy dy allu mawr
 A gwymp i'r llawr o'r bron yn llu.

HYMN CCXXII. [M.C.]

Galarus. (St. John).

Gweddi am nerth i goncwero.

- 1 **M**EWN Aipht heb nemmawr oleu'r dydd
 Fy enaid sydd yn trigo,
 Dwg fi yn mlaen o'r tiroedd caeth,
 At fêl a llaeth yn llifo.
- 2 Gwna waelod môr fel gwastad dir,
 A'r dw'r fel mur cadarna',
 O bobtu'n gylch yn aros, doed
 Trwy'r dyfroedd droed y gwanna'.
- 3 Dyfetha'r g'lynion dewrion dig
 Sy'n ffyrnig yn fy nilyn;
 Crynhoed y dyfroedd mawr ynghyd
 Cyflawna'th lid i'w herbyn.
- 4 O gad dy angel fyn'd o'm bla'n
 A'r golofn dân i'm g'leuo,
 Yn gwmwl tywyll rhyngw'i' cai
 A Phar'o mae'n fy mlino.
- 5 Gad 'ynt fy nghlywed 'maes o law
 Yr ochor draw yn canu,
 A phawb i wel'd y myrdd dirif
 'Lawr tan y llif yn boddi.
- 6 O galw'r tywod mân ynghyd,
 'Dywallt eu llid yn erbyn,
 A soddi olwynion mawr eu grym
 Yr hwn sydd im' yn elyn.

HYMN CCXXIII. [M. C.]

Galarus. (*Jerusalem streams*)*Dyoddefaint Crist.*

- 1 **E**I enaid doddodd gan y gwres,
Fel ffwrnes yn ei galon;
A'r chwys a'r gwaed yn ddafnau mawr
Yn cwmpo 'lawr yn gyson.
- 2 A dyma'r chwys, a dyma'r gwa'd
Sy'n rhoi iachad i'r cleifion;
O'i ystlys tardd yr afon bur
Sy'n dofi cur y galon.
- 3 Fforddion oll, sefwch o'r trwch,
Yn awr edrychwch arno;
B'le ofid fel ein Harglwydd Ion
A glywsoch son am dano?
- 4 Ei apostolion, gwan eu ffydd,
Yn ngwres y dydd a gysgodd,
Un gronyn help o'r dda'r na'r ne',
Ac etto fe gongcwerodd.
- 5 Fe rodd' ffarwel pan ar y gro's
I'w fywyd, tros ei elynion;
'Nawr gwelwn uffern, da'r, a ne',
Yn mwrddro Brenin Sion.

~~~~~

HYMN CCXXIV. [M. C.]

Galarus. (*Walsal*)*Diystyru dyn a'i ddrygau.*

- 1 **T**I wyddost, Arglwydd, am gael ffydd,
Bob dydd 'rwy'n gwaeddi'n gyson;
Pe credu wnawn, er gwaetha' eu scil,
Nid ofnwn fil o elynion.

- 2 Pa beth yw dynion ond fel gwynt
A'u helynt yn myn'd heibio;
Pa'm rho'i fy mhwys ar beth mor wael
Sydd ar gael ei ddystriwio?
- 3 Pwy a w'radwyddwyd roddai fryd
A'i oglyd arnat', Arglwydd,
Rho'ist iddynt barch a chlod am hyn,
Ac enw yn dragywydd.
- 4 Gwan wyf erioed, a gwan o hyd,
A'r llesga' ei gyd o'm brodyr;
Os llewod creulon ddaw i'm cwrdd
O tyn di ffwrdd eu natur!
- 5 Mi rof fy maich oll ar dy war,
Mae'n gyfyng ar fy enaid;
Torr fy nghadwynau'n fuan, tro
Fi allan o gaethiwed.
- 6 Os collai'm henw yn y byd,
Fy ffryns eu gyd, a'm meddiant,
Gad i mi gael, 'nol darfod hyn,
I lechu yn dy haeddiant.
- 7 Mi gwympaf, Arglwydd, yn dy law,
Mi ddof gerllaw i lechu;
Gwell genni' o bawb tan nesoedd fry
Dy hun i ti fy nghospi:

~~~~~

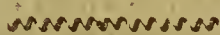
HYMN CCXXV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Timsbury)

Bendithio am drugareddau.

- 1 **B**ETH, Arglwydd, welaist ar fy llaw?
Pan tynaist f' ofnau 'bant, a'm braw;
P'am rho'ist im' nerth o'r nesoedd fry
I roi fy ngofal arnat ti?

- 2 Mil o fendithion, mil a mwy
I mi a ro'ist, nid iddynt hwy;
Dwy'n gwel'd o gylch im' o bob tu
Ond rhyw drugaredd i myfi.
- 3 Pob creadur arnai'n gwenu sy
Am mod mewn heddwch â thydi;
O'm holl gyfeillion yma 'nghyd
Tydi yw'r cyfaill goreu ei gyd.
- 4 Oll tanat ti mae'r rhai'n yn gwau,
Pob meddwl i ti'n ufuddhau;
A fynnost wnant, a llawer gwell
Na gweision caeth mewn gwledydd pell.
- 5 Yn iach i mi mae'th oerni a'th wres;
Dy fara sydd yn gwneud im' les;
Yr awyr, dw'r, pob peth o'r byd
Sydd yn gyfeillion i mi 'gyd.
- 6 Chwychwi greaduriaid o bob rhyw,
Rwy'n cyhoeddi 'maes mae da yw Duw
Im' yn mhob peth, ond llawer gwell
Am obaith llawn o'r Ganaan bell.
- 7 Hedd a maddenant i mi'n rhad,
A hyder llawn yn rhin y gwa'd,
I fentro'n hy' at orsedd Ner,
A lle yn barod uwch y ser.

HYMN CCXXVI. [M. H.]

Gorseleddus. (Warham)

Y Drindod.

- 1 **U**N wyt', fy Nuw, ac etto Tri,
Dirgelwch yn rhy fawr i mi;
Goguwch trag'wyddol felly'th gaer
Wedi'th ddatguddio yn dy air.
- 2 Pan cilio ffwrdd gysgodau'r hwyr,
A'r llen i'r llawr i'w rhwygo'n llwyr,

- Fe allai caer trwy lewyrch gwell
I ganfod mwy i'r dyfnder pell.
- 3 Fel d'wed dy air, fy nyled yw
Credy dy hanfod di, fy Nuw,
Anghofio'm rheswm, mae'n rhy wan,
Ni fedd ef nerth i'm tynau i'r lan.
- 4 Chwilio âg ef ddyfnderoedd 'rwy,
Ac etto ffaelu a myned trwy;
Rhy faith yw'r gwirioneddau fry
I'w gwybod, ond i'w credy sy.
- 5 Tad yn y Mâb, Mab yn y Tad,
Ac yr un wedd mae'r Ysbryd rhad;
Y man bo un y lleill y sy;
O rhyfedd Fod! can's Un yw Tri.
- 6 Y priodoliaethau maith diball
A gaer yn un, gaer yn y llall;
Fy Nhad, fy Iesu, a'r Ysbryd cun,
Sy Dduw, ni fedda'i etto ond Un.
- 7 A chan y drindod yma mae
Yr unig allu i'm iachau;
Tair swydd yn angenrheidiol sy
Cyn gallu'm dwyn i'r nefoedd fry.
- 8 Roedd rhaid fy newis gan y Tad,
A Iesu farw trosy'n rhad;
A'r Ysbryd i gymmwysu 'gyd
Ei iechydwriaeth werthfawr ddrud.

~~~~~
HYMN CCXXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Messia)

Crist yn ateb y cysgodau, Arch Noah, Isaac, Jacob, Yscol Jacob, Job, Joseph.

- 1 **T**YDI yw'm harch, pan gwlawio'r nef
Mi goda'm llef hyd attat;
O fewn dy glwyfau cuddia'i mhen
Nes do'd i ben Ararat.

- 2 Caf ganu'th fawl, pan uwcha'r dw'r,
Heb ofni stwr creadur,
Ynot' yr eirth a'r llewod cawn
Yn wirion iawn eu nhatur.
- 3 Fy Isaac yw, collodd ei wa'd
Trwy law ei Dad anwyla',
Heb rwgnach dim i ddyodde' poen
Mwy nâg yw'r oen i'r lladdfa.
- 4 Ein Jacob mawr, plediodd â'm Duw
Nes cael pob rhyw 'ddewidion,
I'w fintoedd maith i dd'od bob rhan
Yn rhydd o tan elynion.
- 5 Efe yw'r ysgol gadarn fawr
O ddyfnder llawr i'r nefoedd;
Angylion yn tramwyo wrth raid
I fod o blaid ei bobloedd.
- 6 Efe yw'r Job, ddyoddefodd wae
Oddiwrth y rhai a'i carai,
Cystuddiau mawrion, fel yr oen,
Oedd fwy eu peen nâg angau.
- 7 Collodd ei blant, a'i dda bob rhan
Yn Eden pan y temtiwyd;
Ond rhai'n a mwy i ddwyn i'r ne'
'Nawr iddo fe a roddwyd.
- 8 Efe yw'r Joseph ffrynd ei dad,
Fu yn nghanol gwlad yr Aiphthiaid,
A werthwyd gan ei frodyr draw
O'u bodd i law'r Midianiaid.
- 9 Carcharwyd yn y dywyll wlad,
Fe ro'wd ei dra'd mewn cyffion;
O'r carchar dwfn daeth i ma's
I balas Brenin Sion.
- 10 Fe ddwg ei frodyr mewn mawr'stad
I maes o'r wlad newynllyd,
At ei drysorau mawrion iawn
Sy'n llawn o fara'r bywyd.

Moses cysgod Crist.

1 **Y** MOSES mawr o'r Aipht fe'm dwg,
Fu yn nghanol mwg a th'ranau
Ar Sinai fryn o flaen y Tad
Yn colli ei wa'd yn ddafnau.

2 Pan gwnaethom lo, dadrysodd lid,
Rhag cael eu gyd ein difa;
Cyn collom wlad, ei hun se â
'N'athema, Maranatha.

3 A'i wialen mae e'n torri'r dw'r,
Yn bentwr saf i fynu:
Pan delo'r Aiphtiaid ar ei ol,
Fe'u taro 'nol i'w boddi.

4 Rhydd ddeddfau cywir idd' ei had,
A chan y Tad y dysgodd;
A'r teidiau i ddysgu'r plant bob oes
Fel 'parent yn oes oesoedd.

5 Egyr y graig, daw ffrydiau mwy
Llifeiriol trwy'r anialwch;
A'n canlyn wna'r afonydd pur
Digymmar wir ddiddanwch.

6 Dwg fanna 'lawr, pan delo trai
Am does ar rai newynllyd;
Try ddyfroedd Mara i bob gwr
'R un flas â dw'r y bywyd.

*Melcisedec, Gideon, Sampson, Elias, cysgodau o
Grist.*

1 **M**ELCISEDEC ein brenin cawn
Sy ar Salem lawn o heddwch,
Brenin cyfiawnder hefyd yw
Sy'n dwyn pob rhyw ddiddanwch.

2 Heb dad o'r dda'r, na mam o'r ne';
Na dechreu dyddiau bywyd,
Na diwedd oes, anfeidrol Dduw
Trag'wyddol yw f' Anwylyd.

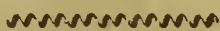
- 3 Trag'wyddol archoffeiriad mae
 'N bendithio rhai sy'n ffyddlon;
 Dwg fara a gwin pur yw'n ddi-drai,
 I Abra'm a'i 'difeddion.
- 4 Efe yw Gideon mawr ei rym
 A weithiodd in' ymwarded,
 'Nol bod mewn cystudd mawr a braw
 Yn hir tan law'r Midianiaid.
- 5 Efe yw Samson cadarn cry'
 A laddodd lu'r Philistiaid;
 Wrth hynny fe ddyoddefodd lo's
 Ddi-gymmar tros ei ddefaid.
- 6 Elias yw, gym'rwyd o'i fodd
 I mewn i'r neso'dd ganned;
 Mwy gogoneddus caiff E' fod
 Ryw ddydd i dd'od i wared.

Dafydd, Solomon, &c.

- 1 **E**FE yw'r Brenin Dafydd bra'
 Gaiff goron a chasineb;
 Y gadair freiniol cadw wna'
 Hyd eitha' trag'wyddoldeb.
- 2 Yr amddiffynfa fawr bob rhan,
 Fu 'nghadw gan elynion,
 A dyrr E' 'lawr, ag yma bydd
 Wych deml fynydd Sion.
- 3 Rhyfelwr mawr yw Ef erio'd,
 Myrddiynau god i'w erbyn;
 Ond Ammon, Edom cwympto wna,
 A Midian a Philistin.
- 4 Efe yw Selyf Brenin hedd,
 Ac ar ei wedd mae beunydd.
 Yn edrych filoedd isel drem
 O ferched Salem newydd.

- 5 Tywysog hedd, o'i flaen ni sa'
Na Midian, na Philistin :
'Faidd Moab, Ammon, Siria draw
I godi llaw i'w erbyn.
- 6 O aur fe leinw Salem lân
Fel graian mân afonydd ;
Trysorau i'w blant sy ganddo yn 'stor
Fwy nâg fedd môr na mynydd :
- 7 Rhydd i bob un ei darian aur,
A'i fwcled gaer yn daclus ;
A rhai'n yn cael eu cadw fry
Yn nghoedwig dŷ Libanus.
- 8 Fe ddwg ei wraig o'r Aipht dir sych
I balas gwych un ufudd,
Nid ifori, neu aur Ophir pell,
Ond llawer gwell ei ddefnydd.
- 9 Efe yw Jonathan y saint
Sy'n rhoddi'r fraint i'w frodyr,
Sef teyrnas nefoedd wen ei gyd
Rydd 'ynt ryw bryd yn sicr.
- 10 Safedd yn hy' o flaen y Tad,
Gan golli gwa'd ei galon ;
Trwy'i galon aeth y waywffion 'gry'
Er achub ei gyfeillion.
- 11 Efe yw'r ddinas gadarn sy
Yn noddfa i'r llofruddion ;
Ac yn ei ystlys lloches sydd
Rhag y dialydd creulon.
- 12 Yr arch yw sy'n y deml fry
Hardd rhwng y llu o angylion ;
A'r rhai'n yn troi eu hwynebau 'lawr
I wel'd ei fawr ddirgelion.
- 13 Yn gynnwysedig ynddo caer
Y crochan aur a'r manna ;

- Y pererinion cânt o'r trwch
Yn yr anialwch wleda.
- 14 Llyfr y gyfraith gaer o'i fron
Yn gyson yn yr Iesu;
A'r wialen sydd yn flodau gwyn,
Ac hefyd yn fflangellu.
- 15 Ynddo mae ennaint gwerthfawr pur,
Yn nghadw i'r gwir grediniol,
Dywalltwyd arno ei hun o'r nen
Rydd ynte' ar ben ei bobl.
- 16 Efe yw'r sarph ar drosol crwn,
Iachaiſſ yr hwn a'gredo;
Fe laesa'r chwydd, o'r nef caiff hawl;
Gwynfyd y sawl edrycho!
- 17 Ymanna gwyn, bwyd meibion Duw,
Myrdd o bob rhyw ddiddanwch,
I lonni Israel ar eu taith
O fewn y maith anialwch.
- 18 Môr prês wyt ti sy'n llawn o ddw'r
Ac yma yn siwr mi ymolchaf;
Gwyn fyddaf mwy, caf fyn'd heb ble
I mewn i'r lle sancteiddiaf.

HYMN CCXXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Gorfoleddu mewn hyder o fuddugoliaeth.

- 1 **F**Y enaid, gwel i ben Calfaria
Draw rhyfeddod mwya' erioed,
Creawdlwr nefoedd wen yn marw,
A'r ddraig yn trengu tan ei droed;
My glywa lais yn awr, dybygwn,
O agor byrth y ddinas fry;
Fy enaid, cân, fe ddarfu ofn,
Prynwyd nefoedd wen i mi.

- 2 Tyr'd i fynu o'r anialwch,
 Wedi aros yna yn hir,
 Swpiauw grawnwin mawrion addfed
 Sy'n dy aros yn y tir;
 Brysia i ryfel, gwisg dy arfau,
 Cymmer galon, mentra 'mla'n,
 Y ffordd ni's colli, mae'n dy arwain
 Gwmmwl niwl a cholofn dân.
- 3 Ni all Amalec na Moab,
 'Nghyd â'r holl elynion hy',
 Wneuthur niwaid im', tra cadwyf
 'N agos at dy babell di;
 Tan y cwmmwl mi arosaf,
 Yno hefyd bydd fy nyth,
 Nes cael trigo mewn llawenydd
 Yn y wlad a bery byth.
- 4 Tro fy nghefn ar yr Aiphtiaid,
 Welais ond eu gwaetha' 'rioed;
 Sathru f' Arglwydd, a'i ogoniant,
 Fel y glaswellt tan eu troed;
 Dydd sy'n dyfod, daw ar fyrder,
 Gwelant hwy fy Mrenin fry,
 Cymmylau'r nef yn gerbyd iddo,
 'R haul a'r lloer yn bellen ddu.
- 5 Gwnes y dewis goreu wnaethpwyd,
 Dewis Brénin nefoedd wen
 Yn Dad, yn Briod, ac yn Gyfaill,
 Yn Frawd, yn Geidwad, ac yn Ben;
 Cyfoeth mawr di-drai di-fesur
 Sydd yn nghadw i mi'n 'stor,
 A bendithion oll, pe rhifid
 Megis tywod mân y môr.

HYMN CCXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Am y greadigaeth.

- 1 **I**ESU ydyw fy Nghreawdwr,
 Creawdwr uffern, da'r, a ne',
 Y Cwbwl hefyd oll a wnaethpwyd
 Er gogoniant iddo fe;
 Ynddo'r cyfan sydd yn sefyll,
 Ei fysedd yn eu cynnal sy,
 Fy enaid, dyma'r un a hoeliwyd
 Draw ar fynydd Calfari.
- 2 Er mor rhyfedd ydoedd rhoddi
 I fydoedd dirifedi fod,
 Rhyfeddodau'r Aipht a Soan,
 Yn nghyd a glywodd clust erio'd;
 Hyn ei gyd sydd yn diflannu,
 Can's mwy rhyfeddod wel'd e' fry
 Ar y pren yn dyodde' ei hoelio
 Draw ar fynydd Calfari.
- 3 Angelion pur sy o gylch ei orsedd
 Yn gwisgo g'leuni fel y wawr,
 Yr hwn a'ch gwisgodd â'r fath harddwch
 Ac 'ych yn ei addoli 'nawr,
 Cig a gwaed a gym'rodd arno,
 Fel gall'ai gyd-ymdeimlo â ni;
 Er mae gwrthdrych eich addoliad
 A fu farw ar Galfari.
- 4 Yr awyr gou ddi-fesur lydan,
 A'th gopa cuwch a'r nefoedd sy,
 Bydoedd o faintioli ofnadwy
 Sy'n amgylchu yn dy fru;
 Yr hwn â'i air wnaeth dy adeilad,
 A'i fysedd all dy fesur di,
 Drowd mewn cadach yn y preseb,
 Ac fu farw ar Galfari.

- 5 'R aneirif ser sydd yn dysgleirio
 Yn nghanol y tywyllwch du,
 Mae ynoch for o dân berwedig,
 Er mor fach i'n golwg ni;
 'R hwn ryw oesoedd cyn eich ennyn,
 A bery pan diffoddoch chwi,
 Fu'n Nazareth yn wael ei gyflwr,
 Ac fu farw ar Galfari.
- 6 Chwi blanedau o adenydd cyflym
 Sy'n teithio'n brysur foreu a hwyr,
 Fil filiynau o fesurau,
 Yn cadw'r amser oll yn llwyr;
 'R hwn a'i fraich a'ch gyrrodd gynta'
 Uwch eich llwybr wnaeth ei dŷ,
 Ga's ei erlid yma yn faban,
 Ac fu farw ar Galfari
- 7 Ti haul y ffynnon fawr ddiysbydd
 O leuni, cyssur, gwres, a than,
 Sy'n danfon dydd o ddautu'r ddaear,
 Bywyd myrdd o lysiau mân;
 'R hwn a'th lanwodd o oleuni,
 Na ellir edrych ar dy wedd,
 Ymddihattrodd o'i ogoniant,
 Gorwedd wnaeth yn ngwaelod bedd.
- 8 Y lloer sy 'mhlith y ser sy'n rhodio
 Yn g'leuo mwy nâ hwynt eu gyd,
 Y môr sy'n teithio wrth dy amser,
 Ti guddi'th wyneb ambell bryd;
 'R hwn rodd' dy oleuni oddiwrth yr haulwen,
 Ei lewyrch o hono ei hun y sy;
 'Clips a redodd tros ei harddwch
 Pan fu farw ar Galfari.
- 9 Chwi daranau yn y cwmwl
 Pygddu yn ymderfysgu sydd,
 Yn crynu'r nef a'r dda'r o tanom,
 Fel yn bygwth barn a fydd;

'R hwn wnaeth ich' ddychrynu dynion,
 A gallu ich' i ruo yn llyn
 Ei hun a lefodd yn y preseb,
 Llefodd ar Galfaria fryn.

10 Chwi felld cynddeiriog sydd yn tannu
 Yn llen o dân trwy'r nef ei gyd,
 Ro'dd drigfa pechod gynt yn ulw,
 Ac o'r diwedd lysg y byd ;
 'R hwn eich 'nynnodd ac yn pery
 I'ch lladd, neu ynte safio sy
 'Ro'dd' ei Berson gogoneddus
 Gael ei hoelio ar Galfari.

11 Chwi demhestloedd sydd yn dangos
 Eitha' gwaelod moroedd mawr,
 Briwio llongau'n erbyn creigydd,
 Taflu'r derŵydd serth i lawr ;
 Yr hwn rydd ffrwyn yn safn y demhestl,
 Yn marchog ar y gwyntoedd fry,
 Fel yr oen, yr aeth i'r lladdfa
 Tros ein beiau ar Galfari.

12 Chwi gymmylau sydd yn hongian
 Yn yr awyr denau fry,
 Weithiau'n gwneud i'r ddaear darddu,
 Weithiau'n pydru ei ffrwythau sy ;
 Yn chwer'der ei enaid bu'n ymddifad
 O'r presenoldeb tadol fry,
 Wrth grymmu ei ben i lawr a marw
 Draw ar fynydd Calfari.

13 Ti wres sy'n gwneud i'r ddaear losgi ;
 Ti oerni sy'n ei rhwymo hi yn un,
 Wrth gymmysg yn gwneud tymmor hyfryd
 (Rhy greulon ar eich penau'ch hun :)
 Rheolwr mawr yr holl greadigaeth
 Mewn tŷ o glai yr amser bu
 Ddyoddefodd eitha' gwres digofaint
 Draw ar fynydd Calfari.

HYMN CCXXX. [M. C.]

Galarus. (St. John)

Golwg ar lesgeidd.

- 1 **D**ARFU fy nerth, 'rwy'n llwfrhau;
Yn dy allu mae f' ymddiried,
Nerth mawr difesur, fel y môr,
Gennit' sy'n 'stor i'r gweiniaid
- 2 Mi glywais it' yn mrig yr hwyr
I roddi llwyr faddeuant
Mewn oesoedd gynt; a ddarfu 'nawr
Gyflawnder mawr dy haeddiant?
- 3 Ti'm tynnaist L o ganol tân,
A mi o'r bla'n yn ofni;
Gwna hynny etto 'r funud hon,
Mae f' enaid bron a threngu.
- 4 Rho im' ysbryd Caleb fel o'r blaen
I fentro 'mlaen i ryfel;
Na phrisiwyf ronyn er dy fwyn
P'un wneir a dwyn fy hoedl.
- 5 Dysg fi i 'nabod angeu llym,
Heb ofui ei rym yn taro,
I fentro 'mlaen, heb fod yn wan,
I'w wyneb pan y delo.
- 6 Bydd coffa am danat yn mhob man
I godi'r gwan i fynu;
Eu calonau yn demlau i ti cair
Sy wrth dy air yn crynu.

HYMN CCXXXI. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Teimlad o wendid.

- 1 **G**WRTHGILIAIS, do, oddi wrthyt' Ner,
Addolais dduwiau rif y ser;
Er fy ymffrost yn fy nerth fy hun
Ce's wel'd nad oeddwn i ond dyn.

- 2 Mi wada'm hun, 'rwy'n gwel'd fy ngrym,
A'm holl fwriadau'n myn'd yn ddim,
Yr amser ddaeth i fyn'd i ma's
I ymdroi a gorphwys yn dy ras.
- 3 Dysgwyl yr wyf, a meddwl bod
Yn fil mwy cywir wrth dy dro'd;
Ond ofni 'rwy'n lle bod yn well
Fy mod yn crwydro i ryw le 'mhell.
- 4 B'le mae fy hawl? p'am byddai'n llyn!
Cof i mi'th ddewis di cyn hyn;
Priodas wna'wd, cair gwel'd ryw bryd
A bery'n hwy na pharo'r byd.
- 5 Pa hyd caiff g'lynion grwydro 'ma's
A chwmpo yn fintai ar fy ngras;
Ond y mae Jubil fod ryw ddydd
I swnio'r cyrn wrth fyn'd yn rhydd.
- 6 Pwy wyddai fod fath dorfi ma's
O elynion du i ddifa'm gras
Ddeallais i ddim filwr gwan
Fod rhwyd gan satan yn mhob man.

HYMN CCXXXII. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

Cwyp.

- 1 **D**'WED, Arglwydd, p'am caiff pechod cas
Fel hyn i sathru ar fy ngras?
A'm rhoddi 'lawr tan draed pob gradd
Fel un fuasai newydd-ladd.
- 2 Tan draed mi af, dyma fy lle;
Pwy bechodd fwy yn erbyn ne'?
'Rwy yn ei wel'd yn rhyfedd fraint
I fod yn lleiaf un o'r saint.

- 3 Pa beth yw'r matter, dywed im',
Pa fodd 'rwy wedi colli ngrym?
Ai wanach wanach wyf yn myn'd
Ond wyt ti fyth yn para'n ffrynd?
- 4 Diffygio wnes o eisiau grym,
A sicr yw na feddai ddim,
Collais y dydd, mi ilda mwy
On' roddi di i'm gelyn glwy'.
- 5 Mae cywilydd arnai geisio gras,
Na m'ddeuant fyth o hyn i ma's,
Nid dyma'r ffordd i fyn'd yn rhydd,
Attat' tro f' wyneb ar fath ddydd.
- 6 Mae nghalon galed fel y plwm,
Neu'r garreg adamantaid drwm:
O n'âd fi anobeithio'n lân.
Y caiff ei thoddi yn y tân.
- 7 Help bellach, Arglwydd, attat ti
Yn unig daw fy enaid cu;
Yr wyf fi'n credu bod dy ras
Yn llawer mwy na phechod cas.

HYMN CCXXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Gras a dedwyddwch yn Nghrist.

- 1 **N**ID fy nef yw ar y ddaear,
Pe goreu man tân gwmpas haul:
Fy nef yw tawel bresenoldeb
Wyneb siriol Adda'r ail;
Gwena arnai Arglwydd grasol,
Gwaedda'i allan, digon yw;
Yna 'nghanol cyfyngderau
Fyth yn llawen bydda'i byw.

- 2 'R wybr faith sy'n llawen fydoedd,
 Etto seren un ni fedd;
 Er mor fuan maent yn 'hedeg,
 Hed mor gynted a dy hedd;
 Myrdd weddiau a wrandewaist
 (Can's mor barod yw dy ras)
 Yn y funud gynta' eu lluniwyd
 Cyn eu d'od o'r geauau 'ma's.
- 3 Môr sydd ynot' o fendithion,
 Heb waelodion iddo'n bod,
 Y mae'n llanw 'mlaen bob munud,
 Nid oes diwedd ar dy glod;
 Dy enw beunydd sy'n helaethu
 Beunydd yn ymdaenu 'maes;
 Bydd telynau yn canu iddo
 Fel rhifedi gwellt y maes.
- 4 Yn dy glwýfau y mae bywyd,
 Tyllau'r hoelion yw fy nyth;
 Ofna'i fyd, na chnawd, na phechod,
 Nag euogrwydd yno byth;
 Gwaed fy Mhriod wedi golli,
 Archoll fawr y waywffon
 Yw fy Nghraig a'm dinas noddfa
 Sicr ar y ddaear hon.
- 5 Yno boed fy mwyd a'm diod
 Tan ganghenau gwych y pren,
 Sydd â'i wreiddyn ar y ddaear,
 Ei frigau yn y nefoedd wen.
 Dyn a'r Duwdod ynddo'n trigo,
 Ffrwythau arno'n tyfu'n llawn,
 Cysgod tano i'r ffyddloniaid
 O foreu-ddydd hyd brydnawn.
- 6 Dedwydd ydyw'n berchen arnat',
 Dedwydd yfo o dy hedd,
 Gallant chwerthin fyth wrth weled
 Cyngair satan, angau, a'r bedd;

Bydd brenhinoedd mewn cadwynau
 Yn llechu yn isel tan eu traed:
 Hwyl ar ddeheu'r oen yn moli
 Wedi dod trwy rin y gwaed.

HYMN CCXXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Crist y trysor goreu.

- 1 **F**Y enaid, hed tua'th etifeddiaeth,
 Fy ngorddiwes tywyllwch mae;
 Nid oes rhifo ar flynyddau:
 'Nhrag'wyddoldeb sy'n nesau;
 Môr diderfyn heb ddim gwaelod,
 Gogledd, dwyrain yw, na de',
 Na rhif ar oesoedd at ei ddechreu,
 Nag eilwaith at ei ddiwedd e'.
- 2 Yno 'rwyf fi yn ymdeithio,
 Yno mae fy Mrenin mawr,
 Can goleuach nag yw'r danllwyth
 Yn disgleirio uwch y llawr.
 O pwy bleser! pwy ddifyrrwch
 A nigrifa yn y byd,
 Pan Emmanuel groeshoeliwyd
 Oll yn gyfan aeth a 'mryd?
- 3 Clywai lais gan bob rhyw raddau
 O'r creaduriaid mân eu gyd
 Mod i wedi aros gormod,
 Hepian llawer yn y byd;
 Gwisg dy aden, medd pob tafod
 Glywai'i tan yr awyr lân;
 Gormod hepian, mae'n ddiweddar
 Cyn it' ddechreu taro 'ma's.
- 4 Ffarwel bellach bob creadur;
 Chwi gewch weled hyn ryw bryd
 Medda'i drysor gwerthfawrocach
 Fil o weithiau nag yw'r byd.

Tu hwnt i'r bedd 'does mesur arno;
 Rhan o fewn fy nghalon mae:
 Ffynnon fawr ydyw ei wreiddyn,
 Fyth ni welir arni drai.

5 A welodd haul erioed wrth redeg
 Ei thro didefyn yn y ne',
 Neu yn y ser, neu ar y ddaear
 Wrthddrych tebyg iddo fe?
 A oes trysor, ond ei 'mofyn,
 Yn nyfnderoedd daear lân,
 I'r filfed ran, pan yn y clorian
 Bwysa Iesu Grist a'i ras?

6 F' enaid, taw; 'does dim trysorau,
 Na theganau ar y llawr,
 O India'r dwyrain i'r gorllewin,
 China ac Arabia fawr,
 A foddiona glust neu lygad,
 Neu arogliaid enaid trist,
 Neu ynte dal i gloddio am danynt,
 Ond yn mherchen Iesu Grist.

7 Nerth os caf, mi frysiaf mwyach
 'Fynu tua ngwlad fy hun,
 Lle mae Nuw yn gwisgo'n gyson
 Mewn gogoniant natur dyn.
 Na enwir i mi yn artre bellach
 Fangre arall ond y ne';
 Neb yn dad, na neb yn briod,
 Neb yn Arglwydd ond efe.

HYMN CCXXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Broad mead & Wales, 8, 6.)

Cyfiawnhad.

1 **P**E b'ai 'merawdwyr mwya'r byd,
 A blodau'r ddaear gron ei gyd
 I farw troswi'n un,

Rhy fach at faddeu 'mhechod yw,
Rhaid marw un ag sydd yn Dduw;
Darfydded haeddiant dyn.

2 Angylion nef 'baent yn eu plith,
A gwisgo cyrph o rif y gwlith,
A marw yn gyttun;
Rhy ysgafn yn y glorian f'ai
I bwyso'r ganfed ran o'm mai;
Darfydded son am ddyn.

3 Fry, fry'r cyfiawnder ddyry iawn
I'r holl ofynwyr sy i mi'n llawn,
A'u galw bob yr ŵn;
A fu tân hoelion gliria'r nef,
Un abal arall neb ond Ef;
Darfydded son am ddyn.

4 Er dyledswyddau rif y gwlith,
Neu yntau'r ser na rifir byth,
Mae pechod etto 'nglyn;
Yn berffaith eilwaith hwy pe cawn,
Dim i gyfiawnder at wneud iawn;
Darfydded son am ddyn.

5 Caw'd y lleiniau yn y bedd,
Fe adgyfododd Brenin hedd,
Gan gongc'ro angau ei hun.
Mewn cwmwl gwyn f' 'sgynodd Ef
I glirio llyfrau dua'r nef;
Darfydded son am ddyn.

6 'Nawr heddwch annherfynol sy
O gwrr i'r llall i'r nefoedd fry,
Priodoliaethau yn un;
Cyfiawnder llym yn llawenhau
Yn nghol trugaredd faith ddidrai;
Darfydded son am ddyn.

7 Mae'r pyrth yn agor, nef yn rhydd
I rai yn noethion tlodion sydd,
A gwisgoedd i bob un;

Y wisg a brynwyd gynt â gwaed,
A hoelion dur mewn dwylo a thraed;
Darfydded son am ddyn.

HYMN CCXXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle & Gilboa, 8, 7.)

Diwedd pob peth a nesaodd.

- 1 **Y** MAE'r haul-wen wedi blino
Teithio yn yr wybr las;
Daear drom yn mron diffygio
Borthi'r llysiau sy'n y ma's;
Mae'r planedau'n gwaeddu, diwedd;
Pob creadur yn ei ryw
Yn och'neidio am gael gweled
Gwir ddatguddiad meibion Duw.
- 2 Y mae'r oriau yn fy ngalw
'N ddyfal beunydd i bar'toi;
Tân yn do'd ar ddinas distryw,
Tua Soar i mi ffoi:
Arglwydd, 'mafel ynwi'n fuan,
Onid ê ni ddeuaf byth;
Tra fo'r tân yn llosgi Sodom
Yn y bryniau gwna fy nyth.
- 3 Angau'n llawen sydd o'i afael,
Beunydd cam yn pwyso 'mlaen;
Rhif fy esgyrn a'm haelodau
Tan ei allu 'rawrhon maen'
Pob gwthien fach o'i ochor
Y mae'n cloddio tan fy sail,
Gwelai'n cesio taro'r ergyd
Na raid taro fyth o'i ail.
- 4 Taro angau, ond yn gynta'
Edrych pwy sydd wrth fy nglin;
Alpha, Omega, Tad a welir
'Nawr yn gwisgo natur dyn:

Ar dy waith yn leffo attaf
 Idd'iw glwyfau'n union ffo;
 Ti ostyngir, ond cair gweled
 Pwy 'wyf finau ar fyr dro.

- 5 Wel ! ellyllon, 'rych yn deuog,
 Mil i chwi 'dwyf i ond un,
 Ond o f' ochor hyd yr eitha'
 Y mae Duw mewn natur dyn:
 'Does dim ofn, 'rwyn crechwennu,
 Nid yw angau ddim ond hûn
 I'r ffyddloniaid, er pwrpasodd
 Duw i wisgo natur dyn.

- 6 Cân, fy enaid, wrth ymadael
 A'r carchardŷ tywyll dû;
 Mor llawn o bysg ac ydyw'r moroedd
 O hadau pob rhyw glefyd sy:
 'Lawr â'r corph i ddyfnder daear,
 'Fynu, f' enaid, tua'r nen,
 'Rhaid i'm llwch, er maned ydyw,
 Godi etto i'r nefoedd wen.

HYMN CCXXXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Broad mead & Wales, 8, 6.)

Cwynp Eden, a chodiad Calfaria.

- 1 **Y**N Eden, cofiaf hynny byth,
 Bendithion gollais rif y gwlith:
 Syrthiodd fy nghoron wiw;
 Ond buddugoliaeth Calfari
 Ennillodd hon yn ol i mi,
 Mi gana' tra f'wi byw.
- 2 Ar Galfari yn ngwres y dydd
 Y ca'wd y Gwystl mawr yn rhydd,
 Trwy golli gwaed yn lli;
 'Nawr dim heb dalu, rhoddwyd iawn
 Nes cliro llyfrau'r nef yn llawn
 Heb ofyn dim i mi.

- 3 Ffydd! daccw'r man, a daccw'r pren
Yr hoeliwyd arno D'wsog nen;
Yn wirion yn fy lle;
Y ddraig a sigwyd gan yr un,
Can's clwyfwyd dau, congwerodd un,
A Iesu oedd efe.

HYMN CCXXXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Gras yn dechreu yn Jerusalem.

- 1 **P**RIOD y drag'wyddol hanfod
Welai'n hongian ar y pren,
Dyn a'r Duwdod ynddo'n trigo
'N barod grymmu lawr ei ben:
Gwelai, etto fwy rhyfeddod,
Yn ei wyneb angau loes;
Hedd yn rhedeg tros Galfaria
Fel yr afon tan y groes.

- 2 Er mae bychan yw ei dechreu,
Mae'n cynnyddu fyth i'r lan,
Cododd eisoes cuwch a'r fferrau,
At y gwddf daw yn man:
Cod nes ffaelu'n lân a'i rhydio,
Yna hi leinw'r ddaear gron;
Llawn o bysgod mawr a bychain,
'Fengyl heddwch ydyw hon.

HYMN CCXXXIX. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Crist yr unig Iachawdwr.

- 1 **T**ROSSEDDODD Adda pen bob dyn,
Teyrnasoedd angau ar bob un:
Deddf sydd heb obaith, lle ni fedd
I edifeirwch; nac i hedd.

- 2 A ffeindiwch chwi gerubiaid fry,
Seraphiaid ardderchoca' sy,
Le i ddamnio pechod drwg ei ryw,
A chadw'r euog ddyn yn fyw?
- 3 A feddwch nerth, pe oll ynghyd,
Iddyodde' pwys anfeidrol lid?
P'un felly gar druenus ddyn
Ac daw ef yn ei le fe ei hun?
- 4 Rhy drwm y gwaith, mae pawb yn fud
Trwy ganol nefoedd fawr eu gyd;
'Does ysbryd gogoneddus fry
O'r grym na'r cariad attom ni.
- 5 O ras di-drai, trueni dyn
Mab Duw gymmerodd arno ei hun;
Ar ffrwst o eitha'r nen y daeth,
A breichiau agored marw wnaeth.
- 6 Cyfiawnder friwiodd Dduw dan draed,
Gan fynnu iawn â Dwyfol waed;
Ca's deimlo angau gwaetha' ei glwy';
Ond ni all Sinai ei ofyn mwy.
- 7 O ryfedd waith! ti awyr fawr,
Tro dy aml lygaid yma lawr,
Rhyfedda gyda'r thronau fry
Y cariad mawr ar Galfari.

HYMN CCXL. [M. C.]

Gorfoleddus. (Suffolk)

Gogoniant Duw yn achubiad pechaduriaid:

- 1 **L**AWN yw, o Dad, y nefoedd wen,
A'r ddaearen o'th foliant;
Mil o arwyddion bob yr awr
Sy'n canu'th fawr ogoniant.
- 2 D'weud mai y ser â'u troion serth,
Dy scil a'th nerth yn rhyfedd:

Yn 'sgrifenedig ar bob awr
Y cair dy fawr amynedd.

- 3 Ond gwel'd dy ddyfais pan y cawn
At rai sydd lawn o bechod;
Cyfiawnder llym a gras ynghyd
Yn taro i gyd gyfarfod.
- 4 Sydd yn ein rhoi i foddi'n wir
Mewn cariad pur a syndod;
'R angylion fry o'r blaen ni ddaeth
I wel'd y fath ryfeddod.
- 5 O'th Dduwdod mawr ac yma cawn
Ryw hyfryd lawn agoriad;
Pwy fentra dd'weud, disgleiriach yw
Cyfiawnder Duw nâ'i gariad?
- 6 Pan tor'som gyfraith bur ein Tad,
Mab yn ei wa'd yn dadleu;
O'r fath ddirgelwch sy'n ei groes!
Fath rin sy o'i loes a'i boenau!
- 7 Yn awr mae ei ogoniant ef
Yn llanw nef y nesoedd;
Llu'r nef a ddysgodd ei enw mawr,
A'i ganu 'n awr yn gyhoedd.

HYMN CCXLI. [M.H.]

Gorfoleddus. (Green's)

Hiraeth am happusrwydd y nesoedd:

- 1 **O**ND ofer cesio gwynfyd llawn,
Can's gwynfyd perffaith byth ni's cawn,
Nes cyrraedd at ein Prynwr pur,
A sengu ar y sanctaidd dir.
- 2 'Does dim o gylch yr awyr fry,
Neu yntau o ddautu'r ddaear ddu,
Dim, fy enaid ddim lawenha ddyn,
Neu dal ei garu ond Duw ei hun.

- 3 Ond teimlo ei hedd a'i fywiol ras
Yw'r nefoedd sy ar ddaear las;
A'm nefoedd fyth yn nef y nef
Fydd edrych yn ei wyneb Ef.
- 4 Pa'm saif fy oriau draw mor bell,
Cyd o fy Nuw, a'm dinas well?
Hollted yr wybr fry uwch ben
I nodi'm ffordd i'r nefoedd wen.
- 5 Fy Nuw, torr y llinynau hyn
Sy 'nghadw i wrth y clai mor dynn;
Rhyw angel cryf, cymmered fi,
'Mestyned tua'r nefoedd fry.

HYMN CCXLII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Messia)

Pren y bywyd.

- 1 **P**REN bywiol sy'n y nefoedd fawr,
Ac hyd y llawr a'i gangau;
A ffrwythau'n pyngo arno'n llawn
Yn rhad prydnhawn a boreu.
- 2 Adar ein Duw, dewch ymagyd,
O eitha'r byd yn llawen;
Yn ei ganghenau cewch wneud nyth,
'Sychedwch fyth drachefn.
- 3 Aroglau yn diferu o'r nen,
Sy fyth o Bren y Bywyd;
Myrr, aloes, thus, a chasia gawn,
Yn werthfawr iawn a hyfryd.

BIWEDD YR ADELUIA.

CANIADAU,

Y RHAI SYDD AR Y

MOR O WYDR, &c.

I

FRENIN Y SAINT.

CAERFYRDDIN,

ARGRAHWYD GAN JONATHAN HARRIS, YN Y
PORTH-TYWYLL.

1811.

Rhai pennillion ar ystyriaethau y Llyfr hwn.

NI gansom am gystuddiau a chongcwest gwaed y gro's,
Ac ymladd, temtasiwnau, o'r bore hyd y nos;
Picellau'r ddraig ac angau, a dyfnder mawr y bedd,
Happusrwydd Merch y Brenin, o fewn i'r nefol wledd.

'Run peth a gansom yma, 'run iechydwrïaeth gu,
Ond in' gyweirio'n telyn nes i'r canïadau fry;
Ceisiasom ddilyn allwedd, eiriolaeth marwol glwy',
Ac ymffrost wedi golli, i harddu'r gân yn fwy.

Mae'r tafod yma'n profi o ddwfr y ffynnon fawr,
Pan byddo gorthrymderau yn curo cnawd i lawr;
Pan b'o euogrwydd pechod yn rhoddi'u ffydd tan draed^o
Tan grynu, etto'n nesu mae yma at y gwaed.

Fe genir yma, gredu, ac ofni yr un pryd,
Am nerth pleserau gweigion, a'u ffeiddio etto 'nghyd,
Am gongcwest ar elynion, ac eilwaith fel maent hwy,
Yn ddiarwybod rhyfedd yn rhoddi i ni glwy'.

Os ffaela'r gwan wrth ganu yr Aleluia o'r bla'n,
A rhoddi ei sw'n yn eon yn mhlith rhai llawn o dân;
Fe all y gwanna yma, a fo'n dymuno gras,
Heb wllithyn ar ei dafod i roddi ei sw'n i ma's.

CANIADAU, &c.

HYMN CCXLIII. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Gweddi.

- 1 **R**HO i mi wel'd mai ti yw'm hedd,
A llwyr ddifyrru ar dy wedd;
A chym'ryd d' eiriau gwerthfawr drud,
Yn unig bleser yn y byd.
- 2 Gad i mi gael dy Ysbryd pur,
Yn gyfaill yn yr anial dir;
Fel byddo dy holl Gyfraith lym,
Yn felus ac yn hyfryd im'.
- 3 Does le, mi wela i rannu mryd,
Un amser rhyngot ti a'r byd;
Cariadau eraill aeth yn ddim,
Dy hun cai fod yn briod im'.
- 4 Pan gwelech fi yn crymmu mhen,
At ryw wrthddrychau is y nen;
O dangos im' na thal yr un,
I'w garu fyth ond ti dy hun.
- 5 O cod fi o'r pydewau i'r lan,
A gwna fi'n gadarn pan b'wy'n wan;
A dangos i'r annuwiol ryw,
Na fedda, i gyfaill ond fy Nuw.
- 6 Na fydded i'r llifeiriant mawr,
I soddi'm henaid gwan i lawr;
Ac na chaed cystudd byth fy nhrin,
Heb ei gyfeillach ef ei hun.
- 7 Y stormwydd ag wy'n myned trwy,
Fe'i cas hwy hun yn llawer mwy;
Er gwaned wyf, ond yn ei rym,
Pe b'aent yn fwy nid ofnaf ddim.

HYMN CCXLIV. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Gweddi mewn cystudd.

- 1 **T**AN y don yr 'wyf yn llefain,
 Mae mynyddau ar fy mhen,
 Hân ar hân sydd o gymmylau
 Duon rhyngof fi a'r nen;
 Ni fydd rhan o'm cnawd na'm hysbryd,
 Tra fw'i yma fyth yn iach;
 Tyred Arglwydd a datguddia
 Dy hunan i mi ronyn bach.
- 2 Codi'm llygaid 'rwyf i fynu,
 Edrych beunydd tua'r nef,
 Felly 'rwyf yn treulio'r oriau,
 Dim ond dysgwyl wrtho Ef;
 Dagrau ac och'neidiau trymion,
 Yw fy mywyd yn y byd,
 Dim dybenion o riddfanau,
 Oni chaf wel'd dy wynebpryd.
- 3 Mae fy nghalon wedi gwywo,
 Fel y dda'r mewn sychder mawr,
 Pan na byddo cafod hyfryd,
 Yn dyferu arni lawr;
 Mae'm meddyliau i gyd mewn terfysg,
 Ac yn ddyrus iawn yn gwau,
 Nid oes dyben ar fy nghystudd,
 Ond yn unig dy fwynhau.
- 4 Ffynnon wyt o bob tosturi,
 Nid oes gwybod faint dy ras,
 Dy haelioni sydd yn cynnal,
 Pob peth dan yr awyr las;
 Dal fy ysbryd gwan i fynu,
 Edrych ar y bryniau mawr,
 Sydd yn pwyso ar fy nghalon,
 Ac yn ceisio'm doddi lawr.

- 5 Edrych ar y pair 'rw'i ynddo,
 Nad i'r fflamiau mawr eu grym,
 Sydd o'm cylch yn awr yn llosgi,
 Wneuthur drwg tragywyddol im';
 C'wilydd, gwarth, a chroesau trymion,
 Sydd yn curo arnai'n un,
 Ac nid oes a'm dal i fynu,
 Ond dy ysbryd di dy hun.

HYMN CCXLV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Duw a digon.

- 1 **O** AM nerth i dreulio'm dyddiau,
 Yn nghynteddoedd tŷ fy Nhad;
 Byw yn nghanol y goletni,
 Tywyllwch obry tan fy nhra'd:
 Byw heb fachlud haul un amser,
 Byw heb gwmmwl, byw heb boen,
 Byw ar gariad anorchfygol,
 Pur y croeshoeliedig Oen.
- 2 Dyro olwg ar dy haeddiant,
 Golwg ar dy deyrnas rad,
 Brynwyd i mi ac a seliwyd,
 Seliwyd i mi â dy wa'd:
 Rho im' gyrchu tu ag atti,
 Peidio fyth a llwfrhau,
 Ar fy nhaith, ni cheisiaf gennyt,
 Ond yn unig dy fwynhau.
- 3 Ac ni cheisia'i drysor arall,
 Ond tydi trw'i yn y byd;
 'Rwyt ti'n ddigon byth dy hunan,
 Dim ond ti a lanw'm bryd;

Nid oes cystudd fyth wna niwed,
 Pan bwy'n pwyso ar dy rym;
 Hebot, nid oes rhwyd gan Satan,
 Na wna'n ghyw fodd niwed im'.

- 4 Gydâ thi mi af trwy'r fyddin,
 Gydâ thi mi af trwy'r tân;
 Nid ofnaf ymchwydd yr Iorddonen,
 Ond i ti fyn'd o fy mla'n;
 Ti yw'm hamddiffynfa gadarn,
 Ti yw Mrenin a fy Nhad;
 Ti dy hunan oll yn unig,
 Yw fy iechydwriaeth rad.

HYMN CCXLVI. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Griddfan mewn tywyllwch.

- 1 **G**WLAD o dywyllwch wyf yn trigo,
 Aipht yw'r man lle'r wyf yn byw,
 Y mae tywyllwch wedi'm d'rysu,
 Tywyllwch anorchfygol yw:
 Cyfod haul cyfiawnder goleu,
 'Nawr llewyrcha yn dy nerth,
 Danfon feddyginiaeth rasol,
 Dros y creigydd mawrion serth.
- 2 Nad i bechod fy nghongcwero,
 Iesu nad ê felly nhrin;
 Y mae elfen yn fy ysbryd,
 Sydd a'th gyfraith di yn un:
 Hoff yw d' eiriau mêr sydd ynddynt,
 Buan doed yr amser bydd,
 Ar fy nwydau afreolus
 Iddynt hollol gario'r dydd.

- 3 D'wed pa bryd ca'i yfed dyfroedd,
 Dyfroedd gloyw sy'n iachau,
 Pob rhyw bleser wedi darfod,
 Ond yn unig dy fwynhau :
 Pwyso'm henaid ar dy fynwes,
 Edrych yn dy wyneb llon,
 Caru nes anghofio'r oriau,
 Sy i mi ar y ddaear hon.
- 4 Dyddiau byrion sydd fel blwyddyn,
 Rhyfedd faithder hyd yr oes,
 Os ymddifad o'th gwmpeini,
 Fydd fy enaid ddydd a nos :
 Rho i mi deimlo grym dy gariad,
 Cariad wna na ofnwyf mwy,
 'R holl fwystfilod rheibus creulon,
 Sydd yn bygwth i mi glwy'.
- 5 Pa'm mae'm llygad gwag yn sylwi,
 Ar un tegan sy'n y byd?
 Nid oes yn nherfynau natur,
 Ddim sy ddigon lanw mryd :
 Gwelai'r beddrod wrth fy ochr,
 Yn agor arna'i safn fawr,
 A'm hadeilad yn dadfeilo
 Bron a syrthio iddo lawr.
- 6 Etto, gwell nid wyf un gronyn,
 Bywyd, bedd, nac angau du,
 Ni ddod argraph pur dy natur
 Mewn un modd ar f' enaid i :
 Gwel'd dy wyneb, byw'n dy gwmp'ni,
 Teimlo'th anorchfygol ras,
 Ar fy meiau mawr yn unig
 All yn gyfan gario'r ma's.

HYMN CCXLVII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Pob peth er daioni.

- 1 **T**YRED Arglwydd, tyr'd yn fuan,
 Dim ni'm boddia tan y ne',
 Dim ond ti a ddeil fy ysbryd
 Gwan lluddedig yn ei le;
 Neb ond ti a g'od fy enaid
 Llesg o'r pydew dû i'r lan;
 Os tydi sy'n gwneud im' ochain
 Ti'm gwnai'n llawen yn y man.
- 2 Hwyl fy enaid sy wrth dy ewyllys,
 Fel y mynot mae yn bod,
 Oll o mewn, ac oll oddi allan,
 Ddigwydd i mi is y rhod:
 'Nawr ti'm codi i'r lan i'r nefoedd,
 Eilwaith ti'm gostyngi lawr;
 Mae dy gerydd a dy gariad,
 Im' yr un rhyfeddod mawr.
- 5 Tyr'd rho gerydd im' neu gariad,
 Yr un a fynnech ti dy hun,
 Ond trwy'r cwbl cadw fy ysbryd
 Yn sefydlog wrth dy glin:
 Tros y bryniau gwna i mi gerdded
 Tu ag adre'n ddi-naccad,
 Heb yn un lle i mi edrych
 Ond ar degwch tŷ fy Nhad.

HYMN CCXLVIII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Gweddi am bresenoldeb Duw.

- 1 **P**A'M y caiff bwystfilod rheibus,
 Dorri'r egin mân i lawr,
 Pa'm caiff blodau peraidd ieuâinge
 Fethu gan y sychder mawr?

Dere â'r cafodydd hyfryd,
 Sy'n cynhyddu'r egin grawn,
 Cafod hyfryd yu y boreu,
 Ac un arall y prydnhawn.

2 Gosod babell yn ngwlad Gosen,
 Dere Arglwydd yno dy hun,
 Gostwng o'r uchelder goleu,
 Gwna dy drigfan gydâ dyn;
 Trig yn Sion, aros yno
 Lle mae'r llwythau'n dod ynghyd,
 Byth na mad oddiwrth dy bobl,
 Nes yn ulw yr elo'r byd.

3 Blinais ar afonydd Babel,
 Nid oes yno ond wylo i gyd,
 Llais telynau hyfryd Seion
 Sydd yn gyson dynnu mryd:
 Tyr'd a ni yn dorf gariadus
 O gaethiwed Babel fawr,
 Ac nes b'om ar fynydd Sion
 Nad ni osod clin i lawr.

4 Daccw'r Brenin yn ei degwch,
 Wele ei Briod wrth ei glin,
 Gwedd ei wyneb sy'n rhagori
 'Mhell ar wedd wynebpryd dyn;
 Dyma ddydd, dydd ei ddiweddi,
 Dyma'r briodasol wledd,
 Dyma'r dydd caiff pererinion
 Yfed o'i drag'wyddol hedd.

HYMN CCXLIX. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Duw yn angau yn ddigon.

1 **O** IACHAWDWR pechaduriaid,
 Sydd a'r gallu yn dy law!
 Rho oleuni, hwyliâ'm henaid
 Tros y sefnfôr garw draw;

Gad y wawr fod o fy wyneb,
 Rho fy enaid llesg yn rhydd,
 Nes i'r haulwen ddisglair godi,
 Tywys fi wrth y seren ddydd.

- 2 A oes neb o'm holl gyfeillion
 A ddaw'n ddiddig gydâ mi?
 Ac a orwedd wrth fy ochr
 Obry yn y ddaear ddû:
 A yw cyfaill ddim ond hynny,
 Tasu dagrau, newid gwedd,
 Pan bo'r pridd, a'r clai, a'r cerrig
 Arnai'n cwympo yn y bedd,
- 3 O ynsydrwydd! O ffolineb!
 I mi erioed i roddi mryd
 Ar un tegan, ar un pleser
 Welais i etto yn y byd;
 Y mae'r byd yn myned heibio
 A'i deganau o bob rhyw,
 Tan y nef ni thâl ei garu
 Wrthddrych arall ond fy Nuw.

HYMN CCL. [M. N.]

Gorfoleddus. (Westbury, 8, 7, 4)

Dydd y farn.

- 1 **W**ELE'n dyfod ar y cwmwl,
 Mawr yw'r enw sy iddo 'nawr,
 Ar ei fraich ac ar ei forddwyd
 Y'sgrifenwyd ef i lawr;
 Haleluia, Haleluia, Haleluia,
 Groeso, groeso addfwyn Oen.
- 2 Mil o filoedd, myrdd myrddiynau
 O gwmpeni hardd eu gwedd,
 Wela'i draw yn codi fynu
 I'w gyfarfod ef o'r bedd:
 Darfu galar, darfu galar, &c.
 Dyma iechydwrïaeth lawn.

3 Daccw'r Brenin mawr ei hunan
 Yn adnabod bob yr un,
 Daccw bâwb yn tynnu fynu
 Yn union atto ef ei hun;
 Cariad perffaith, cariad perffaith, &c.
 Bellach cai deyrnasu byth.

4 Nid oes yno gofio beiau,
 Dim ond llawn faddeuant rhad,
 Poenau'r groes, a grym y cariad,
 A rhinweddau maith y gwa'd;
 Darfu ofn, darfu ofn, &c.
 Daeth llawenydd yn ei le.

5 Dewch ymlaen a dewch yn eon,
 Fendigedig blant fy Nhad,
 Dewch meddiannwch yr ardaloedd
 Brynwyd i chwi â fy ngwa'd;
 Dewch yn llawen, &c.
 Rhodd yw hon cyn selio'r byd.

6 Dewch, derbyniwch yma goron
 Bur anniflanedig wiw,
 Dim yn unig ond o gariad
 Roddwyd i chwi gan eich Duw;
 Trag'wyddoldeb, &c.
 Cy'd a hynny peru'ch braint.

7 Buoch gydâ mi yn fy ngofid,
 Gydâ mi yn fy mhoenau gyd,
 Buoch yn gyfeillion ffyddlon
 I'm gw'radwyddiad yn y byd;
 Yfwch bellach, &c.
 Loyw win yn nhŷ fy Nhad.

HYMN CCLI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Gweddi am nerth i fyned trwy anialwch y byd.

- 1 **A** RGLWYDD arwain trwy'r anialwch
 Fi bererin gwael ei wedd,
 Nid oes ynof nerth na bywyd,
 Fel yn gorwedd yn y bedd;
 Hollalluog, Hollalluog, &c.
 Ydyw'r un a'm cwyd i'r lan.
- 2 Myfi grwydrais hir flynyddau
 Ac heb weled codi'r wawr,
 Anobeithiais heb dy allu
 Ddod o'r anial dir yn awr;
 Dere dy hunan, &c.
 Dyna'r pryd y dof i maes.
- 3 Rho'r g'lofn dân y nos i'm harwain,
 A rho'r golofn niwl y dydd,
 Dal fi pan bwy'n teithio'r manau
 Geirwon yn fy ffordd y sydd;
 Rho i mi fanna, &c,
 Fel na bwyf i lwfrhau.
- 4 Agor y ffynnonau melus,
 Sydd yn tarddu o'r graig i maes,
 'R hyd yr anial mawr canlyned
 Afon-iechydwrïaeth grâs;
 Rho i mi hynny, &c.
 Dim i mi ond dy fwynhau.
- 5 Pan bwy'n myned trwy'r Iorddonen,
 Angeu creulon yn ei rym,
 Ti est trwyddi gynt dy hunan,
 P'am yr ofnaf bellach ddim?
 Buddugoliaeth, &c.
 Gwna i mi waeddi yn y llif.

- 6 Mi ymddiriedaf yn dy allu,
 Mawr yw'r gwaith a wnest erioed,
 Ti ge'st anghen, ti ge'st uffern,
 Ti ge'st satan tan dy droed;
 Pen Calfaria, &c.
 Nac aed hwnnw byth o'm cof.

HYMN CCLII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, *New Jersey*, 8, 7.)

Tragywyddoldeb.

- 1 **D**YMA'r byd y mae taranau,
 Melld a chenllysg, daear gryn;
 Yn y wlad rwy'n myned iddi
 Nis cai weled yno'r un;
 Mynych cair cystuddiau yma,
 Rhagluniathau chwerwon iawn,
 Ton ar ol y llall yn rhuo
 O foreuddydd hyd brydnhawn.
- 2 Disgwyl pethau gwych i ddyfod,
 Croes i hynny maent yn dod,
 Meddwl foru daw gorfoledd,
 Foru'r tristwch mwya erio'd;
 Meddwl byw ag etto marw
 Yw'r lleferydd tan fy mron,
 Bob yn ronyn mi rof ffarwel,
 Ffarwel glân i'r ddaear hon.
- 3 Trof fy llygaid gylch o gwmpas,
 Ble cai bleser tan yr haul?
 Os a'i garu un creadur,
 Megis pe na b'ai o'i ail,
 Hwnnw yn fuan ddiangc arnaf,
 Neu myfineu arno ef,
 Ni cha'i bleser gyd-ymgerddo
 A fi yn un lle tan y nef.

- 4 Trag'wyddoldeb mawr yw d' enw,
 Ti mae'n debyg yw fy lle,
 Huriwr un diwrnod ydwyf,
 Fry mae'm gartref yn y ne';
 Mae'm diwrnod bron a gorphen,
 Mae fy haul bren myn'd i lawr,
 Mae pob awel yn fy chwythu
 Tu a'r trag'wyddoldeb mawr.
- 5 'R wyf yn foddlon iawn i 'mado,
 Trefna'r awr, a threfna'r man,
 Ond yn ymchwydd yr lorddonen,
 Dal fy ysbryd llesg i'r lan;
 Nad fi soddi tan y tonau,
 Pan bo angeu yn fawr ei rym,
 'Mafael ynof yn dy freichiau,
 Nad i'm henaid ofni dim.
- 6 P'am ymafael tristwch ynof
 Wrth fyfyrion 'mado a'r byd?
 Pechod a chystuddiau duon
 Welais ynddo oll i gyd;
 Ni ddaeth hanner fy nisgwyliad,
 Yma etto erioed i ben,
 O na wnaethwn yn foreuach
 Fy nghartrefle uwch y nen!
- 7 Mae nghyfeillion wedi myned
 Draw yn lluoedd o fy mla'n,
 Rhai sy'n myn'd trwy ddyffryn Bacea,
 Gydâ mi i Salem lân;
 Yn y dyffryn tywyll garw,
 Ffydd i'r lan a'u daliodd hwy,
 Mae'r addewid lawn i minnau,
 P'am yr ofna'm henaid mwy?

HYMN CCLIII. [M. N.]

WEDI EI CHYMMERYD ALLAN O'R SALM XLVI.

Gorfoleddus. (Jennings, 8, 8, 8.)

- 1 **D**UW yw fy nerth a'm noddfa lawn,
Mewn cyfyngderau creulon iawn,
Pan galwom arno mae gerllaw;
Pe ai'r mynyddoedd mwya i'r môr,
Pe chwalai'r ddaear fawr a'i stôr,
Ni ofnai'm henaidd i ddim braw.
- 2 A phe deu'r moroedd tros y byd,
Yn genllif garw coch eu gyd,
Nes soddi'r bryniau fel o'r bla'n:
Mae afon bur i lawenhau,
A'i ffrydiau, ddinas Duw'n ddi-drai,
Preswylfa ei saint, a'i babel llân.
- 3 A Duw sydd yno yn eu plith,
Ni 'sgogir un o honynt byth,
Fe'u cymmorth hwy yn foreu iawn;
Y boreu byddo mwy na mwy
O bob gwasgfeuron arnynt hwy,
Cair gwel'd ei 'ddewid ef yn llawn.
- 4 Terfysgodd cenhedlaethau'r byd,
A brenhiniaethau aeth yn llid,
Yn erbyn ei Eneiniog ef;
Ing, cyfyng-gyngor, llewygfau,
Ac arswyd ddaeth ar gedyrn rai,
Y ddaear doddodd gan ei lef.
- 5 Arglwydd y lluoedd sydd o'n plaid,
Duw Iago'n gymmorth in' wrth raid,
Gobeithiwn ynddo byth am hyn;
Dewch, 'drychwch ar ei ryfedd waith,
Fath ddystryw wnaeth trwy'r ddaear faith,
Mae'n siwr bydd yn amddiffyn in'.

- 6 Fe wnaeth ryfeloedd mawr eu llid
 I beidio hyd eithafoedd byd;
 Y cedyrn mawr ddychryna o'i fla'n;
 Fe ddryllia'r bwa dur yn glau,
 Fe dyr y waywffon yn ddau,
 Fe lysg eu holl gerbydau â thân.

HYMN CCLIV. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, New Jersey, 8, 7.)

Ochenaid.

- 1 **Y** MAE gwres o fewn fy mynwes,
 Y mae cystudd tan fy mron,
 Ac nid oes a'm dod yn llawen
 Gyleh o ddautu'r ddaear hon;
 Rhaid i mi fod yn dy gwmp'ni,
 Rhaid i mi gael gwel'd dy wedd,
 Ynteu ni wnai fyth ond nychu,
 Tra fwy'r ochr yma i'r bedd.
- 2 Mae pob tristwch gyda'i gilydd,
 Pob cystuddiau yn gytun,
 Heb ystyried wanned ydwyf
 Oll yn curo arna'i 'u un;
 Teithio i'r lan yn erbyn tylau,
 Meddwl hefyd ar bob bryn,
 Nad rhaid cerdded cyn im' orphwys,
 Bellach byth o'r llwybr hyn.
- 3 Ond fy mhrofiad sydd yn tystio
 Er nad ydwyf fi ond gwan
 Fod rhaid i mi etto ddringo
 'R un rhyw greigydd serth i'r lan;
 Gorphwys gronyn bach a chanu,
 Yn rhydd o'm cystudd oll ei gyd,
 Yn y man och'neidio a griddfan,
 Fydd fy nghyflwr tr'wy'n y byd.

4 Does ond cariad a gongcwera,
 Oll sydd ynwyf 'nawr yn ddrwg,
 Dy wên yn unig wna im' ganu,
 Torri nghalon wna dy wg:
 Fy nghof, fy neall, a'm synhwyrâu,
 Sydd yn mron llewygu eu gyd;
 Ac yn ffaelw cadw eu trefn,
 Eisiau gwel'd dy wynebpryd.

5 O derchafa'm henaidd egwan!
 Y mae bellach yn hwyrhau,
 Hir yw'r amser i och'neidio,
 Gwna fi o'r diwedd lawenhau:
 Moroedd mawr a brynïau lawer,
 Pellder anioddefol sy;
 Ac anialwch maith digymmar,
 Rhyngof a'm Hanwylyd cu.

6 Poen fy nghalon yw o gariad,
 Estron nid yw'n deall dim,
 Gair fy Mhriod laesa mhoenau,
 Ei eiriau sy'n effeithiol im';
 Lladd yn ddistaw mae ei gariad,
 Heb gael gwel'd ei nefol wedd,
 Mae eiddigedd yn ei gwmp'ni,
 Sydd yn greulon fel y bedd.

7 O na b'ai rhyw ddyfais hyfryd,
 Tan yr wybr lân ei gyd,
 Allai gadw'm henaidd egwan,
 Yn dy gwmp'ni di o hyd;
 Byth ni phrisiwn doed a ddelo,
 Beth ddigwyddo is y nen,
 Ar dy fynwes dêg berffeithlan,
 Byth y pwyswn i fy mhen.

8 O foreuddydd y briodas!
 Gwynfyd wele'r ddedwydd awr;
 Gwel'd wynebpryd y Priodfab,
 Clywed llais y delyn fawr;

Awn tan ganu tros y moroedd
 Meithion tu a'r hŷfryd wlad,
 Ac anghofiwn hen gariadau,
 Gwag bleserau tŷ fy nhad.

HYMN CCLV. [M. N.]

Galarus. (Old 113th, 8, 8, 8.)

Ymddatod oddiwrth y Creaduriaid.

- 1 **A** RAID i groesau fyth yn llyn
 I ganlyn f' enaid bant a bryn?
 Rhyw beth bob awr i'm gwneud yn brudd:
 Rhyw beth i soddi'm henaid gwan,
 Yn union pan bo'm godi i'r lan,
 Trwy gydol faith y nos a'r dydd.
- 2 Mae'n debyg nad oes nef i'w gael,
 Mewn un rhyw fath greadur gwael,
 Na man o'r byd i wneud fy nyth:
 Y cyflwr b'wyf am ei fwynhau,
 Yn dawel heb gystuddiau a gwae,
 'Does llonydd i mi yno fyth.
- 3 Os ydwyt am fy nhorï lawr,
 O dwrf a dwndwr daear fawr,
 A'm rhoddi i orwedd yn y bedd?
 O danfon waedd ar foreu ddydd,
 O'm rhwymau mawr i'm rhoddi'n rhydd,
 I fyw byth bellach yn dy hedd.
- 4 Mae brodyr i mi aeth ymla'n,
 Trwy ddyfnach dw'r a phoethach tân,
 Ac etto gorchfygasant hwy:
 'Dyw'r dyfroedd aethum trwyddynt ddim,
 Mewn lled a dyfnder, nerth a grym,
 Pa ham yr ofnaf finnau mwy?

- 5 Fy enaid cred byth yn dy Dduw,
Na fydd anfoddlon tra f'ech byw,
Yr ydwyt beunydd yn nesau
I wlad mae cariad fel y môr,
Yn uno'r saint a'r seraph gôr,
Trag'wyddol gydsain bur ddi-drai.
- 6 'Dwi 'nabod dim o'r nefol le,
Ond gwynfyd a f'ai ynddo fe,
Rwi'n caru pawb o fewn y wlad;
Y dymmer nefol fwyn sydd fry,
Yn awr ddymunwn gennyf fi,
Fy nghartref ydyw tŷ fy Nhad.
- 7 'Rw'i 'nawr bron ar derfynau'r wlad,
Nad yw teganau cig a gwa'd,
A gallu demtio'm llygaid mwy:
Mae gwedd y rhai yr âf i'w plith,
Fel haul yn ogoneddus byth,
Ond arall yw eu cariad hwy.

HYMN CCLVI. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Duw ei hun yn angau.

- 1 **M**AE'r anialwch wedi'm blino,
Chwant sydd arnaf wel'd y tir,
Roddwyd i mi gan fy Arglwydd
Cadarn mewn addewid wir;
Gwlad o oleuni heb dywyllwch,
Gwlad o gariad heb ddim trai,
Gwlad heb hawddfyd na phleserau
Ond yn unig ei fwynhau.
- 2 P'odd yr âf i trwy'r Iorddonen,
Oni ddeui di dy hun?
Yno i dorri grym y tonnau,
Ac i sefyll wrth fy nghlin:

Dal fy mhen i'r lan yn gadarn,
 Pan b'o angau yn fawr ei rym,
 Pledia yn ëon yn ei wyneb,
 Pan na b'wyf yn gallu dim.

3 Nad fy mhechod i'm congwero,
 Tra f'wyf ar y ddae'r yn byw,
 Nad e'm rhwystro gymdeithasu
 Yn fynych mynych â fy Nuw :
 Nad ei fod yn awr marwolaeth
 Megis mynydd mawr o blwm,
 Pan b'wyf am ddihengu fynu
 I fy ngwasgu lawr yn drwm.

4 'Run yw Meichiau, a fy Mhrynwr,
 A fy Mrenin, a fy Nuw,
 Od oes neb a'm gwna yn ddedwydd
 Efe ei hun yn unig yw :
 Nid yw'r holl greaduriaid isod,
 O ba enwau maent eu gid,
 Yn abl rhoddi dim esmwythder,
 Pe baent yn cyttuno 'nghyd.

5 Daccw'r un sydd a thosturi,
 Fe fu yn hongian ar y gro's,
 Fe fu'n griddfan tan dywyllwch,
 Tywyllwch dydew fel y nos :
 Mil o boenau wasgodd arno,
 Etto darfu iddo eu dwyn,
 Aeth i garchar gan yr angau,
 Ran o dridiau er fy mwyn.

6 On' chaf fywyd ynddo ei hunan,
 Darfu im' obeithio mwy ;
 Nid oes dim ond gwaed ei galon,
 All yn unig wella nghlwy' :
 Mawr yw'm poem heb gael ei gwmp'ni
 Mwy dymunol yw nâ'r byd,
 Rhosyn Saron yw f' Anwylyd,
 Does ond tegwch ynddo'i gyd.

HYMN CCLVII. [M. N.]

Galarus. (Old 113th, 8, 8, 8.)

Crist Craig yr oesoedd.

1 **M**I deithiais ran o'r anial maith,
 'Dwy'n dyall pellder pen fy nhaith,
 Mewn gwledydd sychion, dw'r nid o'dd ;
 Yn awr 'rwi'n dysgwyl foreu a nawn,
 O'r nefoedd ddw'r a swppiau grawn,
 Wna'm henaid egwan wrth ei fodd.

2 O'r graig y mae'n dilifo ma's,
 Yn afon ddysglaer loyw las,
 Sef craig yr oesoedd gadarn yw ;
 A thyma'r man y gwnaf fy lle,
 Tan gysgod tawel furiau'r ne',
 Lle caf ddiddanwch tra fw'i byw.

3 'Rwi'n cofio gair fy Iesu mawr
 Y deu'r diddanydd atta'i lawr,
 Na chawn i farw o dristwch mwy ;
 O Dduw cyflawna'th air i ben,
 Rho im' arweinydd is y nen,
 Ddangoso'r ffordd, iachao' nghlwy'.

4 Mae i mi elynion o bob gradd,
 A'r lleia'n abl sydd i'm lladd,
 'Rwi'n ofni'r gelyn f'o heb rym ;
 Cryfha fy ffydd i edrych fry,
 I wel'd y lluoedd sydd o'm tu,
 Ac nad yw fy ngelynion ddim.

5 A raid i gystudd garw'r gro's,
 I ganlyn fy ysbryd ddydd a nos,
 Os rhaid gwna fi yn foddlon iawn ;
 Tan ganu gwna fi fyn'd ymla'n,
 Sef canu yn y dw'r a'r tân,
 O foreu mywyd byd brydnhawn.

- 6 'Rwi'n blino gan fy chwantau blin,
 Gorthrymwyr oll i'm henaïd yn',
 'Rwi'n dysgwyl cyfan wir ryddhad;
 A raid myn'd dros y cefnfôr mawr,
 Cyndeiriog donnau angau i lawr,
 Cyn gweled hyfryd dŷ fy Nhad.
- 7 Yn ymchwydd yr Iorddonen gref,
 Dal f' enaid afael ynddo ef,
 Mae'r tonnau'n fawrion iawn eu grym,
 Af trwyddynt er nad 'wyf ond gwan,
 Os cedwi di fy mhen i'r lan,
 Fydd tonnau mawrion i mi ddim.

HYMN CCLVIII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, New Jersey, 8, 7.)

Eiddigedd.

- 1 **G**WRANDO 'nghwyn Tywysog heddwch,
 Mae eiddigedd ynwi'n llawn;
 Ofni nad wyt yn fy ngharu,
 'Ngharu yn ffyddlon ac yn iawn;
 Nid oes un rhyw feddyginiaeth,
 Rhagddo bellach all iachau,
 Ond cael gweled gwedd dy wyneb,
 A chael hefyd dy fwynhau.
- 2 Pan y b'ech yn cuddio d' wyneb,
 Y mae ofnau o bob gradd,
 O tu mewn ac o tu allan,
 Gydâ eu gilydd bron fy lladd;
 Gwasgu ar fy enaid gwirion,
 Ffaelu symmud troed o'r man;
 Diau derfydd fyth am danaf
 Oni chodi di fi i'r lan.
- 3 Mae rhyw foroedd o drugaredd,
 Arglwydd ynnot ti dy hun,
 Anherfynol a thrag'wyddol
 Yw dy gariad at y dyn;

Mewn cyfyngder buost ffyddlon,
Yno rho'ist dy nerth i ma's,
Yn y dyfnder mawr 'rwyf finnau
'Nawr yn llefain am dy ras.

4 Wrth y beddrod 'rwyf yn gwaeddi,
Mae'n agored i mi yn awr,
Nid oes im' ond rhai munudau,
Cyn rhaid gorwedd yno lawr:
Nid oes arnaf ofn angau,
Os ti sefi wrth fy nghlin,
Fe fu 'r bedd a'i ddychryniadau
Gynt yn wely i ti dy hun.

5 Derfydd i mi garu ac ofni,
Dim o'r nefoedd fawr i'r byd,
Pan y caffwi'r olwg gyntaf,
Decced yw dy wynebpryd;
Gwedd dy wyneb sy'n dwyn bywyd,
Gwedd dy wyneb sy'n dwyn hedd,
Gwedd dy wyneb ydyw'r cwbl
Yma a thu draw i'r bedd.

HYMN CCLIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Grym cariad.

1 **M**AE fy nghalon am ehedeg
Unwaith etto fynu fry,
I gael profi'r hen-gymdeithas
Gynt fu rhyngof a thydi;
Mi gyrwydrais anial garw
Heb un gradd o oleu'r dydd;
Un wreichion o dy gariad
Wna fy rhwymau oll yn rhydd

2 Ni raid i mi guddio'th gariad,
Fel cariadau gwag y byd,
Mi gyhoedda o flaen y werin,
Dy fod wedi dwyn fy mryd;

- Mae dy enw mawr mor werthfawr,
 Ni chywilyddiaf 'hono mwy,
 Mae dy gariad pur mor gryfed,
 Annorchfygol yw ei glwy.
- 9 Pe b'ai holl gystuddiau mwyaf,
 Yn gwasgu ar fy enaid gwan,
 A'r gelynyion oll yn rhwystro
 'R nefol dân i godi i'r lan;
 Pan ddechreuo nid oes terfyn,
 Cadarn natur cariad yw,
 Sydd yn ddistaw fyn'd a'r enaid,
 O hono ei hun i fynwes Duw.
- 4 Mae fy nghalou yn 'sgrifennu,
 Ac yn adrodd wrthi ei hun,
 Enw hyfryd a rhinweddol
 Duw yn gwisgo natur dyn;
 Iechydwriaeth, iechydwriaeth,
 Iechydwriaeth werthfawr iawn,
 Ydyw enw fy Ngwardwr,
 Gennyf foreu a phrydnhawn.

~~~~~

HYMN CCLX. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Cyfiawnder a nerth.

- 1 **O**FER iawn mae'r nef ei hunan
 Yn fy ngheisio i oll ei gyd,
 Tra fo hanner lawn fy nghalon,
 Mewn rhyw eilun sy'n y byd;
 Natur wrthryfelgar gyndyn,
 Yn fy nal i yma yn dyn,
 Tra f'om henaid gwan am hedeg
 Fynu'n llwyr i Sion fryn.
- 2 Ni all ymryd trist a gweddi,
 Fyn'd yn lân â mi i'r lan,
 Nac un cylch o ddyledswyddau
 'Nghodi ronyn bach o'r man;

- Grym y llygredd sy'n fy nghalon,
 Cryf ac anorchfygol yw,
 Nid oes fythoedd a'i gorchfyga,
 Ond yn unig nerth fy Nuw.
- 3 Pe b'ai bosibl i mi dreulio
 'R graig wrth roi fy ngliniau lawr,
 Gwneud afonydd o fy nagrau,
 Llanw hefyd foroedd mawr;
 Rhannu trysor y mynyddau
 Rhwng y tlodion yn mhob man;
 Anhaeddiannol eilwaith fyddwn
 Fyth o gael fy nghodi i'r lan.
- 4 Rhed fy enaid i'w gyfeillach,
 Cynta' man y caffech E',
 Trist yw'm hysbryd wrth ymosyn
 Un creadur yn ei le;
 Blino edrych gylch o gwmpas,
 Nid oes meddyg ar y don,
 'N unig ond tydi dy hunan
 Wella'r archoll tan fy mron.
- 5 Llawn a llawen, iach a diddig,
 Wyf pan bwyf yn teimlo'th hedd,
 Ond meddylgar iawn ac athrist
 Pan bwy'n ffaelu gwel'd dy wedd;
 'R wi'n diflasu ar y cwbl
 Pan na welwy'th wyneb cu,
 Ond mae'm bywyd im' yn nefoedd,
 Pan bwy'n agos attat ti.

HYMN CCLXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Golwg ar y wlad.

- 1 **D**YN dyeithr ydwyf yma,
 Draw mae'm ganedigol wlad,
 Draw i'r moroedd mawr temhestlog,
 Ac o fewn i'r Ganaan rad;

'Stormydd hir o demtasiwnau,
 Nghurodd i yn llyn mor bell,
 Tyred ddeheu-wynt pereiddiaf
 Chwyth fi i'r Baradwys well.

2 Ac er gwaetha grym y tonnau
 Sydd yn curo o bob tu,
 Dof trwy'r 'storom, dof trwy'r gwyntoedd,
 Ryw bryd i'r baradwys fry;
 Gair fy Nuw sy'n drech na'r moroedd,
 Gair fy Nuw sy'n drech na'r donn,
 Ac mi anturiaf oll a feddwyf
 Fythoedd i'r addewid hon.

3 Ac ni fyddai'n hir cyn gorphen,
 Dim yn hir cyn landio fry;
 Pob gorchymyn, pob bygwthiad,
 Pob addewid sydd o'm tu:
 Nid y dyfnder fydd fy nhrigfan,
 Gwn y deuaſ yn y man,
 'Nol fy ngolchi gan y tonnau,
 Yn ddihangol iawn i'r lan.

4 'Rwy' fi'n dechreu teimlo eisoes
 Ber aroglau'r gwledydd draw.
 Gydâ'r awel bur yn hedeg,
 Diau fod y wlad gerllaw;
 Dere'r tir dymunol hyfryd,
 Dere'r ardal sydd heb drai,
 Dy bleserau o bob rhywiau,
 Gad im' bellach eu mwynhau.

~~~~~

HYMN CCLXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Duw ei hun yn ddigon.

1 'N AWR boddlon wyf can's digon yw,
 Dy fod yn eiddo i mi fy Nuw;
 Yn t'wynu yn dy wynebpryd,
 Mae mwy na holl drysorau'r byd.

- 2 Cymmerant hwy, sawl fo am gael
Mwynhau o'u holl bleserau gwael;
Ond boed fy awydd tra f'wyf byw,
Am wel'd dy wyneb di fy Nuw.
- 3 Dy gariad sy arnaf eisiau o hyd,
Dy gariad wi'n ddymuno gyd;
Fy mwyd a'm diod oll yn wir,
A'm iechyd yw dy gariad pur.
- 4 Y nef ei hun yw'r man b'ech ti,
A lle na b'ech yw uffern ddu;
Am hyn yn holl droiadau'r llawr,
Boed f' enaid gydâ'm Iesu mawr.
- 5 Pan gallwyf gredu ond yn wan,
Dy fod dy hunan i mi'n rhan;
Mae hyn yn troi fy mhoen o'r brod,
Yn rhyw lawenydd tan fy mron,
- 6 Pan b'wyf yn wan gwna hyn fi'n gryf,
A phan b'wy'n ofni gwna fi'n hyf;
Pan byddwy'n rhwym fe'm gwna yn rhydd,
Fath rinwedd yn dy gariad sydd

HYMN CCLXIII. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

Iesu ei hunan.

- 1 **F**Y Nuw, fy nhrysor drud,
A'm hunig gysur yn y byd;
O d'wed pa le a ph'odd y mae,
Im' wedd dy wynebpryd fwynhau.
- 2 Mae nymuniadau yma yn un,
Ti yw fy mhleser mawr dy hun;
Os cuddi d'wyneb O fy Nuw!
Darfu'm hyfrydwch o bob rhyw.

- 3 A phe dihangai ser y ne',
Pe 'hedai'r ddaear fawr o'i lle,
Fy holl happusrwydd Iesu cu
Fyddai'n terfynu ynot ti.
- 4 Nid dynion a phleserau'r byd,
Sy'n hanner abl llanw mryd;
Mae'r cyfan ynot ti'n ddi-drai,
Ag sy arnai eisiau ei fwynhau.
- 5 'Rwi'n dysgwyl dy leferydd glân,
Sy'n rhoi fy nghalon lesg ar dân;
Un rhan o'th enw pur pe cawn,
Am dodai oll yn llawen iawn.

HYMN CCLXIV. [M. H.]

Galarus. (Green's)

Duw i'w fwynhau yw'r cwbl.

- 1 **O**H n' allwn godi'm henaidd gwan
I'r nefol baradwysaidd fan,
Lle cawn i wel'd mewn munud awr,
Fwy na thrysorau'r ddaear fawr.
- 2 Mae golwg arnat ti fy Nuw,
Yn drysor ddigon tra f'wyf byw;
Mae golwg arnat ti dy hun
Yn d'weud mor salw ydyw dyn.
- 3 Pan caffwyf wel'd dy wynebpryd,
Mae'n darfod frenhiniaethau'r byd;
Pob enw tan yr awyr las,
Sy'n myn'd yn ddim 'ngholeuni'th ras.
- 4 O Frenia mawr trag'wyddol cûn,
Wyt oll yn oll, wyt oll yn un;
Rho i mi wel'd dy hyfryd wedd,
Ni cheisiaf fwy tu yma'r bedd.

HYMN CCLXV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Bromley)

Duw ei hun yw pob llawenydd.

- 1 **O** ARGLWYDD, pa fath bleser sy
Yn awr gan y nefolaidd lu?
Pan mae diferion bychain iawn,
Yn rhoddi 'n henaidd llesg yn llawn.
- 2 Pan byddom ni yn cael mwynhad,
O'r pethau brynwyd â dy wa'd,
Mae'r amser yn myn'd heibio'n glau
Tan ganu a than lawenhau.
- 3 Neu, ond os troi dy wyneb pur,
A chuddio'r haul ddisgleirwen glir;
Mae galar, griddfan, trist, a gwae,
Yn cario'r dydd ar lawenhau.
- 4 O beth, i'r llall cyrwydro wnawn,
Heb gael llonyddwch foreu a nawn:
Rho Iesu'th gariad i ni'n rhodd,
Ac yna byddwn wrth ein bodd.

HYMN CCLXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Crist Rhosyn y greadigaeth.

- 1 **N**ID yw'r haul a'i faith fendithion
Bywyd hardd y ddaear las,
Sy'n llawennu pob creadur
Yn enwedig llysiau'r ma's;
'Dyw ei harddwch a'i oleuni,
A'i effeithiau ar y llawr,
Onid dim, wrth eu cymmaru
A rhinweddau Iesu mawr.

- 2 Bynnag beth sydd mewn creadur,
 Fry neu yma is y rhod;
 Neu beth bynna' a ddych' mygwyd
 Mewn creaduriaid enwog fod:
 Saint, merthyron, a phrophwydi,
 Draw o ddechreu i ddiwedd byd;
 Can mil mwy o bethau'n rhagor
 Sydd yn Iesu mawr ynghyd.
- 3 Holl angylion nef gwmpasog,
 Sydd o nifer gwllith y wawr,
 Pe b'ai eu tegwch a'u rhinweddau,
 Oll mewn un rhyw angel mawr;
 Tywyllai'i harddwch mewn munudyn
 Toddai ei ddoniau maith yn un,
 Wrth ymddangos i gymmaru
 A'r hwn a wisgodd natur dyn.
- 4 O distewa nghalon ynfyd!
 Na chais wrthddrych arall mwy;
 Digon, mwy na digon ydyw
 A ddyoddefodd farwol glwy:
 Ffarwel ddaear a'i gwrthddrychau,
 Nid wyt ond y twyll ei gyd,
 Uwch yr wybren mae'r Blaguryn
 Dâl roi arno'm serch a'm bryd.

HYMN CCLXVII. [M. H.]

Galarus. (Rippon's)

Pledio am bresenoldeb Duw trwy farwolaeth Crist.

- 1 **D**UW achub fi er mwyn y gwa'd,
 A'r clwyfau sydd yn d'weud iachad;
 Yr Oen yr hwn i brynu dyn,
 'Madawodd â'i gwmpeini ei hun.
- 2 O gariad heb derfynau'n bod!
 Uwch cyrraedd meddwl neb erio'd;

- I achub hil syrthiedig ddyn,
Ddugodd ei fywyd ef ei hun.
- 3 O bechod cymmaint yw dy bwys,
Rhoi Brenin nefoedd tan ei grwys !
Ac i roi orwedd ar y llawr,
I chwysu'r gwaed yn ddafnau mawr.
- 4 Ei fraich sy'n dal y ddaear ddû,
A holl golofnau'r nefoedd fry ;
Er maint eu pwys, cymmaint ei rym,
O tano i gyd ni chwysodd ddim !
- 5 Ond tan y pwys o bechod drud,
Budreddi holl gredinwyr byd ;
Cwypodd a chwysodd gan y loes,
Ac yna marw ar y groes.
- 6 Duw boed dy gwyp yn godiad im',
A'th wendid yn rhyfeddol rym ;
Dy angeu 'n fywyd im' dilith,
A'th boenus groes yn goron byth.
- 7 O rho im' brawf o'th gariad eu,
Neu dwg fi i'w brofi fynu fry :
'Does arall ddim mewn anial daith,
A'm dal dān feichiau sy mor faith.

HYMN CCLXVIII. [M. H.]

Galarus. (Rippon's)

Y gwahaniaeth rhwng daear a nef.

- 1 **F**Y ffol yma sydd yn llawn
O ddyfroedd Mara chwerwon iawn ;
Ond gofid, yn y nefol dir
A lyngcir gan lawenydd pur.
- 2 'Dyw cariad yma yn uwcha man,
Ond megis rhyw ddymuniad gwan ;
Ond y wreichionen leiaf sy
Yn wen-fflam yn y nefoedd fry.

- 3 Llawenydd mwya yma gawn,
Sydd fel rhyw ddafnau bychain iawn;
Ond yno yn foroedd mawr di-drai,
Yn boddi'r etholedig rai.
- 4 Fy ffydd sy'n ffaelu gwel'd yn glir,
Ond yno try yn olwg bur;
Fy ngobaith am y nefol wlad,
A lyngcir yno mewn mwynhad.
- 5 Briwsion yw fy rhan i'n awr,
Ond yno gwledd dragywyddol fawr;
Fy mawl sydd yma 'n oer a syth,
Mi ganaf yno heb flino byth.
- 6 Cysgodau'r hwyr yn t'wynu sy,
A ffoant ffwrdd yn Sion fry;
Heb len y caf ei weled ef,
Wyneb yn wyneb yn y nef.

HYMN CCLXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Pob peth yn cyfnewid ond Crist.

- 1 **F**E dderfydd y llysiau sydd aml o ryw,
Y blodau arogled a llonwedd eu lliw;
Eu tegwch a wiwa, ant eilwaith i'w lle,
Ond peri hawddgarwch Tywysog y ne'.
- 2 A glaswellt yw'r bobl, fe dderfydd pob un,
Y trawsion a'r cedyrn, a'r tlawd yn gytun;
Cyfnewid eu tegwch, salwineb i'w lle,
Ond byth ni chyfnewid mo Frenhin y ne'.
- 3 Daw tristwch i newid llawenydd rhyw rai,
Yn lle cyflawnderau rhyw gulni a gwae;
Am iechyd a hawddfyd, clefydau'n eu lle,
Ond byth ni chyfnewid Tywysog y ne'.

- 4 Am hynny mi garaf fy Mhriod tr'wyf byw,
 Nas rhedo fy nghalon ar greadur anwiw;
 Mi gwelaf yn llanw yr eisiau 'mhob lle,
 A thyma ragoriaeth Tywysog y ne'.
- 5 Fe bery yn gywir mewn tristwch a thrai,
 Yn gyfaill pur ffyddlon pan ballo pob rhai;
 Fe bery yn angau, fe'm cymmer i dre',
 Mi gara'n dragywydd Dywysog y ne'.

HYMN CCLXX. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Crist yn angau.

- 1 **C**OFIA, f' enaid, cyn it' dreulio
 D' oriau gwerthfawr yn y byd.
 Cyn ehedeg ffwrdd oddi yma,
 Pa un a ge'st y trysor drud;
 Yn mhwy ardal bydd fy lletty,
 Fath bryd hynny fydd fy ngwedd,
 P'un ai llawen neu gystuddiol
 Fyddaf y tu draw i'r bedd?
- 2 Pan bo'r llygaid yma yn t'wyllu,
 Yn eu pyllau'n llechu lawr,
 Troi oddi amgylch wrth ymdrechu
 A galluoedd angau mawr;
 P'odd dyoddefaf y fath gystudd?
 Pwy adferaf'r colled hyn?
 Oni chaf guddio mhen yn nghlwyfau
 'R Oen fu ar Galfaria fryn.
- 3 Iesu hawddgar 'rwy'n dy ddewis,
 Nerth i ddilyn ol dy dro'd,
 Yna caiff fy enaid hedeg
 I'r happusrwydd uwch y rhod;

Tra fo'm pridd yn myn'd i ymgymmysg
 A'r hyn y gwnaethpwyd ef ryw bryd,
 Llewyrch wyneb Duw ddisgleiria
 Rannau f' enaid oll eu gyd.

- 4 Wedi'm golchi oddiwrth sorod
 Pechod ffiaidd drwg ei ryw,
 Fel drych goleu i ddebyn delw
 Holl sancteiddrwydd pur fy Nuw;
 Ni raid teithio'r ddaear mwyach,
 Yn mhlith pryfed gwael y llawr,
 Ond disgleirio 'mhlith myrddiynau
 Gylch yr orsedd fel y wawr.

HYMN CCLXXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Lebanon)

Rhyfeddod y rhyfeddodau.

- 1 **U**FUDD-DOD Iesu a'i angau chwith.
 Haeddodd fendithion rif y gwllith;
 A'r rhei'ny ydynt bob yr un
 Uwch deall angel pur na dyn.
- 2 O gariad anhaeddiannol rhad!
 Ac anfesuro! ei barhad!
 At rai afradlon, cyndyn cas,
 Bradychwyr gwaredigol ras.
- 3 Gynt yn elynion yn ddi-wad,
 Yn awr ei alw ef yn Dad;
 A chael dod yn mhob cystudd blin,
 Yn rhydd i'w fynwes ef ei hun.
- 4 Mewn gobaith o fod gydâg ef
 Byth yn teyrnasu yn y nef,
 A gwel'd ei wyneb hyfryd cun,
 Yn trigo 'nawr mewn natur dyn.

- 5 A fu rhyw ras fel hyn erio'd
 Neu fendith megis hon yn bod?
 A brynwyd peth a'i bris mor ddrud
 O ddechreu pell i ddiwedd byd?
- 6 Chwi roddion maith trangcedig fyd,
 Sef aur ac arian, perlau drud,
 Nid ydych oll ond megis dim,
 Wrth wel'd yr Iesu'n eiddo im',
- 7 'Dyw cyfoeth maith mwyn-gloddiau'r byd,
 Pe stofid hwy i'r tlawd eu gyd,
 Ond rhodd ddistadla, wela'i ma's,
 Wrth eu cymmaru â'i nefol ras.
- 8 Mae'n dysgu'r annoeth, mae'n iachau
 Archollion y dolurus rai;
 Ac nid oes medsw'n a gytun
 A'n clwyfau ond ei waed ei hun.
- 9 A thyma'r cariad, cariad yw
 Sy'n anchwiliadwy i ddynol-ryw;
 Uwchlaw gwybodaeth, nid i ni,
 Ond hefyd i'r angylaid lu.

HYMN CCLXXII. [M. C.]

Galarus. (Windsor)

Caethiwed.

- 1 **R**WY'n gorwedd yn y carchar du,
 A'm henaid cu'n och'neidio,
 A'r gadwyn fawr yn gwasgu'n dyn
 Heb neb a'm tynn o hono.
- 2 Fy meiau megis gwllith y wawr,
 Anfeidrol fawr eu cyfri',
 Sy'n pwyso'n galed ar fy mron,
 A minnau bron llewygu.

3 Och'neidio'rwyf am ddod yn rhydd,
 A gweled dydd gollyngdod;
 I rodio'r bryniau sanctaidd pur,
 Nefolaidd dir fy Mhriod.

4 Ti Iesu mawr y Meddyg pnr,
 Sy'n torri'r dur caletta;
 Torr fy nghadwynau mawr â'th ras,
 Fel delwyf ma's oddi yma.

5 Mae'r gallu yn gyfan yn dy law,
 Fel d'wedych daw'r canlyniad,
 Ac nid yw'n orchest it' fy Nuw,
 I roi fy ngwiw ddymuniad.

HYMN CCLXXIII. [M. H.]

Galarus. (Lewton)

Achwyniad.

1 **P**AN mae fy enaid bach mor synn,
 A'm calon yn och'neidio'n llyn,
 Un olwg ar fy Iesu cun
 Iacha fy nghlwyfau bob yr un.

2 O tyr'd er mwyn d' addewid rad,
 Rho brawf im' o'r maddeuol wa'd;
 Gwel y pechadur mwya' erioed,
 Yn gruddfan yma wrth dy droed.

3 O dyro arwydd i mi'n glau,
 Fy mod i wedi'm cyfiawnhau;
 Mi gana' i'th enw pur dilith
 Nefolaidd gaingc tra paro chwyth.

4 Ar fryniau'th drugareddau mawr,
 Difyrwn fy oes o awr i awr;
 Yn fil mwy llawen yn fy mryd
 Na'r rhai sy'n berchen cyrau'r byd.

- 5 Doethineb mawr all fy mhar'toi,
I fythol hedd trwy 'mserol wae;
A thrwy gystuddiau chwerwon chwyth,
Gall roi'r llawenydd bery byth.
- 6 Mwy n'ad fi rwgnach f' Arglwydd cu,
Dy lwybrau'n anchwiliadwy sy';
Rho i mi nerth i droi pob gwae,
A grwgnach cas yn llawenhau.
- 7 Gwna fi yn foddlon tra f'wyf byw,
Ac adde'th farn mai cyfiawn yw;
Na ddiffodd dy drugaredd rad,
Trwy'm anobeithio ei pharhad.
- 8 O ran mai trwy fy mhechod sych,
Y collais i'm gogoniant gwyh:
Ngheryddu'r ys, ac nid fy nghae
I deimlo yn uffern bwys fy mai.
- 9 Yn fy nghyfyngderau galwa mla'n
Am ddyddiau dy ddeheulaw lân;
Gan adde'th dywyll lwybrau eu gid
Yn fuddiol dda er dechreu'r byd.

HYMN CCLXXIV. [M. H.]

Galarus. (Babylon Streams)

Dyoddefaint y Messia.

- 1 **C**OD d' olwg, f' enaid, fynu fry,
I wel'd yr Oen ar Galfari,
Yn dyodde'n ddiddig ac yn fwyn,
Wedi gondemnio er ein mwyn.
- 2 'R hwn a ordeiniwyd i angau yw,
Tros bechaduriaid gwaetha eu rhyw;
A'i ganlyn gwelwch y fath lu,
Yn gwaeddi o'i ol i Galfari.

- 3 Tanwyd ei freichiau sanctaidd pur,
A rhoddwyd ynddynt hoelion dur;
Estynwyd, hoeliwyd nefol draed,
Heb orchudd drostynt ond ei waed.
- 4 Gwelwch y goron bigog gref,
Yn gorwedd ar ei arlais ef;
A'r afon goch lifeiriol fawr,
Yn tarddu o tan ei fron i lawr.
- 5 Edrychwch arno, dyma'r Dyn,
A phwy oedd ef ond Duw ei hun?
Pechodau'r holl grediniol fyd,
A bwysodd ar ei 'sgwyddau nghyd.
- 6 O Iesu'r croeshoeliedig Dduw!
Sy'n fôr o ras at ddynol-ryw;
Rho nerth i yfed gwaed y groes,
A phrofi cariad d' angau loes.

HYMN CCLXXV. [M. H.]

Galarus. (King's-Bridge)

Gweddi.

- 1 **O** IESU mawr y Meddyg gwell;
Gobaith yr holl ynysoedd pell!
Dysg fi i seinio i maes dy glod,
Mai digyfnewid wyt erio'd.
- 2 O hoelia meddwl ddydd a nos
Crwydredig wrth dy nefol gro's;
A phlauna'm hysbryd yn y tir
Sy'n llifo o lawenydd pur.
- 3 Fel bo fy nwydau drwg yn lân,
Yn cael eu difa â'r nefol dân;
A chariad yn melysu'r groes,
Trwy olwg ar dy farwol loes.
- 4 Ti fuost marw (rhyfedd yw)
Er mwyn d' elynion i gael byw;

Derbyn i'th gô'l a rho ryddhad
I'r sawl a brynaist â dy wa'd.

- 5 Doethineb anfesuro! sy',
A gallu anfeidrol ynot ti;
A phob cyflawnder sy'n dy ran,
Sy'n eisiau ar fy enaid gwan.
- 6 Fe gaiff dy enw anwyl glod,
Pandarffoi'r ddae'r a'r nefo'dd fod,
Am achub un mor wael ei lun,
Na all'sai ei achub ond dy hun.

HYMN CCLXXVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Angel's Hymn)

Gogoniant yr Oen.

- 1 **O** DDEDWYDD le preswylfa'm Ner,
Yn yr ehangder uwch y sêr;
Y man dysgleiria'm Iesu ma's,
Yn nghyflawnderau maith ei ras.
- 2 Mawrhydi a chariad parchus iawn,
Sydd yn ei wyneb ef yn llawn;
A'r lluoedd sy'n ymgrymmu'n un,
O flaen ein Duw mewn natur dyn.
- 3 Wel daccw'r pen a glwyfodd drain
Yn goron bleth a'u pigau main;
A choron auraid arno'n awr,
Yn llwyr ddysgleirio'r nefoedd fawr.
- 4 O dyma'r Dyn, Duwynddo'n bod,
A garsom heb ei wel'd erio'd;
Ond credu ynddo a llawenhau,
Fod gennym gariad sy'n parhau.

HYMN CCLXXVII. [M. H.]

Gerfoleddus. (Eaton)

Cyfiawnder anfeidrol y Messia.

- 1 **T**ALWYD y swm gan J'ofa ddyn,
Gofyniad nefoedd faith ei hun;
Ac nid oedd ond trysorau'r nef
Yn abl fyth ei dalu ef.
- 2 Trysorau na ddarfyddant fyth,
Pe telid oesoedd rif y gwlith;
Gwerth uwch pob gwerth a glywyd sôn,
Oedd gwaed y croeshoeliedig O'n.
- 3 Ni allodd y nefolion lu,
Yr arch-angylion penna' sy';
Er bod hwy'n ddoeth uwch ben fe w'is,
I gyfri fynu fyth ei bris.
- 4 Iawn mwy o bwys na buasai 'nghyd
Aneirif anwireddau'r byd;
A dim ond gwaed fy Iesu mawr
A droesai'r glorian hyd y llawr.
- 5 Anturia nghalon euog ddu,
At orsedd gras yn awr yn hy;
Mae'r faingc yn rhydd, a rhodd yn rhad,
Os gelli gredu yn ei wa'd.

~~~~~

HYMN CCLXXVIII. [M. H.]

Galarus. (Goulds)

Y cystuddiedig a'r truan.

- 1 **Y**NOETH, y tlawd, a'r llwythog sy'
'N och'neidio tu a'r nefoedd fry;
A'r cystuddiedig gwael ei lun,
Wna Iesu'n briod iddo ei hun.
- 2 Newyddion da er seiliad byd,
A ro'wyd ynghadw i'r rhai'n eu gyd;

A phan addfedo awr y Tad,
Datguddir iddynt oll yn rhad.

3 I'r rhai'n mae rhagorfreintiau ei wa'd;
I'r rhai'n mae cyflawn wir iachad,
I'r rhai'n mae heddwch llawn ryw bryd,
Rhydd-did oddiwrth anfeidrol lid.

4 Galarwyr Sion sydd yn awr,
Yn griddfan yn y cystudd mawr;
Na wylwch mwy newyddion mae,
A bair i'ch calon lawenhau.

5 Am hyn derchafwch fynu fry,
Cydseiniwch â'r angylaid lu;
Tra fyddoch byw na foed i'ch sôn,
Ond am rinweddau gwaed yr O'n.

HYMN CCLXXIX. [M. H.]

Galarus, (Savoy)

Meddyginiaeth yn angau.

1 **M**AE'm ffydd yn gwel'd fy Mhriod draw,
Yn cym'ryd angau yn ei law;
Yn gwneuthur iddo daflu ma's,
Ei golyn main, a'i wenwyn cas.

2 Ac yno T'wysog mawr y nef
Ei hun yn yfed hono ef;
Ei godi fynu ar ei ben,
A d'weud, gorphenwyd, ar y pren.

3 Pa'm ofnaf angau a'i farwol glwy,
Pan nad oes colyn ganddo mwy?
Er mai angau yw, nid yw ei rym,
Na'i wenwyn yn y diwedd ddim.

4 Mil o ryw farwolaethau 'nglun,
Wy'n brofi, ond wrth ofni un;
A deng mil o gysuron sy
Wrth wneuthur ffrynd âg angau dâ.

HYMN CCLXXX. [M. C.]

Galarus. (Ludlow)

Rhai gwersi o'r Salm lxix, wedi eu rhoi ar gân yn agosaf ag allwyd at eiriau'r Salm, a rhoi pob gwers ar ei phen ei hun, ac yn dwyn ei hystyr ei hun.

- 1 **A** CHUB O Dduw fy enaid caeth,
O tan ei faith ofidiau,
Sy'n cael wrth geisio dod i'r lan
Ei guro tan y tonnau.
- 2 Soddaïd mewn dom, aethum y'n glun
Mewn lle heb un sefyllfa;
A'r dyfroedd dyfnion pwysau'r gro's
Yn lloŵ dros fy nghoppa.
- 3 Sychodd fy ngheg, a'm llygaid swrth
Dywyllodd wrth wylofain;
A thrwy dy ddysgwyl tan bob tonn,
Mi flinais bron a llefain.
- 4 Rhifedi'm gwallt heb wybod pa'm
O elynion sy am fy niwed;
A minnau telais hwynt o'm bodd
Yr hyn nid oedd fy nyled.
- 5 Ond ti adwaenost Arglwydd da
Fy ynfydrwydd a'm ffolineb;
Nid yw nghamweddau mawr eu rhi'
Guddiedig i dy wyneb.
- 6 O'm plegid i, Duw'r lluoedd maith,
Nad gywilydd chwaith na gwradydd,
I'r rhai a'th ofnant tan y ne',
Neu geisiant d' enw beunydd.
- 7 Can's er dy fwyn, O Arglwydd Dduw,
Y dygais bob rhyw warthrydd;
Trwy'th ganlyn dryg-air i mi ro'w'd,
A'm hwyneb dowl a chywilydd.

- 8 Dyeithr mi es i blant fy mam,
 I'm brodyr a'm cyfeillion ;
 Pwy sy'n gwneud cyfri' o honof well,
 Na phererin pell neu estron.
- 9 Can's serch i'th waith, a'th gyfraith gu,
 A sel i'th dŷ a'm hysodd ;
 A chabl y rhai a'th gablent di,
 Oll arnaf fi ddesgynodd.

HYMN CCLXXXI. [M. H.]

Galarus. (Virginia)

O waith y Dr. WATTS, tu dalen 172.

- 1 **M**OR wag ac mor dwyllodrus yw
 'R holl bethau s' yma yn deg eu lliw;
 Yn ein pleserau gwenwyn cawn,
 A'n melus sydd yn chwerw iawn.
- 2 Pethau dysgleiriaf yn y byd,
 Twyll yw eu llewych oll eu gyd;
 Wrth eu mwynhau mae aeth a braw,
 Rhag ofn bod rhyw ddrwg gerllaw.
- 3 Perthnasau a chyfeillion llawn,
 Yn fynych yn elynion cawn;
 Wrth gadw rhan o hono'i lawr,
 A 'speilio rhan ar Iesu mawr.
- 4 O boed dy degwch Iesu cu,
 Yn ymborth pur i'm henaid i,
 A gras i'm harwain gydâg ef,
 O bob creadur tan y nef.

HYMN CCLXXXII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Griddfan am gyfiawnder a nerth.

- 1 **M**AITH yw'r nos a mawr yw'r t'wyllwch,
P'odd y galla'i threulio ma's?
Heb gael Arglwydd dy gwmpeini,
Nerth dy anorchfygol ras;
Gormod gofid, &c.
Hebot allu yma i fyw.
- 2 Mil a mwy o wag feddyliau,
Trwy fy nghalon sydd yn gwau,
Nid oes meddwl nad yw'n ceisio
Fy rhoi yn llwyr i lwfrhau;
Anghrediniaeth, &c.
Rhyfedd yw dy nerth erioed.
- 3 Mae fy mhechod yn fy erbyn
Fel y moroedd mawr eu grym,
Diluw cryf heb fesur arno,
Nid oes a'i gwrth'neba ddim;
Tad tosturi, &c.
Rho gyfiawnder im' a nerth.
- 4 Os dangosi'n eglur i mi,
Dyna'r pryd i lawenhau,
Fod dy lyfr wedi ei groesi,
Ac nad oes yn aros fai;
Cymmer feddiant, &c.
Yna o honof oll yn lân.
- 5 Os agori im' dy fynwes,
I gael gwel'd y cariad llawn,
Lifodd allan fel y moroedd,
Ar Galfaria un prydawn;
Di gai'r cwbl, &c.
Roddai't i mi yn fy rhan.

- 6 Aed y ddaear ffordd y mynno,
Aed i'r sawl fo arni a'i fryd,
Aed creaduriaid o bob enwau
Yn elynion i mi gyd;
Boddlon ddigon, &c.
Byddaf byw heb ffrynd ond ti.
- 7 Doed eilunod o bob rhywiau,
Doed y gwrthddrych teca ei bryd,
Doed pleserau maith brenhinoedd,
Ac anturiant sugno mryd;
Ofer, ofer, &c.
Tra fo gennyf wrthddrych mwy.
- 8 Deued satan a'i holl rwydau,
Deued a'i biccellau tân,
Casgled gyfoeth mawr yr India
A gosoded hwy o'm bla'n;
Byth ni'm temtia, &c.
Tra fo'm henaid yn dy go'l.
- 9 Nis gall hwnnw, bai fy meiau
Sydd yn bostio ei anferth rym;
Os amgylchu wnai fy enaid
Wneuthur unrhyw niwed im',
Rho dy Ysbryd, &c.
Mi gongcwera feiau maith.
- 10 Ond os troi dy gesn arnaf,
Darfu'm cysur yma i fyw,
Y mae'r cwbl oll a feddaf
Yn gartrefu yn fy Nuw;
Llwyr anedwydd, &c.
Ydwyf hebot ti dy hun.
- 11 Nid oes rhwyd, ac nid oes magt,
Heddyw gan y gelyn mawr,
Nid oes pydew heb dy allu
Nas tramcwyddaf iddo lawr;
Dal fi fynu, &c.
Yn dy allu 'rwyf yn byw.

- 12 Mae nghyfeillion, mae'm perth'nasau,
 Mae ngelynion bob yr awr,
 Fel mewn cyngrair gydâ'u gilydd
 Am fy nghael yn lân i lawr;
 O'r Jehovah, &c.
 Nad fi golli ngafael byth.

HYMN CCLXXXIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Digalondid.

- 1 **L** LAWN euogrwydd, llawn o dychryn,
 Llaw'n o boen yw'm henaïd gwân,
 Anghrediniaeth cryf yn haeru
 Byth na ddof oddi yma i'r lan
 Balm yn Gilead, &c.
 Unig ag all wella nghlwyf.
- 2 Mae'm blynyddau hirion maithion,
 Wedi eu treulio oll yn ddim;
 'Dyw'm pechodau o'r dechreuad
 Etto nemawr llai eu grym;
 O na allwn, &c.
 Gred'u bod ei ddydd gerllaw.
- 3 Mi feddyliais yn y boreu,
 Buaswn amser maith cyn hyn,
 Wedi maeddu fy mhechodau,
 Ac yn canu ar Sion fryn;
 Swn y rhyfel, &c,
 Ydyw'r lle 'rwyf etto yn byw.
- 4 Weithiau bron yr wyf a chredu
 Ches erioed effeithiol ras,
 Cred'u bron mai fy mhechodau,
 Yn y diwedd bia'r ma's;
 Dwg fi Arglwydd, &c.
 Dwg fi o'r caethiwed hyn.

HYMN CCLXXXIV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Ymbil am nerth a goleuni.

1 **T**YWYLLWCH du-dew sydd o ddautu,
 Ffaelu codi mhen i'r lan,
 Ni bum i tan feichiau mawrion,
 Etto erioed ond eiddil gwan;
 Gwranddo ngweddi, &c.
 Oni's gwnai mi lwfrha.

2 Dadrys y cadwynau tynion,
 Rho fy enaid gwan yn rhydd,
 Tynn fi maes o'r pydew tywyll
 I gael gwel'd y goleu ddydd;
 Gwardigaeth, &c.
 Gwna i mi waeddi tra f'wyf byw.

3 Mwy o weithiau nag a rifir,
 Gwn yn sicr Ior dy fod,
 I mi' well nag un creadur
 Etto welais tan y rhod,
 Gwna i mi anghofio, &c.
 Fy holl eilunod er dy fwyn.

HYMN CCLXXXV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

*Gweddi am Bresenoldeb Duw, a nerth yn erbyn
 pechod.*

1 **N**ID oes arnaf faich yn gorphwys,
 Dim ond eisiau dy fwynhau;
 Nid oes arall tan y nefoedd
 All yn hollol fy iachau;
 Rho dy gwmp'ni, &c.
 Cyn im' fyn'd i'r cefnfor glas.

- 2 Mae fy nyddiau yn hir i'w rhifo,
 Ac nid y'nt i'w cyfri' ddim,
 Maent yn dianc beunydd arnaf,
 Fel yr awel deneu lym;
 Darfod, darfod, &c.
 Mae fy oes bob munud awr.
- 3 Tynn yr ofn hen o farw,
 Sydd yn llechu tan fy mron,
 Rho i mi heddwch, rho orfoledd
 Tra fw'i ar y ddaear hon;
 Na therfysged, &c.
 F' enaid gwan yn ngrym y dw'r.
- 4 Mae fy anadl, mae fy esgyrn,
 Mae ngwthienau oll o'r bron,
 Heddyw yn haeru mai fy ngwely,
 Fydd y foru tan y don;
 'N wyneb angau, &c.
 Iesu dere yno dy hun.
- 5 O na âd fi ymdrabaeddu
 Yn anialwch mawr y byd,
 Mae yma eirth, mae yma lewod
 Yn elynion i mi eu gyd;
 Tyn fi allan, &c.
 'Nawr o balfau'r gelyn mawr.
- 6 Nid wy'n caru fy mhechodau,
 Poenau ydynt oll eu gyd,
 Hwnnw sy'n fy mhoeni fwyaf,
 Ag sy'n ceisio myn'd a mryd;
 Tyrr hwy'n fuan, &c.
 Dyna finnau wrth fy modd.
- 7 Doed dy eglwys a galared
 Tros fy meiau oll o'r bron,
 Nid yw hynny un egwyddor
 Ond sy'n aros tan fy mron;
 Do mi fliniais, &c.
 Ar fy meiau fawr a mân.

8 Iesu cymmer fy anwireddau
 Trymion ar dy ysgwydd gref,
 Nid oes nerth i sefyll tanynt,
 Onid gallu mawr y nef;
 Gwaed ei hunan, &c.
 All yn unig dynnu'm baich.

9 Dyma yn gwbl fy neisyfiad,
 I mi gael bod yn dy go'l,
 Er na theithiais etto nemawr,
 Nad fi dynnu hynny'n ol;
 Gwna i mi gadw, &c.
 'Ngolwg tu ar hyfryd wlad.

HYMN CCLXXXVI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1 **M**AE arnaf ofn temtasiwnau,
 Nid wyf fi ond llesg erioed,
 Mae'r un wanna'n ddigon abl,
 Fyn'd a'm henaidd tan ei throed;
 Gwaed yn llifo, &c.
 Ar Galfaria a'm dal i'r lan.

2 Mae rhyw awel wyllt ei natur,
 A chynddeiriog iawn ei grym,
 Ar y moroedd mawr yn dyfod,
 Fy ofn dd'wedodd hynny im';
 Gwaed yn llifo, &c.
 Ar Galfaria a'm dal i'r lan.

3 Ynof fy hunan mae hi'n rhuo,
 Yn fy ysbryd mae hi gyd,
 Dyma yn unig a'i congewera,
 Golwg ar dy wynebpryd;
 Gwaed yn llifo, &c.
 Ar Galfaria a'm dal i'r lan.

- 4 Paid fy enaid gwan ag ofni,
 Nid rhyw ddrygau sy'n nesau,
 Newydd da sy o dir y bywyd
 Lle mae cariad yn parhau;
 Gwaed yn llifo, &c.
 Ar Galfaria a'm dal i'r lan.
- 5 Er bod arnaf ofnau filoedd,
 Pan y delo'r drwg y'mla'n,
 F'allai caf fi nerth i sefyll
 Fel y graig y'nghanol tân;
 Gwaed yn llifo, &c.
 Ar Galfaria a'm dal i'r lan.
- 6 Mi deithiais heibio i lewod lawer,
 Mi gongwerais eirth cyn hyn,
 Do mi nofiais trwy'r Iorddonen,
 Ac mi ddringais anferth fryn;
 Gwaed yn llifo, &c.
 Ar Galfaria a'm dal i'r lan.
- 7 Darfu ofn temtasiwniau,
 Darfu ofni drwg i dd'od,
 Darfu ofni marwolaethau,
 A phob cystudd sydd yn bod:
 Gwaed yn llifo, &c.
 Ar Galfaria a'm dal i'r lan.

HYMN CCLXXXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

Mwynhad o Dduw yn nerth goleuni.

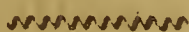
- 1 **O** TYRED Awdwr hedd
 Rho i mi brawf o'th wledd, drag'wy
 ddol rad;
 'Does yma ddim ond trai,
 Cystuddiau, poen a gwae,
 I'r diwedd yn parhau, mewn anial wlad.

2 Mae pechod o bob gradd,
Yn fawr am gael fy lladd, a minnau'n wan;
O estyn fraich i ma's,
Dangos dy effeithiol ras,
O'r tiroedd anial cras, dwg fi i'r lan.

3 Mor greulon yw fy nghlwyf,
Ti Iesu weli 'rwyf bron llwfrhau;
'Does arall ond dy wa'd,
A ddyrŷ im' iachad,
Na dim a nertha'm tra'd, ond dy fwynhau.

4 Un olwg ar dy wedd,
A'm c'od i'r lan o'r bedd, i'r goleu clir;
I deithio yn y bla'n,
Trwy ganol dw'r a than,
Er gelynion fawr a mân, i'r sanctaidd dir.

5 Gwna f' enaid bach yn nglyn,
Duw wrthyt ti dy hun, gael dy fwynhau;
Ac yna gallaf fyw,
Tan gystudd o bob rhyw,
Mewn llawn dawlwrch gwiw, byth i barhau.

HYMN CCLXXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Bermondsey, 6, 4.)

Gwaed y groes yn unig feddyginiaeth.

1 **I**ACHAWDWR dynol ryw,
Tydi yn unig yw, fy Mugail da;
Mae angau'r groes yn llawn,
O bob rhinweddol ddawn,
A ffrwythau melus iawn, rhai'n a'm iacha.

2 'Does medswn laesa'm poen,
Ond gwaed yr addfwyn Oen, gwaed fy Nuw;
Mae ei hun yn fwy nâ'r byd,
Nâ'r trysor sy yntho gyd;
A thecach yw ei bryd, na dynol ryw.

- 3 Mae torf aneirif fawr,
Yn ddisglair fel y wawr, 'nawr yn y nef;
Trwy ganol gwawd a llid,
A gwrth'nebiadau'r byd,
Ac angau glâs ynghyd, a'i carodd ef.
- 4 Thal holl bleserau'r byd,
Na phob teganau ynghyd, ddim i'm boddhau,
Y gwrthddrych mwya' erio'd
O gariad ac o glod,
Sydd uwch neu is y rhod, wyf yn fwynhau.

HYMN CCLXXXIX. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, .4)

Gweddi am bob grŵs i fyw i Dduw.

- 1 **C**HEISTAIS Arglwydd ddim ond hynny,
Dim ond treulio'm dyddiau ma's,
I dy garu a'th ryfeddu,
Ac ymborthi ar dy ras;
Dyna ddigon, dyna ddigon, &c.
Cheisiaf nabod dim ond hyn.
- 2 Dal fy llygad, dal heb wyro,
Dal ef ar dy addewid bur,
Dal fy nhraed heb gynnyg ysgog,
Allan o dy gyfraith bur;
Boed dy orchymynion, &c.
I mi yn gysur ac yn hedd
- 3 O darfydded i mi garu,
Un rhyw bleser is y ne',
A darfydded im' fyfyrion
Ar un gwrthddrych yn dy le;
Aed fy ysbryd, &c.
Oll o'i fron yn eiddot ti.

- 4 Rho'r tymherau, rho'r grasusau,
Yn fy enaid bach ynghyd,
Roddaist ti i'th rai anwylaf,
Oll yn rhad o ddechreu byd;
Dedwydd, dedwydd, &c.
Fyddaf byth tra nef yn bod.
- 5 Os rhaid dwyn y groes demhestlog,
A'r cystuddiau sydd o'i hol,
O gad i mi Iesu orphwys
Yna yn dy gynnes gôl;
Yn mhob cystudd, &c.
Dwg fy meichiau oll dy hun.

HYMN CCXC. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Anghrediniaeth, a gweddi am ffydd.

- 1 **Y** MAE ofn yn fy nghalon,
Gan mor lleied yw fy ngrym,
Rhag ryw awr i'm temtasiwnau
Creulon i fy ngwneud yn ddim;
Nid oes gryfder, &c.
Trwy fy yspryd mewn un man.
- 2 Mae dyfnderoedd anghrediniaeth,
Wedi'm rhoddi'n llesg a gwan,
Pechod yn fy ngneud i ofni,
Ofni yn fy rhwystro i'r lan;
Gwna i mi gredu, &c.
Dyna'm henaid wrth ei fodd.
- Oll o mewn nid oes ond t'wyllwch,
Oll o mewn nid oes ond poen,
Rhyw ddyeithrwech oer di gariad,
At y croeshoeliedig Oen;
O na roddit, &c.
I mi Arglwydd dy fwynhau.

4 Mae eiddigedd yn fy nghalon,
 Weled cannoedd yn gyttun,
 Oll i gyd mewn gwisgoedd gwynion,
 Ac yn canu i ti yn un;
 Yn y carchar, &c.
 Yr wyf finnau oll yn rhwym.

5 Mae mor bosibl i mi glymmu
 Haul a daear fawr yn un,
 Ag yw im' dderchafu nghalon
 I fynu attat ti dy hun;
 Gair o'th enau, &c.
 A'th wna di a minnau'n un.

HYMN CCXCI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Westbury, Helmsley, 8, 7, 4.)

Gobeithio yn erbyn gobaith.

1 **S**EFWCH bellach fy ngelynion,
 Sy'n fy nghuro bron erioed,
 Dalsoch f' enaid yn ymddifad,
 Cawsoch fy ysbryd tan eich troed;
 'Chydig oriau, &c.
 Dof o'ch rhwydau oll yn lân.

2 Mae fy Mhriod, mae f' Anwylyd,
 'Nawr yn dangos i mi wlad,
 Na's gall dyfais temtasiwnau,
 Fyth i syflyd dim o'm traed:
 Mi af yno, &c.
 Dyna'r man caf ddedwydd fyw.

3 Uwch y bryniau, uwch y gwyntoedd,
 Uwch y 'stormydd mawrion cry',
 Uwch cymmylau tew o d'wyllwch,
 Mae'r tawelwch hyfryd fry;
 Mae fy nghysur, &c.
 Oll yn trigo uwch y byd.

4 Mi ddes yma i'r anialwch,
 Byd o newyn, byd o wae,
 Heb un achos, heb un neges,
 Ond yn unig dy fwynhau;
 Hyn ei hunan, &c.
 Fydd fy ymgais tra f'wyf byw.

5 Ac ni's cefais sylwedd ynddo,
 Ac ni's cafodd neb erioed,
 Neu gyfeillion neu drysorau,
 Nid y'nt bleser im' eu bod;
 Duw ei hunan, &c.
 Ydyw'm cwbl yn y byd.

HYMN CCXCII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

Crist oll yn oll.

1 **F**Y nghadwedigol ras,
 O honot dardd i ma's, Iesu'n ddi-drai;
 Daioni ni fu yn bod,
 O fewn i mi erio'd,
 Tydi a bia'r clod, byth i barhau.

2 'Doedd ond dy anfeidrol ras,
 A'm tynai i i maes, o'r 'ffernol ffau;
 Anfeidrol rym a scil,
 I nerthu un o fil,
 I gadw'r llwybr cul, byth i barhau.

3 Dy enw di fy Nuw,
 Ei hunan digon yw, i'w ei fwynhau;
 Pob peth o fewn y byd,
 Y gwerthfawroca a drud,
 Sy'n gryno yno 'nghyd, byth i barhau.

4 Y myrr a'r aloes pur,
 Y cassia gwerthfawr gwir, ynddo y mae;

Y per-aroglau drud,
Gwell na rhai eitha'r byd,
Sydd yndo ef ynghyd, byth i barhau.

- 5 Mae doniau f' Arglwydd mawr,
Yn llofio oll i lawr, fel môr di-drai;
Tros dir Immanuel,
Yr hyfryd laeth a mêl,
O sicrwydd pur a sêl, byth i barhau.
- 6 Yn gwisgo gynau gwyn,
Pan gwelir saint am hyn, dydd sy'n nesau;
Caniadau am ei glwy,
Fydd eu caniadau hwy,
A'r rhein'y fyddant mwy, byth i barhau.

HYMN CCXCIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Culmstock, 7, 6.)

Gogoniant yr Oen, ac ymbil am ras.

ANGYLION doent yn gyson rifedi gwlith
y wawr,
Rhoent eu coronau auraid o flaen y faingc i lawr,
A chwariant eu telynau ynghyd a'r saint yn un,
Fyth fyth ni chanant ddigon am dduwdod yn
y dyn.

Ni fuasai gennyf obaith am ddim ond flammiau
syth,

Y pryf nad yw yn marw a'r tywyllwch du dew
byth;

On' buasai'r hwn a hoeliwyd ar fynydd Calfari;
O ryw anfeidol gariad i gofio am danaf fi.

'Rwi'n edrych arnaf fy hunan a rhyw gasineb
mawr,

Mwy diddim, mwy disylwedd na phryfed mân
y llawr;

Does ond yr aberth hwnnw wnawd ar Gaer-
salem fryn,

A'm crea oll yn newydd, a'm golch i oll ynwyn.

Ti Barnwr byw a meirw sydd ag allweddau'r
bedd,

Terfynau eitha'r ddaear sy'n disgwyl am dy
hedd;

'Dyw gras i ti ond gronyn, mae gras ar hyn o bryd
Ryw filoedd maith o weithiau i mi yn well na'r byd.

O flaen y faingc rhaid sefyll, ie sefyll cyn bo hir,
Nid oes a'm nertha yno ond dy gyfiawnder pur;
Myfi anturia yn eon trwy ddyfroedd a thrwy dân,
Heb oleu ac heb lewyrch ond dy gyfiawnder glân.

Os ai di i chwilio nghalon, ni chai di yno fawr,
Ond beiau maith mor amled a gwlith y boreu
wawr;

Pechodau o'r dechreuad, rhai'nawr ac yn y man,
Sydd yn cyttuno â'u gilydd i wasgu'm henaid
gwan.

Yn natur fy ngweddiau a'm dyledswyddau mae,
Rhyw fryniau o anghrediniaeth, rhyw fôr o
lwfrhau;

Y weithred gas ei chanmol yn uchel iawn gan
ddyn,

Mae torf o lygredd ynddi i wel'd i mi fy hun.

Am hyn bydd i mi ymwadu a'r cwbl yn gyttun,
Pob cylch o ddyledswyddau goreu-deg hardd
yn un;

Yn angau'r groes yn unig mae'm iechydwriaeth
lawn,

Ac am y groes mi ganaf o foreu hyd brydnawn.

Myfi abertha'r cyfan yn union i dy wa'd,
A thynna'r balm oddi wrtho'rwi'n dysgwyl gwir
iachad:

Nid oedd o tan yr haulwen, nid oedd o tan y ne,
Ddim allsai faddeu pechod yn unig ond efe.

HYMN CCXCIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

Hyder ffydd ar yr addewid mewn Cyfyngderau.

- 1 **A**R dy enw mae'r cenhedloedd
Yn nherfynau eitha'r byd,
Yn rhoi goglud gan ddymuno
Gweled tegwch d' wyneb pryd :
Mae dy eiriau oll yn gywir,
Llwon mawrion ydynt hwy,
I'th sancteiddrwydd pur y tyngaist,
Allsit dyngu i ddim oedd fwy.
- 2 Bellach minneu yn eon deuaſ,
Mi ymgrymmaſ wrth dy draed,
Ac mi blediaſ am drysorau,
Wedi eu haddo oll yn rhad ;
Nid oes neb o tan yr wybr,
Mewn mwy diffig, mewn mwy trai
Tlawd o'r cyfan, ond yn benna'
Tlawd wyf Arglwydd o'th fwynhau.
- 3 Mae cyfyngder mawr yn rhoi,
Ac yn bygwth f' enaid gwan,
Profedigaeth drom ei phwysau,
Sy'n fy rhwystro i godi i'r lan ;
Ar d' addewid 'rwyf yn gorphwys,
Cadwa' nghafael yno yn dynn,
Nid oes ond y nerth trag'wyddol,
Ag all faeddu'r trallod hyn.
- 4 Nis gadwa'r sillaf leia
O'th addewid fyn'd ar goll,
Mae yn ddigon, dim ond digon,
I mi ei hunan oll yn oll ;
P'odd y gallaf golli 'nghafael,
Pe cawn fydoedd maith yn rhodd,
Ar addewid sydd mor gyflawn
O drysorau wrth fy modd ?

5 Rhyw drysorau heb eu mesur,
 Rhyw drysorau heb ddim trai,
 Rhyw ddyfnderoedd heb ddim gwaelod
 Yn dy addewidion mae:
 Crynu 'rwyf ac ymafaelu,
 Glynau yn galed wrth dy air,
 F' enaid byth tro ar y ddaear,
 Dyna yr nnig fan y cair.

6 Os gwaredu fi o'm cyfyngder,
 Ac os sefi ar fy rhan,
 Os gostegu rym y 'storom,
 Os cynheli fi i'r lan;
 Ti gai nhafod, ti gai nghalon,
 Ti gai feddwyf yn y byd,
 Ti gai'r clod, a thi gai'r moliant,
 Ti gai'r enw i ti gyd.

7 Nid yw'r holl greaduriaid isod,
 O ba enwau, o ba lun,
 Dim yn ddigon dinas noddfa,
 Pe b'aent yn cyttuno yn un;
 Nid oes Iesu ond dy hunan,
 Nid oes ond d' effeithiol ras,
 O'r pydewau dyfnion mawrion,
 Caethion all fy nhynnu ma's.

8 Addunedau fy nghyfyngder,
 Deuent Arglwydd ger dy fron,
 Er dy Enw, er dy ogoniant,
 Torr fy ofnau lawr o'r bron;
 Duw tosturi yw dy Enw,
 Duw sy'n arfer trugarhau,
 C'od fy yspryd llesg o'r moroedd,
 Tynn fy enaid bach o'r ffau.

HYMN CCXCV. [M. N.]

*(Lovely Peggy, Moraliz'd, 8, 8, 8, 6.)**Ymestyn at y nod.*

- 1 **N**ID yw y ddaear fawr ei gyd,
Ddim teilwng o fy serch a'm bryd,
Nag un rhyw wrthddrych yn y byd;
'Rwi'n caru gwrthddrych mwy:
Nid llai y sawl wy'n garu yw,
Na pherffaith ddyn, a pherffaith Dduw,
Dyoddefodd unwaith farwol friw,
O werthfawrocaf glwy'.
- 2 Ni fedr tafod mewn un modd,
I ddodi'th ras i maes ar g'o'dd,
Nag anfeidroldeb maith dy rodd,
Dy gariad a dy hedd:
Pe deuai'r saint o'u bron eu gyd,
Sy'n canu 'nawr mewn nefol fyd,
Nis gallent fyth i draethu 'nghyd,
Mor decced yw dy wedd.
- 3 Ti roddaist ynof 'nawr yn nglun,
Egwyddor nefol bur ei rhin,
Fel nad oes dim ond ti dy hun,
Fyth bellach wna fy modd:
O dere Arglwydd dere yn glau,
Gad i mi bellach dy fwynhau,
Attebai'r tuedd pur di-drai,
A roddaist i mi'n rhodd.
- 4 Ni fyddai bywyd maith pe cawn,
Ond di-ddim a disylwedd iawn,
Heb gael rhyw ran o'th nefol ddawn
Yn wastad i'w mwynhau:
'Does un o'm holl synwyrâu eu gyd,
Nag un o nwydau'm henaid drud,
A gwrthddrych iddo yn y byd,
Am hynny dere yn glau.

'Rwi'n dlawd, 'rwi'n dlawd o oll yn awr
 Nid wi'n cyttuno dim a'r llawr;
 'Rwi'n griddfan tan anobaith mawr,
 Os hebot rhaid im' fyw;
 Ac nid oes dim o tan y ne',
 Wna fynu'r colled o hono fe,
 Na dim atteba' yn ei le,
 Anfeidrol yw fy Nuw.

Yr holl wrthddrychau teg eu pryd,
 Ac wi'n eu caru oreu gyd,
 O gongl faith i'r llall o'r byd,
 Diflanant wrth dy glin;
 Os un rhyw eilun ar y don,
 A gais ryw loches tan fy mron,
 Yn union mi ffeiddiaf hon,
 Mi'th garaf di dy hun.

Wel dyma'r cariad sydd yn awr,
 Yn curo pob cariadau lawr,
 Yn llyngcu enwau gwael y llawr,
 Oll yn ei enw ei hun;
 O ffam angerddol, gadarn gref!
 O dân ennynwyd yn y nef,
 Trag'wyddol gariad ydyw ef,
 Wnaeth Duw a minnau yn un.

'Dyw tad a mam, a brawd a chwa'r,
 A gwraig a phlant, a phawb a'm car,
 A'm holl gyfeillion ar y dda'r,
 Ond di-ddim wrth dy glin;
 Hebot nid y'nt, ond dim erio'd,
 O honot mae eu da yn d'od,
 Ni raid 'chwanegiad yno i fod,
 Y lle b'ech ti dy hun.

HYMN CCXCVI. [M. N.]

*(Lovely Peggy, Moraliz'd, 8, 8, 8, 6.)**Yr ail ran.*

- 1 **N**ID oes ond f' Arglwydd mawr ei ddawn,
     A leinw f' enaid bach yn llawn,
     Ni's gallwn ddala mwy pe cawn,
     Mae ef yn ddigon mawr;
     A digon, digon, digon yw
     Dy hyfryd bresenoldeb wiw,
     Yn angau ceidw hyn fi'n fyw,
     A boddlon wyf yn awr.
- 2 Doed y trueuniaid bawb ynghyd,
     A rhannent holl drysorau'r byd,
     Meddiannent eu pleserau eu gyd,
     Mewn eithaf blys a chwant;
     Nid yw y rhai'n ond llwch y llawr,
     I bwysio heddwch f' Arglwydd mawr,
     A gwedd ei wyneb oleu wawr,
     Sy'n gyrru'r nos i bant.
- 3 Anfeidrol berffaith sanctaidd Fod,
     Gwna i mi wel'd na chawd erio'd,
     Ac na chair pleser tan y rhod,
     Yn rhagor na'th fwynhau;
     Wel dyma'r oriau gofiaw mwy,
     A'r pleser gefais ynddynt hwy,
     Ddymunaf bellach fyth tra f'wi,
     Yn unig i barhau.
- 4 Wel fflowch ar ffrwst bleserau gyd,
     Diffenwch oll wrthddrychiau'r byd,
     Na b'och gael effaith ar fy mryd,
     I'm dwyn oddiwith fy Nuw;
     Doed tân a diluw yn gyttun,
     Aed dw'r a daear fawr yn un,
     Mi fyddaf yr happusaf ddyn,
     Mae'm Iesu etto yn fyw.

- 5 A phe diffoddai'r haulwen fawr,
 Pe syrthiai ser y nen i lawr,
 A phe diffygiai'r foreu wawr,
 A thywyllwch gael ei le;
 Cawn drigo mewn sancteiddiol dir,
 Yn llewyrch Haul cyfiawnder pur,
 Trag'wyddol faith ddiwrnod clir,
 O fewn i furiau'r ne',
- 6 Pan collo gwellt y maes eu dawn,
 A'r wybr faith ei boreu a nawn,
 A dystryw dd'od yn gyfan iawn,
 Ar nef a daear lawr;
 Caf weled sanctaidd newydd dir,
 O degwch ac o bleser pur,
 Yn tarddu maes o'r duwdod gwir,
 Gydâ gogoniant mawr.
- 7 Ac yno f' enaid bach ti gai,
 Drag'wyddol bleser i'w fwynhau
 N' all angel fyth, ond dyn yn llai,
 Yn hollol ddodi ma's;
 Ond digon yw i'm henaidd gwan,
 Myfi gaf esgyn gwn i'r lan,
 Ac yfed yno yn y man,
 Fyth o afonydd gras.
- 8 O torr fy llyfetheiriau'n glau,
 Mae hiraeth arnaf dy fwynhau,
 A dwg fi maes o'r carchar clai,
 Rho fy nghadwynau'n rhydd;
 Rhy fach, rhy brin i mi yn awr,
 Yw'r holl greadigaeth ehang fawr,
 'Rwi'n griddfan beunydd ar y llawr,
 Am wel'd y boreu ddydd.
- 9 Myfyrio am fyn'd sydd felus iawn,
 Mae f' enaid eisoes foreu a nawn
 Am gynnefino ei nefol ddawn,
 A chwareu ei adain bur;

Fel pe b'ai am anturio'n hy,
 Trwy ganol y cymmylau fry,
 A neidio i mewn i blith y llu,
 Lle mae'r Messiah gwir.

~~~~~

HYMN CCXCVII. [M. N.]

[(*Lovely Peggy*, Moralized, 8, 8, 8, 6.)]

Yr anialwch a'r Canaaneaid.

- 1 **P**A beth a wnaif fi yma yn byw,
 Y'mhell y'mhell oddiwrth fy Nuw?
 Mewn gwledydd sychion drwg eu rhyw,
 Lle diangc pob mwynhau;
 Os llewyrch bach o oleuni cawn,
 Ar ol cymmylau duon iawn,
 Daw temhestl eilwaith cyn prydawn
 O ddychryn, aeth a gwae.
- 2 Mae ngofid yn yr ardal hon,
 Yn dod y'mlaen o don i don,
 Does ond griddfanau tan fy mron,
 Dwi'n gwneuthur dim lleshad;
 Yn mysg dyeithriaid eon hy,
 Gelynion duon, creulon cry',
 Oddiwrth y sawl a garaf fi,
 Y'mhell o dŷ fy Nhad:
- 3 Wel dyma'r ardal, dyma'r ma's,
 Lle y teyrnasa angau glas,
 A phechod cryf, a satan gas,
 A drygau o bob rhyw;
 Mae ngwlad a mhleser i ei gyd,
 Fy serch, fy ngobaith, a fy mryd,
 Fy Nghariad gwerthfawrocaf drud,
 Mewn gwledydd gwell yn byw.
- 4 O gwna i mi wilio bob yr awr,
 'Rwi'n rhodio tan beryglon mawr,
 Ac nid oes dim ond llewyrch gwawr
 Dy wyneb gwridog gwyn;

- Wna i mi deithio'r anial nos,
 Rhyd llwybr cyfyng angau'r gro's,
 Myfyrio am dy farwol lo's,
 Ac hefyd canu hyn.
- 5 Pan ymddattodo'r tŷ o bridd,
 A'm henaid i ddihengu yn rhydd,
 O'r holl gadwynau cryfion sydd
 Yn dala 'nawr yn dynn;
 Caf deimlo pleser uwch y rhod,
 Na ddaeth i galon dyn erio'd,
 I feddwl nac i gredu fod
 Y fath fwynhad a hyn.
- 6 Chwi chwi ffynhonnau'r bywyd gwir
 Afonydd o bleserau pur,
 Chwi lifwch tros yr anial dir,
 Fy enaid llesg ei wedd;
 Chwi ienwch yr ehangder mawr,
 Y nwydau sydd yn wag yn awr,
 Ac yn hiraethu bob yr awr,
 Am bleser draw i'r bedd.
- 7 Fe gaiff fy serch, fe gaiff fy mryd,
 Ei lanw yn lân ar hyn o bryd,
 Pob rhan yn llwyr o'm henaid drud,
 A gaiff ei nefol ddawn;
 Pob rhyw ddymuniad gaiff fwynhad,
 Anfeidrol faith, anfeidrol rad,
 Pan ddihunwyf yn y nefol wlad,
 Ar'th ddelw di yn llawn.
- 8 Pob hiraeth, pob sychedig ddawn,
 Fydd marw mewn llawenydd llawn,
 Ac enw gobaith mwy ni's cawn,
 Nac eisiau byth na thrai;
 Ond rhyw bleserau maith di-lith,
 Heb drai na therfyn iddynt fyth,
 Yn sicr fel mynyddau syth,
 Cawn bellach i'w mwynhau.

- 9 Fy Nuw, fy Nuw, i gyd ei hun,
 Fydd fy anfeidrol gariad cun,
 Llawenydd anchwiliadwy'n un,
 A chariad o hono dardd;
 Ehangder o oleuni clir,
 Mwy dysglair nâg o'r dwyrain dir,
 Môr o bleserau perffaith pur,
 Gwrthddrychau nefol hardd.
- 10 Llawenydd bythol i'w fwynhau,
 Byth ar fy nghoryn yn ddi-drai,
 A chariad perffaith i barhau,
 Heb 'nabod diwedd mwy;
 Galar a griddfan ymaith ffy,
 Achwynion a chystuddiau lu,
 A 'medu yn y nefoedd fry,
 Trwy rinwedd marwol glwy',

HYMN CCXCVIII. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

Hiraeth am fwynhad o Dduw.

- 1 **O** ARGLWYDD gâd im' dy fwynhau,
 Ac onid ê 'rwy'n llwfrhau,
 Ble ffeindir i mi tan y ne',
 Un math o gysur yn dy le.
- 2 Rhy drwm yw'm hofnau gyd o'r bron,
 Rhy drwm yw'r cystudd tan fy mron,
 Ni wna fy ofnau ond parhau,
 Nes cael dy wyneb i'w fwynhau.
- 3 Pe cawn gysuron o bob rhyw,
 O fewn dy holl greadigaeth wiw,
 Os cuddio wnai dy wyneb cu,
 Mae'n uffern eilwaith arnaf fi.
- 4 Fel dysgwyl y gwiliedydd prudd,
 O awr i awr am oleu'r dydd;
 Ac felly finneu o bryd i bryd,
 Sy'n dysgwyl am dy wyneb pryd.

HYMN CCXCIX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Eaton)

Cariad.

- 1 **R**WI'n dy garu fy anwyl Dduw,
Yn well na phleser o bob rhyw,
'Rw'i yn dy garu, dyna ei gyd,
Fy holl ddiddanwch yn y byd.
- 2 Ni's gallaf ddim fynegu p'odd
Yr wyt ti'n ddigon wrth fy modd,
Datguddir y dirgelwch pur,
Yn hollol yn y nefol dir.
- 3 Pan dysgwyf 'nabod iaith y wlad,
A phur ganiadau tŷ fy Nhad;
Dechreuaf gân, am farwol glwy,
Na chlywir diwedd arni mwy.
- 4 Can's mae dy harddwch Iesu mawr,
Yn fwy na harddwch nef a llawr;
A harddach, harddach fyth o hyd,
Yw hyfryd wedd dy wyneb pryd.
- 5 Y'mhen rhyw oesoedd rif y gwlith,
Fe wel y saint di'n harddwch fyth;
A blas o newydd iddynt hwy,
Fydd canu am dy farwol glwy.

HYMN CCC. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

Dysgwyliad wrth Dduw.

- 1 **O** NA ymguddia f' Arglwydd cun,
Oddiwrth fath bryfyn gwael ei lun,
Sy'n teithio trwy bob poen a gwaе,
Yn methu beunydd dy fwynhau.

- 2 Dy bresenoldeb sy mor fawr,
Yn llanw yn hollol nef a llawr,
Ond heb gael gwel'd dy wyneb cu,
Pa gysur ydyw hyn i mi?
- 3 'Rwi'n 'mosyn yn dy deml lân,
Dy wel'd fel gwelais di o'r bla'n;
Does ond dy wg wna im' dristau,
Dy wên yn wastad lawenhau.
- 4 Mi welais wedd dy wyneb gwyn,
Mewn dirgel leoedd, do cyn hyn,
'R un syched heddyw, a'r un gais!
Sydd ynof am dy hyfryd lais.
- 5 A gaf ond hynny wel'd dy wedd?
Ond hynny brofi o dy hedd?
Dy heddwch sy mor fawr ei rym,
Mae'm nerth i hebddo'n myn'd yn ddim.
- 6 Pa bryd gwasgara'r tywyllwch dû,
Cymmylau o anobaith cry'?
A'r boreu wawr i dywynu'n rhad
O bur gynteddau tŷ fy Nhad.

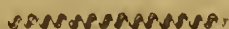
HYMN CCCI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

Duw oll yn oll.

- 1 **Y** MAN b'ech ti fy Arglwydd mawr,
Yn rhoi dy nefol hedd i lawr,
Mae holl happusrwydd maith y byd,
A'r nef ei hunan yno ei gyd.
- 2 Nid oes na haul, na ser na llo'r,
Na daear fawr a'i holl ystor,
Na brawd, na chyfaill, dâ na dyn,
A'm plesia hebot ti dy hun.

- 3 Ni's gall angylion nef o'r trwch,
I godi'm hysbryd gwan o'r llwch;
'Dyw peth creuedig ddim i mi,
Heb fod mewn undeb â thydi.
- 4 'Dyw'r gair maddeuant i mi ddim,
Nid oes mewn gweddi ronyn grym;
A llais heb sylwedd y'nt eu gyd,
Heb i mi wel'd dy wyneb pryd.
- 5 Na soniwch am un pleser mawr,
Na dim gogoniant ar y llawr;
Nid oes gogoniant o un rhyw,
Na neb rhyw bleser ond fy Nuw.
- 6 Pan byddo'n cuddio ei wyneb cu,
Beth wna teganau'r byd i mi;
Rhith a breuddwydion diau yw
Pob peth a welir, ond fy Nuw.
- 7 Os collaf wedd ei wyneb pryd,
'Does dim wna iawn o fewn i'r byd;
'Does dim yn bod o'r ddaear i'r nen,
A ddwg y colled hyn i ben.

HYMN CCCII. [M. C.]

Gorfoleddus. (*Montgomery*)Can. vii, 6. *Tegwch yr eglwys.*

- 1 **P**RIOD-ferch Iesu tan ei nod,
Sydd iddo erio'd yn ffyddlon,
Wedi ei phwrcasu i'r nefol wlad,
A gwerthfawr waed ei galon.
- 2 Y'ngwres y dydd, y'mhoethder ha',
Yn bur parha dy harddwch;
Ni's gall y bedd er maint ei rym
Salwino dim o'th degwch.

- 3 Fy nghariad wyt, fy nghariad pur,
Mi ddes o dir y bywyd,
Des er dy fwyn o fynwes Ion,
I ddyoddef po'n a gofid.
- 4 A phe b'ai raid mi ddewn yn awr,
O'r nefoedd fawr yn union,
Dyoddefwn etto angau dû,
Tros un ag sy mor ffyddlon.
- 5 Nid dyfais dyn, nid geiriau'n wir,
Nid angel pur ei hunan,
All ddodi'th harddwch mawr i ma's,
Na'th nefol ras yn gyfan.
- 6 Dy degwch mawr, a'th ddoniau cu,
Rhyfeddol eu rhifedi,
Sy'n rhoi rhyw bleser im' fy hun,
Na fedr dyn ei gyfri.
- 7 Dy wisg sy o aur y gwledydd pell
A pherlau gwell eu hanian;
Cyfiawnder annherfynol yw,
Cyfiawnder Duw ei hunan.
- 8 Gwaith edau nodwydd, grasau hardd,
O'th fewn a dardd yn gyson;
Yn ffrydiau peraidd mae fy ngras,
Yn tarddu ma's o'th galon.
- 9 Ni welaf yn y nef ei gyd,
Nac yn y byd o ddantu,
Does un mor gywir, un mor wynn
A hon wyf yn ei charu.
- 10 Y mae fy nghalon, mae fy mryd,
Bob awr o hyd yn tynnu,
Am im' fod yno yn ddi-ffael,
Y man b'wi'n cael dy gwmp'ni.

HYMN CCCIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (*Montgomery*)*Yr ail ran.*

- 1 **Y**R wyt ti'n dêg, yn dêg ei gyd,
O fewn y byd cwnpasog,
Y'mhlith y rhai a gawd o ddyn,
Nid oes yr un mor serchog.
- 2 Mae'th wisgoedd gwynion hyfryd iawn
Fy nefol ddawn fy hunan,
Fy aur a'm perlau dysglair i,
A'th wisgodd di yn gyfan.
- 3 Fy angau dû ar ben y bryn,
Yw'r lliain gwyn dysgleir-lan,
Sy'n cuddio'th noethni oll yn lân,
Bob pryd o'm bla'n fy hunan.
- 4 Ti est a'm bryd, ti est a'm serch
Anwylaf ferch y brenin;
Fe fydd i'm hysbryd bellach byth,
Tro ynof chwyth dy ganlyn.

HYMN CCCIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (*St. Luke*)

O'r Caniadau viii. 6.

- 1 **O** IESU'r arch-offeiriad mawr,
Rho'm henw ar dy fraich i lawr;
Rho eilwaith mewn llyth'rennau clir,
Fe ar dy ddwyfron sanctaidd bur.
- 2 Fel deued arnaf bob rhyw dro,
Fyth gallwyf fod o fewn dy go':
Na byddo arnaf unrhyw faich,
Ond fyddo'n pwyso ar dy fraich.

- 3 Na bo na phoen, na chystudd nwyf,
Na phrofedigaeth fyth na chlwyf,
Na dim och'neidiau, na dim dîr,
Ond pwyso ar dy galon bur.
- 4 Fel gallwyf fyth yn sicr fod,
Yn briod ffyddlon tan dy nod;
Ac na bo unrhyw ofn mwy,
Yn ddirgel yn rhoi i mi glwy'.
- 5 A gwna fy nghariad innau'n rhydd
I redeg attat ti bob dydd;
A gwisgo'th enw sanctaidd llon,
Fel seren ddysglair ar fy mron.
- 6 A dod fy nghalon wag yn llawn,
O'th gariad peraidd foreu a nawn;
Car dithau finnau yn ddi-drai,
A'r undeb yma fyth barhau.

HYMN CCCV. [M. H.]

Gorfoleddus. (*St. Luke*.)

Yr ail ran.

- 1 **T**I'r arch-offeiriad mawr ei ddawn,
Sydd o bob rhyw rinweddau'n llawn,
Gwna fi fel perlau gwerthfawr drud,
Yn fawr, yn anwyl yn dy fryd.
- 2 Dy briod wyf, ac 'rwyf yn wan,
Dy unig nerth a'm dal i'r lan:
Dy nerth a'th gariad, dyna hwy,
Nid ofnaf ddim gelynyion mwy.
- 3 Mi ddringa'r creigydd mawrion serth.
Mi gongc'ra satan trwy dy nerth;
'Dyw eirth a llewod i mi ddim,
Pan b'o dy freichiau i mi yn rym.

- 4 Os bydd dy galon gynnes gu,
Unwaith yn caru'm hysbryd i,
'Does gofid bellach, nid oes gwae,
Fath nesoedd ydyw dy fwynhau.

HYMN CCCVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Portugal)

O'r Can. viii. 6. *Cariad sydd gryf, &c.*

- 1 **A**NFEIDROL felus yw dy hedd,
A chryf yw'th gariad fel y bedd;
Lle carost di 'does dw'r na tân,
Nac un rhyw rwystr saif o'th fla'n.
- 2 Dy gariad neidiodd uwchder mawr,
O faith eithafoedd nef i lawr;
Ni's gall'sai tân nac afon gref,
I attal dim o hono ef.
- 3 Ni's gall'sai'r creigydd mwya' serth,
Na fflammiau uffern yn eu nerth;
Na dim oddiar, neu îs y rhod,
Yn drech na'th gariad pur i fod.
- 4 Mae'n difa'r dw'r, mae'n difa'r tân,
Mae'n difa'r cwbl oll o'i fla'n;
Y mae yn cario yn ei wedd,
Ryw beth ag sydd yn conc'ro'r bedd.
- 5 Rhyw fflam angherddol gadarn gref,
O fewn i'm hysbryd ydyw ef;
Gwreichionen yw, mawr iawn ei rhin
O'r fflammiau sy ynot ti dy hun.
- 6 Ac er nad ydwyf fi ond gwan,
Ar ei adenydd âf i'r lan;
Neu huno mewn awelon pur,
A rhoi ffarwel i'r anial dir.

- 7 Anghofio'm cnawd, anghofio'r byd,
 Anghofio'm holl deganau i gyd;
 Ac wrth fyfyrion ar dy hedd,
 Anghofio angau glas a'r bedd.
- 8 Mae'th gariad gwerthfawrocaf drud
 Yn fwyd, yn ddiod i mi o hyd;
 Mae'n gwmp'ni, mae'n llawenydd llawn,
 Mae'n bob peth i mi foreu a nawn.

HYMN CCCVII. [M. H.]

Galarus. (Gloucester).

O'r Can. viii. 6. Eiddigedd sydd yn gryf fel angau.

- 1 **O**ND oh! eiddigedd sydd yn lladd,
 Yn greulon iawn o radd i radd,
 'Does iddo feddyginiaeth ddim,
 Ond profi'th gariad yn ei rym.
- 2 Rhyw ofnau ynwi'n fynych mae,
 Nad yw dy gariad yn parhau;
 Neu ofni eilwaith nad wyf fi
 Yn ffyddlon yn dy garu di.
- 3 'Rwi'n ofni gâd dy ysbyrd cun,
 Fi deithio'r llwybr cul fy hun;
 'Rwi'n ofni na chaf ddim o'th hedd,
 Yn erbyn uffern fawr a bedd.
- 4 'Rwi'n ofni'r twyll, 'rwi'n ofni'r grym
 Sydd y'mhob eilun tanbaid llym;
 'Rwi'n ofni ryw bryd gwelai'r awr,
 Y caiff fy meiau cas fi lawr.
- 5 Ond yno mae fy eiddigedd hyf,
 Yn fwya' creulon, fwya' cryf;
 Pan byddwyf bron ac ameu'th fod
 Heb etto ngharu'n wir erio'd.

- 6 O nad fy ffydd byth i wanhau,
 Nad yw dy gariad i barhau;
 Fel bo eiddigedd mawr ei rym,
 O'r diwedd wedi myn'd yn ddim.

HYMN CCCVIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Derby)

Can. viii. 7. *Dyfroedd lawer ni allant ddiffodd
 cariad, &c.*

- 1 **A** NFEIDROL yw dy gariad drud,
 A threch na'r cwbl yn y byd;
 Rhyw fflam angherddol gadarn lym
 Does tan y nef a'i maedda ddim.
- 2 Mae'n drech na'r dyfroedd mawr eu llid,
 A'r fflammiau tanllyd oll eu gyd;
 Nid all'sai'r groes, a'r biccell gref,
 I ddiffodd dim o hono ef.
- 3 Ni's gall'sai dynion creulon hy,
 Na satan a'i uffernol la,
 Nac uffern fawr, na'r nef o'i bron,
 I ladd y cariad tan ei fron.
- 4 Gwreichionen yw o'r fflammiau fry
 Ennynwyd yn fy nghalon gu;
 Pwy fôr, pwy ddw'r, pwy afon fawr?
 A dyrr fy nghariad innau lawr.
- 5 Nid ofnau, nid deniadau'n hwy,
 Wna im' anghofio ei farwol glwy';
 Nid uffern fawr a'r ddaear hon,
 A ladd yr awel tan fy mron.
- 6 Mae ynof fflammiau pur o dân,
 A lysg y cwbl oll o'u bla'n;
 Nid einioes, ac nid angau mwy,
 A ddiffodd ddim o honynt hwy.

- 7 Nid goleu'r dydd, na thywyll nos,
Na gwynfyd llawn, neu ynte'r gro's,
Neu angel pŵr, neu ynte' ddyn,
Na chnawd, na satan yn gytun.
- 8 Pe cnigyd cyfoeth i mi'n rhodd,
Neu fri neu bleser wrth fy modd,
Gwrthodid hwynt gan gariad drud,
I gariad, gwagedd y'nt eu gyd.
- 6 Diystyra cariad, cariad cu,
Oll a gystadlo a thydi;
'Dyw gorsedd-feingciau iddo fe,
Ddim ond rhyw sorod yn dy le.

HYMN, CCCIX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Evening Hymn)

Job xxxv. 10. *Yr hwn sydd yn rhoi achosion i
ganu y nos.*

- 1 **T**YDI fu'n dyoddef ar y gro's,
Wna i'n henaïd ganu ganol nos
Mewn t'w'llwch mewn cymmylau o lid,
Nes elo'r tywyllwch heibio gyd.
- 2 Does dim a ddeil ein henaïd gwan,
Tan orthrymderau'r byd i'r lan,
Ond rhyw lawenydd distaw main,
I ganu, a diystyru rhai'n.
- 3 Wel dyma'r gân ddymunaf mwy,
Sef canu am dy farwol glwy';
Ac nid oes arall wna iachad,
Ond canu, yn unig am dy wa'd:
- 4 Tan holl gystuddiau'r ddaear hon,
Tan bob gorthrymder oll o'u bron:
Mi âf trwy'r dw'r, mi âf trwy'r tân,
Ond cael d' orfoledd i mi n gân.

- 5 Ni ddaw piccellau'r ddraig i'm cwrdd,
 Mi gana'm temtasiwnau ffwrdd;
 Nid ofnaf ddim a fo o'm bla'n,
 Ond cael d' orfoledd i mi'n gân.

HYMN CCCX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Green's)

Can. Salomon iv, 16. *Deffro ogledd-wynt, tyred ddehau-wynt, chwyth ar fy ngardd, &c.*

- 1 **O** TYRED y gogleddwynt clir,
 Anadla ar dy lysiau pur;
 Ac oni ddeui, mewn iawn bryd,
 Fe wywa'r grasau oll eu gyd.
- 2 Tyr'd â'r awelon hynny lawr,
 Sy'n deffro'r arg'oeddiadau mawr;
 Tyr'd dithau y dehau-wynt clud,
 Sy'n codi'n henaid uwch y byd.
- 3 Doed pob awelon yn eu lle,
 I godi'm hysbryd tu â thre',
 Gwnaed pob rhyw foddion, pob rhyw ddawn,
 I'th lysiau ber-arogli'n iawn.
- 4 Fel byddo pob rhyw nefol ras,
 Yn taenu safwr pur i ma's;
 A phob tymmerau yn eu rhyw,
 Oll yn groesawi fy anwyl Dduw.
- 5 O tyr'd i'th ardd f' Anwylyd pur,
 Mae'r amser hebot yma'n hir,
 Bwyta dy ffrwyth o nefol rin,
 Pereiddiaf blanaist ti dy hun.

HYMN CCCXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Angel's Hymn)

Fy Anwylyd sydd wyn a gwridog, &c.

- 1 **O**S gofyn neb sydd ar y llawr,
P'am carai'n llyn fy Iesu mawr?
Pe gwelai pawb ef fel y mae,
Deu'r byd i'w garu yn ddilai.
- 2 Does unrhyw harddwch yn y byd,
Nac un o fewn y nef ei gyd,
Na gras, doethineb, nerth na dawn,
Nad yw ef yn fy Iesu'n llawn.
- 3 Mae'n wyn, mae'n sanctaidd, mae'n ddifai,
Mae'n wridog, colli ei waed a wnai;
Mae'n iawn tragywyddol, aberth mawr,
Yn gymmwys i mi llwch y llawr.
- 4 'Nawr Brenin y brenhinoedd yw,
Uwch i'w gymmaru â dynolryw;
Rhinweddau'r Duwdod yn gyttun,
Sy'n awr yn ddysglair ynddo ei hun.
- 5 Mewn pleser di-drai iddo ef,
Mae'n canu'n gyson nef y nef;
Cerubiaid a seraphiaid cun,
Eu gyd yn seinio eu cân yn un.

~~~~~

HYMN CCCXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Angel's Hymn)

Yr ail ran.

- 1 **R**HAGORI mae ar oll eu gyd,
O'r gwyachaf bethau yn y byd;
Nid yw brenhinoedd mawr eu grym,
I sefyll wrth ei ystlys ddim.

- 2 'Dyw'r aur a'r arian yma i gael,
Na'r perlau gyd ond sorod sael;
Na'r holl fwyn-gloddiau mawr eu bri,
Yn gymmar ddim i'm Harglwydd cu.
- 3 Pe byddai wedi eu casglu ynghyd,
Holl werthfawroca bethau'r byd,
Y mae ei hun yn ganmil mwy,
Na chymmaint arall 'honynt hwy.
- 4 'Dyw tad a mam, a brawd, a chwa'r,
Na gwraig, na phlant, a phawb a'm car,
Ond pethau i 'madael a hwy yn un,
Cyn colli ei gwmp'ni ef ei hun.
- 5 Deng mil o angylion nef o'u bron,
Deng mil o seintiau'r ddaear hon,
A deng mil eraill iawn nid yw,
Ond dim yn ochr Iesu'm Duw.

HYMN. CCCXIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Huddersfield)

*O'r Can. iii, 11. Ewch allan merched Sion, ac
edrychwch ar y brenin, &c.*

- 1 **D**EWCH ferched Sion, dewch yn llu,
Dewch allan i ryfeddu,
A gwel'd eich Brenin gwridog gwyn,
Yr awr hon yn teyrnasu.
- 2 Fe wisgodd unwaith cyn prydnhawn,
Yn dawel iawn a diddig,
Er cymmaint poen oedd pigau main,
Y goron ddrain blethedig.
- 3 Fe ddarfu ei boen, 'nawr gwelwch E',
O fewn y ne'n dysgleirio;
Mewn gwisg gogoniant pur dinam,
A rodd ei fam am dano.

- 4 Trag'wyddol glod, a mawl didrai,
Yw'r goron mae yn wisgo;
Ei nerth, a'i ras, a'i farwol glwy,
Yw'r cariad mwy fydd iddo.
- 5 Dewch allan bellach, dewch ar frys,
Gadewch eich blys anwyla;
Edrychwch ar y Brenin, dewch,
Ac yna cewch eich gwala.
- 6 Dydd ei ddiweddi heddyw yw;
Diwrnod Duw ei hunan;
Ei hun bu'r achos hono fod,
Boed iddo'r clod yn gyfan.

~~~~~

HYMN CCCXIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Huddersfield)

Yr ail ran.

- 1 **O**H! Frenin mawr! Oh! D'wysog cun!
'Does iddo un yn gymmar;
Na neb i wisgo gydâg ef,
Ogoniant nef a daear.
- 2 Wel dyma'r dydd mae'n llawenhau,
I wel'd ei rai anwyla,
Yn ei briodas bur yn cwrdd,
Ac ar ei fwrdd yn gwledda.
- 3 Priodas yw a rhwym dilith,
Na thorrir fyth o'r undeb;
Gorfoledd yw, a hwn barha,
Hyd eitha' trag'wyddoldeb.
- 4 Rho'wch arno'ch goglud oll i gyd,
Eich serch, a'ch bryd yn gryno;
Ac nid oes arall a gaiff hawl,
Ond ef y sawl a gredo.

- 5 Gadewch y byd mae'n myn'd ar goll,
 Gadewch ei holl eilunod ;
 Dewch i'r briodas bawb ynghyd,
 Pob peth sy gyd yn barod.
- 6 Mae'r Brenin mawr yn hardd ei ddrych,
 A'i wisgoedd gwych o ddautu,
 Mae perlau drud ei werthfawr ras,
 Eu gyd i ma's yn tywynu.

HYMN CCCXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Huddersfield)

Y drydedd ran.

- 1 **W**EL, dyma'r dydd nid yw ond gwawr
 Goleuni 'nawr sy'n dyfod ;
 Pan delo ef â'i lu ei gyd,
 I gwrdd ynghyd â'i briod.
- 2 Pryd hyn y cân nefolaidd lu,
 Angylion dirifedi ;
 I wel'd yr undeb mwya' erio'd
 'Nawr wedi d'od i fynu.
- 3 A chlod ar glod didrai ei ras,
 Ledana ma's mor helaeth,
 Nes seinio trwy holl entrych ne',
 Am ddyfais iechydwriaeth.
- 4 Gad in' Dywysog mawr ei fri,
 I fod a thi mewn undeb ;
 Ac eistedd yn dy wleddoedd bra',
 Hyd eitha' trag'wyddoldeb.

HYMN CCCXVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

O'r Can. i. 12. Tra yw'r brenin wrth ei fwrdd, &c.

1 **N**AWR ar ei fwrdd mae'r brenin mawr,
 Mewn gwisg o gariad hyd y llawr;
 Yn rhoddi'n rhad o'i hyfryd wledd,
 I mi faddeuant llawn a hedd.

2 Pan byddo'n eistedd yno ei hun,
 Mae'm holl rasusau yn gyttun,
 O fwy rhinweddau'n torri ma's,
 Nag afon ar y crin-dir cras.

3 Mae per-aroglau cariad pur,
 Yn myn'd ar adain awel bur;
 Ac yn cofleidio oll eu gyd,
 Gyfeillion Iesu yn y byd.

4 Haul hyfryd yw i'm henaid gwan,
 Sy'n rhoddi'r grasau darddu i'r lan;
 Mae'm hysbryd egwan wrth ei fodd,
 Pan t'wynno ei lewyrch arnai'n rhodd.

5 Ond os absennol fydd efe,
 A chwmmwl dudew yn ei le,
 Ni feddaf ddim ond poen a gwae,
 A rhyw anghredu a llwfrhau.

6 Yn union pan y delo'n ol,
 A minnau'n huno yn ei gol,
 'Does ynof ras, 'does ynof ddawn
 Nad yw'n aroglu'n hyfryd iawn.

7 Yn fuan tyr'd fy Arglwydd cun,
 O eistedd wrth dy fwrdd dy hun,
 A boed dy wleddoedd i barhau,
 A minnau byth i lawenhau.

HYMN CCCXVII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Horsley)

O'r Can. viii. 3. Ei law aswy, &c.

- 1 **F**Y Iesu pentywysog nef,
Nid oes gyffelyb iddo ef;
Cael huno yn ei gariad drud,
Sydd fil o weithiau'n well nâ'r byd.
- 2 Mae ei law aswy fawr ei grym,
O tan fy mhen, nid ofnaf ddim;
Ei ddeheulaw sy'n fy mawrhau,
A phob cysuron pur didrai.
- 3 Ei bresennoldeb sydd yn d'od,
I mi â'r pleser mwya erio'd;
Ei allu mawr a'i gariad drud,
Sydd yn gymdeithion im' o hyd.
- 4 Wel, dyma f' enaid wedi d'od,
I'r man dymunais gan-waith fod,
I gael mwynhad o'i gariad ef,
Arfaethwyd cyn seilfaenu'r nef.
- 5 O groeso groeso nefol rodd,
'Does arall bellach wrth fy modd,
Ond cael bod yn dy freichiau mwy,
A chanu am dy farwol glwy.

HYMN CCCXVIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Antigna)

O'r Can. 1. 2. Dy gariad sydd well nâ'r gwin, &c.

- 1 **Y** MAE dy gariad mawr ei rin,
Yn llawer gwell nâ'r melus win;
Fe ddwg, fe god fy enaid gwan,
O ddyfnder ofnau mawr i'r lan.

- 2 Pan byddwyf mewn tywyllwch du,
Ynghanol torf o elynion hy,
Fe dynn dy gariad pur fi ma's,
I ganu'r gwaredigol ras.
- 3 Pan byddo ofnau o bob gradd,
Yn gwasgu'n galed bron fy lladd,
Rhyw nerth sydd gan dy gariad cun,
I dd'od a'm henaidd atto ei hun.
- 4 Mi deithia'r nos, mi deithia'r dydd,
Mi deithia'r creigydd mwya' sydd;
Nid ofnaf eirth a llewod ddim,
Ond bod dy gariad i mi'n rym.
- 5 Nid ofnaf ddim o'r diluw mawr,
Sy'n bygwth i orchguddio'r llawr;
Na'r afon gref, a'r môr a'i don,
Ond bod dy gariad tan fy mron.
- 6 Mi allaf fod wrthyf fy hun,
Heb gwmp'ni 'r byd, neu gwmp'ni dyn,
Heb unrhyw gysur tan y nef,
Ond huno yn ei gariad ef.

HYMN CCCXIX. [M. H.]

Gorfoleddus. (China)

*O'r Can vii. 11. Tyred fy anwylyd, awn i'r maes,
llettywn yn y pentrefydd.*

- 1 **T**YR'd fy anwylyd, tyr'd i ma's,
O dwrf y byd a'i ddwndwr cas;
I mi gael dy gymdeithas gun,
Yn ddistaw lonydd wrthyf f' hun.
- 2 Ac yno caf fi wir dristau,
Ac yno hefyd lawenhau;
A gwel'd yn eglur yn y fan,
Dy fod dy hunan i mi yn rhan.

3 Yn dy gwmpeini gwerthfawr drud,
Mae pob pleserau yn casglu 'nghyd;
Un awr, un funud fach o'th hedd,
Sydd fwy na'r gwerthfawrocaf wledd.

4 Awn i'r pentrefydd cyn hwyrhau,
Lle mae terfysgau'r byd yn llai;
Cawn garu yno o awr i awr,
Nes gwawrio'r tragwyddoldeb mawr.

5 Cawn lechu'n dawel yno 'nghyd,
Anghofio'n poen, anghofio'r byd,
Dibrisio'r cwbl is y rhod,
A llawenhau mewn dydd sy'n d'od.

6 O dere, Arglwydd, dere'n glau,
Mae 'nawr yn tynnu at hwyrhau;
Mae twrf a rhwysg y ddinas fawr,
Yn curo'm henaid bach i lawr.

HYMN CCCXX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Langdon)

*O'r Can. i. 3. O ran arogl dy ennaint, dy enw
sydd fel ennaint tywalltiedig, am hynny y gwyr-
yfon a'th garant.*

1 **T**I yw'r arch-offeiriad mawr ei ddawn,
Tywalltwyd ennaint arno'n llawn;
Olew llawenydd mawr ei rin,
Uwch dy gyfeillion bob yr un.

2 Mae dy aroglau'n taenu ma's,
Yn mhlith gwryfon, nefol ras;
Yn ennyn tân ond braf ei ddawn,
Sy'n llosgi foreu a phrydnawn.

3 Dy gariad yw yr ennaint gwir,
Sy'n tynnu serch gwryfon pur,
Fel nad oes cariad gan yr un,
Tu yma'r nef ond ti dy hun.

- 4 Mae dy enwau o ba benna ryw,
Dy enw yn ddyn, dy enw yn Dduw,
Offeiriad, prophwyd, brenin mawr,
Oll yn arogli yn bêr yn awr.
- 5 Y mae gwyryfon sanctaidd cun,
Yn canu i'th enwau yn gyttun;
Ac mae dy ditlau yn rho'i blas,
Uwch holl bleserau'r ddaear las.
- 6 Ni'th garwn di anwylaf O'n,
Pa gyflwr bynnag ynddo b'on;
Ni'th garwn mwy tro ynom chwyth,
Ac yn y nef ni'th garwn fyth.

HYMN CCCXXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Leeds)

Yr Arglwydd yw fy nerth.

- 1 **G**ELYNION sydd o fesur mawr,
Yn curo f' enaid bach i lawr,
Rhaid i mi gael dy nefol ras,
Cyn gallwi'n hollol gario'r ma's.
- 2 Cryf yw dy fraich, mawr yw dy rym,
Nid oes a saif i'w herbyn ddim:
Gair o dy enau di dy hun,
Ladd fy ngelynion bob yr un.
- 3 Mawr iawn yw'r gongcwest hynny gad
O ddechreu'r byd yn rhin dy wa'd,
'Run rhyw elynion ydynt hwy,
'Nawr sy'n gwrth'nebu'th farwol glwy'.
- 4 Dy hunan yw yr oll ei gyd,
A welir yma yn y byd;
Dy hunan yw rydd farwol glwy'
I'm holl elynion pe baent fwy.

- 5 Rho i mi lechu yna yn glud,
 Tu hwnt i swn fy meiau gyd;
 Uwch twrf a themtasiwnau'r llawr,
 Tan gysgod dy gyfiawnder mawr.

HYMN CCCXXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Redemption)

Haeddiant yr Oen.

- 1 **D**OES arnaf eisiau yn y byd,
 Ond golwg ar dy haeddiant drud,
 A chael rhyw brawf o'i nefol rin,
 I 'mado yn lân â mi fy hun.
- 2 'Rw'i yn ei wel'd, ei wel'd o bell,
 Na'r cwbl dan yr haul yn well,
 Ond O! na allwn ddringo'n awr,
 I'r man lle mae'n diferu lawr.
- 3 Er bod dy haeddiant gwerthfawr drud,
 Yn fwy nâ'r nef, yn fwy nâ'r byd,
 Yn rhyw anfeidrol berffaith iawn,
 'Rwi'n methu gorphwys arno'n llawn.
- 4 Rhyw ymdrabaeddu yn fy ngwa'd,
 Y'ngghanol dyrus anial wlad;
 Yn ceisio dringo fyth i'r lan,
 Heb etto ddod i'r hyfryd fan.
- 5 O flaen y drugareddfa fawr,
 Yn trengu wrth dy draed i lawr,
 Gwel y pechadur dua gaed,
 Yn bresu am rinweddau'th waed.

HYMN CCCXXIII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, New Jersey, 8, 7.)

Brefu am gyfiawnder.

1 **Y**N yr anial 'rwyf yn griddfan,
 Ymdrabaeddu yn fy ngwaed,
 Nid yw'r chwant sydd arnaf godi,
 'N abl fy rhoi ar fy nhraed;
 Do fe'm lladdwyd gan ddymuniad,
 Ac nid yw dymuno im',
 Ragor na gwneud i mi'n oleu,
 Nad oes ynof ronyn grym.

2 Mae odfaon yn myn'd heibio,
 Dyddiau wedi eu treulio ma's,
 Heb ddim cyfri'n awr o honynt,
 Ond griddfannu am dy ras,
 Rhaid i mi gael mwy na hynny,
 Dy gyfiawnder i mi yn rhan,
 Onite yn siwr mi drengaf,
 Cyn y delwyf byth i'r lan.

3 Pa le bynnag yr edrychwyf,
 Tu a'r llawr, neu yntau i'r lan,
 D'rysu'n rhyw le ynof f' hunan
 'Rwyf heb symmud dim o'r fan;
 Ceisio gwneuthur, methu gwneuthur
 Ffaelw pwyso ar dy rym,
 Oni ddeui i'r maes dy hunan,
 A fy nymuniadau'n ddim.

4 O gyfiawnder pur trag'wyddol!
 O gyfiawnder maith didrai!
 Rhaid i'm henaid noeth newynllyd
 Gael yn fuan dy fwynhau;
 Rho dy wisg ddisgleir-wen oleu,
 Cuddia'm noethni hyd y llawr,
 Fel nad ofnwyf mwy ymddangos
 Fyth o flaen dy orsedd fawr.

- 3 Nid oes gennyf ddim ond bratiau,
 Dail yw'm gwisgoedd goreu gyd,
 Tan digofaint oll a'u difa,
 Llysg y soff cras ynghyd;
 Gem a pherlau gwerthfawrocaf,
 Gwell nag eiddo'r India draw,
 Yw'th gyfiawnder i ymddangos,
 O fy mhlaid y dydd a ddaw.
- 6 Wrth yr orsedd nad fi feddwl
 Am ddim haeddiant tra f'wyf byw,
 Nac adduned, na dymuniad,
 Na dyledswydd o unrhyw;
 Iesu yn unig tan y fflangell,
 Iesu yn hongian ar y gro's,
 Bydded i mi yn ddifyrwch
 O foreuddydd hyd y nos.
- 7 Dyma'r fan, a thyma'r cysgod,
 Dyma'r trysor gwerthfawr drud,
 Ddal fy enaid yn y corwynt,
 Dyfroedd mawr anfreidrol lid;
 Dyma yn unig wyf yn geisio,
 Dyma geisiaf tra f'wyf byw,
 Bwyta, yfed fyth, a gwisgo
 O gyfiawnder pur fy Nuw.

HYMN CCCXXIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Irish)

Crist oll yn oll.

- 1 **O**'I ystlys bur yn cwympto lawr,
 Yn afon fawr liffeiriol;
 Hedd a maddeuant sy'n ddi-drai,
 Fyth i barhau'n drag'wyddol.

- 2 Rhaid i mi gael pob gras, pob dawn
O'th drysor llawn yn gyfan;
Ac oni chaf, fy enaid prudd
A goll y dydd yn fuan.
- 3 Dy wisg dy hun, cyfiawnder hael,
Sydd raid im' gael ymlaenaf;
Nid oes ond ofni tan fy mron,
Nes caffwyf hon am danaf.
- 4 Dy nerth drachefn rho i'm rhan,
Nid wyf ond gwan yn erbyn
Torf o elynion creulon cry,
Yn wastad sy'n fy nghanlyn.
- 5 O fy Iachawdwr gwerthfawr rhad,
Nid oes ond gwa'd dy galon,
Yn unig gysur tan y ne',
Ddiddana'r pererinion.
- 6 Y sawl a ddelo doed yn ewn,
Yn awr i mewn i wleda;
Fe gaiff ddanteithion mawr eu rhin,
A melus win ei wala.
- 7 Fe gaiff y manna pur o'r nen,
Sy'n tyfu ar bren y bywyd;
A'r dw'r sy'n llifo'n afon bur,
Fel grisial clir a hyfryd.
- 8 Caiff niwl a thân byth ar ei daith,
Nes byddo ei waith yn gorphen,
A gorphwys yn ei farwol glwy',
Nes myned trwy'r Iorddonen.

HYMN CCCXXV. [M. N.]

Corfoleddus. (Calvary adapted, 8, 7, 3.)

Y briodas.

- 1 **D**EUWCH hil syrthiedig Adda,
 Daeth y Jubil fawr o hedd,
 'Rys yn galw pawb o'r enw
 I fwynhau tragywyddol wledd;
 Bwrdd yn llawn yma gawn
 O fereu-ddydd hyd brydnawn.
- 2 Dewch y ddeillion, dewch y cloffion,
 Dewch y gwiwedigion rai,
 Ymadewch o'r blaen ag oeddech
 Yn cael pleser i'w fwynhau;
 Chwi gewch win, nefol rin,
 Yma i'w yfed yn ddibrin.
- 3 Ceisiwch wisgoedd y briodas,
 Gwisgoedd hyfryd hardd eu lliw,
 Nid oes enw teilwng arnynt
 Ond cyfiawnder pur fy Nuw;
 Lliain main ydyw'r rhai'n,
 Sydd yn cuddio pob rhyw stain.
- 4 Dyma'r wledd y cewch ddanteithion,
 Yma cewch faddeuant rhad;
 Yma cewch chwi brofi'r cariad,
 Hedd yn nosio yn y gwa'd;
 Dewch yn awr dyrfa fawr,
 Ac eisteddwch yma lawr.
- 5 Yma cewch chwi wel'd y ffynnon,
 Dw'r a gwaed yn afon fawr,
 O'r archollion wnaeth y bicccll,
 Ar Galfaria'n t'od i lawr;
 Cewch lanhad a iachad,
 Cewch eich beiau tan eich tra'd.

- 6 Chwi gewch yfed yn ddiofn,
 Chwi gewch fwytta yn ddi-drai,
 Pob rhyw beth ddymuno'ch calon,
 Chwi gewch yno i'w fwynhau;
 Gyd ag E' hyfryd le,
 Byth o fewn terfynau'r ne'.

HYMN CCCXXVI. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, *New Jersey*, 9, 7.)

Ofnau.

- 1 **Y** MAE arnaf fil o ofnau,
 Ofnau mawrion o bob gradd,
 Oll yn gwasgu gyd â'u gilydd
 Ar fy ysbryd bron fy lladd;
 Nid oes gallu all gongcwero,
 Torfo elynion sydd yn un,
 Congcro ofn, gelyn mwyaf,
 Ond dy allu di dy hun.
- 2 Ofni 'rwyf na's ce's faddeuant,
 Ac na's caf faddeuant mwy,
 Ofni'n fynych na che's olwg,
 Etto ar dy farwol glwy';
 Ofni bod fy meiau'n taro,
 Yn erbyn iechydwriaeth rad,
 Ac na chaiff fy enaid egwan,
 Fyth ei olchi yn y gwa'd.
- 3 Gweled eraill yn trafeilio,
 Fynu fry i ben y bryn,
 Mi'n trabaeddu yn y pechod,
 Pechod accw'r pechod hyn;
 Gwneud fy hunan heddyw'n euog,
 Heno'n ceisio 'difarhau,
 Ofn marw sy'n rheoli,
 Etto'n ffaelu ufuddhau.

4 Nid oes awel fach yn dyfod,
 Fyth o'r gogledd draw na'r de',
 Nad yw yn fy ysbryd ofnog,
 Yma'n fuan gael ei lle;
 Nid oes gweddi, nid oes odfa,
 Nid oes cam ro'i ar y don,
 Nad yw ofn yn teyrnasu,
 Yn ddirgelaid tan fy mron.

5 Tyred yr awelon hyfryd,
 Tyred dros y bryniau pell,
 Tan eich adain dawel rasol,
 Dygwch y newyddion gwell;
 Dygwch newydd at fy enaid,
 Fy enw innau yno ga'd,
 Dedwydd enw'n argraphedig,
 Yn yr iechydwrïaeth rad.

6 Boed cyfiawnder maith y nesoedd,
 Yno i sefyll o fy mla'n,
 Yn nyfnderoedd mwyaf ofn,
 Yn nyfnderoedd dw'r a than;
 O gyfiawnder aros yno!
 Ar fy mron ar hyn o bryd,
 Pan bo angau yn gwahanu,
 'M corph a'm henaïd yn ei lid.

7 Annyoddefol ydyw meddwl
 Marw, heb im' wybod p'un,
 A bod dy gyfiawnder perffaith,
 Wrth fy enaid bach y'nglyn;
 Dyna'r awr wyf fi'n ei ofni,
 Dyna'r awr yn gyfyng sydd,
 Rho im' nerthoedd y pryd hynny,
 Nes bo im' ddihegu'n rhydd.

HYMN CCCXXVII. [M. N.]

Galarus. (God save the King, 6, 4.)

Gwlad well.

- 1 **O** Tyred Awdwr hedd,
A chyfod ni o'r bedd, y pydew prudd;
Ein henaid griddfan mae,
Am gael ei wir iachau,
O dere dere yn glau, rho ni yn rhydd.
- 2 Ond gweled 'r'ym y wlad,
A dedwydd dŷ ein Tad, tros fryniau pell;
Ardaloedd lle y mae,
Ffynnonau'n dyfrhau,
Llawenydd yn ddi-drai, paradwys gwell.
- 3 'Does yma ddim i'w gael,
Ond rhyw bleserau gwael, na thâl 'mwynhau;
Mae'm hysbryd mewn rhyw gur,
Am fyned cyn bo hir,
I'r man mae gwynfyd pur, byth i barhau.
- 4 Mae cymmaint yma o boen,
Heb gwmp'ni'r anwyl Oen, bob awr o'r dydd;
Gelynyon creulon cry',
Hen lewod mawrion lu,
A dreigiau yn drygu sy, O! na bawn rydd.

HYMN CCCXXVIII. [M. N.]

(Galarus. Trowbridge, 8, 7.)

Yr anialwch.

- 1 **C**YFARWYDDA'm henaid Arglwydd,
Pan b'wi'n teithio 'mlaen ar hyd
Llwybrau culion dyrus anodd,
Sydd i'w cerdded yn y byd;

Cnawd ac ysbryd yn rhyfela,
 Weithiau cariad, weithiau cas,
 Tonn ar donn sydd yn gorchguddio
 Egwyddorion nefol ras.

2 Weithiau torf yr ochr aswy,
 Weithiau torf yr ochr dde',
 Ffaelw a deall p'un sy'n canlyn
 Hyfryd lwybrau Brenin ne';
 Drysu mewn rhyw fyfyrddodau,
 Methu cael y gwir yn lân,
 Ymbalfalu wrthyf fy hunan,
 Ac heb symmud cam yn mla'n.

3 Cul yw'r llwybr i mi gerdded,
 Is fy llaw mae dyfnder mawr,
 Mae arnaf ofn yn fy nghalon
 Rhag i'm troed i lithro i lawr;
 Yn dy law y gallaf sefyll,
 Yn dy law y dof i'r lan,
 Yn dy law fyth ni ddiffygias,
 Er nad ydwyf fi ond gwan.

4 Arglwydd dadrus glymau dyrus,
 Clymau wneuthum i fy hun,
 Ac ni feddaf ddim goleuni,
 Ddyfod allan fyth o'r un;
 Perffaith gyfan anwybodus
 Wyf o'r cwbl is y nen,
 Bydd i mi yn mhob rhyw ddrysni,
 Fyth yn Arglwydd ac yn ben.

5 Wrth dy orsedd 'rwyf yn cwympo,
 Annheilyngaf ddyn erio'd,
 Mewn anwiredd y'm cenhedlwyd,
 Mewn anwiredd mynaf fod;
 Darfu'm nerth, a darfu'm goleu,
 Darfu'm haeddiant yn gytun,
 Mae'm hapusrwydd oll yn gorphwys
 Ar a wisgodd natur dyn.

- 6 Nertha'm henaidd egwan bellach,
 Deithio'n fanwl lwybr cul,
 Ac na byddo im' gael fy nifa,
 Gan bicecellau'r ddraig a'i hil;
 Cadw yn gywir fy ngherddediad,
 Na ogwyddwyf ar un llaw,
 Nac i garu y creadur,
 Na'i ffeiddio trwyddo draw.
- 7 Na foed gelyn i mi yn un lle,
 'N fwy na'm hunan is y rhod,
 Lled na'r moroedd gwna fy nghariad
 A'm tosturi'n wastad fod;
 Dysg fi ddweud, a dysg fi wneuthur,
 Dysg fi gymdeithasu'n llwyr,
 Dysg fi drefnu fy meddyliau,
 O foreu-ddydd hyd yr hwyr.
- 8 Dysg fi gerdded trwy'r afonydd,
 Ac na'm hofnir gan y llif,
 Na bwi'n ildio gyda'r tonau,
 Temtasiwnau fwy na rhif;
 Cadw ngolwg ar y bryniau
 Uchel hardd tu draw i'r dw'r,
 Cadw ngafael yn yr afon,
 Ar yr Iesu'r blaenaf wr.
- 9 Ond i demtasiwnau'm ganwyd,
 Cefais hyn gan arfaeth rad,
 A'r un arfaeth a ordeiniodd,
 I fy ngolchi yn y gwa'd;
 Temtasiwnau'rych chwi'n aml,
 Etto 'rych chwi'n gymmorth im',
 I chwanegu'm ffydd a'm cariad,
 Eilwaith i chwanegu ngrym.
- 10 Oni b'ai miloedd o elynion,
 Sydd yn curo o bob tu,
 Oddi mewn, ac oddi allan,
 Diau cysgu buaswn i;

Torf a thorf yn gwasgu arnaf,
 Ac yn gwaeddi am fy ngwa'd,
 Sydd yn dod i'm henaid orphwys,
 Yn y iechydwriaeth rad.

11 Am fy mod i yn y rhyfel,
 Yn y rhyfel nos a dydd,
 Dyna pa'm yr 'wi'n hiraethu
 Cymmaint am gael cario'r dydd;
 Maith rifedi fy ngelynion,
 Wnaeth i'm henaid ganu'n llyn,
 A fy nghwymo' rhyd y creigydd,
 Wnaeth im' frefu am Sion fryn.

12 Oh! anialwch maith o ddrysni,
 O! afonydd mawr eu grym;
 Pa faint o amser roddwyd i chwi,
 Fod yn ddigalondid im' ?
 Derfydd t'wyllwch, derfydd galar,
 Derfydd pechod o bob rhyw,
 Nid yw'r wlad caf ynddi drigo,
 Ddim ond presennoldeb Duw.

HYMN CCCXXIX. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Ffarwel.

NID oes enw yn mhlith angylion,
 Yn mhlith dynion, ac ni cha'd,
 All fod i mi yn ddinas noddfa,
 Yn unig ond Iachawdwr rhad;
 Mae'r afonydd rwi'n myn'd trwyddynt
 Ac mae'r tonau mawr mor gryf,
 Nad oes dim ond nerth tragwyddol
 Ddal fy enaid yn y llif.

Can ffarwel o gylch y ddaear,
 Can ffarwel i bawb o'r bron,
 Can ffarwel i'r gwerthfawrocaf
 Bethau, enwir ar y don;

Da a dynion aeth yn angof,
 A phleserau o bob rhyw;
 Bellach i mi ddim ond canu,
 Canu cariad i fy Nuw.

- 3 Daw yn unig sydd o'm hochr,
 Ni thal dynion i mi ddim,
 Llawer trymach ydyw meichiau,
 Nag yw cewri'r byd o rym;
 Iesu ddal fy maich er cymmaint,
 Iesu ei hunan laesa'm loes,
 Eitha' llid y nef ac uffern
 Ddaliodd unwaith ar y groes.

HYMN CCCXXX. [M. N.]

Galarus. (Messia)

- 1 **R**WI'n morio tua gartre'm Ner,
 Rhwng tonau maith yn byw;
 A dyn heb neges tan y ser,
 Ond 'mofyn am ei Dduw,
 Ond 'mofyn am ei Dduw,
 Ond 'mofyn am ei Dduw.
- 2 Mae'r gwyntoedd yn fy nghuro i 'nol,
 A finnau 'dwyf ond gwan,
 O cymmer Iesu fi yn dy gôl,
 Yn fuan dwg fi i'r lan, &c.
- 3 Nad fi ar aswy nac ar dde',
 I redeg o dy fla'n,
 Ond dilyn llwybrau Brenin ne',
 Trwy ddyfnder dw'r a than, &c.
- 4 O gwna fy nghalon redeg trwy
 Oll attat ti dy hun;
 Na bo difyrwch gen' i mwy
 Mewn daear, da, na dyn, &c.

- 5 A phan bo'n curo f' enaid gwan
Elynion fel y ser,
Derchafa'm hysbryd llesg i'r lan
I fynwes bur fy Ner, &c.
- 6 Na byddo gwrth'nebiadau'r byd,
Na chroesau o unrhyw,
I'm hoeri nac i sugno mryd,
Un dim oddiwrth fy Nuw, &c.
- 7 Boed dyoddefiadau pur y groes,
I laesu'm cur a'm gwae,
Griddfanau dwfn angyu loes
I'm rhoddi lawenhau, &c.
- 8 Marwolaeth fy Ngwaredwr mawr,
Yn fywyd pur i mi,
Fel gallwy' roddi'm oll i lawr
Yn gof am Galfari, &c.

HYMN CCCXXXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Langadog*)

- 1 **M**AE rhyw ddirgelwch llawer mwy,
Oes, Iesu yn dy farwol glwy',
Nag y gall saint tro ynddo chwyth,
Na seraph pur ei ddeall byth,
Seraph, seraph, seraph, seraph, seraph, pur
ei ddeall byth.
- 2 Ni cheisia'i yn lloches ond dy glwy',
Tan donau mawrion fwy na mwy;
Mae'th waed yn nyfnder culni a gwae,
Yn abl fy rhoi i lawenhau, &c.
- 3 Cyflawna'th air, doed i mi ddel,
Dy eiriau di sy eu gyd dan sel;
Nid rhaid ond gair, a thyna ei gyd
I godi'm benaid i o'r byd, &c.

- 4 Mae hyfryd swm dy Ysbryd pur,
 Sy'n chwythu yr awelon gwir,
 Yn peri im' anghofio'r byd,
 Yn gyfan a'i deganau gyd, &c.
- 5 'Rwi' wedi blino ar fyd o wae,
 Lle nad oes pleser i'w fwynhau,
 A'm blinder fyth yw'r un ag o'dd,
 Sef ffaeluth garu wrth fy modd, &c.
- 6 Os caf fi'th garu, rho di'r byd
 I'r rhei'ny, sawl sydd arno'u bryd;
 Rho iddynt hawddfyd, parch, a bri,
 Ni cheisiaf ond dy garu di, &c.

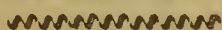

HYMN CCCXXXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Langadog*)

- 1 **Y** MAE hapusrwydd pawb o'r byd,
 Yn gorphwys yn dy angydd drud,
 Hyfrydaf waith angylion fry,
 Yw canu am fynydd Calfari,
 Canu, canu, canu, canu, canu,
 am fynydd Calfari.
- 2 O holl weithredoedd nef yn un,
 Y penaf oll oedd prynu dyn,
 Rhyfeddod mwyaf o bob oes,
 Yw'm Iesu'n hongian ar y groes, &c.
- 3 Wel dyma'r trysor mwya' drud,
 Gwaed Iesu'n llifo tros y byd,
 Fyth na foed ond ei farwol glwy',
 Yn sylfaen pob caniadau mwy, &c.
- 4 Darfydded canmawl neb rhyw un,
 Darfydded son am haeddiant dyn,
 Darfydded ymffrost o bob rhyw,
 'Does ymffrost ond yn ngwaed fy Nuw.

- 5 Darfydded caru tref a gwlad,
Na brawd na phriod, mam na thad,
'Does unrhyw gariad is y rhod
Ond Iesu dâl ei garu erio'd, &c.
- 6 Ffarwel, ffarwel gariadau'r byd,
Ffarwel bleserau oll ynghyd,
Ffarwel yr harddaf deccaf un,
Mae Iesu yn ddigon im' ei hun, &c.

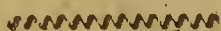

HYMN CCCXXXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Langadock)

- 1 **W**EL daccw'r Brenin mawr yn d'od,
Mewn rhwysg na welodd neb erio'd;
Mae angen, uffern fawr a'r bedd,
Yn ofni edrych ar ei wedd,
Ofni, ofni, ofni, ofni, ofni
edrych ar ei wedd.
- 2 Ond holl gariadau gwyh fy Nuw,
Fu gynt yn farw, ond 'nawr yn fyw;
Llawenydd anrhaethadwy dardd,
Wrth edrych yn ei wyneb hardd, &c.
- 3 Ni wel y rhai'n ond gras ei gyd,
Gras a ddechreuodd cyn bod byd;
Llifeiriol afon fawr o hedd,
A chariad unig yn ei wedd, &c.
- 4 Fe lysg y byd yn ulw mân,
Fe dry'r greadigaeth fel o'r bla'n,
Cwmp y planedau er eu maint,
Bydd Iesu'n frenin ar ei saint, &c.
- 5 O dere ddedydd happus awr,
Boreu-ddydd trag'wyddoldeb mawr,
Poen yw mhleserau, poen yw'm loes,
Wrth bechu yn erbyn gwaed y groes, &c.

- 6 Mi wela'n codi'r seren ddydd,
 Mi glywa'r canu yno fydd,
 Angylion gydâ'r saint yn un,
 Yn cadw cwmp'ni Mab y dyn, &c.

HYMN CCCXXXIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Langadock)

- 1 **C**HWY-CHWI mhechodau o bob gradd,
 Sydd fwya' cedyrn am fy lladd,
 Er maint eich grym, er maint eich clwy',
 Mae angeu'm Iesu'n llawer mwy, angeu, angeu,
 angeu, angeu, angeu'm Iesu'n llawer mwy.
- 2 Mwy rhinwedd sy mewn marwol loes,
 Mwy grym, mwy nerth, yn mhoenau'r groes,
 Nag saif y pechod cryf o'i fla'n,
 Nac angeu ei hun, nac uffern dân, &c.
- 3 Y mwya' ei bwysau oll i gyd,
 Ydyw euogrwydd beiau'r byd;
 Mae'r aberth ar Galfaria fryn,
 Yn golchi'r euog cas yn wyn, &c.
- 4 Mae heddwch llawn yn angeu loes,
 Llawenydd pur yn ngwaed y groes,
 Mae cariad annrhaethadwy'n lli,
 Gan ruddfan hyfryd Calfari, &c.
- 5 Doed im' a ddel, boddlonaf mwy,
 Tan dawel adain marwol glwy';
 Doed mell't, doed 'stormydd, o bob rhyw,
 Mae gydâf un a'm ceidw'n fyw, &c.
- 6 Ffowch ofnau ffwrdd, doed yn eich lle,
 Awelon hyfryd pur y ne';
 Doed pob grasusau pur eu rhin,
 I lanw'm henaid bach yn un, &c.

HYMN CCCXXXV. [M. C.]

Galarus. (Messia)

- 1 **P**ERERIN gwan heb rym, heb sgil,
 I deithio wyf yn mlaen,
 Trwy gynnifer llwybr dyrus cul,
 Dyeithr im' o'r blaen,
 Dyeithr im' o'r blaen,
 Dyeithr im' o'r blaen.
- 2 Yr ochr draw a'r ochr hyn,
 Pob peth sy am wneud fy mrad;
 Mae mil o demtasiynau yn un,
 Yn ceisio rhwydo'm tra'd, &c.
- 3 Yn nyfnder profedigaeth ddu,
 Dos dy hunan o fy mla'n;
 Ond i mi gael bod gydâ thi.
 Nid ofnaf ddw'r a thân, &c.
- 4 At wedd dy wyneb nid yw ddim,
 Drysorau maith y llawr;
 Mae hanner gair o'th enau yn fwy
 Ei rym nag uffern fawr, &c.
- 5 Mae angeu'r bedd ac uffen ddu,
 Yn hongian wrth dy groes,
 Mil o elynion gongc'raist ti,
 Trwy ddyodde' angeu loes, &c.
- 6 Dy allu yw fy nerth a ngrym,
 Yn dy allu bydda'i byw,
 'Rwi'n wan, 'rwi'n llesg, ni alla'i ddim
 Un funud heb fy Nuw, &c.

HYMN CCCXXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Clark's 7, 6, 8.)

Ar fesur Calfari.

- 1 **I**ESU'r dirmygedig un,
 Ddyoddefodd angeu loes,
 Gan ryw ddiennyddwyr llym,
 Yn wirion ar y groes;
 Y gruddfanau rodd e' ma's,
 Ddaeth a'r trueiniaid oll yn rhydd,
 Bellach holl ganiadau'r nef,
 Fyth am Galfaria fydd.
- 2 Bydd torf o angylion gwych,
 Cerubiad pur yn un,
 A maith dorfeydd o seraphim,
 Yn canu i Fab y dyn;
 A chaniadau fydd y rhai'n,
 Na ddaeth i feddwl dyn erio'd,
 Ag sy'n trigo is y nen,
 I fod eu bath yn bod.
- 3 O foreu-ddydd dedwydd iawn,
 Pan delo'r dorf yn un,
 O bob cwrr i'r ddaear faith,
 I gwrdd a'u Harglwydd cun;
 Derfydd gofid a phob gwae
 Derfydd temtasiynau maith,
 Derfydd pechod mawr ei rwysg
 A derfydd dyrus daith.
- 4 Ac wrth wel'd yn agoshau,
 'R fath hyfryd fore wawr,
 Un diwrnod goleu clir,
 Maith drag'wyddoldeb mawr;
 P'am na bawn yn llawen iawn,
 Hyn wi'n 'mofyn ei fwynhau,
 A thyma fref fy enaid gwan,
 Ei wel'd yn agoshau.

HYMN CCCXXXVII. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **C**YN ystyried mi ddechreuais,
 Daith o'r Aipht i'r Ganaan wlad,
 Fod fath anial mawr mor ddyrus,
 Rhyngwi' erioed a thŷ fy Nhad;
 Pharao a'i lu creulon cry',
 Gyntaf a'm gwrth'nebodd i.
- 2 Yna torf a thorf drachefn,
 Bob yn fyrdd neu bob yn un,
 Moab, Midian, a Philistin,
 Oll yn cyngrair yn gyttun;
 Gosod wna'd, rwydau i'm tra'd,
 Fyrdd rhwng yma a thŷ fy Nhad.
- 3 Weithiau fe Golia gadarn,
 Ddeuai y'mlaen yn ngrym ei nerth,
 Weithiau Midian fyddai'n lliwio
 Pen y creigydd mawrion serth;
 Cyn pen awr f' Arglwydd mawr,
 Wnai i'm gelynion gwympo lawr.
- 4 Da i mi fod yr addewid,
 Wedi ei rhoddi gan fy Nuw,
 A bod gair o enau'r nefoedd
 Uwch gelynion o bob rhyw;
 Ei addewid ef, gadarn gref,
 Arwain eiddil gwan i'r nef.
- 5 Ac er bod y llwybrau yn ddyrus,
 Ar ba rai y senga'm tra'd,
 Ac na bum i'n teithio arnynt,
 Er 'madewais i a'm gwlad;
 Caf o'm bla'n ddw'r a than,
 Ac a'm dwg i'r Ganaan lân.
- 6 Bron yr wyf a digaloni,
 Pan bwi'n gwel'd rhyw lwybr cul,

Rhwng rhyw greigydd serth dychrynlyd,
 Lle tramgwyddodd llawer mil;
 F' enaid gwan yn y man,
 Ddringa etto fynu i'r lan.

7 Mi ryw synna ar rai oriau,
 Pan debygwi' nad oes dyn,
 Sydd yn teithio llwybrau newydd,
 Beunydd ond myfi fy hun;
 Etto llu wela'i fry,
 Fu'n gyfeillion i myfi.

8 Dyna'r pryd mae fwya' cyfyng,
 Pan bo gelyn ar bob llaw,
 Un o'm hol am fy mradychu,
 Un o'm blaen i'm hofni draw;
 Etto i'r lan f' enaid gwan,
 A tro Iesu i mi yn rhan.

HYMN CCCXXXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary adapted, 8, 7, 3.)

1 **R**HWNG Pihairoth a Balsephon,
 Tra f'wi' byw mi gofia'r lle,
 Mewn cyfyngder eitha' caled,
 Gwaeddodd f' enaid tu a'r ne',
 Yn ddio'd dyma'n do'd,
 Waredigaeth fwya' erio'd.

2 Aros ronyn (barwyd i mi)
 Ti gai weled cyn prydnhawn,
 Fyrdd yn soddi yn y dyfnfor,
 O elynion creulon iawn;
 Maes o law gwynfyd ddaw,
 Ti gai ganu yr ochr draw.

3 Daccw'r gelyn ebe f' Arglwydd,
 Ganwaith faeddodd d' enaid gwan,
 'Nawr yn methu gan y tonnau,
 Godi ei wyneb dig i'r lan;
 Tyr'd yn mla'n dechreu'th gân,
 Dy holl elynion boddi wnan'.

4 Y mae dyfroedd Mara yn chwerw,
 Fyth i'w hyfed ddydd a nos,
 Iesu gwyddost ti beth ydyw
 Dwyn y bwysig boenus gro's,
 Rho i mi wir gariad pur,
 Ffrwythau peraidd Canaan dir.

5 O gwna i mi brofi swppiau,
 Swppiau peraidd rawn y wlad,
 Blas maddeuant pur a heddwch,
 Gwleddoedd hyfryd tŷ fy Nhad;
 Dyma hwy perlau mwy,
 Gloddiwyd yn ei farwol glwy'.

HYMN CCCXXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

1 **O** TYRED. Arglwydd mawr,
 Dihidla o'r nef i lawr, gawodydd pur,
 Fel byddo'r egin grawn,
 Foreu-ddydd a phrydnhawn,
 I darddu yn beraidd iawn, o'r anial dir.

2 Mae peraroglau'th ras,
 Yn tannu o gylch i ma's, awelon hedd;
 Estroniaid sydd yn d'od,
 O'r pellder eitha' erio'd,
 I gwympo wrth dy dro'd, a gwel'd dy wedd.

- 3 Mae tegwch dy wyneb-pryd,
Yn maeddu oll i gyd, sy ar ddaear las;
Mae pob rhyw nefol ddawn,
Oll yno yn gryno llawn,
Yn tarddu yn hyfryd iawn, o'th glwyfau ma's.
- 4 Arosaf ddydd a nos,
Byth bellach tan dy gro's, i'th lon fwynhau;
Mi wn mai'r taliad hyn,
Wnawd ar Galfaria fryn,
A'm canna i oll yn wyn, oddiwrth fy mai.
- 5 Yn nyfnder dw'r a thân,
Calfaria fydd fy nghân, Calfaria mwy,
Y bryn ordeiniodd Duw,
Yn nhrag'wyddoldeb yw,
I godi'r marw yn fyw, trwy farwol glwy'.
- 6 Mi af bellach tu a'r wlad,
Bwrcaswyd im' â gwa'd, 'rwi yn nesau;
Caf yno oll i'm rhan,
Sydd eisiau ar f' enaid gwan,
A hynny yn y man i'w wir fwynhau.

HYMN CCCXL. [M. N.]

Galarus. (Fairfax, 7, 6.)

- 1 **P**WY ddyry im' falm o Gilead,
'Maddeuant pur a hedd!
Nes gwneud i'm hysbryd edrych
Yn eon ar y bedd;
A diangc ar wasgfeuon
Euogrwydd creulon cry',
'Does neb ond ef a hoeliwyd
Ar fynydd Calfari.
- 2 Yr hoelion geirwon caled
Gynt a'i trywanodd e',
Sy'n awr yn dal y nefoedd
Gwmpasog yn ei lle;

Mae gobaith meibion dynion
Yn llio i maes ynghyd,
Oddiwrth yr awr trywanwyd
Creawdwr mawr y byd.

Pe un waith y darfyddai
Awdurdod Calfari,
Darfyddai pob cysuron
Ar unwaith gennyf fi;
O bawb yn sicr byddwn
Y truenusaf ddyn,
Fe lyngcai'r bedd dychrynllyd
Fi'n fuan iddo ei hun.

Anfeidrol fyth anfeidrol
Drugaredd faith y nef,
Parhad yr holl greadigaeth
Sy'n gorphwys arno ef;
Gruddfanau pen Calfaria,
Lama Sabachthani,
Yw'r perlau mwya' gwerthfawr
A fedd ein daear ni.

Y baich oedd annyoddefol
I'r cryfa o ddynol-ryw,
Gas orwedd yn ofnadwy
Ar ysgwydd gref fy Nuw;
Cyfiawnder oedd yn gofyn
Am bechod di-nacâd,
Y swm anfeidrol dalwyd
Trwy eitha' chwys a gwa'd.

Y mynydd mawr anfeidrol
A gym'rodd ef i gyd,
Oddiar ysgwyddau gweinion
Yr euog aflan fyd;
Pan gwelodd y greadigaeth
I fod y baich mor fawr,
Fe guddiodd nef ei hwyneb,
Fe grynodd ynteu'r llawr.

HYMN CCCXLI. [M. N.]

Galarus. (Fairfax, 7, 6.)

Yr ail ran.

- 1 **P**E buasai fil o fydoedd,
 Yn cael eu prynu ynghyd,
 A'r cyfryw bris buasent
 Yn llawer iawn rhy ddrud,
 'Does angel fyth na seraph
 Na cherub o unrhyw,
 I'r filfed ran all dd'wedyd,
 Mor werthfawr gwaed fy Nuw.
- 2 Mae tân o fewn i fynwes
 Myrddiynau pur y nef,
 Rhyw newydd ffiam wrth feddwl
 Am dan ei angeu ef,
 Yn attal eu caniadau
 Wrth synnu oll yn un,
 I wel'd eu Duw yn dyodde'
 A marw yn natur dyn.
- 3 O na allwn ninnau'r awrhon
 I ehedeg fynu fry,
 A dysgu rhyw ganiadau
 Sydd gan y nefol lu,
 Fel byddai cydsain hyfryd
 Rwng dae'r a nef yn un,
 Caniadau anfeidroldeb
 Marwolaeth Duw yn ddyn.
- 4 O deffro di fy nghalon
 Myfyria farwol loes,
 'Does arall ddim a'th ddeffro
 On's deffro angeu'r groes;
 O tan y groes y torodd
 Afonydd mawrion sydd
 Yn troi tywyllwch dudew
 Yn awr yn hanner dydd.

- 5 Am angyr'r groes bydd canu
 I drag'wyddoldeb maith,
 Ond im' gael teimlo ei rinwedd
 'Rwi' bron ar ben fy nhaith;
 Fy nesoedd yw ei deimlo,
 A'i deimlo yn union sydd
 Yn troi pob rhyw dywyllwch
 O'm mewn yn oleu ddydd.

HYMN CCCXLII. [M. N.]

Galarus. (Fairfax, 7, 6.)

Y drydedd ran.

- 1 **G**WELL gantho na halogi
 Cyfiawnder pur y Tad,
 Oedd lliwio'r croes-bren garw
 Fel scarlet yn ei wa'd;
 Y gwaith oedd yn fwy rhyfedd
 A'r gwaith oedd yn fwy drud,
 Nag i gyfiawnder ddial,
 I faddeu beiau'r byd.
- 2 P'un mwy wnaeth a ffeiddio,
 Neu fostio f' euogrwydd cas,
 A dynodd y fath ddial,
 Ennynodd y fath ras?
 Cyfiawnder di drugaredd
 A chariad di necad,
 Sydd yn cofleidio'r euog,
 Yn llawen yn y gwa'd.
- 3 Cyfiawnder amddiffynwyd,
 A chariad yn dy glwy';
 A rhagor nag amddiffyn
 'Nawr fe dyrchafwyd hwy:
 O weithred o ryfeddod!
 Dirgelwch mawr ei hun,
 Nid arall allasai ei ffeindio
 Yn unig Duw ei hun,

- 4 Mae'r fath feddyliau mawrion
 Yn codi'm hysbryd gwan,
 O war pob peth creuedig
 Yn uchel iawn i'rulan;
 Yn prisio aur ac arian
 Y perlau mwya' drud,
 Wrth glyn cyfiawnder dwyfol
 Yn sorod cas i gyd.
- 5 'Nol edrych ar ol edrych
 O gwmpas i mi mae,
 Rhyw fyrdd o rhyfeddodau
 Newyddion yn parhau;
 Pan bwi'n rhyfeddu un peth,
 Un arall ddaw i'm bryd,
 O iechydwriaeth rasol
 Rhyfeddol wyt ti gyd!
- 6 Bendithion ar fendithion,
 Trysorau angeu loes,
 Grawn swpiau mawrion addfed
 Yn hongian ar y groes,
 Sydd yn cwmpasu'm henaid
 Rhinweddau mawr eu grym,
 A minnau yn eu canol
 Heb allael d'wedyd dim.
- 7 Mi wela yn ei fywyd
 Y ffordd i'r nefoedd fry,
 Ac yn ei angeu'r taliad
 A roddwyd tros of fi,
 Yn ei esgyniad gwelaf
 Drigfanau pur y nef,
 A'r wledd drag'wyddol berffaith
 Ga'i yno gydâg ef.

HYMN CCCXLIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Green's)

- 1 **Y**N Mhell uwch swm daearol fyd,
Mae fy nhrysorau oll eu gyd;
Y wlad lle mae, y wlad lle mae,
Rhyw fôr didrai o berffaith hedd.
- 2 Wel dacw'r man tra paro chwyth,
Sycheda'i am fod ynddo byth;
Fe dry fy ngwae, fe dry fy ngwae,
Yn llawenhau yn nhŷ fy Nhad.
- 3 Mi gofia yno am y dydd,
Y rhowd fy llyfetheiriau'n rhydd,
Ac am y gair, ac am y gair,
Dedwyddaf bair i'w gofio byth.
- 4 O ddedwydd, happus, berffaith le,
Mae f' enaid eisoes ynddo fe!
Cwmpeini Nuw, cwmpeini Nuw,
Yw'r cyfan yw sydd yno i gael.
- 5 Ffarwel i oll feddylia i fod,
Yn hyfryd yma is y rhod;
Nid dâ, nid dyn, nid dâ, nid dyn,
Ond lesu ei hun sy'n fwy nâ'r nef.
- 6 'Rw'i'n awr ar adain ysgafn ffydd,
Yn edrych ar drysorau fydd;
Mae llawer mwy, mae llawer mwy,
Mewn marwol glwy nâg fedd y byd.

HYMN CCCXLIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Green's)

- 1 **T**YDI fy Nuw, tydi ei gyd,
Yw'r cwbl fedda'i yn y byd;
Yr wyt ti'n well, yr wyt ti'n well,
Nâ'r India bell a'i pherlau drud.

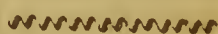
- 2 O fewn i'r anial dyrus maith,
Yn dysgwyl hyfryd ben fy phaith,
'Rwi'n gwel'd yn wir, 'rwi'n gwel'd yn wir,
Yr oriau'n hir heb dy fwynhau.
- 3 Yn nyfnder pob rhyw drallod mae,
Un radd o'th wedd yn llawenhau;
Dyddanwch sy, dyddanwch sy,
Yn dy wyneb cu sydd fwy na'r byd.
- 4 Rho im' yfed afon loyw las,
Mewn tiroedd anial dyrus cras;
Maddeuant gwir, maddeuant gwir,
O'r ffynnon bur sydd tan y fainge.
- 5 Mwy yw fy mhleser, mwy fy rhodd,
A mwy yw f' enaid wrth ei fodd;
I wel'd dy wedd, i wel'd dy wedd,
A phroffr'th hedd na'r byd ei gyd.
- 6 Mae'r funud leiaf fach o'r awr,
I garu fy lachawdwr mawr,
Yn well ryw ddydd, yn well ryw ddydd,
Na'r cwbl sydd o tan yr haul.
- 7 Aed heibio'm dyddiau, bob yr un,
Wrth garu'm Crewr mawr, yn ddyn;
Fy enaid cân, fy enaid cân,
I'th Brynwr glân, a dos i'r bedd.

HYMN CCCXLV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Green's)

- 1 **F**Y mywyd wyt, fy Nuw, fy Nhad,
Cynheliaist f' enaid ar ei dra'd;
Dest a fi ma's, dest a fi ma's,
Er angeu glâs o groth y bedd.
- 2 Pan rown i'n gyrru yn y bla'n,
'Rhyd llwybr rhydd i uffern dân,
Ti dd'wedaist air, ti dd'wedaist air,
A hwnnw bair tra paro nef.

- 3 Ti roddaist bläau lawer iawn,
Ar fy mhechodau i fore a nawn,
Fe wawria'r dydd, fe wawria'r dydd,
Im' ddod yn rhydd, mae hyn gerllaw.
- 4 Pan elo'm syched i yn fawr,
Dihidla'r nefoedd Fanna lawr,
Daw dw'r i ma's, daw dw'r i ma's,
Yn afon las o greigydd byw.
- 5 Fe ddarostyngir er eu grym,
Bob gelyn ag sy'n greulon im',
Fe fodd y llu, fe fodd y llu,
Yn awr ag sy'n gobeithio nghwyp.
- 6 Mae satan gadarn yn y bla'n,
O'i ol ef luoedd fawr a mân;
I'm rhwygo'n friw, i'm rhwygo'n friw
Ond mae fy Nuw yn drech nâg ef.

HYMN CCCXLVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Furman)

- 1 **M**AE pyrth y nef o led y pen,
Mi wela fôr o wa'd,
Y gallaf fi'r ffeiddiaf ddyn,
Yn hollol gael iachad,
Yn hollol gael iachad, &c.
- 2 Mae'r orsedd fawr yn awr yn rhydd,
Gwrandewir llais y gwan;
Wel cyfod bellach f' enaid prudd
Anadla tu a'r lan, &c.
- 3 Wel anfon eirchion aml ri',
I mewn i byrth y nef,
Gwrandewir pob ymddifad gri
Yn union ganddo ef, &c.
- 4 Myfi anturia 'nawr y'mlaen,
Heb alwad îs y ne',
Ond bod perffeithrwydd mawr y groes
Yn ateb yn fy lle, &c.

- 5 Calfaria fryn yw'r unig sail,
 Adeil'af arno mwy,
 A gwraidd fy nghysur fyth gaiff fod
 Mewn dwyfol farwol glwy, &c.
- 6 Ellyllon uffern ni's gall ddim,
 Er cymmaint yw eu rhi';
 Myrddiynau o weithiau mwy yw pwys
 Och'neidiau Calfari, &c.

~~~~~

HYMN CCCXLVII. [M. C.]

Corfoleddus. (Furman)

- 1 **M**I dafia maich oddi ar fy ngwar,
 Wrth deimlo dwyfol loes,
 Euogrwydd fel mynyddau'r byd,
 Dry yn ganu wrth dy groes,
 Dry yn ganu wrth dy groes, &c.
- 2 Os edrych wnaf i'r dwyrain draw,
 Os edrych wnaf i'r de',
 Yn mhlith y fu neu yntau ddaw,
 Does tebyg iddo fe, &c.
- 3 Fe rodd ei ddwylo pur ar led,
 Fe wisgodd goron ddrain;
 Er mwyn i'r brwnt gael bod yn wyn
 Fel hyfryd liain main, &c.
- 4 Esgyn a wnaeth i entrych ne',
 I eiriol dros y gwan;
 Fe sugna f' enaid innau'n lân
 I'w fynwes yn y man, &c.
- 6 Ac yna caf fod gyd âg ef,
 Pan êl y byd ar dân,
 Ac edrych yn ei hyfryd wedd,
 Gan' harddach nâg o'r bla'n, &c.

- 5 Cawn wel'd yr addfwyn Oen,
Fu farw ar y bryn,
Yn medi ffrwyth ei boen,
Yn hyfryd y pryd hyn;
Myrddiynau heb rif yn canu 'nghyd,
I'r hwn fu farw dros y byd, &c.
- 6 Fe genir coron ddrain
Wrth ganu gwaed y groes,
Fe gofir piccell fain
Wrth gosio angeu loes;
Fe seinia'r holl dorfeydd yn un,
Bob rhan o boenau Mab y dyn, &c.

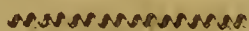

HYMN CCCL. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen new, 6, 8.)

- 1 **E**R bod saethyddion lu,
A rhwydau fwy na mwy,
'Rhyd llwybrau Salem fry,
A dyrus iawn y'nt hwy;
Fe dyrr y rhwyd, fe dry bob sa'th,
Oddiwrth ei saint, nid oes o'i fath, &c.
- 2 Mae'r byd yn tannu ma's
Mewn cydsain ddyrus iawn,
Ei demtasiynau cas,
O foreu hyd brydnhawn;
Fe ddeil i'r lan ei nefol hil,
Er cwrdd â hwy mewn llwybrau cul.
- 3 Ni hwyliwn gydâ'r gwynt,
Mae'r gwynt o dŷ ein Tad;
Awelon hyfryd y'nt
Tros fryniau ammod rhad;
Yr y'm mewn hwyl, ni seiniwn gân
Nes myn'd i glustiau'r rhai sy o'r bla'n.

- 4 Er maint yw lled y dw'r,
 Er maint yw grym y don,
 Ac er i'r demestl gref,
 I guro ar fy mron;
 'Dyw'r tonnau maith, 'dyw'r demestl ddim,
 I nerth yr hwn sy'n briod im', &c.

HYMN CCCLI. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Langadock*)

- 1 **F**FARWEL bleserau o bob rhyw,
 Ffarwel i'r cyfan ond fy Nuw;
 'Does dim a dâl o fewn y ne',
 I'w garu yn unig ond efe,
 Garu, garu, &c.
- 2 'Nawr y creadur breulyd sydd,
 Yn myn'd ar goll o ddydd i ddydd,
 'Does dim foddlon a'm henaid gwan,
 Ond Iesu ei hunan i mi yn rhan, &c.
- 3 Mae ynddo ef drysorau hael,
 Sydd eisiau arna'i i'w cael;
 Mae ynddo ef drysorau llawn,
 Wna'r tlotta yn gyfoethog iawn, &c.
- 4 Mi 'drycha dros y dwfn fedd,
 'Nawr i gyffiniau'r wlad o hedd;
 Mi wela fwy nâg aur Peru,
 Mewn defnyn bach o waed fy Nuw, &c.
- 5 'Does dim wna i mi lawenhau,
 Yn nghanol 'stormydd mawr o wae,
 Na dim a ddeil fy enaid gwan,
 Ond gweled Iesu i mi'n rhan, &c.

HYMN CCCXLVIII [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen new, Grove, 6, 8.)

- 1 **M**AE'r Brenin yn y bla'n,
'Rym ninnau oll yn hy;
Ni saif na dw'r na than,
O flaen fath arfog lu;
Ni awn, ni awn, tan ganu i'r lan,
Cawn wel'd ein concwst yn y man,
Cawn wel'd, cawn wel'd, &c.
- 2 Ni welir un yn llesg
Yn myddin Brenin nef,
Can's derbyn maent o hyd
O'i nerthoedd hyfryd ef;
Ni gawn, ni gawn, y gloyw win,
Melus ei ryw, sancteiddiol rin, &c.
- 3 Dechreuod tafod mwy,
Os tafod fedr gân,
Na foed ond dwyfol glwy',
Holl ddyddiau 'i oes o'i fla'n;
Fe ga'wd, fe ga'wd, o'r diwedd fraint,
Na phrofodd Seraphim ei maint, &c.
- 4 Gerubiaid dewch yn mla'n,
Edrychwch yma lawr,
Ar dewynion uffern dân,
Yn nghanol nef yn awr;
Pob un yn gwel'd ei hyfryd wlad,
A phyrth sancteiddiol tŷ ei dad, &c.
- 5 Fe ddarfu'r ofn du,
'R euogrwydd cas a'r braw,
Pan gwelsom aberth fu,
Ar ben Calfaria draw;
Fe dalwyd iawn ar bren mor ddrud,
Oedd fwy nâ holl ffeidd-dra'r byd, &c.

- 5 Un silaff ar y groes
 O'eneu Crewr byd,
 Yn nyfnder angeu loes,
 Sydd fwy ná meiau gyd;
 O maddeu Nhad i'm heiddo i,
 Lama, Lama Sabacthani, &c.

HYMN CCCXLIX. [M. N.]

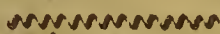
Gorfoleddus. (Carmarthen new, 6, 8.)

- 1 **M**AE lluoedd maith-y'mlaen,
 Nawr o'u carcharau'n rhydd,
 A gorfoleddu maen'
 Oll wedi cario'r dydd;
 I'r lan, i'r lan, dihang'sant hwy,
 Yn ol eu traed y sengwn mwy, &c.
- 2 Gadewn y byd yn ol,
 Y byd y cawsom wae,
 Y byd ag sydd bob dydd
 Yn ceisio'n llwfrhau;
 Ni welwn wlad rhwng ser y ne',
 Sydd fil o weithiau'n well nag e', &c.
- 3 A fodd 'tiseddion gras
 Yn nyfnder môr i lawr?
 Un waith a ddaeth i ma's
 O'r dwfn gystudd mawr;
 Na wna, na wna, ni ddewn i'r lan,
 I dir y bywyd yn y man; &c.
- 4 Cawn landio mewn i fysg
 Y rhai y clywsom sôn,
 Gannasant bawb ei wisg
 Yn nwyfol waed yr O'n;
 A dawnsio gwledd heb ddiwedd mwy,
 Yn bur yn eu cwmpeini hwy, &c.

HYMN CCCLII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **O**'R holl fendithion ga's y byd,
Wel dyma'r fwyaf un ei gyd,
I'm Iesu ei hun, i'm Iesu ei hun,
Tros aflan ddyn roi fywyd pur.
- 2 Wel f' enaid bellach dos yn mla'n,
Nac ofna ddw'r, nac ofna dân;
Aeth tan y groes, aeth tan y groes,
Ac angeu loes ei hun o'm bla'n.
- 3 Fe gonc'rodd angeu a'i farwol gledd,
Fe faeddodd uffern fawr a'r bedd;
Gwnaeth ffordd i mi, gwnaeth ffordd i mi,
Ar Galfari o'r ddae'r i'r nef.
- 4 Boed iddo mwý ganiadau o glod,
Tro nefoedd fawr a dae'r mewn bod,
Ac na boed son, ac na boed son,
Ond am yr O'n a'i farwol glwy'.
- 5 O d'wedded pawb am rin y gwa'd,
Maddeuant llawn, maddeuant rhad,
Dim achwyn mwy, dim achwyn mwy,
Ond canu am glwy' Calfaria fryn.

HYMN CCCLIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **D**ACCW'r hyfryd fan ca'i drigo,
Gwn ca'i drigo cyn bo hir,
Draw i'r brynau oer tymhestlog,
Yn y sanctaidd hyfryd dir;
Gwelai'n awr, foreu wawr
Glir, o dragwyddoldeb mawr.

- 2 O ddwyrain-dir gras, mae'n tywynnu
 Lle mae teml fawr fy Nhad,
 Lle mae'r arch, a lle mae'r manna,
 Lle mae'r drugareddfa rad;
 Un prydnewn, chwerw gawn,
 Yno wedi'n, diengu wnewn.
- 3 Ni gawn yno wel'd a garwn,
 Mewn gogoniant llawer mwy,
 Nâg y gwelsom e' ar y groespren,
 Tan ei farwol ddwyfol glwy'
 Lluoedd mawr, sydd yn awr,
 Yn ei garu bob yr awr.
- 4 Ni gawn wel'd a'i carodd yma,
 Yn y man yr ochr draw;
 Oll yn gwleda ar ei gariad,
 T'lynau auraid yn eu llaw;
 Oll yn un, a chyttun;
 Yn moli'r Duwdod yn y dyn.

HYMN CCCLIV. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- 1 **R**HYFEDDOL yw effeithiol rin,
 Y moddion bwyntiaist ti dy hun;
 Dy gnawd yw bara'r bywyd gwir,
 O'th glwyfau tardd y ddiod glir.
- 2 Mae syched ynof, Arglwydd mawr,
 Am brofi'r gloyw win i lawr;
 Ac i mi gael 'chwanegu ngrym,
 Trwy fod dy gnawd yn ymborth im'.
- 3 'Rwi'n ofni'r dyfroedd, ofni'r tân,
 'Rwi'n ofni'r creigydd sydd o'm bla'n,
 'Rwi'n ofni'r pethau lleia' ma's,
 Nes cael ymborthi ar dy ras.
- 4 Y dyfroedd gloyw pur didrai,
 Gad i mi yr awrhon i'w mwynhau;
 Dwg fi o dwrf daearol gryw,
 I wleda ar dy fwrdd tr'wy byw.

HYMN CCCLV. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- 1 **A** I dyma'r arwydd ro'ist i mi,
O anghen poenfawr Calfari,
A all 'r elfenau hyn yn un,
I'm tywys attat ti dy hun?
- 2 Ai bara a fynega'th loes?
A'th glwyfau mawrion ar y groes?
A draetha'r gwinwydd dilesad,
Anfeidrol haeddiant pur dy wa'd?
- 3 Na wna fy Nuw, O tyr'd yn awr,
A danfon dy Ysbryd pur i lawr;
Dy Ysbryd di gymmwysa'r gwa'd,
Gymmwysa'r iechydwriaeth rad.
- 4 O dal fi, na'd fi gwympo mwy,
Na'd fi angosio'th farwol glwy';
A gwna fy lloches ddydd a nos,
Tan wir ddiferion gwaed dy gro's.
- 5 Na'd im' i'th fwrdd i fentro 'mla'n,
Heb wisgoedd gwynion pur a glân;
Gwaith edeu nodwydd hardd eu llun,
Dy ras a'th haeddiant di dy hun.

HYMN CCCLVI. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- 1 **D**Y fwrdd sydd yn gyfoethog iawn,
O bob danteithion foreu a nawn,
Ac nid oes ond dy wleddoedd drud,
Rydd fywyd i golledig fydd.
- 2 Cariad yn ddwfn fel y bedd,
Sydd yn mhob rhan o'th nefol wledd;
A beth yw'r gloyw win didrai,
Ond cariad hyfryd i barhau.

- 3 Tlawd oeddem ni a chloff a dall,
Yn gorwedd yn nghadwynau'r fall;
Heb chwant na gallu i godi'n llef,
I fynu tu a theyrnas nef.
- 4 Tydi dy hun a ddaeth i'n hol,
Tydi a'n cym'rodd yn dy gôl;
Ni's gall'sai ond anorchfygol ras,
Ein dwyn o'r pydew mawr i ma's.
- 5 O'r diffaith dyrus anial dir,
Lle buom ni yn crwydro'n hir,
Ni ddaethom yma i dy dŷ,
A chwant cael gwel'd dy wyneb cu.
- 6 O tyr'd dy hunan, dere i'r wledd,
Digon i ni yw gwel'd dy wedd,
Ac ar dy fwrdd mae'n ofid blin,
I aros hebot ti dy hun.

HYMN CCCLVII. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- 1 **O** ANWYL Iesu tyr'd i'n cwrdd!
A gwel drueiniaid ar dy fwrdd;
Eu gyd yn ffol heb fedru o'r un,
I bledio gronyn drosto ei hun.
- 2 Nid yn y bara hwn na'r gwin,
Ond yn dy gnawd a'th waed mae'r rhin;
Gad i ni wel'd dy angeu drud,
Yn ein dyrchafu i'r lan o'r byd.
- 3 Ti roist dy fywyd pur i lawr,
A phwy all bwyso gwerth mor fawr?
'Does neb a fesur faint dy wae,
Na ffrwythau'th gariad i barhau.
- 4 Ti roist i lawr dy fywyd drud,
I brynu im' drag'wyddol fyd;
Myn'd dan fath boen, fath dristwch chwith,
I minnau fod yn llawen byth.

HYMN CCCLVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, *Lanhaden*, 6, 8.)

OH! Rosyn Saron hardd,
 O'r lili wen ei liw:
 Nid oes o'r ddae'r a dardd
 Flaguryn fel fy Nuw;
 Yn mhlith y coed rhyw gangen lawn,
 O swppiau grawn f' Anwylyd yw.

Pan 'r oeddwn i yn wan,
 Yn mron llewygu yn wir,
 Fe'm cododd i i'r lan,
 I mewn i'w win-dy pur;
 Ce's yfed gwin, hyd heddyw mae
 Fyth yn parhau ei nefol rin.

3 Ce's eistedd tan ei wŷdd,
 A'i firwyth oedd felus iawn,
 Goleuni ynddynt sydd,
 A phob rhinweddol ddawn;
 Bwytais yn hŷ, ei wir fwynhad,
 A'i gariad rhad concwerodd fi.

4 Mae'm nwydau'n awr yn wan,
 Gras sy'n gorchfygu'n llwyr,
 'Rwi'n aros yn y fan
 Dymunwn fore a hwyr;
 'Rwi'n glaf yn wir o'i gariad cu,
 Cysurwch fi â 'falau pur.

5 'Nawr gwedd wynebpryd im'
 Holl feibion Adda o'r trwch,
 Eu nherth, eu rhwysg, a'u grym,
 Sy'n darfod yn y llwch;
 Ond pan el chwyth (ond rhyfedd yw)
 Fe beru Duw yn briod byth.

HYMN CCCLIX. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

- 1 **W**RTH edrych Iesu ar dy groes,
A meddwl dyfnder d' angeu loes,
Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd,
A'r holl ogoniant sy ynddo gyd.
- 2 Nad fi ymddiried tra f'wyf byw,
Ond yn dy angeu di fy Nuw;
Dy boenau a dy farwol glwy',
Gaiff fod yn ymffrost i mi mwy.
- 3 Myfi aberthaf i dy glod,
Bob eulun sydd o dan y rhod;
Ac wrth fyfyrio ar dy waed,
Fegwymp pob delw tan fy nhraed.
- 4 Gwelwch yn nwylo Mhrynwr pur,
Ac yn ei draed ef hoelion dur!
Edrychwch ar y wayw-ffon,
Yn torri'r archoll dan ei fron.
- 5 Dyma'r lle yr ydoedd ar brydnawn
Rasusau yn dysgleirio'n llawn;
Mil o rinweddau yn gytun,
Yn prynu'r gwrthgiledig ddyn.
- 6 Poen a llawenydd tan y loes,
Tristwch a chariad ar y groes;
B'le bu rhinweddau fath y rhai'n,
Erioed o'r blaen tan goron ddraïn?
- 7 P'am carai'r byd a'i ddâ yn hwy,
Ond dyma wrthddrych llawer mwy?
A dâl ei garu tra ynof chwyth,
A thrag'wyddoldeb wedi'n byth.

HYMN CCCLX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Milbourn port)

- 1 **P**WY na fwytai y ffrwyth o'r nen,
 Sy'n tyfu ar bren y bywyd?
 A phwy na roddai wrth ei fin,
 Rinweddol win mor hyfryd?
- 2 Ti yw'r winwydden hyfryd lawn,
 Sy â'th swpiau grawn yn hongian
 Ac yn diferu gwin o'r nen,
 Fyth fyth uwchben dy winllan.
- 3 Hon yw dy ardd, braf yw ei bri,
 Dy blaniad di dy hunan;
 O tyr'd i mewn ac arni chwyth,
 Gwna ynddi fyth dy drigfan.
- 4 Casgl dy fyrr, a'th aloes pur,
 Grususau gwir dy Ysbryd;
 Bwyta dy ddil ynghyd â'th fel,
 I ni gael sêl o fywyd.
- 5 Wel yf dy win a'th laeth yn ha'l,
 Boed hyn yn dâl o'th lafur;
 Am it' ddyoddef ar y groes,
 Anfreidrol loes a dolur.

HYMN CCCLXI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Wiltshire)

- 1 **D**Y gnawd yw'r bara hyfryd fwyd,
 Yn unig gwyd ein henaid,
 Pan gwelom ynddo'r waywffon,
 Fe'n dadrus o'n caethiwed.
- 2 Y chwys dyferiol gollaist ti,
 A'n cannodd ni mor wynned;
 Pan gwelom ol y waywffon,
 Fe'n dadrus o'n caethiwed.

- 3 O rho i ni ffydd oleuwen glir,
Fo'n dangos tir y bywyd;
Hir buom lesg, symmuda'n tra'd,
Tu a'r wlad ddymunol hyfryd.
- 4 Gad i ni wleda, gwleda o hyd,
Anghofio'r byd yn gyfan;
A boed ein trigfan yn dy dŷ,
I'th weled di dy hunan.

HYMN CCCLXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **B**'LE mae tosturi tan y nef,
Gyffelyb i'w dosturi ef?
Creadwr dae'r a nefoedd fawr,
Yn rhoddi ei fywyd oll i lawr.
- 2 O 'wyllys rhydd, o gariad rhad,
Y collodd ef ei werthfawr wa'd,
Fe 'nillodd enw mawr dilith,
A chlod na dderfydd o hono fyth.
- 3 Troseddwy'r oeddem ni eu gyd,
Yn rhwym o tan anfreidrol lid;
Neb yn y nef, neu'r ddae'r y sydd,
A roisai'n cadwyn fawr yn rhydd.
- 4 Y felldith fawr fe'i cymrai'n un,
Fe hoeliai wrth ei groes ei hun;
Rhwing nef a dae'r concwero wnaeth
Holl awdurdodau uffern gaeth.
- 5 Wrth ddyodde'r anghymmarol loes!
Y felldith hoeliwyd ar y groes,
Fe brynodd fendith yn ei lle,
Sydd fwy ei phris nâ dae'r na ne'.
- 6 Mi olchaf yma 'nawr yn rhad,
Fy ngwisgoedd budron oll â gwa'd,

Ac yno y iachaf fy nglwy,
Fel na bo ofn anghen mwy.

- 7 O ffynnon fendigedig wiw,
Torrodd o honi waed fy Nuw;
Ond dyma'r gwaed a'r dwfr drud,
Sy'n golchi holl bechodau'r byd.

HYMN CCCLXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **F**E pren y bywyd gwerthfawr sy
Yn tyfu yn y nefoedd fry;
A'i gangau per yn pyngo i'r llawr,
Yn llawn o ffrwythau bob yr awr.
- 2 Y ffrwythau pennaf oll eu gyd,
Yw cariad anfesuroldrud;
Maddeuant, hedd, doethineb, grym,
'Does o'r cyffelyb iddynt ddim.
- 3 Tra fo'm yn eistedd tan ei wŷdd,
Rhyw nefoedd anorchfygol sydd;
Hardd i'w gwel'd yw ffrwythau'i ras
A melus hyfryd yw eu blas.
- 4 Rhont fywyd o rinweddol ddawn,
I galon fyddo'n galed iawn;
Nerth a llawenydd pur sy'n dod,
Heb unrhyw wenwyn ynddo erio'd.
- 5 Y cleddyf tanllyd doed yn mla'n,
A chadwent Eden goed yn lân;
'Does bren o fewn paradwys gwn,
Ddwg ffrwythau peraid megis hwn.

HYMN CCCLXIV. [M. H.]

Galarus. (Ailif Street)

- 1 **D**UW, er mor eang yw dy waith,
Yn llanw'r holl greadigaeth faith;
'Does dim trwy waith dy ddwylo oll,
At gadw dyn fu gynt ar goll.
- 2 Dyma lle mae d' anfeidrol ras,
Hyd eitha' yn cael ei daenu ma's;
A holl lyth'renau d' enw gawn,
Yn cael eu dangos yma'n llawn.
- 3 Ar Galfari rhwng dae'r a ne'.
Llewyrchodd ei ogoniant e';
Un haul ymguddiodd y prydawn,
A'r llall a wnawd yn eglur iawn.
- 4 Nid oedd ond gwaed 'sgrifennai gyd,
Ddyfnderoedd sy'n anfeidrol lid,
Nid oedd ond gwaed osodai ma's,
Derfynau'r gwaredigol ras.
- 5 Pwy ddawn sydd yn y Duwdod mawr,
Nad yw e'n 'sgrifen yma lawr?
Beth all'sai ddangos pwy wyt ti,
Yn well nag angeu Calfari?
- 6 Mi wela gariad yma 'nghyd,
A digter ac anfeidrol lid;
Yn gwaedu ei Fab i'r llawr yn lli,
I wneuthur pleser i myfi.
- 7 O fyrddiwn ryfeddodau'r groes,
Dyoddefodd f' Arglwydd angeu loes;
Caru hyd at ddyoddef lliid,
Caru a marw yr un pryd.
- 8 Fy ysbryd a fy mywyd drud,
Sy'n cael ei faeth oddi yma gyd;
Y dw'r a'r gwaed ddaeth yma'n lli,
Yw nerth a gallu'm hysbryd eu.

- 9 Dymunwn ro'i dy glod i ma's,
Mewn iaith na's deall daear las;
O flaen y faingc yn mhlith y llu
O seintiau ac angylion fry.

HYMN CCCLXV. [M. H.]

Galarus. (Ailif Street)

- 1 **R**Y'M wrth dy fwrdd, O Arglwydd cun,
Yn ceisio 'th weled di dy hun;
Gwag ydyw'r bwrdd, trist ydyw'r wledd,
Heb weled dull dy hyfryd wedd.
- 2 Dy ogoniant mawr a'th angeu drud,
Dewynno arnom ni eu gyd;
A hyn wna'n gwleddoedd ni'n ddirai,
A hyn wna ini lawenhau.
- 3 Yfasom win fel peraist in',
Bwyttasom fara, beth dâl hyn?
Oni chawn fwyta'th gnawd yn rhad,
Ac yfed, yn lle gwin, dy wa'd.
- 4 Fel gallom fyth i lawenhau,
Mewn gobaith perffaith o fwynhau
Cymdeithas o nefolaidd rin,
Mewn gwledd wastadol â thi'th hun.
- 5 Ni gawn ymddangos cyn bo hir,
O flaen yr orsedd ddysglair glir,
Mewn gwisgoedd gwynion lleision rhad,
Wedi eu taenellu yn y gwa'd.
- 6 Treuliwn ein bywyd bellach byth,
Mewn un llawenydd pur dilith,
Cofiw'n ei enw, canwn glod,
Tro'r nefoedd wen hyd fyth yn bod.

HYMN CCCLXVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Otford)

- 1 **T**I Iesu ydwyt oll dy hun
 Fy meddiant ar y llawr,
 A thi dy hunan fydd fy oll
 O fewn i'r nefodd fawr.
- 2 Mae nymuniadau maith eu hyd,
 Yn pwyntio oll yn un,
 Tros bob gwrthddrychau is y ser,
 Ac attat ti dy hun.
- 3 O ffynnon trugareddau maith,
 Diderfyn yw dy ras!
 I roi trysorau penna'r nef
 I'r tlotta un i ma's.
- 4 Fy nghysur unig tan bob gwae,
 Dy fod di i mi'n Dduw;
 Ac yn dy gysod mi â trwy
 Gystuddiau o bob rhyw.
- 5 Ac ynot mi ymffrostia yn hy,
 'Mod i yn gyfoethog iawn;
 Am fod trysorau maith fy ngras,
 Fel ti'n anfeidrol lawn.
- 6 Anghyfnewidiol gair y ne',
 Ond cyfnewidiol fi;
 Am hyn mi safa doed a ddel
 Mae'r afael sicra' fry..

HYMN CCCLXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Oxford)

- 1 **G**WELL yw'th drugaredd a dy hedd
 Nâ'r byd nâ'r bywyd 'chwaith;
 Ac nid oes angel gyfri' ei werth
 I drag'wyddoldeb maith.

- 2 Ac mae pob peth yn eiddo im'
 Heb eisiau, ac heb drai;
 Ac nid oes diffyg ddaw i'r lle
 Y cefir dy fwynhau.
- 3 Mae pob dymuniad, a phob chwant,
 Fyth yno'n eitha' llawn;
 Ac yr wi'n tystio 'does ond Duw,
 A'm gwna i'n ddedwydd iawn.
- 4 'Doed y temhestloedd pena' ddel,
 Digonol gallu'r ne';
 A rhued moroedd dros y tir,
 Anfeidrol yw efe.
- 5 Mi waedda yn y 'storom fawr,
 Dan donau fwy nâ rhi';
 Ac fe esgyna'm drylliog lef,
 I entrych nesoedd fry.
- 6 Fe ffy'r tywyllwch wrth fy nghri,
 Ynghyfyngderau'r nos;
 Can's nid â'n ofer gais fy Nuw,
 A waeddodd e' ar y gro's.

~~~~~

HYMN CCCLXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Oxford)

- 1 **Y** MAE holl ddysgwyliau'r llawr,
 Yn siomi a myn'd yn ddim;
 Ac mae gwrthddrychau'n methu'n lân
 Ag oedd yn fawr eu grym.
- 2 Ond etto mi ges afael lawn,
 Ar wrthddrych gwell nâ hwy',
 Ac na's cyfnewid byth mo'i ras,
 I drag'wyddoldeb mwy,
- 3 Rhyw gariad, a ffyddlondeb maith,
 A thrugareddau'n un,
 Ydyw yr enwau garodd ef
 I roddi arno'i hun.

- 4 Fe'm carodd, ac fe'm câr i byth,
Doed y troiadau ddel,
Ac fe row'd geiriau ei gariad pur
Yn gryno iawn tân sel.
- 5 Am hyn fe gwymp fy meiau o'r bron,
Ond aros gwel'd y dydd;
Can's mae cadwynau uffern faith,
Yn siwr o fyn'd yn rhydd.
- 6 Fe gollodd 'chwant ei afael gref,
Mae beunydd yn gwanhau;
Ac yn ei golled minneu wyf
Yn hyfryd lawenhau.

HYMN CCCLXIX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Tunbridge)

- 1 **D**OED uffern, angydd, a holl rym,
Fy mhechod yn gyttun,
Cryfach, a thrymach lawer yw
Ffyddlondeb Duw ei hun.
- 2 Ac yn eu herbyn gwadda' i maes,
"Yr Arglwydd yw fy rhan?"
Ac yn ei glwyfau mi ga'r dydd
Yn hollol yn y man.
- 3 Ac mi ro' f' angor yma lawr,
Mewn moroedd dyfnion maith;
Nes im' gael lannio yno i'r lan,
I'r wlad o fêl a llaeth.
- 4 A ellir cong'rô dwyfol rym,
A diffodd dwyfol dân?
Na wna', fe arwain cariad pur
O'r dywyll Aipht fi mla'n.
- 5 Pan gallir briwio gallu'm Duw,
Torri ffyddlondeb nen,
A thyna'r unig amser'r â
Temhestloedd tros fy mhen.

HYMN CCCLXX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Tunbridge)

- 1 **T**YDI fy Arglwydd yw fy rhan,
A doed y drygau ddel;
Ac er bygwthion uffern fawr
Dy gariad sydd tan sel.
- 2 Oddi wrthyt rhed fel afon faith;
Fy nghysur yn ddidrai;
O hwyr i foreu fyth yn gylch
Dy gariad sy'n parhau.
- 3 Uwch pob rhyw gariad is y nef,
Yw cariad pur fy Nuw;
Anfeidrol foroedd dyfnion maith,
Heb fesur arno yw.
- 4 Dechreuodd draw cyn creu y byd,
Fe bery fyth yn mla'n,
Heb un cyfnewid, ac heb drai
Pan elo'r byd yn dân.
- 5 O dewch a gwelwch, chwiliwch ef,
Anfeidrol gariad mawr,
Ag sydd yn maddeu miloedd myrdd
O feiau yn yr awr.
- 6 Yn para yn ffyddlon fyth heb drai,
P'odd bynna' troddo'r byd;
A phe cymmysgai tir a môr,
Yr un yw'm Duw o hyd.

~~~~~

HYMN CCCLXXI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Wilkins)

- 1 **P**AN delo angyu yn ei rwysg,
I dorri fy oll i lawr,
Fy unig noddfa werthfawr fydd
Yn fy Ngwaredwr mawr.

- 2 Pan diflanno enwau o'r bron,
A ffrynd, a mam, a thad,
Yr enw hyfryd unig fydd
Yr iechydwrïaeth rad.
- 3 Fe saif cyfammod pur y nef
Pryd hynny yn ei rym,
Pan bo pob cysur îs y nef
Wedi diflannu'n ddim.
- 4 Y cyfan wedi rhoi ffarwel
A welwyd îs y rhôd,
Yno fy Iesu fydd y ffrynd
Anwyla' ga'w'd erio'd.
- 5 O gad im' mewn tangnefedd pur
Roi'm hana'l ola' ma's,
Ac mewn gorfoledd hwylio dros
Y cenfor garw glâs.
- 6 A myn'd tan ganu tu a'r wlad
Bwrpaswyd i mi fyw,
Ac wedi gado 'mhell o'm hol
Gystuddiau o bob rhyw.

~~~~~

HYMN CCCLXXII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Wilkins)

- 1 **Y** MAE trysorau'r dwyfol ras
O lawer uwch eu rhyw,
Nâ dim o'r nefoedd faith i'r byd,
Erioed a greodd Duw.
- 2 Tra caffw'i yfed ar fy nhaith
O'r ffynnon loyw glir,
Nid ofna'i ronyn er eu grym,
O ddrygau'r anial dir.

- 3 Er fod piccellau tanllyd iawn
Yn hedeg yn eu grym,
Yn erbyn cariad dwyfol pur,
Ni's gallant ddrygu dim.
- 4 Ac mi ymffrostia yn nerth y nef
Yn nerth y nef ei hun,
Fe bwysa haeddiant dwyfol pur,
Fwy nâ phechodau dyn.
- 5 Fe ddygwyd beiau heb ddim rhi
I ben Calfaria fryn;
Ac minnau ymolchaf fyth tra fwy
O fewn y ffynnon hyn.
- 6 Anfeidrol ddwyfol gariad rhad,
Yn unig yw fy ngrym,
Ac nid oes arall fyth a'm dal,
I deithio i'r bywyd ddim.

HYMN CCCLXXIII. [M. C.]

Galarus. (Ludlow)

- 1 **W**EL dyma'r eiddil, dyma'r gwan
Yn griddfan wrth dy draed;
Tu hwnt pob gobaith i gael byw,
Ond trwy dy ddwyfol waed.
- 2 Rhifedi meiau sydd dros ben
Pob haeddiant oll o ddyn,
Ac nid oes genn'i yn noddfa im'
Ond haeddiant Duw ei hun.
- 3 Mor anobeithiel yw fy mriw,
'Dai mofyn meddyg mwy,
Ond atto ei hunan, ar y pren
Ddyoddefodd farwol glwy'.
- 4 Am iddo yno grymmu ei ben,
A marw ar y groes,

Mwy nâ rhifedi beiau'r byd
Yw haeddiant dwyfol loes.

5 Wel dyma'r unig fan y mae
Os oes im' gael iachad ;
Ac yma creda'i os ca'i rym,
Mewn dynol ddwyfol wa'd.

6 Ac yna gwnaed y ddaear fawr
Ei gwaetha foreu a nawn,
O fewn fy noddfa sanctaidd bur
Y byddai'n ddedwyd iawn.

HYMN CCCLXXIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (New york)

1 **O** TYRED ysbryd sanctaidd pur,
Nertha'm blinedig dra'd,
A rhoi mi olwg oleu glir
Ar hyfryd dir fy ngwlad.

2 Gad i mi ado yr anial maith,
Gwlad galar, a gwlad gwae,
A myned rhagof tu a'r tir;
Sy a'i bleser yn parhau.

3 'Rw'i fel y gwyliwr ar y mur,
Yn dysgwyl bob yr awr,
Am wel'd yn gwawrio Jubil fwyn,
Fy muddugo!iaeth fawr.

4 Pleserau'r ddaear wedi ffoi,
Pob chwantau gyd yn un,
Heb un difyrwch is y rhod,
Ond Iesu mawr ei hun,

5 A meddwl am gwmpeini'r nef,
A meddwl am y gwaith
Ag y fydd genni'n treulio maes
Holl drag'wyddoldeb maith.

- 9 Yn mhlith cwmpeini rif y ser,
Llawn ddysglair uwch y nen,
Yn cymmysg cariad atto fe,
Fu farw ar y pren.

~~~~~

HYMN CCCLXXV. [M. C.]

Galarus. (Bangor)

- 1 **M**I wela dyrfa draw o'm blaen,
Yn canu ar ben eu taith,
Ac wedi gorphen drysu 'rhyd
Yr anial garw maith.
- 2 'Nol cyfeiliorni ar y dde',
Ac ar yr aswy law,
Heb un cyfeiliorn maen' hwy'n awr,
Yn canu yn beraidd draw.
- 3 Fe ddarfu eu rhyfel er ei rym,
Fe ddarfu eu poen a'u gwae;
Ac maent yn yfed heddyw o'r wledd
Drag'wyddol sy'n parhau.
- 4 'Da un o'r nwydau mewn i'r nef
A'u blinodd yn y byd;
Cariad trag'wyddol fel y môr
Sy'n llanw yno gyd.
- 5 Pob parch, a haeddiant, gras, a dawn,
Pob enw oll o ddyn,
Sydd yno yn hollol suddo lawr,
Yn Iesu mawr ei hun.
- 6 Mae dyfais parch, mae dyfais clod,
Mae dyfais myn'd yn fwy,
A phob rhyw awydd wedi ffoi
Yn lân o'u cwmpeini hwy.

- 7 Mae Iesu ei hun yn awr yn fwy,
 Na'r cwbl is y ne',
 A'u holl ddifyrwch fyth a byth
 Yw edrych arno fe.

~~~~~  
 HYMN CCCLXXVI. [M. H.]

Galarus. (Bangor)

Yr ail ran.

- 1 **M**AENT wedi anghofio'n lân yn awr,
 Eu nythau is y rhod,
 Ac y mae harddwch daear faith,
 Megis pe ba'i heb fod.
- 2 'Does un genfigen ddaw i blith
 Y dyrfa hyfryd fry,
 Na dim ond nefol faith fwynhau
 O gariad Iesu cu.
- 3 Does neb a hiraeth am un ffrynd
 Adawodd is y rhod,
 Ond maent yn canu i'r Oen y'mhlith
 Y ffryns ffyddlona erio'd.
- 4 Wedi anghofio'r groes a'r gwae,
 A thristwch anial dir;
 Ac heddyw'n yfed cariad rhad,
 Fel dwfr gloyw pur.
- 5 Dod ynwi' hiraeth Iesu mwyn,
 Am y drag'wyddol wled;
 A rho i mi brofi yma flas
 Pleserau draw i'r bedd.

~~~~~  
 HYMN CCCLXXVII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, New Jersey)

Y drydedd ran.

- 1 **D**ARFU drysu yn y rhwydau,
 Aeth pob maglau nawr yn rhydd
 Nid rhyw achub yma, ac accw,
 Ond rhyw garu heddyw sydd;

- Nid yw gartre' yn y meddwl
 Pan yr elo'r ffân i ma's,
 Y mae'r nef yn peri anghofio
 Holl bleserau'r ddaear las.
- 2 Ni ddaw hunan-dyb na rhyfig,
 Na'r awelon oer o'r bla'n,
 Ddim i mewn i blith cwmpeini
 Ag sy 'n llawn o'r nefol dân:
 Nid oes dyn, na dâ, na chyfoeth,
 Yno'n meddu gronyn grym,
 Cariad maith yr addfwyn Iesu,
 A wnaeth bob peth oll yn ddim.
- 3 Maent hwy yno wedi darfod
 Ofni yr Iorddonen ddu,
 Angeu ag oedd yn croesi eu llwybr
 I'r baradwys hyfryd fry;
 Tros brydnawn y bu wylofain,
 Yn y boreu hyfryd aeth,
 Ant hwythau mewn gydâ gorfoledd,
 I wladwriaeth mel a llaeth.
- 4 Cân fy enaid, mwy bydd lawen,
 Minnau ddof er tonnau maith,
 Cyndeiriocca eu rhyw a'u pwysau,
 Cyn bo hir i ben fy nhaith;
 Mi gaf orphen dyrus anial,
 Mi gaf lanio mewn i'w plith,
 A chaf fod heb ddim i'm blino,
 Yn eu cwmp'ni dedwydd byth.

HYMN CCCLXXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Portsea)

TI yw fy Arglwydd i a'm Duw,
 Fy noddfa gadarn gref,
 Fy unig gysur, fy unig ffrynd,
 Fy nghwbl is y nef.

2 Ac attat caiff fy och'neidiau i fyn'd
Yn aml fel y ser,
Nes d'od dyddanwch dwyfol ryw
O fynwes bur fy Ner.

3 Fe ballodd dyn, fe ballodd dâ,
A'r creadur o bob rhyw;
Minnau ges deimlo nad oes dim
Im' garu ond fy Nuw.

4 Mi rof fy ngofal arno ei hun,
Doed y blinderau ddel;
A'i addewidion gaiff fod im'
Megis y diliau mêl.

5 Ffarwel greaduriaid o bob llun,
Eich cwmp'ni 'dyw ond gwae,
Rhaid im' gael pleser ag y sy
'N drag'wyddol yn parhau.

6 Ac nid oes onid gallu'm Duw,
A'm dal i'r lan yn lân,
Ac mi rof arno mhwys a mryd
Ac aed y byd ar dân.

~~~~~

HYMN CCCLXXIX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Portsea)

1 **D**YW y blinderau yma fu,
Neu y blinderau ddaw,
Ddim i'w cydmaru â gwobr gras,
Ga'i feddu ma's o law.

2 Mi 'drycha ar y gwynfyd drud;
Pleserau'r byd a ddaw,
Ac mi ddibrisia'r cystudd fu,
A'r cystudd sy gerllaw.

3 Ni phery'r byd, a'i rwysg, a'i rod,
A'i ofid o bob rhyw,
Ond megis munud, at y wledd
Trag'wyddol hedd fy Nuw.

- 4 Mi ymddifyra f' oes i maes,
Mewn myfyrdodau maith,
Ar bur bleserau Sion wen
Sy draw yn mhen fy nhaith.
- 5 Doed dynion heddyw i mi'n ffryns,
A foru ant yn gas;
Ond fy nghysuron innau dardd
Oddiwrth dy ddwyfol ras.
- 6 A phe b'ai'n gorwedd yn y bedd
Anwylaf ffryns y llawr,
Nid wyf ymddifad tra f'o byw
Fy unig Arglwydd mawr.
- 7 Y mae e' ei hun yn llawer mwy
Na'r cwbl yma yn un;
'Rwyf yn gyfoethog uwch pob rhif
Heb ddim ond ef ei hun.

HYMN CCCLXXX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Portsea)

- 1 **M**AE hiraeth trwyddw'i am fwynhau
Trysorau'r 'ddewid ddrud,
Ac gallo'm hysbryd fyn'd o war
Blinderau'r anial fyd.
- 2 Fel b'o fy ngwleddoedd yn parhau,
Mewn rhyw feddyliau pur;
A chariad hyfryd yn rhoi blas
Ar swpiau'r Ganaan dir.
- 3 A minnau'n teithio 'mlaen yn gryf,
Trwy 'fonydd mawr eu grym;
Ac er myrddiynau o ofnau maith,
Myfi heb ofni dim.
- 4 A thyma'r fan dymunwn fyw
Tan adain brenin ne';
Ond cael bod yno yfed wna'i
O'r cwpan yfodd e',

- 5 Y mae dyfnderau maith ei ras,
Yn abl dal i'r lan,
Fy enaid egwan sydd yn cael
Ei guro yn mhob man.
- 6 Cryfhaed y gwyntoedd fel b'o raid,
Cured yr awel gref,
Nid yw'r temhestloedd mwya' ma's,
Ond dim i ras y nef.

HYMN CCCLXXXI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Wiltshire)

- 1 **R**WI'n chwennych gwel'd ei degwch ef
Sy uwch pob peth is y rhod,
Nas gwelodd lluoedd nefoedd bur
Gyffelyb iddo erio'd.
- 2 Efe yw ffynnon fawr pob dawn,
Gwraidd holl ogoniant dyn;
A rhyw drysorau fel y môr,
A guddiwyd ynddo ei hun.
- 3 'Rwyf finnau'n brefu am gael prawf
O'r maith bleserau sy
Yn cael eu hyfed heb ddim trai
Gan yr angylion fry.
- 4 Mae nymuniadau'n hedeg fry
Uwch creadigol fyd,
Ac yn diystyru'r ddaear hon
A'i dâ o'r bron i gyd.
- 5 Fe'm ganwyd i lawenydd uwch
Nag sy'n mhlesegu'r llawr,
I gariad dwyfol gwleddoedd pur
Angylion nefoedd fawr.

- 6 O p'am nas caf fi ddechreu'n awr
 Fy nefoedd yn y byd,
 A threulio mywyd mewn mwynhad,
 O'th gariad gwerthfawr drud.

HYMN CCCLXXXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

- 1 **I**ESU ti wyt ffynnon bywyd,
 Bywyd dedwydd i barhau,
 Pob cysuron is y nefoedd
 Ynot ti dy hun y mae;
 Nis gall croes, na gwae, na chystudd
 Wneuthur niwed iddynt hwy
 Gafodd nerth i wneud eu noddfa
 Yn dy ddwyfol farwol glwy'.
- 2 Dyna'r man na ddaw euogrwydd,
 Dyfais satan fyth na chwant;
 Awel nef sydd yno'n cadw
 Pob rhyw ddrygau oll i bant;
 Nid oes rhuad môr na'i donnau,
 Na themhestloedd o un rhyw,
 Ond rhyw bur dangnefedd hyfryd
 Yn archollion f' anwyl Dduw.
- 3 Dring fy enaid i'th orphwysfa,
 Uwch y gwynt temhestlog o'r,
 Maes o swn rhuadau'r llewod,
 Maes o gyrraedd tonnau'r môr;
 Mi gaf yno tan bob blinder
 Hyfryd dreulio nyddiau ma's,
 Heb gael briw, na chlais, nac archoll,
 Gan rhyw neb elynion cas.

HYMN CCCLXXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, 8, 7, 4.)

1 **D**ROS y bryniau tywyll niwlog,
 Yn dawel f' enaid edrych draw,
 Ar addewidion sydd i esgor,
 Ar ryw ddyddiau braf ger llaw,
 Nefol Jubil, &c.
 Gad im' wel'd y bore wawr.

2 Doed yr Indiaid, doed Barbariaid,
 Doed y Negroes dû yn lli,
 I ryfeddu'r ddwyfol gongcwest
 Unwaith ga'w'd ar Galfari;
 Swn y frwydr, &c.
 A dreiddio i eitha' conglau'r byd.

3 Ar ardaloedd maith o d'w'llwch,
 Tywynnu a wnelo'r haul-wen lân,
 Ac ymlidied i'r gorllewin,
 Y nos, o'r dwyrain draw o'i bla'n;
 Iechydwriaeth, &c.
 Ti yn unig gario'r dydd.

4 Gwawria, gwawria, hyfryd fore,
 Ar ddiderfyn fagddu fawr,
 Nes b'o bloedd yr auraidd udgorn,
 Yn dadseinio'r nen a'r llawr,
 Holl derfynau, &c.
 Tir Immanuel i gyd.

5 Hed fel mellten, bur efengyl,
 A gorchfyga oll yn lân;
 Bydded i'th gyffiniau ehang,
 Ymhelaethu fyth y'mla'n,
 A'th lywodraeth, &c.
 Dros y moroedd mawr eu gyd.

Yr hymn uchod a gyfansoddwyd yn y iaith saesoneg
 gan yr awdwr WILLIAM WILLIAMS, ac a gyfieithwyd
 i'r cymraeg gan y cyhoeddwr JOHN WILLIAMS.

DIWEDD Y MOR O WYDR.

FFARWEL WELEDIG,

GROESAW

ANWELEDIG BETHAU,

NEU RAI

HYMNAU

O FAWL I

DDUW - A'R OEN.

CAERFYRDDIN,

ARGRAFWYD GAN JONATHAN HARRIS, YN Y

PORTH-TYWYLL.

1811.

Ffarwel Weledig, &c.

HYMN CCCLXXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, 8, 7, 4.)

Mawl am iechydwriaeth.

- 1 **R**WI'n dy garu er na's gwelais;
Mae dy gariad fel y tân,
Ni's gall nwydau cryfa' f' natur
Sefyll mymryn bach o'th fla'n;
Fflam angerddol, &c.
Ryw bryd ddifa'm sorod yw.
- 2 Pell uwch geiriau, pell uwch deall,
Pell uwch rheswm goreu'r byd,
Yw cyrhaeddyd perffaith gariad,
Pan ennyno yn fy mryd;
Nid oes tebyg, &c.
Gras o fewn y nef ei hun.
- 3 Rhaid im' adael ei ddirgelion,
Hyfryd heb eu traethu gyd,
Am na's gallai, maent mor ddwfn
Nes im' dreiddio maes o'r byd;
Trag'wyddoldeb, &c.
Mi gaf wel'd ei wreiddiau maes.
- 4 Mi gaf ieithoedd, mi gaf ddeall,
Mi gaf yno berffaith ras,
I gael ffeindio hen ddyfnderoedd
Pen Calfaria yn well i ma's;
Tyred wyntoedd, &c.
I gael chwythu'r nos i bant.
- 5 Yno caf fi ddweud yr hanes
P'odd y dringodd eiddil gwan,
Trwy afonydd, a thros greigydd
Dyrus anial serth i'r lan;
Iesu ei hunan, &c.
Gaiff y clod trwy eitha'r nef.

6 Nid oes yno ddiwedd canu,
 Nid oes yno ddiwedd clod,
 Nid oes yno ddiwedd cofio
 Pob cystuddiau ag fu'n bod;
 Byth ni dderfydd, &c.
 Canmawl Duw yn nhŷ fy Nhad.

7 Dechreu canu, dechreu canmawl
 (Yn mhen mil o filoedd maith)
 Iesu bydd y pererinion,
 Hyfryd draw ar ben y daith;
 Ni chair-diwedd, &c.
 Fyth ar-swn y delyn aur.

HYMN CCCLXXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, 8, 7, 4.)

Iesu ei hunan yn ddigon.

1 **G**WYN a gwridog yw fy Arglwydd,
 Gwyn a gwridog yw ei wedd,
 Brenin y brenhinoedd ydyw
 Yma a thu draw i'r bedd;
 Mae dy degwch, &c.
 Wedi'm hennill ar dy ol.

2 Can ffarwel i bob peth arall,
 'Rwyti'n ddigon mawr dy hun,
 Derfydd nefoedd, derfydd daear,
 Derfydd tegwch wyneb dyn;
 Sawl dy gaffo, &c.
 Gaiff y cwbl oll yn un.

3 Sawl dy gaffo gaiff bleserau,
 Pleser yma is y rhod,
 Ei ddyfnderoedd ni ddeallodd
 Cnawd na rheswm etto erio'd;
 O gad i mi, &c.
 I mi'n fuan dy fwynhau.

- 4 Paid a'ngado i yn yr anial
 Dyrus mawr wrthyf fy hun,
 'Rwyt ti'n 'nabod aml ofnau
 A gwendidau natur dyn;
 Dal dy afael, &c.
 Y mae'r gelyn mawr gerllaw.
- 5 Mae dy wedd yn drech nâ'r fyddin
 O elynion mawr eu grym,
 Nid oes yn y nef a'r ddaear
 Saif o flaen dy wyneb ddim;
 Gair o'th enau, &c.
 A wna'r tywyll nos yn ddydd.

HYMN CCCLXXXVI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Gweddi.

- 1 **R**HYW anifail wyf heb ddeall,
 A rhyw eiddil llesg heb rym;
 Tywyllwch dudew a ffeidd-dra
 Nid oes genni' arall ddim:
 Iechydwriaeth, &c.
 Rad i mi, neu golli'r nef.
- 2 Tor fy nghalon galed gyndyn,
 Tor hi'n awr yn ddrylliau mân,
 Tor bob rhwystr sydd yn attal
 I ti'th hunan ddo'd yn mla'n;
 Eistedd yma, &c.
 A'th deyrnwialen yn dy law.
- 3 Ti agoraist di fy llygaid
 I gael gwel'd fy nwn-glwy',
 P'odd gall ymfrost, p'odd gall hunan
 Lechu yn fy nghalon mwy?
 Rho dy allu, &c.
 Cadarn gyda goleu'r dydd.

- 4 P'am 'rwi'n temtio Duw 'wi'n garu?
 Duw a'm carodd cyn fy mod?
 B'le creadur mwy gwrthnysig
 Ellir ffeindio is y rhod?
 Maddeu, maddeu, &c.
 Trwy it' faddeu bydda'i byw.
- 5 Er it' wisgo corph am danat,
 Er it' farw ar y pren,
 Er it' agor ffordd o'r ddaear
 Trwy dy gnawd i'r nefoedd wen;
 Dim ond pechod, &c.
 Wyt ti etto ynwi'n gael.

HYMN CCCLXXXVII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Gras wedi amlhau.

- 1 **N**ID oes munud fach o'm bywyd,
 Na fuost Arglwydd i mi yn dda,
 Ti'm gwaredaist fil o weithiau
 Yma ac accw rhag rhyw bla,
 Fe'm hachubwyd, &c.
 Am it' sefyll o fy mhlaid.
- 2 Dengmil lawn o gyfyngderau
 Ac o rwydau cyfrwys fwy,
 Fu gan satan i fy maglu
 Cwmp'swn innau iddynt hwy;
 Ti dy hunan, &c.
 Oedd a'm daliodd i i'r lan.
- 3 Mi dueddais gant o weithiau
 O ochr fy ngelynion cas,
 Gwell oedd genni' golli'r frwydr,
 Nâg oedd genni' gario'r ma's;
 Ti'm hachubaist, &c.
 Pan 'ro'wn innau'n myn'd i'r tâu.

- 4 Mi wrth'nebais bur ragluniaeth
 Oedd yn dodi'm traed yn rhydd;
 Gwell oedd genni' gadw'mhechod,
 Pa mor felus bara cudd;
 O fy anfodd, &c.
 De'st a'm beiau tan fy nhraed.
- 5 'Rwyd ti'n drech na'm calon galed
 'Rwyd ti'n drech na'm pechod cas;
 Ti wnai i'm hanwyl chwant a minnau
 Pryd y mynnost gwympo 'maes;
 Croesa 'mhechod, &c.
 Croesa'r peth 'w'i am fwynhau.
- 6 Dy ddoethineb a dy allu,
 Sydd yn abl torri lawr;
 Drysu, mwrddro, a newynu
 'R penaf-un o'm meiau mawr;
 Gwna i mi ganu, &c.
 Congc'rwyd gelyn fwy nâ'r byd.

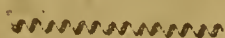
HYMN CCCLXXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Helmisley, 8, 7, 4)

Yr Arglwydd yw fy nerth.

- 1 **C**YMMER Iesu fi fel ydwyf
 Fyth ni alla'i fod yn well;
 Dy allu di a'm gwna i yn agos
 Fy ewyllys i yw myn'd y'mhell;
 Yn dy glwyfau, &c.
 Byddai'n unig fyth yn iach.
- 2 Mi ddiffygiais teithio'r cras-dir
 Dyrus anial wrthyf f' hun,
 Ac mi fethais a chongcwero
 O'm gelynyon lleiaf un;
 Mae dy enw, &c.
 Yn abl rhoddi'r cryfa' i ffoi.

- 3 Gwaed dy groes sy'n codi fynu,
 'R eiddil yn gongcwerwr mawr;
 Gwaed dy groes sydd yn darostwng,
 Cewri cedyrn fyrdd i lawr;
 Gad im' deimlo, &c.
 Awel o Galfaria fryn.
- 4 Mwy yw dy eiriau ar y croes-bren
 Geiriau gwerthfawr, geiriau drud,
 Mwy yw'r sillaf leia' o honynt,
 Na'm holl ddyledswyddau'i gyd;
 'Drychaf yno, &c.
 Yno mae fy nerth a'm grym.
- 5 Clywed dy ruddfanau chwerwon
 Wnaiff i'm henaid lawenhau,
 Teimlo'th gariad wna i'm gelynion
 Cynddeiriocaf lwfrhau;
 Yna, yna, &c.
 Mae fy nhrigfa' fyth i fod.

HYMN CCCLXXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, Lewes, 8, 7, 4.)

Cariad Duw, fflam angerddol.

- 1 **R** WI'n dy garu, ti a'i gwyddost,
 'Rwi'n dy garu f' Arglwydd mawr,
 'Rwi'n dy garu yn anwylach
 Na'r gwrthddrychau ar y llawr;
 Darllen yma, &c.
 Ar fy ysbryd waith dy law.
- 2 Nid oedd dim o fewn y ddaear,
 Nid oedd dim o fewn y nef,
 Nid oedd bys wnai'r fath adeilad
 'N unig ond ei fysedd ef;
 Dymuniadau, &c.
 Y'nt a ddaeth o fynwes Duw.

- 3 Fflam o dân o ganol nesoedd
 Yw, ddisgynodd yma i'r byd,
 Tân i losgi'm natur gyndyn,
 Tân i lanw'm eang fryd;
 Hwn ni's diffodd, &c.
 Tra parhao Duw mewn bod.
- 4 F' enaid gwag oedd gynt yn crwydro
 Weithiau i'r dwyrain, weithiau i'r de',
 Nid oedd dim a'i gwna'i e'n esmwyth
 'N unig ond ei gariad e';
 Anfeidroldeb, &c.
 All'sai'm llanw i oll yn llyn.
- 5 Oni bai'th fod di'n lân dy hunan
 Arglwydd i mi yn ddigon mawr,
 Mi addolwn ac a garwn
 Greaduriaid gwag y llawr;
 D' ardderchawgrwydd, &c.
 Barodd im' dd'od ar dy ol.
- 6 B'le ennynodd fy nymuniad?
 B'le cas fy serchiadau i dân?
 B'le daeth hiraeth im' am bethau
 Oeddwn yn gashau o'r bla'n?
 Iesu, Iesu, &c.
 'R cwbl ydyw gwaith dy law.
- 7 Dymuniadau pell eu hamcan
 'W'i yn eu teimlo ynw'i 'nglyn,
 Daccw'r ffynnon bur tarddasant
 Anfeidroldeb mawr ei hun;
 Dyma 'ngobaith, &c.
 Bellach byth cânt i barhau.

HYMN CCCXC. [M. N.]

Gorfoleddus. (Westbury, 8, 7, 4.)

Duw, gwir wrthddrych cariad.

- 1 **N**ID oes ar y ddaear lydan
 Ond breuddwydion gwag i gyd,
 Twyll sydd yma, twyll sydd accw,
 Yn cyttuno'i dynnu 'mryd;
 Mi grwydraswn, &c.
 Rhwng gwag ddelwau on' b'ai ti.
- 2 Aml yw gwrthddrychau teimlad,
 Agos y'nt i'm natur wan,
 A hwy'm denent heddyw i'w caru
 On' b'ai ti sy'n nal i'r lan;
 Dened, dened, &c.
 Anweledig bethau 'mryd.
- 3 Ar fy nehau mae teganau,
 Tegan ar fy aswy law,
 Pleser hyfryd melus yma,
 Rhwysg ac ardderchawgrwydd draw;
 Dangos i mi, &c.
 'Th fod dy hun yn well nâg oll.
- 4 Tyn fy llygaïd n'ad hwy wibio,
 'Dyw gwrthddrychau teimlad ddim;
 Gradd o'th gariad sydd fwy'i bwysau
 Gradd o'th gariad sydd fwy'i rym;
 Mae dy degwch, &c.
 Uwch a welwyd is y nef.
- 5 Ffarwel, ffarwel i bob pleser
 Welodd dyn o tan y rhod,
 Ffarwel i bob rhyw deganau
 Ag feddyliodd neb i fod;
 Digon, digon, &c.
 Digon byth sydd yn fy Naw.

HYMN CCCXCI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Kentucky, 8, 7, 4.)

Gras yn gorchfygu.

- 1 **L** LWCH wyf fi, o'r llwch y daethum,
 Pryf yw mrawd, y ddae'r yw mam,
 Etto 'rwyf fi'n 'mofyn teyrnas,
 Ddisigledig bur ddinam;
 Pryf y ddaear, &c.
 A ddaw hwnnw mewn i'r nef!
- 2 Dof, mi ddof, trwy'r anial garw,
 Dof er gwaetha'r moroedd glas;
 Dof trwy'r cenllysg a'r temhestloedd,
 Sydd yn curo ar fy ngras;
 Am mae cadarn, &c.
 Yw'r hwn ydwyf yn ei gôl.
- 3 Fe ennynwyd ynw'i fflamiau,
 Tân mor hyfryd, tân mor gry',
 Nid o'r ddaear daeth ei wreiddyn
 Cariad pur y nefoedd fry;
 Awel beraidd, &c.
 O synyddau hyfryd ras.
- 4 Chwi angylion sydd yn edrych
 Ar ei wyneb gwridog gwyn,
 Traethwch i mi p'odd dechreuodd
 Fflam mor berffaith bur a hyn;
 Nef ei hunan, &c.
 'Nynodd ynw'i ei helsen bur.
- 5 Fe 'rhwn roddodd i mi ana'l
 Eilwaith roddodd i mi ras,
 Ac a beru pan dihangô'
 'M hana'l llesg o'm ffroenau ma's:
 Neb ond Iesu, &c.
 Wnaethai'r marw hen yn fyw.

HYMN CCCXCII. [M. N.]

Galarus. (Helmsley, 8, 7, 4.)

Anian gras yn diystyru pob peth tu yma i Dduw.

1 **D**YNA p'am 'rw'i yn hiraethu
 Beunydd tu a'r nefoedd fry,
 Am oddi yno yr anadlwyd
 Bywyd pur i'm henaid i:
 P'odd gorphwysaf, &c.
 Rhaid i'm hysbryd fyn'd i'r lan.

2 Anian nef a dyr trwy rwystrau,
 Anian nef a dyr trwy'r tân;
 Ceid ei gyrfa trwy'r creadur
 At ei gwreiddyn pur y'mla'n;
 Heibio i degwch, &c.
 At y tegwch gwir ei hun.

3 Nid yw harddwch maith y ddaear,
 Harddwch o amrywiol ryw,
 Tegwch dysglair y ffurfafen
 Ddim, yn ochr Iesu'm Duw:
 Mae'n diflannu, &c.
 'R holl greadigaeth wrth dy glin.

4 Dirmygedig yw gogoniant
 Oll a welais i etto yn un,
 Pan edrychw'i ar ogoniant
 Fy Nghreawdwr mawr yn ddyn;
 Diddim, diddim, &c.
 Oll a enwir ond efe.

5 O na allwn gae fy llygaid
 Rhag pob gwrthddrych yn y byd,
 Ymddangosent fel y mynnont
 Er mwyn ceisio denu 'mryd;
 Mae fy mhleser, &c.
 Uwch y ser ar ddehau 'Nhad.

HYMN CCCXCIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Kentucky, 8, 7, 4.)

Gwlad yr addewid.

1 **N**ID oes dim erioed a welwyd,
 Nid oes dim a deimlodd llaw;
 Dim a glywad son am dano,
 O eitha' 'r de' i'r dwyrain draw;
 Yn ddigonol, &c.
 Wneud fy enaid llesg yn llawn.

2 O na ddeu'r amseroedd bellach
 I mi gael mwynhau o hyd,
 Pethau leinw fy nymuniad
 Pethau nad y'nt yn y byd;
 Ni ddaw'r ddaear, &c.
 Fawr a minnau fyth yn un.

3 Mae fy enaid yn ehedeg,
 Ar adenydd ysgafn ffydd,
 Ac yn syllu trwy'r ehangder
 Uchel maith at bethau fydd;
 'Nawr mi wela, &c.
 Wlad o hedd yn agoshau.

4 Rhwng cymmylau duon tywyll
 Gwelai'i draw yr hyfryd wlad;
 Mae fy ffydd yn llefain allan,
 Daccw o'r diwedd dŷ fy Nhad;
 Digon, digon, &c.
 Mi anghofia' 'ngwae a mhoen.

5 Y mae anghrediniaeth gadarn
 Pan bo'r goleuni yn myn'd yn wan,
 Yna yn haeru yn fy wyneb
 Rhwystra'r tywyllwch fi i'r lan;
 Nid yw'r golofn, &c.
 Dán yn mhell, yn nghanol nôs.

- 6 O gwasgerwch dew gymmylau,
 I'r addewid rhoddwch le;
 Nid i'r ddaear yma nganwyd,
 Trag'wyddoldeb yw fy lle;
 'Nol tywyllwch, &c.
 C'od o'r diwedd foreu wawr.

HYMN CCCXCIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Westbury, Verdant Spring,* 8, 7, 4.)

Nef y nefoedd.

- 1 **O**S yw tegwch dy wyneb yma
 Yn rhoi myrdd i'th garu'n awr,
 Beth y wna dy degwch hyfryd
 Yna yn nhrag'wyddoldeb mawr?
 Nef y nefoedd, &c.
 Dy ryfedda fyth heb drai.
- 2 Pa fath uwchder rhed fy nghariad?
 Pa fath syndod y pryd hyn?
 Pan y gwelw'i dy ogoniant
 Perffaith llawn ar Sion fryn?
 Anfeidroldeb, &c.
 O bob tegwch maith yn un.
- 3 Pa feddyliau uwch eu deall
 Gaf fi yno ynof fy hun?
 Wrth ystyried bod y Duwdod
 Perffaith pur a minnau yn un?
 Dyma gwllwm, &c.
 Nid oes iaith a'i dod e' maes.
- 4 Cwlwm wnaed yn nhrag'wyddoldeb
 Sicr cadarn mawr ei rym,
 Nas gall miliwn o flynyddau
 Ei dorri, neu ei ddadrys ddim;
 Gwna, fe beru, &c.
 Tra parhao'm Duw mewn bod.

- 5 C'lymau natur oll a friwir
 A'i chyfreithiau'i ant yn ddim;
 Ond fy undeb i â'r nefoedd
 Sydd yn llawer mwy ei rym;
 Digyfnewid, digyfnewid, &c.
 Yw yn gymmwys fel fy Nuw.
- 6 Ni's gall einioes, ni's gall anghen,
 Ni's gall angel cadarn cry',
 Cherubim nac audurdodau
 Na holl luoedd nefoedd fry;
 I'm gwahanu, &c.
 Fythoedd fyth o'i gariad e',

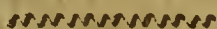
HYMN CCCXCV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Congwest y groes.

- 1 **D**EWCH, gwelwch y preseb a chofiwch
 yr awr,
 Esgynodd Creawdwr y nefoedd i lawr;
 Doed Saint, a Cherubiaid a chanent yn un
 I'w Crewr hwy wisgo naturiaeth y dyn.
- 2 Cymmerodd fabandod, cymmerodd ein poen,
 Fe ddug ein doluriau mor wirion a'r Oen;
 Dyoddefodd ein tloedi, gorchfygodd ein cas,
 Fe aeth â'n calonau o'r ddaear i ma's.
- 3 Dyosgwyd ei wisgoedd e' brenin y ne',
 O watwar rho'w'd mantell o scarlet i'w lle,
 Rho'w'd iddo'n deyrn-wialen, ryw gorsen las
 fain,
 Fe wisgodd ei goryn ef goron o ddrain.
- 4 Fe'i holwyd e'n galed ni's ca'w'd ynddo fai,
 Yn eirwir yn ffyddlon 'roedd fyth yn parhau,
 Fe hoeliwyd ei ddwylaw, fe hoeliwyd ei draed,
 Fe redodd o'i ystlys ef ddwfr a gwaed.

- 5 Yn awr fe orphenodd fe grymodd ei ben,
Mae heddyw'n perch'nogi'r holl ddaear a'r nen,
Mae'r meirw'n cyfodi, fe gongc'rodd y hedd,
Gwnaeth feibion digofaint yn feibion o hedd.
- 6 Mae angeu mewn cadwyn ni's gall ef ro'i clwy',
'Does elyn all fostio ei gongcwest byth mwy;
Ni all satan er cryfed er called yw ef,
I rwystro credadyn y llesgaf i'r nef.

HYMN CCCXCVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Yr ail ran.

- 1 **F**E hoeliwyd y gyfraith pan duodd y nen,
A haeddiant fy Iesu yn sier wrth bren;
Ni's gall hi gondemnio er cymmaint ei chri,
Fe dorwyd ei gallu ar Galfari fry.
- 2 Ca's pechod fath archoll ar groesbren yn awr,
Er cymmaint ei ddichell na's gall efe fawr;
Fe glwyfodd fy Iesu, ac yntau ga's glwy'
Na's gall ef ddyfetha fy enaid i mwy.
- 3 Wel bellach mi greda' er nad wyf ond gwan,
Mi 'drychaf o ddyfnder y ddaear i'r lan;
Fe wnaethpwyd o'r diwedd ffordd newydd
a byw,
O ganol tywyllwch i fynwes fy Nuw.
- 4 Rho nerth i mi 'madael a thywyllwch y nos,
A cherdded yn wrol 'r hyd angeu dy gro's,
Gwna i mi ymddifyru oddi yma i'r bedd,
Am ddyfnder dy gariad a dyfnder dy hedd.
- 5 Na'd i mi ymdeimlo a chystudd a loes,
Ond cerdded tan ganu am angeu dy groes,
Heb edrych o gwmpas, na gwibio o un tu,
Ond gwrando a dysgu'r caniadau sy fry.

HYMN CCCXCVII. [M. N.]

Gorfoleddus. -(Geard, 11.)

Y drydedd ran.

- 1 **F**E'm llyngcwyd i fynu mewn syndod i gyd,
Wrth feddwl am angenau Iachawdwry byd;
Trysorau o gariad, trysorau o ras,
Na fedr angylion eu mesur hwy ma's.
- 2 O henffych ddirgeilion anfeidrol eu rhyw!
A ddaeth i'r goleuni trwy glwyfau fy Nuw;
Ni fydd trag'wyddoldeb ddim gormod ei hun,
I chwilio dyfnderoedd fy Arglwydd yn ddyn.
- 3 Ysbrydoedd rhai cyfiawn ddihangodd o'r byd,
A hyn sy'n difyru eu hunain o hyd,
Gan edrych i'r orsedd ddysgleirwen o'u bla'n,
A dyblu fyth eilwaith, ac eilwaith eu cân.
- 4 Eu cân sydd am gariad yn gwared y byd,
Am undeb angylion a seintiau ynghyd,
Am ddóniau'r Mesiah, am faithder ei loes,
Ac am anfeidroldeb holl bwrcas y groes.
- 5 "Y nerth, a'r gogoniant, a'r gallu, a'r clod,
"F'o i'r hwn sydd yr awrhon a'r hwn sydd
erio'd;
"I'r Alpha, Omega, i'r Drindod yn Un,
"I'r Oen a fu farw dros bechod y dyn.
- 6 "'Does neb ar y ddaear, ni ddaw, ac ni fu,
"Yn deilwng i dderbyn yr enw ond ti;
"Ti brynaist y cwbl, ti a'i rhoddaist yn rhad,
"Ti a'i prynaist a'th fywyd, ti a'i prynaist
a'th wa'd.

HYMN CCCXCVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Y bedwaredd ran.

- 1 **S**ER dysglair y boreu, wel bellach na thewch
Rhyfeddod a newydd ar fyrder chwi gewch;
Fe goda plant dynion o'r ddaear yn fyw,
Cawn dra phlith a chwithau i ganmawl ein
Duw.
- 2 Cawn weled ein Harglwydd heb glwyfau na
briw,
A gweled ein natur mewn undeb â'n Duw:
Y Duwdod yn Ddrindod a'r Drindod yn Un,
Uwch cyrraedd pob deall yn mherson y dyn.
- 3 Fe ddaw i'n meddyliau ei w'radwydd i gyd,
Pob loesau ddyoddefodd am bechod y byd;
Adgofio ei archollion a'i gystudd erio'd,
A wna i ni garu tro nefoedd yn bod.
- 4 Ni gofiwn y croesbren o newydd pryd llyn,
Ni gofiwn Golgotha a Chalfari fryn;
Ni gofiwn yr hoelion ac archoll y rhai'n,
A phigau plethedig y goron o ddrain.
- 5 Ni gofiwn y bustl ar finegr sur,
R'ow'd iddo fe i'w yfed tan hoelion o ddur;
Yn nyfnder ei boenau ni gofiwn ei gri,
'Dad maddeu ni's gwyddant hwy pwy ydwy fi.'
- 6 O ddedydd ddyoddefaint cysuron y byd!
Ddechreuodd ddilifo ar groesbren i gyd;
Gwaed seliodd ein bywyd, gwaed brynodd
y ne',
Gwaed rwymodd priodas fyth rhyngom âg e'.

HYMN CCCXCIX. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Yn yr Arghwydd mae fy nerth.

- 1 **Y** MAE'm nerth i yn diffygio
Ofni moroedd mawr o'm bla'n,
Llynoedd ac afonydd dyfuion,
O fynyddau maith o dân;
Gras diderfyn, &c.
Ddeil y gwan heb ofni dim.
- 2 Ti wnai wyrthiau os bydd achos
Cyn yr elo'r llesg i lawr,
Mae dy enw er y cynfyd
Wedi swnio maes yn fawr,
Tor fy ofnau, &c.
Mae fy ofnau yn waeth nâ'r tân.
- 3 Tueddiadau drwg fy natur
Sy'n rhoi i fy ofnau rym,
On' b'ai'r twyll sydd yn fy ewyllys
Ni wnai'm ofnau i mi ddim;
Trwy bob arswyd, &c.
Yn dy law mi gerddda 'mlaen.
- 4 Gwel'd fy meiau fel y gwyntoedd
Oll yn rhuthro arna'i yn un,
Rhai'n fwy nerthol, rhai'n fwy cyfrwys,
Rhai yn sicrach ynw'i 'nglyn;
Mhechod penaf, &c.
Gwypm mewn munud wrth dy air.
- 5 Pan y gwelw'i neb o'th bobl
Trwy demtasiwn, plaser gau,
Wedi colli eu gafael arnat,
Ac yn awr yn llwfrhau;
Swn y daran, &c.
Wy'i yn ei ofni draw o bell.

- 6 Fory yw'm diwrnod innau,
 Fory medd fy enaid gwan,
 Lawr i ddwylo Saul y syrthiaf
 Oni ddeli di fi i'r lan;
 B'le mae'r gallu, &c.
 Sydd yn arfer trugarhau ?

HYMN CCCC. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Yr ail ran.

- 1 **F**' ENAID egwan paid ag ofni,
 'Dyw dy elynion bob yr un,
 Ond rhai eisoes wedi eu cong'ro
 Gan a wisgodd natur dyn;
 Fe fyn weled, &c.
 Bob rhyw elyn tan fy nhraed.
- 2 Nid all satan a'i holl allu
 Ysbryd cyfrwys mawr ei rym,
 Am ei fod o fewn y gadwyn
 Heb ei gennad wneuthur dim;
 Hollalluog, &c.
 Ydyw enw mawr fy Nuw.
- 3 Pa'm yr ofna'i meiau mawrion,
 Trymach ydyw marwol glwy',
 Mwy yw gair o enau f' Arglwydd
 Na myrddiwnau o honynt hwy;
 Gwna mi greda, &c,
 Rhued môr, terfysged tir.
- 4 Heddyw nid y cynta'i minnau
 Lynoedd dyfnion fyned trwy,
 Cant rhyfeddod im' fy hunan
 Fod yn awr y man yr wy'i;
 Mi af etto, &c.
 Trwy bob rhwystrau yn fy Nuw.

- 5 Mi gaf deimlo chwant yn colli
 Cyn yr elo'm haul i lawr;
 Mi gaf flino ar fy mhechod
 Cyn y codo'r foreu wawr;
 'Rwyf yn foddlon, &c.
 Rhwng y saethau nes del dydd.
- 6 Gwaith y nesoedd yw dyoddef
 Ynw'i nwydau croes eu rhyw,
 Cennad satan i'm cernodio
 Ac i'm cadw i byth yn fyw,
 Gras berffeiddir, &c.
 Yna pan b'w'i leia' 'ngrym.
- 7 Swmbwl yn fy nghnawd adawyd
 Yw i'm cadw'i yn ddihun;
 Dolur ddoe, a dolur heddyw
 Ga'i oddiwrtho tra fo 'nglŷn;
 Goruwchafiaeth, &c.
 Fydd yn hyfryd pan y del.

HYMN CCCCI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*St. Peter's*, * 8, 8.)

Nesoedd.

- 1 **N**AWR 'rwi'n gwel'd yr ardal hyfryd,
 Hen artefle fy anwylyd;
 Gwlad lle mae pob rhyw gysuron,
 Yn llifeirio fel yr afon.
- 2 Ffarwel bellach hen bleserau,
 Dwyllodd fy ysbryd ffil o weithiau,
 'Nawr 'rw'i wedi ffeindio hawddfyd,
 Nad oes ynddo radd o ofid.
- 3 Mi g'es berl gwell nâg o'r India,
 Nef a daear fyth na phrisia,
 Iesu a'i drysor, dyna ei sylwedd,
 Nef y nesoedd yn y diwedd.

- 4 Fe ddangosodd i mi yn oleu,
Fod fy mhechod wedi faddeu,
Ac ca'i nerth i wir gongcwero,
Pob rhyw elyn sy'n-fy mlino.
- 5 Er bod satan hen yn barod,
Heddyw i fostio ei faith awdurdod;
Ond fe droir ei holl orfoledd,
I mi'n gongcwest yn y diwedd.
- 6 Fe ddaw'r dydd y caf fi ganu,
Congcwest y bai oedd yn fy maeddu,
Haleluia nefol hyfryd
Diwedd pechu, diwedd gofid.
- 7 Blwyddau hirion o ryfela,
Yn oruwchafiaeth a derfyna;
Fe dry galar am bob beiau,
Yn Hosanna ond eu mhaddeu.

HYMN CCCCII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*St. Peter's,* 8, 8.*)

Yr ail ran.

- 1 **F**' ENAID cred, anghofia'th ofid,
Edrych i'r ardaloedd hyfryd;
Hed o'r byd sy mron a'th orfod,
Y mae gwleddoedd i ti'n barod.
- 2 Daccw'r gwledydd hyfryd helaeth,
Roddwyd i mi yn etifeddiaeth;
Lle mae cariad pur yn llifo,
Tros ardaloedd gras heb flino.
- 3 Daccw'r wlad caf fi deyrnasu,
Gydâ'm hanwyl brynwr Iesu,
Gwledda o'i gariad, gwel'd ei wyneb,
Draw i derfyn trag'wyddoldeb.

- 4 O na fedrwn 'nawr i ddringad,
Hanner gynted a'm dymuniad;
Mi awn gydâ'r awel hyfryd,
Maes o'r byd i dir y bywyd.
- 5 'Rwyf fi'n clywed myrdd o seintiau,
'Nawr yn canu eu telynau,
Ac yn taro ar Hosanna,
Dechreu Anthem pen Calfaria.
- 6 Dengmil o delynau'n canlyn,
Cân heb ddechreu, cân heb derfyn;
Y cerubiaid gydâ'r seintiau,
Yr un sylwedd eu caniadau.
- 7 Minnau gaf fod yn eu cwmp'ni,
Cyn pen gronyn yno'n canu,
Edrych gydâ hwy yn wyneb,
Dysglair Brenin trag'wyddoldeb.

HYMN CCCCIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Warsaw, 10.)

- 1 **W**EL f' enaid c'od, sefydla'th wammal
fryd,
Mae heibio'n myn'd bleserau penna'r byd;
O dring i fynu, ac anghofia'n awr,
Bob peth a eilw'r ddaear yma fawr.
- 2 Draw, draw, yn mhell tu hwnt i'r dwfn fedd,
Mae'th gysur oll, dy bleser, a dy hedd;
Mae'th Iesu yno, fe ei hunan yw,
'R cwbl a feddi yn farw a byw.
- 3 Nid o's dim trai, nid o's dim eisiau'n bod,
O neb rhyw beth a enwir îs y rhod;
Mae nef a daear wrthyf ynghlyn,
Er pan roddaist i mi gynt dy hun.

- 4 Ffarwel, mi af mwy tu a'r wlad o hedd,
Mi anturia' 'mlaen er dychryniadau'r bedd;
Mi wela' 'mhriod pur addfwynaf draw,
Yn nghysgod angeu ar fy neheulaw.
- 5 Wel tyr'd y'mlaen alluoedd uffern faith,
'Rw'i'r awr hon bron dybenu ar fy nhaith;
'Dw'i ddim yn ofni'ch saethau o un rhyw,
Tra fyddo gydâf un ag sydd yn Dduw.
- 6 Mae enw'm Iôr fel ysol nerthol dân,
Dim tan y nef ni sefyff fyth o'i fla'n;
Y Iechydwriaeth werthfawr ddrud,
Sy'n gwneuthur uffern i grynu ei gyd.

HYMN CCCCIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Warsaw, 10.)

Yr ail ran.

- 1 **O**'R enwau gyd a roddir i fy Nuw,
Hwnnw ei hun y gwerthfawrocaf yw,
Hwnnw a gafodd ef ar Galfari,
Pan y dyoddefodd trôs fy enaid i.
- 2 Wel, Calfari boed dy enw tra fo byd,
A phan el yn danllwyth goch ei gyd:
Boed iddo bara tra fo nef y nef,
Am i fy Iesu farw arno ef.
- 3 Cerubiaid pur dyrchafwch bellach glod,
Yn llawer uwch nâg can'soch etto erio'd;
A chydâ'r avel rhoddwch yn awr,
Atsein eich geiriau i ninnau i lawr.
- 4 Pe byddai'r nef â'i lluoedd maith o'i brôn,
Ynghyd â'r dorf sydd ar y ddaear hon;
A chanu cydsain drag'wyddol yn un,
Digon ni fydda'i i'r Duw mawr yn ddyn.

- 5 Rho allu im' fy Nuw o hyn i ma's,
 I ddweud yn dda am dan dy anfeidrol ras,
 Na byddo neges genni yma mwy,
 Ond ymhyfrydu yn dy farwol glwy'.
- 6 Hosanna byth y fo 'ngwastadol gân,
 Hosanna i'r hwn a'm tynodd i o'r tân,
 Hosanna hyfryd o'r ddaear i'r nen,
 Tafod na thawed heb dd'wedyd Amen.
- 7 Fe ddarfu poen, fe ddarfu gofid mwy,
 Ar Galfari'r un awr congwerwyd hwy;
 Torwyd yr ofnau i lawr gantho ef,
 Nid oes ond canu oddi yma i'r nef.

HYMN CCCCXV. [M. N.]

Galarus. (Broughton, 11.)

Gweddi.

- 1 **O** DERE fy anwylyd, fy Arglwydd yn
 ddyn,
 Preswylia mewn teml a godaist dy hun;
 Dy lais sy mor beraidd, mor hyfryd dy wedd,
 Dy olwg sy'n cong'ro marwolaeth a'r bedd.
- 2 Ti wne'st yma adeilad, trig ynddo dy hun,
 Gwna 'nghalon fod wrthyt bob amser y'nglyn,
 Na's gallo na phechod, na satan, na'r byd,
 Fyth fyth i wahanu'r hyn glymaist ti 'nghyd.
- 3 Yn nghanol pob cystudd, rho i mi dy law,
 Na's collw'i mo'r llwybr tu yma, tu draw,
 Saf rhyngw'i a'r gelyn bob brwydr a fydd,
 Fel na b'wyf i ofni yn mhoethder y dydd.
- 4 O nad i mi gwympo nid ydwysf ond gwan,
 Bydd rhyngwyf a'r saethau, a chynnal fi'r lan;
 Fe'th glwyfwyd di unwaith ar Galfari fry,
 Oddi yno doed rhyddid yn unig i mi.

- 5 Ffoed ymaith fy ofnau fintoedd diri,
 Rho adsein maddeuant yn eglur i mi,
 A dysg i mi ganu caniadau o glod,
 Am farw ar groesbren tro'm tafod mewn bod.
- 6 Boed cof am y mynydd, boed cof am yr awr,
 Daeth ffrydiau o ystlys fy Arglwydd i lawr;
 Gwaed gwedi gymmysgu â dwfr ynghyd,
 Mwy gwerthfawr bob dafan o hono nâ'r byd.
- 7 Boed i mi'n hyfrydwch o foreu hyd nos,
 I ganu am gariad a chongwest ei gro's;
 Gogoniant ei berson, rhinweddau pob gras,
 Trwy boenau ofnadwy yn ennill y ma's.

HYMN CCCCVI. [M. N.]

Galarus. (Broughton, 11.)

Yr ail ran.

- 1 **M**EWN anial 'rwi'n trigo, dyeithr yw'r
 wlad,
 'Rwi'n mofyn ardaloedd a brynwyd â gwa'd,
 Cyf'rwydda fy llwybr yn union i'r he',
 Heb wÿro ar aswy, na gÿro ar dde'.
- 2 Rho i mi'r ddoethineb sydd yn ot ti'n bod,
 Ni cholodd a'i meddodd y llwybr erio'd;
 Goleuni yn dy eiriau pob sillaf y sydd,
 Yn gwneud y tywyllwch yn ganol y dydd.
- 3 Gad i mi gael heddwch, y perl sy'n fwy drud
 Nâ meddiant holl India gorllewin i gyd;
 Mae gradd o dangnefedd fy Iesu mor fawr,
 Fe bwysa ei hunan y nefoedd a'r llawr.
- 4 Crwydro sydd chwerw, mae cwympto yn
 gwneud briw,
 Lle goreu im' gerdded yn ochr fy Nuw,
 'Rwi'n ofni pob gwyro mae'r g'lynion yn gry',
 Dy ddilyn dy hunan sydd oreu i mi.

- 5 Boed dy ysbryd i'm harwain trwy ddrynsi mor
fawr,
Gwlad seirph a 'scorpionau, a llewod yw'r llawr;
Fe'm brathir, fe'm clwyfir, fe'm gyrrir o'm lle,
Ond ddoi di'r Diddanwr a'm harwain i'r ne'.
- 6 'Rwi'n ofni dyoddau, ac etto 'rwi'n hy,
I ddyoddau pob gw'radwydd yn agos i ti;
Dyoddefir yn dy ochr er chwerwed yw rhai'n,
Yr hoelion, a'r wermwd, a'r goron o ddrain.

HYMN CCCCVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, *South Wales*,* 11.)

Iesu yn bob peth.

- 1 **O** NA'd i mi garu, fy Iesu yn dy le,
Un wrthddrych sy'n trigo o'r ddaear
i'r ne',
Mae ynot dy hunan bob tegwch ynghyd,
O uwchder y nefoedd i ddyfnder y byd.
- 2 Mae'th 'nabod yn ddigon, dy ffeindio di ma's,
Yw cyflawn ddymuniad pob nwyd a phob gras,
Mae ynot dy hunan drysorau mor fawr,
Dy gaffo ddiystyra ogoniant y llawr.
- 3 Tydi 'wi'n briodi, dy gael di dy hun,
Wna'm holl ddymuniadau i yn gyflawn bob un,
Darfydded fy ewyllys, darfydded fy ngrym,
Boed ymffrost am Iesu, neu ymffrost am ddim.
- 4 Dy orch'mynion boed felus, a melus y boed
Pob cymmal a redodd o'th enau erioed;
Gwna im' garu dy eiriau a'u perchi o hyd,
Yn fwy na gorch'mynion brenhinoedd y byd.
- 5 Na fydded un pleser tan wybren y sy,
I dywyllu munudyn rhyngof a thydi,
Na dim rhyw eilunod o'r dwyrain i'r de',
I wneuthur un cwmmwl fyth rhyngof a'r ne'.

- 6 Na fydded llawenydd trangcedig a ffol,
 I dwyllo fy enaid un amser i'w ol;
 Tangnefedd, tangnefedd, pur gariad a hedd,
 Fo'm gwleddoedd gwastadol nes myned i'm
 bedd.

HYMN CCCCVIII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

Gweddi.

- 1 **D**YCHWEL Arglwydd i'th orphwysfa,
 Pa'm y cuddi dy wynebpryd;
 Pwy hyfrydwch gaiff y rhei'ny
 Sy'n dy garu yn y byd?
 Poen a gofid o'r boreu-ddydd,
 Du gymmylog hyd yr hwyr,
 Rhyw gystuddiau yn cyttuno,
 'N llyn i'm digaloni'n llwyr.
- 2 Colli'th gariad yw pob colled,
 Colli'th heddwch yw pob gwae,
 Fyth ni alla'i heb dy gwmp'ni
 Ond och'neidio a llwfrhau:
 Tyr'd gan hynny tros fynyddau,
 Tyr'd trwy 'fonydd, tyr'd trwy dân;
 Dere Arglwydd etto atta'i
 Fel y daethost ti o'r bla'n.
- 3 Do, mi haeddais fîl o weithiau
 I ti ddelio â mi yn llyn,
 Darfu'm calon dy ddiystyru
 Eilwaith, 'nol it' faddeu hyn;
 Na roed dy ysbryd o hono'i fynu
 Er mae fy haeddiant cyfiawn yw;
 Delia â mi fel pechadur,
 Dangos dy hunan megis Duw.

- 4 Ti'm coffleidiaist yn dy freichiau,
 Minnau es at eilunod cas,
 Yno curodd fy ngelynion
 Heb fy arbed ar fy ngras,
 Yn y llwch 'rw'i'n awr yn dyfod
 Ac yn gorwedd wrth y bedd,
 Maddeu, maddeu, yw fy ngweddi,
 Gad im' etto wel'd dy wedd.

HYMN CCCCIX. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, *New Jersey*, 8, 7.)

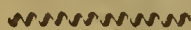
Yr ail ran.

- 1 **P**'ODD y galla'i ddweud sydd ynw'i:
 Pwy all ddeall faint yw 'nghri?
 'Rwyf o'r cwbl yn ymddifad;
 Os ymddifad o honot ti;
 Aed fy ngweddi trwy'r cymmylau,
 A'm hoch'neidiau trwm diri';
 Nes im' gael maddeuant newydd,
 A chael gwel'd dy wyneb cu.
- 2 Nid yw 'ngweddi, nid yw nagrau,
 Nid yw fy addunedau ddim,
 Ni wna mîl o ddyledswyddau
 Un rhyw bechod lai ei rym;
 Cofia'r hwn fu ar Galfaria
 Tan yr hoelion llymion main,
 Gwel y waywffon, a'r gorsen,
 Mantell goch, a'r goron ddrain.
- 3 Ac er mwyn y gwaed a gollwyd,
 Cymmysg ddw'r o'i ystlys E',
 Tyn bob cwmwl dudew tywyll
 Ag sydd rhyngw'i'n awr a'r ne',
 Maddeu i mi feiau mawrion,
 Boiau lawer fwy nâ rhi',
 Dim ond edrych ar Galfaria,
 Nid wrth edrych arnaf fi.

4 Os am bechod i'th w'radwyddwyd,
 Ac trywanwyd gwaywffon,
 Nes gwneud archoll na anghofir
 Tra fo nefoedd, tan dy fron:
 Gad i mi gael ffrwyth dy glwyfau,
 Gad i mi gael rhin dy wa'd,
 Maddeu 'mhechod, gwel'd dy wyneb
 Ti fy Mhrynwr a fy Nhad.

5 Golchi'm henaidd yn yr afon,
 Gwneud yr euog brwnt yn lân,
 Llanw 'nghalon oer ddigariad
 O dy nefol hyfryd dân,
 A chael rhan o bob rhinweddau,
 Ag sydd ynot ti dy hun,
 Ddoe yn aflan, wedi'm dychwel
 Heddyw'n berffaith ar dy lun.

6 Fel bo'm dyddiau oll yn ganu
 Nid yn alar fel mae'n awr,
 Cariad yn congwero'm henaidd
 Ac yn soddi sŵn y llawr:
 Ar adenydd pur yn hedeg,
 Trwy bob rhwystrau maith y'mla'n,
 Credu, caru, gorfoleddu,
 Yn y dyfroedd mawr a'r tân.

HYMN CCCCX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, *South Wales*,* 11.)

Gwaed y groes.

1 **Y**R afon a lifodd rhwng nefoedd a llawr,
 Yw gwraidd fy ngorfoledd a 'nghysur
 i'n awr;
 Calfaria rows haeddiant, Calfaria rows hedd,
 Calfaria sy'n cadw agoriad y bedd.

- 2 Mae anghen ei hunan, ei ofnau a'i loes,
Mewn cadwyn gadarnaf yn rhwym wrth dy
groes;
Allweddau hen uffern ddychrynlyd eu gyd,
Sy'n hongian wrth ystlys lachawdwr y byd.
- 3 'Doedd dim all'sai ostegu bob terfysg a loes,
Cydwylbod a'i dychryn, ond angen dy groes;
Can miloedd o ofnau oedd ynw'i'n gyttun,
Nes clywed fod Crewr y ddaear yn ddyn.
- 4 Wel bellach gad i mi ro'i ffarwel i'r byd;
Ffarwel i'w drysorau a'i bleser ynghyd;
Un gorchwyl sydd gennyf fyth mwyach i gyd,
Sef caru a chanu i lachawdwr y byd.
- 5 Fy mywyd boed bellach yn fywyd o ffydd,
Dy orch'mynon i'm henaid yn bleser bob
dydd,
Na boed genni' bleser byth bellach tr'w'i byw,
Ond rhodio ar y ddaear i foddio fy Nuw.

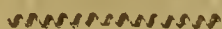
HYMN CCCCXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, *South Wales*,* 11.)

Yr ail ran.

- 1 **T**YN fy enaid lluddiedig sy'n crwydro
bob man,
I orphwys yn llonydd o'r ddaear i'r lan;
O gwna na b'wy'n medru byth byth lawenhau,
Mewn pethau sy'n darfod, ond pethau i barhau.
- 2 Gogoniant y ddaear ei llwyddiant a'i dawn,
Ddysgleiria yn y boreu, ddiiflana brydnawn,
Mae tegwch y ddaear yn diangc o hyd,
Ar bethau trag'wyddol sefydla fy mryd.

- 3 Pleserau heb gymmysg, pleserau heb drai,
 Pleserau diddarfod 'w'i am gael fwynhau,
 Pleserau wna'r ddaear sy'n uffern i rai,
 I mi'n orfoleddu, i mi'n llawenhau.
- 4 Yn ngwleddoedd dy gariad a'th heddwch dilith
 Gorphwysed fy enaid lluddedig i byth;
 Uwch dwndwr creadur, uwch cynnwrf pob
 gwae,
 Mewn gruddfan a galar o bur lawenhau.
- 5 Tan gysgod dy aden mi ddysgaf y gân,
 A ddysgodd angylion ryw oesoedd o'm bla'n;
 I'r nef ac i'r ddaear llawenydd ynghyd,
 Fe aned mewn preseb lachawdwr y byd.
- 6 Wel rhedodd fy nghariad fel afon i ma's,
 At Brynwr addfwynaf cyfoethog ei ras,
 Diflanwch wrthddrychau anneirif eu rhi',
 Mae Iesu ei hunan yn ddigon i mi.

HYMN CCCCXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, *South Wales*,* 11.)

Nefoedd.

- 1 **E**HENGODD fy nghalon, 'dwi'n deall
 pa fodd,
 'Does dim ar y ddaear wna' bellach fy modd,
 Fy ysbryd amcana ond hynny tr'wy byw,
 At bethau trag'wyddol yn mynwes fy Nuw.
- 2 Yr ardal mae'r dyrfa bwrcasodd y gwa'd,
 Yn hyfryd yn edrych yn wyneb fy Nhad,
 Mil myrdd o delynau aur melyn eu gyd,
 Yn canu heb flino i Brynwr y byd.

- 3 A heibio rai oriau, daw udgorn o'r ne',
 Caf alwad o'r ddaear i symmud fy lle,
 Fe dorrir y carchar, a'm henaid yn rhydd,
 Fe'm dugir i'r ardal mae'n wastad yn ddydd.
- 4 Ac yno caf aros heb archoll na chlwy',
 Mewn gwledydd heb 'storom na chwimmwl
 byth mwy;
 'Ddaw ofn na gofid na phechod i blith
 'Trigolion fy ninas sancteiddiol i byth.
- 5 Caf gyda'm Hanwylyd deyrnasu mewn heddi,
 Yn mhell uwch cyrhaeddiad holl ddychrym
 y bedd,
 Cawn wisgo coronau filiwnau ynghyd,
 A chanmawl fyth fythoedd Iachawdwr y byd.

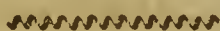
HYMN CCCCXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, Verdant Spring,* 8, 7, 4.)

Y wlad bell.

- 1 **O** FY enaid gorfoledda
 Er mae tristwch sy yma'n llawn,
 Edrych tros y bryniau mawrion,
 I'r ardaloedd hyfryd iawn;
 Uwch tymhorol, &c.
 Feddiant, mae fy nhrysor drud.
- 2 Gwel tu hwnt i fyrdd o oesoedd,
 Gwel happusrwydd maith y ne',
 Edrych ddengmil etto 'mhellach
 Digyfnewid fyth yw E',
 Trag'wyddoldeb, &c.
 Hwn sy'n eiddo im' fy hun,

- 3 'Rwyf yn edrych ar y cwbl,
 Ag sydd yn y bydoedd draw,
 Pethau fu yn bethau agos
 Pethau fu yn bethau ddaw;
 Môr heb waelod, &c.
 O bleserau ddaeth i'm rhan.
- 4 Nid oes terfyn ar fy nghobaith
 Cyrhaedd mae y'mlaen o hyd;
 Gydâ'r Duwdod mae'n cyd redeg,
 Dyddiau'r ddau sy'n un ynghyd,
 Annherfynol, &c.
 Ydyw fy llawenydd mwy.
- 5 Anfeidroldeb maith ei hunan
 Sydd yn awr yn eiddof fi,
 Yn rhad y ca's ei rhoddi i mi
 Ar fynyddau Calfari;
 Tyr'd yn fuan, &c.
 Hyfryd haf o berffaith hedd.

HYMN CCCCXIV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Duw ei hunan.

- 1 **D**UW anfeidrol yw dy enw,
 Llanw'r nefoedd, llanw'r byd,
 Fy enaid innau sy'n dy olrhain
 Trwy'r greadigaeth faith ei gyd;
 Ffaelu'th ffeindio, &c.
 I'r cyflawnder sy' arna'i chwant.
- 2 D'wed a ellir nessu attat,
 D'wed a ellir dy fwynhau,
 Heb un gorchudd ar dy wyneb,
 Nag un gŵg i'm llwyfrhau;
 Dyma'r nefoedd, &c.
 W'i am gael tu yma'r bedd.

- 3 Ffaelu 'rwyf fi a'th orddiwes,
 Ffaelu dyfod i ti'n lân,
 Er fy mod i'n gwel'd dy gamrau
 Perffaith, hyfryd draw o'm bla'n,
 Tyred amser, &c.
 Na bo awr heb dy fwynhau.
- 4 Yn y man bost ti'n gartrefu,
 Yno 'rw'i innau am gŵyro'm nyth,
 Gwedd dy wyneb fydd fy nefoedd
 Yma, ac oddi yma byth,
 Nid oes bleser, &c.
 Tan yr haul gyflawna'th le.
- 5 Dallu'm llygaid mae gwrthddrychau,
 Teg yr olwg yn y byd,
 Salw iawn, gwag a disylwedd
 Ond eu chwilio y'nt eu gyd;
 Diflas, diflas, &c.
 I mi'r cwbl ond fy Nuw.
- 6 Duw 'wi'n mofyn, Duw 'wi'n chwilio,
 Duw raid i mi ffeindio ma's,
 Nid yw'r ddae'r yn cynnig i mi,
 Ddim ond sy'n enynnu nghas,
 Pob gwrthddrychau, &c.
 Sydd yn wagedd wrth eu trin.

HYMN CCCCXV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Yr ail ran.

- 1 **F**Y nymuniad paid a gorphwys,
 Ar un tegan îs y ne',
 Etto erioed ni welodd llygad
 Wrthddrych tebyg iddo fe;
 Cerdda rhagot, &c.
 'Rwyt ti bron a'i wir fwynhau.

- 2 Ffarwel, ffarwel oll 'wi'n weled,
 Oll sydd ar y ddae'r yn fyw,
 Gadewch i mi ond munudyn
 Gael yn rhyw le gwrdd â 'Nuw
 Dyna lanw, &c.
 Nymuniadau oll yn un.
- 3 Pa'm mae'r cwmmwl yn dy orchguddio?
 Pa'm mae'm Duw yn caru bod,
 Yn guddiedig i'r rhai hynny
 Ac â'i carodd orau erio'd?
 Gwna dy orsedd, &c.
 I'r hwn brynodd gwaed yn rhydd.
- 4 Dy air a wnaeth y moroedd helaeth,
 Dy air a wnaeth y ddaear fawr,
 Dy air greodd lu'r ffurfafen
 Sydd yn hongian uwch y llawr;
 'Mysg a greaist, &c.
 Dim cyffelyb it, dy hun.
- 5 Tyr'd yr hwn wyt yn hawddgarach,
 Na'th greaduriaid maith eu rhi';
 Bryd y deui, gwnai dy drigfan
 Bob munudyn gyda mi?
 Dere yn fuan, &c.
 Arglwydd at y sawl dy gâr.
- 6 Os nad 'wi'n dy garu'n gywir,
 Fy anwybodaeth yw ei gyd;
 Chwilia gonglau maith fy nghalon
 Pa le arall mae fy mryd;
 'Rwi'n apelio, &c.
 I'th wybodaeth fawr dy hun.

HYMN CCCCXVI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Y drydedd' ran.

- 1 **F**E gynnigodd dyfroedd lawer,
 Dyfroedd dyfnion mawr eu grym,
 Oeri 'nghariad tu ag attat
 Gras mae'n debyg ddiffodd ddim,
 Rhan o'th natur, &c.
 Yw, 'wi'n deimlo ynw'i fy hun.
- 2 Eisiau'th wel'd yr w'i mor llwfr,
 Eisiau'th wel'd yr w'i mor wan,
 Golwg ar dy wyneb hyfryd
 Go'd yr eiddil cloff i'r lan;
 Dwfr bywiol, &c.
 Ydwy'th i'r lluddiedig rai.
- 3 'Does gyffelybiaeth i's y nefoedd
 Ag yn gywir draetha ma's,
 Ddistaw, ddirgel, bur brofiadau
 Ac och'neidiau'th nefol ras;
 Mi wn ronyn, &c.
 Wrth beth ydwyf beth a ddaw.
- 4 Y mae cyfoeth a gogoniant
 A pherth'nasau yn gyttun,
 A phleserau o bob rhywiau
 'N colli eu henwau wrth dy glin,
 I dy ganlyn, &c.
 Mi gadewa oll yn ol.
- 5 Rhof ffarwel i'r holl greadigaeth,
 Ffarwel faesydd gwych eu rhyw;
 Ffarwel deiau teg yr olwg;
 Ffarwel ddynion gorau'n fyw;
 Gwych gyfnewid, &c.
 Duw ei hunan yn lle'r byd.

- 6 Beth w'i gwaeth pe llyngcai'r moroedd
 Ddaear ehang yn eu croth ?
 Beth w'i gwaeth pe deu gwaelodion
 Dyfroedd mawr yn berffaith no'th ?
 Beth yw colli, &c.
 Môr a daear ond cael Duw ?

HYMN CCCCXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, 8, 7, 4.)

Y bedwaredd ran.

- 1 **N**ID oes eisiau un creadur
 Yn bresennol lle bo'm Duw,
 Mae e'n fwyd, y mae e'n ddiod,
 Nerth fy natur egwan yw ;
 Pob happusrwydd, &c.
 Sydd yn aros ynddo ei hun.
- 2 Gyrrwch fi i eitha' tywyllwch,
 Tu hwnt i derfyn oll sy'n bod,
 I ryw wagle dudew anial
 Na fu creadur ynddo erio'd ;
 Happus, happus, &c.
 Fydda'i yno gydâ thi.
- 3 Ni's gall dychryn, ni's gall ofnau,
 Ni's gall pechod yn gyttun,
 I gael effaith ar fy enaid,
 Pan y byddw'i wrth dy glin,
 Ofer, ofer, &c.
 Geisio'm cwrddyd yn dy gol.
- 4 Nid oes un man i mi'n artre',
 Nid oes trigfan o un rhyw,
 Alla'i alw yn hyfrydwch
 I mi'n awr ond mynwes Duw ;
 Yn ei fynwes, &c.
 Mae fy naear i a'm nef.

- 5 Galla'i fyw y'mlith gelynyon,
 Pan bo'm henaidd yn dy gol,
 Sefai'm hun yn wyneb llawer
 Ac heb ofn tynnu'n ol,
 Dy gymdeithas, &c.
 Unig ydyw'm nerth a'm grym.

HYMN CCCCXVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Ymofyniad.

- 1 **P**WY gyfarwydda wael bererin
 Dd'od o'r anial maith i'r lan?
 Sydd yn 'mofyn'r hwn chwennycha
 'M henaidd egwan, yn mhob man;
 Ni's gall seintiau, &c.
 Nac angylion i mi ddim.
- 2 Mi ddymunwn wel'd yn rhwygo
 Holl gymylau du y nef,
 I bechadur weled gronyn
 O'i ogoniant hyfryd ef;
 O datguddia, &c.
 I mi ran o'th enw mawr.
- 3 Rhan o'th degwch a wna'n dywyll
 Ddysglair bethau gwych y byd,
 Is y nefoedd a ddiflanna
 Yn ngoleuni dy wynebpryd;
 Rhai munudau, &c.
 Rho i mi brofi'r hyn sydd fryd.

HYMN CCCCXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Geard, 11.)

Cariad Crist.

- 1 **N**I ganwn am gariad Creawdwr yn ddyn,
Ennynodd cyn oesoedd o fewn iddo
ei hun;
Na chwilia na cherub, na seraph, na saint,
Na'i ddyfnder, na'i uwchder, na'i 'hangder ei
faint.
- 2 Rhyfeddod angylion yn nghanol y nef,
Rhyfeddod galluoedd a thronau yw ef;
Diffygia'r ffurfafen a'i sêr o bob rhyw,
Cyn blinwyf i ganu am gariad fy Nuw.
- 3 B'le Arglwydd dechreuaf, pwy ochr, pwy du?
Ai yn nhrag'wyddoldeb neu Galfari fry?
Diddechreu, diddiwedd, anfeidrol a rhad.
Yw cariad a brynwyd â dim ond â gwa'd.
- 4 Edrychwch ar gariad yn dyodde' pob gwae,
Trwy ddirmyg a gw'radwydd fyth fyth yn
parhau;
Yn profi o'r bustl a'r finegr sur,
Yn llonydd tan hoelion, tan hoelion o ddir.
- 5 Fy enaid gwel gariad yn fyw ar y pren,
Ac uffern yn methu darostwng ei ben;
Er marw fy Iesu, er hoelio fy Nuw,
Fe barodd ei gariad trwy angeu yn fyw.
- 6 O rhyfedd ddoethineb, rhyfeddod ei hun!
A ffeindiai'r fath soddion i brynu'r fath un;
Fy Iesu yn marw, fy Iesu oedd Dduw,
Yn marw ar groesbren i minnau gael byw.

HYMN CCCCXX. [M. N.]

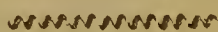
Gorfoleddus. (Geard, *South Wales*,* 11.)*Yr ail ran.*

1 **H**EN amser arfaethodd i mi gael iachad,
 Trwy'm Iesu i golli pob dafan o'i wa'd,
 'Does elyn is nefoedd a ddannod mwy ddim,
 'Ddyoddefaint fy anwylyd, byth bellach yw
 'ngrym.

2 O gyfoeth diderfyn, O gariad a grâs,
 A redodd fel afon lifeiriol i ma's;
 Gras danna i'r dehau a'r dwyrain o'r bron,
 Fe nosia myrddiwnau i'r bywyd yn hon.

3 Bydd canu am angyll tro nefoedd yn bod,
 Yr angyll creulona ddefseisiwyd erio'd;
 Caiff cariad deyrnasu o'r ddaear i'r nen,
 Y cariad ddyoddefodd ei hoelio ar bren.

4 Dewch bellach angyllion nid y'ch heb eich
 baint,
 O farw ar groesbren e' Brenin y saint;
 Na atteliwch ddim chwareu'ch telynnau un pryd,
 Ond cenwch am gariad Iachawdwr y byd.

HYMN CCCCXXI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4)

Trag'wyddoldeb.

1 **N**ID oes draw gyferbyn i mi,
 Ddim ond trag'wyddoldeb mawr,
 Minnau'n morio tu ag yno,
 Nes nes atto bob yr awr;
 Ffarwel bellach, &c.
 Pob gwrthddrychan is y rhôd.

- 2 Yno mae fy holl drysorau,
 A fy nhlysau gwydych eu rhyw;
 Yno mae fy addfwynaf Iesu,
 Yno yn unig mae fy Nuw,
 O ardaloedd, &c.
 Yno mi gaf finnau dd'od?
- 3 Mae llawenydd yn fy nghalon,
 Er bod ofnau yn fy nghnawd,
 Gwrdd â Barnwr, byw a meirw,
 Iesu 'mhrynwr, Iesu 'mrawd,
 Mae'n ardderchog, &c.
 Etto anwyl yw i mi.
- 4 Y mae'r cariad sy'n fy nghalon,
 Y mae'r fflam sy tan fy mron,
 Yn congewero mîl o ofnau,
 Ofnau'r farn y funud hon,
 Trwy bob dychryn, &c.
 Iesu, Iesu, yw fy rhan.
- 5 Ni ro'i 'ngafael arno i synu,
 Doed ellyllon fyrdd yn mla'n,
 A bygwithient i fy suddo
 Lawr yn nyfnder uffern dân;
 Wrth ei orsedd, &c.
 Mi ymafaela am ei draed.

~~~~~

HYMN CCCCXXII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Yr ail ran.

- 1 **M**AE fy-meiau i uwch eu rhifo,
 Yn cyttuno oll ynghyd,
 A fy ofnau i'n rhoi ammeu
 Fyth na wela'i dy wynebpryd;
 Etto credû, &c.
 Credû 'rwyf tan lwfihau.

- 2 Fe ro'w'd i mi ddymuniadau
 Nad oes dim o fewn y byd,
 Yn y dwyrain a'r gorllewin
 Ag all hanner lanw 'mryd;
 Trag'wyddoldeb, &c.
 Yna llenwir fi yn llawn.
- 3 Mi gaf garu yno fynnw'i,
 Cariad perffaith pur didrai,
 Cariad trwy ryw oesoedd mawrion,
 Nad â fymryn bach yn llai,
 Môr diderfyn, &c.
 Byth yn berffaith, byth yn llawn.
- 4 Mi gaf yno wel'd a garw'i,
 Gwel'd fy Iesu, gwel'd fy Nuw,
 Gynt fu farw ar y groesbren.
 Heddyw'n ddysglair, heddyw'n fyw;
 Nef y nefoedd, &c.
 Sydd yn suddo yn ei hedd.
- 5 Mi gaf yn y wlad 'rw'i'n myned,
 Ddihengu'n lân i maes o'm poen,
 Gorphwys draw i derfyn gofid,
 Gydâ'r addfwyn, anwyl Oen;
 Ni ddaw tristwch, &c.
 Fyth i mewn tros furiau'r nef.

HYMN CCCCXXIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

Y drydedd ran.

- 1 **D**O, mi fliniais ar y welais,
 Twyll sydd oll o fewn y byd,
 Twyll sydd yma yn denu'm llygad,
 Twyll sydd accw'n denu 'mryd;
 O am ddarfod, &c.
 A phob gwagedd is y rhod.

- 2 Y mae gwagedd trwy holl natur
Y gwrthddrychau ar y llawr,
Nid oes sylwedd yn y brofais,
Nac mewn dim ond Iesu mawr;
Gradd o'th heddwch, &c.
Sydd yn well nâ'r India o'r bron.
- 3 Nid yw hwn ond byd o brofiad,
Nid yw hwn ond byd o wae,
Yn y wlad na rifir dyddiau,
Fy nedwyddwch pennaf mae,
'Rwyf yn edrych, &c.
Trwy'r temhestloedd yno'n awr.
- 4 Yno mi gaf yfed plëser,
Megis dyfroedd gloyw pur,
I'r pererin llesg lluddedig
Mewn rhyw wresog anial dir;
Ffynnon bywyd, &c.
Tan y fainge mae'n d'od i maes.
- 5 Mi gaf fwyta rhyfeddodau
Sydd yn natur Duw ei hun,
Ac ymborthi ar ddysgleirdeb
Crewr nef yn natur dyn,
Ca'i yno ragor, &c.
Mewn un awr nag yma byth.

~~~~~

HYMN CCCCXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen new, 6, 8.)

Gweddi.

- 1 **D**YSGLEIRIA foreu wawr,
'Rol nos o faith barhad,
Datguddia i mi'n awr
Ryw ran o'm hyfryd wlad;
Lle rhedeg cariad pur i ma's,
Fel môr didrai tros faesydd gras,
Fel môr, fel môr, &c.
Fel môr didrai tros faesydd gras.

2 Mae dyddiau'r Aipht yn faith,
 Mae'r tywyllwch yno yn hir,
 A dyrus iawn yw'r daith,
 I'r Ganaan nefol bur;
 O dere'n glau a datclo'r bedd,
 Byrha yr oriau sy'n dwyn hedd,
 Byrha, byrha, &c.

3 'Rwi'n blino'r funud hon
 Tan draed pob gelyn cas,
 Mi roddwn fyd o'r bron
 Am deimlo nerth dy ras;
 Dim ond dy wel'd tros funud awr,
 A'm dod i'n fwy nâ chongc'rwr mawr,
 A'm dod, a'm dod, &c.

4 'Rw'i yno wrth fy modd,
 Ond edrych ar dy wedd,
 Fy nghalon galed dodd
 Wrth brofi o dy hedd;
 Ti wyt fy oll, fy Arglwydd mawr,
 O fewn y nef ac ar y llawr,
 O fewn, o fewn, &c.

5 A phe darfyddai'th ras,
 Darfyddai i mi'n llwyr,
 Gael pleser na chael blas,
 O foreu hyd yrhwyr,
 Ffoed tir a môr a'u tegwch gwiw,
 Cyn b'w'i heb heddwch pur fy Nuw,
 Cyn b'w'i, cyn b'w'i, &c.

6 Aed golem'r dydd yn nos,
 Teyrnased nos o'r bron,
 Doed moroedd mawrion tros
 Holl wyneb maith y don,
 Aed y greadigaeth faith i'w bedd,
 Mae'n well i mi na cholli'th hedd,
 Mae'n well, mae'n well, &c.

7 Am hynny dere'n awr
 Ti Iesu aeth â'm bryd,
 O'th lysoedd tég i lawr
 I elyniaethol fyd,
 Nad fi ar wŷr, nac yma a thraw,
 Arwain bob munud fi yn dy law;
 Arwain, arwain, &c.

8 Pan denir fi o'r ffordd
 Gan elyn îs y rhod;
 Yn fuan tynn fi'n ol
 Yn agos at dy dro'd,
 Dos a fi 'mlaen mae rhwystrau'n faith,
 A phell i'r llesg yw pen y daith;
 A phell, a phell, &c.

HYMN CCCCXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen New, 6, 8.)

Efydd.

1 **O**'R Ganaan hyfryd wiw
 Addawyd i myfi,
 Gartrefle bur fy Nuw
 Uwch y ffurfafen fry;
 Mi ddof, mi ddof, i'r lan ryw awr,
 Er maint sydd am fy nghadw i lawr
 Er maint, er maint, &c.
 Er maint sydd am fy nghadw i lawr.

2 O luoedd uffern faith,
 Er cymmaint yw eich grym;
 Tro f' Arglwydd o fy mhlaid
 Ni thycia'ch gallu ddim;
 Un olwg synn, un gair o'i lid,
 A dyrr i lawr eich rhwysg eu gyd;
 A dyrr, a dyrr, &c.

- 3 Mi wela'r nef yn awr
 Yn cwmpo o flaen un Duw,
 Fyth fyth anfeidrol fawr
 A'm Iesu innau yw;
 Duw yw efe a'm dwg i 'mla'n,
 Er llid y ddraig ac uffern dân;
 Er llid, er llid, &c.
- 4 Yn ei ryfeloedd 'rw'i,
 Ei ryfel ef ei hun,
 Ac ni's ca'i yno glwy'
 Tra fyddw'i wrth ei glin;
 Ei hyfryd air a'm ceidw'i'n fyw,
 'Does dim orchfyga air fy Nuw;
 'Does dim, 'does dim, &c.
- 5 'Does ofn tan fy mron,
 Yn agos attat ti,
 Ti gongc'raist ofnau o'r bron,
 Ar fynydd Calfari;
 Ti faeddaist fyrdd â marwol glwy',
 Nid oes ond canu i mi mwy;
 Nid oes, nid oes, &c.
- 6 Llawn Haleluia mwy
 I Frenin dae'r a ne',
 Ddyoddefodd farwol glwy'
 Yn wirion yn fy lle;
 O ddedwydd awr, o ddedwydd loes,
 Bu'm Duw yn hongian ar y groes;
 Bu'm Duw, &c.

HYMN CCCCXXVI. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

Gweddi.

- 1 **G**OLWG Arglwydd ar dy wyneb
 Sydd yn codi'r marw o'r bedd,
 Mae agoriad nef ac uffern
 Yna i'w teimlo ar dy wedd;
 Gair dy ras, pur ei flas
 'Nawr a ddetclu 'nghalon gas.

- 2 Arglwydd danfon dy leferydd
Heddyw yr ei rwysg a'i rym,
Dangos fod dy lais yn gryfach
Nâg all dyn wrthsefyll ddim;
Cerdd y'mla'n, nefol dân,
Cymmer yma feddiant glân.
- 3 Y mae'r ddraig yn chware'n gyfrwys,
Ysbryd yw ef, cadarn cry',
Heb na dyfais faith na medr
Eiddil egwan ydwyf fi;
Neb ond e' Brenin ne',
Wna i'r gelyn golli ei le.
- 4 Tyred allan yn dy arfau
O balasau têg y ne',
Achub bwrcas dy ddyoddefaint,
Mi ddystrywir onite;
Mawr yw'r llid, sy'n y byd
I gongcwero'm henaidd drud.
- 5 'Rwyf yn credu na's dyoddefaist
Ar y 'croesbren farwol glwy',
Tros ryw rai nad o'it yn garu
Nag yn 'nabod o honynt hwy;
Y mae brad, di naccad
Yma'n awr i werth dy wa'd.
- 6 Dere bellach, dere yn ebrwydd,
Ac anadla'r gwyntoeddd cry',
Sydd yn nerthu'r pererinion
I wynebu g'lynion hy;
Yn gwneud grym, satan lym,
Mewn munudyn fyn'd yn ddim.

HYMN CCCCXXVII. [M. N.]

Galarus. (Calvary adapted, 8, 7, 3.)

Llwyddiant yr efengyl.

- 1 **D**ERE Iesu i'r adaloedd,
 Lle teyrnasa tywyll nos,
 Na'd foed rhan o'r byd heb wybod
 Am dy chwerw angylo's;
 Pa'm bydd po'n, addfwyn O'n
 Am dano yn eitha'r byd heb son.
- 2 Aed i'r dwyrain a'r gorllewin,
 Aed i eitha'r India draw,
 I fod hoelion dur cadarnaf
 Yn ei draed ac yn ei law,
 Doed ynghyd, eitha'r byd,
 I wel'd tegwch dy wynebpryd.
- 3 Doed Paganiaid yn eu t'wyllwch,
 Doed y Negroes dua eu lliw,
 Doed addolwyr yr eilunod
 Weled tegwch Iesu'n Dduw;
 Doed pob un, yn gytun,
 Mewn i wleddoedd wedi eu trin.
- 4 O darfydded Cananeaidd
 Mwy i drigo yn y wlad,
 Na ddoed syllaf bach o enau
 Neb, ond am rinweddau'th wa'd;
 Deued llu, heb ddim rhi',
 Fyth i ganu am Galfari.

HYMN CCCCXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

Dyoddefaint y Messia.

- 1 **M**AE grasusau pen Calfaria,
Mae rhinweddau marwol glwy',
Uwch eu prisio, uwch eu deall
Gan angylion o honynt hwy;
Bywyd byd, sy yma gyd,
Wedi ei gasglu'n gryno l'nghyd.
- 2 Pan oedd uffern fawr yn berwi
Fflamiau maes i eitha'r byd,
Ac yn bygwth llosgi'n ulw,
Ei thrigolion oll eu gyd;
F' Arglwydd glân, ddaeth y'mla'n,
Ac a'm tynodd i o'r tân.
- 3 Rhaid dyodde'r chwerw boenau,
Rhaid ydoedd hefyd fyned trwy,
Holl wasgfeun caled angeu
Er mor greulon oeddent hwy;
Cariad Duw, yn unig yw,
A thrwy rwystrau gwaetha' eu rhyw.
- 4 Rhaid oedd cong'ro trwy ddyodde',
Nid congwero wrth ei rym;
Gallu'r nefoedd fawr ei hunan,
Heb ddyodde' thal'sai ddim;
Talu'r iawn, ar brydnawn,
Ar y croesbren gwnaeth e'n iawn.
- 5 Diddig, diddig, fe w'radwyddwyd,
Tan ei boenau fel yr O'n,
Ni fu neb gyffelyb iddo
Is yr wybr glywad son;
Maddeu'n rhad, dyma wa'd,
Oedd ei weddi ar ei Dad.

HYMN CCCCXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary adapted 8, 7, 3.)

Gweddi.

- 1 **T**YRED Arglwydd â'r amseroedd,
 Mae fy enaid am fwynhau,
 Pur dangnefedd heb dymhestloedd
 Cariad hyfryd a didrai;
 Gwledd o hedd, tu yma i'r bedd,
 Nid oes ond dy blant a'i medd.
- 2 Rho i mi arwydd cryf disigl
 Heb amheuaeth ynddi ddim;
 Gan pa beth fo arnai'n eisiau
 Dy fod di yn briod im';
 Gwel'd fy rhan, ddeil i'r lan,
 Yn mhob brwydr f' enaid gwan.
- 3 Nid all dim o'r 'storom danbaid,
 Nid all dim o'r gwyntoedd cry'
 Guro lawr yr enaid egwan.
 Welo ei drysor ynot ti;
 Teimlo'th hedd, gwel'd dy wedd,
 Gongc'ra angeu tu yma i'r bedd.
- 4 Mi â'r hyd fy ffordd yn ddiddig,
 Mi â'r hyd fy ffordd yn hÿ,
 Teithia i'r anial mewn gorfoledd
 O hyd golwg attat ti;
 Dy eiriau di, melus cu
 Sydd yn ddigon i myfi.
- 5 Pan y collw'i wel'd dy wyneb,
 Pan anghofiw'i waed dy gro's,
 Dyna yn dyfod fel y diluw
 Dywyll, anial, ddyrus nos;
 Gradd o ffydd wedi'n sydd
 Dawel dêg yn d'od â'r dydd.

HYMN CCCCXXX. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

Nefoedd.

- 1 **D**ACCW'r ardal nefol hyfryd
 Pwrcas poen a gwaed fy Nuw;
 Gwlad mae hiraeth yn fy nghalon
 Am fod heddyw ynddi'n byw,
 Lle nad oes poen na lles,
 Nac un cystudd chwerw croes.
- 2 Hawddfyd eilwaith ar ol hawddfyd
 I sy'n gorwedd yn y bedd;
 Ac yn canu tu hwnt i ofid,
 'Nawr'n nghanol gwlad o hedd;
 Llawenhau yn ddidrai,
 Wedi anghofio eu poen a'u gwae.
- 3 Mae myfyrio ar fy ngartre',
 Mae myfyrio ar dy fy Nhad,
 Wedi'm gwneuthur i ddiflasu
 Ar bleserau cig a gwa'd;
 Does eu gyd, yn y byd,
 Ond rhyw beth a leinw'm mryd.
- 4 Nid yw'r ddaear a'i thrysorau,
 Eilw ei phlant yn werthfawr iawn,
 Ddim yn abl llanw nghalon,
 Na'm digoni byth yn llawn;
 Draw i'r bedd, mae fy hedd,
 Gyda Mhrynwr hardd ei wedd.

HYMN CCCCXXXI. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

Yr Arglwydd yw fy nerth.

- 1 **I**ESU nid oes ond dy allu,
 Iesu nid oes ond dy rym;
 Attal fy enaid tros funudyn
 Bechu yn dy erbyn ddim;

Rhoddion rhad, gwerthfawr wa'd,
Wna im' sefyll ar fy nhra'd.

2 Mi grwydrwn draw i'r dwyrain,
Mi grwydrwn draw i'r de',
Ond b'ai'r golofn dân sy'n arwain
Llewyrch hyfryd pur y ne';
Fe bia'r clod, byth erio'd,
Iddo gyfarwyddo'm tro'd.

3 Dyma brofedigaeth heddw
Daccw brofedigaeth ddo',
Fuasai yn fy llithro i'n fuan,
Oni buasai ei Ysbryd 'o,
Mae ei ddawn, distaw iawn,
Yn fy nghadw'i foreu a nawn.

4 Weithiau fe ddyd ei ragluniaeth,
Weithiau dyd ei hyfryd ras,
I fy ngwarchod a fy nghadw,
Rhag fy chwantau ffiaidd cas;
Boed fy nghân, iddo'n lân,
Pan el daear fawr yn dân.

HYMN CCCCXXXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*New Jersey*, 8, 7.)

Yr ail ran.

1 **I**ESU ei hunan yw fy mywyd,
Iesu yn ei farwol loes;
Y trysorau mwya feddaf
Yw ei chwerw angeu loes;
Gwagder annherfynol ydyw
Meddu daear, da, na dyn,
Colled, ennill pob peth arall,
Os na 'nillir di dy hun.

2 Dyma ddyfnder o drysorau,
Dyma ryw anfeidrol rodd,

Dyma wrthddrych ge's o'r diwedd,
 Ag sydd hollol wrth fy modd;
 Nid oes syched arna'i mwyach
 Am drysorau gwag y byd,
 Pob peth gwerthfawr a drysorwyd,
 Yn fy Mhrynwr mawr ynghyd.

3 Mi orphwysa fy enaid bellach,
 Ar yr annherfynol 'stor,
 Ac mi ganaf yn y dymhestl
 Ar y graig sydd yn y môr;
 Dyma'r man na feiddia satan,
 Uffern ddwfn, fawr, a'r bedd,
 Er eu dyfais faith a'u rhwad
 I derfysgu dim o'm hedd.

4 Do, mi ddringais uwch y gwyntoedd
 Wedi bod mewn 'stormydd mawr,
 Dinas noddfa ge's o'r diwedd
 Mewn ardaloedd uwch y llawr;
 Gobaith cadarn Patriarchiaid,
 Craig yr oesoedd gynt y fu,
 Wnaeth yr arfaeth faith ddiddechreu
 'Nawr sy'n fywyd i myfi.

HYMN CCCCXXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

Gwahoddiad.

1 **D**EUED pechaduriaid truain,
 Yn finteiodd mawr ynghyd,
 Deued 'nysoedd pell y moroedd
 I gael gwel'd dy wyneb-pryd;
 Cloffion, deillion, gwiwedigion,
 O bob enwau, o bob gradd,
 I Galfaria un prydawn gwaith
 Wei'd yr Oen sydd wedi ei ladd.

- 2 Daccw'r nefoedd fawr ei hunan,
 'Nawr yn dyodde' angeu loes,
 Daccw obaith yr holl ddaear
 Heddyw yn hongian ar y groes;
 Daccw noddfa pechaduriaid,
 Daccw'r meddyg, daccw'r fan,
 Caf fi wella'r holl archollion
 Dyfnion sy ar fy enaid gwan.
- 3 Daccw'r unig feddyginiaeth
 Gadarn i druenus ddyn,
 Mae pob gobaith wedi darfod
 Maes o hono fe ei hun;
 Trwm a llwythog yw fy meichiau
 Poen euogrwydd sydd yn fawr,
 Nid oes fan ond pen Calfaria
 Galla'i ddodi mhen i lawr.
- 4 Mi ni's galla'i wneud fy hunan,
 Ddyddiau maithion ronyn gwell,
 Pob egwyddor yn fy enaid,
 Beunydd sydd am fyn'd y'mhell;
 Nid oes dim ond i ti faddeu,
 Gwneud yr Ethiop du yn wyn,
 Wna i'm henaid gofio'th angeu
 Poenus, ar Galfaria fryn.

HYMN CCCCXXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

Crist yn dwyn ein beichiau.

- 1 **F**E ro'w'd arno bwys euogrwydd,
 Pwys na's gall ei ddal mo ddyn,
 Cosp pechodau myrdd o ddynion,
 Heb un pechod ynddo ei hun;
 Do, fe'i gwisgwyd â chystuddiau
 Ffrwyth fy meiau fawr a mân,
 Fel cawn ninnau wael bechadur
 Aflan, euog, fod yn lân.

2 Ac yn nyfnder grym ei boenau,
 Tan ergydion angen loes;
 Fe weddiodd am faddeuant,
 Maddeu i mi ar y groes;
 Fe gofleidiodd f' enaid aflan
 Rhwng y ddaear fawr a'r nen:
 Do, fe ngharodd, ac fe nghosiodd
 Tan yr hoelion ar y pren.

3 O anfeidrol berffaith gariad!
 Cariad na's gall dawn na gras
 Dynion, na'r angylion penaf
 Fyth yu hollol-ddodi ma's;
 Cariad fydd yn sylfaen gadarn
 O bob Anthem yn y nef,
 Seintiau ac angylion draphlith
 Ganant am ei gariad ef.

4 Ac ni fydd mo drag'wyddoldeb
 Ddim yn ormod er ei hŷd,
 I ddatguddio hen ddyfnderoedd,
 Cariad Iesu maes ei gyd,
 Holl rinweddau maith ei glwyfau,
 Poenau'r hoelion meinion llym,
 A wna oesoedd i fyn'd heibio
 Etto heb eu gweled ddim.

HYMN CCCCXXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

Gair y bywyd.

1 **A**RGLWYDD ynot ymddiriedais,
 Tywysog cadarn wyt o rym,
 Ni's gall uffern gall na'r ddaear
 I wrth'nebu dy ewyllys ddim;
 Os o mhlaid, fe ddarfu fy ofnau:
 Ti wnai i'm gelynion ffoi,
 Gynta' bryd gosodant arnaf
 Bob yn un, neu bob yn ddau.

- 2 Dyn nid wyt sy'n edifaru
 'R gair a dd'wedost ddaw i ben,
 Seliwyd dy arfaeth, seliwyd dy eiriau
 Pan fuost farw ar y pren;
 Nid oes sillaf o'th fygythion
 Nid oes sillaf bach o'th ras,
 Pan y delo'r dydd i fynu
 Na's caiff hwnnw ei wneud i ma's.
- 3 Ar dy air yn mhob temhestloedd
 Y gorphwysaf fy hun i lawr;
 Ac mi greda bod dy eiriau
 Lawer trech nâ'r 'storom fawr,
 'R unig sylfaen 'nawr sydd genni',
 Bwyso ar dy addewid ddrud
 Yw, bod ynot ti gyflawnder;
 A mod innau yn eisiau gyd.
- 4 O gâd i mi brofi wela'i
 'Rwyf fi'n gwel'd rhyw wledydd draw,
 Ag dymunwn fîl o weithiau
 Brofi eu ffrwythau maes o law,
 Grym dy eiriau 'w'i am deimlo,
 Mae dy eiriau yn drech nâ'r byd,
 Cleddyf tanllyd o dy enau
 Gongc'ra uffern faith ei gyd.

HYMN CCCXXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Gilboa, 8, 7.)

Yr ail ran.

- 1 **D**OED y cystuddiedig truan,
 Sy mewn ofn bob yr awr,
 Ac edryched ar y croesbren,
 Pwy sy'n hongian arno 'nawr,
 Pa'm dychryna'r euog aflan?
 Heibio yr aeth cymmylau'r neu
 Dyna le i gladdu euogrwydd,
 Yn y beddrod tan y pren.

- 2 Yma rhed yr afon allan
 Ffrydiau ar ol ffrydiau o hyd,
 Gloyw ddw'r didrai digymmysg
 Sydd yn golchi beiau'r byd;
 Daccw'r ffynnon yn agored
 Dyma'r brwnt yn myn'd y'mla'n,
 Dyma'r aflan, dyma'r euog,
 Wedi ei gannu fel y gwlan.
- 3 Aed fy enaid mwy yn ddibris
 Rhwng gwrthddrychau gwag y byd,
 Heb ddal sylw ar un gwagedd,
 Heb un pleser fyn'd a'm bryd:
 Cerddaf yn fy ngwisgoedd gwynion
 Trwy bob drysni'n ddinaccad,
 Ond i'r golofn dân i'm harwain
 I gynteddoedd tŷ fy Nhad.
- 4 Ni thramgwyddaf yn y ffoesydd
 Ond i'th Ysbryd fyn'd o'm blaen,
 Na'r pydewau dyfnion anial
 Ofnais lawer gwaith o'r blaen;
 Os ca'i ddim ond cadw llygad
 Syml, union, tu a'r ne',
 Heb w'radwyddo'th air a'th enw,
 Gwna, mi gerdda'n lân i dre'.

HYMN CCCCXXXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jewin-Street, 8, 7.)

Yr addewidion.

- 1 **G**OLEU a nerthol yw ei eiriau,
 Melus fel y diliau mêl,
 Cadarn fel y bryniau pwysig,
 Angau'm lesu yw ei sêl;
 Rhai'n a nertha'm henaidd gerdded
 Dyrrus anial ffordd yn mla'n;
 Rhai'n a gynnal f' enaid egwan
 Yn y dw'r âc yn y tân.

- 2 Holl bleserau maith y ddaear,
 Rhei'ny gais brenhinoedd byd,
 Cyfoeth, rhwysg, gogoniant, mawredd,
 A rhyw fyrdd o bethau ynghyd;
 Fyth ni cheisia'i tra fo bywyd
 Ddim ond edrych ar dy wedd,
 Teimlo arwyddion hyfryd gariad
 Nes esgynw'i lawr i'm bedd.
- 3 Gwedd dy wyneb sy'n rhagori
 Ar drysorau'r India draw,
 Mae awelon pur dy gariad
 Yn dwyn gwobr yn eu llaw;
 Perffaith bleser heb ddim diwedd,
 Perffaith gysur heb ddim trai,
 Yn y 'stormydd mawr cynddeiriog
 Yw yn unig dy fwynhau.
- 4 Dere gydâ mi trwy'r fyddin,
 Gydâ mi yn erbyn llu,
 Yn dy enw mi gongcwera,
 Bawb sy'n sathru d' enw cu,
 Dy enw di a faeddodd angeu,
 Faeddodd uffern fawr ei grym,
 Ni wyneba cnawd a phechod,
 Bellach mo dy enw ddim.

HYMN CCCCXXXVIII. [M. H.]

Galarus. (*Langadock*)

Angeu'r Iesu.

- 1 **W**EL weithian c'od fy enaid cu,
 Dy lygad tu a'r nefoedd fry,
 Gwel yr anfeidrol berffaith iawn,
 Sy'n maddeu'th bechod oll yn llawn,
 Maddeu, maddeu, maddeu, maddeu,
 Maddeu'th bechod oll yn llawn.

- 2 Y moroedd mawr a'r ddaear faith,
A llu'r ffurfafen yw ei waith;
Er hynny rhodd ei fywyd cu,
I angeu chwerw tros of fi:
Angeu, angeu, &c.
- 3 Y dwylo wnaeth yr wybr la's,
A all'sai gadw angeu i ma's,
Ond ufuddhaodd iddo'n rhydd,
I gariad perffiaith gario'r dydd:
Gariad, gariad, &c.
- 4 Dyfnderoedd annhraethadwy mwy
Didrai, difesur, sy'n ei glwy',
Ein hanwireddau fe yn eu dwyn,
A rhyddion ninnau er ei fwyn;
Rhyddion, rhyddion, &c.
- 5 Mae haeddiant fy Iachawdwr mawr,
Yn dyodde' poen rhwng nef a llawr,
Filiwnau maith yn fwy ei rin
Na haeddiant seintiau'r byd yn un:
Haeddiant, haeddiant, &c.
- 6 Wel dyma'r awr y talodd ef
Ofynion mwya trymma'r nef;
Yn awr mae'r carcharorion prudd
Yn llawen hyfryd dd'od yn rhydd:
Llawen, llawen, &c.

HYMN CCCCXXXIX. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Langadock*)*Addewidion gwell.*

- 1 **F**E dalodd swm y dyled drud
Tros fyrdd sy etto heb ddo'd i'r byd,
Pan gwelo rhai'n rinweddau ei glwy'
Fyth canu iddo byddant hwy:
Canu, canu, &c.

- 2 Pan clywo'r Indiaid draw am loes,
 Creawdwr nefoedd ar y groes,
 Rhinweddau hyfryd marwol glwy'
 Fydd sylwedd eu caniadau hwy:
 Sylwedd, sylwedd, &c.
- 3 O na foed ardal cyn bo hir!
 O'r dwyrain draw i'r deheu dir,
 Na byddo'r iachawdwriaeth ddrud,
 Yn llanw cyrrau rhai'n eu gyd:
 Llanw, llanw, &c.
- 4 O dere i hen happusaf ddydd,
 Darfydded son am bethau sydd;
 Na'r byd, na'i rwysg, na'i wae, na'i boen,
 Ond canu byth am waed yr Oen:
 Canu, canu, &c.
- 5 Boed Iesu a'i annherfynol 'stor,
 Yn llanw'r tir, yn llanw'r môr;
 Ei ddoniau maith a'i gariad drud,
 Yn sylfaen cysur pawb o'r byd:
 Sylfaen, sylfaen, &c.
- 6 Dewch addewidion, dewch yn awr,
 Dihidliwch eich trysorau lawr:
 Myrddiynau ar fyrddiynau sydd,
 Yn dysgwyl am eich boreu ddydd:
 Dysgwyl, dysgwyl, &c.

HYMN CCCCXL. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Langadock*)

Gwawrio'r dydd.

- 1 **O** DEUED iechydwriaeth gras,
 A'i hael drysorau mawr i ma's;
 Cymmer allweddau'r nefoedd faith,
 A datglo'r carchar tywyll caeth.
 Datglo'r, datglo'r, &c.

2 'Rwi'n rhwym, 'rwi'n rhwym, a'r t'wyllwch
mawr

Sydd yn fy nghadw i'n llyn i lawr;
Y leiaf radd o oleu'r dydd,
A ddattod f'enaid bach yn rhydd :
Ddattod, ddattod, &c.

3 Pe cawn fy nhraed ar sanctaidd dir,
A gwel'd fy ngartre' draw yn glir,
Er g'lynion fyrdd nid ofnwn mwy
Y cryfaf un o honynt hwy :
Cryfa, cryfa, &c.

4 Fi bia'r dydd er llwfrhau,
Marwolaeth Iesu yn fywyd mae,
A phoenau'r groes aufeidrol rin'
Sy'n ddigon trech nâg angeu ei hun :
Ddigon, ddigon, &c.

5 Mae lleiaf loes Iachawdwr drud,
Yn llawer mwy nâ beiau'r byd ;
Un dafan gwaed, un dwfn glwy',
Sydd drymach nâ'u heuogrwydd hwy :
Drymach, drymach, &c.

6 Wel f'enaid bellach dere 'mla'n,
A dechreu'th baradwysaidd gân ;
Aberthwyd pasg, tŷwalltwyd gwa'd,
Fe gliriwyd ffordd i dŷ fy Nhad :
Gliriwyd, gliriwyd, &c.

~~~~~

HYMN CCCCXLI. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Langadock*)

Ffordd yn rhydd.

1 **D**AETH arfaeth fawr y nef i ben,
Bu'm Iesu farw ar y pren ;
Agorodd ddrws trwy'i boen a'i wae,
I'r Ganaan nefol sy'n parhau :
Ganaan, Ganaan, &c.

2 Pwy rwystrau sy ar fy ffordd i mwy,
 Nad aeth fy Arglwydd trwyddynt hwy?
 Yr hwn ddyoddefodd angeu loes,
 A'm nertha innau i ddwyn ei groes:
 Nertha, nertha, &c.

3 Mi wela'n awr yn oleu wiw
 Fy enw fry yn llyfr Duw;
 Pan llosgo'r holl elfenau 'nghyd,
 Fe beru'm hedd mewn nefol fyd:
 Beru'm, beru'm, &c.

4 Wel daccw'r man mae'm sylfaen gref,
 Cyfiawnder bythol brenin nef;
 A dyma'r graig gadarnaf syth
 Na ofna'i elyn arni byth:
 Ofna'i, ofna'i, &c.

5 Doed pob rhyw demhestl yn gytun,
 A rhuent arna'i oll yn un;
 Does achos braw na dychryn im',
 Can's Iesu cadarn yw fy ngrym,
 Iesu, Iesu, Iesu, Iesu:
 Iesu cadarn yw fy ngrym.

HYMN CCCCXLII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Warsaw, 10.)

Crist mwy dymunol ná'r byd.

1. **M**I ro'wn y byd ac oll sy ynddo'n awr,
 Am dy fwynhau un funud fach o'r awr;
 Mae golwg arnat lawer iawn yn well,
 Na llawnder trysor yn yr India bell.

2 'Dyw colli'r ddae'r ddim colled i mi mwy,
 Pan ce's i brawf o'i nefol farwol glwy';
 Mae yma drysor nad oes tan yr haul,
 Odde' i ddwyrain bell i gael o'i ail.

- 3 Ffarwel, ffarwel, i welaf i's y ne',
Ond im' gael Duw yn unig yn eu lle;
Mae fy nymuniad yn terfynu yn un,
Heb-ddim yn eisiau ynddo fe ei hun.
- 4 Fe w'i am gael, fe wi'n ei geisio o hyd,
Trwy bob rhyw dwrf a dwndwr yn y byd;
Mi fyddaf lonydd, chaiff creadur mwy,
Derfysgu fy enaid yn ei farwol glwy'.
- 5 Does dim wna fodd fy nymuniadau mawr,
O eitha'r nen i eitha'r ddaear lawr;
Maith annherfynol fy serchiadau yw,
Nid oes a'u lleinw, ond anfeidrol Dduw.
- 6 Pa'm wyt fy Nuw, fy ngobaith i ei gyd,
Yn sefyll draw amserau meithion cyd?
O dere, ateb, 'does llais tan y ne',
Ag sydd yn beraidd i mi yn dy le.

~~~~~

HYMN CCCCXLIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Warsaw, 10.)

Yr ail ran.

- 1 **P**'LE 'rwyf yn myn'd, pa'm wyt yn aros
draw?
Tyr'd, O fy Nuw ymaffa yn fy llaw:
Tegwch heb sylwedd sydd yma yn gyttun,
Y cwbl sy'n werthfawr sydd ynot ti dy hun.
- 2 Fy Nuw, fy Nuw, fy Mhriod, a fy Nhad,
Fy ngobaith oll, a'm Iechydwriaeth rad;
Ti fuost noddfa gadarn i myfi,
Gad i mi etto wel'd dy wyneb cu.
- 3 Nag aed o'th gof dy ffyddlon ammod drud,
Yn sicr wnawd cyn rhoi sylfaeni'r byd;
Ti ro'ist im' yno drysorau didrai,
Gad i mi heddyw dy gywir fwynhau.

- 4 O cofia'th hedd rai prydiau ro'ist i lawr,
I'm henaidd trist mewn cyfyngderau mawr;
O edrych etto, mae fy enaid gwan,
Ar drengu o syched 'rawr hon yn y fan.
- 5 'Raid i ti ddim, ond dweud un gair o hedd,
Fy syched dry yn dawel nefol wledd;
Fe dderfydd gofid, fe dderfydd pob gwae,
Llyncir fy nhristwch yn dy fwynhau.

HYMN CCCCXLIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Warsaw, 10.)

Efordd newydd.

- 1 **T**I Iesu mawr Iachawdwr dynol-ryw,
Yn d' wynebpryd 'rwi'n gweled gwedd
fy Nuw;
Ti dde'st o'r nefoedd, happus oedd yr awr,
I gyfeillachu â ni llwch y llawr.
- 2 Agoraist ffordd o'th annherfynol ras,
O fyd sydd lawn o demtasiwnau ma's;
Hyfryd yw llwybr balmentodd e',
O ben Calfaria i ganol y ne'.
- 3 Fe rwygodd len wnaeth pechod cas ei ryw,
Yn Eden gynt rhwng fy enaid i a'm Duw;
Ac er mwyn dangos im' ei gariad llawn,
Ddyoddefodd angeu chwerw un prydawn.
- 4 Danfon i lawr dy Ysbryd sanctaidd mwy,
Datguddia rin dy nefol, farwol glwy';
A gwna im' deithio trwy wynfyd a chro's,
Canu am danat nes darfyddo'r nôs.
- 5 Na foed i'r ddraig i'm temtio uwch fy ngrym,
Heb dy allu di, ti wyddost fedda'i ddim;
Na'r pechod ffaidd roddi i mi glwy',
I't wenu arnaf, oll a'u mhaedda hwy.

- 6 O flaen dy fainge 'rw'i yma yn cwymbo lawr,
Bydd im' yn Dduw ac yn Iachawdwr mawr;
Cadw fi o rwydau pob rhyw elyn cas,
Cadw fi 'nghysgod d' annherfynol ras.

~~~~~

HYMN CCCCXLV. [M. N.]

Galarus. (Warsaw, 10.)

Dysgwyliad.

- O** GWAWRIA'n glau ddedwyddaf, hap-
pus ddydd,
O'r carchar caeth i'm henaidd fyn'd yn rhydd;
Pan del yr oriau, deuent yn glau,
Fe dry fy ngalar yn llawenhau.
- 2 Dysgwyl yr w'i yn mron a llwfrhau,
O law fy ngelyn am gael fy rhyddhau;
Nid yw'r gwyliedydd prysur a phrudd
Yn dysgwyl cymmaint am y boreu-ddydd.
- 3 Dy hyfryd wedd pan caffwyf wel'd yn llawn,
Wna ynof ryw gyfnewid rhyfedd iawn;
Dim ond cael gwel'd dy wyneb hyfryd sydd,
Yn troi tywyllwch nos yn ganol dydd.
- 4 Pe teimlwn di a rhin dy farwol glwy',
Colli dy hedd ni ofnwn bellach mwy;
Nid oes a'm cadw i tan y ne'
Ond grym dy gariad ronyn yn fy lle.
- 5 Tynghedwn hwy, fy eilunod o bob gradd,
Sydd am fy nwyn, ac hefyd am fy lladd;
Na b'ont i ddeffro fy anwylyd cun
O wng fy mreichiau nes mynno ef ei hun.

HYMN CCCCXLVI. [M. N.]

Galarus. (Carmarthen New, 6, 8.)

Gweddi.

- 1 **O** DYCHWEL, Arglwydd mawr,
 Mae'r oriau yn faith eu hŷd,
 I'th drigfan dere lawr,
 Lle dyrus iawn yw'r byd;
 A maglau drwg plethedig sy
 Heb rif rhyngof a'r Ganaan fry:
 Heb rif, heb rif, &c.
- 2 Rhyw drydar wyf heb rym,
 Och'neidio a llwfrhau;
 'Dwy'n abl dala dim
 O bwys fy mhoen a'm gwae;
 O dere yn glau fy anwylyd pur,
 Rho ffrwd o'th hedd mewn anial dir;
 Rho ffrwd, rho ffrwd, &c.
- 3 'Dyw mywyd hebddot ti,
 Pe pob peth arall gawn,
 Ond cystudd i myfi
 O foreu hyd brydnawn;
 Dychwel fy Nuw i'm calon syth,
 A gwna hi yn deml i ti byth;
 A gwna, a gwna, &c.
- 4 Darfydded pob rhyw chwant,
 Ond chwant i dy fwynhau;
 Pob cariad ffoed i bant,
 Ond cariad i barhau;
 Darfydded swn a therfysg byd,
 Bydd di yn gyfan i mi ei gyd:
 Bydd di, bydd di, &c.

- 3 Bydd di yn ymborth pur
 I'm henaid ddydd a nôs,
 Fy holl ddyddanwch gwir
 Fo yn tarddu o waed y gro's,
 Dystewi wnafl, mae trysor mwy
 Nâg fedd y byd mewn marwol glwy':
 Nâg fedd, nâg fedd, &c.

HYMN CCCCXLVII. [M. N.]

Gorfoleddas. (Carmarthen New, 6, 8.)

- 1 **D**OES dim o tan y rhod
 Dyrr undeb perffaith rad,
 Ddechreuodd gynta' erio'd
 Mewn nefol, dwyfol wa'd;
 Myfyrio ar hyn rai prydiau'n awr
 Sydd yn fy nal mewn 'stormydd mawr:
 Sydd yn, sydd yn, &c.
- 2 Na flined f' enaid llaith
 Er lleied yw dy rym,
 Ni all dyfais uffern faith,
 Na phechod wneuthur dim;
 Ar Galfaria fe'u maeddwyd hwy,
 Torwyd eu nherth â marwol glwy',
 Torwyd, torwyd, &c.
- 3 Mae'r gyfraith er ei grym
 A'i dychrynedig loes,
 A'i holl feildithion llym
 Yn hongian ar y groes,
 Ac angeu ei hun mewn cadwyn gref,
 Wedi fy Iesu ei 'speilio ef:
 Wedi, wedi, &c.

- 4 Mae llwybr hyfryd iawn
 O'r ddae'r i'r nefoedd fry,
 Agorwyd un prydawn
 Ar fynydd Calfari:
 Myrdd o fendithion maith ynghyd
 Ddygodd y groes i anial fyd:
 Ddygodd, &c.
- 5 'Doedd aberth is y nef
 A dalai'r d'led yn llawn,
 Ond marw o hono ef
 Ar groesbren un prydawn;
 Mwy gwerthfawr loes na phe buasai byd,
 O'r bron yn marw trosw'i gyd:
 O'r bron, &c.

HYMN CCCCXLVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen New, 6, 8.)

Gwaed yn dileu euogrwydd

- 1 **W**EL f' enaid edrych mwy
 O'th holl gystuddiau ma's,
 Mewn un rhyw farwol glwy',
 Gwel allu angeu glas;
 Mae'r bedd yn bur gan f' Arglwydd cun,
 Efe sancteiddodd hi ei hun,
 Efe, &c.
- 2 Mae gallu'r ddraig yn awr,
 Pan cong'rwyd angeu glas
 Yn gorfod cwmpo lawr
 O flaen effeithiol ras;
 Ca's Iesu'r dydd, se ga's y clwy',
 Mawriawn yw'r enw sydd iddo mwy:
 Mawr iawn, &c.

3 Y gelynion mwya' eu grym
 A gafodd farwol glwy',
 Ar ben Calfaria fryn
 Pa'm ofna'i bellach hwy?
 Mae haeddiant gwaed yn uwch ei gri,
 Nâ'm holl elynion mawr eu rhi'!
 Na'm holl, &c.

4 Mae dafn bach o waed
 Yn drymmach yn y nef,
 Nâ'r pechod mwya gaed
 A'i holl euogrwydd ef;
 Gwrandewir llais y dwyfol glwy',
 O flaen eu damniol floeddiad hwy:
 O flaen, &c.

5 'Does un rhyw bechod cas
 A glyw'd am dano son,
 Ag all ddystewi llais
 Eiriolaeth gwaed yr O'n;
 'Nawr maingc y nef fy ngorsedd yw,
 Lle mae yn eiriol waed fy Nuw:
 Lle mae, &c.

HYMN CCCCXLIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen New, 6, 8.)

Gwaed y groes yn erbyn ofn.

1 **W**EL ymgysura'n awr
 Fy enaid eiddil gwan
 Sy'n cwrddid bob yr awr
 A rhwystrau yn mhob man;
 Mae Duw o'm tu, caf cyn bo hir,
 I wel'd fy meiau yn colli tir:
 I wel'd, &c.

- 2 Ni chollwyd gwaed y groes
 Erioed am ddim i'r llawr,
 'Ddyoddefwyd angyhoedus
 Heb ryw ddybenion mawr :
 A thyma oedd ei amcan ef,
 I'm dwyn o'r byd i deyrnas nef :
 I'm dwyn, &c.
- 3 Ffoed euogrwydd bellach ffwrdd
 Doed heddwch yn ei le,
 Ac na ddoed ofnau i'm cwrdd
 Dim ond awelon ne' :
 Pwrcas y gwaed anfeidrol ddrud,
 Rho hyn yn fuan i mi gyd :
 Rho hyn, &c.
- 4 Na'd i mi garu mwy
 O'r pechod drwg ei ryw,
 Y pechod roddodd glwy'
 I Mhrynwr, O fy Nuw !
 Na'd i mi garu dim ond ti,
 O'r ddae'r i eitha'r nefoedd fry ;
 O'r ddae'r, &c.

HYMN CCCCL. [M. C.]

Galarus. (Cambridge New, Messia)

Yr Arglwydd yw fy nerth.

- 1 **D**OES oddi mewn i mi ei gyd
 Ond beiau mawr eu grym,
 Rhaid i mi gael dy haeddiant drud,
 Neu yntau fod heb ddim :
 Neu yntau fod heb ddim.
- 2 Y dyledswyddau goreu eu rhyw,
 Twyllodrus y'nt a gwan ;
 Ac nid oes ond anfeidrol Dduw
 A all fy nghodi i'r lân :
 A all, &c.

3 Mi friwiais addunedau mawr,
 Amserau maith heb ri',
 Ac nid oes gysur genni'n awr
 Mewn dim ond Calfari :
 Mewn dim, &c.

4 Pa'm tristaf fi fy nghalon mwy
 A'm denodd i yn llyn ?
 Gwell genni' drysto yn y clwy'
 Ro'w'd ar Galfaria fryn :
 Ro'w'd ar, &c.

5 Boed gorsedd gras yn rhydd i mi,
 Tan bob euogrwydd llym,
 Fel gallw'i orfoleddu'n hy
 Ar elynion mawr eu grym :
 Ar elynion, &c.

HYMN CCCCLI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Cambridge New, Media)

Yr ail ran.

1 **Y**N fuan tyr'd y'mlaen fy Nuw,
 Mae ynot nerth didrai;
 Nad y gelynion o unrhyw
 Fyth arna'i lawenhau :
 Fyth arna'i, &c.

2 Mae anghrediniaeth fel y môr,
 A meiau yw ei sail;
 Yn gwneuthur uffern fawr a'r bedd,
 I'm curo i bob yn ail :
 I'm curo, &c.

3 A minnau wela nghongwest fry,
 Yn gongwest hyfryd iawn,
 Ennillwyd gynt ar Galfari
 Yn rhyfedd un prydawn :
 Yn rhyfedd, &c.

- 4 Mae angyf' groes yn awr yn hy,
 Yn pledio tros y gwan;
 Ac angyf' Iachawdwr eu,
 Yn unig gwyd fi i'r lan:
 Yn unig, &c.

HYMN CCCCLII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Cambridge New, Messia)

Y drydedd ran.

- 1 **W**EL f' enaid gorfoledda mwy,
 Tr'o f' Arglwydd mawr yn Dduw,
 Mae'r gair a dd'wedo yn llawer mwy
 Nâ phechod o un rhyw:
 Nâ phechod, &c.
- 2 Tan bob cystuddiau fwy nâ mwy
 Rhuadau cnawd a byd;
 Mae digon nerth mewn marwol glwy',
 I'w briwio hwy oll ynghyd:
 I'w briwio, &c.
- 3 Awdwr y cariad sy'n parhau,
 Na welir fyth o'i fath,
 Sydd ddigon abl fy rhyddhau,
 O bob rhyw ga' char caeth:
 O bob, &c.
- 4 'Does genni' mwy ond Duw yn Dad,
 Yn erbyn pob rhyw wae;
 'Does genni' ond ei gariad rhad,
 Yn sylfaen o barhau:
 Yn sylfaen, &c.

HYMN CCCCLIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, New-born,* 8, 7, 4.)

Congwest ofn.

- 1 **F**' ENAID egwan paid ag ofni,
 Bod rhyw ddrygau mawr gerllaw,
 Ofni gwyntoedd oer y gogledd,
 Ofni gwynt y dwyrain draw;
 Ofni'r cwbl, &c.
 Ac heb achos ofni'n bod.
- 2 Newydd mawr, a newydd llawen,
 Newydd gwir, a newydd rhad,
 Sy'n marchogaeth ar y cwmwl
 Goleu draw o dŷ fy Nhad:
 Fe faddeuwyd, &c.
 Beiau rif y ser i mi.
- 3 Os daw gw'radwydd, os daw gofid,
 Trwy ragluniaeth bur fy Nuw;
 Hynny fyth ni ladd fy enaid,
 Cadw nghalon wna fe'n friw,
 Bydd ei fflangell, &c.
 Yn y diwedd fel y gwin.
- 4 Os ar wely rhaid fy rhoddi,
 Ryw bryd yn y dyddiau ddaw,
 I gystuddiau nes ho'm brodyr,
 Goreu oll yn cilio draw;
 Mi ddof allan, &c.
 Fel yr aur y seithfed tro.
- 5 Os rhaid i mi gael blynnyddau,
 O'r cystuddiau gwaetha eu rhyw,
 Am funudau bach o bleser
 Ge's i dorri deddf fy Nuw;
 Fe ddaw diwedd, &c.
 Ar bob gofid, yn y nef.

HYMN CCCCLIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, New-born,* 8, 7, 4.)

Yr ail ran.

1 **M**I foddiona does a ddelo
 Os ca'i wel'd yr happus awr,
 Trwy ryw foddion crai neu chwerw
 I fy mhechod fyn'd i lawr;
 Digon boddlon, &c.
 Congc'ro bai trwy ddwyn y groes.

2 Mi weddiais fîl o weithiau
 Am orchfygu pechod cas,
 Ac er gweddi, ac er gofid,
 Pechod oedd yn cario'r ma's;
 Rhaid cyttuno, &c.
 O nef ac uffern ladd fy mai.

3 Fe ga'w'd croesau, lle ni phechwyd,
 Pa'm gwrth'nebas innau'r groes,
 Fe ga's Crewr nef ei hunan
 Ar Galfaria anghyloes;
 Yr un llwybrau, &c.
 Rhaid im' gerdded âg efe.

4 Groesaw bellach wrth y ddelo,
 Y mae genni' loches gref,
 Er im' golli'm ffryns anwylaf
 Cholla'i ddim o hono ef;
 O gystuddiau, &c.
 Mwy nâ chwi yw cwmp'ni'm Duw.

5 Boed fy lloches mewn lluesty,
 Heb gysuron o un rhyw,
 'B'wyf yn warth o'r de' i'r dwyrain
 Rhwng gelynion cas fy Nuw;
 Darfu gofid, &c.
 Ond yn unig dy fwynhau.

HYMN CCCCLV. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)*Ofn.*

1 **Y** MAE'm nerth i yn diffygio
 Gan gystuddiau o bob gradd,
 Seirph a llewod yr anialwch
 Sy'n feunyddiol bron fy lladd;
 Moroedd mawr o maes sy'n bygwth,
 Tonnau o mewn sy'n curo o hyd,
 Daear, nefoedd faith, ac uffern
 Sydd yn gwasgu arna'i 'nghyd.

2 Minnau'n ofni'r awel leia'
 Ofni'r 'storom sydd heb rym;
 Nid oes ynw'i i'w gwrthsefyll
 Ond euogrwydd arall ddim;
 Ofni'r drwg sy'n d'od y foru
 Ofni'r pechod wneuthum ddo';
 Ofni'm llygad sydd yn gwibio,
 Ofni'nghalon sydd yn nghlo.

3 Anghrediniaeth sy'n fy ngwasgu,
 Anghrediniaeth sy'n cael grym,
 Gan bob pechod ac euogrwydd
 Onitê ni's gall e' ddim;
 Tua'r nef mi dro fy llygad,
 Dyna 'ngobaith i bob gradd,
 On' ddaw nerth ar fyr oddi yna,
 Mae fy ofnau yn siwr o'm lladd.

4 Cyfod haul sy'n rhwygo'r tywyllwch,
 Cyfod nerth sy'n briwio chwant,
 Gyrr holl ofnau anghrediniaeth
 Fel rhyw niwlen bygddu bant;
 Rho im' wel'd yr ardal hyfryd
 Man lle mae fy ngobaith gwell,
 A chael pleser yn yr anial
 I edrych ar y gwledydd pell.

HYMN CCCCLVI. [M. N.]

Corfoleddus. (*Gilbea*, 8, 7.)*Fsydd yn concwero angeu.*

- 1 **N**ID w'i'n ofni tir y bywyd,
     Hwnnw, ngartre' hyfryd yw;
 Ond 'rwi'n ofni yr agendor
     Fawr, sydd rhwng y marw a'r byw;
 Angeu dwfn yw'r Iorddonen
     Wyf o hyd yn ofni ei brad,
 Tonnau y'nt sydd raid myn'd trwyddynt,
     Maes o'r byd i dŷ fy Nhad.
- 2 Mi anturia, rhaid yw cynnig
     Morio tonnau, er maint eu grym,
 Na fum etto er pan ganwyd,
     Yn fath donnau mawrion ddim;
 Gallu'r nesoedd fawr ei hunan
     Ddeil fy enaid llesg i'r lan,
 Gras yn marw ar Galfaria,
     Ydyw noddfa'm hysbryd gwan.
- 3 O bob enw yn mhlith dynion
     Dyna'r enw goreu gyd,
 Duw tan hoelion ar y groesbren
     Yno yn marw tros y byd;
 Gwaed yn llifo ar Galfaria!
     Môr o haeddiant, môr o hedd,
 Od oes dim a saif i fynu,
     Saif yn erbyn angeu a'r bedd.
- 4 Ofni'r wyf ac etto canu,
     Canu wrth feddwl am y dydd,
 Tan ymdrechu âg angeu creulon
     'R â pob cadwyn gref yn rhydd;
 Cyll pleserau yn lân eu gafael,
     Os bydd angeu'n gongrwr mawr,
 Os y bedd ga'r fuddugoliaeth
     Fe gwymp pechod yntau lawr.

- 5 Cyll y pechod hwnnw ei afael
 Fynna'i fy ysbryd tan ei droed;
 Hwnnw barodd i mi riddfan
 Lawer cant o weithiau erioed;
 Diwedd caru un rhyw bleser,
 Dechreu hyfryd hâf o hedd;
 Pan bo anghen gorfoleddu
 Ac yn chwerthin ar y bedd.

HYMN CCCCLVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)*Yr ail ran.*

- 1 **B**ETH yw raid im' ofni ymadael
 A chyfeillion o bob rhyw?
 Nid yw dynion goreu'r ddaear
 Ddim yn gydmar i fy Nuw;
 Saint, seraphiaid, a cherubiaid,
 Llu o angylion hardd eu gwedd,
 I derfynau trag'wyddoldeb,
 Ga'i fwynhau tu draw i'r bedd.
- 2 Mi âf heibio i'r creadur
 'Does ond gwagedd ynddo gyd;
 Twyll a golwg heb ddim sylwedd
 Yw a welais yn y byd:
 Daccw'r unig wlad o sylwedd
 Draw i'r bryniau man lle mae,
 Afon bywyd fel y grisial,
 Faesydd gras yn dwfrhau.
- 3 Ti dy hunan wi'n ei 'mofyn,
 Ynot ti mae heddwch llawn;
 Ynot ti ca'i fod yn ddedwydd,
 Ynot ti yn hyfryd iawn;
 Nid oes ofn i'r sawl dy garo,
 I dy garo nid oes gwae;
 Fe gaiff pob rhyw dristwch atgas
 Iddynt droi yn llawenhau.

- 4 Tyred bellach o'r creadur
 Mae'r creadur bron dy ladd,
 Troi, ymddadrus, ac ymddrysu,
 Fwy fwy 'mlaen o radd i radd ;
 Fyth ni chaiff fy enaid egwan
 Loches hyfryd fyth ond un,
 Rhag y 'stormydd sy'n fy nghuro
 Yn dy glwyfau di dy hun.
- 5 Fe euogrwydd sydd yn danllyd
 Mawr ei bwys, a mawr ei rym ;
 Nid yw'm dyledswyddau pennaf
 I sefyll yn eu herbyn ddim ;
 Gwaed yn llifo ar Galfaria
 'N unig a'i gostega ef ;
 Rhaid i'm henaid redeg yno,
 Neu resolfo colli'r nef.
- 6 Tros bechadur buost farw,
 Tros bechadur ar y pren,
 Y dyoddefaist hoelion llymion
 Nes it' orfod crymmu'th ben ;
 D'wed i mi, a mi oedd hwnnw
 Gofiodd gariad rhad mor fawr ?
 Marw tros un bron a suddo
 Yn Gehenna boeth i lawr.
- 7 D'wed i mi a wyt yn maddeu
 Cwympto ganwaith i'r un bai,
 D'wed a ddeui fyth i galon
 Na's gall gynnig 'difarhau ;
 Beth yw pwysau'r beiau mwya'
 Wyt yn faddeu, o bwy ri' ?
 Pa un drymach yw fy mhechod.
 Na gruddfanau Calfari ?
- 8 Arglwydd rhaid i mi gael bywyd,
 Mae fy meiau yn rhy fawr,
 Fy euogrwyd sy'n gyd-bwyso
 A mynyddau mwya'r llawr ;

Rhad faddeuant, gwawria bellach,
 Gwna garcharor caeth yn rhydd;
 Fu'n ymdreiglo mewn tywyllwch
 'Nawr i weled goleu'r dydd.

HYMN CCCCLVIII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

Gweddi.

1 **G**RYM y 'stormydd sydd yn euro
 Yn danbaid ar fy enaid gwan;
 Gwynt y gogledd oer temhestlog
 Sy'n fy rhwystro i ddringo i'r lan;
 Awydd teithio heb ddim gallu,
 Ymorchestu heb ddim grym;
 Yn y frwydr rhaid im' golli
 Oni fyddi'n gymmorth im'.

2 Tyred Arglwydd i'r anialwch
 Yma buost ti o'r bla'n,
 Arwain bererin llesg difedr
 A dy golofn niwl a than;
 Dal fy ysbryd sy'n llewygu
 Gan ryw ofnau o bob man,
 Yn dy allu 'rwyf yn gadarn,
 Hebost ti nid wyf ond gwan.

3. Wrth dy orsedd bydd fy nhrigfan,
 A dy orsedd unig yw,
 Od oes dim tu yma i angeu
 Wna fy enaid marw yn fyw;
 Pechod, gofid, ac euogrwydd,
 O bob natur, o bob gradd,
 Syched am gael teim! o'th heddwch.
 Sydd yr awrhon bron fy lladd.

- 4 O drŷgaredd pen Calfaria,
 Sydd yn llawer lled nâ'r byd,
 Yma yn unig mae fy ngobaith
 Sefyll mewn anfeidrol lid ;
 'Rwi'n ymwadu oll a fedda'i,
 Ac yn addef fedda'i ddim ;
 Iesu ei hunan yw fy haeddiant,
 Iesu ei hunan yw fy ngrym.

HYMN CCCCLIX. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

Angeu.

- 1 **'R** WYF yn gwel'd yr afon ddwsu
 Yn agosach i mi' nawr,
 Mae arwyddion am yr amla'
 Mae mewn munud 'raf fi lawr,
 'Rwyf yn ofni fy ngrasusau
 Ofni'r tonnau bob yr un,
 Nid wyf fi yn wyneb angeu
 Ond y gwaelaf, llesgaf ddyn.
- 2 Etto angeu roddwyd arnaf,
 Ddyddiau byrr i sentro ma's;
 Colli brwydr neu yntau ei hennill
 Gled d ynghledd âg angeu glâs;
 Iechydwriaeth yw fy ngobaith,
 Iechydwriaeth yw fy ngrym ;
 Ac os colla'i ngafael yno
 Arall fedda'i i ymaflyd ddim.
- 3 P'odd daw nerth im' yn y frwydr
 Pan 'rw'i'n awr yn llwfrhau ?
 Oddiwrth amllder maith fy meiau
 Mae fy ofnau yn cryfhau ;
 Fy nghrediniaeth sydd yn gadarn
 Am fod ynw'i leied grym ;
 Pe hawn ond congwero 'mhechod
 Ni wnai osn niwed im'.

4 O fy enaid gwan nac ofna,
 Nid congcwero un rhyw fai,
 Na chongcwero cant o feiau
 Rwystra'm hysbryd lwfrhau:
 Gwel'd y gras sydd yn yr Iesu,
 Môr digonol yw i'r gwan,
 Mewn dyfnderoedd angeu creulon
 Ddeil fy ysbryd llesg i'r lan.

5 Cant o weithiau, ol a gwrthol
 Y dilynais i fy mai,
 Pechu cyn adnabod pechod,
 Pechu wedi 'difarhau;
 Daccw'r graig rhaid im' ymddiried
 Daccw'r lloches, daccw'r fan,
 Yn nghanghennau pren y bywyd
 Arall ddim ni's dal fi i'r lan.

HYMN CCCCLX. [M. M.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

Yr ail ran.

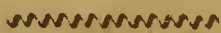
1 **F**FARWEL i chwi gynt a gerais
 Nid yw'ch cwmp'ni, nid yw'ch gwedd,
 Nid yw'r cariad sy'n eich calon
 Ragor nâ d'od hyd y bedd;
 Pan del angeu chwi ffowch ymaith,
 Da i mi fod gennyf Ddau,
 Ffrynd fo gydâf wedi marw
 Hwnnw garaf fi yn fyw.

2 Ffarwel, ffarwel, oll a welais
 'Bwyf fi bron a myn'd i fyd,
 Lle mae ffryns, a lle mae trysor
 Newydd gennyf oll eu gyd;
 Etto nid wyf fi ond blaenu
 Daw'm perth'nasau yn y man;
 Ni gyfodwn gydâ eu gilydd
 Yn y boreu yn bur i'r lan.

3 'Rwyf fi'n awr yn gryf i farw,
 'Rwyf fi'n awr yn gryf i fyw;
 Er mor waned wyf i ymdrech
 Fe gongcwerodd Iesu'm Duw:
 Yn ei gongcwest 'rw'i'n ymddiried,
 Sylfaen yw ei angeu loes,
 Lladd fy mhechod fi mewn munud,
 Oni edrycha'i at ei groes.

4 'Nawr 'rw'i'n barod i anturio
 Yn dy allu mawr dy hun,
 I anturio yn wyneb angeu
 Sydd yn gryfach nâg yw dyn;
 Gwaed yn llifio ar y groesbren,
 Dynol, farwol, ddwyfol glwy'
 Wna i'm henaid er mor wanned,
 Loeson angeu fyned trwy.

HYMN CCCCLXI. [M. H.]

Galarus. (*Langadock*)

Gwaed y groes.

- 1 **A** RAID im' rodio anial dir,
 Trwy 'stormydd a themhestloedd hir:
 Nid ofna'i ddim, doed dydd, doed nos,
 Yn ngolwg hyfryd gwaed y gro's:
 Golwg, golwg, golwg, golwg,
 Yn ngolwg hyfryd gwaed y gro's.
- 2 Ni saif y gelym mwya ei rym
 Yn erbyn pen Calfaria ddim;
 Ac ar Galfaria hyfryd mwy,
 Yw'r unig fan gongcwera'i hwy:
 Unig, unig, &c.
- 3 Gwnaeth pechod i mi lwfrhau,
 Fe rwystrodd pechod fi'th fwynhau;
 Mewn dudew nos 'rw'i'n dysgwyl dydd,
 I'th gariad wneud fy nhraed yn rhydd:
 Gariad, gariad, &c.

- 4 Pa ham caiff nwydau'm natur gref,
 I attal awel bur y nef?
 Mae gradd yn well o'th gariad drud,
 Nâ'r ddaear fawr a'r nef ei gyd;
 Ddaear, ddaear, &c.
- 5 Ni fedd y dwyrain faith na'r de',
 Bleserau, fel pleserau'r ne'!
 Mae môr didrai mewn marwol glwy'
 Sy heb ddechreu ac heb ddarfod mwy:
 Ddechreu, ddechreu, &c.
- 6 Rho i mi brawf o'th gariad drud,
 I'r sawl a fynnech dyro'r byd;
 Dy gwmp'ni dry mewn munud awr
 Y ddaear megis nefoedd fawr:
 Ddaear ddaear, &c.

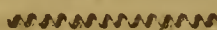
HYMN CCCCLXII. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Pilgrim's Delight*)

*Am undeb ysbrydol rhwng pawb o bob enwau
 ag sy'n dilyn Crist.*

- 1 **D**UW dere â'th saint o tan y ne',
 O eitha'r dwyrain bell i'r de',
 I fod yn dlawd, i fod yn un,
 Yn ddedwydd ynot ti dy hun.
- 2 Nad rai gwympodd rhai sy'n wân,
 I ddringo yn uchel fry i'r lan;
 Rhag i'n diweddiad ôla' fod,
 Yn waeth nâ chyn 'ni gredu erio'd.
- 3 Nad ragfarn fyth i gario'r dydd,
 Ar rai a roddodd gras yn rhydd;
 Pa'm collai'r dydd wrth feiau'r un?
 Pan 'nillais i wrth fy meiau fy hun.

- 4 Pa'm syrthia'i wrth eu beiau hwy?
 I mi maddeuwyd beiau mwy;
 Yr hwn sy'n maddeu, maddeu mae,
 Y mwyaf fel y lleiaf fai.
- 5 O dercha f' enaid llesg i'r lan,
 I garu'th seintiau yn mhob man;
 I 'nabod cariad pur y nef,
 Na adnabu'r byd o hono ef.
- 6 Ehenga'm doniau byrr i ma's,
 I lifo tros ardaloedd gras;
 Na b'wyf yn berchen gras na dawn,
 Ond i ti'th hunan foreu a nawn,

HYMN CCCCLXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Pilgrim's Delight*)

Yr ail ran.

- 1 **U**N llais, un swm, un enw pur,
 Fo o'r gogledd hyd y dwyrain dir;
 O fôr, i fôr, gylch cwrpas byd,
 Sef enw'r Iesu oll ei gyd.
- 2 Darfydded sôn yn mhob rhyw fan,
 Am ddoniau mawr a doniau gwan;
 Darfydded enwau pob rhyw ddyn,
 Aed oll yn ddim ond ti dy hun.
- 3 Na foed ar dafod pererin mwy,
 Ganiadau am ddim ond marwol glwy',
 Pan y teyrnaso ei ysbryd ef,
 Y ddaear dywyll dry yn nef.
- 4 O gwna ni Iesu bob yr un,
 I adnabod Duwdod yn y dyn;
 Ac mae'n happusrwydd tan y nef,
 Yn unig yw ei 'nabod ef.

- 5 O tyr'd yn frau Iachawdwr mawr,
 Disgyned dy ysbryd yma lawr ;
 Gwna i'r torfeydd a brynodd gwa'd,
 Gyd gerdded tua'r hyfryd wlad.
- 6 Cyd fyn'd o hyd tan ganu 'mla'n,
 Cyd ddyodde yn y dw'r a'r tân ;
 Cyd gario'r groes, cyd lawenhau,
 A chyd gystuddio tan bob gwae.

HYMN CCCCLXIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (*Pilgrim's Delight*)

Y drydedd ran.

- 1 **Y** RHAI bwrcasodd gwaed y nef,
 Sy heb enw ond ei enw ef,
 Hwy 'mhob cystudd, hwy'n mhob gwae,
 A gaiff yn unig lawenhau.
- 2 Trech fydd y rhai'n na gwawd na llid,
 A'r holl elynion sy'n y byd,
 Yn un mewn culni, un mewn poen,
 Aelodau'r croeshoeliedig Oen.
- 3 O na ddeu' dydd yr India i ben,
 I wel'd yr hwn fu ar y pren;
 A ninnau yn un, yn un a hwy,
 Yn canu am ei farwol glwy'.
- 4 Britania Fawr yn fflan o dân,
 O gariad at eu Prynwr glân ;
 A'r holl ynysoedd pella'r byd,
 Yn boddi mewn caniadau gyd.
- 5 Amen, Amen, boed môr a thir,
 Mewn perffaith hedd, mewn cariad pur,
 Heb ganhynt bleser o un rhyw,
 Ond caru'n Iesu mawr a'n Duw.

HYMN CCCCLXV. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)*Tlodi.*

1 **Y**R wi'n teimlo'm nerth yn pallu,
 Nid yw'm ffydd ond hedyn gwan;
 Rhaid i mi gael mwy o allu,
 I ddringo'r 'nialwch mawr i'r lan;
 Y mae'r tân sydd yn fy ysbyrd
 Yn gwrth'nebu'r nefol rodd,
 Ac yn gwneud fy enaid ochein
 Am amseroedd wrth ei fodd.

2 Neu oes le gysgodi'r 'storum
 Ond yn nghlwyfau pur fy Nuw,
 Gwyntoedd uffern sydd greulonach
 Na dyledswydd o un rhyw;
 Mae euogrwydd du mor ddwfn,
 Mawr ei floeddiad, mawr ei boen,
 Nad oes is y nef distewa
 Onid gwaed yr addfwyn Oen.

3 On' fydd i ti olchi'm henaid
 A dy waed, mi gwympha'n awr,
 Heb dy waed 'rw'i bob munudyn
 Eisiws obry ar y llawr;
 Nid wyf fi yn erbyn uffern
 Ehang fawr, ond gwaelf ddyn,
 'Rwi'n diffugio, ddim ond meddwl
 Oni ddeli di fi'th hun.

4 Mae mi frodyr hen ac ifaingc,
 Rhai yn fychain rhai yn fawr,
 Ag sy'n ofni yn eu calon
 Rhag im' ryw bryd syrthio lawr;
 Fe gaffi satan hen ei wynfyd
 Oni ddeil dy ras fi i'r lan,
 Ddoe mi syrthiais, 'nawr 'rwi'n syrthio
 Syrthiaf etto yn y man.

HYMN CCCCLXVI. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)*Yr ail ran.*

- 1 **S** AITH o weithiau, ol a gwrthol
 Torais dy orch'mynion glân,
 Saith adduned fawr a wnaethum
 I ymgadw rhag y tân;
 Yn y dyfnder ce's i gynta
 Wel'd dy wridog wyneb gwyn,
 Oni buasai fflam euogrwydd
 Ddaethwn fyth i Sion fryn.
- 2 Fe wnaeth pechod, fe wnaeth uffern,
 Fe wnaeth tywyllwch dudew'r nos,
 I'm ro'i naid trwy ddyledswyddau,
 Cael, neu golli, at waed dy gro's;
 Ar fin uffern ce's i'r nefoedd,
 Ac yn angeu ce's i fyw,
 Yn nharanau mynydd Sina,
 Gynta des i gwrdd â'm Duw.
- 3 Mellt a tharanau, mwg a chenllysg
 Oedd euogrwydd i mi'r pryd,
 Des i wel'd maddeuant pechod,
 Fîl o weithiau yn fwy nâ'r byd;
 Gwna, mi gofia'r oriau hynny,
 Oriau fy mhriodas y'n,
 Pan daeth Crewr nef a daear,
 A'r pechadur gwaela yn un.

HYMN CCCCLXVII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

- 1 **D** RAW mi wela'r nos yn darfod,
 Draw mi wela oleu dydd,
 Yn dysgleirio tros y bryniau,
 Melus yn y man y fydd;

Ffy gelynion pan del goleu
 Ni all pechod er ei rym,
 A'i holl wreiddau yn fy natur
 Sefyll haul cyfiawnder ddim.

2 Daw i ben, aed byd yn ufflon
 Bob rhyw air a dd'wedo 'Nhad,
 Sathrir satan, sathrir angen,
 Sathrir uffern tan fy nhra'd;
 Buddugoliaeth ddaw o'r diwedd,
 A phân ddel melysa fydd,
 Mil o flwyddau gyda'm Arglwydd,
 Nid yw ragor ddim nâ dydd.

3 Yn y rhyfel mi arosa,
 Yn y rhyfel mae fy lle,
 Boed fy ngenau wrth y ddaear,
 Boed fy llygaid tu ar ne';
 Doed y gongwest bryd y delo
 Dysgwyl wrth fy Nuw a wnafl
 Nes o'r diwedd wel'd yn trengu
 Pechod ag oedd bron fy lladd.

Diwedd y Rhan gyntaf o'r Ffarwel Weledig.

YR AIL RAN

O'R

FFARWEL WLEEDIG.

HYMN CCCCLXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

1 **M**AWR iawn yw gwres y tân,
Fy'nwydau o bob rhyw,
Sy am ddifa oll o'i fla'n,
Rasusau pur fy Nuw;
Ond etto trech yw gallu'r nef,
Nâ'i flamiau cyndeiriocaf ef.

2 Mae enw Calfari,
Fu gynt yn w'radwydd mawr,
Yn ngholwg f' enaid cu,
Yn fwy nâ'r nef yn awr,
O ddedwydd fryn! sancteiddiaf le!
Dderbyniodd ddwyfol waed y ne'.

3 'Rw'i'n caru'r hyfryd awr,
Mi gara'r hyfryd le,
Mi gara bren y groes,
Orweddodd arno fe;
Dyma fy Nuw, dyma fy mhen,
Ag oll a fedda'i ar y pren.

4 Ffarwel deganau'r byd,
Mae'ch blodau hyfryd iawn
Oll yn diflannu 'nghyd,
Ar Galfari brydnawn;
Mae da, mae dyn, er maint eu grym,
Yn ngwydd y groes yn myn'd yn ddim.

5 Na thawed tafod saint,
Na laesed nefol dân,
Ond canu fyth am fraint,
Calfaria yn y bla'n;
Aed sw'n ei glod i maes o law,
O'r India hyn i'r India draw.

HYMN CCCCLXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

1 **M**AE'r faner fawr y'mla'n,
 Ei efengyl ef yw hon;
 Mae uffern lawn o dân
 Yn crynu'n awr o'i bron;
 Hi gwyp, hi gwyp, er maint ei gryn
 O flaen fy Iesu 'dyw hi ddim.

2 Fe bwysa hoelion dur,
 Fe bwysa coron ddrain,
 Ar goryn Brenin nef,
 Euogrwydd mwya rhai'n;
 Rhyfeddod fîl, dewch, gwelwch hyn,
 Y mwya du, yn fwya gwyn.

3 Caned, a welodd wawr
 Yn codi o'r t'w'llwch du,
 Caned, a brofodd flas
 Grawn swppiau'r Ganaan fry,
 Ni ddewn, ni ddewn, i Sion fryn,
 Er maint yr holl anialwch hyn.

4 Na lwfrhaed ein ffydd
 Mae'n ffydd fel colofn dân,
 A blanodd Brenin nef,
 I'n harwain yn y bla'n;
 Mi wela'r wlad mi ga'i mwynhau,
 Lle peru'm hedd heb drangc na thrai,

5 O ffynnon fawr o hedd,
 O anchwiliadwy fôr,
 Sy'n cynnwys ynddo ei hun,
 Ryw annherfynol 'stor,
 Ti bia'r clod, wel cymmer e',
 Trwy'r ddaear, uffern fawr a'r ne'.

HYMN CCCCLXX. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 9.)

1 **O** GWRANDO nefol Oen,
 Riddfanau'r gwael ei lun,
 Sydd tan ryw ddwfn boen,
 Yn drysu yntho ei hun;
 Gelynion fîl, bob awr o'r dydd,
 O mewn o maes, yn nghuro'i sydd.

2 Er temtasiynau cnawd,
 A holl bosiau'r byd,
 Llid uffern fawr a'i gwawd,
 Mewn cyngair glos ynghyd,
 Mae gwynt y nef pan leia ei rym,
 Yn gwneud eu temtasiynau'n ddim.

3 Mae nerthoedd mawr fy Nuw,
 A'i nerthoedd yw ei ras,
 Yn llawer trech eu rhyw,
 Nâ'm beiau cyndyn cas,
 A pheraroglau Sion fryn,
 A'm dal i yn yr anial hyn.

4 Pe caent fy mhen i lawr,
 A mynwes tan y don,
 Gelynion cryfion hy,
 A lawenhau o'u bron;
 Neb ond tydi fu ar y gro's,
 A'm dal i fynu ddydd a nos.

5 O ddedwydd wych brydnawn,
 Pan seinio'r nef i ma's,
 Trwy udgorn peraidd iawn,
 Fuddugoliaethau gras;
 Telynau aur yn canu'n un,
 Effeithiol gongwest Mab y Dyn.

HYMN CCCCLXXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Darwell's, 6, 8.)

- 1 **W**EL bellach tyr'd yn mla'n,
 Nag ofna f' enaid mwy,
 Llai grym sy'n uffern dân,
 Nâ dwyfol farwol glwy'—
 Mae'r gwaed, mae'r gwaed, a gollodd ef,
 Yn uwcha ei bris o fewn i'r nef.
- 2 Mae'r orsedd wen yn rhydd,
 Aeth Magdalen yn mla'n,
 Manasse hefyd sydd,
 Yn canu'r nefol gân,
 Mi glywa'r swn, swn peraidd yw,
 Am ddwyfol nefol waed fy Nuw.
- 3 Dystewch elynion mwy,
 Rho'wch le tu a phen fy nhaith,
 Chwi roisoch i mi glwy',
 Disymmwth lawer gwaith!
 Yn mlaen, yn mlaen, mae'm trysor drud,
 Tu hwnt i derfyn eitha'r byd.
- 4 O fewn Caersalem lân,
 Mi wela fyrdd o saint,
 Wedi diengu 'mla'n,
 Tros fryniau mawr eu maint,
 Dilynaf ol y dyrfa hon, —
 Er dw'r, a thân, a llif, a thon.
- 5 Pe duai'r wybr wen,
 Mi gana o hyn i ma's,
 Tr'o tafod yn fy mhen,
 Am effaith hyfryd ras;
 Pa ofn mwy, mae'r cwmmwl tân,
 A'r niwl y nos yn ledio 'mla'n.
- 6 O tyred Arglwydd mawr
 'Does yma ddim ond gwae,
 O eitha'r nen i lawr,
 Oni cha'i dy fwynhau;
 Y wledd, y wledd, a'm gwna i'n llon,
 Yw cael dy wel'd y funud hon.

HYMN CCCCLXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Verdant Spring*,* 8, 7, 4.)

1 **I**ESU, Iesu, 'rwyf ti'n ddigon,
 'Rwyf ti'n llawer fwy ná'r byd,
 Mwy trysorau sy'n dy enw,
 Nâ thrysorau'r India gyd,
 Oll yn gyfan, &c.
 Ddaeth i'm meddiant gydâ'm Duw.

2 Y mae gwedd dy wyneb grasol,
 Yn rhagori lawer iawn,
 Ar bob peth a welodd llygad,
 Ar hyd wyneb daear lawn;
 Rhosyn Saron, &c.
 Ti yw tegwch nef y nef.

3 Tarian gadarn yw dy enw,
 Pan bo'r gelyn yn nesau,
 Augeu ei hunan sydd yn ofni,
 Augeu sydd yn llwfrhau,
 Ti gongcweraist, &c.
 'Does ond canu'n awr i mi.

4 Ni's gall fy enaid er ei gyrraedd,
 Fyth i geisio cyrraedd mwy,
 Nag sydd wedi ei ro'i yn nghadw,
 Yn y dwyfol farwol glwy',
 Cariad, cariad, &c.
 Nad oes dyfnder iddo'n bod.

5 Dyma'r beger gyfoethogwyd,
 A'r carcharor wnaed yn rhydd,
 Ddoe oedd yn y pydew obry,
 Heddyw yma'n canu'n rhydd,
 Nid oes genn'i, &c.
 Ddim ond diolch tra f'w'i byw.

HYMN CCCCLXXIV. [M. N.]

Galarus. (*Verdant Spring*,* 8, 7, 4.)

1 **I**ESU gwyddost fy nghystuddiau,
 'Rwyt ti'n rhifo bob yr un,
 Pob rhyw w'radwydd, pob rhyw groesau,
 Ti ddyoddefaist hwynt dy hun,
 Dal fi fynu, &c.
 Man bo meichiau i fwya' trwm.

2 Ti fy Arglwydd a'm cenhedlaist,
 Gwaith dy fysedd wyf ei gyd,
 Pob gwthien fach, pob asgwrn,
 Rifwyd yn dy arfaeth ddrud,
 Cod fi fynu, &c.
 Nid wy'n abl hebost ddim.

3 Cofia'th boenau ar Galfaria,
 Cofia i ti gario'r groes,
 Cofia gur yr hoelion llymion,
 Cofia'th chwero angeu loes,
 Rho i mi heddwch, &c.
 Rho i mi nefoedd er eu mwyn.

4 Er dy fod di heddyw'n eistedd,
 Yn ngogoniant nef, y nef,
 Mewn goleuni mor ddysgleiried,
 Na ellir nesu atto ef,
 'Rwyt ti'n edrych, &c.
 Ar dy anwylaf yn y byd.

5 Dyma'th gariad, dyma'th briod,
 Heddyw'n griddfan o dy fla'n,
 Tros ein henaid y dyoddefaist,
 Boenau, megis uffern dân,
 Ti yw'r cwbl, &c.
 Heddyw feddwn yn y byd.

HYMN CCCCLXXV. [M. H. D.]

Gorfoleddus. (Addison)

1 **D**ATGUDDIWYD dirgelion i ma's,
 Dirgelion cuddiedig i'r byd,
 Meddyliau trugaredd a gras,
 I'r penna' bechadur ei gyd;
 A glow'd mewn addewid sydd gref,
 Na welir fyth fythoedd ei hail,
 O ddyfnder y ddaear i'r nef,
 Mor gywir, mor sicr ei sail.

2 Fe'm boddwyd mewn syndod yn lân,
 Wrth chwilio ei natur hwy ma's,
 Does angel, na seraph a gân,
 Am ddyfnder anorphen ei ras:
 Pwy bwysa ei ddyoddefaint ar bren,
 Pwy bwysa lawn haeddiant ei loes,
 Tr'o tafod yn chwareu'n fy mhen,
 Mi gana' am gongwest ei groes.

3 'R anrhydedd a'r gallu a'r clod,
 Y moliant a'r parch yn gytun,
 O'r nefoedd i'r ddaear gaiff fod,
 Yn gyfan i'm Harglwydd ei hun:
 Aed sw'n dy farwolaeth i ma's
 O'r dwyrain luosog i'r de',
 Helaethed terfynau dy ras,
 Mor belled ag cyrraedd y ne'.

4 Aed ein Haleluias ni i'r lan,
 Trwy'r awyr anfeidrol ei maint,
 Cymmysged caniadau rhai gwan,
 A thyrfu luosog o saint;
 Ni gawson gant gymmaint a'r byd,
 Gant cymmaint drachefn a hyn,
 Gant cymmaint a'r nefoedd ei gyd,
 Brydnawn gwaith ar Galfari fryn.

HYMN CCCCLXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, *New born*,* 6, 8.)

1 **E**NNYNAIST ynw'i dân,
 Berffeithiaf dan y nef,
 Na's gall y moroedd mawr,
 I ddiffodd mo hono ef,
 Mae'th lais, mae'th wedd, mae gwel'd dy waed,
 Yn troi ngelynion tan fy ngraed.

2 Mae caru Mbrynwr mawr,
 Mae edrych'ar ei wedd,
 Y pleser mwya'n awr,
 Sy gael tu yma i'r bedd,
 O gariad rhad, o gariad drud,
 Sydd fîl o weithiau'n fwy nâ'r byd.

3 Wel dyma'r gwrthddrych cun,
 A thyma'r awr a'r lle,
 Cyssegra i fy hun,
 Yn gyfan iddo fe,
 Ffarwel, ffarwel bob eilun mwy,
 Mae cariad Iesu'n drech nâ hwy.

4 Er cymmaint ydyw grym,
 Teganau maith y byd,
 Parodrwydd satan faith,
 Eu galw hwynt ynghyd,
 Ond llawer mwy nâg fedd y nef,
 Sy o bleser yn ei gwmp'ni ef.

HYMN CCCCLXXVII. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

1 **A**RGLWYDD dere â'r newyddion,
 Sydd yn gweithio llawenhau,
 Ac aed heibio'r noswaith dywyll,
 O och'neidio a thristau;
 I mi'n glir wel'd y tir;
 Brynwyd trwy ddyoddefaint gwir.

- 2 Gad i'm henaïd landio yno,
Y mae'r tonnau'n fawr eu grym,
Ac ni all fy enaid ofnus,
Ddala eu pwysau anferth ddim,
Dy angeu drud trwy'n y byd,
Fydd fy nghysur oll ei gyd.
- 3 O na welwn goppa'r bryniau,
Lle mae fy anwyl i yn byw,
'Rwyf yn caru'r gwynt sy'n 'hedeg,
Tros fy Nghanaan hyfryd wiw;
'Fedd y llawr, ddim yn awr,
Leinw lle fy Arglwydd mawr.
- 4 Mae pleserau o bob rhywiau
Yn rhy brin i lanw'r mân,
Gym'rodd Tywysog mawr y bywyd,
Er ei enw iddo'n rhan;
Da a dyn, yn gytun,
Mae E'n ganmil mwy ei hun.
- 5 Wyneb dyn sydd yn salwino,
Ynfyd yw, a gâr ei wedd,
Aur ag arian sydd yn treulio,
Enw lyngcir yn y bedd;
Peru fe, Tywysog ne',
Pan y collo'r sêr eu lle.

HYMN CCCCLXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

Yr ail ran.

- 1 **'R** WYF fi heddyw'n teimlo undeb,
A rhai sydd yn lludw mân,
Mwy nâ rhai wy'n wel'd yn 'hedeg,
Ar adenydd rhwysg yn mla'n,
Yr un wedd, yn y bedd,
Ca'i fod gyda hwynt mewn hedd.

- 3 Fory daw yr oriau i'm galw,
 Fory rhaid i'm cnawd lesgau,
 Fory rhaid i'm gras ennynu,
 Ac i'm hegwan ffydd gryfhau;
 F' enaid cân, tyr'd yn mla'n,
 Gâd dy hen drigfanau'n lân.
- Tros ryw ddyddiau byrr dibleser,
 Des i'r ddaear i gael lle,
 Dyddiau i'm temtio a'm haddfedu,
 I drigfanau pur y ne';
 Gwynfyd ddaw, maes o law,
 Ar y bryniau'r ochr draw.
- 4 Daccw gariad fel yr afon,
 Daccw heddwch fel y llif,
 Wedi'm mrodyr gael ei feddu,
 Brodyr anwyl fwy nâ rhif;
 Gydâ hwy, caiff fod mwy
 F' enaid heb na briw na chlwy'.
- 5 Angeu bellach gwna dy waetha,
 Nid yw'th ddychryniadau ddim,
 Mwy o hedd sy mhen Calfaria,
 Nâg sydd yn dy saethau o rym;
 Mi âf trwy, farwol glwy',
 'N erbyn tonnau mawrion mwy.

HYMN CCCCLXXIX. [M. N.]

Galaru. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **H**EDDYW yw'r dydd 'rw'i'n ofni syrthio,
 Dîau heddyw yw efe,
 Etto sefyll 'rwyf er gwaned,
 Trwy awdurdod mawr y ne';
 'Rwyf yn credu, &c.
 'Raf tan ofni i ben fy nhaith.

- 2 Nid oes ond fy nghuawd yn ofni,
 Fy ysbryd sydd yn cadw ei le,
 Ac ni fyn e' golli ei afael,
 Ar addewid Brenin ne';
 Gair dy enau, &c.
 Bair im' sefyll tra fo chwyth.
- 3 Y mae yn y gair lafaraist,
 Fwy o fywyd, fwy o ras,
 Nâg sy o rym yn uffern dywyll,
 A'i byddinoedd cyfrwys cas;
 Dywed sillaff, &c.
 Dyna'r nef yn cario'r dydd.
- 4 Mi ddysgwyliaf, doed y ddelo,
 Deued boreu, deued nos,
 Deued corwynt, deued temhestl,
 Nes cael teimlo gwaed y gro's;
 Gwel'd dy glwyfau, &c.
 Yw'r ddedwyddaf awr i mi.
- 5 Hyn yw'm nefoedd, hyn yw'm hawddfyd,
 Yn nhemhestloedd oer y byd,
 Caf fi nal fyn'd tros y bryniau
 Stormus, wel'd dy wyneb pryd;
 Fe a heibio, &c.
 Sw'n y demhestl a'r gwynt.

HYMN CCCCLXXX. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4)

- 1 **D**ACCW uffern yn ei harfau,
 Dyma bechod yn ei rym,
 Dyma fy ofnau innau'n bygwth,
 Na alla'i eu congwero ddim,
 Gallu'r nefoedd, &c.
 Tyr'd i wared dyma'r awr.
- 2 Dadrus rwydau sydd heb rifo,
 Wedi eu taennu draw o mla'n,
 Llosg pob gefyn sy'n fy rhwymo,
 A dy ddwyfol nefol dân;

Gwna i garcharor, &c,
Heddyw gael ei draed yn rhydd.

3 Dysg y galon drist i chwerthin,
Dysg y mudan seinio cân,
Dysg yr ofnus gwan i gludo,
Uffern fawr i lawr o'i fla'n,
Do'd wylofain, &c.
Yn ganiadau Calfari.

4 O na roi'r winwydden hyfryd,
Beth o'i ffrwythau i lawenhau,
Enaid flinodd gan och'neidio,
Enaid flinodd gan dristau;
Deued bellach, &c.
Deued blodeu, deued haf.

5 Llais y durtur deu'd i lonni,
Rhai na chas ond gaia' erioed;
Mi yr hwn ag sydd yn methu,
Cael fy meiau tan fy nhroed;
Attal Arglwydd, &c.
Angeu, nes cael gweled dydd.

6 Pe cawn gredu i ti farw,
A dyodde' yn fy lle,
Ac i ti bwrcasu trigfan,
I fy enaid yn y ne',
Byth ni phwyswn, &c.
Faint fy ngofid, faint fy ngwae.

HYMN CCCCLXXXI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1 **D**YMA'r pechod sydd yn gwasgu,
Hwn sy'n curo fy enaid gwan,
Hwn sy'n rhwymo'm traed a'm dwylo,
Yn fy rhwystro i ddringo i'r lan;
Dim ni's dadrus, &c.
Ond galluoedd mawr y ne'.

- 2 Weithiau mae e'n ennyn gofid,
 Weithiau mae e'n myn'd â mryd,
 Weithiau'n cludo fy meddyliau,
 Atto ei hun yn gryno 'nghyd;
 Minnau'n dysgwyl, &c.
 Wel'd y boreu o ryddhad.
- 3 Dysgwyl y dehau-wynt tawel
 Awel beraidd o'th fwynhau,
 Weithiau dysgwyl gwynt y gogledd,
 Argyhoeddiad am fy mai,
 Cant ryw hiraeth, &c.
 Sy arna'i am gyfnewid lle.
- 4 Dyna'r man dymunwn drigo,
 Wrth afonydd gloywion llawn,
 Sydd yn llofo o ddw'r y bywyd,
 O las foreu hyd brydnawn,
 Lle cawn yfed, &c.
 Hyfryd gariad fyth a hedd
- 5 Lle cawn wel'd yr hwn wy'n garu,
 'R hwn fu farw ar y groes,
 A myfyrio ar ei gariad,
 Yn dyoddef angeu loes;
 A chael gorphwys, &c.
 Draw yn mhell o dwrf fy mhla.
- 6 Yno cawn gongcwero ofn,
 Ag anadliad pur y ne';
 Yno cawn gongcwero'angeu,
 A'i hen golyn gydâg e';
 Tyred amser, &c.
 Tyred bellach mae'n brydnawn.

HYMN CCCCLXXXII. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

- 1 **A** HEIBIO'r tywyll nos,
 Fe ffy cymmylau'r nen;
 Fe ddaw'r addewid wir,
 A'i geiriau pur i ben;

Cair gwel'd, cair gwel'd, yr hyfryd dir,
Ar fyrr o dro yn oleu clir.

2 Mae'r oriau maith eu rhif,
Yn dirwyn yn y bla'n,
Er bod nosweithiau yn kir,
O'r diwedd darfod wnan';
Cymmylau'r nèn er maint eu grym,
O flaen y wawr ni safant ddim.

3 Pan tywyno arnai'r dydd,
Mi wedi'n garia'r gro's,
Ac oedd yn gwasgu lawr,
Yn llwythog ganol nos;
Mi neidia tros y ffoesydd maith,
Ond cael dy gwymp'ni ar fy nhaith.

4 'Dyw profedigaeth ddim,
'Dyw'r holl gystuddiau ond gwan,
I guro hwnnw lawr
A ddaliech ti i'r lan,
Mae nerth dy ras yn fwy na'r byd,
A'r myrdd o ddrygau sy ynddo gyd.

5 Ni attal dim o'r môr,
A'i donnau cedyrn cry',
Rhag myn'd i ben ei daith,
Yr hwn gynhaliech ti;
'Dyw'r moroedd maith, 'dyw Pharao ddim,
I'w ei gydmaru â dy rym.

HYMN CCCCLXXXIII. [M. N.]

Gorfoleddns. (Carmarthen New, 6, 8.)

1 **F**E gân 'tiffeddion gras,
Yn beraidd maes o law,
Wrth wel'd yn boddi'r Aipht
A hwythau'r ochr draw,
Fy enaid hed i ben y bryn,
I wel'd y congwest rhyfedd hyn.

- 2 Yn uchel fry ar fryn,
Rhwing daear gron a nef,
Holl rwysg Gehenna fawr,
A'i grym, orchfygodd ef;
Tan hoelion dur, goddefodd glwy',
Pa sut ymffrostia uffern mwy.
- 3 Wel daccw'r ffordd yn rhydd,
Agorwyd hi o bob tu!
O ddyfnder daear las
I uwchder nesoedd fry;
O dring, o dring, fy enaid mwy!
Mae nerth i'w gael mewn dwyfol glwy'.
- 4 Wel deuwn yn y blaen,
Fe gwypodd ofnau mawr,
Ar y gelynion hy,
Oedd am ein cael ni lawr:
Fe ga'w'd y dydd mi glywa'r nen
Yn canu'r congwest, ar y pren.

HYMN CCCCLXXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen New, 6, 8.)

- 1 **N**I cherais i yma erioed,
Ond gwaetha cnawd a byd,
O mewn o maes bob awr,
Yn curo arna'i ynghyd;
Mi ffo, mi ffo, ryw ddydd i'r lan,
Cair gwel'd fod congwest gan y gwan.
- 2 Mi fliniais gan fy chwant,
Mae fy serchiadau i'n bwn,
'Rwy'n griddfan bron o hyd,
O tan yr archoll hwn;
O doed yr awr, na bo'n fy mryd
Ond caru Mhrynw'r mawr o hyd.

- 3 Wel dere foreu ddydd,
 Diwrnod gorau'n fyw,
 Ag na bo genn'i ddim,
 I'w garu ond fy Nuw;
 Efe a'i groes, efe a'i wae,
 Wna i'm henaidd egwan lawenhau.
- 4 Mae ei groes e'n well nâ'r gwin,
 Mae'r hoelion fel y mel,
 Mi ymbortha' ar y rhai'n,
 A doed hi fel y del;
 Mae mwy o wledd ar groes fy Nuw,
 Nâg allwn draethu tra fo'm byw.
- 5 Caned brenhinoedd gwydh,
 Am rwysg a gallu'r byd;
 A chaned Indian fyth,
 Am aur a pherlau drud;
 Fy enaid i, bob dydd, bob nos,
 A gân i'r hwn fu ar y gro's.

HYMN CCCCLXXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Helmsley, 8, 7, 4.)

- 1 **N**I'S gall dysgedigion doetha,
 Er i'nt gyrraedd fry i'r ne,
 Chwilio troion sêr yr wybr,
 Gwel'd eu maint a gwel'd eu lle,
 Fyth i bwyso, &c.
 Gwerthfawrogrwydd gwaed dy groes.
- 2 Ni's gall dysg, ac ni's gall doniau,
 Wel'd y pechod drwg ei ryw,
 Bwyso ei haeddiant maith a'i fesur,
 O flaen gorsedd bur fy Nuw;
 Ar Galfaria, &c.
 Gwela'i e'n ei liw a'i lun.

3 Pechod yma, cariad accw,
 Fu yno yn y glorian fawr,
 Ac er trymied oedd y pechod,
 Cariad bwysodd hyd y llawr ;
 'Nawr gorphenwyd, &c.
 Wnaeth i'r glorian bwysig droi.

4 Haeddiant Duwdod a'i gydmaru,
 Yn erbyn uffern fawr o'i bron,
 Dafn gwaed sy'n gammil rhagor,
 Nâg aflendid dudew hon ;
 Gw'radwyddiadau, &c.
 Duw ry' iawn am feiau'r byd.

5 Fe ddystewa myrdd o ellyllon,
 Fe ddystewa'r ddeddf o'r bron,
 Fe ddystewa pur gyfiawnder,
 Sy'n ymddial cweril hon ;
 Cyntaf enwir, &c.
 Sillaf prin am waed y groes.

HYMN CCCCLXXXVI. [M. N.]

Galarus. (Helmsley, 8, 7, 4.)

1 **D**ACCW gariad, daccw bechod,
 Heddyw'ch dau ar ben y bryn,
 Hwn sy'n gryf, hwn accw'n gadarn,
 Pwy ennilla'r ymgŷrch hyn ?
 Cariad, cariad, &c.
 Welai'n berffaith-gario'r dydd.

2 Dringaf fynu i'r olewydd,
 I gael gweled maimt fy mai,
 Nid oes arall îs yr wybren,
 Fan i'w weled fel y mae ;
 Anwyl fy enaid, &c.
 Yno yn chwysu dafnau gwaed.

3 Gwel'd yr hwn fu yn prynu im' bardwn,
 Prynu pardwn maith y byd,
 Gwel'd ei wallt a gwel'd ei wisgoedd,
 Gwel'd ei ruddiau yn waed eu gyd;
 Fe fy mhechod, &c.
 Yrrodd allan ddwyfol waed.

4 Pechod greodd ynddo'r poenau,
 Pechod roddodd arno'r pwn,
 Pechod barodd iddo ochain,
 Fy unig haeddiant i oedd hwn;
 O na welwn, &c.
 Foreu fyth na phechwn mwy.

5 Profed hwnnw nad yw'n medru,
 Caru Prynw'r mawr y byd,
 Beth o'r dw'r a'r gwaed a lifodd,
 Gydâ'r bicccll fawr ei hyd;

Hwn sy'n magu, &c.
 Fflamiau o gariad heb ddim trai.

6 Cariad oll i mi oedd yno,
 Chwer'der ydoedd i fy Nuw,
 Lle dyoddefodd un diwrnod,
 Boenau o amrywiol ryw;
 O'r winwydden, &c.
 Gwasgwyd pechod i mi yn win.

HYMN CCCCLXXXVII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

1 **F**Y meddyliau i sydd yn 'hedeg,
 Weithiau i'r dwyrain weithiau i'r de',
 Treulio'm dyddiau gwerthfawr goreu,
 Bob munudyn oddi tre';
 Lleng 'nol lleng, olynol ganlyn,
 Ynw'i o feddyliau gau,
 Heddyw yn newid, ddoe yn drysu,
 Ddoe a heddyw yn parhau.

- 2 Bryniau mawr uwch pwys o wagedd,
 Am un meddwl nefol pur,
 Mwy yw'r Aipht o flaen fy ngolwg,
 Nâg yw'r Ganaan nefol bur;
 O amseroedd tyred bellach,
 Coded haul a gwawried dydd,
 I'r cadwynau pres a haiarn,
 Sy am fy enaid fyn'd yn rhydd.
- 3 Nid yw'm ffydd ac nid yw'm cariad,
 Os y'nt gadwedigol ras,
 Ond y mymryn lleia welwyd,
 Yn fath lu o lygredd cas;
 Etto mae o fewn dy allu,
 I roi'th ddelw arna'i'n awr,
 A darostwng mewn munudyn,
 F' anwireddau i oll i lawr.
- 4 Prin 'rw'i arnat yn och'neidio,
 Gan cyn drymed yw fy mai,
 Pe cawn gyfoeth maith yr India,
 Fyth ni allwn lawenhau;
 Etto 'raid i ti ond munud,
 Munud i'm congwero bair,
 Mae crediniaeth wedi eigwneuthur,
 Gyntaf bryd llafarost air.
- 5 Ti 'sgrifenaist gynt ar gerrig,
 Ddeddfau cywir sanctaidd pur,
 Nid anhawsach it' 'sgrifennu,
 Etto'n awr ar galon ddur;
 Os buost farw tros un ffaidd,
 Aflan, Arglwydd, fel myfi,
 O nad i mi i fod yn ddierth,
 I rasusau'r nefoedd fry.
- 6 Rho i mi heddwch fel yr afon,
 Rho faddeuant fel y môr,
 Rho im' ronyn bach o brofi,
 'Nawr o'th anorchfygol 'stor;

Na b'wi'n newynu yn yr anial,
 Lle nad oes na dw'r na gwin,
 Ond cael teimlo'r pur gafodydd,
 Ag addewaist ti dy hun.

HYMN CCCCLXXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1 **P**WY sy'n abl fy anwylid,
 Rifo'th boenau mawr o'u bron?
 P'un a'i dail y coed gydmara,
 Neu yntau'r glaswellt sy ar y don?
 Mae'th riddfanau, &c.
 Yn fwy nâg allant bwyso'r byd.

2 Seren ddaeth i gyfarwyddo,
 Attat rai o eitha'r byd,
 Ac mae ser y nef hyd heddyw,
 Yn dangos dy allu mawr ynghyd;
 Mi fy hunan, &c.
 Sydd yn ddiffwrwyth a difudd.

3 O na byddai'm oriau bywyd,
 Yn ymborthi ar oriau'th boen,
 Fel y gallwyf fi gyd redeg,
 A chystuddiau'r addfwyn Oen;
 Fe ga'i mhechod, &c.
 Felly'n fuan golli'r dydd.

4 Felly cawn gan f' enaid ddilyn,
 Ei ofidiau hyfryd ef,
 Fel mae goleu'r dydd yn cadw
 Cwmp'ni dysglair haul y nef;
 Cha'im gorddiwes, &c.
 Gwmmwl du na thywyll nos.

5 Fel bo'r dorf ddirif o feiau,
 Wybod hyn yn ddi naccad,
 Yn mha glwyf, ac yn mha ofid,
 Yn mha archoll mae'm iachad,
 Fel y gallwyf, &c.
 Heb hir oedi fod yn lân.

HYMN CCCCLXXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, 8, 7, 4.)

- 1 **O** NA b'ai cystuddiau f' Arglwydd,
Yn fy nghalon i gael lle,
Pob rhyw loes a phob rhyw ddolur,
Pob rhyw ffangell gafodd e';
Fel b'ai mhechod, &c.
Ildio'r dydd a myn'd i maes.
- 2 Ti dy hunan yno'n Frenin,
Ti dy hunan yno'n Dduw,
Dy eiriau dy hunan yno'n uwcha',
Dy eiriau gwerthfawrocaf ryw;
Ti wnai felly, &c.
Bydew du yn deml-lân.
- 3 Yno gwna dy drigfan hyfryd,
Trigfan croeshoeliedig Oen,
Ac na chilia maes oddi yno,
Tra fo ana'l yn fy ffroen;
Rhag i'm pechod, &c.
Ffiaidd geisio d'od yn ol.
- 4 O 'sgrifenna'n eglur, eglur,
Mewn llyth'renau llawn eu gyd,
Bob rhyw sillaf bach o'th gyfraith,
Ar fy mynwes yma 'nghyd;
Fel na anghoswyf, &c.
Fyth dy eiriau mawr eu pris.
- 5 Gwaed 'sgrifenodd ar y croesbren,
Gariad nerthol dwyfol rhad,
Ni 'sgrifenir ar fy nghalon,
Fyth dy eiriau ond â gwaed;
Dyma'r 'sgrifen, &c.
Beru yn hwy nâg paro'r byd.

- Nid oes uwch y nen ond ef,
 Gliria'm ffordd i ganol nef.
- 5 Ti wnai fyddo yn dy fryd,
 'Does a'th rwystra yn y byd;
 Cadarn, cadarn yw dy law,
 Gweithio yma, gweithio draw;
 Daear fawr a nef yn un
 It' sy'n cwmpo yn gytun.
- 6 Rhosyn Saron teca ei ddawn,
 Seren foreu ddisglair iawn,
 Sydd yn arwain hyfryd wawr,
 Trwy'r anialwch dyrus mawr,
 Yn goleuo'r llwybr maith,
 Tua'r wlad o fêl a llaeth.
- 7 Tyr'd o mlaen trwy'r tywyll nos,
 Dwg fi tros bob anial ffos:
 Dal fi'r lan, o'nad fi lawr,
 Serth yw'r graig mae'r cwmp yn fawr,
 'Nol fy nghlwyfo 'does iachad,
 Ond yn unig yn dy wa'd.
- 8 O bydd im' yn nerth bob pryd,
 Yn holl gyfyngderau'r byd;
 Nad fy ysbyrd syrthio lawr,
 Wrth wynebu angeu dewr;
 Cadw yn dy fynwes gu,
 F' enaid yn y frwydr ddu.

HYMN DLII. [M. N.]

Galarus. (Love Feast, 6, 7ths.)

- 1 **D**YMA'r tlawd, a'r llesga erioed,
 Fethodd dilyn ol dy droed;
 Llwybrau pur yw'th llwybrau di,
 Oll yn sanctaidd oll yn gu,
 Rhaid fy ngolchi'n hyfryd wyn,
 Cyn y teithiwi'r llwybr hyn.

- 2 P'odd ger bron dy orsedd fawr
Gallaf dd'od, 'rw'i'n ofni'r awr,
Golch f' euogrwydd yn dy wa'd,
Bodd bob bai, rho im' iachad,
Yno deuaſ ger dy fron
Heb ddychrynu gan y don.
- 3 Miloedd o feddyliau gau
Yn fy nghalon sy'n parhau;
Nes 'dwi'n treulio'm dyddiau gyd,
Yn gystuddiol yn y byd;
Neb ond anfeidroldeb yw
Ddeil fy enaid gwan yn fyw.
- 4 Mae 'nghymmalau, fel eu gyd
Gan fy ofnau'n curo 'nghyd;
Angeu, uffern fawr, a'r bedd,
Llid y Barnwr mawr, a'i wedd
Sydd yn gwneud i mi lwfrhau,
Daeth dy amser i drugarhau.
- 5 Danfon i mi'r olew gwir,
Ysbryd y llawenydd pur;
Dangos dy fod im' yn Dduw,
Gwella'r esgyrn wnest yn friw;
Prawf o'th hedd rho im' ar frys,
Ffrwythau'th waed, a ffrwythau'th chrys.
- 6 Mae nghydwybod foreu a nawn
Yn fy marnu'n euog iawn;
Gwaeddi maes mae'r ddeddf yn hy,
Na faddeuwyd i mi fry;
O cyhoedda'r dawel hedd,
Iesu'r ochr yma i'r bedd.
- 7 D'wed maddeuwyd i ti'n lân,
D'anwireddau fawr a mân;
Nad anghredu gael ei le
Ar orseddfa Brenin ne';
Taf y prynwyr oll i ma's,
Pura heddyw demol gras.

HYMN DLIII. [M. N.]

Galarus. (Love Feast, 6, 7ths.)

- 1 **D**OES gyffelyb iddo ef,
Ar y ddaear, yn y nef;
Trech ei allu, trech ei ras,
Nâ dyfnderau calon gas;
A'i ffyddlondeb sydd yn fwy,
Nâg angheuol ddwyfol glwy'.
- 2 Caned cenhedlaethau'r byd,
Am ei enw mawr ynghyd;
Aed i gyrrau pella'r ne',
India'r dwyrain, India'r de';
Bloeddied moroedd gydâ thir,
Ddyfnder iechydwriaeth bur.
- 3 Na foed un dyn îs y rhod,
Heb ddatseinio maes ei glod;
Na foed neb îs awyr las,
Heb gael prawf o'th nefol ras;
Doed y ddaear fawr yn gron,
Yfent ddw'r y ffynnon hon.
- 4 Deffro f' enaid edrych draw,
Gwel Galfaria bell gerllaw;
Daccw'r hoel, a'r bicc cell fain,
Daccw'r goron bigog ddrain;
'Nawr yn gorwedd ar ei ben,
Cryned dae'r a dued nen.
- 5 Wele f' Arglwydd sydd mewn poen,
Ffrynd troseddwy, addfwyn Oen;
Poen i anghau, poen at wa'd,
Balm o Gilead ry iachad;
Ti Physygwr, perffaith Dduw,
Geidw f' enaid bach yn fyw.

- 6 O dy glwyfau rhed i ina's
Afon ddwyfol loyw la's,
Sydd yn achub sy'n iachau,
Myrddiwn o'r aflanaf rai;
Ac yn rhoddi cyflawn hedd,
I rai tlotta erioed eu gwedd.
- 7 Na foed dafan fyth o'r gwa'd,
Gollwyd ar Galfaria'n rhad,
Fyn'd yn ofer, mwy ei bris
Nâ'r ffurfafen faith, fe wis;
Dyma'r trysor mwya drud,
Gwell nâ'r nésoedd, gwell nâ'r byd.

Diwedd yr ail Ran o'r Ffarwel Wledig.

Y DRYDEDD RAN

O'R

FFARWEL, WELEDIG.

HYMN DLIV. [M. N.]

Galarus. (Winwick, 5, 6.)

- 1 **O** ! HAEDDIANT y gwa'd, anfeidrol barhad !
'Does arall ddim osod fy meiau tan dra'd.
- 2 Mi wela'n ei glwy', gyfiawnder sydd fwy
Nâ meithder y moroedd, er lleted y'nt hwy.
- 3 Mae meiau o'r fath liw, mor ffaidd eu rhyw,
'Does dim all eu golchi ond ffynnon fy Nuw.
- 4 'Rwi'n cwmpo wrth dy dra'd, yn 'mofyn
A Balm o Galfaria, defnynau dy wa'd. [iachad,
- 5 'Does araf a gaed, ry meiau tan draed
O'r nefoedd i'r ddaear ond rhinwedd dy waed.

HYMN DLV. [M. N.]

Gorfoleddus. (King's Farwell)

- 1 **O** ARDALOEDD nefol hyfryd
Draw'r Iorddōnen, tir y bywyd ;
Gwlad lle mae fy ffryns yn gyson
Wedi darfod â'u siwrneion ;
Nid oes lludded, nid oes blino
Ar y pererinion yno ;
Nid oes poen, gydâ'r Oen,
Llafur na lludded ;
Torodd angeu, elyn dified
Holl gadwynau eu caethiwed.
- 2 Sychwyd ymaith eu holl ddagrau,
Darfu eu griddfan a'u hoch'neidiau ;
'Faidd euogrwydd poeth na gofid,
Ddim i mewn trwy borth y bywyd ;

Ni ddaw'r temtasiynau hynny
 Ddim i ymosod arnynt heddy',
 Clwyfodd hwy'n llawer mwy
 Nâg allasent draethu ;
 Nid oes yn y gwledydd hynny
 Maes o'r llwybr ddim i ddenu.

3 Nid yw eu llygaid heddyw'n gweled
 Dim a'u harwain i gaethiwed ;
 Nid yw eu nwydau poeth yn cwrddid
 Dim ag sydd yn ennyn gofid ;
 Nid yw'r serch yn cael ei 'nynnu,
 At un gwrthddrych na thâl garu ;
 Y mae'r byd oll ei gyd
 A'i wag deganau,
 Wedi rhedeg o'u meddyliau,
 Wrth gael ergyd marwol angeu.

4 Nid rhaid ofni'r cystudd chwerw,
 Croes ragluniaeth mwy nâ marw ;
 Nid rhaid ofni'r crud na'r dwymyn
 Farwol boeth, yn llys y Brenin ;
 Y mae golwg ar ddysgleirdeb
 Duw, yn mhalas trag'wyddoldeb
 Yn dwyn hedd, nefol wledd,
 Rhyw angof hyfryd,
 O bob poen, a gwae, a gofid
 Gawsant yma yn eu bywyd.

5 Rhau o'u pleser hyfryd heddy'
 Ydyw canmawl a rhyfeddu ;
 Torf gerubiaid yn llawn bywyd
 Sydd yn ledio'r anthem hyfryd ;
 Hwythau yn taro mewn yn eon,
 Nôt am nôt a'i gadw yn gyson,
 Nefol dân, saint sy a'r bla'n,
 Saint ga's eu prynu !
 Hwyl yw'r dyrfa ddaeth i fynu
 O'r caethiwed wedi maeddu.

HYMN DLVI. [M. N.]

Galarus. (*King's Farwell*)

1. **O** ! NA roddai f' Arglwydd tirion
 Ronyn traî ar ddw'r yr afon ;
 Fel y gallai'r gwan fyn'd trosodd
 Heb ei foddi yn y dyfroedd ;
 O'r Iorddonen angeu chwerw !
 Dyna fy ofn, ofni hwnnw ;
 Onidê 'nawr i'r ne',
 Breswn am fyned,
 Can's mi flinais o'm caethiwed,
 Tan elynion dewrion diried.
2. Mae fy nghnawd ac mae fy nwydan
 Wedi mlino er'ys dyddiau ;
 Maddeu mae fy mrodyr i mi,
 Feiau mawrion garn aneiri' ;
 Maddeu mwy ryw fil o weithiau
 Im' fy hun nâg allaf faddeu ;
 Deued gras, foreu glas,
 Nefol pur hyfryd,
 I fy ngwarded o f' afiechyd,
 A fy nwyn i dir y bywyd.
3. B'le dihangaf rhag gelynion,
 Sydd bob dydd yn nghuro i'n gyson ;
 Cael fy 'sigo gan eu dannedd,
 Rhwng eu palfau'r wyf yn gorwedd ;
 Tan y pulpit gydâ'r werin,
 Yno yn cwmpo ar fy neulin,
 Y mae nhwy'n bwyta nghlwy',
 Bryfed heb orphwys,
 Nid oes i mi drigfan gymmwys,
 Ond y beddrod a Pharadwys.
4. 'Dyw fy ngwaith nid yw fy noniau,
 Ond rhyw sorod heb eu heisiau ;
 Bedd i'm puro oddiwrth fy mrynti,
 Yw'r hyn 'berthyn oreu i mi ;

Pridd i'r pridd, a lludw i'r lludw,
 'Madrodd hyfryd ydyw hwnnw,
 Iddynt hwy, sydd dan glwy'
 Pechod yn gyson,
 Ac yn methu trwy bob modddion,
 Glirio gwaelod eu harchollion.

- 3 O fy enaid cerdd yn eon,
 Tu a bryniau hyfryd Sion;
 Fyth ni's canlyn dy wendidau,
 Di i'r lan i ben dy siwrneu;
 Na ro fynu paid a gorphwys,
 Cadw dy olwg ar Baradwys,
 Gras y ne, oedd efe.
 A'th nerthodd yn hyfryd,
 Fe berffeithir yn dy wendid,
 Ac fe'th ddwg i dir y bywyd.

HYMN DLVII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **T**YRED Iesu i'r anialwch,
 At bechadur gwaél ei lun,
 Gan-waith drysodd mewn rhyw rwydau,
 Rhwydau weithiodd ef ei hun;
 Llosg fieri sydd o'm cwmphas,
 Rho fi sefyll ar fy phra'd,
 Moes dy law ac arwain trosodd,
 F' enaid gwan i dir ei wlad.
- 2 Manna nefol sy arnaf eisiau,
 Dw'r rhedegog gloyw byw,
 Sydd yn tarddu o tan riniog,
 Teml sanctaidd bur fy Nuw;
 Golchi'r arian, cannu'r Ethiop,
 Gwneud yr euog brwnt yn lân,
 Ti gai'r clod ryw fyrdd o oesoedd,
 'Nol i'r ddaear fyn'd yn dân.

3 Fyth ni all'sai'm dyledswyddau,
 Fyth ni all'sai ffrwyth y bru,
 Mil o nentydd maith o olew
 Foddio dim o honot ti;
 Dengmil hyfryd o feheryn,
 Neu yntau'r peraroglau mân,
 Nac un dim o tan y nefoedd,
 Allai olchi'r brwnt yn lân.

4 Ar dy allu 'rwi'n ymddiried
 Mi anturia doed a ddel
 Dreiddio trwy'r afonydd dyfnion,
 Mae dy eiriau oll tan sel,
 Fyth ni fetha gredo ynot,
 Safodd un erioed yn ol;
 Mi a mlaen a doed a ddelo
 Graig a thylau ar dy ol.

HYMN DLVIII. [M. N.]

Gorffoeddus. (Gilboa, 8, 7.)

1 **M**AE dy lwybrau cul yn hyfryd,
 Mae dy gwymp'ni'n dawel fwyn;
 Mae dy iau yn dirion esmwyth,
 Tr'os dy hunan yn ei dwyn;
 Mae dy feichiau yn rhyfedd ysgafn,
 Oll yn perthyn i't sy'n hedd;
 Fel y mêl gwnest groesau diried,
 Angeu haerllig dewr, a'r bedd.

2 Dyma'r llwybr a ddewisais,
 Etto'r wyf heb' difarhau;
 Dysgwyl f'etifeddiaeth ydwyf,
 Etto heb gael ei mwynhau;
 Cyfoeth mawr heb fesur arno,
 Trysor mwy na'r moroedd maith,
 Wela i draw yn nghadw i mi
 Hir bryndnawn ar ben fy nhaith.

3 Diangc wnes i maes o Sodom,
 Ar y gwastad 'rwyf yn byw;
 Mae fy nghefn ar Gomorra,
 Fy wyneb tua gwlad fy Nuw;
 Fynui'r bryniau'r wyfam ddiangc,
 Maes o sawr y mwg a'r tân,
 Rho dy law Dywysog bywyd,
 Tyn fy enaid yn y bla'n.

4 Ffarwel deiau, ffarwel diroedd,
 A'r eilunod pena erioed;
 Mi'ch tyngheda 'ngwydd y nefoedd
 Na ddilynoch ol fy nhroed;
 Myn'd 'rwi'n llwm tua thir y bywyd,
 Ffon yn unig yn fy llaw,
 Mi a mlaen tros yr loddonen,
 Mae nghyfeillion anwyl draw.

HYMN DLIX. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

1 **R**WYF fi'n ymladd, 'rwyf fi'n methu,
 Colli, ac yn cario'r dydd;
 Cwmpo, codi, cael f' archolli,
 Ac archolli rhai bob dydd;
 Mae fy meiau'n gwneud im' riddfan,
 Hyn fy ngyrra'i am iachad,
 On' b'ai mai, ni welai f' enaid,
 Bris trag'wyddol dwyfol wa'd.

2 Arna'i ofn croesau trymion,
 Fyn'd i ymladd â fy mai;
 Arna'i ofn o'r tu arall
 I fy mhechod i barhau;
 Aed dy gariad âg e'n chwilfriw,
 Golwg ar dy anghen loes,
 Gwel'd dy draed, a'th ddwylo tirion
 Tan yr hoelion ar y groes.

3 Gwell yw d' Ysbryd pur ei hunan,
 Na dim croesau yn y byd,
 I ddátguddio, ac i fwrddro
 Gwraidd a changen o hono gyd;
 Lawr fe gwmp pan dd'wedo'th Ysbryd
 Sancteiddiolaf, gymal gair,
 Ti dy hunan trwy un rhyw foddion
 I fy mhechod ildio 'bair.

4 O rho i mi nerth i adael
 Bai a chongwest it' dy hun;
 Ti bia'r nef, a thi bia uffern,
 Ti bia newid calon dyn;
 Ti wnai'r mynydd cribog cadarn
 A dy air yn wastad lawr,
 Wrth dy air fy holl eilunod,
 Mewn munudyn gwmp i lawr.

HYMN DLX. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

PA'M 'rwi'n 'mryson ág eilunod
 Sydd yn torri gwallt fy mhen?
 Pa'm 'rwi'n edrych ar un gwrthddrych
 Gwerthfawrocaf is y nen?
 Twyll yw'r cwbl wi'n ei 'nabod,
 Twyll yw eu cariad twyll yw eu llid;
 Ac nid gwell yw'm cariad innau
 Iddynt hwythau oll eu gyd.
 Gwrthddrych arall w'i am garu;
 Gwel'd ei degwch hyfryd wawr;
 Peidied da, a pheidied dynion,
 Peidied cyfoeth daear fawr;
 Peidient sefyll yn ei gysgod,
 Ciliwch ciliwch, rhoddwch le,
 Ni chaiff dim o tan yr wybren,
 Rwystro f' enaid atto fe.

- 3 Mi ddof at ei fwrdd yn eon,
 Mi ges ganddo ngwa'dd ei hun;
 Y mae yno basgedigion,
 Y mae yno loyw win:
 Y mae yno gwymp'ni hyfryd,
 Gwisgoeddd gwynion i bob rhai,
 Nid oes un heb wisg briodas,
 Nid oes un yn berchen bai.
- 4 Mi gaf yfed yno gariad
 Ffrwyth gwinwydden nef y nef,
 Yr un cariad nefol hyfryd,
 Ag oedd yn ei gwppan ef;
 Cariad wna myrdd o fyrddiynau.
 Mewn rhyw gwlwm cryf yn un,
 Ac â mlaen i drag'wyddoldeb
 Yn ei Ysbryd ef ei hun.

HYMN DLXI. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **T**LAWD yw'r cwbl 'wi'n ei weled,
 Gwlad heb oleu, gwlad heb wres;
 Gwlad heb degwch mewn creadur
 Fel bwi'n myned atto'n nes;
 Gwlad heb dad, heb frawd, heb gyfaill,
 Gwlad 'rw'i ynddi'n blino byw,
 Mi â draw i'r gwledydd hyfryd
 At fy anwylyd hyfryd gwiw.
- 2 Mae gelynion yma'n llechu,
 Wn i bryd daw llew i ma's,
 Ac y rhua fe arnai'n greulon,
 Bygwth llarpio'th ofnus was;
 Eirth, llewpartiaid, seirph, gwiberod,
 Yn cytuno'm lladd i'n un,
 Nid oes dim a geidw f'enaid,
 Ond dy allu di dy hun.

3 Weithiau arall fe ddaw gelyn
 Ac a'm denai'n ddirgel iawn,
 Mi heb wel'd mai gelyn ydoedd,
 Nes o'r ffordd fy nwyn i'n llawn,
 Yno mi ga mriwio yn chwilfriw,
 Rhwng fy ngofid a fy chwant,
 Iesu tyr'd ac arwain f' enaid,
 O'r anialwch yma i bant.

4 Gwna fi'n oleu i wel'd y llwybr
 Dal fi yn union ar fy nhra'd;
 Nad un gelyn i fy nhwylo,
 Fyth oddi yma i dŷ fy nhad;
 Rho gadwynau am fy natur,
 Rho ryw fystl ar fy mai;
 Ar fy ffordd yn union, union,
 Gwna tra bywyd fi barhau.

HYMN DLXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jennings, 8, 8, 8.)

1 **N**I welodd llygad dyn erio'd
 Ni chlywodd clust o tan y rhod,
 Am neb cyffelyb iddo ef;
 O rosyn Saron hardd ei liw,
 Pwy ddod i ma's rinweddau'm Duw?
 Efe yw bywyd nef y nef.

2 Mae yn ei glwyfau drysor drud,
 I faddeu beiau pena'r byd;
 O flaen yr orsedd bura sydd,
 Ni all euogrwydd yno ddim;
 Fe gyll holl ddeddfau seinai'u grym,
 Maddeuant perffaith garia'r dydd.

3 Fe ddaw diwrnod, doet pan ddel,
 A'r llygaid yma'u hunain gwel,
 Pan ymddangoso ei fawredd ef;
 Mewn rhwysgc a harddwch, parch a bri,
 Yn mhlith cwmpeini aneirif ri'
 Fydd yn rhyfeddod nef y nef.

- 4 O f' enaid edrych arno'n awr,
 Yn llanw'r nef, yn llanw'r llawr;
 Yn holl ogoniant dw'r a thir,
 Nid oes, ni fu erioed, ni ddaw
 O'r dwyrain i'r gorllewin draw,
 Gyffelyb i'm hanwylyd pur.
- 5 Mi gara fy anwylyd mwy
 'Ddyoddefodd trosw'i farwolgwy,
 Agorodd ffynnon loyw fyw;
 I olchi hen archollion 'wnaed
 Gan bechod cas o'm pen i'm traed,
 Y dyfroedd 'dardd tan groes fy Nuw.

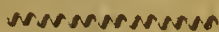
HYMN DLXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jennings, 8, 8, 8.)

- 1 **W**EL f' enaid cerdd y ffordd yn hy
 Yn union tu a Sion fry;
 A chadw'th lygad ar y nod,
 Galfaria fryn lle gweli'r groes,
 A'i haberth arni tan ei loes,
 Rhyfeddod mwya'r nef erio'd.
- 2 Mae'r bryn yn uchel uchel iawn,
 A'r aberth drud yn eglur iawn;
 Fel gallo'r dwyrain bell a'r de',
 Y dynion lle mae'n dywyll nos,
 Er tywyllled i edrych tu a'r gro's,
 A gweled ei drywanu E'.
- 3 Fe all yr Indiaid pella gad
 I wel'd yr hoelion yn ei dra'd,
 A gwel'd ei ben yn crymmu lawr;
 Fe ylech y pelledigion hyn
 Yn ganniad fel yr eira gwynn
 Oddiwrth eu beiau fach a mawr.

- 4 'Does un aflendid, un rhyw fai,
 Nad yw ei haeddiant yn glanhau;
 Pechodau dua glywad son,
 A foddur yn yr afon fawr,
 Mewn amryw liwiau ddaeth i lawr
 O ystlys addfwyn nefol O'n.

HYMN DLXIV. [M. N.]

Galarus (Old 113th, 8, 8, 8.)

- 1 **F**Y ngwrthgiliadau o bob rhyw
 A'm beiau mwya', dua eu lliw
 W'i Iesu yn rod-di i ti yn un,
 'Does neb all sefyll tros fath rai,
 Na neb anturia nghyfiawnhau,
 O flaen y nef ond ti dy hun.
- 2 Pe gwypent hwy'r annuwiol fydd
 Y ganfed ran o'm beiau'u gyd,
 Hwyl haerent nad oes dim iachad;
 Ond o'u hardaloedd 'rwyf yn troi,
 A thu a'r nefoedd 'rwyf yn ffoi,
 At haeddiant llawn y dwyfol waed.
- 3 Mae'm bai mor fynych, ac mor gas,
 Na wela'i neb i's awyr lās,
 Yn gwyro o'r llwybr fel fy hun,
 'Does gyflwr fyth bw'i ynddo'n byw,
 Na fedra'i ddiangc ar fy Nuw,
 I greigydd collwyd llawer un.
- 4 Yr ochor draw i'r anial hyn,
 Lle nad oes niwl, na ffos, na llyn,
 Ond haul yn codi yn foreu clir,
 'Rw'i yn hiraethu bod fy lle,
 Yn agos i gynteddau'r ne',
 Ar sanctaidd nefol hyfryd dir.

HYMN DLXV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **Y** MAE'r Aipht a'i thywyllwch du-dew,
 Wedi mlino i'n drwm erio'd;
 Gwneud priddfeini heb ddim cynwydd,
 Gofid mwya sydd yn bod,
 Tir y bywyd, &c,
 Bryd ca'i fwyta'th ffrwythau pur.
- 2 **Y** mae syched ar fy nghalon,
 Heddyw am gael gwir fwynhau
 Dyfroedd hyfryd ffynnon Bethl'em,
 Dyfroedd gloyw sy'n parhau,
 Pe cawn hynny, &c.
 'Mlaen mi gerddwn ar fy nhaith.
- 3 **Y** mae gwres y dydd mor danbaid,
 Grym fy nwydau fel y tân,
 A gwrthddrychau gwag o'm cwmpas
 Am fy rhwystro i fyn'd yn mla'n,
 Rho i mi gysgod, &c.
 Addfwyn Iesu ganol dydd.
- 4 **Ti** gongcweri natur gyndyn,
 A brycheuyn o dy ras,
 Trwy ryw foddion lleia fynnost,
 Taflu fy mhechodau i ma's;
 Dere yn fuan, &c.
 Onite mi lwfrha.

HYMN DLXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Littleton, 8, 7, 4.)

- 1 **G** WYN a gwridog yw f' anwylyd,
 Mae'n rhagori oll ei gyd,
 Ar y cwbl etto grewyd
 Yn yr wybr faith a'r byd,
 Boddlon fyddaf, &c.
 I mi ond ei gael e' ei hun.

- 2 Mi af trwy'r cystuddiau trwmaf,
 Mi af trwy'r afonydd maith,
 Ac mi dreiddiaf trwy'r anialwch
 Garw hir i ben fy nhaith;
 Ond i'm Harglwydd, &c.
 Gadw beunydd wrth fy nglin.
- 3 Nid oes elyn is y nesoedd,
 Ac ddaw yno ro'i i mi glwy',
 Yn dy gwmp'ni nid oes gallu,
 Gan un gelyn cadarn mwy;
 Ar dy deyrnas, &c.
 Nid oes diwedd, nid oes trangc.
- 4 Dae'r, a nef, ac uffern greulon,
 Sydd yn hollol tan dy law,
 Dy ddoethineb sydd yn trefnu
 'R dwyrain, de', a'r gogledd draw;
 Ti bia'r cwbl, &c.
 Cymmer fy enaid it' dy hun.

*****

HYMN DLXVII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **N**A'D fod genni' ond dy ogoniant
 Pur sancteiddiol yma a thraw;
 Union nòd o flaen fy amrant,
 Pa beth bynna wnelo'm llaw,
 Treulio mywyd, &c.
 Unig fywyd i dy glod.
- 2 A phleserau o bob rhywiau,
 Wedi darfod oll eu gyd;
 Cnawd a natur wedi marw,
 A holl fwyniant gwag y byd,
 Iesu ei hunan, &c.
 Fo fy enaid iddo yn fyw.

3 Stwr a dwudwr y creadur,
 Ag sy fel y moroedd mawr,
 Terfysg parch, a therfysg cyfoeth,
 Sy yma ar y ddaear lawr,
 Elo i gerdded, &c.
 O fy nghlustiau i'n lân i maes.

4 O dystewch gyndeiriog donnau,
 Tra f'wy'n gwrando llais y nef;
 Swn mwy hoff, a swn mwy nefol,
 Glywir yn ei eiriau Ef,
 F' enaid gwrando, &c.
 Lais tangnefedd pur a hedd.

~~~~~

HYMN DLXVIII. [M. N.]

Galarus. (*Littleton*, 8, 7, 4.)

1 **C**HWI ffynnonau bywiol hyfryd;
 Craig agorwyd ar y pren
 I iachau archollion diried
 Dynion aſlan iſ y nen,
 Dyma'r euog, &c.
 Sydd ag eisiau'r dyfroedd byw.

2 Duw nid oes ond ti dy hunan
 Ddaw a'm henaid llesg i'r lan
 Sydd yn suddo mewn dyfnderoedd,
 Dyfnion tywyll yn mhob man,
 Gwna fi gredu, &c.
 Credu a cherdded 'r hyd y môr.

3 'Rhyd y llwybr dwg fi yn union,
 Rhag im' wŷro ar un llaw;
 Mae tueddiad yn fy natur
 I gyrwydro yma a thraw,
 Gair o'th enau, &c.
 Wnai'm henaid gadw ei le.

- 4 Mae dy Ysbryd di yn fywyd,
 Mae dy Ysbryd di yn dân,
 Fe sy'n dwyn yr holl fforddion
 Cywir sanctaidd pur yn mla'n;
 Cyfarwyddwr, &c.
 Pererinion arwain fi.

HYMN DLXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Littleton, 8, 7, 4.*)

- 1 **W**RTH dy orsedd 'rwyf yn gorwedd,
 Disgwyl am y ddedwydd awr,
 Pan ca'i glywed llais gorfoledd,
 Pan ca'i wel'd fy meiau lawr,
 Ti gai enw, &c.
 'R fuddugoliaeth it' dy hun.
- 2 Doed dy heddwch bryd y delo,
 Mi ddysgwyliaf ddydd a nos,
 Annherfynol ydyw haeddiant,
 Haeddiant pur dy anghen lo's,
 Dere yn fuan, &c.
 Mae dy hedd yn fwy nâ'r byd,
- 3 Bywyd perffaith yw'th gymdeithas,
 Diliau mel yw'th heddwch drud;
 Gwerthfawrocach yw dy gariad,
 Nâ holl berlau yr India gyd;
 Gwlad o gyfoeth, &c.
 Yw yn unig dy fwynhau.
- Bydded lawen rhai am enw,
 Rhai am elw mawr y byd,
 Rhai am bleser o bob rhywiau,
 Rhai am degwch wyneb pryd,
 Fy ngorfoledd, &c.
 Unig gaiff bod yn fy Nuw.

HYMN DLXX. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 9, 7, 4.)

- 1 **O** SANCTAIDDIA f' enaid Arglwydd,
Yn mhob nwyd, ac yn mhob dawn,
Rho egwyddor bur y nefoedd,
Yn fy ysbyrd llesg yn llawn;
Na'd fi grwydro, &c.
Draw nac yma o fy lle.
- 2 Llwybr cul gwna yn llwybr esmwyth,
Tylau serth yn wastad iawn,
Cyfyngderau chwith, a chroesau,
O ddiddanwech pur yn llawn,
Edrych trwyddynt, &c.
I fynyddau tŷ fy nhad.
- 3 Ti dy hunan all fy nghadw,
Rhag im' ŵyro ar y dde',
Rhedeg eilwaith ar yr aswy,
Methu cadw llwybrau'r ne',
O tosturia, &c.
Mewn anialwch 'rwyf yn byw.
- 4 Planna'r egwyddorion hynny
Yn fy enaid bob yr un,
Ag sydd megis peraroglau
Yn dy natur di dy hun;
Blodau hyfryd, &c.
Fo'n dysgleirio dae'r a ne'.
- 5 Fel na chaiff o'r pechod atgas,
Mwg a tharth y pydew mawr,
I fy nallu ar y llwybr,
Na fy nhaslu fyth i lawr;
Gwna im' gerdded, &c.
Union ffordd wrth oleu dydd.

HYMN DLXXI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 3, 7, 4.)

GWLAD ddieithr oddi cartre,
 Ardal bell o dy fy Nuw,
 Yn mhlith lluoedd o elynion,
 Chwerw atgas 'rwyf yn byw;
 Pawb yn ceisio, &c.
 Cael fy nghoryn tan eu traed.

Minnau weithiau'n digalonni,
 Minnau weithiau'n ymgryfhau,
 Weithiau yn ofni croesau trymion,
 Weithiau yn ofni grym fy mai;
 Bydd dy hunan, &c.
 I mi'n gyfaill, O fy Nuw.

Nad y llewod fyth i'm llarpio,
 Nad y seirph ro'i i mi frath;
 Nad y saethydd sydd yn gwilio,
 Fyth i'm cwrddid i â'i sa'th;
 Er eu hamcan, &c.
 Dal fy enaid rhag cael clwyf.

Ail o werin chwarddai'n loyw,
 Wel'd y boreu 'bwyf i lawr,
 Gorfoleddent pe troi'r frwydr,
 Gadarn gydâg uffern fawr;
 Dal fy meichiau, &c.
 Trymion heddyw yn ngwres y dydd.

adw ysbryd gweddi i fynu,
 Yntau Amalec bia'r dydd,
 hosydd Moab diffaith ydynt,
 Minnau bron llewygu sydd;
 styn gleddyf, &c.
 ywysog cadarn heddyw maes.

- 6 Safed haul uwchben Gibeon,
 Safed lleuad yn y ne;
 Safed ser a'r holl blanedau
 Yn llonydd heddyw yn eu lle,
 Cyn y collo, &c.
 F' enaid gwan baradwys gwell.

~~~~~

HYMN DLXXII. [M. N.]

Galat. (Jordan, 3, 7, 4.)

- 1 **M**AE gelynyddi mi yn chwerw,
 Cedryn y'nt, mawr eu grym;
 Ond y rhai wi'n ofni fwyaf,
 I ti f' Arglwydd 'dynt hwy ddim;
 Gair o'th enau, &c.
 Gwypa myrdd mewn munud wr.
- 2 Moab ffy wrth rym dy gleddyf,
 Midian gwyp pan d'wedost air,
 Swn dy daran ddychrynadwy,
 I Philistia ildio bair,
 Ti dy hunan, &c.
 Yn mhob brwydr bia'r dydd.
- 3 Ffordd y mymmost y'congwerir,
 Man y mynnost bydd iachad,
 Sawl y fynnost gaiff ei elynion,
 Yn fyrddiynau tan ei dra'd;
 Minnau ddeuaf, &c.
 Wrth dy orsedd i gael grym.
- 4 Pa'm caiff hwnnw unwaith brynaist,
 Ar Galfaria yn ngwydd y ne'
 Lechu mewn rhyw bydew tywyll,
 Dwfn obry maes o'i le:
 Pen y bryniau, &c.
 Mae fy llygaid i yn fwynhau.

- 5 Draed lluddedig dewch i fynu,
 Ymestynwch ddwylo 'mia'n;
 Draw mae'r wobr, draw mae'r goron,
 Draw mae Mhriod hawddgar glân;
 Ffarwel bellach, &c.
 Chofia'i ddim ond pen fy nhaith.

HYMN DLXXIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **W**RTH fy nghuro gan y gwyntoedd,
 Wrth fy maeddu gan y don,
 Wrth fy nryllio yn erbyn creigydd,
 Blinais ar y ddaear hon;
 O am ddyddiau, &c.
 Pan ddarfyddo pechu yn lân.

- 2 Yn y boreu 'rwyf yn meddwl,
 Cadwai'r llwybr hyd brydnawn,
 Etto gŵyro'n ddiarwybod,
 'Rwyf oddi arno'n fuan iawn,
 Camsyniadau, &c.
 Fwyaf sydd yn llanw fy oes.

- 3 Mae fy nghwmp yn peri nghodiad,
 Mae gorthrymder uffern fawr
 Oll yn peri im' 'mofyn pleser,
 Uwch a deimlwyd ar y llawr;
 O hyfrydwch, &c.
 Paradwysaidd nefol dir.

- Brysiwch oriau dewch i fyni,
 Pan y caffwyf weled haf,
 A rhyw flodau'n tarddu allan,
 Pob grasusau dwyfol braf;
 Pob aderyn, &c.
 Yn ymbyngcio gyda'r dydd.

- 5 O ddedwyddwch anghydmariol,
 Dysgwyl ydwyf foreu a nawn,
 I gael profi'm calon ffiائد,
 O rasusau'r nef yn llawn;
 Tyred Arglwydd, &c.
 Mae dy gwmp'ni yn well nâ'r gwin.

HYMN DLXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

- 1 **A**NWELEDIG 'rwi'n dy garu,
 Rhyfedd ydyw nerth dy ras,
 Dynnu f' enaid i mor hyfryd,
 O'i bleserau penna ma's;
 Ti wnest fwy mewn un munudyn,
 Nâg a wnaethai'r byd o'i fron,
 Ennill it' eisteddfod dawel,
 Yn y galon garreg hon.
- 2 'Clywodd clust, ni welodd llygad,
 Ac ni ddaeth i galon dyn,
 I ddychymmyg nag i ddeall
 Natur dy hanfod di dy hun;
 Etto yr ydwyf yn dy garu,
 Tu hwnt i welais îs y rhod,
 A thu hwnt fy nghlust a glywodd,
 Neu a welais etto erio'd.
- 3 Uwchder nesoedd yw dy drigfan,
 Llawer uwch nâ meddwl dyn,
 Minnau mewn iselder daear
 Bechadurus waelaf un;
 Etto agosach wyt i'm henaidd,
 A'th gyfeillach bur yn fwy,
 A chan' gwell pan byddost bella',
 Nâ'u cyfeillach benna' hwy.

- 4 Clustiau cnawd ni allant glywed
 Fythol, dy leferydd pur,
 Etto nabod 'rwyf dy feddwl
 A d' amcanion sanctaidd gwir;
 'Nawr 'rw'i yn ymddiried ynot,
 Ac yn pwyso ar dy ras,
 Lawer mwy nâg ymddiriedaf,
 Yn y cyfaill goreu ma's.
- 5 Glynw wrthyt mae fy nghalon,
 Fel ei nhoddfa gadarn glud,
 Ac 'rwi'n ffeindio ynot ffynnon
 O gysuron dirgel drud;
 Dyma'r dyfroedd a'm diddana,
 Dyma'r dyfroedd hyfryd flas
 A wna i mi'n ddiddig diddig,
 Dreulio'm dyddiau oll i ma's.
- 6 'Rwyf fi'n dyfod at dy orsedd,
 'O ryw hyder cryf yn llawn,
 Ac yn edrych ar dy hanfod,
 Fy happusrwydd foreu a nawn,
 Ac mae'r olwg hynny'n creu
 Yn fy ysbryd ryw gryfhau,
 Gan roi clwyf ar fy mhechodau,
 Yn dy wyddfod sy'n gwanhau.
- 7 Llawen wyf fi fod dy hanfod
 Fawr, yn ddedwydd ynddo ei hun,
 Ac na raid i ti ymddired,
 Mewn creadur un rhyw lun;
 O teyrnasa fel y mynnost,
 Doed dy amcan mawr i ben,
 Swnied pawb mewn nef a daear,
 Haleluia fyth Amen.
- Minnau bryfyn gwael o'r ddaear,
 'Rof fy llais yn mhllith y llu,
 Saint, cerubiaid, ac angylion,
 A'r seraphiaid bywiog fry;

O na chawn ni ymgymmysgu,
 A ser y boreu mewn un dôn,
 Rhown fy llais i mewn i'r anthem,
 Am ddyoddefaint addfwyn O'n,

HYMN DLXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

- 1 **R**WI'n dy garu, 'dd'wedai 'chwaneg,
 Uwch pob geiriau i ddod i ma's,
 Yw dy gariad, yw dy heddwch,
 Yw dy anfeidrol ddwyfol ras,
 Yn nhafodiaith nesoedd oleu,
 Caf fi draethu yn mhlith y llu,
 Gydâ blas na ellir ddeall,
 Hen ddirgelion nesoedd fry.
- 2 Yna caf fi ddechreu hanes,
 Hanes o lawenydd pur,
 Fyth na chlywir diwedd arno,
 Yn y baradwysaidd dir;
 Bob munudyn bydd yn dechreu,
 Swnio ma's heb dewi a son,
 Ddoniau maith anfeidrol hyfryd,
 Croeshoeliedig addfwyn O'n.
- 3 Bydd dy degwch fyth yn newydd,
 Fyth o newydd ennyn dân,
 Tros holl oesoedd trag'wyddoldeb,
 Fyth heb flino yn y bla'n;
 Fflam angerddol heb un terfyn,
 Trwy holl raddau'r nef yn un,
 Hi barha i losgi yn oleu,
 Tra parhao Duw ei hun.
- 4 Nid oedd ond dy fawredd dwyfol,
 Yn y nef ac ar y llawr,
 All'sai ennyn y fath gariad,
 Ag wi'n brofi ynwi'n awr;

Pwy sefydlai'm hysbryd gwammal,
 Pwy'm gosod'sai yn fy lle,
 Ond yr hwn sy heb derfyn arno,
 Pen perffeithrwydd dae'r a ne'.

~~~~~

HYMN DLXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carlisle, 8, 7.)

1 **Y** MAE trag'wyddoldeb ehang,
 'Nawr yn ddisglair o fy mla'n,
 Ac 'rwyf finnau fel yn darfod,
 A'r greadigaeth fawr yn lân;
 Aeth fy ngartre hon yn anghof,
 Oer a diflas yw e' gyd,
 Mae fy lle o heddyw allan,
 Mewn trag'wyddol nefol fyd.

2 Nid oes terfyn ar flynyddau,
 Yn y wlad a wela'i draw,
 Nid yw myrdd o oesoedd hirion,
 Yno yn unig ond lled llaw;
 Sylwedd ydyw oll sy'n dyfod
 Oll sy'n dyfod, sy'n parhau,
 Pethau braf heb eu cymmysgu,
 Ga'i ar fyrder eu mwynhau.

3 Yno erys fy nedwyddwch,
 Heb gymmysgu fyth yn un,
 Digyfnwid gwrthddrych cariad,
 Felly cariad pur ei hun;
 'Run fydd Daw i drag'wyddoldeb,
 Môr o gariad heb ddim trai;
 Fel efe bydd fy happusrwydd,
 Ffrwd lifeiriol yn parhau.

4 O mor hyfryd yw'r meddyliau,
 Fod yr amser hynny ar ddo'd,
 Y mae'r hiraeth sy'n fy nghalon,
 Heb un terfyn iddo'n bod;

- Ni all yr holl greadigaeth ehang,
 Na'i gogoniant o un rhyw,
 Laesu nghri na llanw f' enaid,
 Na dim arall ond fy Nuw.
- 5 Yno llenwir fy nymuniad,
 Er ei faint ac er ei gri,
 Fy holl wagter wnair i fynu,
 Gyda'r Duwdod, Un yn dri;
 Mi gaf yfed o ffynnonau
 Pleser, ac a'm dwfrhau
 A datguddiad pur o fywyd,
 A llawenydd i barhau.
- 6 Mi gaf glywed cydsain hyfryd,
 Digreuëdig tri yn Un,
 Yn cyhoeddi heddwch nefol,
 Perffaith wrthyf fi fy hun;
 Saint, seraphiaid, ac angylion,
 Mewn rhyw gydsain benna erio'd,
 Gydâ mi yn seinio'r anthem,
 Am anfeidrol ddwyfol glod.

HYMN DLXXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*South Wales*,* 11.)

- 1 **M**AE'm hymdaith tros fryniau i'r gwled-
 ydd tu draw,
 Mae'n diange o'm golwg bob ardal gerllaw,
 'Rwy'n gwel'd trwy addewid lawn sicr a drud,
 Y tiroedd bwrpaswyd cyn seiliad y byd.
- 2 Rhewogydd sydd yma, llifogydd a gwres,
 Tangnefedd sy'n gwawrio fel tynom ni'n nes,
 Mae cariad a heddwch diderfyn a maith,
 Yn llifo yn llanw at ddiwedd ein taith.
- 3 Os melus oedd dechren mwy melus yr hedd,
 Pa nesa cyrhaeddom i ardal y bedd,
 Mae angen, mae pechod, o'u bron yn gwanhau,
 I diroedd y bywyd a ni'n agoshau.

- 4 Mae penau'r mynyddau, mynyddau cai fod,
Maent heddyw'n agosach nag buont erio'd,
Mae'm dyfais ddaearol yn darfod bob rhyw,
Fy ngartre' trag'wyddol yw teml fy Nuw.
- 5 Mae enw f' Anwylyd mor anwyl mor fawr,
Hyfrydwch y nefoedd, hyfrydwch y llawr,
Ni dderfydd ei garu, ni dderfydd ei glod
Pan byddo heb seren yn uwchder y rhod.

HYMN DLXXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*South Wales,* 11.*)

- 1 **F**E ddarfu pob ofn, y gair ddaeth i ma's
O arfaeth y nefoedd, sy'n rym ac yn ras,
Yr hyn a 'sgrifenydd yn llyfr y nen,
Pe uffern f'ai 'erbyn sydd siwr ddo'd i ben.
- 2 Y geiriau lasaro sydd nerthol a byw,
Fe holltodd y creigydd pan lefodd fy Nuw,
'Dyw pechod, 'dyw satan, er cymmaint eu
grym,
Yn ngwyddfod y nefoedd, ond amwyd neu
ddim.
- 3 Chwibana fy Arglwydd ei fyddin ynghyd,
O'r dwyrain, a'r dehau, o eithaf y byd;
O'r Aipht daw gwybedyn, gwenynen o Seir,
Hwy fwrddrant fy mhechod er cryfed y ceir.
- 4 Caiff trallod a chystudd, a gwialen a gwae,
Gwawd, ing, ac erlidiau i guro fy mai;
Caiff angeu ei hunan i'm gwneuthur yn rhydd,
O'm cedyrn gadwynau cyn collwyf fi'r dydd.
- 5 Y clod, a'r gogoniant, a'r gallu, bob rhyw,
A redo fel moroedd i enw fy Nuw,
Y dechreu a'r diwedd o'r ddaear i'r ne'
O ras ac o haeddiant ei hunan yw e'.

HYMN DLXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (*South Wales,* 11.*)

- 1 **F**E welir rhyw ddyddiau, fy Arglwydd a'i
gŵyr,
Pan tarddo goleuni yn nghysgod yr hwyr,
Pan delo'r gorllewin, y dwyrain a'r de',
I brofi cawodydd hyfrydaf y ne'.
- 2 Fe bassa'r gwlawogydd a'r oerfel ynghyd,
Daw adar i ganu trwy gonglau'r holl-fyd,
Gwinllanoedd a'r bryniau a ffrwythydd ryw stor
A blodaa ar unwaith o foroedd i fôr.
- 3 Fe gwymp yr addewid ar-ddinas a gwlad,
Addewid pereiddiaf, addewid y Tad,
Tywelltir yr Ysbryd fel moroedd di-drai,
Ar lwythau hen Jacob yn swya' ac yn llai.
- 4 Y meibion a'r merched blith traphlith ynghyd
Brophwydant, ganmolant Iachawdwr y byd,
Henaigwyr freuddwydiant freuddwydion o
hedd,
Prin gallant eu credu er profi'r fath wledd.
- 5 Gwyr ieuainge a welant a gweled a wnan';
Rai pethau mor rhyfedd na welsant o'r bla'n;
Llawn felus, llawn hyfryd, llawn werthfawr a
Fydd y weledigaeth am Brynwr y byd. [drud,
- 6 O ddyddiau dedwyddaf, wel brysiwch yn mla'n,
Mae'r arfaeth yn galw, mae pechod yn dân,
Mae pob peth yn addfed mae gweddi mewn
grym,
O tyred ddeheuwynt, yn attal 'does dim.

HYMN DLXXX. [M. N.]

Gorfoleddns. (*South Wales*,* 11.)

- 1 **W**EL brysiwch i'r frwydr gelynyon y sydd,
Yn chware yn ddyfal am ennill y dydd,
Yn gwylio o gwmpas bob munud, bob awr
I gwympo byddinoedd ein Harglwydd ni lawr.
- 2 Mae'r faner i fynu, hi liwiwyd mewn gwaed,
'Does heddwch i'r gelyn nes cwympo dan
Ni ildia, ni orphwys Tywysog y ne', [draed,
Nes byddo'r holl ddaear yn eiddo iddo E'.
- 3 Nid oes gan blant dynion un gronyn o law,
Yn rhyfel ein Harglwydd nag yma na thraw,
Efe sy'n lladd pechod a phlannu pob gras,
Efe bia'r enw i mewn ac i ma's.
- 4 Wel, canwn y gongcwest yn eon a rhydd,
Nid da fod yn segur yn ymdrech y dydd,
Mae'r llwybr yn union, goleuni fe ddaw,
Mae'r brenin ei hunan yn cerdded gerllaw.
- 5 Wel, saint gorfoleddwch, gorfoledd y sydd,
Fe gariodd Immanuel tirion y dydd;
Bydd daear, a nefoedd, ac uffern bob darn,
Mewn poen neu lawenydd yn derbyn ei farn.

HYMN DLXXXI. [M. N.]

Galarus. (*Broughton*, 11.)

- 1 **D**UW bydd i mi'n gymmorth, yn gym-
morth yn awr,
Mae nghlwyf yn annaele mae meichiau mor
fawr,
Y iau sydd yn gwasgu a minnau mor wan,
Yn methu gan ofn ddyrchafu i'r lan.

- 2 Euogrwydd sydd yma, cystuddiau sydd draw,
Grym pechod ac ofn sy'n curo ar bob llaw,
Mae pob rhyw elynion cynddeiriog eu gwedd,
Mewn cyngrair â'u gilydd am friwio fy hedd.
- 3 Ti wyddost fy meddwl, ti glywaist fy nghri,
Ni chuddiwyd ochenaid er gwaned i ti;
Ti wyddost fy sylwedd, ti weli fy ngrym,
Mae eiddil heb allu, heb ddeall heb ddim.
- 4 Ti ddest i'm hymweled, ti'm cym'raist i'th gol,
Pan nad own i'mofyn un dim ar dy ol;
Ac wedi fy rhynnu o'r carchar yn rhydd,
A beidi a'm harddel yn mhoethder y dydd?
- 5 A gaiff fy ngriddfanau, griddfanau mor fawr,
I esgyn i fynu heb ddyfod i lawr?
O aed fy och'neidiau trwm-lwythog i'r ne',
A deuent â bendith cant deublig i dre.

HYMN DLXXXII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

- 1 **N**ID yw'r holl greadigaeth helaeth,
Daear, awyr, dw'r, a môr,
'Nghyd â'u llwythau maith diderfyn,
'Nghyd â'u hannherfynol 'stor,
Ond dy weision gydâ eu gilydd,
Fel y mynnost felly gwnaen,
A hwy dro'nt er pob gwrth'nebrwydd,
Fyn'd â'th enw yn y blaen.
- 2 Ti wnai'r hyn fo'n wenwyn perffaith,
Rai amserau i wella clwy';
Ti wnai'r eli goreu gafwyd,
Rai amserau i glwyfo mwy,
Ti wnai haf, a pharch, a gwynfyd,
Losgi'r llysiau gan y gwres,
Ti wnai rew a chystudd diried.
Fyn'd â mi i'r nef yn nes.

3 Tan dry'n ddw'r, a dw'r yn wenfflam,
 Os d' ewyllys iddo bair,
 Gwnai i'r morfil mawr esgrynog,
 I lesmeirio wrth dy air;
 Beth yw mhechod it' ond gwyfyn,
 Er ei ruad er ei rym!
 Gwna, fe gwyp, ond wrth dy amnaid,
 Nid raid i ti dd'wedyd dim.

4 Croes a chystudd gaiff ei guro,
 A llawenydd, a mwynhau,
 Fe gaiff gosp, ac fe gaiff gerydd,
 Rhwystro ei deyrnas ef barhau;
 Fe ddiwreiddir hen adeilad
 Gadarn nerthol maes o law,
 Y maebys trag'wyddol allu,
 Tan ei wadn yma a thraw.

HYMN DLXXXIII. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

1 **N**I all rhaid ac ni all natur,
 I wrth'nebu dim o d' air,
 Saif yr haul a'r holl blanedau,
 Os fy Iesu iddynt bair;
 Esmwyth it' yw gwneud y fynnost,
 D'wed y gair a thyna fi,
 'Mhell uwchlaw fy holl elynion,
 Ar y bryniau hyfryd fry.

2 D'wed goleuni boed, fe fyddiff,
 D'wed dysglairied ser y ne',
 Fe ddysgleiria haul a lleuad
 Oll yn hyfryd yn eu lle;
 Edrych arna'i, bydd tangnefedd,
 Derfydd stwr y 'storum fawr,
 Tawel heddd fel boreu hyfryd
 A dywynna arna'i'n awr.

3 Gwena arna'i Tywysog bywyd,
 Yna gwged arnai'r byd,
 Ynot f' enaid sy'n ymddiried,
 Uwch law meibion Adda 'gyd;
 Rho addewid byddi gydâf,
 Un rhyw rwystr îs y nef,
 Doed o'r ddae'r neu uffern gadarn,
 Ofna'i ddim o hono ef.

3 Ti yw gwrthddrych mawr fy ofnau,
 Gwrthddrych fy llawenydd pur,
 Attat mae fy nymuniadau,
 Attat mae fy ngobaith pur,
 Pob peth etto welodd llygad,
 A ddiflanodd arnai'n lân,
 Aeth eu bod, ac aeth eu henwau,
 Oll yn ddiddim o fy mla'n.

HYMN DLXXXIV. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

1 **G**ORCHGUDD ar dy bethau mawrion
 Yw teganau gwag y byd,
 Cadarn sur rhyngof a'th Ysbryd,
 Yw'm pleserau oll eu gyd;
 Gad im' gloddio trwy'r parwydydd
 Tewon, trwodd at fy Nuw,
 I gael gwel'd trysorau gwerthfawr,
 Fedd y ddaear ddim o'u rhyw.

2 Na'd fi dafu golwg cariad,
 Ar un gwrthddrych îs y rhod,
 Na gwneud gwrthddrych i fy ngobaith,
 O greadur sydd yn bod;
 Cadw 'ngolwg wan i fynu,
 Yn syml attat ti dy hun,
 Heibio barch, ac heibio anmharch,
 Heibio i ddaear, heibio i ddyn,

3 Gâd fi ganfod a diystyru,
 'R holl greadigaeth faith ei gyd,
 Yn y nefoedd ac yn uffern,
 Yn y moroedd yn y byd,
 Fel yn hollol analluog,
 Wneuthur da, neu niwed im',
 Nes bo rhai'n yn cael eu danfon,
 Trwy'th gydsyniad a dy rym.

4 Wrth fy ochor bydd i'm harwain,
 Yn mhob drysni rho dy law,
 Gâd im' aros tan dy gysgod,
 Cafod yma cafod draw;
 Attat 'rwyf yn ffoi am noddfa,
 Rhag y drygau sydd o'm hol,
 Cymmer fi Tywysog bywyd,
 Dwg fi yn dy ddwyfol gôl.

HYMN DLXXXV. [M. N.]

Galarus. (Old 113th, 8, 8, 8.)

1 **'D**OES bleser dâl tu yma i'r ne',
 Nac un diddanwch ateb lle
 Cymdeithas fy Iachawdwr cun;
 'Does eisiau dim lle bo fy Nuw,
 Gwagder na thlodi o un rhyw,
 Mae'n llanw'r nefoedd fawr ei hun.

2 Y sawl a'th gaffo gwynfyd hwy,
 Ni allant fyth ddymuno mwy,
 Ti lenwi eu heisiau gyd o'r bron;
 Mae môr a thir a da a dyn,
 Oll yn dy heddwch di dy hun,
 A mwy nâg fedd y ddaear hon.

3 Anghenus wyf bechadur gwan,
 Am hyn 'rwi'n tynnu tu a'r lan,
 Yn gweled digon gan fy Nuw,

Trysorau pe cawn eu mwynhau,
A laddai 'ngofid, laddai 'ngwae,
A ngwnai yn llawen tra fawn byw.

- 4 Mi ddof o flaen dy faingc yn hy,
A'm llygad tu a'r nefoedd fry,
A mi ddysgwyliaf ddydd a nos,
Na phalled nefoedd wen mo'i gras,
I'r archolledig ffiaidd cas,
Sy'n farw yn gorwedd tan y gro's.

HYMN DLXXXVI. [M. B. D.]

Galarus. (*Efranconia*)

- 1 **M**AE pen ein taith gerllaw
Ar fyrder gwawria'r dydd;
O fy nghadwynau caeth bob rhyw,
Fe tyn fy Nuw fi'n rhydd,
Tros yr Iorddonen las,
Caf landio maes o law,
I fwyta ffrwythau nefol pur,
Yr hyfryd dir sydd draw.
- 2 Ac yna darfod wna
Fy ngofid a fy ngwae;
Ac y dechreuir cadw gwledd,
Gorfoledd i barhau;
Yn nghanol tyrfa faith,
Bob llwyth, a iaith, a dawn,
Un sabboth, heb na haul na lloer,
Na boreu na phrydnawn.
- 3 Cyrhaeddwn yn y blaen,
'Nawr nes nes yw y nod;
Na ildiwn ddim, mawr yw ein braint,
Ni chollodd saint erio'd;
Pob peth sy'n galw am frys,
Fyn'd tu a llys ein Tad,
Nyni gawn fwyta yn y man,
Ddanteithion Canaan wlad.

- 4 Ni thycia swynion ddim,
 Yn erbyn grym fy Nuw,
 Fe gyll dichellion mwya call,
 A rhwydau'r fall bob rhyw;
 Mae gallu'r nef yn fwy,
 Nâ'u dyfais hwy eu gyd;
 Fe lysg efengyl nef a'i sain,
 Fyrddiynau o'r rhain ynghyd.

HYMN DLXXXVII. [M. B. D.]

Galarus. (*Efrancia*)

- 1 **P**ALMENTIR llwybr in',
 Trwy ganol moroedd maith,
 Ac er gelynyon fawr a mân,
 Cawn fyn'd yn mla'n i'n taith;
 Ar drostan heddyw yn nes,
 Mae'r sarph o bres yn glir,
 Os clwyfir un pererin gwan,
 Sy'n myn'd i'r Ganaan dir.
- 2 Mawr iawn yw nerth y nef,
 Mae ei arfaeth ef yn dân;
 Yn llosgi yn mhob bryn a bro,
 Bob rhwystr fo o'i bla'n;
 'Dyw Moab er eu llid,
 Na Seir ynghyd ond dim,
 Mil mwy doethineb nefoedd fry,
 A rhagor yw ei rym.
- 3 Iorddonen dry yn ol,
 Roi lle i'r nefol had,
 I etifeddu'r hyfryd fan
 Addawyd gan y Tad;
 Ni all pechod nac un chwant
 I attal plant y nef,
 I dreiddio trwy bob llif a thon
 Yn union atto ef.

- 4 'Dyw terfysg mawr y byd,
 A'i ddwndwr o un rhyw,
 Na sain ei udgyrn croch ei glych,
 Na'i bleser mwya byw,
 Sy'n curo'r seintiau o hyd,
 Ar aswy 'nghyd â'r dde'
 Yn abl ddim i'w cadw yn hir,
 O deyrnas bur y ne'.

HYMN DLXXXVIII. [M. B. D.]

Galarus. (*Ffrancaonia*)

- 1 **Y**N nydd y frwydr fawr,
 Rhwng dae'r a nef ynghyd,
 Ymddial creulon ar bob llaw,
 Oll yma a thraw mewn llid;
 Y nefoedd saif o'n plaid,
 Wrth angenrhaid yn wir,
 Fe gauir satan yn y man,
 Ni bia'r Ganaan dir.
- 2 Wel ferched Sion dewch,
 Yn finteioedd yn y bla'n,
 Efe ei hun yw'r blaenaf wr,
 Yn nghanol dw'r a thân;
 Mae'n gyfaill yn mhob man,
 I'r llesg a'r gwan a'r gwiw,
 Ni welwyd ar ein daear ni,
 Neb tebyg i fy Nuw.
- 3 Yn nydd y dwyrain wynt,
 A'r 'stormydd mwya cry',
 Fedry'r cymmylau cyn prydawn,
 Yn dawel iawn i ni;
 Mewn ffwrnes fawr o dân,
 Ei hunan sefyff ef,
 Fe gaiff y poenwyr wel'd yn awr,
 Alluoedd mawr y nef.

- 4 Y Brenin aeth yn mlaen,
 A'i allu ef sydd fawr,
 Y garreg leia' ddel o'i law,
 A dyrr Golia 'lawr;
 Gwersylloedd Duw ynghyd,
 A gân yn hyfryd iawn,
 I'r Crewr mawr nad oes o'i ail,
 Cyn machlud haul brydnawn.

HYM DLXXXIX. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

- 1 **M**AE'n decach yn ei wedd,
 O'u bron nâ dynol ryw,
 Nid oes greadur îs y rhod,
 Sydd debyg i fy Nuw;
 Rhyfeddod yr holl fyd,
 Rhyfeddod mawr y nef,
 Rhyfeddod oesoedd etto a ddaw,
 Fydd ei ogoniant ef.
- 2 Dyoddefodd ar y pren,
 I hoelio ei ddwylaw a'i draed,
 Trywanwyd idd' ei ystlys bur,
 Daeth allan ddw'r a gwaed;
 Fel cai y dua ei liw,
 Ei gannu'n hyfryd wynn,
 Mewn afon bur o waed a dw'r,
 Ddilifodd ar y bryn.
- 3 Wel, dyma'r unig fan,
 Tan groesbren garw fr,
 Ar ben Calfaria hir brydnawn,
 'Nawr gweled cawn y tir;
 Cliriodd ei haeddiant ef,
 Gymmylau'r nef o'u bron,
 'Does heddyw gysgod mewn un man,
 Rhyngom a'r Ganaan hon.

- 4 Mae'r llwybr heddyw'n rhydd,
 Ein Tywysog sydd yn mla'n,
 Yn agor holl adwyau'r ddraig,
 Oddi yma i Sion lân;
 Bydd canu braf am hyn,
 Yn Salem cyn bo hir,
 Pan ddelo'r nefoedd fawr a'r ddae'r,
 I seinio'r anthem bur.

HYMN DXC. [M. N.]

Galarus. (*Love Feast, 6, 7ths.*)

- 1 **A**RGLWYDD ffoed cymmylau mwy,
 Grym euogrwydd damniol glwy';
 Rho i mi brofi'th ddwyfol hedd,
 Afon bur tu yma i'r bedd;
 Fel y gallwyf ddydd a nos,
 Ymddigryfu yn dy gro's.
- 2 Oll a wela'i tan y ne',
 Sy'n feunyddiol golli eu lle,
 Angeu yn teyrnasu'n lân,
 Ar greaduriaid fawr a mân,
 Heno-marw, heno bedd,
 Fory codwn ar ei wedd.
- 3 Ffarwel bob peth yn y byd,
 Twyll a gwagedd y'ch i gyd,
 Y melusdra penna gawn,
 Gwenwyn du sy ynddo'n llawn,
 Iesu 'does o nefol rin,
 Ond dy wleddoedd di dy hun.
- 4 Nid wi'n ceisio gan fy Nuw,
 Heddyw hawddfyd o un rhyw,
 Rho i mi feddu'th Ysbryd cun,
 Llechu'n agos it' dy hun,
 Ti gai'm cynnal tan bob cro's,
 Goleu dydd neu dywyll nos,

5 Ac er lleied yw fy ngrym,
 Tan dy aden ofna'i ddim;
 Mymryn bach o'th gariad drud,
 Sydd yn fwy nâg uffern lid,
 Gwel'd dy wedd, a chredu'th waith,
 F' enaid ddod i ben ei daith.

6 F' enaid gwel Galfaria fryn,
 Yno congcrwyd angeu yn llyn;
 Yno maeddwyd gallu'r bedd,
 Yno prynwyd dwyfol hedd;
 Y greadigaeth heddyw sy
 Tan awdurdod Iesu cu.

HYMN DXCI. [M. N.]

Gorfoleddns. (Turiu, 6, 7ths.)

1 **D**ACCW gariad nefoedd wen,
 Yn dysgleirio ar y pren;
 Daccw daledigaeth lawn,
 I ofynion trymion iawn,
 Iesu gollodd ddwyfol wa'd,
 Minnau gafodd wir iachad.

2 Wele'r llwybr heddyw'n glir,
 Tu a Chanaan hyfryd dir;
 Y mae'r faner fawr yn mla'n,
 Fy holl elynion cwympto wnan';
 Rhed yr oriau eu rhif i ma's,
 Caf fyn'd trwy'r lорddonen las.

3 Wele'r Ganaan hyfryd wiw,
 Dyma'r ardal caf fi fyw,
 Gwlad heb ofid, gwlad heb wae,
 Gwleddoedd hyfryd i barhau,
 Dwyfol gariad, dwyfol hedd,
 Ga'i fwynhau tu draw i'r bedd.

- 4 Na ddoed gwael wrthddrychau'r byd,
 Fyth i artrefu yn fy mryd;
 Digon fy enaid, digon yw,
 Myfyrdodau dwytol friw;
 Mae mwy pleser yn dy glwy',
 Na'u llawenydd penna hwy.
- 5 Iesu gollodd ddwyfol wa'd,
 Minnau gafodd wir iachad,
 Darfu ymffrost mawr y byd,
 Iesu bia'r clod i gyd;
 Wrth ei draed dymunwn fyw,
 Holl happusrwydd fy enaid yw.

~~~~~

HYMN DXCII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, s.)

- 1 **M**I bellach goda ma's
 Ar foreu glas y wawr,
 I wel'd y blodau hardd
 Sy ngardd fy Iesu mawr;
 Amrywiol ryw rasmusau pur,
 A firwythau'r baradwysaidd dir.
- 2 Edrychweb draw i'r de'
 A'r gogledd, y mae rhes
 O harddach brenau lliw
 Pa fwya b'om yn nes;
 Eu peraidd flas, a'u 'rhoglau llawn
 Sy'n dangos nefol, ddwyfol ddawn.
- 3 O anghyffelyb flas!
 O amrywioldeb liw!
 Hyfrydaerioed a gad
 Ar erddi gwlad fy Nuw!
 Hi Gilead fwyn a'i 'rhoglau pur
 Bereiddiodd awel Ganaan dir.

- 4 Mae'r pomgranadau pur,
 Mae'r peraroglau rhad,
 Yn magu hiraeth cry,
 Am hyfryd dŷ fy Nhad;
 O Salem bur! O Sion wiw!
 Fy ngartre' i, a chartre'm Duw.
- 5 'Does le i aros dim,
 Mi glywa rym y ne',
 'Nawr yn fy ngalw i 'mlaen.
 Yn fuan atto fe;
 Ffarwel ffarwel ddeniadau'r byd,
 Methodd eich tegwch fyn'd â'm mryd.

~~~~~

HYMN DXCIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

- 1 **M**IL o bosiau sydd
 Bob awr o'r dydd a'r nos,
 Yn gwylio uwch pob cred,
 Ar hyd, ar lled, ar gro's,
 Am ddwyn yn lân fy enaid drud
 I maes o'i loches gynnes glud.
- 2 Ond ceidw gallu'r nef
 Fy llygaid etto yn glir,
 I graffu'n gywir ddwys
 Ar baradwysaidd dir;
 Na chaffo'r rhai'n er maint eu grym
 I rwystro f' enaid egwan ddim.
- 3 Mae satan a'i holl scil
 A'i rwydau manwl mân,
 Yn gwneud fy llwybr cul
 Yn gulach nâg o'r bla'n;
 Ond mi af trwy, yn nerth y nef
 Ei rwydau cynddeiriocaf ef.

- 4 Fe ddeil anfeidrol nerth
 Ar dylau serth fi 'mla'n,
 Mi ddiangaf er pob stwr
 I'r lan trwy ddw'r a than;
 Ar ben y bryn caf cyn bo hir
 I ganu'r anthem nefol bur.
- 5 'R un destyn a'r un dôn
 Fydd y caniadau o'r bron,
 Angylion yn y nef
 A seintiau'r ddaear hon;
 Y mawl, y clod, a'r enw mwy
 Fo i'r hwn ddyoddefodd farwol glwy'.

HYMN DXCIV. [M. N.]

'Gorfoleddus. (Darwell's, 6, 7.)

- 1 **W**EL, darfod fwy fwy mae
 Nysgwyliad yn y byd,
 'Nghas a nghyfeillion sy
 'N anghywir i mi gyd;
 Ond ti yw'r graig gadarnaf gref,
 Fy ngrym a ngobaith tan y nef.
- 2 Mae angeu ac uffern faith,
 Yn leflo eu saethau llym,
 Yn fy erbyn o bob rhyw
 Ac anferth yw eu grym;
 Mewn lloches craig heb stwr na sain,
 Ca'i fyw uwch dwndwr cas y rhai'n.
- 3 Pa dymhesl bynnag gwyd,
 Pa dywyllwch bynnag fo,
 Ond am ei fod yn Dduw
 Ffyddlonaf ar bob tro,
 Arno rho'm llef, y 'storom gref
 Ddifianna wrth ei enw ef.

- 4 Ymffrostied daear faith
 Oll yn eu gwaith eu hun,
 Ac ymddirieded rhai
 Mewn daear, neu mewn dyn:
 Ni ymddirieda i tr'w'i byw
 Yn nim o tan y nef ond Duw.
- 5 Gwneud rhai gyfeillion gwir,
 O ddynion pur eu dawn,
 Edryched rhai ar barch
 A'u henwau yn hyfryd iawn;
 'Rwi'n rhoi ffarwel i freintiau'r byd,
 A dim ond Iesu i mi gyd.

HYMN DXCV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Darwell's, 6, 8.)

- 1 **F** FARWEL i'r byd a'i ffryns,
 Yn llawen ddiddig iawn,
 Fe gollodd ar ei flas,
 Er cynnar laes brydnawn,
 Mi af yn mlaen i ganol nef,
 Y fan mae'm noddfa gadarn gref.
- 2 Fe ddeil yr afael gref
 Sydd gan fy enaid gwan,
 Ar Iesu'r blaenaf wr,
 Mewn ymdrech dwg fi'r lan;
 Pan diango'r byd a'i ffryns a'i dda,
 Fy Iesu fydd y ffrynd barha.
- 3 Oddi wrtho yn unig daw
 'Ngorfoledd a fy hedd,
 Oddi yno rhed yn gylch,
 Tu yma a draw i'r bedd;
 Er darfod haul a ser y nef,
 Ni dderfydd mo'i ffyddlondeb ef.

- 4 Pan tynno angeu glas
 Ei holl bilerau lawr,
 A gorfod canu yn iach,
 I enwau fach a mawr,
 Enw fy Nuw fydd fwy'r pryd hyn,
 Na holl gysuron bro na bryn.

HYMN DXCVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Darwell's, 6, -8.)

- 1 **Y** CYFOETH i mi dda'th,
 Nid oes o'i fath na'i ryw,
 'Tifeddiaeth hyfryd rad,
 Pereiddiaf wlad fy Nuw;
 Mwy nid oes dim o tan y nef,
 All fy ngwahanu i oddi wrtho ef.
- 2 O uwchder heb ei faint!
 O ddyfnder heb ddim rhi!
 O led a hyd heb fath,
 Yw'n iechawdwriaeth ni!
 Pwy ŵyr? pwy dd'wed, seraph, neu saint,
 O'r ddae'r i'r nef beth ydyw'm mraint.
- 3 Mae'r ddaear a'i holl swyn,
 Oll yn diflannu'n awr,
 A'i theintasiynau cry,
 Sy'n cwympo'n llu i'r llawr,
 Holl flodau'r byd sydd heb eu lliw,
 'Does dim yn hyfryd ond fy Nuw.
- 4 Mae haul a ser y rhod
 Yn darfod o fy mla'n,
 Mae tywyllwch dudew yn d'od,
 Ar bob peth hyfryd glân;
 Fy Nuw ei hun sy'n hardd, sy'n fawr,
 Ac oll-yn oll mewn nef a llawr.

5 Ti Iesu yw ein Duw,
Ydyw caniadau'r nef,
A'r anthem gyda blas,
Sy'n myn'd i'w glustiau ef;
'Does seraph un, angel na saint,
Nad iechawdwriaeth yw eu braint.

6 'Does terfyn o un tu
Yn eu llawenydd hwy,
Môr yw diderfyn sy,
Bob terfyn yn myn'd trwy,
Paradwys wiw, hyfrydaf le,
A phren y bywyd yw efe.

HYMN DXCVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Swithins, 6. 8)

1 **I**Y noddfa gadarn gry',
A'm tarian wyt fy Nuw,
Yn erbyn angeu du,
A chynllwyn uffern griw,
'Rwi'n pwyso nghred ag feddai gyd,
I'th air ffyddlonaf pur a drud.

2 Tra f'ost yn eiddo im',
Beth raid sy ofli mwy?
Anfeidrol yw dy rym,
Pwy ddichon roi it' glwy',
A thyna'r pryd pan metho'r nef,
Y maeddir finnan gydag ef.

3 Y gair melusa erioed,
Y cryfa gair ei rym,
Mi a'i hail adrodda ef,
Fod Duw yn briod im',
Mae hyfryd swa a sylwedd hwn,
Yn tynnu ffordd fy maich a mhwn.

- 4 Rhyw weithiau filoedd maith,
 Adroddai'm testyn trwy,
 Mi gyhoedda o flaen y byd,
 Fy mhriod yw ef mwy;
 Mae'r hyfryd sw'n yn ennyn tân,
 Na saif na byd na chnawd o'i fla'n.
- 5 Beth yw'r telynau aur
 Sydd gan angylion fry,
 Sut yw'r tafodau geir,
 Gan nefol berffaith lu?
 A feddant hwy felusach dôn,
 Nag am eu hawl i'r addfwyn O'n?

HYMN DXCVIII. [M. B. D.]

Gorſeleddus. (Lonsdale)

- 1 **M**AE yr Iorddonen fawr,
 Yn dal yn awr ei dw'r,
 Mae Israel Duw trwy ganol hon,
 Yn myn'd yn llon bob gwr;
 Mae'n sefyll ynddi'r arch,
 Yn fawr ei pharch a'i bri,
 Ac yno bydd ein tirion ffrynd,
 Nes trosodd myn'd â ni.
- 2 Ni chaiff y dyfroedd maith,
 I rwystro ein taith ni 'mla'n;
 Fe gronna'r dw'r, fe hyllt bob bryn,
 Fe ddiffydd grym y tân;
 'Does pobl fedd fath fraint
 A'r saint o tan y nef,
 Sy'n cael eu dwyn trwy lif a thon,
 Yn ffyddlon atto ef.
- 3 'Does bellach ddim ond mawl,
 A chan mawl fyth ein Duw,
 Ein twr, a'n tarian yn mhob man,
 Efe ei hunan yw;

'Dyw pechod er ei rym,
 Ei euogrwydd llym a'i boen,
 O bwysau ddim o flaen y Tad,
 At werthfawr waed yr Oen.

Ffarwel fo i haeddiant dyn,
 Ffarwel at ddyn i fyn'd;
 Ffarwel doethineb, a phob dawn,
 Fo i natur lawn yn ffrynd;
 Aeth dyn a'i allu mawr,
 Yn awr i lawr yn ddim,
 Iesu fydd bellach yn mhob man,
 Fy nharian a fy ngrym.

~~~~~

HYMN DXCIX. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

I'R Iesu boed y clod,
 Tra fyddo bod na byd,
 Efe oedd cyn y diluw mawr,
 Efe sy'n awr o hyd
 Yn gyfaill, ac yn Dduw,
 Pob llwythau, rhyw, a iaith,
 Efe a'n harwain ni uwch nen,
 Yn gryno i ben ein taith.

Fe gongcra yn ddi-gel,
 Bob gelyn ddel i'n cwrdd,
 Fe wna i'r ddraig er maint ei scil,
 Yn fuan gilio ffwrdd;
 Y ddaear fawr os rhaid,
 A saif o'n plaid ryw ddydd,
 Ac yno etifeddion nef,
 A wared ef yn rhydd.

Pryd hynny daw yn rhydd,
 Y rhei'ny sydd yn gaeth,
 Ee gaiff rhai oedd ar drengu mron,
 Ryw dirion dyner faeth,

Agorwyd ar brydnawn,
 Ryw ffynnon lawn o hedd,
 Ar Galfari i ddiodi'r sawl
 Sy ganddynt hawl i'r wledd.

- 4 O foreu llawn o hedd,
 Bydd hon yn wledd o fri;
 Pan y cyhoeddir Jubil lawn,
 Yn hyfryd iawn i ni;
 Ar udgyrn arian glas,
 Yn rhoddi ma's y sain,
 Fod iechawdwriaeth gyflawn gun,
 I'r gwaelfaf un o'r rhai'n.

~~~~~

HYMN DC. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

- 1 **A**R grasdir crinder cras,
 Disgynodd gras ein Duw,
 Yn loyw ffrwd afonydd daeth,
 Mewn anial gwaetha ei ryw,
 Maddeuant rhyfedd rhad,
 I'r gwaetha gad is nen,
 Yr hwn a gredo yn y iawn,
 Fu un prydawn ar bren.
- 2 A doed brenhinoedd byd,
 Yn unfryd atto ef;
 A rhoddant eu coronau lawr,
 O flaen ei orsedd gref;
 Ei enw led led sydd,
 A'i glod ef fydd uwchlaw
 Y cwbl ag sy yma gyd,
 Ac yn y byd a ddaw.
- 3 Daw'r dwyrain gyda'r de',
 O flaen y ne' ei gyd,
 I dderbyn barn gyfiawnaf wir,
 O'i enau pur ryw bryd; .

Yr efrau gaiff fod draw,
 Ar ei aswy law, a'r ûs,
 A'r gwenith pur bob gradd bob lliw,
 Dderbynir i'w ei lys.

4. Wel dyna'r pryd y clywn,
 Y gair sydd arnom 'chwant,
 Wel de'wch i mewn, a de'wch ar frys,
 Chwi fendigedig blant,
 'Tifeddwch drysor rhad,
 Barotow'd cyn seiliad byd,
 Rhyw deyrnas lawn o bob rhyw faeth,
 Efy haeddiant gwaeth ei gyd.

~~~~~

HYMN DCI. [M. B. D.]

Galurus. (*Efranconia*)

1. **D**OES yn yr anial hyn,
 Mewn bro, na bryn, na phant,
 Ddim ag y dâl ei garu byth,
 Na dim sydd arna'i 'chwant;
 Yr ochr draw i'r bedd,
 Am wlad o hedd mae nghri,
 I wel'd Tywysog mawr y nef,
 A ffrynd yw ef i mi.
2. 'Does genny' ond ei hun,
 Yn erbyn angen glâs;
 Fe gurodd ar Galfaria fryn,
 Y gelyn hyn i ma's;
 Mae ei ofn ef yn awr,
 Ar uffern fawr a'r byd,
 Fe gryn y ddraig yn siwr ryw ddydd
 Wel'd cymmaint fydd ei lid!
3. Fy mhechod cwmp i lawr,
 Can's mawr yw gallu Duw,
 'Does nwyf, na phleser gwŷn, na 'chwant,
 Na's gyr e' bant bob rhyw,

O mewn ac o tu ma's,
 Mwy yw ei ras a'i hedd,
 Nag yw diehellion satan hy,
 Nag uffern ddu na'r bedd.

4 O dere f' Arglwydd da,
 Mae bellach yn brydnawn;
 O dere yn glau, estyn i ma's
 Nerthoedd dy ras a'th ddawn;
 Na oeda ddim yn hir,
 Mae'm beiau'n wir yn flin,
 Ac nid oes dim ysgafna'r baich,
 Ond nerth dy fraich dy hun.

HYMN DCII. [M. B. D.]

Galarus. (*Efranconia*)

1 **R**WI'n gorwedd tan fy mhwn,
 Yn isel wrth dy dra'd,
 Yn adde' mod yn waelach dyn,
 Nag etto un a gad;
 Rhyw ddyfnder sy yn fy nghlwy',
 Yn fwy nag ddeall dyn,
 Ac nid oes yn fy 'nabod sy,
 Neb ond tydi dy hun.

2 O gwrando weddi'r t'lawd,
 On'd ffyddlon frawd wyt ti,
 I'r rhai cystuddiol clwyfus gwan,
 Sy 'mofyn rhan o fry?
 Ti wyddost ti fy mhla,
 Fy ngofid, a fy mhwn,
 Ac nid oes ond dy anfeidrol rym,
 All symmud dim o hwn.

4 Mi rof fy meiau o'r bron,
 Yn gyson o dy fla'n;
 Taff hwy i fôr o angof pur,
 Mewn anial dir yn lân;

Na safed y rhai hyn,
 Fyth yn fy erbyn draw,
 Pan y cyhoeddir beiau cudd
 O fewn y dydd a ddaw.

- 5 Ond boed maddeuant rhad,
 Yn hyfryd waed yr Oen,
 Yn destun moliant yn mhob man,
 I fi sydd tan fy mhoen;
 Yr anthem faith ei hyd,
 Fo gyd am Galfari;
 A'r iechawdwriaeth fawr ei dawn,
 Row'd un prydawn i ni.

HYMN DCIII. [M. B. D.]

Galarus. (*Ffranconia*)

- 1 **N**A foed im' garu mwy,
 Un gwrthddrych is y ne',
 Ond hwnnw fu'n plygu ei ben
 Ar groesbren yn fy lle;
 'Does dim, 'does neb ond ef,
 Mewn daear, nef, a llawr;
 Ac na cheisied neb o'r clod,
 Sy'n eiddo'n Iesu mawr.
- 2 O Arglwydd bydd yn ffrynd,
 'Rw'i bron a myn'd ar ŵyr,
 I gyfeiliornad o bob rhyw,
 Fy unig Dduw a'i gwyr;
 O Iesu dal fi i'r lan,
 Nid wyf ond gwan a gwiw,
 'Does dim all olchi mrynti cas,
 Ond unig ras fy Nuw.
- 4 O dere yn fuan iawn,
 Mae'm beiau yn llawn o rym,
 Ac er mae dyfnion bob yr un,
 I d' allu 'dynt hwy ddim;

Dy Ysbryd yrr i bant,
 Bob tanbaid 'chwant yn un,
 A thi wnai'r galon galed hon,
 Yn ffyddlon it' dy hun.

- 5 Fe fethodd f' enaid gwan,
 Yn unrhyw fan a ffoi,
 Oddiwrth symbylau llymion cry',
 Euogrwydd sy'n ei gnoi;
 'Does ond maddeuant rhad,
 Trwy ddwyfol waed wna'r tro;
 Gad i mi deimlo'th hedd dilyth,
 A'i gadw fyth mewn co'.

~~~~~

HYMN DCIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Darwell's, 6, 8.)

- 1 **F**Y Iesu yw fy Nuw,
 Fy noddfa gadarn gref;
 Ni fedd fy enaid gwan,
 Ddim arall tan y nef,
 Mae efei hun a'i angeu drud,
 Yn fwy na'r nef yn fwy na'r byd.
- 2 O ffynnon fawr ei rhin,
 O ddwyfol win a lla'th,
 Sydd yn ei haeddiant ef,
 'Does yn y nef o'i bath,
 De'wch bawb ynghyd gwelwch y frain;
 A ga'dd y lleiaf un o'r saint.
- 3 Anfeidrol wyt fy Nuw,
 Anfeidrol yw dy ras,
 A thyma'r man y mae)
 'M dedwyddwch mwy a' maes;
 Anghyfnewidiol yw efe,
 Am hyn fe'm dwg i deyrnas ne'.

- 4 Mae gennyf oll yn oll
 Wrth yn unig dy fwynhau,
 Y fan b'ost di dy hun
 'Does eisiau dyn na dau;
 Dy hyfryd ras a'm lleinw i gyd
 Heb ran yn wag o'm henaid drud.
- 5 Fy nymuniadau i gyd
 Sy'n cael attebiad llawn,
 A'm holl serchiadau i 'nghyd,
 Hyfrydwch nefol iawn;
 Pan byddwi'n gwel'd wrth oleu'r wawr.
 Mae eiddo im' yw f' Arglwydd mawr.

HYMN DCV. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

- 1 **A** MDDIFAD fedda'i ddim,
 Na haeddiant, grym, na dawn;
 Ond rhyw euogrwydd cry',
 A phechod du yn llawn;
 Dysgwyl y dydd a'r dydd heb dd'od
 I gael fy meiau tan fy nhro'd.
- 2 'Rwi'n dywyll, llesg, a gwan,
 Yn gweithio tan fy llaw;
 Gobeithio myn'd yn rhydd
 Cyn del y dydd a ddaw;
 Ac etto rhwym tan gadwyn fawr!
 O hedd y nefoedd dere lawr.
- 3 Och'neidiau o bob rhyw
 Yn fynychi yw fy ngwledd;
 Ac ofnau cedyrn cry'
 Yr angeu du a'r bedd;
 Fy enaid bron llewygu sydd
 Wrth feddwl am drag'wyddol ddydd.

- 4 O tyred addfwyn Dad
 Ein trugareddau gyd;
 Rho brawf o'th gariad rhad
 I'r euog gwan ryw bryd;
 Gollwng yn rhydd y gadwyn fawr,
 A'r baich sydd yn fy nghadw i lawr.

HYMN DCVI. [M. C.]

Galarus. (Bangor)

1. **O** TYRED Arglwydd saif wrth raid.
 Yn awr o blaid y gwan,
 Mi soddaf mewn dyfnderoedd du.
 Oni ddeli di fi i'r lan.
- 2 Mae nerth dy ras yn llawer mwy
 Na'm beiau i oll o'r bron;
 Dy hyfryd wên sy'n abal lladd
 'R euogrwydd tan fy mron.
- 3 Ni all fy meiau er eu rhif
 A'u cyndeiriogrwydd-cas,
 Eu scil, eu dyfais faith, a'u grym.
 I faeddu dim o'th ras.
- 4 Mae ynot foroedd pur dilith,
 Heb ddiffig fyth na thrai;
 O gariad anghydmorol eu
 Fyth fythoedd i barhau.
- 5 O tywallt hwn i'm henaid gwan
 Sy'n fynych tan ei boen,
 Yn methu credu i'w faeddu'n rhad.
 Yn ngwethfawr waed yr Oen.

HYMN DCVII. [M. C.]

Galarus. (Bangor)

- 1 **M**AE ofnau yn finteioedd llawn,
Rai creulon iawn eu rhyw,
Yn pledio yn fy wyneb gwan
Na fedda'i ran yn Nuw.
- 2 A minnau'n llwfrhau yn lân,
Heb wybod ffordd i droi,
Nac ysbryd genni' fentro 'mla'n,
Nac ysbryd genni' ffoi.
- 3 Chwilio, a manwl chwilio 'rw'i,
Ar aswy ac ar dde',
Ac etto methu symmud cam,
I fynu tu a'r ne'.
- 4 O edrych arna'i Arglwydd mawr,
Mae bellach yn brydnawn;
O llanw'r euog tlawd sy heb ddim
O'th nefol ddwyfol ddawn.
- 5 Rho brawf o'r gwin wasgwyd i maes
O'r ber winwydden fry,
Fel gallwyf fyth i lawenhau
Yn dy ogoniant di.

~~~~~

HYMN DCVIII. [M. C.]

Galarus. (Bangor)

MEWN cyfyngderau bydd yn Dduw,
Nid wyf ond gwiw a gwan;
Nid oes ond gallu mawr y nen
A ddeil fy mhen i'r lan.

Mae'r byd a'i degwech ac a'i fri
A'i swynion o bob rhyw,
Yn ceisio'm denu bant yn glir
O lwybrau pur fy Nuw.

- 3 Ni fedda'i mewn nac o tu maes
Ond nerthol ras y nef,
Yn erbyn pob tymhestloedd llym,
A'r 'storom gadarn gref.
- 4 Cysurwch fi afonydd pur,
Rhedegog ddyfroedd byw,
Sy'n tarddu o dan riniog cu
Sancteiddiaf dŷ fy Nuw.
- 5 Rho brawf im' o'r winwydden rydd
O fywyd sydd yn llawn;
Y ffynnon fawr agorwyd fry
Ar Galfari brydnawn.

HYMN DCIX. [M. C.]

Galarus. (Burford)

- 1 **D**YMA bechadur truan gwan
Yn griddfan tan ei boen,
Yn methu d'od i'r ffynnon rad
Sancteiddiaf waed yr Oen.
- 2 Euogrwydd megis cenllif mawr
Sy'n enro lawr fy mhen,
Yn attal f' enaid egwan cu
I edrych tu a'r nen.
- 3 Pechodau yn finteioedd maith
Oll yn byddino 'nghyd,
Fel rhyw furiau ar fy nhaith,
Rhyngof a'r nefol fyd.
- 4 O dere Arglwydd saif ar fy rhan
Mae'n gyfan ar dy law,
I'm cadw rhag pob drwg a phla
Tu yma neu tu draw.
- 5 Fe saif fy mhechod er ei rym
Ni rua ddim o'm chwant,
Pan tynnech ti trwy'th ddwyfol ras
Ei wenwyn cas e' bant.

HYMN DCX. [M. C.]

Galarus. (Burford)

1 **D**UW dere'n glau mae'n gyflawn bryd,
Mae bellach yn hwyrhau,
A grym fy mhla sydd wedi'm rhoi
I hollol lwfrhau.

2 Ar aswy eilwaith ac ar dde'
Mae cwmmwl du uwch ben,
A minnau'n methu edrych trwy
Demhestloedd dig y nen.

3 Mae muriau cedyrn fel y pres
Rhyngof yn rhes a'm Duw,
A griddfan ydwyf Arglwydd hael
Am wel'd eu cael hwy'n friw.

4 Rheded yr oriau yn ddioed
Ar funud doed i ben,
Pan casso caethwâs anghen du
Ei godi tu a'r nen.

5 O tyred at yr eiddil hyn
Sy er's tridiau yn y bedd,
A do'd yr Ethiop casa ei liw
Yn gannaid ar dy wedd.

6 Ti fedri wneud y porphor du
A'r scarlet cocha ei ryw,
Megis yr eira ar y bryn,
A'r lliain gwyn ei liw.

HYMN DCXI. [M. C.]

Galarus. (Burford)

YBAICH sydd arna'i nos a dydd,
Ac wrthyf sydd ynghlun,
Sydd ysgafn er ei bwysau ef
I' th ysgwydd gref dy hun.

- 2 Ti ddeliaist holl euogrwydd byd
Crediniol, ar y pren;
Ac 'rwyf ti heddyw yn eiriol tros
Eu beiau uwch y nen.
- 3 Cymmer fy maich, cymmer fy mhoen,
A'm hofnau maith eu gyd;
A rho i mi heddwch yn dy glwy'
Sydd lawer fwy nâ'r byd.
- 4 Fe gwymp fy ofnau gyd o fla'n
Dy gariad glân a'th hedd;
Holl ddychryniadau angyu hy
Ac uffern ddu a'r bedd.
- 5 Mae prawf o'th gariad dwyfol gwir
Fel diliau pur ei flas;
Fe ddeil tan demtasiynau i'r lan
Fy enaid gwan i ma's.
- 6 O fanna pur! Oddwyfol bris,
Anwylaf is y ne';
Gâd i'r newynllyd heddyw gael
Un dafn o hono fe.
- 7 Fe gerdd fy nhraed yn hwylus iawn
Dof cyn prydawn i'r lan;
Os caf ond bwyta'r gwleddoedd hyn,
Caf ganu yn y man.
- 8 Ni ofnai'r byd, ni ofnai'r bedd,
Rho brawf o'th hedd a'th rym;
Y cwbl sy'n nychrynu'n awr
A gwymp i lawr yn ddim.
- 9 Fy enaid gwan fydd fel y graig,
Yn gadarn yn ei le;
Ni thyn na byd, na chnawd, na'r ddraig,
O freichiau Brenin ne'.

HYMN DCXII. [M. C.]

Galarus. (Burford)

- 1 **O** DERE lawr dywysog nen,
A thyn fy mhen i'n rhydd;
'Rw'i wedi rhoi fy hun yn gaeth
I elynion gwaetha sydd.
- 2 Myfi fy hunan yw fy mhla,
Fy nghalon yw fy nghlwy;
Ac yma mae llochesau drwg
Cuddiedig fwy na mwy.
- 3 'Does a'i glanha ond gallu'r nef;
A gallu'r nef ei hun;
Yr hwn a chwilia maes ei bai,
Ac a'i congwera hi'n un.
- 4 Dere awelon peraidid iawn
O'r bryniau graslawn draw;
Dadleithia'm calon galed gas
A hynny maes o law.
- 5 Y baich, y poen, a'r gwae
A'r euogrwydd maith ynghyd;
Rhaid i ti gym'ryd ar dy war
Yn gryno oll ynghyd.
- 6 Can's 'rwyf yn teimlo'm nerth yn ddim,
Ac wannach 'rwyf yn myn'd;
Ac nid oes ynw'i ronyn rym
On' fyddi im' yn ffrynd.
- 7 O tôdd yr adamentaidid gas,
Gwna'r garreg gras yn fwyn,
Idderbyn pob rhyw feichiau f'ost
Yn orfod arni ddwyn.

HYMN DCXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*God save the King*, 6, 4)

- 1 **M**AE'r Ganaan hyfryd draw
Yn dangos fel gerllaw, yn ngoleu'r ne',
Dewch bellach tu a'r wlad,
Gartref-le bur ein Tad,
Na flined dim o'n tra'd, nes myn'd i'r ne'.
- 2 Grawn-syppiau yno sydd
Yn hongian nos a dydd, ar winwydd pur,
I ddi-sychedu y rhai
Fu yn griddfan tan eu gwae
O gystudd a phob trai, mewn anial dir.
- 3 Y pleser dwyfol rhad
Yn sanctaidd dŷ fy Nhad, anfeidiol ddrud,
Ei natur ddwyfol gu
Yn burach fyrddiwn sy
Na hwnnw erioed a fu, gan sawrion byd.
- 4 Rhyw gariad fel y môr,
Anfeidrol herffaith 'stor, heb derfyn mwy,
Sy'n llifo'n loyw laes
O tan y faingc i maes
I etifeddion gras, eu bywyd hwy.
- 5 O heddwch pur y ne' !
'Does neb a'i 'nebydd e', tu yma i'r bedd !
Ddeallodd neb erio'd
Sy'n trigo îs y rhod
Y pleser sydd yn bod, mewn nefol hedd.

~~~~~

HYMN DCXIV. [M. N.]

Galarus. (*Bermondsey*, 6, 4)

- 1 **M**AE ofnau er eu grym
Yn methu gwneuthur dim, 'nawr ya
Mae perffaith gariad pur [y nef;
O fewn i'r nefol dir
Yn gwel'd yn oleu clir, ei ogoniant ef.

2. O nefol hyfryd wlad !
 Gartref-le bur fy Nhad, ffynnon yr hedd !
 Mae fy ysbryd yn llesgau,
 Tan gystudd a phob trai,
 A hiraeth am fwynhau'th drag'wyddol wledd !
3. Mae pechod o bob rhyw
 Yn mron a'm curo i yn friw, tan fy maich;
 O Arglwydd nertha'm tra'd
 Ti yw fy Nuw a'm 'Tad,
 Ac arwain fi i'r wlad â nerth dy fraich.
4. Mae tonnau'r moroedd mawr
 Yn nghuro i'n lân i lawr, i'r dwfn dir;
 O Iesu rho dy law
 A dwg fi maes o law
 I landio'r ochr draw i'r hafan bur.

HYMN DCXV. [M. N.]

Galarus. (Bermondsey, 6, 4.)

1. **O** EDRYCH Iesu lawr
 I waelod dyfnder mawr, ar glwyfus
 Sy wedi ei ddryllio'n friw [ddyn,
 Gan bechod o bob rhyw,
 A gelynnion mawrion gryw, oll yn gytun.
2. Euogrwydd o bob gradd
 Sydd heddyw yn mron fy lladd, fe'm gwnaeth
 'Rwi'n methu sefyll dim [yn wan,
 O flaen gelynnion llym
 Sy'n bostio eu hanferth rym, yn mhob man.
- O dere fywiol Air
 'Does gelyn oll a gair, wrthsef dy ras;
 Yr hyn fo yn dy fryd
 A ddaw i ben ei gyd,
 Pe uffern sawr a'r byd a safai ma's.

- 4 Ysbryd sancteiddiol rhad
 Cymhwysa rin dy wa'd at aflan ddyn;
 Gwna'r euog enaid hyn
 Fel cannaid eira gwyn,
 A chongera ei feiau yn llyn, lawr tan dy draed.
- 5 Dy elynion y'nt fy Nuw,
 Rho di dy hun hwy'n friw, ti yn unig gwnai,
 Bydd canu am dy ddawn
 Pan darfo boreu a nawn
 Yn beraidd hyfryd iawn, byth yn parhau.

HYMN DCXVI. [M. N.]

Galarus. (*God save the King*, 6, 4.)

- 1 'N AWR achub, O fy Nuw,
 Fy meiau i o bob rhyw, yn danbaid
 Fy nghuro i yn ddibaid, [sydd
 Fy maeddu yn y llaid,
 Ellyllon sydd yn blaid, O rho fi yn rhydd.
- 2 Ond attat mae fy nghri
 'Does unig ond tydi, all fy nglanhau,
 Mwy haeddiant sy'n dy wa'd
 Nâ'r pechod mwya' gu'd,
 A chryfach cariad rhad; nâ grym fy mai.
- 3 'Rwi'n gorwedd wrth dy draed
 Yr un aflana' gaed o tan y nef,
 Mor ffaidd yw fy mriw
 Na ffeindier fyth yn fyw
 Ond gwaed fy anwyl Dduw a'i gwella ef.
- 4 O ffynnon werthfawr rad!
 Yr afon fawr o wa'd ar Galfari!
 Rhed yma lawr i'r byd,
 A chudd fy meiau eu gyd
 Yn nyfnder cariad diud dy haeddiant eu.

5. Ac yno mi af trwy
 Gystuddiau fwy na mwy, ond fy iachau;
 Mi ddringa'r creigydd fry,
 Mi nosia'r afon ddu,
 Mi gongc'ra elynion lu heb lwfrhau.

HYMN DCXVII. [M. N.]

Galarus. (Bermoadsey, 6, 4.)

- 1 **O**'R manna-nefol gwiw
 Sy i'w gael yn ngardd fy Nuw, rho dy
 Fy enaid sydd yn wan, [fwynhau,
 Yn methu dringo i'r lan,
 Yn brudd och'neidio tan gystuddiau a gwae.
- 2 Mae yma nwydau cas
 Yn ngyrrui ffwrdd i maes o'r gwleddoedd rhad,
 Mae euogrwydd tywyll draw
 Yntau ar fy neheulaw
 Yn magu ofnau a braw, yn rhwystro'm tra'd.
- 3 O gwawria foreu-ddydd
 Pan cafw'i fyn'd yn rhydd o'm carchar caeth;
 Pan cwmpo'r muriau pres,
 A'r dorau sydd yn rhes,
 A minnau fyn'd yn nes i ben fy nhaith.
- 4 Pryd hynny mi af trwy
 Elynion fwy na mwy, O ddedwydd ddydd!
 Mae meddwl am y wawr
 A'r Jubil hyfryd fawr
 Yn pery i mi'n awr bron myn'd yn rhydd.

HYMN DCXVIII. [M. N.]

Galarus. (Fairfax, 7, 6.)

- 1 **P**A le dechreuaf ganu
 Am ddwyfol farwol loes,
 A haeddiant mawr yr Aberth
 Fu yn hongian ar y grôes?

- Anfeidrol bwysau pechod
 A wasgwyd arno ef,
 A'r pris anfeidrol dalwyd
 I groesi llyfrau'r nef.
- 2 Mi ganaf tra fo ana'l
 O fewn i'r ffroenau hyn,
 Am gariad yn dyodde',
 Ar ben Calfaria fryn;
 Am goron ddrain blethedig,
 Am hoelion geirwa eu rhyw
 I gannu'm henaidd euog
 Fel eira gwyna ei liw.
- 3 Fe rwygwyd muriau cedyrn,
 Fe dorwyd dorau prês,
 Oedd rhyngom ni a'r bywyd,
 Mae'r bywyd heddyw yn nes;
 Palmentwyd yr holl lwybrau,
 Mae'r pyrth o led y pen
 Oddyfnder dinas distryw
 I eitha'r nefoedd wen.
- 4 Mae'r gelynyion oll mewn ofn,
 Ac ofn iddynt sy;
 Cwyp, arnynt ryw ddiwrnod
 Ddigofaint nefoedd fry;
 Mae'n Iesu mawr yn dyfod
 O Edom yn ei waed,
 Fe syrth ein holl elynion
 Fel Dagon tan ein traed.
- 5 Wel dewch yn mlaen yn eon,
 Mae'r Brenin gydâ ni;
 Mawr yw ei nerth a'i allu,
 Aneirif yw ei lu;
 Rhai ffyddlon etholedig
 Megis seraphiaid nef,
 A gollant waed eu calon,
 Os achos trosto ef.

- 6 Fydd neb yn llesg neu'n egwan
Yn mhlith ei finteioedd maith,
Ond cadarn megis Dafydd
Gwna'r llesgaf un a'r llaith;
Ni saif o'n blaen ni elyn
Er cymmaint fydd eu grym,
'Does araf fyth a lwydda
Yn erbyn Sion ddim.
- 7 Mae'r afon fawr yn canlyn,
Yn ddisglair dawel glir,
O'r graig y torodd allan
Hyd at gyffiniau'r tir;
Mae'r manna yn difaru
O'r nesoedd wen yn rhad
Ni dderfydd hwn nes bwyta
O yd y nefol wlad.
- 8 Fe bery trugareddau
'R cyfammod gwerthfawr drud,
Pan darfo'r greadigaeth
Ddiderfyn oll ei gyd;
Ni bydd ond dechreu gweled
Daioni mawr y ne'
Pan collo haul a lleuad
A'r holl blanedau eu lle.
- 9 'Dyw'r holl greadigaeth ehang
Ddidrai, aneirif lawn,
Ddim agos yn datguddio
Ei ogoniant ef yn iawn,
Fel y datguddia maddeu
Y pechod du a'r bai
Ei hedd, ei ras, a'i gariad
I'w etholedig rai.
- 10 Fe gliria'n ffordd ei hunan
Oddi yma i'r nefol wlad,
Fe grea heddwch perffaith
Rhngom a'n hanwyl Dad;

Fe hwylia'n traed i gerdded,
 Fe dynn ein beichiau lawr,
 Fe ddysg ein tafod ganu
 Yn y caethiwed mawr.

HYMN DCXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grange Road, 7, 6.)

- 1 **N**I welwn hen ein siwrnai
 Aeth miloedd yn y bla'n,
 Ar hyd prif-ffordd y Brenin
 Trwy ganol dw'r a than;
 Mae atsain yn ein clustiau
 O ryw anneirif lu,
 Yn chwareu eu haur delynau
 O fewn i Sion fry.
- 2 Mae Salem heb ei llanw,
 Mae'n rhaid cael llwythau ynghyd,
 Pob rhyw, a iaith o bobl
 O bedwar gwynt y byd;
 Daw tlodion ac efryddion,
 A gwywedigion gwan,
 Yn finteioedd heb eu rhifo
 I Sion yn y man.
- 3 O enau plant di sylwedd
 Sy heb feddu rhwysg na rhod,
 Ar fyrder iawn o amser
 Perffeithia Duw ei glod;
 Ei enw gaiff ogoniant,
 Mawr fydd ei deyrnase e',
 O'r gogledd i'r gorllewin,
 O'r dwyrain hyd y de'.
- 4 Dedwydd yr awr ein ganed,
 Yr awr y cawsom ras;
 Dedwydd yr awr ein tynnwyd
 O deyrnas dystryw ma's;

Dedwydd yr awr etholwyd
 Ni gan Dywysog nen,
 Ar hyfryd awr ein prynwyd
 Gan Iesu ar y pren.

- 5 'Does heddyw neb i'w ganmawl
 Ond Tywysog mawr y ne',
 Ddyoddefodd ddiystyrwch
 A phoenau yn ein lle;
 Distawed pob rhyw dafod
 Am neb rhinweddau dŷn,
 Ond cludwn y gogoniant
 I'r Iesu mawr ei hun.

HYMN DCXX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Helmsley adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **D**EWCH i'r frwydr, dewch yn union,
 Filwyr Iesu yn foreu iawn,
 Chwi gewch weled buddugoliaeth
 Lân a helaeth y prydawn;
 Ef ei hun, heb un dŷn
 Dery'r gelyn yn ddigryn.

- 2 Y mae'r 'fengyl wen yn curo,
 Ac yn codi baner gras,
 Mewn rhyw filoedd o ardaloedd,
 Ar y mynydd, yn y ma's;
 Y mae llef, bur y nef
 Yn cyhoeddi ei haediant ef.

- 3 Y mae gwleddoedd y briodas
 Heddyw wedi eu parattoi;
 Y mae'r Priod-fab a hiraeth
 Am ei briod-ferch yn gloi;
 Dewch i'r wledd, dyma hedd,
 Gwyd y meirw i'r lan o'r bedd.

4 O gwrandewch ar lais y delyn
 Auraidd fawr yn nhŷ ein Tad;
 Sw'n y dawnsio sydd yn hyfryd,
 Sw'n eu tafod, sw'n eu tra'd;
 Gwyn ei fyd neb o'r byd
 Ag a welo dy wynebpryd.

5 Ffarwel i chwi bob eilunod,
 Phwysa mil o'ch rhoddion un
 O'r rhai hynny roddir i mi
 Yn nghwmpeini Duw ei hun;
 Gydâ'm Duw anwyl yw
 Mae pleserau uwch eu rhyw.

~~~~~

HYMN DCXXI. [M. N.]

Galarus. (Bermundsey, 6, 4.)

1 **N**ID oes fy Arglwydd mawr
 Ar wyneb daear lawr, neb ond dy hun,
 A ddeil fy enaid gwan
 Yn mhob cystuddiau i'r lan,
 A'i gweryd yn y man o bob yr un.

2 Yr wyt ti yn fwy nâ'r byd
 Na'r trysor sy ynddo gyd, yr wyt ti'n Dduw;
 Y gronyn lleia o' th hedd
 Sydd yn wastadol wledd,
 Fe gongc'ra angyu a'r bedd, mor hyfryd yw.

5 On'd dedwydd ydyw'r fan
 A sythiodd i fy rhau, 'tisfeddiaeth rad;
 Rhyw wleddoedd pur a ga'i
 Fyth bellach eu mwynhau,
 Heb ddiwedd fyth na thrai yn Salem wlad.

4 Caersalem hyfryd wiw
 Gartrefle bur fy Nuw, dinas yr hedd;
 'Dyw'r ddaear er ei dawn,
 O foreu hyd brydnawn
 Yn 'nabod dim yn iawn o'm hyfryd wledd.

HYMN DCXXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

- 1 **N**I fedr dim o'r byd,
A'i ddoethion oll eu gyd, ddeall lle 'rw'i,
Mae'm hysbryd fry uwchlaw
Ei bleser yma a thraw,
Neu ei ofid ar bob llaw, mewn dwyfol glwy'.
- 2 Deganau dewch yn mla'n
Ennynwch ynof dân, yr y'ch yn wan;
Mae'r pleser uwch y rhod,
Melusa fu erio'd,
O'r diwedd wedi d'od i'm henaidd gwan.
- 3 'Rwi'n teithio yn y bla'n,
Mae f' enaid bach yn dân, daeth y dydd;
Fe dewynodd arnai'n awr
O'r nesoedd wen i lawr
Ryw hyfryd fore wawr a'm gwnaeth i'n rhydd.
- 4 'Dyw pechod er ei rym
At allu'r nesoedd ddim, Duw bia'r dydd;
Myn ei ogoniant e'
Trwy uffern dywyll le,
Fe dyr pob cadwyn gre', gwna ni yn rhydd.
- 5 Fe ei hunan bia'r clod,
Nid oes o'i fath e'n bod, oll ei gyd;
O'r dwyrain hyd y de',
O gwrr i gwrr i'r ne'
'Chai ffenw ond efe i farnu'r byd,

HYMN DCXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

- 1 **W**EL f' enaid dos yn mla'n
Heb ofni dw'r na than, mae gennyf
'Dyw'r gelyn mwya ei rym, [Dduw
I'w allu anfeidrol ddim,
Fe gongera'm pechod llym, ei elyn yw.

- 2 Mae gwaed ei groes yn fwy
 Nâ'u natur danbaid hwy, nâ'u nifer faith,
 Fe faddeu fawr a mân,
 Fe'm golch yn hyfryd lân,
 Fe'm dwg i yn y bla'n, i ben fy nhaith.
- 3 'Does rhwystr is y ne',
 Ag all ei attal e' wneud fo'n ei fryd;
 Rhy wan yw uffern gryw
 A'u dichell o bob rhyw
 I wrthladd gallu'm Duw, pe baent yn ynghyd.
- 4 O Prynwr mawr y byd
 Tyr'd bellach mae'n iawn bryd, mae'n bryd-
 Gad i ni wel'd dy ras [nhawn;
 Ar frys yn torri ma's
 Tros wyneb daear la's, yn genllif llawn.
- 5 Y geiriau oll eu gyd
 Ro'ist in' o bryd i bryd, am ddydd dy ras,
 Gad i ni glywed llef
 Efengyl gadarn gref
 O gwrr i'r llall o'r nef, yn swnio ma's.

HYMN DCXXIV. [M.N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

- 1 **F**Y Iesu yw fy Nuw,
 Fy Mrawd a'm Priod yw, ffyddlonaf
 Fy enaid arwain wnaeth [gwir;
 O'r gwledydd tywyll caeth
 I wlad o fêl a llaeth, Paradwys bur.
- 2 Efe aeth o fy mla'n
 Trwy ddyfnder dw'r a thân, i'r hyfryd wlad;
 Mae'n eiriol yno'n awr
 O flaen yr orsedd fawr,
 Yn maddeu fach a mawr, o'm beiau'n rhad.

3. Mae lluoedd maith y ne'
Yn cwmpo iddo fe, anfeidrol Dduw;
Yn canu t'lynau clir
Mewn gwyl drag'wyddol bur,
Am waredigaeth wir, i ddynolryw.
4. Pan delo'i saint ynghyd
O derfyn eitha'r byd, i deyrnas nef;
Cant dreulio oesoedd fry
Heb fesur, ac heb ri'
I ganu am angeu du, ddyoddefodd ef.
5. Bydd canu nefol drud
Yn llanw'r nef ei gyd, fyth fythoedd mwy;
Seraphiaid tanllyd lu,
Cerubiaid cywir cu
A saint ffyddlonaf hy, blith dra-phlith trwy.

~~~~~

HYMN DCXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

1. **C**RYFACH addewid Daw
Nâ'r pechod gwaetha ei ryw, ni saif
'Dyw natur gadarn gref. [e' ddim;
Ond dim i dân y nef,
Mae gair o'i enau ef, yn fwy ei rym.
2. 'Rwi'n awr yn llawenhau
Mewn gobaith ca'i fwynhau, congwest glir
Ar bechod o bob rhyw
Elynol uffern gryw
Sy'n rhwystro f' enaid gwiw, i'r sanctaidd dir.
3. Fy meiau fân a mawr
Sydd raid eu cael hwy lawr, cyn bo hir,
Fe fyn cyfreithiau'r ne'
I dynnu'r llygaid de',
A thorri'r fraich o'i lle, ei air sydd wir.

- 4 Rhaid in' ro'i ffarwel lân
 I'n chwantau fawr a mân, pläser eu gyda;
 Caf bleser maes o law
 Yn nhrag'wyddoldeb draw,
 Ei fath ni fu, ni ddaw, gan fawrion byd.

HYMN DCXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 6, 7.)

- 1 **D**ACCW'r ardal, daccw'r hafan,
 Daccw'r nefol hyfryd wlad,
 Daccw'r llwybr pur yn amlwg
 'R awr hon, tu a thŷ fy Nhad;
 Y mae hiraeth yn fy nghalon
 Am fod heddyw draw yn nhref,
 Gydâ myrdd sy'n canu'r anthem,
 Anthem cariad iddo fe.
- 2 Bynnag beth a welodd llygad
 Neu a deimlwyd is y rhod,
 Bynnag beth a glywodd clustiau,
 Neu beth bynnag a all fod;
 Holl wrthddrychau'r ddaear isod
 Mewn un funud ddarfu ynghyd
 Er pan ces yr olwg leia
 Ar Iachawdwr mawr y byd.
- 3 Mae fy hwyliâu heddyw yn chwareu
 Yn llawen yn yr awel bur,
 Ac 'rwi'n clywed swm caniadau
 Peraidd paradwysaidd dir;
 Ffarwel haul, a lloer, a thrysor,
 Ffarwel ddaear, ffarwel ddyn;
 Nid oes dim o tan yr wybren
 Ag sy'n fawr ond Duw ei hun.
- 4 Cauwch lygaid, nac agorwch
 Ar un gwrthddrych is y ne,
 Craffa f' enaid olwg syml
 Ar ei ogoniant dwyfol e';

Mae ei hanfod, mae ei enw,
 Mae ei bersen sanctaidd pur
 Cwch o war teganau natur
 Ag yw'r nefoedd uwch y tir.

~~~~~

HYMN DCXXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jewin-Street, 8, 7.)

- 1 **R**WYF yn teimlo gwynt y dehau
 Yn anadlu awel bur,
 Ac yn ysgafn gario f' enaid
 Draw i fryniau'r Ganaan dir;
 Aeth y gaia' garw heibo,
 Darfu'r oer dymhestlog wynt,
 Na ddoed mwy'r cawodydd duon
 I fy mlino i megis gynt.
- 2 Anodd yfed dyfroedd chwerwon,
 Er mae dyfroedd chwerwon iawn
 Ydyw haeddiant fy mhechodau
 O foreu-ddydd glas i'nawn:
 Tro fy chwer'der yn felusdra,
 Tro fy ngwenwyn cas yn win;
 Mi ro glod, mi ro'r gogoniant
 I'th ddoethineb di dy hun.
- 3 Tu a Sion gwna i mi ddringad
 Er mae serth yw'r bryniau fry,
 A gelynion hyll heb rifo
 Yn finteipedd o bob tu;
 Dal dy afael ar fy enaid,
 Nad un-gelyn er ei rym
 Lithro'm troed na gwyro'm llygad;
 Na fy nigalonni ddim.
- 4 Os i'r dwyrain cais i'm harwain,
 Draw i'r gogledd, neu i'r de,
 'Rwy't ti'n gallach, 'rwy't ti'n ddoethach
 Na'i ddichellion cyfrwys e';

Dwg fy enaid yn dy freichiau
 Tros y dyrus ddiffaith dir,
 Ac na saif i neb gelynion
 Nes myn'd trwy'r loddonen glir.

~~~~~

HYMN DCXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Fairfax, 7. 6.)

- 1 **R** WYF fi'n ofni bob munudyn,
 'Rwyf fi'n edrych yma a thraw,
 Meddwl pan na bo gelynion,
 Bod gelynion cas gerllaw;
 Mae fy mhechod yn fy mhwnian,
 Mae galluoedd uffern fawr
 Gydâ'm chwant yn mron a'm maeddu
 Ac am gael fy mhen i lawr.
- 2 Yn y frwydr yr wyf finnau,
 Curo ar aswy, curo ar dde',
 Ceisio edrych ar y Brenin
 Meddwl p'odd y daliodd e';
 Nid oes genni' ond edrych arno,
 Edrych arno ddeil i'r lan,
 Os gall dim o'r nef i'r ddaear,
 Mewn cyfyngder f' enaid gwan.
- 3 O fy Iesu ffrynd troseddwy'r
 Achub heddyw, heddyw yw'r dydd,
 Torr y pres a'r esydd cadarn,
 Gollwng f' enaid gwan yn rhydd;
 Dysg fy mysedd i ryfela,
 Dysg fi gadw'm harfau'n llym;
 Ac na ad etifedd bywyd
 Golli yn y frwydr ddim.
- 4 Mi a'mlaen heb aeth nac osn,
 Ond it' sefyll ar fy ne',
 Nid yw uffern na'i chyfrwysdra
 Fwy na tharth i Frenin ne'.

Fe ddiflanna'r holl elynion,
 Fel yr ũs o flaen y gwynt;
 Heddyw'n awr ond it' ymddangos
 Megis yn y dyddiau gynt.

~~~~~

HYMN DCXXIX. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

- 1 **M**AE gobaith wedi darfod,
 Gobaith daear gobaith dyn;
 Gobaith holl deganau natur:
 Glynwyd ynot ti dy hun;
 Ti yw'r pleser ti yw'r tegan,
 Ti yw'r gwrthddrych, ti yw'r un;
 Ag y rho'is fy holl serchiadau
 Yn offrwim peraidd iddo ei hun.
- 2 Nid yw meibion, nid yw merched
 Sy a'u hwynebau fel ywawr,
 Nid yw goglais aur ac arian
 Ddim at heiddwch f' Arglwydd mawr;
 Teiau, tiroedd, dewch yn finteioedd,
 Dewch a'ch trysor bob yn ddarn,
 Ewch yn ddim pan gynta' gwelir
 F' anwyl Iesu yn dlod i'r farn.
- 3 Er fy mod yn ofni marw,
 Gwell yw marw im' na byw,
 Mewn rhyw fywyd o och'neidiau
 Gan elynion o bob rhyw;
 Etto 'dwi fi'n blino ymladd,
 Os ti Arglwydd fydd o'm rhan,
 Ti yw'r nef, a thi yw'r ddaear
 Oll yn oll i'm henaidd gwan.
- 4 Dere dy hun i lawr i'r frwydr,
 Cyhoedda faddew, cyhoedda hedd;
 Rho i mi ronyn bach o deimlo
 Peraroglau'r nefol wledd;

Byw, neu farw, fel y mynnost,
 Ti ga'i drefnu oll ei gyd,
 Dda, a drwg, ddigwyddo i mi
 Tra fwy'n aros yn y byd.

HYMN DCXXX. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

1 **E**R fod angeu yn fy mygwth,
 Er fod angeu yn fawr ei rym,
 Er fod pechod cas o'i ochor,
 Sina'n dywyll, yntau yn llym;
 Duw sy'n fwy nâ nef nâc uffern,
 Mwy nâ mhechod, mwy nâ mai;
 Ofna'i fyrddiwn o'u rhifedi
 Os ca'i funud o'th fwynhau.

2 Mae dy gariad uwch pob ofnau,
 Mae yn dy gariad fentro 'mla'n,
 Trwy'r afonydd dyfnion geirwon,
 Tros fynyddau a thrwy dân;
 Caru gongra fy mhechodau,
 Caru ddal fy enaid gwan,
 Er pob dim a guro arna'i
 Yn gadarnaf un i'r lan.

3 'Rwyf fi'n darfod âg wi'n weled,
 Mi ddarfyddais heddyw â dyn;
 'Rwyf fi'n twymo at fy Iesu
 Uwch beth bynnag sy wrtho'i 'nglyn;
 Mi ddyoddefaf âg, a chariad,
 Erlid atgas neu fwynhau,
 Ac mi af i fynydd Sion,
 Heb fy siommi gan y ddau.

4 Dringa i fynu i'r Balmwydden
 Mi gaf fwyta'r swppiau pur,
 Sy'n digoni y rhai sychedig,
 Pererinion Salem dir;

Mi gaf weled gwlad addewid
 Sydd yn llifo o laeth a mel,
 Mi gaf fyned i'w meddiannu
 Doed y croesau penna ddel.

~~~~~

HYMN DCXXXI. [M. N.]

Galarus. (Lanhaden, 6, 8.)

- 1 **O** TAN y nef nid oes ond dwyfol loes
 fy Nuw
 Ag all gongewero'n lân fy mhechod o bob rhyw;
 Ni all byd, ni all cnawd, nac uffern lu
 I wynebu dim o'm Harglwydd cu.
- 2 Ei hun boed iddo'r clod am iddo fod yn fwy,
 A bod ei amnaid ef yn drech nâ'u dyfais hwy;
 Gwna ddial llawn ryw ddydd sy'n d'od
 Ar feiau maeddodd i erio'd.
- 3 Ti anghrediniaeth gas wrth'nebodd gras y ne,
 Ac geisiaist osod maingc o fewn i'w babell e';
 Dysgwyliaf dro, caf wel'd yr awr
 Caiff dy eisteddfa ei threiglo 'lawr.
- 4 'Rwi'n teimlo hiraeth cry', 'rwi'n teimlo
 syched mawr,
 Bob munud awr o'r dydd am gael fy meiau.
 O Ysbryd pur, gweithydd y nèn, [lawr;
 Y gwaith ddechreuaist dwg i ben.
- 5 Rho argyhoeddiad cry', rho ofid heb ei ryw,
 Am bob rhyw gwmmwl du sy rhyngof fi a'm.
 Gwna awyr glir rhyngof a'r nèn, [Duw;
 A' haul ddysgleir-wen uwch fy mhen.
- 6 Rho im' gawodydd pur ar gynnar hir bryd-
 nawn,
 I ddofi'r wresog hin, a maethu'r egin grawn;
 O hyfryd haf danfon i ma's
 Holl beraroglau pur dy ras.

HYMN DCXXXII. [M. N.]

Galarus. (Lanhaden, 6, s.)

- 1 **N**I thrig awelon ne' mewn dyfnder py-
dew cas,
Ni thrig cysuron neb mewn ysbryd heb dy ras;
Pur yw dy swydd, pur fydd dy le,
Fy Nuw o fewn i'r ddae'r a'r ne'.
- 2 O Arglwydd tyr'd i lawr gwna drigfan it' dy
Teml sancteiddiol fawr, o galon aflan dyn, [hua
A thrig yn hon fel Sion gynt,
Er pob rhyw dywyll 'stormus wynt.
- 3 Mae'r corph o aflan wedd, mae'r cnawd yn
ffiaidd iawn;
Ar frys rhaid iddo fedd i'w sancteiddio'n llawn;
Fe ddaw i'r lan ar fore wawr
Yn gymmwys fel ei Arglwydd mawr.
- 4 Ac yno bydd yn un, y corph a'r enaid hyn
Yn moli Duw ei hun, fu farw ar y bryn;
Wedi anghofio'r byd a'i wae
Yn yfed dyfroedd i barhau.
- 5 Trw'i Arglwydd yn y byd, rho'm golwg a
y wlad,
Yr etifeddiaeth fry, pleserau tŷ fy Nhad;
A'r gwleddoedd maith sydd yn parhau
Lle nad oes gofid, poen, na gwae.

HYMN DCXXXIII. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

- 1 **N**ID tegwch daear gron,
Na thrysor hon na'i dâ,
Na'i holl bleserau maith o'u bron
Yr awrhon a'm boddha;

Ond trysor uwch y ser
Yn ninas ber fy Nhad,
Yn mhlith y dorf mewn gwisgoedd gwyn
A gannwyd yn y gwa'd.

2 Mae'r holl greadigaeth faith
Amrywiol waith dy law,
A'r holl deganau o bob tu
Rhai ymas y neu draw,
Yn mhell yn fyr eu pwys
I'w cynnwys yn dy le,
Ni leinw'm calon ddim yn awr
Ond Brenin mawr y ne'.

3 Ti droest y ffrwd yn ol
Ti wne'st i gnawd ro'i lle,
Er ei gyndynrwydd, er ei rym
I gyfraith lym y ne';
Ail natur heddyw im'
Yw ymladd grym y donn,
Mae arwydd ynof fwy nâ mwy
Fyn'd trwy'r Iorddonen hon.

4 'Does gwrthddrych heddyw i'w gael
O gwmpas daear fras,
Ag ettyb nwydau cryfion cwn
Ond Iesu ei hun a'i ras;
'Does gysur wrthw'i 'nglyn,
'Rwi'n dlotaf un ei ryw,
Os ymddifad bydda'n hir,
O gwmp'ni pur fy Nuw.

5 'Rwi'n anobeithio'n lân,
O'r cyfan is y rhod,
Dystrywir fi pa beth a wnaf,
Os hebot caf fi fod?
'Does barn o tan y ne'
Fel im' fod heb dy ras;
'Does trysor maith mewn bro na bryn
Wna'r colled hyn i ma's.

- 6 Rho'is heibio er dy swyn
 Bob peth a glywais sôn;
 Ni chaiff un dim o tan y ne'
 Artrefle'r addfwyn O'n:
 Pan unwaith delo mewn
 Deganau cnawd a byd,
 I'w eu cystadlu â dwyfol glwyf
 Eu ffeiddio'r wyf ynghyd.
- 7 A thyma'r fflam sydd fwy
 Yn congcro pob rhyw dân;
 Yn llosgi sothach gwag y byd
 Eu gyd yn ulw mân;
 Yn maeddu'm natur gref,
 Yn gwneud i'r nef gael lle,
 Ac yn fy nghymmell i roi'r mawl
 Yn hollol iddo fe.
- 8 Darfu perth'nasau a gwa'd
 Y fam, a'r tad, a'r brawd,
 A phriod hefyd aeth yn ddim,
 Holl achau a grym a chnawd;
 Ni ddyru'r enwau hyn
 P'oed bynnag maent yn gun,
 Lawenydd na gorfoledd im'
 Heb dy enw di dy hun.

~~~~~

HYMN DCXXXIV. [M.N.]

Gorfoleddus. (Gilboa, 8, 7.)

- 1 **T**I dy hunan yw fy Mhriod,
 'Ti dy hunan yw fy Nuw;
 Ti dy hunan yw fy ngobaith
 A'm happusrwydd tra fw'i byw:
 'Rwf fi'n llawn, ddiddig iawn,
 Ddala i ragor ddim pe cawn.

- 2 Tyr'd greadigaeth rhanna'th gyfoeth,
Peth i'r dwyrain peth i'r de,
A chais lanw awydd dynion,
Gwna hwy'n-ddiddig yn eu lle;
All y byd, lanw mryd
Dim ond cariad gwerthfawr drud.
- 3 Nid 'wi'n cenfigennu gronyn
Ar y rheiny sy'n mwynhau
Tiroedd meithion tég a hyfryd
A phalasau sy'n parhau;
Teyrnas ne', gydâg e'
Yw fy sanctaidd hyfryd le.
- 4 Nid yw holl bleserau natur.
Yn y glorian bwysig fawr,
Ond fel llwch na phwysa ronyn
Tu ag at ei thynnu 'lawr,
I fwynhad, cariad rhad
Sy'n drag'wyddol ei barhad.
- 5 'Nawr 'rwi'n darfod â marwoldeb
Holl bleserau cig a gwa'd,
Ac yn clywed plant afradlon
Heddyw yn canu yn nhŷ fy Nhad;
Blant y byd, dewch ynghyd
Cym'rwch ei bleserau gyd.
- 6 Y mae genni' bleser ddigon blyddyn
Yn ngoleuni pur y ne',
'Rwyf fi'n bwyta purddanteithion,
Dim ond edrych arno fe;
Gwel'd ei wedd, profi ei hedd,
Sydd yn rhyw drag'wyddol wled.

HYMN DCXXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Helmsley adapted, 8, 7, 3.)

1 **Y**MNEILLDUWCH bethau'r ddaear,
     Pethau natur, pethau'r byd;
 'Rwi'n dymuno peidio gwrando
     Ar eich holl ddëniadau 'nghyd:
 Unig un, uwch nâ dyn
 Mae fy enaid wrtho ynghlun.

2 Doed y diluw i deyrnasu
     Etto unwaith fel o'r bla'n,
 Doed hen Gaos i gymmysgu
     Dae'r, awyr, dw'r a thân;
 Dedwydd fi, Chaos lli',
 Tra fo'm Duw'n teyrnasu fry.

3 Colled pob blodeuyn hyfryd
     Ei holl degwch îs y rhod,
 Doed salwindeb ar bob wyneb
     Y creaduriaid sydd yn bod;
 Tegwch byd, fydd ynghyd
 Oll yn wyneb Prynwr drud.

4 Pe diffoddai'r haulwen ddysglair
     Yn yr awyr deneu las,
 A phe treuliai'r ser y ffamiau
     Ynddynt sydd o dân i ma's;
 Mi gaf fyw, gydâ'm Duw
 Mewn dysgleirdeb heb ei ryw.

5 Mi gaf fôd o flaen yr orsedd
     Mi gaf ganu'r anthem bur,
 Pan darfyddo son am ddaear
     Son am foroedd son am dir;
 Dwyfol lo's, angeu'r gro's,
 Fydd y canu ddydd a nos.

HYMN DCXXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Helmsley adapted, 8, 7, 3.)

1 **P**AN bo glaswellt gwyRDD y ddaear
 Wedi methu d'od i'r lan,
 Pan bo tegwch dae'r luosog
 Wedi darfod yn mhob man;
 Mi gaf wlad, hyfryd rad
 Faith drag'wyddol ei pharhad.

2 Fe agorir i mi yno
 Ryw ehangder maith heb ri'
 O ddirgelion na ddeallir
 Heddyw ar ein-dae'r ni;
 Cariad rhad yn y Tad
 A ddatguddiwyd yn y gwa'd.

3 Fe amlygir rhyw ogoniant
 Na ddeallodd calon dyn,
 Yn y iechawdwriaeth ehang
 Dyfais Duwdod mawr ei hun;
 Ar y llawr, neb yn awr
 Ni all ddal fath bethau mawr.

4 Pa mor ddwyfol, pa mor hyfryd,
 Pa mor orfoleddus fydd,
 Pan tywyno gyntaf allan
 Fore'r trag'wyddoldeb ddydd;
 Gael mwynhau, heb ddim trai
 Bethau bellach fo'n parhau.

5 Pa mor aml, mor amrywiol,
 Mor anfeidrol, mor ddidrai,
 Fydd y pethau uwch pob deall
 Yn y bywyd ga'i fwynhau!
 Nid wyf'nawr, ar y llawr
 Ddim yn gwel'd na deall fawr.

HYMN DCXXXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Helmsley adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **P**A'M y trigaf mewn anialwch
 Yn mhlith bwystfilod caseu rhyw
 Lle y collodd myrdd y llwybrau,
 Llwybrau heddwch, llwybrau byw;
 At y tir, sanctaidd pur,
 Mae fy amcan cywir gwir.
- 2 Mae yma darth, a niwl, a llynoedd
 Ag sydd yn gwenwyno'r lle,
 Mae yma ryw beth sydd yn mogi
 Goleuadau pur yne';
 Dere'n awr, Iesu mawr
 I'r anialwch atta'i lawr.
- 3 Ofnau ymladd â chrediniaeth
 Yma, ac a garia'r dydd,
 A hwy grean' yno'i ddychryn
 Er fy mod i gynne'n rhydd;
 Rho dy ras, tyn fi ma's
 O'r anialwch tywyll cas.
- 4 Mae pleserau nefol tawel
 Mae diddanwch hyfryd llon
 Yn diflannu yma megis
 Dw'r dywalltir ar y don;
 Dere'n glau, rho fwynbau
 Ag fo'n wastad yn parhau.
- 5 Pell 'w'i yma oddi cartre',
 Pell 'w'i yma o dŷ fy Nhad,
 Ac 'dw'i etto ronyn nesach
 I gynteddau'r hyfryd wlad;
 F' enaid ddaw, yn dy law
 I'r ardaloedd hyfryd draw.

HYMN DCXXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **B**ETH wna'i yma yn nghynteddau
 Angeu a phechod, ofnau a phoen;
 Lle mae holl ellyllon uffern
 Yn gwrth'nebu'r addfwyn Oen;
 Tir o wae, tir o drai,
 Tir o drallod i barhau.
- 2 Maglau dyrus manol sy yma,
 Maglau dyrus manol draw,
 Dysgwyl mae ellyllon creulon
 I'm dyfetha i ar bob llaw;
 Rho dy ras, tyn fi ma's
 O'r aniaiwech tywyll cras.
- 3 Ond fy Iesu ti a wyddost
 Nad oes gan elynion un
 Hawl mewn enaid ag ddyoddefaist
 Ar y groesbren drosto dy hun;
 'Rwyf ti'n fwy oll nâ hwy,
 Mi ymddiredaf ynot mwy.
- 4 Mi 'madewais â phob gwagedd
 Welais i etto yn y byd,
 Deiliad wyf i Frenin arall,
 Deiliad wyf i'm Prynwr drud;
 Nid oes dim, er ei rym
 Wna i'm henaid ildo dim.
- 5 Nid oes i mi wneud cyttundeb
 Na dim heddwch o un tu
 Ag un ellyll pa ryw bynnag
 Hen elynion nefoedd fry;
 'Ngelyn yw, gelyn Duw
 Mi ryfela tra fw'i byw.

6 Gwen a chariad y creadur
Sydd yn elyn tynn i'r nef;
Angeu, dystryw, a marwolaeth
Ydyw gwranddo arno ef:
Dal fi'r lan 'dwyf ond gwan,
Gwna i mi wylled yn mhob man.

7 Dal fi'n gadarn hyd nes delo
Amser hyfryd o ryddhau,
A chael yn lle temtasiynau
Yn dragywydd dy fwynhau;
Dyna'r pryd gwyn fy myd,
Derfydd fy ngofidiau gyd.

Diwedd y drydedd Ran o'r Ffarwel Weledig.

GLORIA IN EXCELSIS;

NEU

HYMNAU

O FAWL I

DDUW A'R OEN.

CAERFYRDDIN;

ARGRAHWYD GAN JONATHAN HARRIS, YN Y

PORTH-TYWYLL.

1000

1812.

Gloria in Excelsis, &c.

HYMN DCXXXIX. [M. N.]

Galarus. (Old 113th, 8, 8, 8.)

1 **'D**OES un rhyw bleser yn y byd
Trafferthus ag all lanw mryd;
Dim ond cael edrych ar dy wedd;
Fy nymuniadau oll yn un
Sy a'u terfyn ynot ti dy hun,
Fy holl ddigrifwch a fy hedd.

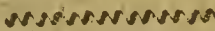
2 Mi dorra'r clymmau oll eu gyd
Sy rhyngw'i a gwrthddrychau'r byd,
A phob cariadau gwag y llawr:
Mi adewa enwau, brawd a ffrynd,
A char a phriod anwyl fyn'd
Yn ddim, er mwyn dy enw mawr.

3 O rhwyga'r cwmmwl dudew sy
Yn cuddio gwedd dy wyneb cu,
Yr hwn yn llanw'r nefoedd sydd:
Mae pelydr dy ddwyfol wedd
Yn goleuo conglau tywylla'r bedd,
Ac yn troi'r nos yn berffaith ddydd.

4 Mae yma gystudd, mae yma wae
O un i'r llall yn llwfrhau,
Ac yn rhyw ddirwyn yn y bla'n:
Ac oni chaf fi oleuni'r dydd,
I gerdded llwybrau'n dywyll sydd,
Mi golla'r ffordd i Salem lân.

5 Un peth 'w'i arno ddydd a nos,
Neu deued cystudd, deued cro's,
Hiraethu'n ddyfal am fy Nuw:
'Does un rhyw bleser nac un dawn
O'r boreu gwyrddlas hyd brydnawn,
Ry' i mi gysur tra fw'i byw.

6 Pan 'drychwi'r dŵyrain, neu i'r de'
 'Does neb yn anwyl fel efe,
 Mae'n llanw fy ysbryd oll o'r bron:
 Dyoddefa'i golled o bob rhyw
 Yn mhresennoldeb pur fy Nnw,
 A holl gystuddiau'r ddaear hon.

HYMN DCXL. [M. N.]

Galarus. (Old 113th, 8, 8, 8.)

1 **D**IHIDLA Iesu'th nefol ras,
 Ar f' enaid egwan grindir cras,
 Gysuron gloyw perffaith gwiw:
 'Chaiff un rhyw eilun yna i fod,
 A welodd llygad is y rhod,
 Yn gwmmwl rhyngof fi a'm Duw.

2 'Chaiff pleser na theganau'r un
 O enw mawr, neu hyfryd lun,
 Un loches ddirgel yn fy mryd:
 Ond fy ysbryd wedi ei wir ryddhau
 A neidia attat ti yn glau,
 Tros bob rhyw eilun yn y byd.

3 Arunwaith 'rwi'n ymado'n lân
 A'r holl greadigaeth fawr a mân,
 Ac nid 'wi'n 'mofyn yn eu lle
 Ond cael fy Arglwydd dy fwynhau,
 Mewn llawnder, neu mewn eitha trai,
 'Rwi'n drech nâ'r cwbl tan y ne'.

4 Ti lenwi fy meddyliau i yn llawn,
 A'm dymuniadau i yn berffaith iawn;
 'Does dim yn eisiau lle bo'm Duw:
 Bydd di yn drysor, bydd yn rhan,
 Mi anghofia'r ddaear yn y fan,
 A'i holl wrthddrychau penna eu rhyw.

5 Mwy na therfysgir f' enaid drud
 Gan rwysg a dwndwr gwag y byd ;
 Ond llyngcirfi yn ddistaw iawn
 Yn y llawenydd sy'n parhau
 'N dragywydd, heb na meth na thrai,
 Fel diluw cryf neu foroedd llawn.

6 Datguddia'n gyflawn im' ar frys
 Ogoniant maith dy nefol lys,
 Didrange bleserau'r sanctaidd dir:
 O dangos im' mae ti yw'm rhan,
 A d'wed cai ddyfod yna i'r lan,
 I'th gyflawn weled cyn bo hir.

HYMN DCXLI. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

1. **A** NWYLAFF wrthddrych f' enaid drud,
 Fy holl hyfrydwch yn y byd ;
 Na 'mad â mi un eiddil gwan,
 Sy'n teimlo'th eisiau yn mhob man.
- 2 O aros yma yn ngwres y dydd,
 Fy nghystudd yn 'chwanegu sydd ;
 Aros, 'rwi'n griddfan tan y gro's,
 Nes ymaith ffoi cymmylau'r nos.
- 3 Aros nes codi'r seren sydd
 Yn arwain hyfryd oleu'r dydd,
 A chodi'r haul oleu-wen glir,
 Sy'n dangos bryniau Salem dir.
- 4 F' anwylyd tro dy wyneb pur,
 'Does yn y byd un pleser gwir ;
 Pob gobaith a phob cysur cun,
 Sy'n aros ynot ti dy hun.
- 5 Ond yn dy absenoldeb mae
 'R pleserau goreu yn troi'n wae ;
 'Does a nigona i tra fwy byw
 Ond profi hyfryd heddfy Nuw.

HYMN DCXLII. [M. H.]

Galarus. (Bampton)

1 **P**ERERIN wyf mewn anial dir,
 Sychedig am gysuron gwir;
 Crwydro f' amser, a llesgau
 O hiraeth cywir dy fwynhau.

2 O tyred oriau, tyred ddydd,
 I'm henaidd i gael myn'd yn rhydd;
 Carcharwr wyf mewn anial wlad,
 Yn dysgwyl beunydd am ryddhad.

3 Tan ryw gaethiwed poenus iawn,
 Yn dysgwyl foreu, dysgwyl nawn;
 Mi gara'r fan, mi gara'r dydd
 Osodo f' enaid bach yn rhydd.

4 Ac mi ddysgwyliaf ddydd a nos,
 Fel un lluddiedig tan dy gro's;
 Ac nid oes arall fan lle mae
 Un gronyn gobaith o'm iachau.

5 Haul y cyfiawnder ddysglair gn,
 Tywyna trwy bob cwmwl du;
 O tan dy esgyll dwyfol mae
 Y Balm o Gilead sy'n iachau.

6 Mae gras yn rhyw anfeidrol 'stor,
 A doniau ynot fel y môr!
 O gad i druenusaf ddyn
 Gael profi gronyn bach o'i rin.

7 Ac os bydd i ti faddeu mai,
 Ac o fy archollion fy iachau;
 Dy glod, dy ras, a'th enw gwiw
 Gaiff fod yn bleser im' tr'wi byw.

HYMN DCXLIII. [M. N.]

Galarus. (Old 113th, 8, 8, 8.)

- 1 **T**YDI fy unig Arglwydd yw,
Terfyniad pob cystuddiau'n fyw,
A diwedd gofal, diwedd gwae:
Pob trallod sy o fewn y byd
Sy'n darfod ynot ti ynghyd;
'Does yn dy gwmp'ni boen na thrai.
- 2 Pa bryd y ffy cymmylau'r nos,
Sy'n cuddio rhinwedd gwaed y gro's?
Pa bryd cai wel'd yn oleu clir
Yr etifeddiaeth ddaeth i'm rhan,
Wrth goelbren nef yn oreu fan,
O'r hyfryd sanctaidd nefol dir.
- 3 Mae oerfel-garwch yn fy mryd
At oll 'wi'n weled yn y byd;
Rhyw dwyll diddiwedd y'nt o'r bron:
Ymddangos mewn rhyw degwch llawn,
Ond gwenwyn poeth a thanllyd iawn
Sy'n holl wrthddrychau'r ddaear hon.
- 4 Am hynny dangos im' yn glau
Wrthddrychau'r bywyd sy'n parhau,
Trysorau sydd o fewn i'r llen;
Y tegwch a'r gogoniant sy
'N dysgleirio yn dy wyneb cul,
Nad oes o'i debyg is y nen.
- 5 Ni chas y byd ei brofi erio'd,
Na gwybod beth sydd yno'n bod;
Llygad ni's gwel, a chlust ni's clyw,
Ni ddaeth i feddwl dyn ychwaith
Y pethau er trag'wyddoldeb maith,
Sydd yn guddiedig yn fy Nuw.
- 6 Pan caffwi'th deimlo yn mhob dawn
Fe lenwir fy höll nwydau i yn llawn,
Ac yn myn'd trosodd gariad pur;

Llawenydd didrange fel y môr,
A hedd yn annherfynol stor,
Wrth wel'd cyflawni'r 'ddewid bur.

7 Mae meddwl am yr oriau pur
Cai rodio'r baradwysaidd dir,
Ac yfed pleser sy'n parhau;
Mewn gwlad heb lewyrch haul na lloer,
Na therfysg' tir na thwrf y môr
Yn fy rhoi'n awr i lawenhau.

HYMN DCXLIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jennings 8, 8, 8.)

1 **M**AE'r holl greadigaeth faith ynghyd,
Neu yn y môr, neu yn y byd,
Yn eitha eu rhwysgc, eu rhif, eu rhyw;
Yr holl ogoniant maith yn un
A welodd, neu a glywodd dyn,
Grynhowd yn holloll yn fy Nŵw.

2 Tydi yw'r ffynnon fawr ddirai,
Sy'n rhoddi dyfroedd i barhau,
A ffrydiau-o anfeidrol ryw:
Rhyw dir o gariad yw dy hedd,
A nef y nef yw gwel'd dy wedd,
Y nawdd a'r cysur mwya'n fyw.

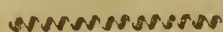
3 'Does doniau tan yr wybr las
A ddyd dy enw mawr i ma's,
Na geiriau ettyb i's y rhod;
Ac ni's gall yr angylion 'chwaith
Trwy gymmysg pur ganiadau maith
Ddadseinio'r ganfed ran o'th glod.

4 Pa bryd cai deimlo'r awel gref
Sy'n chwythu ffwrdd gymmylau'r nef,
mi gael gweled Salem bur:

Gogoniant dwyfol uwch y rhod
 Nas gwelodd llygad dyn erio'd,
 Ac nas mwyneir mewn anial dir.

5 Pe cawn ond hollol dy fwynhau,
 Darfyddai mhoen, darfyddai ngwae;
 Fe lenwid rhannau f' enaid drud:
 'Does euogrwydd, ofn, na dim poen
 Fyth yn ngorphwysfa lân yr Oen;
 Fe sy'n teyrnasu yno gyd.

HYMN DCXLV. [M. B. D.]

Galarus. (Vermont)

- 1 **T**I Iesu Frenin nef,
 Fy anwylyd a fy Nuw;
 Yn eitha pell o ddy fy Nhad,
 Mewn anial wlad 'rwi'n byw,
 Mewn ofnau 'rwyf a braw,
 Bob llaw gelynion sydd;
 O addfwyn Iesu, saif o'm rhan!
 A thyn y gwan yn rhydd.
- 2 Mae satan ar fy ne'
 Yn pledio grym fy 'chwant,
 Ac mae euogrwydd gwmmwl du
 Yn cadw'r goleu bant:
 Mae pechod gyda'r rhai'n,
 A'i uffernol sain mor gry';
 'Rwyf finnau'n diangc rhag i'm dal
 I fynydd Calfari.
- 3 Ac yna tan y groes
 Mi glywa gryfach llef;
 Mi glywa och'neidiau dwyfol gwir,
 Griddfanau pur y nef:
 Ac yna gwna i fy nyth,
 Yn mhlith rhai dua eu rhyw;
 Mi daflaf fy euogrwydd du
 Yn hollol i fy Nuw.

4. Mae rhinwedd yn dy waed
 I faddeu beiau mwy
 Nag y gall angel fyth na dyn
 I rifo mo honynt hwy :
 Mae ffynnon ar y bryn
 A ylch yn wyn a glân,
 Bechodau o ryw ffeiddia erioed,
 Rifedi'r tywod mân.
- 5 'Does diwedd fyth, na thrai
 Ar gariad angeu loes ;
 Uwch pris o'r gwerthfawrocca gaed !
 Yw haeddiant gwaed y groes ;
 Fe ganna'r Negroes du,
 Fe ganna'r Indian draw ;
 Fe faddeu i'r aflan oes y sy,
 Fe faddeu i'r oes a ddaw.

HYMN DCXLVI. [M. B. D.]

Galarus. (Vermont)

Yr ail ran.

- 1 **W**EL, mi ddarfyddaf mwy
 Yn lân â haeddiant dyn ;
 Ni chym'rir iawn o flaen fy Nhad
 Ond dwyfol waed ei hun :
 Gofynion nef sydd fwy
 A'u taliad hwy mor ddrud,
 Na's tâl mynyddau'r ddaear hon
 Pe'n berlau o'r bron i gyd.
- 2 O'r afon loyw hon
 Tardd cysur o bob rhyw ;
 Mil o rasusau hyfryd pur,
 Fel blodau clir eu lliw :
 Er bod pob llwyth a iaith,
 Yn finteioedd maith dirân,
 Yn dirwyn at y loyw nant,
 Cant dd'od i bant yn lân.

- 3 Mae'r deillion yma'n gwel'd,
 A'r cloffion hefyd sydd
 Wedi cael hollol lwyr iachad,
 Yn llamu â'u traed yn rhydd;
 Mae rhai sy â ffaidd friw
 Uwch meddyg i'w iachau;
 Yn cael wrth brofi'r bywiol ddw'r
 Eu gwella a'u glanhau.
- 4 Minnau ffeiddiaf un
 O'r pererinion gwan;
 Ond cael fy ngolchi oddiwrth fy mai
 Fyth dringo wna'i i'r lan:
 A dwyfol nefol loes,
 Cystuddiau'r groes a'i briw,
 'm nertha fyn'd o'r byd a'i wac
 I'r man lle mae fy Nuw.
- 5 Os gelynion ddaw i'm cwrdd
 A rhyw ddaearol swyn,
 Mi 'drycha'r aberth ar y pren,
 Ddyoddefodd er fy mwyn:
 Fe ddiffodd cariad pur
 Fu ar hoelion dur bob ple
 Sy gan y byd, y cnawd, a chwant,
 I'm denu o ffordd y ne'.

HYMN DCXLVII. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

- 1 **M**EWN anial dyrus le,
 Heb neb cwmpeini dyn,
 Y gallwn ond cael cwmpeini Duw
 Yn dawel fyw fy hun:
 Fe leinw oll yn lân,
 Tu mewn ac o'tu ma's;
 Nid yw'r creadur er ei rym
 Yn helpu dim o'i ras.

2 Mae tywyll anial nos,
 Peryglon o bob rhyw;
 Holl ofnau'r bedd, pob meddwl gwan
 Sy'n ffoi o'r fan bo'm Duw:
 Ond tegwch dwyfol clir,
 A chariad pur, a hedd
 Gaiff fod yn wleddoedd pur ddidrai.
 I'r rhai sy'n gwel'd ei wedd.

3 Y fan b'ost ti fy Nuw,
 Anfarwol fywyd sy
 Yn tarddu megis dw'r o'r graig;
 I'r lan i'r nefoedd fry:
 Rhyw wawr ddysglairwen sydd
 Yn tywynu o hono ef,
 Yn arwain trwy bob ffos a nant:
 Holl ffyddlon blant y nef.

4 Ffarwel chwi haul a lloer,
 Ffarwel chwi ser y ne';
 Mae presennoldeb bur fy Nuw
 Yn well yn llanw'r lle;
 Rhyw faith drag'wyddol ddydd,
 Goleuni sydd yn fwy
 Yw'r hwn sy'n d'od oddiwrth ei wedd
 Na'u holl fuddioldeb hwy.

~~~~~

HYMN DCXLVIII. [M. N.]

Gorfoleddns. (Jewin-Street, 8, 7.)

Yr ail ran.

1 **D**RAW mi wela'r ardal hyfryd,
 Lle mae'm trysor, lle mae mryd;
 Lle mae'm henw i yn guddiedig,
 Lle mae nghysur oll i gyd:
 Draw fy mhriod, draw fy nghariad,
 Draw fy anwylyd, draw fy nhad:
 A fy nghartref nefol tawel
 Yn y baradwysaidd wlad,

- 2 Mi af yno doed a ddelo,
 Deu'd cymmylau, deued dydd;
 Dyma'r unig fan 'rwi'n dysgwyl
 Cael yn hollol fod yn rhydd;
 Y mae hiraeth yn fy nghalon,
 Y mae syched trwy fy mryd,
 Am gael bod yn dy gwmpeini
 Yn nghystuddiau penna'r byd.

HYMN. DCXLIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Dartmouth, 6; 8.)

- 1 **M**AE'm siwrnai yn y bla'n
 'Does diwedd ar fy nhaith,
 Nes lundio mewn yn lân
 I drag'wyddoldeb maith;
 Yr ochr draw fy ngartref yw
 O fewn y wlad lle mae fy Nuw.
- 2 Ar ei addewid ef,
 Sydd fwy na geiriau dyn,
 Er holl gymmylau'r nef,
 Gorphwysaf fi fy hun;
 Fe'm deili'r lan a doed a ddel,
 A ddaeth o'i enau sydd dan sel.
- 3 Mi hwysaf ar ei air,
 A deued oll yn gro's,
 Fy noddfa unig yw,
 Tan eithaf tywyll nos;
 Fe wawria'r dydd, pob tro is nen,
 Ddaw âg addewid nef i ben.
- 4 Pob 'storom arw hynt,
 Pob temestl gadarn gref,
 Pob cwmml tywyll du,
 Sy'n hongian yn y nef,
 A'm chwyth i 'mlaen i wlad fy Nuw,
 Y fan mae'm henaid fyth am fyw.

- 5 Ar fyr mi fyddaf iach,
 Ni chaf i glywed mwy
 Llais y gorthrymwyr cas,
 Eu gwawd, na'u dirmyg hwy;
 'Does swm, na chri o fewn y wlad
 Lle mae fy Mhriod a fy Nhad.

HYMN DCL. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **M**I es trwy'r afonydd dyfnion,
 Gwyllta eu natur iſ y nen,
 Pan oedd tonnau mawr yn rhuo
 Fel y moroedd uwch fy mhen;
 Ti dy hunan, &c.
 Oedd a safodd o fy mhlaidd.
- 2 Fe'm llyngcasid gan fy ngofid
 Oni buasai'th fod dy hun
 Yn rhoi goleu ar fy llwybr,
 Ac yn sefyll wrth fy nghlin;
 Gwelai'n eglur, &c.
 Try nghystuddiau oll yn win.
- 3 Croesau geirwon sydd yn felus
 Pan yr elo hi yn brydnawn,
 Dyfnder galar sydd yn esgor
 Ar lawenydd hyfryd iawn;
 O am weled, &c.
 Heno dawel foreu wawr.
- 4 Y mae hiraeth yn fy nghalon,
 Heddyw am gael gwel'd y dydd,
 Casso fy nghadwynau eu torri
 A fy enaid fyn'd yn rhydd;
 Yn lle rhyfel, &c.
 Dim ond swm telynau hedd,

- 5 Arglwydd tirion na'd fi ymgynmysg :
 A phleserau gwag y byd,
 Na rhoi'm serch ar ddâ na dynion,
 Na'i deganau pena' ynghyd :
 Uwch yr wybren, &c.
 Mae sydd anwyl genny' gyd.

~~~~~

HYMN DCLI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **P**'AM mae llewod am fy llarpio
 P'am mae'r Aiphtiaid am fy lladd :
 Nid 'wi'n cenfigenu eu golud,
 Na'u pleserau leiaf radd :
 Mae fy nheyrnas, &c.
 A'm llawenydd uwch y ser.
- 2 Mi ddyoddefaf eiriau chwerwon,
 Mi ddyoddefaf ddynol lid,
 Middyoddefaf bob gw'radwyddiad
 Gaffw'i gan annuwiol fydd,
 Ond i'm Harglwydd, &c.
 Roi i mi flas ei nefol win.
- 3 Ni's gall tanllyd seirph wenwyno,
 Ac ni's gallant roddi clwy',
 Yn y fan mae gras y nefoedd,
 Yn diffoddi eu gwenwyn hwy ;
 Trech na'r cwbl, &c.
 Yw angerddol dân fy Nuw.
- 4 Doed yr Aipht yn fiant oedd llidus
 A'i harfogaeth gadarn gref,
 Rhwng Balsephon serth a'r tonau,
 Minnau waeddaf tua'r nef ;
 Fe ddaw ngweddi, &c.
 Im' a gwaredigaeth lawn.

- 5 Mi gaf weled môr yn caead
 Gydâ chodiad bore wawr,
 A myrddiynau maith yn suddo,
 Yn ngwaelodion dyfnder mawr,
 Ni cha'i weled, &c.
 O ngelynion cyfrwys mwy.

HYMN DCLII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Lewes, 8, 7, 4.)

- 1 **N**ID fy nghonwest yw ngorfoledd,
 Yntau fedda'i o hono ddim,
 Yn fy ngwendid 'rwi'n ymfrostio
 Ni ymfrostiaf yu fy ngrym,
 Ar dy gongwest, &c.
 Addfwyn Iesu 'rwyf yn byw.
- 2 Fe ddyoddefodd angeu creulon,
 Poenus chwerwaf angeu'r groes;
 Ac fe gonc'rodd luoedd uffern
 Trwy ei ddwyfol farwol loes:
 'Nawr gorphenwyd, &c.
 Iechydwriaeth ddaeth i mi.
- 3 Dyma p'am 'rw'i heddyw'n canu,
 Dyma p'odd ces fy iachad,
 Nid wrth ymladd â mhechodau
 Ond wrth gonwest pur y gwa'd,
 Ni saif gelyn, &c.
 Fyth yn ngolwg Calfari.
- 4 Satan sydd yn digaloni,
 Satan sydd yn llwfrhau,
 Er pan ddaeth y cariad dwyfol
 I ddysgleirio fel y mae:
 Ffowch gariadau, &c.
 Fedda'i gyfaill ond fy Nuw.

HYMN DCLIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1. **D**ACW'r ffynnon i'w dymuno,
 Fywiol sy'n yr anial dir,
 Dacw'r unig ddw'r sy'n rhoddi.
 Hedd ac anfarwoldeb clir:
 Ar Galfaria, &c.
 Tardd yr afon loyw maes.

2. Yno'r af i 'mofyn pleser,
 Unig bleser i barhau:
 Yno caf fi lawn faddeuant
 Am bob trosedd, am bob bai;
 Yno'n unig, &c.
 Caf g'wilyddio o hono f' hun.

3. Iachawdwriaeth rad ei hunan,
 Yw fy mhle o flaen y nef;
 A ffarwel am dana'i fythol
 Oni chaf ei haeddiant ef:
 Iesu ei hunan, &c.
 Oll o flaen y faingc i mi.

4. Yn nhemhestloedd angeu creulon
 Sydd yn rhuo yn ei rym,
 Ac yn bygwth nad 'wi'n abl
 Dala nerth ei donnau ddim;
 Gwaed a gollwyd, &c.
 Ar Galfaria yw fy mhle.

HYMN DCLIV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1. **M**AE nghystuddiau i'n 'chwanegu
 Megis tonnau moroedd maith,
 'Rhyd rhyw lwybrau dyrus tywyll,
 Anial geirwon mae fy nhaith;
 Mae ngelynyon, &c.
 Mewn rhyw gyngair am fy lladd.

- 2 Ar ddysgwylfa uchel gribog,
Yr wyf finnau er's hir brydnawn,
Edrych am yr hindda hyfryd
'Nol cafodydd geirwon iawn;
Ac i'm hysbryd, &c.
Trwy'r cymmylau wel'd y wlad.
- 3 Ac 'rwi'n credu trwy bob cystudd,
Daw llawenydd yn y man,
Pan y delw'i i feddiannu,
'R etifeddiaeth ddaeth i'm rhan:
Oll a dderfydd, &c.
Onid sw'n y delyn aur.
- 4 Gwlad o heddwch, gwlad o sylwedd,
Gwlad o gariad pur didrai;
Gwlad o wleda'r pererinion,
Ar lawenydd i barhau;
Dacw'r ardal, &c.
Mae nghysuron oll eu gyd.
- 5 Aed y nos derfysglyd heibio,
Doed y bore cyn bo hir;
Pan y caffo'm henaid wleda,
Yn y Ganaan hyfryd bur,
Gydâ myrddiwn, &c.
O'i rai anwyl ffyddlon ef.

HYMN DCLV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **O** AWELON croes eu natur!
O dymhorau gwynt a than!
P'am dyodde'r nefoedd i chwi,
Yn eich rhwysg i fyn'd yn mla'n?
Fe dry'r 'storom, &c.
Etto'n dawel hyfryd haf.

- 2 Fe ddaw'r groes ag sydd yn peri,
     'M henaid heddyw grymu lawr,
 Ar y wawr-ddydd deg y foru,
     A rhyw faith orfoledd mawr,
 Mi ddysgwyliaf, &c.
 'Rwyf fi megis gwel'd y wawr.
- 3 O tu mewn y mae ngelynion,
     Hen elyllion mawr eu grym;
 Ag sy'n ceisio trwy hob moddion,
     Wneud fy enaid llesg yn ddim;
 Ti dy hunan, &c.
 All eu hattal er eu grym.
- 4 'Dwyf ond eiddil gwan i ymladd,
     Ac nid wyf yn abl lladd,
 Lluoedd mawrion o elynion,
     Cryfa, cyndeirioca eu gradd;
 Ar dy allu, &c.
 'Rwyf yn edrych nos a dydd.

HYMN DCLVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Mariner's, 8, 7, 4.)

- 1 **T**I fy Iesu yw'm hanwylyd,
     Ac ni fedda'i yn y byd,
 Un creadur sy mor werthfawr,
     Ag a dâl rhoi arno mryd:
 Swn a siarad, &c.
 Yw'r gogoniant tan yr haul.
- 2 Trowch ar dde', a throwch ar aswy,
     Gwagedd wedi ei gasglu ynghyd,
 Hardd ei liw heb ronyn sylwedd,
     Sydd o gwrr i'r llall i'r byd;
 Ffrwyth Gomorra, &c.
 Er ei liw sydd ulw mân.

- 3 Minnau Arglwydd ro'is fy mwriad,
 Ar drysorau'r gwledydd draw,
 Ac ar 'tifiedd mawr y bywyd,
 Sydd a'r nefoedd yn ei law;
 Mae fy ngwynfyd, &c.
 Oll yr ochr draw i'r dw'r.
- 4 Ffarwel bellach y creadur,
 Yn ei rwysg ac yn ei rôd,
 Ffarwel natur lawn o nwydau,
 Ni's dilynaf ôl dy dro'd;
 Pleser rhagor, &c.
 A ddygwyddodd i fy rhan.
- 5 Dyma'r ffordd sy'n ledio'n union,
 At bleserau pur didrai,
 Dyma'r dw'r rhedegog bywiol,
 Ga'i ar fyrder ei fwynhau;
 Fyth sy'n tarddu, &c.
 O tan drothwy tŷ fy Nhad.

~~~~~

HYMN DCLVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Painswick, 8, 7, 4.)

- 1 **H**EDDYW'r ffynnon a agorwyd,
 Ddysglair fel y grisial clir,
 Y mae'n llanw ac yn llifo
 Tros wastadedd Salem dir;
 Bro a bryniau, &c.
 A gaiff brofi rhin y dw'r.

- 2 Dere f' enaid gwan lluddedig,
 Ag a 'droddodd yn y llaid,
 Yf a neidia mewn i'r ffynnon
 Loyw wrth dy angenrhaid;
 Ni ddifwyni, &c.
 A dy feiau'r gloyw ddw'r.

- 3 Y mae rhinwedd gras y nefoedd,
 O drag'wyddol faith barhad;
 Nid oes darfod dim ar effaith,
 Perffaith haeddiant dwyfol wa'd;
 Ac er golchi, &c.
 Nant heb lwydo, nant heb drai.
- 4 Minnau ddof i'r ffynnon loyw,
 Darddodd allan ar y bryn,
 Ac mi olcha'm henaid euog,
 Ganwaith yn y dwfr hyn;
 Myrdd o feiau, &c.
 Daffa i lawr i rym y dw'r.
- 5 Dyma'r man y caiff fy nwydau
 Gwylt cyndeiriog, hyfryd friw;
 Dyma'r fan ca'i gong'ro natur,
 A'i gwrthddrychau o bob rhyw;
 Caf deyrnasu, &c.
 Ar bob eilun teg ei lun.
- 6 O dirynwch oriau i fynu,
 A gadwch i mi wel'd y dydd,
 Pan y torir fy nghadwynau,
 Ac ca'i rodio'n berffaith rydd;
 Ysbryd caethwas, &c.
 Wedi troi yn ysbryd hedd.

HYMN DCLVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **I**ESU rhedaf at dy orsedd,
 Dyna'r man fy enaid ca'dd
 Iechyd, pan yr oedd gelynion,
 Duon atgas bron fy lladd;
 Nid oes noddfa, &c.
 Is y nefoedd ond dy hun.

- 2 Wrth dy orsedd di mae bywyd,
 Wrth dy orsedd di mae grym,
 Ac ni fethodd is y nefoedd
 Ag a geisiodd gennyt ddim,
 Minnau aflan, &c.
 Fentra at orseddfa hedd.
- 3 Lliw fy meiau sydd o'r dua;
 Mae euogrwydd yn fy nhrin;
 Fel pe wedi'm blotto fyddwn
 Maes o'th arfaeth di dy hun;
 Rho drugaredd, &c.
 D' unig gariad a'm iacha.
- 4 Tyr'd am hynny Iesu'n fuan,
 Saif o blaid yr euog gwan,
 Sy'n lluddedig gan gystuddiau
 Dyfnion, trymion yn mhob man;
 Rho ddiddanwch, &c.
 Tra fwi'n teithio'r anial dir.
- 5 Deued dydd, doed nos drachefn,
 Deued boreu, deued nawn,
 Deued tês, a deued oerni,
 Doed tymhestloedd chwerw iawn;
 Yna yn unig, &c.
 Caiff fy lloches innau fod.

HYMN DCLIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Painswick, 8, 7, 4.)

- 1 **P**'AM y cwyd bwystfilod rheipus
 Fel mewn cyngrair ar y gwan?
 P'am caiff holl gynddaredd uffern
 Rwystro enaid briw i'r lan?
 Gwna i mi ddringo, &c.
 Hyfryd fryniau tŷ fy Nhad.

- 2 Tan dy aden y rhyfelaf,
 Tan dy aden mae fy ngrym;
 Tan dy aden y congweraf,
 Yntau ni chongweraf ddim;
 Neb ond Iesu, &c.
 Fostia'm henaidd tra fo byw.
- 3 Mae dy enw mor ardderchog
 Fel yn ngrym y 'storom gref,
 Llaesa'r gwyntoedd, llaesa'r tonau,
 Dim ond i mi ei enwi ef;
 Noddfa gadarn, &c.
 Yw yn eitha' grym y dw'r.
- 4 Ffy tywyllwch du digysur
 Pan y codo ei haulwen ef,
 Gwedd ei wyneb sy'n gwasgarn
 Holl gymmylau tewa'r nef;
 Dedwydd, dedwydd, &c.
 Yw sy'n gwel'd dy wyneb cu.
- 5 Nid oes yno ddim yn eisiau,
 Nac un pleser nac un dawn,
 Fan y byddech ti dy hunan
 Fyth na boreu na phrydnawn;
 Môr o gysur, &c.
 Yw cael trigo yn dy wŷdd.

~~~~~

HYMN DCLX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen New, 6, 8.)

- 1 **N**ID trysor o arian pur,
 Na'r aur sydd lawer gwell,
 Na'r perlau mwya' drud
 Sydd yn yr India bell;
 Ond am fy Nuw 'rwi'n brefu o hyd
 Sydd fil o weithiau'n well nâ'r byd.

2 Nid y llawenydd gwag
 Mawrhydi plant y byd,
 Eu balchder maith a'u rhwysg
 Pan cair e'n gryno ynghyd,
 Ond pleser gwell cael dy fwynhau.
 Ac yfed dw'r sydd yn parhau.

3 Y cariad hyfryd sy
 Yn boddi cwmp'ni'r nef,
 Ac yn difyrru'r llu
 Wrth edrych arno ef;
 Y trysor hyn 'w'i am fwynhau
 Ag sy'n drag'wyddol yn parhau:

4 Y pethau mawrion hyn
 'W'i yn eu ceisio gyd,
 Ac nid oes dim a'u tynn
 Hwyl'n hollol o fy mryd;
 Mi rof ffarwel heb stwr na phle
 I bob peth arall is y ne'.

HYMN DCLXI. [M. N.]

Gorfoleddus: (*Gilboa*, 8, 7.)

1 **O**FER i mi wel'd y ddaear
 Yn egino ei hegin grawn,
 Ofer i mi wel'd yr haulwen
 Fawr yu estyn ei phrydnawn;
 Ofer i mi wel'd y blodau.
 Yn datguddio eu haneirif liw
 Tra fo neb rhyw un creadur
 Yn cysgodi gwedd fy Nuw.

2 Ofer i mi gael cwmpeini
 Hyfryd, llawen, addas, gwiw,
 Ieuengctyd yn eu rhwysg a'u nwyfiant
 Fel y blodau tecca eu lliw;

Ni wna hyn ond torri nghalon
 A fy nodi'n fwy fwy briw.
 Tra fo bryniau maith a dyrus
 Rhyngof fi a hedd fy Nuw.

3 Ond os wyneb hardd fy Iesu
 Sydd yn well nâ goleu'r dydd,
 Yrr y cwmwl dudew i gerdded,
 Ac dywyna ar fy enaid prudd;
 Boed fy nghwmp'ni fel y mynont,
 Ffoed pleserau'r byd yn un,
 Bydda'i byw yn berffaith ddedwydd
 Mewn rhyw ogof fach fy hun.

4 Ymwel Arglwydd â phererin
 Sydd yn teithio tu a thre',
 Ag a flinodd ar y ddaear
 Heddyw yn brefu am y ne';
 Tyred haulwen glir dysgleiria,
 Ni saif cwmwl lle bo'th ras,
 'Storom gref a dry'n dawelwch
 Fel y gallom rodio ma's.

5 O pa bryd ca'i wel'd dy wyneb
 Oll yn heddwch, oll yn ras,
 Heb un pechod yn fy nghlwyfo,
 Nac yn ddirgel gario'r ma's;
 Heb un llen rhyngof a'r bywyd,
 Nac un ysbryd marw syth;
 Heb un waedd yn fy nghydwylbod
 Ond tangnefedd pur dilyth.

6 Bryd ca'i wel'd y tir dymunol,
 Hyfryd baradwysaidd wlad?
 Lle mae brodyr i mi filiwn,
 Lle mae Mhriod, lle mae Nhad,
 Lle ca'i orphwys o fy llafur,
 Lle ca'i wella'm clwyfau a'm briw;
 A chael gwledd drag'wyddyol gyson
 Fyth yn nghwmp'ni'm Tad a'm Duw.

HYMN DCLXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

- 1 **E**IDDO fi ydyw fy Anwylyd,
 Gwnawd cyfammod gwerthfawr rhad,
 Nid â pherlau'r byd y seliwyd
 Ond â dwyfol nefol wa'd;
 Nerthi trag'wyddol a ymrwymodd,
 Holl ddoethineb fawr y nen,
 I gael gwel'd y iota leia'
 O'r cyfammod hwn i ben.
- 2 Ymadewch fy ofnau bellach,
 Rhagor beth, allasai'r ne' ?
 P'odd dangosai gariad rhagor
 Nâg ar bren ddangosodd e' !
 Rhoddi ei fywyd tros elynion,
 Tu ag at eu cael hwy yn un
 Briod-ferch addasaf ffyddlon,
 Gywir iddo ef ei hun.
- 3 Cadarnhaw'd fy ffydd grynedig,
 Ni ro'i ngobaith ddim i lawr,
 Ac o'm hawl ni ildia'i ronyn
 I gyfammod sy mor fawr;
 Ac ni chym'rai'r India helaeth
 A'i thrysorau sydd heb ri'
 Am fy mraint, ac ni chymmeraf
 Holl feddiannau'r nefoedd fry.
- 4 Nid wi'n cenfigennu happusrwydd
 A gogoniant plant y byd,
 Rhanent hwy y ddaear rhyngddynt,
 Nefoedd Iesu aeth â mryd;
 Tir dymunol yw 'nhifeddiaeth,
 Gwlad heb newyn ac heb drai;
 Gwlad y caf dros dragywyddoldeb
 Fy anwylyd i'w fwynhau.

HYMN DCLXIII: [M. M.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 9, 7.)

- 1 **P**Agyfnewidiadau benna',
 Welo'm bywyd ar y llawr,
 Llwyddiant, ynte neu aflwyddiant,
 Tywyniad haul, neu 'stormydd mawr;
 Enw hyfryd fy lachawdwr,
 Gaiff difyr'u'm dyddiau ma's;
 Canu ei glod a chant ryfeddu,
 Nerth ei nefol ddwyfol ras.
- 2 Y mae meddwl am ei haeddiant,
 Meddwl ar ei gariad pur;
 Fel rhyw ffynnon o lawenydd,
 Llawn o ddwfr gloyw clir;
 Fe ei hunan yw'm gogoniant,
 Fe yw'm hymffrôst a fy ngrym,
 Enw pawb o tan yr wybren,
 Ond ei hunan elo'n ddim.
- 3 Fy holl obaith sy'n ei enw,
 Enw godidoca'r ne',
 Yr wi'n gwadu ac yn gwrthod,
 Unrhyw noddfa ond ese;
 Fe yw'm iechydwriaeth werthfawr,
 F' amddiffynfa a fy Nuw;
 Fe a'i ras gaiff bod yn sylwedd,
 Fy nghaniadau tra fw'i byw.
- 5 Mae ei angylion yn cwmpasu,
 'Rhai sy'n aros yn ei glwy';
 Fe wna fynu eu hangenion,
 'Chaiff bod eisiau arnynt mwy;
 Fe gyfrwydda eu holl gerddediad,
 Ac fe wylia ddydd a nos,
 Fel na bô na gwae nac ochain,
 Ar 'difeddion gwaed y gro's.

5 Mae ei glustiau yn agored,
 I'w gweddiau bob yr un,
 Ac yn addfwyn ef a gymmer
 Eu gofalon arno ei hun;
 Pan bo'tywyllwch ac anobaith,
 Yn amgylchu eu llwybrau o'r bron,
 Fe ei hun fydd eu harweinydd,
 Fe a'u cynnal tan bob ton.

6 Maith drugaredd a gwirionedd,
 A'r tiriondeb mwya' ma's,
 Sy fel haulwen haf yn ddysglair,
 Trwy holl rannau pur ei ras;
 Boed fy nhasod fyth tra fyddwyf,
 Gerdded ar yr anthem hyn,
 Cariad pur yn dyoddef marw,
 Tros bechadur ar y bryn.

HYMN DCLXIV. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

1 **M**I af trwy'r Iorddonen arw,
 Ac anturia wrth'nebu'r don;
 Pob temtasiwn gaffo'm nwydau,
 Gan wrthddrychau'r ddaear hon;
 Ond it' sefyll wrth fy ochr,
 Ond it' masfyd yn fy llaw,
 Ti gai'r clod, ti gei'r gogoniant,
 Oll yn ôl yr ochr draw.

2 Na'd y cenllysg i fy nghuro,
 Grym fy mhleser a fy chwant,
 Ac i yrru dy Ysbryd sanctaidd,
 A'i awelon pur i bant;
 Gwna nghydwybod ynwy'n danllwyth,
 Na ddyoddefw'i ddim o'r bai,
 Ag sy'n gwneuthur oriau mywyd,
 Fel rhyw oes o'difarhau.

- 3 O! 'rwi'n brefu am yr oriau
 Pan y caffwi'n nhraed yn rhydd!
 Dyna Jubil fy nghysuron,
 Dyna nwaredigol ddydd;
 Dyna wledd 'rwi'n brefu am dani
 Pan na byddo pechod mwy,
 Iledrata'r meddwl lleia',
 Nac i roddi i mi glwy'.
- 4 Tyred Ysbryd sancteiddiolaf
 A glanha dy dŷ dy hun,
 Lladd y beiau yn fy natur;
 O'r boreu-ddydd sydd ynglŷn:
 Dwg dy eiddo maes o'r pydew,
 Minnau ond cael myn'd yn rhydd:
 A'th folianaf tra fo ana'l
 Am fy ngwaredigol ddydd.

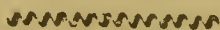

HYMN DCLXV. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **O**! A raid i mi wrth'nebu
 Yr unrhyw 'storom, 'r unrhyw wynt
 Ag bu pererinion Sion
 Bron eu maeddu yuddi gynt;
 Mi ni fedra'i ddringo creigiau
 Sy mor arw ac mor faith,
 Tyr'd am hynny Tywysog bywyd.
 Dwg fi i'r lan i ben fy nhaith.
- 2 Fedda'i gyfaill is yr wybren
 Gallai ddodi maich ar lled,
 Arnat ti fy Nuw dy hunan
 'Rwi'n rho'i mhwys, ac 'rwi'n rho'i nghred,
 'Rwi'n gobeithio tywynna'r wawr-ddydd,
 C'od yr haul-wen cyn bo hir,
 Pan ca'i wel'd yn ddysglair oleu
 Rydd-did llawn y nefol dir.

- 3 Pan bo cariad yn teyrnasu,
 Cariad perffaith, dwyfol cun,
 Cariad fyth na 'nebydd o hono
 Natur gnawdol neb rhyw ddyn;
 Ysbryd bywyd nef ei hunan
 Sy'n cysuro, sy'n rhyddhau,
 Sydd yn fwyd ac sydd yn ddiod,
 I'r sancteiddiol nefol rai.

HYMN DCLXVI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **N**I feddyliais fod fy siwrnai,
 Trwy lifeiriant oedd mor gry',
 A bod afon ar ol afon,
 Heb un diwedd heb un rhi';
 Yn eu canol, &c.
 'Rwyf yn gwel'd yr ochr draw.

- 2 Mi orchfyga'r tonnau mawrion,
 Er eu cynnwrf er eu stwr,
 Yn lle'm suddo i'r dyfnderoedd,
 Caf fy ngolchi gan y dw'r;
 Mi ddof allan, &c.
 Tua'r Ninif mae fy nhaith.

- 3 Nid oes drwg gael fy nghystuddio,
 Lle bo cystudd i mi yn well;
 Rhaid trwy'r anial i mi deithio,
 Cyn cael meddu'r Ganaan bell;
 Wrth y cleddyf, &c.
 Dof i feddu tir fy ngwlad.

- 4 Pan y gwelais rai fforddolion,
 Tan y cenllyf coch i lawr,
 Mi feddyliais na ddown innau,
 Fyth i donnau moroedd mawr;
 Rhaid im' deithio, &c.
 Llwybrau geirwon plant fy Nhad:

- 5 'Rwyf fi'n caru'r pererinion
 Ar y tylau serth y sy,
 Ar eu traed ac ar eu dwylo,
 'N ceisio dringo fynu fry;
 Ar fy neulin, &c.
 Minnau ddof i ben y bryn.

HYMN DCLXVII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **O** DIFLANED stwr creadur,
 Sy'n fy swfrdanu cyd;
 'Dyw ei werth nid yw ei bleser,
 Ddim yn deilwng o fy mryd;
 Gwrthddrych arall, &c.
 Wna fy enaid wrth ei fodd.
- 2 'Rwyf fi'n gwybod try mhleserau,
 I mi'n wermod oll eu gyd;
 Ac na chaf fi wneud fy nhrigfan,
 Na fy nefoedd yn y byd;
 Gwlad o heddwch, &c.
 Ydyw'r wlad a ro'w'd i mi.
- 3 P'am mae gwrthddrych nad yw deilwng,
 Yn cael meddiant ar y fan,
 Ag a wnest trwy bwrcas perffaith,
 I ti yn drag'wyddol ran;
 Cymmer feddiant, &c.
 Ar a brynaist â dy waed,
- 4 Na'd un eilun na'd un pleser,
 Unrhyw degan is y rhod,
 Wyro fy ysbryd, wyro nghalon,
 Oddiar union lwybrau'th dro'd;
 Ti dy hunan, &c.
 Fo nifyrwch i trw'i byw.

HYMN DCLXVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 9, 7, 4.)

- 1 **A** DDFWYN Iesu tynn fy meddwl
 Ar wrthddrychau'r gwledydd mae
 Bywyd pur, ac anfarwoldeb
 Megis moroedd heb ddim trai;
 Lle na 'mddengys, &c.
 Unrhyw bleser nac un chwant.
- 2 Mae fy nwydau wedi mlino
 Gan-waith yn yr ardal hyn,
 Lle b'wyf fi maent hwythau yno
 B'wyf ar foroedd b'wyf ar fryn;
 O am deimlo, &c.
 Rhydd-did paradwysaidd dir.
- 3 Nid oes 'gofid, nid oes terfysg,
 Nid oes achwyn o unrhyw,
 Nid oes poen, ac nid oes galar
 O fewn dinas bur fy Nuw;
 Cariad perffaith, &c.
 Sy yno yn anadlu'r lle.
- 4 Ni ddaw'r llygad gwibiog yno
 Ag sy'n crwydro i bob lle,
 Ac yn peri'r galon oeri
 At wrthddrychau pur y ne';
 Unrhyw gariad, &c.
 Yno yn unig aiff a'm bryd.
- 5 Ni daw cwmmwl du terfysglyd,
 Ni ddaw aughrediniaeth mwy;
 Ni ddaw yntau ofn marw
 Fyth ro'i archoll i mi mwy;
 Teyrnas sier, &c.
 Heb un gelyn heb un gwae.

HYMN DCLXIX. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **I**ESU nid oes terfyn arnat,
Mae cyflawnder mawr dy ras
Yn fwy helaeth, yn fwy dwfn
Gan-waith nâg yw mhechod cas,
Fyth yn anwyl, &c.
Meibion dynion mwy a'th gâr.
- 2 Mae angylion yn cael bywyd
Yn dy ddwyfol nefol hedd,
Ac yn sugno eu holl bleserau
Odiwrth olwg ar dy wedd;
Byd o heddwch, &c.
Yw cael aros yn dy ŵydd.
- 3 Ti faddeuaist fil o feiau
I'r pechadur gwaetha ei ryw,
Arglwydd maddeu etto i minnau,
Ar faddeuant 'rwyf yn byw:
Dy unig haeddiant, &c.
Yw ngorfoledd a fy ngrym.
- 4 Heddyw 'rwyf fi'n frwnt o newydd
Rhaid fy ngolchi heddyw'n wyn,
Yn yr afon ag wna'r aflan
Fel yr eira ar y bryn;
Dim ni's canna, &c.
Ond dy ddwyfol nefol waed.
- 5 Nid oes ddofa fy nghydwybod
Ond cyfiawnder mawr y nef,
Ac ni thal rho'i aberth arall
Is y nefoedd iddo ef;
Maddeu f' Arglwydd, &c.
Gwranddo'r griddfan ar y groes,

HYMN DCLXX. [M. N.]

Galarus. (Jewin-Street, 8, 7.)

1. **F** ENAID pa'm rhed dy fyfyrdod
 Ar un gwrthddrych is y ne',
 Y mae'r leiaf radd o heddwch
 Iesu'n llawer gwell nâg e';
 Nid yw'r ddaear fawr ei chwmpas.
 A'i phleserau mwya' ma's,
 Fwy nâ dim o fewn y glorian
 Wrth dy bwyso â dy ras.

2. Gwrthddrych pur heb gymmar iddo,
 Gwrthddrych gwerthfawroca'n fyw,
 Ddeil fy enaid ar lifeiriant
 Mwya' creulon, yw fy Nuw;
 Tan ei aden bydda'i diogel
 Deued 'storum deued gwynt,
 Fe ddihun pan godo'r tonnau
 Yn gynddeiriog megis gynt.

3. Trwy'r afonydd mwya' dysnion,
 Tros fynyddau a thrwy dân,
 Mae e'n ffyddlon mae e'n abal,
 Fe ei hunan â o'm mla'n;
 Nid oes genni' i bwyso arno,
 Nid oes neb wrth angenrhaid
 Ond ei hun yn hollol abal
 Idd' i'w sefyll o fy mhlaid.

4. Rhued satan rhued dynion,
 A fy nwydau i gydâ hwy,
 A gwnaent gyngair i fy rhwydo
 A rhoi i mi farwol glwy;
 Mi ni cheisiaf i'w orchfygu
 Ond un awel fach o'r nef,
 Ac fe gwyp gelynion fyrddiwn
 Wrth un gair o'i enau ef.

- 5 Ef a ddadrys faglau filoedd,
 Ac yn rhydd fe ry fy nhroed,
 Pan b'w'i wedi rhoddi fy hunan,
 Yn y cyffion cryfa erioed,
 Ac fe ddrysa fy ngelynion
 Trwy eu gilydd yma a thraw,
 Ac fe'm dwg i maes o Sodom,
 Yn anwylaf yn ei law.
- 6 'Chaiff mo'r danllwyth fwgld ddisgyn
 Fythoedd ar ei eiddo ef,
 Fe gaiff Soar fach fy nghadw,
 Pan del brwmstan poeth o'r nef;
 Mi gyrhaedda'r mynydd hyfryd,
 Lle mae f' Arglwydd mawr yn byw,
 Doed sawl ddel yn fy nghwmpeini,
 Mi ddihangaf at fy Nuw.

~~~~~

HYMN DCLXXI. [M. N.]

Gorfoleddns. (Jewin-Street, 8, 7.)

- 1 **R**WI'n hiraethu am fyn'd o'm pabell;
 Maes o'r anial trwodd draw,
 Lle nad oes dim creigydd geirwon,
 Serth llithredig ar un llaw:
 Gwlad heb nwydau afreolus,
 Gwlad heb ddychryn, gwlad heb wŷn,
 Lle nad oes ond cariad perffaith,
 Yn teyrnasu oll yn un.
- 2 Yr wyf finnau yn yr ardal;
 Lle mae poethder lle mae 'chwant,
 Lle mae balchder cas yn chwythu,
 Pur awelon nef i bant;
 Lle mae llyffeitheiriau tynion,
 Yn cadwyno, yn llwfrhau,
 Y rhai sydd o tan eu poenau,
 Am gael gweled eu rhyddhau.

3 Mae fy nghalon tan ryw gadwyn,
 Cadwyn ddurfiſg gadarn gref,
 Ac nid oes un gallu a'i detyd,
 Onid gallu mawr y nef;
 Llwybr sy myn'd tua'r anial,
 W'i am gerdded fel un ffol,
 Ac mi gwympa i bydewau,
 Oni thynni di fi'n ol.

4 Ti dy hunan all fy nghadw,
 Ti wnai'r ofnog llesg yn hy,
 Ti wnai'r eiddil gwana welwyd
 Yn gadarnaf gonc'rwr cry';
 Ti'm dadrysi o'm holl rwydau,
 Pan del gair o'th enau ma's,
 Trech na'r ddaear trech nag uffern,
 Yw dy ddwyfol nefol ras.

HYMN DCLXXII. [M. M.]

Gorfoleddus. (Jewin-Street, 8, 7.)

1 **P**A'M 'rwi'n 'mofyn gwlad o heddwch,
 Lle nad oes ond gwlad o wae,
 Dysgwyl cariad a ffyddlondeb,
 Mewn ardaloedd o gasau;
 'Mofyn bywyd mewn marwolaeth,
 'Mofyn cysur lle nad yw;
 Nid oes dim a foddia'm henaid
 Is y nefoedd ond fy Naw.

2 Byddwch yn anffyddlon i mi
 Greaduriaid o bob llun,
 Dewch ac ewch fel gweloch oreu,
 A gadewch fi wrthyf fy hun;
 Nid 'wi'n unig tra fo'm Harglwydd
 Cadarn, nerthol, mawr gerllaw,
 Fe ry ei hedd i lonni'm henaid,
 Ac a'm harwain yn ei law.

- 3 Bellach aed creaduriaid i mi
 Yn elynion oll o'u bron,
 A diffodded tân cariadau,
 Gwammal ar y ddaear hon;
 Mi gymmeraf Dywysog heddwch,
 I mi'n Briod i mi'n Dduw,
 Mi a heibio'r holl gre'digaeth,
 Wrth fy modd y byddaf byw.
- 4 Dechreu'rwyl fi'n awr ehedeg,
 I'r ardaloedd mae fy mryd,
 Ac 'rw'i am ddiffoddi'm hiraeth,
 'Nol pleserau gwag y byd;
 Ni chaiff dyn, na da, nac enw,
 Ni chaiff pleser, ni chaiff gwae,
 Argraff mwy i'm dod i'n llawen,
 Nac i'm dod i lwfrhau.
- 5 Treuliais ddyddiau'n methu chwerthin,
 Dyddiau o och'neidio'n brudd,
 Dysgwyl oriau o lawenydd
 'W'i trwy gydol faith y dydd;
 Dysgwyl gwel'd llifogydd llwydion
 Yn loyw megis gwydr glâs,
 A phob nwyd wedi thawelu,
 Gan dy ddwyfol nefol ras.
- 6 Mi a maes o blith y werin
 I ryw loches wrthyf fy hun,
 Lle na bo dim 'stwr creadur,
 Dim ond dy Ysbryd sanctaidd cun,
 Mi wna mhleser yn dy fynwes,
 Mi wna'm nefoedd yn dy hedd,
 Ac mi gwela'i im' yn bleser
 I gael gorwedd yn y bedd.

HYMN DCLXXIII. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 9.)

1. **O** ARGLWYDD tyr'd yn glau,
 Tyn fy nghadwynau'n rhydd,
 A gâd im' weled gwawr
 Fy ngwaredigol ddydd;
 Mae'r nos yn hir p'odd gallaf fyw
 Mewn pydew tywyll heb fy Nys.

2. Mae fy nhrueni'n fawr,
 'Rwi'n methu gwir gasau
 Yr hyn ag sydd bob awr
 Yn nodi lwfrhau;
 Griddfan, agwae, ac euog lo's
 Yw gwledd fy enaid ddydd a nos.

3. Och'neidiau athrist iawn
 A griddfan yn parhau,
 Sy'n llanw mewn bob awr
 Fel tonnau mawr didrai;
 O am ryddhad! pwy bleser sydd,
 Nes gwelo fy enaid gwan y dydd.

4. Pa fodd 'rwi'n caru myn'd
 O lwybrau nesoedd fry?
 Pleserau ucha' eu rhyw
 Sy (Arglwydd) gydâ thi:
 Fy enaid ca'i i maes o law,
 Drysorau trag'wyddoldeb draw.

5. Ar ol rhyw noswaith faith
 O boenus wir dristau;
 Mi welaf oriau clir,
 O hyfryd lawenhau:
 Lle na rydd dâ na dyn im' glwy?
 Trwy gariad neu gasineb mwy.

HYMN DCLXXIV. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

1. **O** ADDEFWYN Iesu, tyn
 Fy meichiau trwm i lawr;
 Y rhai a drodd fy nydd
 Yn dywyllwch dudew mawr:
 Pob garw nant, pob llif, pob ton
 Sydd oll yn pwyso ar fy mron.
2. Gwybedyn lleia' erioed
 Sy'n abl heddyw'm lladd;
 Rhy drwm, rhy fawr yw'r baich,
 Boed lleiaf un ei radd:
 Oni ddaw nerth o'r nefoedd wen,
 Fe â'r llifogydd tros fy mhen.
3. Pan 'drychw'i ar y dde',
 Llifogydd sy yno gyd;
 Ac ar yr aswy mae
 Cymmylau'n casglu 'nghyd:
 Mae'r byd a'r bedd, mae'r ddae'r a'r nen,
 Yn tynnu'm siwrnai fach i ben.
4. Ond etto mi ddo'i ma's
 O'r ffwrnes ddwsu fawr,
 Megis y gwydr glâs,
 Yn hyfryd bur fy ngwawr:
 Caiff dw'r, caiff iân, caiff da, caiff dyn,
 Fy ngyrru tua'm gwlad fy hun.
5. Fe gaiff yr awel gref,
 Sydd yn fy chwythu'n ol,
 I ngyrru atto ef,
 A gorphwys yn ei gôl:
 Nid oes ond hyn a dry fy ngwae
 Yn hyfryd dawl lawenhau.

HYMN DCLXXV. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

- 1 **F**Y enaid, at dy Dduw
Fel gwrthrdych mawr o'th gred;
Trwy gystudd o bob rhyw,
A phob temtasiwn rhed:
Caf. ganddo ef gysuron gwir,
Fwy nag ar foroedd nac ar dir.
- 2 Pan beidio plant fy mam-
A dala rhan o'm baich,
Ond gado'r llwythog groes
I bwyso ar fy mraich:
Tydi dy hun, fy addfwyn Dad,
A'm dal i fynu ar fy nhra'd.
- 3 O! na allwn roddi mhwys,
Ar dy ardderchog law;
A gadael cystudd dd'od
Oddi yma ac o draw:
A byw tan nawdd y dwysol wa'd,
Yn ngolwg hyfryd dŷ fy Nhad.
- 4 'Does dim a wna fy modd,
Dim help i'm henaid gwan;
Dim ladd griddfanau sydd
Yn berwi'r dydd i'r lan;
Ond dy fwynhau a phrofi'th hedd,
Sydd yn wastadol hyfryd hedd.
- 5 Mi fyddaf lawen iawn,
A ngofid tan fy nhra'd;
O fore hyd brydnawn,
Tan aden gwir fwynhad:
'Does arall ddim i's ser y ne'
A ddaw a'm henaid tua thre.

HYMN DCLXXVI. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey 8, 7.*)

1. **F**' ENAID deffro i ryfeloedd,
 Mae torfeydd yn d'od yn mlaen;
 Oll yn arfog ac yn gedyrn,
 Meddwl maeddu f' enaid maen':
 Dyma'm Tywysog wrth fy ochor,
 Dyma Mhriod, dyma Nhad;
 Ar ei nerth 'rw'i yn hyderu,
 Sathru satan tan fy nhra'd.

2. Er fod arna'i o archollion
 Fwy rhifedi ser y nen;
 Ac er fod cleddyfau llymion
 Fel y gwenyn cylch fy mhen,
 Pren sy'n tyfu yn Mharadwys
 Balm sy'n rhedeg o hono ma's,
 A iachâ (er maint eu gwenwyn)
 Ddyfnion farwol glwyfau cas.

3. Caiff y gwenwyn cas fy mhuro,
 Caiff fy mhechod gwaetha ei ryw
 Swnio maes fel udgorn arian,
 Haeddiant dwyfol farwol friw;
 Mi bregetha' o flaen y werin,
 Fod y Negroe dua gaed
 Fel y gwlân, neu'r lliain mainwyn,
 Wedi ei gannu yn y gwaed.

4. Troi 'rw'i beunydd yn y llaca,
 Nes 'rw'i bron a llwfrhau;
 Mellt a cheulysg yn un 'storom:
 Sy'n fy nghuro i yn ddidrai:
 Ond mi wela'r seren foreu
 Ag sy'n ledio'r hyfryd wawr;
 Ac mae'n dweud. Fe ffy'r cymmylau
 Cyn pen 'chydig fwy nâg awr.

- 5 Minnau fyddaf ddiddig ronyn,
 Ac edrychaf tu a'r wlad
 Lle mae mrodyr, lle mae Mhriod,
 Lle mae Mhrynwr, lle mae Nhad:
 Blinais fyw tu yma i'r ason,
 Mae fy Anwilyd yn y ne;
 Mi â 'mlaen er cuwch y bryniau.
 Rhyd y llwybr 'raeth efe.

HYMN DCLXXVII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **N**AD y gwyntoedd cryf dychrynlyd,
 Gwyntoedd oer y gogledd draw;
 Ddwyn i'm hysbryd gwan trafferthus
 Ofnau am ryw ddrygau ddaw:
 Tro'r awelon, &c.
 Oera eu rhyw yn nefol hin.
- 2 Gwna i mi wel'd y byd a'i 'stormydd
 Yn diflanu cyn bo hir;
 Doed i'r golwg tros y bryniau
 Ran o'r nefol hyfryd dir;
 Im' gael llonydd, &c.
 Gan holl derfysgiadau'r llawr.
- 3 Grym fy 'nwydau sy'n fy mhoeni,
 Grym fy euogrwydd a fy mai;
 Methu eilwaith beidio pechu,
 Eilwaith methu edifarhau:
 I ngwaredu, &c.
 O na welwn foreu wawr!
- 4 Dysgwyl wyf trwy hyd yr hirnos,
 Dysgwyl am y boreu ddydd;
 Dysgwyl clywed pyrth yn agor,
 A chadwynau'n myn'd yn rhydd;
 Dysgwyl goleu, &c.
 Pur yn uhywyllwch tewa'r nos

- 5 Daw, fe ddaw y wawr wen oleu,
 Nes bo'r cwmmwl du yn ffoi;
 Tarth, a niwl yn cyd-ddiflanu,
 Ag oedd wedi cyd-grynhoi:
 Dyma'r oriau, &c.
 'Wi'n eu gweled draw trwy ffydd.

~~~~~

HYMN DCLXXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calfary 8, 7, 4.)

- 1 **P**ECHOD, bellach gâd fi'n llonydd,
 Y mae fy oriau bron ar ben;
 Fil o weithiau poenaist f' enaid
 A rhyw wagedd is y nen:
 Draw'r Iorddonen, &c.
 Mae fy enaid bach aim fyw.
- 2 Maes o'r wlad lle mae teganau,
 Maes o'r wlad lle 'rwi'n cael briw;
 Maes o'r wlad lle 'rwyf fi'n drysu,
 Mewn anialwch o bob rhyw:
 Tan adenydd, &c.
 Mwyn llareiddiaf Brenin nef.
- 3 Prin 'rw'i'n awr yn ofni'r beddrod,
 Tiroedd perffaith fy iachad;
 Lle ca'm corph i gysgu noswaith,
 Faith annherfyn ei pharhad;
 Uwch temtasiwn, &c.
 A phob gelyn cas yn un.
- 4 Rho i mi nerth tros oriau bychain,
 Gerdded gronyn bach yn mla'n;
 Nad im' ofni gwynt na thymmes',
 Bryn nac afon, dw'r na than:
 Ond tan ganu, &c.
 Gwna i mi fyn'd i ben fy nhaith.

HYMN DCLXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, 8, 7, 4.)

1 **N**ID oes pleser, nid oes tegan,
 Nid oes enw mewn un man;
 Er ei fii a'i holl ogoniant,
 Fyth a lesia i'm henaidd gwan;
 Ond fy Iesu, &c.
 Fe ei hunan yw fy Nuw.

2 Mae deng myrddiwn o rinweddau
 Dwyfol yn ei enw pur;
 Yn ei wedd mae rhagor degwch,
 Nag a welodd môr na thir;
 Mo'i gyffelyb, &c.
 Erioed ni welodd nef y nef.

5 Mae e'n maddeu beiau mawrion,
 Mae e'n caru yn ddidrai;
 A lle caro, mae ei gariad
 Yn drag'wyddol yn parhau;
 Nid oes terfyn, &c.
 Ar ei amynedd, ar ei ras.

4 Ynddo mae afonydd mawrion
 O ffyddlondeb ac o hedd,
 Er fy mwyn dyoddefodd angen,
 A gorweddodd yn y bedd;
 Fel y gallwn, &c.
 Fyn'd i mewn i'r ddinas bur.

HYMN DCLXXX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Calvary, 8, 7, 4.)

1 **A**RNAT Iesu, boed fy meddwl,
 Am dy gariad boed fy nghân;
 Dyged swm dy ddyoddefiadau
 Fy serchiadau oll yn lân:
 Mae dy gariad, &c.
 Uwch y clywodd neb erioed,

- 2 O na chawn ddifyru nyddiau
 Llwythog tan dy ddwyfol gro's!
 A phob meddwl wedi ei glymu
 Wrth dy Berson ddydd a nos:
 Byw bob munud, &c.
 Mewn tangnefedd pur a hedd.
- 3 Mae rhyw hiraeth ar fy nghalon
 Am ddihengu o dwrf y byd;
 A gwel'd dyddiau colla'i 'ngolwg,
 Ar bob tegan ynddo ynghyd:
 Cael ymborthi, &c.
 Fyth ar sylwedd pur y nef.
- 4 Iesu'n ffrynd, a Iesu'n briod,
 Iesu'n gariad uwch bob rhai;
 Fe yn brophwyd i fy nysgu,
 Fe yn 'ffeiriad faddeu mai:
 Tan ei gysgod, &c.
 Mi gongcwerwn feiau heb rif.
- 5 Os efe saif o fy ochr
 Ofna'i m'o ngelynion ddim,
 Er eu cyndeirogrwydd creulon,
 Er eu dyfais, er eu grym;
 Trech yn hollol, &c.
 Ydyw congwest Calfari.

HYMN DCLXXXI. [M. N.]

Galerus. (Jordan, 8, 7. 4.)

- 1 **R**WYF fi'n haeddu, Arglwydd (arbed)
 Wialenodau heb ddim rhi',
 Y mae'm beiau duon creulon
 Wedi llanw fel y lli';
 Wael bechadur, &c.
 'Rwyf fi'n griddfan wrth dy groes,

2. Os gadewi mhechod ddamsiad
 F' enaid eiddil tan ei droed;
 Fe wna'm hanghrediniaeth 'sglyfaeth
 Penaf o honw'i fu erioed:
 Dal fi fynu, &c.
 Onid ê mi lwfrha.

3. Ofni ddoe, ac ofni heddyw,
 Ofni fore, ofni nawn,
 Caiff y gelyn sy'n fy mhoeni
 Ryw bryd arna'i gongwest lawn:
 A than ofni, &c.
 'Rwi'n gogwyddo i ben fy nhaith.

4. At yr orsedd 'rwi'n apelio,
 Wedi'm hollol golli 'ngrym;
 T'lawd o mewn, a th'lawd oddi allan,
 Iesu, bydd yn gymmorth im':
 Dal fi fynu, &c.
 Yn nhywyllwch dudew'r nos.

5. Cuddia fi y dydd b'wi'n ofni,
 Os y fath ddiwrnod ddaw;
 Nid 'wi'n abl dala gwyntoedd
 Oeron, cryf y gogledd draw;
 Ond ti fedri, &c.
 Droir tymhestloedd oll yn haf.

HYMN DCLXXXII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1. **W**RTH dy orsedd 'rwyf yn gorphwys,
 Llefain arnat fore a nawn;
 Im' gael clywed llawn ddystawrwydd
 O'm heuogrwydd tanllyd iawn;
 A thangnesedd, &c.
 Pur o mewn yn cadw ei le.

- 2 Clwyfau dyfnion yn mhob brwydr,
 Wyf yn ddyoddef am fy mai,
 Methu ffeiddio fy mhechodau,
 Methu eilwaith 'difarhau:
 Tan ryw wasgfa, &c.
 Rhwng fy ngalar a fy 'chwant.
- 3 'Does ond gras yn eitha' ei allu
 Ddaw a'm henaidd i'w le,
 'Does ond unig ras a'm ceidw
 O fewn muriau ei gariad E':
 Uwch law dyfais, &c.
 Dyn a'i allu, mae ei rym.
- 4 Llef ddrylliedig gref y groesbren
 Sydd yn abl maddeu mai,
 Llef y groesbren sydd yn abl
 Dodi'm henaidd 'difarhau;
 Ar Galfaria, &c.
 Fynydd sanctaidd mae fy ngrym.
- 5 Mi ddysgwyliaf yno'n dawel,
 Ac mi gredaf ryw bryd daw
 Gwardigaeth i garcharwr,
 Bur oddi yno maes o law;
 Doed pan delo, &c.
 Mi ddysgwyliaf nes ei dd'od.

HYMN DCLXXXIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

- 1 **R**WYF fi'n haeddu, Arglwydd (arbed)
 Cael cystuddiau'r Aipht yn un;
 Mi ymgaledais yn'dy erbyn,
 'Nawr 'rwi'n annheilyngaf ddyn:
 Er dy ogoniant, &c.
 Dwg fi maes o'r tiroedd caeth.

2. Plâau sy'n yr Aipht wenwynig,
 Gwlad heb lewyrch goleu dydd;
 Lle mae pererinion Sion
 Mewn carcharau caeth yn nghudd;
 Minnau'n griddfan, &c.
 Beunydd am fy llwyr ryddhad.
3. Ffordd nid oes o waredigaeth,
 Ond agorwyd ar y pren,
 Llwybr pechaduriaid euog
 Mewn i byrth y nefoedd wen;
 Dyma'r genffordd, &c.
 Gwna i mi i'w cherdded tra fw'i byw.
4. Nid myfi sydd yn rhyfela,
 'Dyw fy ngallu penafddim,
 Ond mi ro'is fy holl ryfeloedd
 I'r un godidoca' ei rym:
 Yn ei allu, &c.
 Minnau ddof trwy'r cenfor coch.

HYMN DCLXXXIV. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1. **D**ISGYN Iesu, o'th gynteddoedd,
 Lle mae moroedd mawr o hedd;
 Gwel bechadur sydd yn griddfan
 Ar ymyloedd oer y bedd:
 Rho i mi brofi, &c.
 Pethau nad adnabu'r byd.
2. Rho oleuni, rho ddoethineb,
 Rho dangnefedd fo'n parhau,
 Rho lawenydd heb ddim diwedd,
 Rho faddeuant am bob bai;
 Triged dy Ysbryd, &c.
 Yn ei deml tan fy mron.

- 3 Ynot mae fy iechydwriaeth,
 Ynteu yn wir mi lwfrhawn,
 Ac mae'r poenau a ddyoddefaist
 Ar Galfaria yn berffaith iawn;
 Tros bechodau, &c.
 'R pechaduriaid dua eu lliw.
- 4 Yn y ffynnon hon agorwyd
 Yn dy ystlys ar y pren,
 'Rwyf fi'n d'od a'm gwisg yn fudr,
 Idd' i'w channu 'nawr yn wen;
 Mi ddof allan, &c.
 Fel yr eira ar y bryn.

HYMN DCLXXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen new, 6, 8.)

- 1 **M**I wela'r cwmmwl du,
 Yn awr yn mron a ffoi,
 A gwynt y gogledd sy'
 Ychydig bach yn troi;
 'Nol tymest' fawr daw yn y man
 Ryw hyfryd hin ar f' enaid gwan.
- 2 Ni phery dim yn hir
 O'r ddu dymhestlog nos,
 Ni phwyntiwyd oesoedd maith
 I neb i gario'r gro's;
 Mae'r hyfryd wawr sy'n goleuo draw
 Yn d'weud bod boreu bras gerllaw.
- 3 Mi welaf oleu'r haul
 Ar fryniau tŷ fy Nhad,
 Yn dangos i mi sail
 Fy iechydwriaeth rad;
 Fod fy enw i fry ar lyfrau'r nef,
 Ac nad oes dim a'i blotta ef.

4. Ac er im' flwyddau hir
 I deithio'r anial nos,
 Ac yfed llawer tracht,
 O gwppan chwerw'r gro's;
 Dyodde'r iau ydoedd fy ngrym,
 Ac nid aiff fy nyodde'n ddim.
- 5 Y pwn oedd ar fy ngwarr,
 A ysgafuhaodd fy Nuw,
 Ac mi ge's fendith lawn
 Ar gystudd dua ei ryw;
 Fy ngweddi daer a drodd y rhod,
 Gwnaeth fêl o'r gwenwyn chwerwa erio'd.]

*****

HYMN DCLXXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Carmarthen New, 6, 8.)

- 1 **M**I fum mewn ofnau mawr,
 Yn ymbil ar y nef,
 A'm pechod yn rhoi sail
 I'm hanghrediniaeth gref;
 Anfeidrol ras ddaeth maes o law,
 A chariad 'maffodd yn fy llaw.
- 2 A phan y des i'r lan,
 Mi ge's oleuni clir
 I wel'd mynyddau'r Aipht,
 A bryniau Canaan dir;
 Ffarwel yr Aipht a'i thrysor gwiw,
 Yn ngwleddoedd Seion 'rwyf am fyw.
- 3 Nid oes yn nhir fy ngwlad,
 Ond tristwch o bob rhyw,
 Hên loches gadarn gudd,
 Gelynyon f' Arglwydd yw;
 O flaen y gwynt awelon nef,
 Mi foria tuag atto ef.

4. 'Does arna'i ronyn chwant,
 Na hiraeth troi yn ol,
 Na gadael pleser sael
 Letya yn fy nghôl;
 Mae Duw yn well ganwaith ei hun,
 Na dim mewn daear nac mewn dyn.

5 'Rwi'n blino ar bob chwant,
 A holl bleserau'r byd,
 Maent heddyw'n methu rhoi
 Rhyw sylwedd i fy mryd;
 Mae poen a loes ac ofnau 'nghyd,
 Yn nglŷn wrth holl deganau'r byd.

HYMN DCLXXXVII. [M. M.]

Gorfoleddus. (Carmarthen New, 6, 8.)

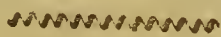
1 **T**I'm rhoddaist i tan dra'd,
 Mae gelynion o bob rhyw,
 Y cynddeirioca gâd
 'Nawr wedi'm gwneud yn friw;
 Tydi dy hun a'm cwyd i'r lan,
 Tydi yw unig ffrynd y gwan.

2 Ac attat 'rwyf yn ffoi,
 Fy Mrenin a fy Nhad,
 Dy allu fedr roi
 Ngelynion tan fy nhraed;
 Mi ddof yn rhydd trwy nerth dy fraich,
 I ti 'does pwysau yn fy maich.

3 Tewch elynion drwg eu rhyw
 Ni's cewch o honw'i lawr,
 Ond cariad yw fy Nuw,
 A'i allu sydd yn fawr;
 Fe'm dwg i'r lan o'r tywyll nos,
 Tan gysgod tawel gwaed ei gro's.

4. Caiff byd ac uffern faith,
 O'r diwedd i dristau,
 Lwel'd fy Arglwydd mawr,
 Yn maddeu dyfnion fai;
 Y mae ei ras ei hun yn fwy
 Nag y gall uffern faith roi clwy'.

5. A thyna'r boreu ddydd,
 Caf finnau seinio cân,
 'Nol fy nghaethiwed maith
 Am waredigaeth lân;
 O foreu ddydd! pa bryd y daw?
 F' anwylyd tyred maes o law.

HYMN DCLXXXVIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 9, 7, 4.)

1. **P**A'm y caiff y gwyntoedd creulon,
 Chwythu'n wastad yr un man?
 Pa'm y caiff y 'storom gadarn,
 Guro'n wastad ar y gwan?
 Dal i fynu, &c.
 Yr hwn a faeddwyd gan y don.
2. Mae fy ofnau i fel y moroedd,
 Oll yn gwasgu arna'i yn un,
 Ofni pechod, ofni anghau,
 Ofni'm hunan, ofni dyn;
 'Does a ngheidw'i, &c.
 'N dawel onid gallu'r nef.
3. Ac er lliaws mawr fy ofnau,
 Am a basiodd ac a sydd,
 Mwy 'rwi'n crynu rhag y cystudd,
 Ag wy'n ddych'mygu fydd;
 Mi ymguddiaf, &c.
 Yn ogfeydd tawela'r nef.

4 Gallu'r nef a dry bob ofn,
 Yn rhyw gongwest mawr didrai,
 Gallu'r nef a dry fy nhristwch,
 Yn llawenydd i barhau;
 Minnau seiniaf, &c.
 Ganiad newydd tra fw'i byw.

5 Os fy rhwydau i oll a dorri,
 Os fy nghadwyn dyni'n rhydd,
 Ac os troi'r tywyllwch dudew,
 Sy'n fy nrysu'n oleu ddydd,
 Ti gai'r cariad, &c.
 Ti gai'r enw, ti gai'r clod.

~~~~~

HYMN DCLXXXIX. [M. N.]

- Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1 **N**A'D fy ngelyn gael ei gongwest,
 Na'd fy meiau i fy lladd,
 Gorfoleddu yn fy wyneb,
 Y mae pechod o bob gradd;
 Tan wasgfeuron, &c.
 Caled beunydd 'rwyf yn byw.

2 Trist o tan fy mhwn yn gorwedd,
 Dysgwyl am y fore wawr,
 Pan bo'r arfeth rad yn addfed,
 I gael tynnu meichiau i lawr;
 A chael profi, &c.
 Rhydd-did gwaredigol wledd.

3 Heb un pleser yn fy nhemtio,
 Heb un ddelw yn myn'd a mryd,
 Trech na satan, trech nâg angydd,
 Trech nâg uffern, trech nâ'r byd;
 Byw mewn ardal, &c.
 O lawenydd pur a hedd.

4 Hedd o mewn yn afon loyw,
 Lawn rededog bur o hyd,
 A'r creadur yn ei ogoniant,
 Oll yn methu myn'd a mryd;
 Ysbryd cyflawn, &c.
 O awelon pur y nef.

5 Dyna'r man dymunwn aros
 O fewn pabell bur fy Nuw,
 Uwch terfysgoedd ysbryd euog,
 A themtasiwn o bob rhyw;
 Tan awelon, &c.
 Peraidd hyfryd tir fy ngwlad.

HYMN DCXC. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1 **N**I thâl im' gyfadde' meiau,
 Yn un lle ond o flaen yne',
 Duw maddeugar, Tad tosturi,
 Duw anfeidrol yw efe;
 At ei orsedd, &c.
 Deuaf tan fy nwfn bla.

2 Ond oes ganddo ras i achub,
 Ffarwel achub îs y rhod,
 Nid oes etto ddyn dosturiodd
 Fel tosturiodd eferio'd;
 Gwardedigaeth, &c.
 Sydd yn unig ar ei law.

3 Gorwedd ar fy ngwely cystudd,
 At y pared troi fy mhen,
 Griddfan ydwyf ac och'neidio,
 Wylo tua'r nefoedd wen;
 Yn y diwedd, &c.
 F'allai caf fi deimlo hedd.

4 'Does ond gwagedd yn fy nhemti,
 Pethau na thâl rhoi fy mryd,
 Lleia para yn eu tegwch,
 Lleia eu sylwedd yn y byd;
 Dim yn hyfryd, &c.
 Is y nefoedd ond fy Nuw.

5 Rho i mi 'nabod dy anwyl enw,
 Yn anwylaf enw un,
 Rho i mi ddarfed â'r creadur,
 Glynu wrthyt ti dy hun;
 'Does dedwyddwch, &c.
 I mi arall is y nef.

HYMN DCXCI. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

NA'D fi Iesu fyn'd yn w'radwydd,
 I ynfydion gwag y byd,
 Na'd fy nwydau fod yn chwerthin,
 I dy elynion di ynghyd;
 Gair o'th enau, &c.
 Ddeil fy ysbryd llesg i'r lan.

2 Mil sy'n dysgwyl, myrdd fydd lawen,
 Wel'd fy enaid gwan tan dra'd,
 'R hyn i mi fydd ddwfn archoll,
 Iddynt hwy sy'n llawn iachad;
 Ond mae dy allu, &c.
 Yn llawer mwy nâg uffern fawr.

3 Ac er cryfed yw y maglau,
 Er cadarned yw y swyn,
 Er mor fynych temtasiwnau,
 Ac er gwaned wyf i'w dwyn;
 'Chaf fi golli, &c.
 Dim o'r goron, dim o'r dydd.

4 Cof y dyddiau rhoddaist i mi
 Gysur, mwy nâg eiddo'r byd;
 Cof y dyddiau ce's dy gwmp'ni
 Yn yr anial maith ei hyd;
 Nad fi anghofio, &c.
 Dyddiau'm hiechydwrïaeth wiw.

5 Dychwel im' gysuron gloyw
 Fel y dyddiau goreu erioed,
 Gad im' gerdded fel yn fachgen
 Etto unwaith wrth dy droed;
 A chael aros, &c.
 Tan dy gysgod nos a dydd.

HYMN DCXCII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

1 CUDD fy meiau rhag y werin,
 Cudd hwy rhag cyfiawnder ne',
 Cofia'r gwaed unwaith a gollwyd
 Ar y croesbren yn fy lle;
 Yn y dwfnder, &c.
 Bôdd y cyfan sy 'nwi'n fai.

2 Nad fi wneuthur llys na lletty,
 Pleser i mi ddydd a nos,
 Ond difyru'm henaïd yno
 Ar gyfiawnder pur y gro's;
 Llawn orfoledd, &c.
 Bob munudyn i'w'th fwynhau.

Rho gydwybod wedi ei channu
 'N beraidd yn y dwyfol wa'd,
 Cnawd a natur wedi darfod,
 Clwyfau wedi cael iachad;
 Minnau'n aros, &c.
 Yn fy ninas fore a nawn.

4 Rho fy nwydau fel cantorion
 Oll yn chwareu eu bysedd cun,
 Ar y delyn sydd yn seinio
 Enw Iesu mawr ei hun;
 Neb ond Iesu, &c.
 Fo'n ddifyrwch ddydd a nos.

5 Gwna ddystawrwydd ar ganiadau
 Cras afrywiog hen y byd,
 Diffodd dân cynddeiriog natur
 Sydd yn difa gras o hyd;
 Fel y gallwyf, &c.
 Glywed pur ganiadau'r nef.

~~~~~

HYMN DCXCIII. [M. N.]

Galarus. (Jordan, 8, 7, 4.)

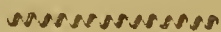
1 **D**ARFU noddfa mewn creadur,
 Rhaid cael noddfa 'nes i'r nef,
 Nid oes gadarn le im' orphwys
 Fythol ond ei fynwes ef;
 Dyma'r unig, &c.
 Fan caiff f' enaid wir iachad.

2 Dyma'r euog ofnus aflan
 Etto'n chwennych bod yn wyn,
 Yn yr afon gymmysg liwiau
 Dorodd allan ar y bryn;
 Balm o Gilead, &c.
 Anghydmariol yw dy waed.

3 On' chair yma nerth a gallu,
 A maddeuant perffaith gwiw,
 Ofer im' obeithio am dano
 Yn drag'wyddol lle nad yw;
 Mi ro ngobaith, &c.
 Unig ynot ti dy hun.

4 Tan dy aden cedwir fy enaid,
 Tan dy aden bydda'i byw,
 Tan dy aden y gwaredir
 Fi, o'r beiau gwaetha' eu rhyw;
 'Rwyt yn gysgod, &c.
 Rhag euogrwydd yn ei rym.

5 Cysgod rhag ellyllon uffern,
 Pleser, nwydau drwg a chwant,
 Sydd yn attal pur awelon,
 Neu yntau yn eu gyrru bant;
 Rho fod yma, &c.
 Tra fw'i yn y byd yn byw.

HYMN DCXCIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Morning Thought*, 8, 7.)

1 **D**EUED dyddiau o bob cymmysg
 Ar fy nherfynedig oes,
 Tywyned haul oleudeg llwyddiant,
 Neu yntau gwasged garw groes;
 Clod fy Nuw gaiff lanw 'ngenau
 Trwy bob temhest' trwy bob hin,
 A phob enw gaiff ei lyngcu
 Yn ei enw ef ei hun.

2 Ynddo'n unig 'rwi'n ymddiried
 Hollalluog yw fy Nuw,
 A phob noddfa wi'n ffeiddio
 Arall annigonol yw;
 Yn ei iechydwrriaeth rasol
 Unig 'rwyf yn liawenhau,
 Dyma'r fan y tardd cysuron
 Sy'n drag'wyddol yn parhau.

3 Mae'n gofalu am fy nghadw,
 Trwy bob cystudd mwya'r byd,
 A chyflawni pan bo hi'n gyfyng
 Fy anghenion oll eu gyd;

Mae e'n arwain fy ngherddediad;
Yn fy nhywys yn y bla'n,
Ac yn gwilio ar fy nghamrau
Bob ysgogiad fawr a mân.

4 Mae ei glustiau yn agored
I bob rhyw ddrylliedig lef,
Ac mae'r drom ochenaid glwyfus
Yn cyrhaeddyd atto ef;
Pan bo t'wyllwch ac anobaith
Yn amgylchu'm llwybrau cudd,
Fe ddaw mlaen fe dry y cyfnos,
Can goleuach hanner dydd.

5 Llwybrau bendith yw 'i orch'mynion,
Llwybrau bywyd, llwybrau gwir,
Trwy bob cwmwl mae e'n gweithio,
Mewn goleuni dysglair pur;
Mae 'i ddyfodiad fel yr haulwen,
Byth ni allwn yma fyw,
Heb gael profi presennoldeb
Llawn hyfrydaf bur fy Nuw.

6 Boed fy nhafod fyth gan hynny
'N seinio ei anghydmorol glod,
Rhyfeddodau maith ei gariad
Penaf welodd dyn erio'd;
Caiff angylion a seraphiaid
Blethu eu cân â mi yn un,
Gydâ llu heb un rhifedi
Am ogoniant Mab y dyn.

~~~~~

HYMN DCXCV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Morning Thought*, 8, 7.)

O LLEFARA addfwyn Iesu!
Mae dy eiriau fel y gwin,
Oll yn dwyn i mewn dangneddef
Ag sy o anfeidrol rin;

Mae holl leisiau'r greadigaeth,
 Holl ddeniadau cnawd a byd,
 Wrth dy lais hyfrydaf tawel
 Yn dystewi, a myn'd yn fud.

2 Ni's gall holl hyfrydwch natur,
 A'i melusdra penaf ma's,
 Fyth gydmaru â lleferydd
 Hyfryd pur maddenol ras;
 Gad im' glywed swm dy eiriau,
 Awdurdodol eiriau'r nef,
 Oddi mewn yn creu hyfrydwch
 Nad oes mo'i gyffelyb ef.

3 D'wed dy fod yn eiddo i mi
 Mewn llyth'renau eglur clir,
 Tor ambeuaeth sych ddigysur,
 Tywyll dyrus cyn bo hir;
 'Rwi'n hiraethn am gael clywed
 Un o eiriau pur y ne',
 Nes bo ofn du a thristwch
 Yn drag'wyddol golli eu lle.

~~~~~

HYMN DCXCVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Morning Thought*, 8, 7.)

1 **T**i yw mywyd, ti yw ngobaith,
 Ti yw nghysur Iesu ei gyd;
 Ac i ti 'rwyf am ddatguddio
 Fy nirgelion pena' nghyd,
 Arnat ti 'rwi'n rhoi fy ngofal,
 Trefnu'm llwybrau oll yn lân,
 Rho i mi gerdded wrth dy ochor,
 Mewn llifeiriant mawr a than.

2 'Rwyt ti'n chwilio dyfnder fy ysbryd,
 'Rwyt ti'n treiddio'n hollol trwy
 Fyrddiwn, o ryw fân feddyliau;
 Nad wi'n 'nabod mo honynt hwy;

Ti yw maruwr dal fi fynu,
 A chongewera mewn iawn bryd.
 Bob rhyw eilun cas addoliaeth
 Ag sy'n aros yn fy mryd.

3 Teml berffaith addas gywir
 Yn fy nghalon gwna it' dy hun,
 Ac na thriged yno gydâ'th
 Ddw'r, na daear, da, na dyn;
 Nad fod swm creadur mwyach
 'Chwaith nag un o ofnau'r bedd,
 Yn cymmylu cariad perffaith
 Yno na therfysgu'm hedd.

4 B'le'r a i yfed dw'r redegog
 Ond i afon bur fy Nuw?
 B'le cair firwythau dwyfol peraidid
 Ond ar bren y bywyd gwiw?
 Attat ti dy hun 'rwi'n dyfod
 I feddiannu breintiau'r ne,
 Nid oes neb o tan yr wybren
 Geidw gromyn bach o'th le.

HYMN DCXCVII. [M. N.]

Galarus. (New Jersey, 8, 7.)

Ar Luc xv, 14, 15, &c.

1 **D**YMA'r truan a'r anghenus
 Wedi treulio ei dda o'r bron,
 Holl drysorau pur Paradwys
 Ar withddrychau'r ddaear hon;
 Yn awr yn noeth, yn glaf, yn glwysus,
 Ac mewn gwlad o eisiau'n byw,
 Newyn mawr heb neb yn rhoddi
 Sy'n yr ardal na bo'm Duw.

2. Cibau yr ymborthais arnynt,
 Bwyd y moch ffeid liaf cas;
 Wedi'm unwaith i gael profi
 O ddanteithion Eden fras;
 Pob rhyw chwant o dan y nesoedd
 Bwyodd f' enaid llesg yn fryw,
 Nes wi'n awr gan bawb a'm 'nebydd
 Fel y Negroes dua ei liw.
3. Mae cyflawnder yno o gyfoeth
 Fel y moroedd mawr didrai,
 O drag'wyddol mae ei ddechreu,
 I drag'wyddol sy'n parhau;
 Gweision cyflog fy hen artref,
 Fyth sy'n llawen fyth sy'n llawn,
 Heb na phoen, na thrai, na phrinder,
 Fyth na bore na phrydnawn.
4. Minnau godaf tu ag yno,
 Hen ardaloedd tir fy ngwlad,
 Ac mi gwympaf yn fy nghlwyfau
 A fy mrynti o flaen fy Nhad;
 D'wedaf wrthyt pechais Arglwydd,
 Trwy ryw ryfig gadarn gref,
 O'th flaen di yn anystyriol,
 Hefyd ac yn erbyn nef.
5. Nid wi'n deilwng am fy nhrosedd
 Gael dy enw arna'i mwy,
 Gwna fi'n un o'th weision cyflog;
 A rho arna'i henwau hwy;
 Llawn o ras heb fesur arno,
 Llawn o annherfynol hedd,
 Gaiff y rhai custuddiol euog
 Weled yn ei hyfryd wedd.

HYMN DCXCVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Morning Thought*, 8, 7.)*Luc xv, 20, 21, &c.*

- 1 **F**Y addfwynaf Dad a'm derbyn
 Er im' dreulio oll i gyd,
 O bob da a rodd e' i mi
 Ar bob gwagedd yn y byd;
 Fe'm gwelodd i o bell yn dyfod,
 Ac fe barodd i mi ddoed,
 Daeth i'm cwrdd ac fe'm cusanodd,
 Cariad penaf fu erioed.
- 2 Dygodd allan lo pasgedig
 Ac a'i lladdodd yn ddoed,
 Ac a roddodd im' ddanteithion
 Ag na cha'w'd o'u bath erioed;
 Dygodd ef fy ngwisgoedd budron.
 Ac fe'm gwisgodd i yn lân
 A'r cyfiawnder dwyfol hynny
 Na fu am dana'i erioed o'r bla'n.
- 3 Rhoddodd fodrwy ar fy mysedd
 Ac esgidiau am fy nhra'd:
 Gwnaeth fi'n hardd o mewn oddi allan
 Fel ei etifedd penaf gad;
 Cadwodd wledd o ddawns a chanu,
 A phob rhyw bleserau 'nghyd,
 Chafwyd er y trosedd cyntaf
 Eu cyffelyb yn y byd.

~~~~~

HYMN DCXCIX. [M. C.]

Galaruz. (*Bama*)

- 1 **F**Y meiau trymion luoedd maith
 A waeddodd tu a'r nen,
 A thyna pam 'roedd rhaid i'm Duw
 Ddyoddef ar y pren.

- 2 Hwyl dy fradychodd, anwyl Oen,
Hwyl oedd y goron ddrain;
Hwyl oedd y fflangell greulon gref,
Hwyl oedd yr hoelion main.
- 3 Fy meiau oedd y waywffon
Drywanodd ei ystlys bur;
Fel rhedodd ffrwd o tan ei fron,
O waed a dyfroedd clir.
- 4 O gariad anorchfygol maith,
Heb gymmar iddo'n bod!
Cariad i angel ac i saint,
O anghydmorol nod.
- 5 O maddeu mai, a chliria'n llwyr
F' euogrwydd oll i gyd;
Ac nad fi glwyfo'th fawredd mwy
Trw'i'n aros yn y byd.
- 6 O! pechod ffo, rho lonydd im',
Ti sethraist tan dy droed,
Ac ro'ist i anghyfydd un
A'm carodd oreu erioed.
- 7 O chwilia nghalon, addfwyn Oen,
Ac eiste' yma dy hun;
A thafia lawr gadeiriau-hen,
Pob eulun gwael ei lun.

HYMN DCC. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

- 1 **M**I welaf gwmmwl du
Yn awr yn mron a ffoi;
A gwynt y gogledd sy
Ychydig bach yn troi:
'Nol tymhest' fawr, daw yn yn y man.
Ryw hyfryd hin ar f' enaid gwan.

- 2 Ni phery dim yn hir
 O'r ddu dymhestlog nos;
 Ni phwyntiwyd oesoedd maith
 I neb i gario'r gro's:
 Mae'r hyfryd wawr sy'n codi draw,
 Yn dweud bod boreu braf gerllaw.
- 3 Mi welaf oleu'r haul
 Ar frynniau tŷ fy Nhad;
 Yn dangos i mi sail
 Fy iechydwriaeth rad:
 Fod fy enw fry ar lyfrau'r nef,
 Ac nad oes dim a'i blotia ef.
- 4 Ac er im' flwyddau hir
 I deithio'r anial nos,
 Ac yfed llawer tracht
 O gwpan chwerw'r gro's;
 Dyodde'r iau ydoedd fy ngrym,
 Ac nid aeth fy nyodde'n ddim.
- 5 Y pwn oedd ar fy ngwar
 A dynodd nef i lawr;
 Ac a sancteiddiodd im'
 Y dygn gystudd mawr:
 Fy ngweddi daer a drodd y rhod,
 Bereiddiodd fystl chwerwa erio'd.
- 6 Melus fel diliau mel,
 A meithlon eu iachad,
 Yw holl geryddon nef,
 A gwialenodau Nhad:
 Pob croes, pob gwae, pob awel gref
 Sydd yn addfedu saint y nef.

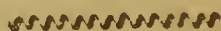
HYMN DCCI. [M. N.]

Galarus. (*King's farewell.*)*A gyfansoddiwyd mewn oriau cystudd.*

- 1 **D**ERE Arglwydd, 'fedd y ddaear
Fawr, na'r nesoedd mo dy gymmar;
Nid oes neb a fedr faddeu
Fel tydi aneirif seiau;
'Rwyd ti'n gwel'd i gyd fy nhroeon,
Ac yn deall gwreiddiau nghalon;
Yma a thraw, ar bob llaw, 'rydwyf yn gŵyro,
Ydoedd o dy flaen yn gryno
Cyn cael yn y groth fy llunio.
- 2 'Rwi'n rhoi mhechod, 'rwy'n rhoi nghamwedd,
'Nawr yn gryno wrth dy orsedd;
Maddeu i'r brwnt, a maddeu i'r aflan,
Sydd o flaen dy faingc yn griddfan;
Maith drugaredd wyf yn bledio
Darfu haeddiant dyn yn gryno;
Nid oes dim noddfa im' rhag grym yr angau,
Ond yr aberth wnaed er's dyddiau
Ar Galfaria tros bechodau.
- 3 Daccw'r ffynnon bur hawddgara,
Gannodd filoedd fel yr eira;
Daccw'r nant, a daccw'r afon,
Sydd yn genllif o gysuron:
Daccw'r dw'r, mi gwympaf iddo,
Doed o honwi'r peth a ddelo;
Bellach mwy treiddiaf trwy filoedd o ofnau;
Mwy yw'r hwn a fu yn dyoddau
Nag aneirif faint fy meiau.
- 4 Fel un faeddwyd wyf yn gymmwys,
Etto a'm gobaith am baradwys:
Mae fy chwant, ac mae fy 'nwydau,
Yn fy nwyn tros bob terfynau;

Etto mae yma ryw afaelon,
 Am dorfeydd o addewidion,
 Deued gras, foreu glás, hyfryd i'w weled,
 Torred rwydau, a gwareded
 F' enaid euog o'i gaethiwed.

- 5 Fi gaf ddial yn mhen gronyn,
 Ar elynion sy'n fy nghanlyn;
 Fe fwyt' pryfed dorf o 'nwydau,
 Oedd yn mlino i-er's dyddiau;
 Pan ddel angau caf ddiangu
 Ar elynion oedd yn gwasgu,
 Uffern griw yn gwneud briw, clwyfau a sigtod,
 Nad oes medsw'n all eu gorfod
 Ond dw'r ffynnon Bethle'm uchod.

HYMN DCCII. [M. N.]

Galarus. (*King's farewell.*)

Yr ail ran.

- 1 **R**WYF fi'n myn'd i wlad i drigo
 Lle mae gloyw ras yn llofo;
 At gyfeillion mil mwy hawddgar
 Na neb welwyd ar y ddaear:
 Lle mae cyfoeth heb un terfyn,
 Pleser nefol, dwyfol dirfyn,
 Yngwydd yr Oen, heb ddim poen, pechod nac
 Ond ymborthi ar wledodoedd hyfryd [adfyd,
 Fyth, ac fyth yn nhir y bywyd.
- 2 Nid oes yno ddim i demtio,
 Nac un pleser a bair wylo;
 Nid oes tai na maesydd hyfryd
 Bair i'w caru 'n nhir y bywyd;
 Nid oes arian glas yn swinio,
 Na dim aur melynion yno:

Cariad pur, trwy'r holl dir, pleser ac undeb,
Gwir lawenydd, a ffyddlondeb,
Hyd eithafoedd trag'wyddoldeb.

3 Ni ddaw llygad trythyll yno,
Lle nad oes un cawd i dwymo;
Ni ddaw aflan 'chwant priodi,
Fyth ar y trigolion hynny:
Gwreicca a gwra, elfen danbed,
Yn y bedd a fw't y pryfed,
Bydd pob un, hyfryd lun, fel yr angylion,
Yfed rhyw bleserau'n gyson
Uwch nâg cyrraedd deall dynion.

4 Llid nag un genfigen hefyd,
Fyth ni ddaw i drothwy'r bywyd;
Ni ddaw'r ymadrodd coeg a'r celwydd,
Ddim o fewn paradwys newydd:
Tafod wedi lwy'r sancteiddio,
Llygad wedi ei berffaith buro,
Sy'n y wlad, gydâ Nhad anwyl, yn trigo,
'Rwyf fi yma wedi blino,
Hiraeth sy arna'i am fyn'd yno.

5 Bellach gorfoledda fy enaid.
'Rwyf ar ddiangc o'th gaethiwed;
Fe agorwyd rhydiau'r afon,
Y mae'r arch o'th flaen yn gyson:
Cadw afael, pan ddel galwad,
Gadarn yn dy archoffeiriad:
'Does i'r dw'r, cryf yw'r gwr sydd yn dy dder-
Ti ai trosodd yn mhen gronyn, [byn,
Mewn i'r wlad 'rys yn dy erfyn.

~~~~~

HYMN DCCIII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

1 **D**YMA'r t'lawd a thyma'r truan,
Sydd er's trist flynyddau hir,
Ol a gwrthol yn ymddrysu
'Rhyd y dyrus anial dir;

Creigydd Piahiroth yma,
 A Balsephon arw draw;
 Aipht o mewn, ac Aipht oddi allan
 Sy'n fy ofni ar bob llaw.

2 Mae ngelynion yn gynddeiriog,
 Cynddeiriocaf glywad son;
 Ar fy neulin 'rwyf yn ymladd,
 Weithiau â phleser, weithiau â pho'n:
 Addfwyn Iesu, tyr'd i'r frwydr,
 Pob rhyw elyn gwyp i lawr;
 Byd, a chnawd, ac uffern dywyll,
 Sy'n arswydo dy enw mawr.

3 Ac nid oes ond ti dy hunan
 Fentra sefyll o fy nhu;
 Trech na'r cwbl arall enwir
 Yw ngelynion mawr eu rhi:
 Gwn y cwympta i yn eu dwylo
 Oni safi di o'm rhan;
 Wrth dy ystlys, cryf a chadarn
 Ydyw'r eiddil mwyaf gwan.

4 Achub, achub, mai'n ddiweddar,
 Nid oes gennyf ond byr brydnawn;
 Ac mae'r fyddin sydd i'm herbyn
 Yn cynnyddu'n danbaid iawn:
 Danfon allan saethau'r nefoedd,
 Cyfod fi, dod fi yn dy gol,
 A thro'r llu sy'n erbyn Sion,
 Gan ryw ddychryn yn eu hol.

~~~~~

HYMN DCCIV. [M. N.]

Galarus. (Bethesda, 6, 8.)

1 **F**Y meiau sydd heb rif,
 Ac mae fy maich yn drwm,
 Oll yn fy ngwasgu lawr
 Fel mynydd mawr o blwm:

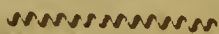
Ar ddwyfol iawn mae mhwys, a'm ffydd
Y caf fi dd'od ryw awr yn rhydd.

2 Cyfiawnder addfwyn Oen,
Diferion marwol glwy',
Sydd yn nghlorianau'r nef,
Yn pwyso mwy na hwy:
Mae'r faingc yn rhydd os pledia f' hedd,
Caf weled cariad yn ei wedd.

3 Ac os ei gariad ddaw
I'm cwrdd i, ffaidd ddyn;
Wel, dyna'r unig awr
Ffieiddiaf fi fy hun;
Gwel'd gras y nef yn afon wa'd,
Yn golchi'r aflan brwnta gâd.

4 'Does dim o fewn i'r nef,
'Does dim o fewn i'r llawr,
Ag allai flotio maes
Euogrwydd sy mor fawr;
Fy meiau sydd o rif a rhyw
Nad oes a'u maddeu ond fy Nuw.

5 Pan ddelo'r hyfryd ddydd
I mi gael gwel'd ei wedd,
Ac yfed ffrydiau pur
O'i annherfynol hedd:
'Mhlith lluoedd maith cwmpeini'r nen,
Mi gana'r cariad fu ar y pren.

HYMN DCCV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Man's Field*, 6, 8.)

O NEFOL addfwyn Oen,
Sy'n llawer gwell na'r byd,
A lluoedd maith y nef

Yn rhedeg arno eu bryd:
Mae'th ddawn, a'th ras, a'th gariad drud,
Yn llanw'r nef, yn llanw'r byd.

- 2 Noddfa pechadur trist
 Tan bob drylliedig friw,
 A phwys euogrwydd llym
 Yn unig yw fy Nuw;
 'Does enw i'w gael o tan y nef
 Yn unig ond ei enw ef.
- 3 Ymgrymed pawb i lawr
 I enw'r addfwyn O'n;
 Yr enw mwyaf mawr
 Erioed a glywyd son:
 Y clod, a'r nerth, y gallu, a'r bri,
 Fo fyth i enw'n Harglwydd ni.
- 4 Dyoddefodd hoelion dur,
 Fe gollodd ddwyfol wa'd:
 Gwnaeth ni'n offeiriaid pur,
 'Was'naethu ei anwyl Dad;
 Brenhinoedd y'm o ddwyfol ryw,
 Perthynas agos iawn i'n Duw.
- 5 Cawn goronau cyn bo hir,
 Oll fel ei goron ef,
 A gwel'd ei ogoniant pur
 Yn ddysglair yn y nef;
 A seinio ei glod, a'i ryfedd waith,
 I eithaf trag'wyddoldeb maith.

HYMN DCCVI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **N**ID newid lle, neu amser maith,
 Na chroesau, dig, na chystudd'chwaith,
 Neu arall drallod o un rhyw
 Ddiffydd fy nghariad at fy Nuw.
- 2 Ni's gall teganau gwag y byd,
 Sydd yn gwenhieithu im' o hyd,
 I synmud dim o'm meddwl cu.
 Oddiwrth wrthddrychau'r nesoedd fry.

- 3 Pe holl ellyllon uffern sawr,
Mewn cyngrair â phleserau'r llawr,
Ni's gallant ddiffodd fyth yn un
Mor tân ennynodd ef ei hun.
- 4 Ni's gallant â'u posiau gau,
Neu 'u bygwth cryf, a'u dychrynfau,
Na'm denu i droi oddiar fy nhaith,
Na'm ofni ar fy siwrnau 'chwaith.
- 5 Yn ofer dena tegwech bryd,
Yn ofer dwg pleserau mryd;
Yn ofer cais anrhydedd mawr,
A rhwysg y byd i'm tynnu lawr.
- 6 Ni's gall erlidwyr yn eu grym,
Nac angeu glâs ei hunan ddim;
Ond i ti nghadw, f' Arglwydd cun,
Yn agos attat ti dy hun.
- 7 Y nefol dân ar 'denydd ffydd
Heb ddiffodd, gwyd i'r lan yn rhydd;
A heibio'r byd, ac angeu, a dyn,
Ac orphwys yn ei le ei hun.

HYMN DCCVII. [M. N.]

Galarus. (Fairfax, 7, 6.)

- 1 **T**U draw i oll a welir,
Tu draw i fryniau'r byd,
Tu draw i haul a lleuad,
A ser y nef i gyd:
Tu draw i derfyn mesur,
O fewn y nefoedd wen,
Gartrefa'r hwn 'wi'n garu,
Yn well nâ dim îs nen.
- 2 Mae brawd, mae chwaer, mae priod,
Neu fe'r anwylaf ddyn
Yn toddi, yn diflanu
Yn darfod wrth ei glun;

Mae'n cario oll ei hunan,
Yn enw, ac yn glod;
Ni welodd nef na daear
Gyffelyb iddo erio'd.

3 Chwi ferched Sion sanctaidd,
Sy'n rhodio'r ddinas rydd,
Yn canfod eich Anwylyd
Serchocaf un y sydd;
Pan gweloch gynta' ei wyneb,
Mynegwch iddo'n glau,
Fy mod i'n glaf o'i gariad,
Ac am gael ei fwynhau.

4 Mynegwch fy och'neidiau,
Fyngofid a fy nghwyn,
Yr hiraeth a'r griddfanau
Mae fy ysbryd am ei ddwyn;
Mynegwch cy'd yw'r oriau,
A chymmaint yw fy ngwae;
Tra yw e'n oedi ei amser
I mi gael ei fwynhau.

5 A bod ei absenoldeb,
Ei siriol nefol wedd,
Yn 'speilio oddiar fy enaid
Orphwysfa dawl hedd:
A bod eiddigedd greulon,
Sy'n llosgi oll o'i fla'n,
Yn ennyn yn fy mynwes,
Yn rhyw angerddol dân.

6 Mynegwch bod fy meddwl
Terfysglyd, ar bob llaw
Yn methu cael un pleser,
Pan byddo'n sefyll draw;
A bod fy holl ddiddanwch
Gylch ogylch is y nef,
Yn gorphwys a gartrefu
'N lân ar ei gariad ef.

HYMN DCCVIII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

Ar SALM LXIX.

Gwersi 1, 2. Achub, &c.

- 1 **U**NIG geidwad rhai cystuddiol,
 Sy'n rheoli'r nef a'r llawr,
 Achub f' enaid sydd yn soddi
 Tan y cenllif garw mawr;
 Lleoedd dyfnion, geirwon, chwerw,
 A rhyw greigydd drwg eu rhyw,
 Lle mae gwynt a thonnau'n creu
 Tymhest' greulon; 'rwyf yn byw.

Gwers 3.

- 2 Minnau lefais arnat Arglwydd,
 Nes im' flino llefain mwy;
 A fy llygaid sydd yn pallu
 Syllu'r cwmmwl dudew trwy;
 Dysgwyl 'rwyf o'r plygain tywyll,
 Hyd at fachlud haul brydnhawn,
 Am dy hedd, ac etto'n methu
 Cael ei feddu ef yn llawn.

Gwers 4.

- 3 Amlach y'nt na'm gwallt lluosog,
 Byddin atgas gyfrwys fawr,
 Heddyw o mewn a foru oddi allan,
 Sydd yn ceisio nghael i lawr;
 Hwy'm difethent wraidd a changen,
 Truenusaf ces fy nhrin;
 Ac nid oes ag all eu talu
 Yn eu mynwes ond dy hun.

Gwers 5.

- 4 Ti adwaenost fy yufydrwydd,
 A fy mhechod mawr ei rym;
 Ac nid yw fy holl gamweddau
 Yn guddiedig rhagot ddim:
 Lle 'rwi'n wan, yn d'lawd, yn llwfr,
 Lle 'rwi'n crwydro, lle 'rwi'n ffol,
 Dal fi i'r lan, a chadw mywyd,
 Cliria'm llwybr, dwg fi'n ol.

Gwers 6.

- 5 Na'd fi Iesu fod yn w'radwydd
 I'th sancteiddiol anwyl rai;
 Na chywilyddier wyneb grasol
 Am fy mhechod i a mai:
 Rho i mi loches i ymguddio,
 Gallw'i gadw ngwisg yn wen;
 Na bo neb o tan yr wybren
 Gael eu gwynfyd am fy mhen.

Gwers 7.

- 6 Er dy fwyn y dygais warthrudd,
 Tan dy iau di nos a dydd;
 Ac yn ffyddlon yn dy orchwyl,
 Fyth heb geisio myn'd yn rhydd:
 Pe buaswn gydâ'r werin
 Sy'n wrthwyneb it' yn troi,
 Fuasai fyth na gwawd na chwilydd
 O fy wyneb trist yn troi.

Gwers 8.

- 7 Ond yn awr yr w'i'n ddyeithr
 I'm perth' nasau nesa 'nghyd;
 Nid oes neb ag sy'n fy ngharu,
 O dy elynion di i gyd:
 Plant fy mam yn nghanol cartref
 Sy'n fy nghyfri'n estron pell,
 Am i mi, fy Nuw, dy ddewis
 Megis unig drysor gwell.

Gwersi 9, 10, 11.

- 8 Am fy mod o'th blaid yn ffyddlon,
 Ac am ddŷrcha'th enw mawr;
 Sel i'th dŷ, a sel i'th enw,
 Sydd yn tynnu mhen i lawr:
 Gwawd a gaf oddiwrth bob doniau,
 Gwawd a gaf oddiwrth bob gras;
 Wylo, ympryd, neu weddio,
 Alwant hwy yn rhagrith cas.

Gwers 12.

- 9 Yn fy erbyn y chwedleua
 Cyfoethogion mawr y byd;
 Gwawd i'r meddwon atgas segur,
 Unig ydwyf fi bob pryd;
 'Mofyn beiau, credu anwir,
 A chwedleua'n uchel iawn
 Am fy nghwyp, a minnau'n sefyll
 Yn dy freichiau fore a nawn.

Gwers 13.

- 10 Ond myfi sy'n danfon gweddi
 Yn mhob cwmwl tywyll du,
 Yn mhob 'storom, yn mhob cystudd,
 Mewn munudyn attat ti:
 Ti'm gwrandewaist, ti'm gwrandewi
 Yn dy iachawdwriaeth rad,
 Fel na chaiff fy enaid ofnus
 Ddim i ddamsing tan eu tra'd.

Gwers 14, 15.

- 11 Na'd fi soddi yn y dyfnder,
 Na'd fi yn y dom yn nglŷn;
 Tyn fi o balfau fy nghaseion,
 I dy fynwes di dy hun:
 Na'd i'r dyfnder mawr fy llyngcu,
 Na'd i'r pydew dwfn du
 Gaead fyth o'i safn arnaf;
 F' unig Geidwad ydwyt ti.

Gwersi 16, 17, 18.

- 12 'Nol helaethrwydd dy drugaredd,
 'Nol cyflawnder mawr dy ras;
 Achub fi o law ngelynion,
 Mae cyfyngder ar dy was:
 O na chudd dy wyneb rhagof!
 Prysura ngwrando i yn glau;
 Y mae llid a dyfais uffern
 Yn wastadol yn parhau.

Gwers 19.

- 13 Ti dy hun sy'n gwel'd fy ngwarthrudd,
 Ti adwaenost trwyddo draw;
 Pob rhyw gywilydd, pob rhyw w'radwydd
 Basiodd, neu ynte sy gerllaw;
 Mae holl falais fy ngelynion,
 Mae eu dyfais, mae eu llid,
 Megis haul ganol-dydd tanbaid,
 'N gryno o dy-flaen i gyd.

Gwers 20.

- 14 Mi ddysgwyliais am gysurwyr,
 Ac am frodyr ffyddlon rai;
 Dysgwyl wnes, etto ni's cefais
 Neb a ddygai'm llwythog iau:
 Gwarthrudd ynteu a'm cystuddiodd,
 Ac a'm rhodd yn gyfan friw;
 Ac yr wyf mewn eitha' gofid,
 Ond fy ngobaith yw fy Nuw.

Gwersi 21, 22.

- 15 Yn fy mwyd rhoddasant fustl,
 Yn fy nghwppan finig' sur,
 Fel bai'm newyn a fy syched
 I gael para'u ddigon hir:
 Taled nesoedd hithau iddynt,
 Boed eu byrddau glwthion llawn,
 A'u holl ddâ iddynt yn fagl,
 O las fore hyd brydnawn.

Gwersi 24, 25.

- 16 Tywallt arnynt dy ddigofaint,
 A chyrhaedded grym dy lid,
 Bob peth ganddynt sy ddymunol
 Ar y ddaear, yn y byd :
 Gwna eu prës-wylfa'n anghyfannedd,
 Ac ysgubed angeu chwith,
 Fel na byddo neb i drigo
 Yn eu pebyll llawnion byth.

Gwers 26.

- 17 Am ofidiau rhai archollaist,
 Am y'nt chwerthin yn gytun,
 Ac am erlid gydâ malais
 'R hwn a drewsit ti dy hun ;
 Tyn eu henwau maes o'th lyfr,
 Tor eu hesgobaeth, dwg eu dawn,
 Fel na b'ont o fewn i furiau
 Sion, fore na phrydnawn.

Gwers 29.

- 18 Minnau, truan a gofidus,
 Bob amserau tan y iau ;
 Ac nid oes ond iechydwriaeth
 All yn unig fy iachau :
 Gwared f' enaid o'i gaethiwed,
 Dyrcha inhen, ti yw fy Nuw,
 Minnau ganaf am dy fawredd
 Yn fy nghalon tra fwy byw.

Gwersi 31, 32.

- 19 Hyn y sydd felusach gennyt
 Na'r aberthau oll eu gyd ;
 Mae'th foliannu yn fwy hyfryd
 Nag yw gwaed y bustach drud :
 A'r trueiniaid t'lawd digyfoeth,
 Llaweniant pan glywant hyn,
 Nad oes iawn trwy unrhyw aberth
 Ond wnawd ar Galfaria fryn.

HYMN DCCIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Resurrection, 6, 8.)

DAT. vii. 14, 15. &c.

Y rhai hyn yw y rhai a ddaethant allan o'r cystudd mawr, ac a olchasant eu gynau, ac a'u kannasant hwy yn ngwaed yr Oen. O herwydd hynny y maent ger bron gorseddfaingc Duw, ac yn ei wasanaethu ef ddydd a nos yn ei deml: a'r hwn sydd yn eistedd ar yr orseddfaingc a drig yn eu plith hwynt. Ni fydd arnynt na newyn mwyach, na syched mwyach; ac ni ddisgyn arnynt na'r haul, na dim gwres, &c.

1 **D**YMA'r rhai ddaeth i maes
O'r cystudd mawr a'r poen;
Oll wedi golchi'n hardd

Eu gwisg yn ngwaed yr Oen:
Cannasant bawb ei ŵn yn wyn,
Yn y cyfiawnder perffaith hyn.

2 Am hynny'n awr y maent
Ger bron gorseddfaingc Duw;
Ac wedi llwyr iachau

Eu beiau o bob rhyw:
Ei garu ef maent ddydd a nos,
A chanu cariad angyr'r gro's.

3 O fewn ei deml bur

Lle nad oes och na gwae,
Na gofid cas na phoen,
Na dim sydd yn tristau;

Yn yfed hedd yn ffrwd ddidrai,
Ag sy'n drag'wyddol yn parhau.

4 Ac yntau'r Brenin mawr,

Eu ffrynd a'u priod fyth,
Sy'n eistedd ar y faingc
O risial, yn eu plith;

Cant wel'd ei wedd fel haulwen glir
Heb gwmmwl, yn y ddinas bur.

- 5 Fydd arnynt newyn fyth,
 Na syched poenus miwy,
 Ac ni ry' gwres na haul
 Ond hynny iddynt glwy';
 Pob croes, pob gwae, pob briw, pob po'n,
 Ni chlywir fyth am dano son.
- 6 Yr Oen sydd ar y fainge
 Bugeilia hwynt ei hun,
 Ac at ffynnonau byw
 Fe'i harwain bob yr-un;
 A Duw a sych bob deigr mân
 Oddiwrth eu llygaid hwynt yn lân.

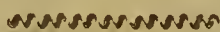
HYMN DCCX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 3.)

- 1 **M**I sum mewn ofnau mawr,
 Yn ymbil ar y nef,
 A'm pechod yn rhoi sail
 I'm hanghrediniaeth gref;
 Anfeidrol ras ddaeth maes o law,
 A chariad 'mafflodd yn fy llaw.
- 2 A phan y des i'r lan
 Mi ges oleuni clir
 I wel'd mynyddau'r Aipht,
 A bryniau Canaan dir;
 Ffarwel i'r byd; 'rwi'n dewis byw
 Yn ngwleddoedd goleu pur fy Nuw.
- 3 'Rwi'n gadael tir fy ngwlad,
 Tir lle mae dreigiau'n byw;
 Hen loches gadarn gudd,
 Gelynion f' anwyl Dduw;
 O flaen y gwynt awelon nef,
 Mi foria i fynu atto' ef.

4 'Does arna'i ronyn chwant
 Na hiraeth troi yn ol,
 Na gadael pleser sâl
 'Lettua yn fy nghol :
 Mae Duw yn well ganwaith ei hun,
 Na dim mewn daear nac mewn dyn.

5 'Rwi'n blino ar bob chwant,
 A holl deganau'r byd ;
 Maent oll yn methu rhoi
 Rhyw sylwedd i fy mryd :
 Mae poen a loes, ac ofnau'n nghyd,
 Yn nghlŷn wrth holl bleserau'r byd.

HYMN DCCXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

1 **R**WI'n byw yn ngwres y dydd,
 Mae gelynion o bob rhyw
 Y cynddeirioca' gaed,
 'Nawr wedi'm gwneud yn friw ;
 Tydi dy hun a'm cwyd i'r lan,
 Tydi yw unig noddfa'r gwan.

2 Ac attat 'rwyf yn ffoi,
 Fy Mrenin a fy Nhad ;
 Dy allu fedr roi
 'Ngelynion tan fy nhra'd :
 Mi ddof yn rhydd wrth rym dy fraich,
 I ti does pwysau yn fy maich.

3 Tewch elynion drwg eu rhyw,
 Ni's cewch o honw'i lawr ;
 Ond cariad yw fy Nuw,
 A'i allu sydd yn fawr :
 Fe'm dwg i'r lan o'r dywyll nos,
 Tan gysgod tawel gwaed ei gro's.

4 Caiff byd ac uffern fawr
 O'r diwedd i dristau,
 I weled Brenin hedd
 Yn maddeu'm dwfn fai;
 Y mae ei ras ei hun yn fwy
 Nâg y gall uffern faith roi clwy'.

5 A thyma'r bore ddydd
 Caf finnau seinio cân;
 'Nol fy nghaethiwed maith
 Am waredigaeth lân:
 O foreu ddydd, pa bryd y daw,
 F' Anwylyd, tyred maes o law.

HYMN DCCXII. [M. N.]

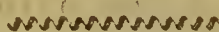
Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

1 **CYFFELYB** i fy Nuw
 Ni welodd dae'r na ne';
 'Does un creadur byw
 Gymmarir iddo fe:
 Cyflawnder mawr o ras didrai
 Sydd ynddo fythol yn parhau.

2 Fe dry bob melus chwant
 Yn alar hyfryd flas,
 Ac edifeirwch gwiw
 A baro gario'r ma's;
 Felly fe ddod fy mhoen a ngwae
 Am bechod cas yn llawenhau.

3 Yn nyfnder tywyllwch nos
 Mi bwysa ar ei ras,
 O'r tywyllwch mwya' tew
 Fe ddwg oleuni ma's:
 Os gŵg, os llid, mi âf i'w gôl,
 Mae'r wawr yn cerdded ar ei ol.

- 4 Pan torro fi i'r llawr
 Mae'n siwr o'm codi i'r lan,
 Ni's gedy fi yn hir
 I ymgrinad yn y fan :
 Ei ras a'i heddd sydd lawer fwy
 Nâg y gall uffern faith roi clwy'.
- 5 Mi ymffrostiaf ynddo fe
 Pe ymderfysgai'r byd,
 A diluw eilwaith dd'od
 I guddio'r ddae'r i gyd ;
 Rhyw noddfa lawn a lloches sy
 Uwch temhest, yn fy Anwylyd cu.

HYMN DCCXIII. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **T**YDI fy Nuw, tydi dy hun
 Yw gwraidd fy nghysur oll yn un ;
 Meddyliau-am danat sy'n rhoi blas
 Ar ragluniaethau croesa ma's.
- 2 Pan caffw'i wel'd dy nefol wledd,
 A phrofi blas dy ddwyfol heddd ;
 'Rwi'n gwel'd gogoniant mwya'r byd
 Fel peth annheilwng o fy mryd.
- 3 'Rwi'n gwel'd y pethau hynny o'r bron
 Sy'n nghudd erioed i'r ddaear hon,
 Yn sylwedd, ac yn 'stor ddidrai,
 Anfeidrol gyfoeth i barhau.
- 4 Yn ngweledigaeth nefoedd fry
 'Rwi'n prisio pethau yn werthfawr sy ;
 Pan yr agoro pyrth y nef
 'Rwi'n canfod ei ogoniant ef.
- 5 'Rwi'n gwel'd dirgelion yn ei wa'd
 Na chafwyd etto mo'u mwynhad ;
 Gras a gogoniant ynddo ei hun,
 Uwchlaw erioed meddylhodd dyn.

- 6 Wel, dyma'r unig fan, fy Nuw,
Dymuna i aros tra fw'i byw;
Blaen-ffrwyth yw hyn o'r hyfryd wledd,
Ga'i ei mwynhau tu draw i'r bedd.
- 7 Gād yma im' fyw, fan goreu erio'd,
Heb wel'd, heb glywed beth sy'n bod;
Heb wybod beth mae'r werin fawr
Yn wneud, a dadrys rhyd y llawr.
- 8 Ond bod fy nghlustiau'n gwrando o hyd
Dirgelion distaw nefol fyd;
A'm pleser unig ddydd a nos
Yn nwsn wirioneddau'r gro's.

~~~~~

HYMN DCCXIV. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **T**YDI fy Nuw sylfaenodd gri
O'm mewn a'm bethau'r nefoedd fry;
Rhoim' yn fuan dy fwynhau,
Ac onid ê, 'rwi'n llwfrhau.
- 2 Nid oes greadur is y ne',
A leinw ronyn bach o'th le;
Gogoniant a phleserau'r byd,
Ofer y temtiant ddenu mryd.
- 3 'Does dim ry'im' orphwysfa lawn
Ond cael dy gwmp'ni fore a nawn;
Mae yma bleser, mae yma rodd
A'm dyd yn hollol wrth fy modd.
- 4 Wel, dyma'm hedd a'm noddfa glyd,
Ffarwel holl wagedd oer y byd;
Mi gym'ra hun nefolaidd wiw
Ar fynwes fy Arglwydd tra fw'i byw.
- 5 Doed terfysg byd, doed terfysg ne'.
I geisio'm gwthio i o fy lle;
'Does dim i ddo'd, 'does dim y sy
A'm tynn o freichiau'm Harglwydd cu.

HYMN DCCXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*South Wales,* 11.*)*I'w chanu yn nyddiau gwyliâu'r Nadolig Crist.*

Mat. ii, 1, 2, 3, 4, &c.

Gwyr.

- 1 **F**E gododd rhyw seren tu dwyrain i'r nen,
 Mae'n agos i'r ddaear, mae'n oleu, mae'n
 Mae'n cerdded yn araf, fel colofn o dân, [wen,
 Mae'n cong'ro tywyllwch y cefnos o'i bla'n.

Gwragedd.

- 2 Mae'n myn'd i Judea, heb wyro ar un llaw,
 Mae'n arwydd diammeu o ryw beth a ddaw;
 Mae accw ryfeddod, rhyfeddod y fydd,
 Cawn glywed am dano cyn hanner y dydd.

Gwyr.

- 3 Yn wir 'ry'm yn tybied in' glywed â'n clust,
 Yn awr 'ry'm yn gweled, mae'n llygaid yn dyst;
 Fod cwmp'ni yn ei chanlyn o eithaf y byd,
 A'i golwg hwy arni yn gyson o hyd.

Gwragedd.

- 4 Mae'n taro i Fethl'em, a honno yw'r dref,
 Y genir ryw amser Dywysog y nef;
 Fe ddywedodd hen brophwyd doi Tywysog o
 Fugeilia holl Israel â gwialen a ffon. [hon

Gwyr.

- 5 Gwir, gwir fyddo'r newydd, 'does newydd
 sydd well,
 Mae mantais i'r agos, mae mantais i'r pell;
 Mae'n Dywysog i Israel, a Juda ynghyd:
 Mae'n Dywysog i'r Indian yn eithaf y byd,

Gwragedd.

- 6 Dewch, ninnau ddilynwn yn gywir eu troed,
 'Cherddasom well llwybr er ganwyd ni erioed;
 Ewn yno, mae'r werin luosog ynghyd
 Yn dyfod i'w trethu o eithaf y byd,

Gwyr.

- 7 Dewch, canwn ganiadau wrth fyned yn mla'n,
 Caniadau i lachawdwr, a'n gwared ni'n lân.

Gwyr a Gwragedd.

Cyd ganed y ddaear a'r moroedd yn un,
 Am eni Achubwr galluog i ddyn.

- 8 Ein cân boed am gongcwest, ein cân boed am
 Ein cân boed am wared y caethion i ma's; [ras,
 Am Jubil o rydd-did, am drysor mor ddrud,
 I rai oedd yn dlodion hyd eithaf y byd.

HYMN DCCXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*South Wales,* 11.*)

Yr ail ran.

- 1 **F**E safodd y seren yn nghanol y dre',
 Wrth 'stabal o'r tlolaf a'r gwaelfaf o le;
 Ac yno mae'n debyg (er ei ogoniant i gyd)
 Y ganwyd ef, Brenin brenhinoedd y byd.
- 2 Dewch bellach yn eon, fe agorwyd y drws,
 Mae pob un o'r doethion yn cynnig ei dlws;
 I lawr ar ein gliniau, mi gwela' nhwy gyd
 Yn rhoddi trysorau i lachawdwr y byd.
- 3 Rhai myrrh, a rhai aloes, rhai aur, a rhai thus,
 Pob un â'i holl galon sy'n rhoddi ar frys;
 Mae hyn yn arwyddo daw'r dwyrain a'r de.
 Eu calon a'u cyfoeth i gyd iddo fe;

- 4 Awn ninnau 'mlaen bellach heb arian heb ddim,
 Heb nerth, ac heb burdeb, heb ddeall heb rym;
 Rho'wn iddo'n ffeidd-dra, a'n pechod i gyd,
 I wella'n harchollion y daeth ef i'r byd.
- 5 Mae Herod yn llidus, cenfigen sy'n gref,
 Am dorri holl ddyfais sancteiddiaf y nef;
 Am ladd y Messiah, yn eiddil a gwan,
 Rhag neb o hil Adda gael codiad i'r lan.
- 6 Mae'r nefoedd yn attal, chwymp blewyn o'i
 Nes delo'r hen arfaeth ac amser y nen; [ben
 Datguddir i'r doethion ffordd arall yn ol,
 A Joseph â'r Iesu i'r Aipht yn ei gol.
- 7 Fe sefyff rhagluniaeth o ochor y nef,
 'Does neb ar y ddaear a gwrddiff âg ef;
 Nes delo'r amseroedd derfynwyd i ben
 I'w roddi tan hoelion pur lymion ar bren.

HYMN DCCXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*South Wales,* 11.*)

I'w chanu ar ddydd Nadolig, Luc ii, 8, &c.

- 1 **M**AE awyr y dwyrain yn ddysglair uwch
 ben,
 Mae arwydd o'r mwya' yn entrych y nen;
 Mae'r goleu'n ddysgleiriach o lawer nâ'r wawr,
 Mae'n nesu'n agosach, mae'n dyfod i lawr.
- 2 Mae llais rhyw ganiadau pereiddiaf o bell,
 Melusach nâ'r symbol, nâ'r organ yn well;
 Fel cymmysg ganiadau angylion y nef,
 A'r awyr sy'n chwareu yn adsein y llef.
- 3 Edrychwch, a deliwch eich golwg yn nglyn,
 Mae accw greaduriaid serchocaf eu llun;
 Mae mil o dafodau perffeiddiaf a glân
 Mewn cydsain soniarus yn seinio'r un gân.

- 4 Mi glywaf y caniad, Gogoniant i Dduw
Fyth fythol sydd yn yr uchelder yn byw;
Tangnefedd ar y ddaear, a chariad i ddyn,
Fe aned Gwaredwr yn Methl'ei'n wrth glin.
- 5 Mae angel yr Arglwydd yn sefyll gerllaw,
Dysgleirdeb y nefoedd sydd yma, sydd draw;
Ac ofn sydd arnom, a dychryn ynghyd
Rhag nesu yr awrhon o ddiwedd y byd.
- 6 Nac ofnwn, mae'r angel yn peri'n ddilai,
Yn peri i ni chwerthin a gwir lawenhau;
Mae'n dweud i ni newydd y goreu fu erio'd
I bobloedd y ddaear yn gyfan mae'n bod.
- 7 Fe anwyd i'n Geidwad yn Bethl'em ger llaw,
Y Crist dysgwyliedig i'n gwared fe ddaw;
Efe yw ein Harglwydd, a fe yw ein Duw,
Fe ddug ein heuogrwydd a'n beiau bob rhyw.
- 8 Awn yno, cawn arwydd, cawn weled y dyn
Yn rhwym mewn cadachau, y gwanaf ei lun;
A'i ddodi mewn preseb heb bechod, heb nam,
A nemawr o gwmp'ni and Joseph a'i fam.

Diwedd y Rhan gyntaf o'r Gloria in Excelsis.

YR ALL RAN

O'R

GLORIA IN EXCELSIS.

HYMN DCCXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bath Chapel)

1. **F**E'm siomwyd gan bleserau'r llawr,
Fe'm twyllodd bob yr un;
Ffowch bob cariadau, ffowch bob cariadau,
Ffowch bob cariadau, rho'is ffarwel.
I ddaear ac i ddyn.
2. Ni thro'i fy wyneb byth yn ol,
I 'nodyn pleser gau;
Ond mi a gerdda tu a'r wlad.
Sy a'i phleser yn parhau.
3. Mae holl deganau'r ddaear hon,
Fu gynt yn fawr eu grym;
Ynngwydd fy Iesu yn gwywo eu gyd,
Ac yn diflannu yn ddim.
4. Y mae aroglau pur ei ras,
Megis aroglau'r ne',
Ac nid oes cymmar i's yr haul
Yn un lle iddo fe.
5. Mae'n denu'm serch trwy wyntoedd oer,
Yn gyfan atto ei hun;
Ac fe ddiffoddodd bob ryw 'chwant,
At ddaear ac at ddyn.
6. Y parch a'r enw aed o'r bron,
I bendefigion byd;
Ond gad fy enaid Iesu i gael
Dy gwymp'ni gwerthfawr drud.

- 7 Fe dorwyd rhyngof fi a'm 'chwant,
 Daeth ar fy mhleser drai;
 Ond fy hapusrwydd perffaith sydd
 Dy garu a'th fwynhau.

HYMN DCCXIX. [M. C.]

Galarus. (*Jubil*)

- 1 **U**WCHLAW terfynau maith y ser,
 Mewn paradwys nefol wiw,
 Yn mhlith myrddiynau, yn mhlith myrddiynau,
 Yn mhlith myrddiynau fel y gw lith,
 F'anwylyd sydd yn byw.
- 2 Mi reda 'mlaen heb edrych dim
 Ar aswy nac ar dde',
 Nes im' gyrhaeddyd at y faingc
 Ac yr eisteddodd e'.
- 3 Mae seintiau yn dihengu i'r lan,
 Yn fyrddiwn o fy mla'n,
 Minnau ymddifad yma'n byw,
 Yn nghanol dw'r a than.
- 4 Mae hiraeth pur yn gweithio trwy
 Fy enaid am fwynhau,
 Pleserau dwyfol perffaith pur,
 Sydd fythol yn parhau.
- 5 Mi anturia yr Iorddonen trwy,
 Er cymmaint grym y dw'r;
 Ond im' gael teimlo bod o'm plaid,
 Iachusol ddwyfol Wr.
- 6 Tan-ei adenydd mae fy nerth,
 A'i dduwdod yw fy ngrym;
 Heb ei gwmpeini 'dyw fy nawn
 Na'm rhoddion pennaf ddim.

HYMN DCCXX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bath Chapel)

1 **I**ESU, difyrwch fy enaid drud,
Yw edrych ar dy wedd,
Ac mae llyth'renau, ac mae llyth'renau,
Ac mae llyth'renau dy enw pur,
Yn fywyd ac yn hedd.

2 A than dy aden dawl bur,
'Rwy yn dymuno byw,
Heb ymbleseru fyth mewn dim,
Ond cariad at fy Nuw.

3 O cau fy llygaid rhag im' wel'd
Pleserau gwag y byd,
Ac i mi wro byth oddiar
Dy lwybrau gwerthfawr drud.

4 'Does gennyf ond dy allu mawr,
I'm nerthu i fyn'd yn mla'n;
Dy iachawdwriaeth yw fy ngrym,
Fy nghongwest, a fy ngân.

5 Melusach nag yw'r diliau mêl,
Yw munud o'th fwynhau,
Ac nid oes gennyf bleser sydd,
Ond hynny yn parhau.

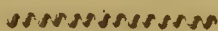
6 A phan y syrthio ser y nen,
Fel ffigys i'r llawr,
Bydd fy nyddanwech heb ddim trai,
Oll yn fy Arglwydd mawr.

HYMN DCCXXI. [M. C.]

Galarus. (Jubil)

1 **R**WY'n edrych dros y bryniau pell,
Am danat bob yr awr,
Tyr'd, fy anwylyd, mae'n hwyrhau,
A'm haul bron myn'd i lawr.

- 2 Trodd fy nghariadau, i oll eu gyd,
 'Nawr yn anffyddlon im',
 Ond yr wyf finnau'n hyfryd glaf,
 O gariad mwy ei rym!
- 3 Cariad na 'nabu plant y llawr,
 Mo'i rinwedd nac o'i ras,
 Ag sydd yn sugro'm serch a'm bryd,
 O'r creadur oll i ma's.
- 4 O gwna fi'n ffyddlon tra f'w'i byw,
 Am lefel at dy glod,
 Ac na fo pleser fyn'd â mryd,
 A welwyd is y rhod.
- 5 Tyn fy serchiadau'n gryno iawn,
 Oddiwrth wrthddrychau gau,
 At yr un gwrthddrych ag sydd fyth,
 Yn ffyddlon yn parhau.
- 6 'Does gyflwr tan yr awyr las,
 'Rwy ynddo yn chwennych byw,
 Ond fy hyfrydwch fyth gaiff fod,
 O fewn cynteddau'm Duw.
- 7 Fe ddarfu blas, fe ddarfu chwant,
 At holl bosiau'r byd;
 Nid oes ond gwagedd heb ddim trai,
 Yn rhedeg trwyddo'i gyd.

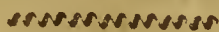
HYMN DCCXXII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bath Chapel)

- 1 **A**R holl wrthddrychau cig a gwaed,
 Fy ngafael aeth yn rhydd;
 Ond mi ge's wrthddrych, ond mi ge's wrth-
 ddrych,
 Ond mi ge's wrthddrych fydd yn ffrynd,
 I drag'wyddoldeb ddydd.

- 3 Ei iachawdwriaeth werthfawr lawn,
Yw 'mhleser ddydd a nos;
Ac mi gaf dreulio mywyd inwy,
O tan ei ddwyfol gro's.
- 3 Ni chenfigena'i'r rhai sy'n cael
Eu holl bleserau i ben;
Y mae fy Mhriod a fy Nuw,
A'm plaser uwch y nen.
- 4 Fe aeth teganau'r ddaear hon,
Yn fy ngoleuni yn ddim;
Ond 'rwi'n cael plaser yn ei wedd,
Sydd lawer fwy ei rym.
- 5 Fy ymffrost gaiff fod am ei ras,
A'm nefoedd fydd ei hedd;
Ac mi orwedda' gydâg ef,
Yn foddlon yn y bedd.
- 6 Gadawodd y llieiniau'n ol,
Yn arwydd i myfi,
Na raid wrth wisgoedd o un rhyw
Yn y Baradwys fry.

HYMN DCCXXIII. [M. C.]

Galarus. (*Jubil*)

- 1 **O** ANGHREDINIAETH fawr ei grym,
Ti roddest i mi glwy',
Ond d'wed a fynnost, ond d'wed a fynnost,
Ond d'wed a fynnost credu wna'i,
Fod doniau'r nef yn fwy.
- 2 Rhifedi meiau mawr, a'u lliw,
Ydyw a'm gwnaeth yn wan;
Ond mi ddo' fynu trwy bob gwae,
Cair gweled yn y man.

- 3 Fe'm golchir gan fy nghystudd trwm,
 Fe'm purir yn y tân;
 Ac mi ddof allan pan ddel dydd,
 Wedi fy nghannu'n lân.
- 4 Anffyddlon i mi trodd y byd,
 Anffyddlon ddynol-ryw;
 Ond mi sy'n rhedeg trwyddynt oll,
 I fynwes bur fy Nuw.
- 5 A rhwng ei ddwyfron gwna'i fy nyth,
 Oddi yno 'drycha'i ma's;
 Ac mi rof shalens i bob peth,
 A welodd daear las.

HYMN DCCXXIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bath Chapel)

Can. i, 13.

- 1 **F**EL pwysi o fyrrh aroglaid pur,
 Ydyw f' anwylyd gwiw;
 Ac y mae ynddo, ac y mae ynddo,
 Ac y mae ynddo ef i'w gael,
 Gysuron o bob rhyw.
- 2 A rhwng fy mronau caiff e' fod,
 Trwy gydol faith y nos;
 Nes gwel'd yn gwawrio'r boreu ddydd,
 Bwrcasodd dwyfol lo's.
- 3 Ac mi dyngheda'n lân o'r bron,
 Holl ferched Salem dre',
 Na b'och i demptio, na chyffroi,
 Na blino o hono 'fe.
- 4 Ni theimlodd cnawd erioed, na byd
 Un cariad cuwch ei ryw:
 Na'r hyn 'wi'n brofi hyfryd wres,
 Tufewnol at fy Nuw.

- 5 Nid dyfnder ac nid uwchder maith,
 Na chreadur îs y ne',
 Einioes, nac angeu, ni's gall ddim,
 I'm gwahanu oddi wrtho 'fe.

HYMN DCCXXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bath Chapel)

Can. ii, 1.

- 1 **F**' ANWYLYD sydd fel lili hardd,
 Hyfryda erioed ei liw ;
 Ag sydd yn maeddu, ag sydd yn maeddu,
 Ag sydd yn maeddu blodau' byd,
 Posiau pena' eu rhyw.
- 2 Yn mysg gwryfon Sion fry,
 Fel lili yn mysg y drain ;
 Efe yw'r gwrthddrych goreu ei wedd,
 A chariad pur y rhai'n.
- 3 Ac megis pren afalau pêr,
 Yn nghanol prenau'r co'd ;
 Felly f' Anwylyd yntau 'mhlith
 Y meibion sy'n cael clod.
- 4 Eisteddais dan ei gysgod ef,
 A'i ffrwyth oedd felus iawn ;
 Ac yma treuliwn ddyddiau f' oes,
 Fyth fyth yn ddedwydd iawn.
- 5 Darfyddwn son am bleser mwy,
 Yn agos ac yn mhell ;
 Tra cawn i yfed dyfroedd pur,
 O ffynnon lawer gwell.
- 6 Darfydded nos, darfydded dydd,
 Fel munud fechan awr ;
 Tra fawn yn caru a rhoi mhwys,
 Ar fynwes f' Arglwydd mawr.

HYMN DCCXXVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bath Chapel)

Can. ii, 4, 5.

- 1 **O** HYFRYD wleddoedd Canaan wiw,
Gwleddoedd sychedig rai;
Lle y cawn yfed, lle y cawn yfed,
Lle y cawn yfed gloyw win,
Ffynnonau sy'n parhau.
- 2 Ac yn ei win-dŷ ni gawn fyw,
A thrachdio nefol hedd;
Ac ymbleseru yn nhegwch bryd
Ei ddwyfol ddynol wedd.
- 3 Ei faner gadarn trosom fydd,
Sef cariad marwol glwy';
Cariad heb ddarfod ac heb drai,
I drag'wyddoldeb mwy.
- 4 Cynneliwch fi â phottelau gwin,
Cysurôn dwyfol gwir;
Claf wyf o gariad, cariad nef,
Tu ag at fy Mhrynwr pur.
- 5 Ei aswy law sydd dan fy mhen,
Ni's tynn mo houi'n ol;
A fy nghofleidio mae â'i dde',
'Rwi'n gorwedd yn ei gôl.
- 6 Ac mi dyngheda bawb o'r byd,
Pob pleser îs y nef;
Na f'ont i sioni mwyach fyth,
Mo'i Ysbryd sanctaidd ef.

HYMN DCCXXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Bath Chapel)

- 1 **O**'R diwedd trodd y sychdwr mawr,
Yn dawel hyfryd hin ;
A daeth cawodydd, a daeth cawodydd,
A daeth cawodydd Sion fryn,
I wlychu f' enaid cun.
- 2 Yn awr mae'r gwyntoedd oerion draw,
Wedi gostegu gyd ;
Ac y mae gwyntoedd mwyn y de',
'Nawr yn pereiddio 'mryd.
- 3 Mae ofn anghen, ofn bedd,
Ac ofnau o bob rhyw ;
Oll yn diflannu un ac un,
Pan tywynodd gras fy Nuw.
- 4 'Rwi'n ffrynd i'r bedd, 'rwi'n ffrynd i'r groes,
Cystuddiau'r aswy a'r dde' ;
Er pan ddaeth Iesu a'i gariad pur,
Yn fy enaid gadw ei le.
- 5 Mae holl happusrwydd mwya'r byd,
A'i gyfoeth drud yn un ;
A mil o wynfyd maith a mwy,
Yn aros ynddo ei hun.
- 6 A thyma'r wledd a ddaeth i'm rhan,
'Tifeddiaeth gwledydd pell ;
Cariad trag'wyddol i mi rodd,
Yr hyfryd drysor gwell.

HYMN DCCXXVIII. [M. C.]

(Gorfoleddus. Bath Chapel)

Can. ii, 11; 12.

1 **A**ETH heibio'r gauaf chwerw du,
 Y 'storom oer a'r gwlaw;
 Ac fe nesaodd, ac fe nesaodd,
 Ac fe nesaodd hyfryd haul,
 Cyfiawnder pur gerllaw.

2 Fe wnaeth ei babell yn ein plith,
 A'i bresennoldeb sy
 Yn troi pob cystudd chwerw loes,
 Yn hyfryd hedd i ni.

3 Fe welwyd blodau ar y ddaear,
 Grasusau pur y nef;
 Oll yn aroglu'n beraidd iawn,
 Oddiwrth ei wisgoedd ef.

4 O hyfryd dawl nefol hîn,
 Mi glywa'r adar mân;
 'Nawr yn ymbyngcio'n felus iawn,
 Y waredigol gân.

5 Mae turtur yr efengyl fwyn,
 Yn llanw bro a bryn;
 O dewn a dringwn fynu fry,
 'Nawr gyda'r awel hyn.

6 Mae'r haul yn ddysglair yn y nef,
 Cyfiawnder dwyfol ddyn;
 Ac mae'n tywynu yn hyfryd iawn,
 Ar bob drylliedig un.

HYMN DCCXXIX. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **T**AN fy maich yr wyf yn griddfan,
 Dysgwyl amser o ryddhau;
 Dysgwyl fy mhechodau i dreulio,
 Etto 'mhechod sy'n parhau;
 Dysgwyl caf gasineb hollol,
 Caria fy addunedau'r dydd;
 Etto finnau yn y gadwyn,
 Ac yn methu myn'd yn rhydd.
- 2 O na chlywn yr udgorn arian,
 Ryw bryd yn rhoi bloedd i ma's;
 Ac yn cyhoeddi f' enaid llwythog,
 Heddwch a maddeuol ras;
 O na ddeuai nerth i wared,
 Fel llifeiriant mawr ei rym,
 Fel na allai'm nwydau penaf,
 Bellach i'w wrth-sefyll ddim.
- 3 Mi ro'wn fydoedd maith pe meddwn,
 Am gael gweled torri lawr
 Bethau ag sy'n myn'd â meddwl,
 Fîl o weithiau yn yr awr;
 Trais a gorchest sy ar fy ysbryd,
 Cryf yw'm gelyn, minnau'n wan;
 Addfwyn Oen yn fuan brysia,
 Help fi o'r pydew hyn i'r lan.
- 4 Tor y rhwydau sydd gan satan,
 Llosg gadwyni yn y tân;
 Tyred, argyhoeddiad nerthol,
 Difa 'mhechod o dy fla'n:
 Deued peraidd heddwch yntau,
 Nes congwero melus 'chwant,
 Nes bo'm bai trwy bob rhyw foddion,
 Felly i ddiflanu bant.

HYMN DCCXXX. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **T**AN fy maich yr wyf yn griddfan,
     Baich o euogrwydd, baich o wae;
 Methu ymladd â fy nwydau,
     Methu cywir 'difarhau;
 Codi 'ngolwg 'rwyf o'r pydew,
     Obry tua thŷ fy Nhad;
 Ac yn dysgwyl er y plygain,
     Glywed newydd fy rhyddhad.
- 2 Aros fry ar ben y muriau,
     Yno mron a llwfrhau;
 Mwy cymmylau, d'wyllach, d'wyllach,
     Fel 'rwi'n dysgwyl dydd nesau:
 A phe bawn i ond gwel'd y seren
     Sydd yn ledio'r dydd yn mla'n;
 Wrth y wawr mi fentrwn gerdded,
     Trwy bob rhwystrau fawr a mân.
- 3 Ofni'r creigydd, ofni'r hafan,
     Ofni'r garw ogledd wynt;
 Ofni'r anial dyrus buais
     'Mron a drysu ynddo gynt:
 Iesu 'rwyf yn teimlo angen,
     O gael help dy nerthol law;
 Onid é, Dywysog heddwch,
     Fe'm dyfethir maes o law.
- 4 Griddfan yw fy mwyd a'm diod,
     Ac och'neidio yw fy nghân;
 Eisiau cael fy ysbryd i lechu,
     Yn dy fynwes ddwyfol lân:
 Lle mae heddwch a thangufedd,
     Gloyw hyfryd heb ddim trai;
 Lle mae ofn wedi faeddu,
     Cariad perffaith yn parhau.

- 5 Dyma'r man y bydda'i marw,
 A fy ngolwg tu a'r nef;
 Dysgwyl fyth tra fyddo ana'l,
 Am ei bresennoldeb ef:
 Ac er fod fy haul yn gostwng,
 A fy meiau i yn fawr eu grym;
 Mi ro'm ffydd ar ei addewid,
 Ac ni thwyllir 'mo honw'i ddim.

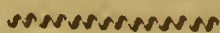

HYMN DCCXXXI. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

- 1 **D**YNA'r dyddiau wyf yn ddysgwyl,
 Dyddiau'r addewidion rhad;
 D'wedwyd cawn fy meiau cryfa'
 Dua' eu lliwiau tan fy nhra'd:
 Ei enw hyfryd ydyw Iesu,
 Ac fe ddyry wared llawn;
 O! am wel'd y boreu'n dyfod,
 Rhyfedd hyd y maith brydnawn.
- 2 Gwyro yma, gwyro accw,
 Weithiau gwyro ar y dde';
 Ganwaith ragor ar yr aswy,
 Oddiwrth lwybrau Brenin ne':
 Mae yma reddf o waredigaeth,
 Mae yma reddf o dd'od yn rhydd;
 A griddfanau i'r lan yn llanw,
 Am yr hyfryd fore ddydd.
- 3 Mi feddylia fod y wawr-ddydd
 Wen, ar godi maes o law;
 Mi debygaf trwy'r cymmylau,
 Gwela'i oleu yr ochr draw:
 Tyred wyntoedd mwyn y dehau,
 Gwthiwch y cymmylau o'u lle;
 Im' gael gwel'd yn ei ogoniant,
 Bresennoldeb Brenin ne'.

- 4 Tan ei aden byddai'n ddedwydd,
 Tan ei aden ca'i gasau,
 A galaru yn ddrylliedig,
 Am bob pechod, am bob bai:
 Tan ei aden ar bob chwantau,
 Caf fi fuddugoliaeth lawn;
 Ac y caf ddifyrwch cyson,
 O foreu-ddydd hyd brydnawn.

HYMN DCCXXXII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

- 1 **T**YRED f' enaid ar i fyru,
 Allan o'r anialwch maith;
 Hiraeth sy arna'i am gael gweled
 Gwledydd hyfryd, pen fy nhaith:
 Blino teithio'r creigydd geirwon,
 Lle 'rwi'n wastad yn cael briw;
 Ac fe'm clwyfid i farwolaeth,
 On' b'ai cariad rhad fy Nuw.
- 2 Lleoedd dyfnion sy ar yr aswy,
 Lleoedd dyrus ar y dde';
 Ac mae'n anodd cadw'r llwybr,
 Ag y teithiodd Brenin ne':
 Rhag im' golli, neu trwy ryfyg,
 Neu anghredu, neu trwy frys;
 Help fy Nuw, luddiedig enaid,
 Ddringo'r bryniau serth ar frys.
- 3 Angrhediniaeth sy am fy llarpio,
 Megis llew rhuadwy cry';
 Seirph, gwiberod glâs gwenwynig,
 Yw fy nwydau aml ri':
 Mae arna'i ofn yn fy nghalon,
 Cyn yr elwyf drwedd draw;
 Bydd im' ryw bryd ddigaloni,
 Neu yntau gwympo yn eu llaw.

- 4 Dal fi fynu addfwyn Iesu,
 Arwain f' enaid yn dy law;
 Nes bwy'n landio tros bob ofnau,
 I'r ardaloedd hyfryd draw:
 Ac os yno fyth y deuaſ,
 Dyna ngwaith o fewn y lle;
 Chwareu ar y delyn auraidd,
 Am rinweddau ei gariad e'.

HYMN DCCXXXIII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **T**ORRI wnes fy addunedau,
 Gant o weithiau maith eu rhi';
 Ac mae'n rhaid ryw ras anfeidrol,
 Gadw euog fel myfi:
 Wrth yr orsedd 'rwyf yn cwympe,
 Ac nid oes un enw ma's,
 Ag a ry'im' feddyginiaeth,
 Ond yn unig gorsedd gras.
- 2 Gras fel moroedd all fy achub,
 Perffaith gyflawn yn mhob rhan;
 Gras a roddo nerth a bywyd,
 Ac a wnelo'n gryf y gwan:
 Rhaid cyfiawnder, rhaid doethineb,
 A phob gras'au, fawr a mân;
 Cyn yr elo f' enaid eiddil,
 Sy mewn cadwyn, gam yn mla'n.
- 3 Rhaid cael llygaid fel y gwelwyf,
 Hyfryd beraidd lwybrau'r dydd;
 A chael holl allweddau'r nefoedd,
 I ddatcloi cadwynau'n rhydd:
 A chael llusern fawr y bywyd,
 Fyth i gerdded o fy mla'n,
 Ganol dydd yn gwmmwl goleu,
 Ganol nos yn golofn dân.

4 Tywysog bywyd bydd o'm hochr,
 'Rwyf fi mron a llwfrhau;
 'Dyw ngel ynion mewn rhifedi,
 Na'u cyndynrwydd ronyn llai:
 Torf o maes o bethau'n temtio,
 Torf o mewn o'u cymmaint hwy,
 Ac mewn cyngair gyda'u gilydd,
 Am roi i mi farwol glwy'.

5 Minnau rois fy holl ymddiried,
 Iesu, arnat ti dy hun;
 Ac nid oes un enw arall
 Ag all achub y fath un:
 Tyn fi 'mlaen i'r ardal hyfryd,
 Maes o'r anial maith ei hyd;
 Ti gei'r clod a'r holl ogoniant,
 Pan yn ulw yr elo'r byd.

HYMN DCCXXXIV. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey 8, 7.*)

1 **I**ESU, dyro dy gymdeithas
 Nefol, yn yr anial fyd;
 Lle mae maglau ar ol maglau,
 Yn fy nrysu mron o hyd:
 Y mae hiraeth yn fy nghalon,
 Ac och'neidiau heb ddim trai,
 Am wel'd oriau ngwaredigaeth,
 Ddedwydd hyfryd yn nesau.

2 Mae fy meddwl yn cyrwydro,
 Gant o weithiau maes o dre';
 Ac yn cl'ymu â gwrthddrychau,
 Gwag di-sylwedd i's y ne':
 Mae fy mywyd i mi'n ofid,
 Mae fy nyddiau i mi'n boen,
 Eisiau cael fy holl ddifyrwch,
 Yn dy gwmp'ni addfwyn Oen.

- 3 Ti faddeuaist fil o feiau,
 Beiau cynddeirioca eu rhyw;
 Ac ti guddiaist rhag y werin,
 Fel y porphor rai eu lliw:
 Cliria fy nhydwybod euog,
 Canna f' enaid yn y gwaed;
 A rho'r bai ag sy'n fy maeddu
 A fy nryllio i tan fy nhraed.
- 4 O na ildia f' enaid ronyn,
 Er ei bod hi'n fyr brydnawn;
 Y mae trugareddau'r nefoedd,
 Fel y moroedd mawrion llawn:
 F' allai try deheu-wynt tawel,
 Cyn machludo'm haul i'n lân;
 Ac yn lle rhyw drwm och'neidio,
 Caf fi swnio'r hyfryd gân.

HYMN DCCXXXV. [M.N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **M**AE addewid nef o'm ochor,
 Fod fy Iesu yn ffrynd i'r gwan,
 O'r pydewau dwg ei hunan
 Garcharorion llesg i'r lan;
 Tor y bolltau pres yn ganddryll,
 Tynn y barrau heigrn yn ol;
 Gad fy enaid o'r dyfnderoedd,
 Hedeg yna i dy gol.
- 2 Nid wi'n haeddu dim trugaredd,
 Trois fy nghefn ar y nef,
 A choffleidiais fy eilunod,
 'N ol meddiannu ei gariad ef;
 Gwerthais drysor mwy na'r ddaear
 Am bleserau munud awr;
 Ac 'rw'i bron a thorri nghalon
 Am ei heddwch ef yn awr.

- 3 Tywyned haul-wen ar fy enaid,
 Bliniais ganwaith gan y nos;
 Nid yw mhleser, na nhenganau,
 Na'm heilunod, ond fy nghro's:
 Mynwes Iesu yw'm happusrwydd,
 O na chawn i yno fod!
 Fe roi cariad dwyfol perffaith
 Fy mhleserau i tan fy nhro'd.
- 4 Etto unwaith mi ddyrchafaf,
 Un ochenaid tu a'r nef;
 Ac a wylaf ddagrau'n hidil,
 Am ei bresennoldeb ef:
 Pwy a wŷr na wrendy clustiau,
 'R hwn a greodd dda'r a nen;
 Ac y daw fy nymuniadau
 Trist hiraethlon oll i ben.

HYMN DCCXXXVI. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

- 1 **N**ID oes dim o dan yr wybr,
 A wna i mi ronyn lles;
 Un difyrwch nac un pleser,
 Untau yn agos, nac yn mhell:
 Darfu chwant a'i holl hyfrydwch,
 Ei lawenydd gwag a'i flo'dd;
 Presennoldeb Iesu ei hunan,
 Yw yn unig, wna fy modd.
- 2 Y mae nefoedd yn ei gwmp'ni,
 Y mae bywyd yn ei wedd;
 Ag sy'n gwneuthur angeu yn gyfaill,
 Ac sy'n peri congro'r bedd:
 Rho'th gyfeillach Iesu addfwyn
 Dyna 'wi'n ei geisio gyd;
 Ac mi fyddaf foddlon ddi-ddig
 I oll a gwrddwyf yn y byd.

- 3 Yno deued gaiaf chwerw,
 A rhyw wyntoedd oerion iawn ;
 Croes ar groes yn cludo arnaf,
 Drymach drymach hyd brydnawn ;
 Ond i'th ysbryd pur i'm dala,
 Minnau sefa'n gryf i'r lan ;
 Ond os troi dy gefn arnaf,
 Ni chawd un erioed mor wan.
- 4 Tyr'd am hynny ffrynd troseddwy'r,
 At yr eiddil gwaela' ei lun ;
 Gollodd afael ar bob haeddiant,
 A rhinweddau sydd gan ddyn :
 Mi ymddieithrais o'r creadur,
 Felly yntau oddi wrthyf fi ;
 Ac ni fedd fy enaid egwan,
 Gyfaill heddyw ond tydi.

HYMN DCCXXXVII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey*, 8, 7.)

- 1 **E**DRYCH 'rwyf fi tros y bryniau,
 Dysgwyl am addewid nen ;
 Ac och'neidio am y funud,
 Bur ddedwyddaf dd'od i ben :
 'Rwi'n gobeithio yn erbyn gobaith,
 Caria fy ngriddfanau'r dydd,
 Ac ar fyrder tyrr cadwynau,
 Ca'i fy nhraed a'm dwylo'n rhydd.
- 2 Mi edrychaf ar i fynu,
 Deued tywyllwch, deued nos ;
 Os daw heddwch im' o un lle,
 Fe ddaw oddiwrth waed y gro's :
 Dyna'r man y gwna i fy nghrigfan,
 Dyna'r man gobeithia'i mwy ;
 Nid oes iechyd fyth i'm henaid,
 Ond mewn dwyfol farwol glwy'.

- 3 Gobaith f' enaid yw ei haeddiant,
 Gobaith f' enaid yw ei rym;
 Tlawd, a llesg, a gwan, ac ynfyd,
 Ydwyf fi heb feddu dim:
 Trwodd draw yr wyf yn edrych,
 Dros y bryniau mawrion pell;
 Ac yn dysgwyl fy ngorphwysfa,
 O gyfiawnder llawer gwell.
- 4 Nid oes ffynnon wedi ei hagor,
 Ag all olchi'r euog hyn;
 Ond y ffynnon a agorodd
 Cariad, ar Galfaria fryn:
 Gwaed all dalu'n llwyr am feiau,
 Gwaed all agor porth y nef;
 Ac nid oes foddlon'r nefoedd,
 Ond ei haeddiant dwyfol ef.

HYMN DCCXXXVIII. [M. C.]

Galarus. (Stroud)

- 1 **M**AE holl gariadau'r ddaear hon,
 Fy ngado i yn gyttun;
 Ond mae fy anwylyd innau'n well,
 Fyrddiynau maith nag un.
- 2 Ac er fod mil a lawenha,
 Gael sengu ar fy mhen;
 Mae fy ngriddfanau innau'n rhes,
 Yn dringo tu a'r nen.
- 3 Er ofni beiau fy neheulaw,
 Ryw awr i dorri ma's;
 Etto 'rwi'n credu geiriau'r nef,
 Mai trech yw dwyfol ras.
- 4 Mi greda', er mor hwyred yw,
 Ca'i gongcwest ar fy mai;
 Ac am fod Iesu yn gadarn un,
 Mi beidia a llwfrhau.

- 5 Tan gredu mi auturia 'mlaen,
 Crediniaeth yw fy ngrym;
 A than awelon cadarn gred,
 All fy mhechodau i ddim.

HYMN DCCXXXIX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Otford)

- 1 **I**ESU yw'm ffrynd, a'm priod pur,
 Ac iddo rho'is fy nghred;
 Neb ond ei hunan ddwg fy maich,
 Ei hunan dâl fy n'led.
- 2 Fe wrendy nghri pan elwi'n wan,
 Ei gariad sydd yn fawr;
 Ac fyth ni's gedy'n hir fi gael
 Fy nghuro ar y llawr.
- 3 Ni fethodd gweddi daer erioed,
 A chyrraedd hyd y nef;
 Ac mewn cyfyngder f' enaid rhed,
 Yn union atto ef.
- 4 Ac nid oes gyfaill mewn un man,
 Cyffelyb iddo yn bod;
 Pe baen i chwilio'r ddaear faith,
 A holl derfynau'r rhod.
- 5 Yn mhob rhyw ddoniau mae e'n fawr,
 Anfeidrol yw ei rym;
 Ac nid oes pwysau ar ei ras,
 Na'i haeddiant dwyfol ddim.
- 6 Mae ei ffyddlondeb fel y môr,
 Heb fesur ac heb drai;
 A'i drugareddau hyfryd sy
 'N dragwydd yn parhau.

HYMN DCCXL. [M. C.]

Gorfoleddus. (Portsea)

- 1 **Y**N fuan diangc f' enaid cu,
O wrthddrychau'r ddaear hon;
Nid oes er chwilio ynddynt hwy,
Ond blinder oll o'r bron.
- 2 Nid yw'r creadur oll ei gyd,
Ond trwm a llwythog faich;
Ond mi ddihanga, a rho' fy mhwys
Ar gref a dwyfol fraich.
- 3 Efe ei hun a'm gwna i'n ddoeth,
Efe a'm cwyd i'r lan;
Efe ei hunan ydyw Twr
A noddfa f' enaid gwan.
- 4 Mi anturia' at ei orsedd fwyn,
Tan eitha' tywyll nos;
Ac mi orphwysa', doed a ddel
Ar haeddiant gwaed ei gro's.
- 5 Mae ynddo drugareddau fil,
A chariad heb ddim trai;
A rhyw ffyddlondeb fel y môr,
At ei gystuddiol rai.

HYMN DCCXLI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Tunbridge)

- 1 **M**YFI ddysgwyliais amser hir,
Gyflawni geiriau'r nef;
O'r diwedd gwawriodd dwyfol ddydd
Ei buraddewid ef.
- 2 Mi ofnais rhag i'm nwydau cryf,
Ryw awr i gario'r dydd;
Ond mi ge's brofi ffyddlon Ffrynd,
A'm tynnodd i yn rhydd.

- 3 Fe r'odd fy nhraed i ar y graig,
 Ac fe r'odd i mi rym;
 A thrwy ei allu mawr a'i ras,
 Ni ofna'i ngelyn ddim.
- 4 Fe ddaeth y Jubil werthfawr lawn,
 Ar ol och'neidio'n bir;
 Ac mi ge's weled hyfryd ran,
 O'r baradwysaidd dir.
- 5 Fy ngwared wnawd er maint fy mai,
 O'm hofnau, ac o'm braw;
 Ac fe fynegodd nefoedd im',
 Caf landio'r ochor draw.

HYMN DCCXLII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Wiltshire)

- 1 **Y**N awr fe ffodd cymmylau'r nos,
 Fe dorodd boreu wawr;
 Ac y mae dysgwyl wedi dwyn
 Ffyddlondeb nef i lawr.
- 2 Fel ffu tywyllwch dudew ffwrdd,
 O flaen goleuni'r dydd;
 Felly fy ofnau i hwythau ffodd,
 A minnau wnawd yn rhydd.
- 3 Pe c'nigid im' fynyddau'r byd
 A'r rhai'n yn arian pur;
 Mi a'u gwrthodwn hwynt yn lân
 Am ddwyfol heddwch gwir.
- 4 Mi ro ffarwel i bob rhyw chwant,
 Pob pleser îs y nen;
 Ac yr wi'n cym'ryd Iesu o'm bodd
 Yn briod ac yn ben.

- 5 Ni wela'i wrthddrych mewn un man
 O'r ddaear las i'r ne',
 A dal ei garu tra fw'i byw
 Yn unig ond efe.

HYMN DCCXLIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Tabernacle, 8, 7.)

- 1 **I**ESU, ti ydyw fy mywyd,
 Mwy nâg oll ydwyd dy hun;
 Nid oes angel it' gyffelyb,
 Nid oes seraph, nid oes dyn
 Pleser, cariad, a llawenydd,
 'Rodiant ar dy ddeheulaw,
 Ac i'th wydd, na phoen, nac ofn,
 Nac euogrydd byth ni ddaw.
- 2 Mi alla yn ddedwydd pan f'ost agos,
 Fyw trwy gydol faith y dydd,
 Er pob gelyn, cryf a chyfrwys,
 Ag yn curo arna'i sydd;
 Neb ni's dwg fy etifeddiaeth,
 Tra fo'n eiddo Iesu'm Duw;
 Trysor mawr wedi idd' i'w rwymo
 Mewn trag'wyddol gariad yw.
- 3 Os oddi wrthyt ti y c'rwydrai
 De' neu aswy o un tu;
 Ac im' nesau at bren gwybodaeth
 A waharddaist i myfi;
 Tyn fi maes o'r ffwrues danllyd,
 Tor fy nwydau'i tro fi 'nol;
 A gad i mi yno aros
 Yn drag'wyddol yn dy gol.

HYMN DCCXLIV. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

- 1 **A**-RGLWYDD, gwel dy bererinion,
 Edrych ar eu cystudd mawr,
 Wrth briddfeini Pharao greulon
 Wedi eu curo yn dost i lawr;
 'Mofyn am y tiroedd hyfryd
 Mewn addewid ro'w'd tan sel,
 Sydd a'i bur afonydd tirion
 Fyth yn llifo o laeth a mel.
- 2 Rho i ni nerth i dreiddio trosodd
 Pob rhyw afon, pob rhyw fryn;
 Ac na bo in' ddigalonni
 'R. cystudd draw na'r cystudd hyn;
 Rho i ni ffydd, a rho amynedd,
 Rho oleuni, rho i ni rym,
 Ag na's gallo nerth gelynion
 Wneuthur niwed i ni ddim.
- 3 Oni fyddi yn arweinydd
 I ni foreu, i ni 'nawn,
 I beryglon duon dyrus
 Heb in' wybod syrthio wnawn;
 Yn nydd caled yr ymladdfa
 Addfwyn Iesu saif o'n plaid;
 Rho i ni nerth, a rho ddoethineb
 Yn y rhyfel fel bo rhaid.
- 4 Pan bo'r tonnau mawr yn rhuo,
 Hollt gynddeiriog ffrwd yn ddau;
 A rho nerth i'th etifeddion
 Basso'r dyfroedd mawr yn frau;
 Nad yr ofn cas i gwympo
 Ar y llesgaf wannaf wr,
 Ne's bo'n traed yn sengu'n gadarn
 Ar y Graig tu draw i'r dw'r.

HYMN DCCXLV. [M. N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

- 1 **P**AN del lluoedd o gystuddiau
 Yna i wasgu arna'i yn un;
 N'ad fi i duchan, n'ad fi anghredu,
 N'ad fi achwyn fyth wrth ddyn;
 Dod dy gariad megis ffynnon
 Loyw, yn fy enaid gwan;
 A gad i mi bwyso arnat
 Wrth o'r anial dd'od i'r lan.
- 2 Dangos i mi'r ardal hyfryd
 Etifeddiaeth sanctaidd-rai;
 Lle nad oes na phoen nac wylo,
 Dim ond pleser yn parhau;
 Cadw 'ngolwg gydsein yno,
 Cadw fy ysbryd mewn mwynhad,
 Tra fwi'n teithio'r ochor yma
 O bleserau tŷ fy Nhad.
- 3 Boed fy mryd, a'm hyfryd fwrfaes,
 A fy mhleser tra fw'i byw,
 Uwch teganau gwag y ddaear
 Ar gymdeithas bur fy Nuw;
 Boed dy iechydwriaeth rasol
 I mi yn wastadol wledd,
 A rho brawf o bleser hyfryd,
 Seintiau yr ochor draw i'r bedd.

HYMN DCCXLVI. [M. N.]

Galarus. (New Jersey, 8, 7.)

- 1 **G**RIDDFAN 'rwyf o tan fy meichiau
 Yn y dywyll Aiphthiaidd dir,
 Ac och'neidio am gael gweled
 Bryniau hyfryd Gilead bur;

Dwg fi o tan lywodraeth Pharao
 Grym fy meiau o bob rhyw,
 Mewn i wlad y gongcwest hyfryd
 Ag addawyd gan fy Nuw.

- 2 Agor ddorau pres cauedig
 Yn dy nerth, ac yn dy lid,
 Tor efynau heiyrrn yn ddrylliau,
 Ag sy'n dal dy briod cyd;
 Fel y gallont wel'd dedwyddwch
 Mawr hyfrydwch in' a bair;
 A chael profi'r gras addewaist
 Gant o weithiau yn dy air.
- 4 Dy Iechydwriaeth yw fy noddfa,
 Dy Iechydwriaeth yw fy ngrym;
 Dyna fy etifeddiaeth gyflawn
 Ac nid oes a'i dwg hi ddim;
 Gwn i'm coelbren ddedwydd gwympe
 Ar ardaloedd cariad pur;
 A diderfyn ydyw'r trysor
 Ga'i feddiannu cyn bo hir.

HYMN DCCXLVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Welch, 8, 7.)

- 1 **I**ESU llawnder mawr y nesoedd,
 Gwranddo lef un eiddil gwan,
 Sydd yn gorwedd wrth dy orsedd,
 Ac yn codi ei lef i'r lan;
 Mae 'ngelynyon heb rifedi,
 Yn fy nghuro o bob tu;
 Ac nid oes a all fy achub
 Is y nesoedd ond tydi.
- 2 Yn dy haeddiant 'rwyf yn gyfiawn,
 Yn dy oleuni gwelai'n glir;
 Yn dy wisgoedd dwyfol dysglair
 Byddai'n ogoneddus bur;

Yn dy Iechydwriaeth gyflawn
 Er mor wanned wyf yn awr,
 Cair fy ngweled ryw ddiwrnod
 Yn dysgleirio fel y wawr.

3 D'wed y gair, fy addfwyn Iesu,
 Yna f' enaid lawenha,
 Gair o addewid ca'i fy mhuro
 O bob pechod, o bob pla;
 Gwrendy f' enaid mewn distawrwydd
 Ar dy adlais ddistaw fain,
 Ac fe neidia o orfoledd
 Pan y clywo'th nefol sain.

4 Mae dy lais yn rho'i distawrwydd,
 Ar holl fwrfaeis wag y byd,
 Yn gwastotti pob rhyw derfysg
 Fago'nwydau croes ynghyd;
 Y mae'r gwynt yn troi i'r dehau,
 Ac mae'r hîn yn dawel iawn,
 Pan bo'm Duw'n cyhoeddi heddwch
 Er mor arwed bu'r prydawn.

HYMN DCCXLVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Welch, 8, 7.)

EDRYCH Iesu ar dy ddyweddi,
 Saif yn gadarn wrth ei chlin;
 Nad y gelyn i ddifwyno
 Gwinllan blanaist ti dy hun;
 Dyfrha hi ar bob munudyn
 A'r cawodydd hyfryd sy,
 Fel y gwlith tirionaf distaw
 Yn dihidlo oddi fry.

2 Iesu tro afonydd bywyd
 Tros y sychdir creiglyd cras,
 Fel bo'r egin yno dyfu
 Megis blodau yn y ma's;

Rho i hwnnw o'r ffynnon yfed
 Ag yn mron llewygu sydd
 Gan y gwres heb ronyn cysgod
 O dan oriau poetha'r dydd.

- 3 Yn dy fynwes mae diogelwch,
 Ac ni ffeindia'i arall fan,
 Nad yw uffern fawr yn curo,
 Nad wyf finnau'n hollol wan;
 Dysg fi aros yna'n llonydd,
 Peidio gwibio yma a thraw,
 Tyn fi'n ol os colla'i fymryn
 Megis priod yn dy law.

HYMN DCCXLIX. [M.N.]

Galarus. (Trowbridge, 8, 7.)

- 1 **I**ESU, tro fy ngwae a'm cystudd
 Yn orfoledd im' ryw bryd;
 P'am y rhoddi'r gwan i'w guro
 Gan elynion sarrug cyd;
 Yn mhob cyflwr y b'wyf ynddo
 O'r ddaeaeren faith i'r ne',
 Doed y troion chwerwa ddelo,
 Dod fi sefyll ar dy dde'.
- 2 Dedwydd yw sy yn dy glwyfau,
 Nid rhyw ofnau yno sydd,
 Ond llawenydd, heddd, a chariad,
 Oll yn oll yn cario'r dydd;
 Gwledd wastadol yw dy gwmp'ni,
 Pell uwchlaw pob dyall dyn,
 Ond y rhei'ny gas ei phrofi
 Gan dy Ysbryd di dy hun.
- 3 Minnau'r noeth, a'r tlawd a ddeuaf
 Yn fy ofnau, yn fy mai,
 Ac heb fedr na rhyfela,
 'Chwaith-na medru 'disarhan;

Rho i mi nerth, a gras, a doniau,
 Rho i mi'r cwbl oll i gyd;
 Nid oes dim ond trysor dwyfol
 Ag all lanw fy awyddfryd.

- 4 Ar drugaredd 'rwyf yn cwmpo,
 Maith drugaredd dwyfol Fod,
 A datguddiodd ar y croes-bren
 Gariad mwya' fu erio'd;
 Wedi ymdroi yn holl rinweddau
 'R nesoedd fawr, y dof yn mla'n,
 Ac fe all rhinweddau'r nesoedd
 Faeddu dyfroedd, faeddu tân.

HYMN DCCL. [M. N.]

Gorfoleddus. (Lewes, 8, 7, 4.)

- 1 **C**HWILIO am danat addfwyn Arglwydd,
 Mae fy enaid yma a thraw;
 Teimlo mod i'n berffaith ddedwydd
 Pan y byddost ti gerllaw;
 Gwedd dy wyneb, &c.
 Yw fy mywyd yn y byd.

- 2 Heddwch perffaith yw dy gwmp'ni,
 Mae llawenydd ar dy dde';
 Ond i ti fod yn bresennol
 Pob peth sydd yn llanw'r lle;
 Ni ddaw tristwch, &c.
 Fyth i'th gwmp'ni tra fo nef.

- 3 Yn y ffwrnes danllyd greulon
 Os tydi a ddaw yn mla'n,
 'Does ond heddwch a mwyneidd-dra,
 A thiriondeb yn y tân;
 Gwên dy gariad, &c.
 Wna bob cystudd yn ddirym.

- 4 Ti wi'n 'mofyn, Arglwydd tyred,
 Yn mhob trallod bydd gerllaw;
 Dilyn fi, 'rwi'n ofni yma,
 Dilyn fi, 'rwi'n ofni draw;
 Tan dy aden, &c.
 Mi edrycha' yn wyneb llu.

~~~~~

HYMN DCCLI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Painswick, 8, 7, 4.)

- 1 **D**UW anfeidrol yw dy enw
 Llanw'r nefoedd, llanw'r llawr,
 Ac mae'th lwybrau'n anweledig
 Yn nyfnderoedd moroedd mawr;
 Dy feddyliau, &c.
 Sy îs nâg uffern, uwch nâ'r nef.
- 2 Minnau'n ddyfal sydd yn 'mofyn
 Ar yr aswy, ar y dde',
 Ceisio ffeindio dwfn gyngor
 A dybenion Brenin ne';
 Hyn a ffeindiais, &c.
 Mai daioni yw oll i mi.
- 3 Pan b'w'i tan y tonnau mawrion,
 A llifeiriant yn ei rym;
 Da'r ac uffern gyda'u gilydd,
 Am fy nghuro'i lawr i ddim;
 Af tan grynu, &c.
 'Maslaf yn addewid nef.
- 4 Dyben nefoedd sydd yn gywir,
 Benna' beth yw dyben dyn;
 Ac mi anturiaf fy holl fywyd
 Ar ei eiriau ef ei hun;
 Doed pob cystudd, &c.
 Bdygwydd dim ond da i mi.

- 5 Da yw'r groes, a da yw gwasgfa,
 Da yw profedigaeth lym;
 Oll a'm tyn i o'r creadur,
 O fy haeddiant, o fy ngrym;
 Minnau'r truan, &c.
 Ffo'f tan aden Brenin nef.

~~~~~

HYMN DCCLII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Mariners, 8, 7, 4.)

- 1 **A**NWELEDIG 'rwi'n dy garu,
 Ac ni fedda'i yn y byd
 Wrthddrych alla'i bwyso arno,
 Wrthddrych dâl rho'i iddo 'mryd;
 'Does fy lleinw, &c.
 O bob pleser ond dy hun.
- 2 Ti'm harweinaist o'r creadur
 Ar hyd llwybrau geirwon iawn,
 Ni che's lonydd gydâ 'mhleser
 Fyth na boreu na phrydnawn;
 Yn yr anial, &c.
 D'wedaist eiriau wrth fy modd.
- 3 'Rwyf yn foddlon i'th geryddon
 Pan na byddwyf, mae dy lais
 Sy'n fy nwyn o blith y llewod
 O bob gormes, o bob trais;
 Gwell nâ diliau, &c.
 Yw deniadau geiriau'r nef.
- 4 'Chlywodd clust, ni welodd llygad,
 Ac ni ddaeth i galon dyn,
 Erioed feddwl, na dychymmyg,
 Y fath ydwyf ti dy hun;
 Rhagor deccach, &c.
 Wyt nâg welodd nef na llawr.

- 5 Ac 'rwyf finnau yn dy garu
 Uwch â welais etto erio'd,
 Uwch â glywais son am dano,
 Neu yntau â ddych'mygais fod ;
 Dyma fflamiau, &c.
 Perffaith mwyn trigfanau'r nef.

HYMN DCCLIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Kentucky, 8, 7, 4.)

- 1 **E**R dy fod yn uwchder nesoedd,
 Uwch cyrhaeddyd meddwl dyn,
 Etto mae'th greaduriaid lleiaf
 Yn dy olwg bob yr un ;
 Nid oes meddwl, &c.
 Ond yw'n oleu o dy flaen.
- 2 Ti yw 'Nhad, a thi yw 'Mhriod,
 Ti yw'm Harglwydd, ti yw'm Duw,
 Fy unig dŵr, a'm hunig noddfa,
 Neu i farw, neu i fyw ;
 Cymmer f' enaid, &c.
 Tan dy aden tua'r nef.
- 3 Tro 'ngelynion yn eu gwrthol,
 A phalmenta'r ffordd i'r wlad ;
 Tra fwi'n yfed addewidion
 Pur y iechydwriaeth rad ;
 Fel y gallwyf, &c.
 O fy nghystudd ymgryfhaw.
- 4 Minnau ymddigrifaf ynot,
 A chanmolaf fyth dy ras ;
 Tra fo'r anadl bur yn para,
 Neu yntau wedi'r el i ma's ;
 Trag'wyddoldeb, &c.
 Ni chaiff ddiwedd ar fy nghân.

HYMN DCCLIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Helmsley, 8, 7, 4.)

- 1 **I**ESU ti yw'm hunig noddfa,
 Ac mae ynot ti ddidrai,
 Ffrwd lifeiriol o gysuron
 Yn drag'wyddol yn parhau;
 Fyth ni dderfydd, &c.
 'Mo dy gariad a dy ras.
- 2 Dy hanfod berffaith yw'm happusrwydd,
 Mae 'nghysuron bob yr un
 Yn terfynu, ac yn casglu
 'N gryno ynot ti dy hun;
 Bywyd f' enaid, &c.
 Man b'wyf finnau yno bydd.
- 3 Mewn rhyw hyder nefol hyfryd,
 'Rwi'n rho'i fy achos o dy fla'n,
 Ac yn credu caf fyn'd trwodd,
 Neu lifeiriant, neu yntau dân,
 Ac caiff f' enaid, &c.
 Tlawd i ganu yr oohr draw.
- 4 Pan edrychwyf ar dy fawredd,
 Gwel'd dy ogoniant maith a'th ras,
 Mae fy nghalon gan lawenydd
 Hyfryd pur yn torri ma's!
 Gan ro'i pleser, &c.
 Fil uwchlaw pleserau'r byd.

- ~~~~~ -

HYMN DCCLV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Verdant Spring*, * 8, 7, 4.)

- 1 **D**UW teyrnasa ar y ddaear,
 O'r gorllewin bell i'r de',
 Cymmer feddiant ar ardaloedd
 Pella', tywylla', is y ne';
 Haul Cyfiawnder, &c.
 Llanw'r ddaear fawr â'th ras.

- 2 Deued yr India fawr gyfoethog
Heddyw tan dywyllwch sydd,
I gael gwel'd efengyl hyfryd
Yn dwyn drosodd oleu'r dydd;
Nes bo heddwch, &c.
Yn teyrnasu o fôr i fôr.
- 3 Taened gweinidogion bywyd
Iechydwriaeth Iesu ar lled;
Caried moroedd addewidion
Trosodd draw i'r rhai digred;
Aed efengyl, &c.
Ar adenydd dwyfol wynt.
- 4 Doed preswylwyr yr anialwch
Doed trigolion bro a bryn,
Doed y rhai sydd ar y ce'nfor
I garu'r iechydwriaeth hyn;
Nes bo adsein, &c.
Moliant yn amgylchu'r byd.
- 5 Pur ganiadau i Frenin Sion
Fyddo yn llawenydd llawn,
Draw o'r dwyrain lle mae'n codi
I fachludiad haul brydnawn;
Fyth na sonier, &c.
Oud am degwch Brenin nef.

HYMN DCCLVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Lewes, 8, 7, 4.)

- 1 **H**YN yw'm pleser, hyn yw'm hymffrost,
Hyn yw 'ngysur yn y byd;
Mod i'n caru'r addfwyn Iesu
Dyna meddiant i oll i gyd;
Mwy yw nhrysor, &c.
Nâg y fedd y byd o'i fron.

- 2 Ac ni alla'i fyth fynegi,
 Pe anturiwn tra fawn byw,
 Pa mor hyfryd, pa mor felus,
 Pa mor gryf ei gariad yw;
 Fflam ddiderfyn, &c.
 Ddaeth o ganol nef i lawr.
- 3 Yn y bywyd fyth a bery
 Caf fi ddwfn chwilio ma's,
 Faith ddyfnderoedd cariad dwyfol
 A changhenau nefol ras;
 Ehengir f' enaid, &c.
 I'nabod datguddiaethau'r nef.
- 4 Derfydd awyr, derfydd daear,
 Derfydd grewyd is y ne',
 Derfydd haul, a ser, a lleuad,
 Daw tywyllwch yn eu lle,
 Fyth ni dderfydd, &c.
 Canu iechydwriaeth gras.
- 5 Bydd cerubiaid, a seraphiaid,
 Ac angylion nef yn un,
 Yn cymmysgu Haleluia,
 A Hosanna bur â dyn;
 Anthem cariad, &c.
 Fydd yr anthem tra fo'r nef.

HYMN DCCLVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Irish)

- 1 **R**W'I yma yn teithio crindir cras,
 Gwlad galar, a gwlad gwae,
 Heb un rhyw bleser ynddi i'w gael
 Sydd o sylwedd i barhau.

- 2 Mae ynof finnau wagter mawr,
 Ac nid oes is y nef,
 Ond hwnnw ei hunan enw pur,
 Fy Iesu lleinw ef.

- 3 Ei addewidion sydd tan zêl,
Fel rhyw ffynnonau pur,
Ag sy'n rho'i allan loyw ffrwd
Tros hyfryd Salem dir.
- 4 Mi gerdda' 'm laen dros greigydd serth,
Trwy dd'rysni a thrwy ddrain;
Ond im' gael profi ar fy nhaith,
O hyfryd flas y rhai'n.
- 5 Caf nerth i'w ganlyn ef tr'w'i byw,
A doed hi fel y del;
Mae prawf o'i gariad fel y gwin
Neu hyfryd ddiliau mel.

HYMN DCCLVIII. [M. C.]

Galarus. (Ludlow)

- 1 **O** IESU gobaith yr holl fydd,
Gobaith yr Indiaid draw;
Cyflawna 'ddewid bur dy ras
I'r truan ma's o law.
- 2 Ti wyddost Arglwydd beth yw trai,
O eisiau dyfroedd pur,
A bod yr anial maith yn gras,
Heb gael cysuron gwir.
- 3 Mae temtasiynau'r ddraig yn gry',
A minnau 'dwyf ond gwan;
Nid oes ond dwyfol nerth y nef,
A'm deil i fyth i'r lan.
- 4 Mae llid o'r dwyrain ac o'r de',
Am gongcro'm 'chydig ras
Trag'wyddol gariad ydyw ef
Wna i'r truan gario'r ma's.

- 5 Un radd o haeddiant addfwyn Oen,
 Sy'n fwy na'm beiau i o'r bron;
 Ac yn ei rinwedd llawenhaf,
 Tan groesau'r ddaear hon.

HYMN DCCLIX. [M. C.]

Galarus. (Ludlow)

- 1 **O** DEFRO'n fore, f' enaid gwan,
 Ar dorriad cynta'r dydd,
 A llwyr gyssegra ddyddiau dy oes
 I'r gwrthddrych goreu sydd.
- 2 Caf yfed yma gariad pur,
 Na phrofodd cnawd mo'i ryw,
 Ac ymddisyrro uwch y byd
 Ar bur bleserau'm Duw.
- 3 Mi fliniais yfed dyfroedd sur,
 Teganau daear lawr;
 Ni fydda'i happus ond wrth flas
 Pleserau'r nefoedd fawr.
- 4 Uwch cyrraedd pob serchiadau gwael,
 Yw'r cariad pur ei flas,
 Ag sydd yn llifo'n loyw ffrwd,
 O iechydwrïaeth gras.
- 5 Yma dymunwn dreilio'm hoes,
 O fore hyd brydnawn;
 Lle cawn i wylo cariad pur,
 Yn ddagrau melus iawn.

HYMN DCCLX. [M. C.]

Galarus. (Walsal)

- 1 **P**ERERIN wyf mewn anial dir,
 Yn c'rwydro yma a thraw;
 Ac yn rhyw ddisgwyl bob yr awr,
 Fod tŷ fy Nhad gerllaw.

- 2 Ac mi debyga clywa'i sw'n
Nefolaidd rai o'm bla'n,
Wedi congwero, a myn'd trwy
Dymhestloedd dw'r a thân.
- 3 Tyr'd Ysbryd sanctaidd ledia'r ffordd,
Bydd i mi'n niwl a thân;
Ni cherddai'n gywir hanner cam
Nes elost o fy mla'n.
- 4 Mi wyra weithiau ar y dde',
Ac ar yr aswy law;
Am hynny arwain gam a cham
Fi i'r Baradwys draw.
- 5 Mae hiraeth arna'i am y wlad,
Lle mae torfeydd di-ri',
Yn canu'r anthem ddyddiau eu hoes
Am angeu Calfari.

HYMN DCCLXI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Stillman)

- 1 **H**YD yma ni ddych'mygodd dyn,
Tan entrych awyr la's,
Y fath ddyfnderoedd hyfryd sydd
Mewn gwaredigol ras.
- 2 Ni fu trugaredd faith, na gras,
Na chariad îs y nef,
Yn mhlith angylion uwcha' eu gradd,
Gyffelyb sy ynddo ef.
- 3 O annherfynol fôr didrai!
O haeddiant ac o ras!
Ni all trag'wyddoldeb er ei hyd,
I'w ffeindio e' fyth i ma's.

4 Ac yn ei gariad dwfn maith,
 Mi nosia tua'r ne',
 Ac nid oes tymhest' fyth, na thon,
 Yn rhuo ynddo fe.

5 Ac mi gaf 'nol blinderau maith,
 Yn hyfryd landio draw;
 Ac yfed gwleddoedd sanctaidd pur,
 Ryw ddedwydd ddydd a ddaw.

HYMN DCCLXII. [M. C.]

Gorfoleddus. (London)

1 **F**FARWEL greaduriaid gwycha' eu rhyw,
 Pob enwau is y ne';
 Ni wela'i wrthddrych wna fy modd,
 Yn unig ond efe.

2 Mae ei ddoniau yn rhagori 'mhell,
 Ar holl frenhinoedd byd,
 Ac 'rwi'n teimlo ei fod e' ei hun
 Yn hollol lanw 'mryd.

3 Mae ei eiriau fel y diliau mêl,
 A'i holl orch'mynion sy
 Eu gyd yn dangos rhinwedd faith
 Sancteiddrwydd nefoedd fry.

4 Mae ei addewidion fel yr haul
 Yn sicr gadw eu lle;
 Ac nid â'r sillaff leia' ar goll
 O'i hyfryd eiriau e'.

5 A minnau'n hollol rho fy mhwys
 Ar allu Mrenin mawr;
 Yr hwn a'm nertha'i fyned trwy
 Gystuddiau maith y llawr.

HYMN DCCLXIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (America)

- 1 **D**A'I 'mosyn haeddiant fyth na nerth,
Na ffafor neb na'i hedd,
Ond hwnnw'n unig god fy llwch '
Yn fyw i'r lan o'r bedd.
- 2 Mae'n eistedd ar ddeheulaw'r Tad,
Ar orsedd fawr y nef;
Ac y mae'r cyfan sydd mewn bod,
Tan ei awdurdod ef.
- 3 'Fe grŷn y dda'r, ac uffern fawr
Wrth amnaid Tywysog nen;
Oh! fath ogoniant hwnnw fu
Yn dyoddef ar y pren.
- 4 O Iesu cymmer fi i gyd,
Fel mynnost gad im' fod;
Ond im' gael treulio bob yr awr
Yn hollol i dy glod.
- 5 Neu ar y llawr, neu ar y lan,
Os byddaf ddydd na nos;
Gad i mi orphwys yna tan
Ddiferion gwaed y gro's.

HYMN DCCLXIV. [M. C.]

Galarus. (Landysil)

- 1 **T**YR'D Arglwydd A'th addewid rad,
Pur eiriau'r nef i ben;
Dyddiau fy rhydd-did ro'w'd tan zel
Yn llyfr mawr y nen.
- 2 Mae dyddiau griddfan i mi'n hir,
Caethiwed Babel fawr;
O! na chawn deimlo'r Jubil fwyn
Yn agor dorau'r wawr.

- 3 Ac O! na throi y barrau pres,
A'r bolltydd heiyrn yn ol;
Fel cawn ni gadw cariad pur
A heddwch yn fy nghol.
- 4 Mi awn tua Sion ar y wawr,
Lle buais gynt yn byw;
Ac ni chymmerwn gwmp'ni im',
Yn unig ond fy Nuw.
- 5 Tebygwn pe b'ai'm troed yn rhydd
Maes o'r caethiwed hyn,
Na wnawn ond canu fyth tra f'wyf
Am ras Calfaria fryn.

HYMN DCCLXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (London)

- 1 **M**AE'm golwg accw tua'r wlad,
Lle mae fy heddwch llawn;
Ac 'rwyf am deimlo eu gwleddoedd pur
O fore hyd bryduawn.
- 2 'Does dim difyrwch yma i'w gael,
A leinw'm henaidd eu;
Ond mi ymborthaf ar y wledd,
Sydd gan angylion fry.
- 3 Mi yfaf ddw'r y ffynnon glir,
Sy o tan y faingc yn d'od;
Ac y mae rhinwedd ynddo yn llawn
I adferu nerth i'm tro'd.
- 4 Ddiffygia'i ddim er cyd fy nhaith,
Tra paro gras y ne';
Ac er mor lleied yw fy ngrym,
Mae digon ynddo fe.

- 5 Mae'r iechydwriaeth fel y môr
Yn chwyddo fyth i'r lan;
Mae yma ddigon, digon byth,
I'r truan ac i'r gwan.

HYMN DCCLXVI. [M. C.]

(Gorfeleddus. Stillman)

- 1 **A**WN bechaduriaid at y dw'r,
A darddodd ar y bryn;
Ac ni gawn drachdio fyth heb drai
O'r afon loyw hyn.
- 2 Mae yma drugareddau rhad
I'r tlawd a'r llariaidd rai;
A rhyw fendithion maith yn 'stor
Sy fythol yn parhau.
- 3 'Does yma eisiau fyth yn bod,
Trysorau gras yn llawn;
Er maint yr yfed a'r glanhau
Sy o fore hyd brydnawn.
- 4 Ni's blinwn ganu tra fo'm byw,
Am yr oruchafiaeth hyn;
Weithiodd ein Harglwydd un prydawn
Ar ben Calfaria fryn.
- 5 Fe welir myrdd 'mhen gronyn bach,
O'r dwyrain, ac o'r de',
Yn cyd adseinio'n hyfryd am
Ei ryfedd gariad e'.

HYMN DCCLXVII. [M. C.]

Galarus. (Beverly)

- 1 **I**ESU teyrnasa yn dy rym,
A d'wed dy fod yn Dduw;
O tyr'd a damsiad dan dy draed,
Fy mheehod o bob rhyw.

2 Mae uffern fawr a'm nwydau yn un,
Mewn cyngair di-naccad,
I stopio'r llwybr dwyfol pur
Sy'n ledio i ddy fy Nhad.

3 Dos rhagot Dywysog mawr y nef,
A chliria'r ffordd o'm bla'n;
A threia ddyfnder dyfroedd maith,
Ac eilwaith treia'r tân.

4 A than dy aden mi af trwy
Bob rhwystrau is y rhod;
Ni cheisiaf gennynt onid nerth
I ddilyn ol dy dro'd.

5 Tydi gai enw tra fo haul,
Nac angel fyth, na saint;
Am y fath bwrcas, chlywodd nef
Na daear am ei faint.

HYMN DCCLXVIII. [M. B. D.]

Galarus. (*Franconia*)

1 **O** ARGLWYDD tyr'd i lawr,
Mae'n frwydr chwerw iawn;
O fore las-ddydd heb ei hail
Hyd fachlud haul bryduawn,
Mae meiau i megis llu
Yn gyndyn gry' o ryw,
Ac nid oes fodd i'w cael hwy 'lawr,
Ond gallu mawr fy Nuw.

2 Am hyn rhof arno mhwys,
Er maint eu cyfrwys lu;
Fel un cystuddiol mi rof floedd,
I entrych nefoedd fry;

Mi goda'm dwylo i'r lan,
 Lluddedig gwan a gwiw,
 Ac ni wan greda'i gario'r dydd,
 Fy nghymmorth fydd fy Nuw.

3 Fe'm ceidw ar y dde',
 Can's ffrynd yw e' i'r gwan;
 Fe'm dal i ar yr aswy law,
 Mae e' yma a thraw 'mhob man;
 Caiff Amaleciaid glwy',
 Pe baent hwy fwy eu grym,
 Saif uffern, a fy mhechod cas
 O flaen ei ras ef ddim.

4 Fe egyr gadarn graig
 Nes ffrydio dw'r i ma's
 Yn llif ar hyd sychedig don,
 I etifeddion gras;
 Dibidla fanna pur,
 Mewn dyrus dir heb drai;
 Cysuron sylwedd pur i ni,
 Cysuron sy'n parhau.

HYMN DCCLXIX. [M. B. D.]

Galarus. (*Franconia*)

1 **W**EL, mi â tua'r wlad,
 Sy a'i chyfoeth rhad heb drai;
 Y wlad ca'i yfed sylwedd pur,
 Sy fyth yn gwir barhau;
 Gwledd pasgedigion rhad,
 Bar'todd fy Nhad a'm Duw,
 O hyfryd ddwyfol felus rawn
 Iachusol iawn ei ryw.

2 Gyfeillion ffyddlon dewch,
 Ar fyrder cewch eich rhan;
 Coronau auraidd pur o'r trwch
 Dderbyniwch yn y man;

Heb bwys, heb rif, heb goll,
 Mae holl drysorau'r nen;
 A Iesu Mhrynwr, a fy Nuw,
 Yn unig yw sy'n ben.

3 Cawn weled wyneb pur,
 Tywysog gwir y ne';
 Ac edrych fel cariadau 'nghyd
 Yn hyfryd arno fe;
 Ac ymddifyrru cawn
 Ar wrthddrych llawn i'n bryd,
 Uwch temtasiynau tir na môr,
 Na therfysg o'r y byd.

4 'Rwi'n teimlo hiraeth gwir,
 Trwy eigion f' enaid gwan;
 Am wel'd gorphenu'r ddyrus daith
 Sy o'r anial maith i'r lan;
 I landio'r ochor draw,
 Uwch euogrwydd, braw, a phoen,
 At fyrddiwn o ferthyron glân
 Sy'n canu cân yr Oen.

HYMN DCCLXX. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

1 **W**EL, daccw'r hyfryd fan,
 Mewn golwg gan fy ffydd;
 Ac fel mae'r gwyntoedd yn cryfhau,
 Mae e'n nesau bob dydd;
 Yn siwr o gario'r dydd
 Trwy gystudd o bob rhyw,
 Fe gur y 'storom hir barhad
 Ni mewn i wlad ein Duw.

2 'Does le in' golli'r ffordd,
 Mae niwl y dydd o'n bla'n;
 Fe'n tywysir trwy'r anialwch hir,
 Gan golofn bur o dân;

Fearwain dwyfol raſ
 Ni yn gywir ma's o law,
 Trwy ganol maith sychedig dir,
 I'r Ganaan bur sydd draw.

3 Saif Moab ddim o flaen,
 Ei fraich anfreidrol gref;
 Trech nâ holl ddyfais uffern faith,
 Effeithiol waith y nef;
 Y dyfroedd gloywion pur,
 Sy o Fethl'em dir yn d'od,
 A'n nertha ni rai llesg a gwan
 Gael pechod dan ein tro'd.

4 Pe ba'i teganau'r byd,
 Am hynny yn ulw mân;
 Mae nghysur ac mae nghyfoeth siwr
 Uwch distryw dw'r a than;
 O addewidion gras,
 Ca'i dderbyn ma's o law
 Drysorau mwy tu hwnt i'r bedd,
 Nâg fedd yr India draw.

HYMN DCCLXXI. [M. B. D.]

Galarus. (*Franconia*)

1 **R**WI'n ofni grym y dw'r,
 Yn y Iorddonen gre';
 'Rwi'n syllu ar y creigydd maith,
 Sydd ar fy nhaith i dre';
 Duw bydd yn nerth i'r gwan,
 A dal fi i'r lan yn gry',
 Tan demtasiynau ge'nllif llym
 Sy a'u tonnau heb ddim rhi'.

2 Gostega'r 'storom gref
 Diflaned tARTH yn lân;
 A gad i'm llygaid weled dydd,
 Yn oleu rhydd o'm bla'n;

Dwg fi i'r ardal glir

Uwch diffaith dir ei ryw,

Ac na ddoed cwmwl fyth i'r man,

B'o f' enaid gwan yn byw.

3 Mewn trallod rho dy help,

Ti wyddost 'dwyf ond gwan,

A chynnal â dy anfeidrol fraich,

Tan lwythog faich fi i'r lan;

Fel teithwy'r tyle serth,

Yn nghadarn nerth y ne',

Heb ofni gelyn ar un llaw,

Ne's myned draw i dre'.

4 Cyflawnir gair fy Nuw,

A doed hi fel y del;

Can's holl amcanion nesoedd fry,

Bob sillaf sy tan sel;

Ac ar ei air a'i nerth,

A dwyfol werth ei wa'd

Mi âf trwy holl elynion hŷ

I mewn i dŷ fy Nhad.

HYMN DCCLXXII. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

1 **F**E 'nillodd Iesu'r dydd,
Mewn buddugoliaeth lawn,

Yn erbyn uffern fawr ei hun

Yn loyw un prydawn;

'Fe agorodd byrth y nen,

O led y pen i rai,

Cystuddiol, gorthymedig, gwan,

Sy'n griddfan dan eu bai.

2 Am hynny awn yn hŷ,

Trwy ganol lluoedd maith,

Heb ofni dyfais, grym, na'r llid,

Sy'n cwrddid ar ein taith;

Awn yno i Galfari,
 Bu'r gwaed yn lli' i'r llawr;
 Ni gofiwn gariad pur di-nam,
 Ni ganwn am yr awr.

- 3 Ni deithiwn yn y blaen,
 Cawn weled Sion fryn,
 Lle mae myrddiynau maith mewn hwyl,
 Yn cadw gwyl am hyn;
 Cawn fyn'd i mewn i'w plith,
 I yfed fyth o'i hedd,
 Anfeidrol gariad perffaith gwiw,
 Trag'wyddol yw y wledd.

~~~~~

HYMN DCCLXXIII. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (*Holborn*)

- 1 **B**ENDIGAID fyddo'r awr,
 Y clywais ddwyfol lef,
 O'r anial fyd y'ngalw i ma's,
 Tua hyfryd deyrnas nef;
 Fe gododd seren ddydd,
 A'i goleu sydd yn rhoi
 Cymmylau tywylla' tewa' llawn,
 Yn fuan iawn i ffoi.
- 2 Ce's brofi'r dwyfol hedd,
 Gydâ gorfoledd mawr,
 'Rwi'n cofio'r effaith, cofio'r pryd
 Yn hyfryd, hyd yn awr;
 Pan cefais wir ryddhad,
 Trwy werthfawr wa'd fy Nuw,
 Ei gariad oedd yn felus bras,
 A'i garu wna'f tr'wy' byw.
- 3 A thyma'r cyntaf bryd,
 Yr aeth y byd yn ddim,
 A chollodd hithau uffern fawr,
 O hyfryd awr ei grym;

Fy enaid aeth yn rhydd,
 Pan ddaeth y dydd i ben,
 Ni all cadwynau ddala awr,
 Tros arfaeth fawr y nen.

4 Dangoswyd im' pryd hyn,
 Y baradwysaidd wlad,
 A'r holl bleserau hyfryd sy,
 O fewn i dŷ fy Nhad;
 Y manna nefol cudd,
 Sy i'w gael yn rhydd heb drai,
 Dros drag'wyddoldeb yn y ne'
 I'r dewisedig rai.

5 'Roedd pob gwageddol flys,
 A gefais îs y nef,
 Yn toddi, ac yn myn'd yn ddim,
 Yn ngrym ei gariad ef;
 Fe ddarfu pob rhyw flas
 Ar bleser cas ei ryw,
 Pan cefais yfed dyfroedd clir
 O ffynnon bur fy Nuw.

HYMN DCCLXXIV. [M. C.]

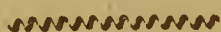
Gorfoleddus. (Elenborough)

1 **G**OLEUNI, ac anfeidrol rym,
 Yw hyfryd eiriau'r nen;
 A phob sillaftyn dd'wedodd ef,
 Sydd siwr o dd'od i ben.

2 Fe barodd i mi dorri'r fraich,
 A thynnu'r llygad de',
 Minnau gaf allu mewn iawn bryd,
 I wneud a barodd e'.

3 Ac 'rwi'n resolfo myn'd yn gloff
 I mewn i deyrnas nef,
 Yn well na chadw'm melus 'chwant,
 A cholli ei gwmp'ni ef.

- 4 Mi ymddirieda' yn ei air,
Er cymmaint yw fy mai;
Ac fe derfynwyd dydd, ac awr,
Pan caffwi'm gwir ryddhau.
- 5 Mi orfoledda draw o bell,
Wrth feddwl am y dydd,
Pan ddel addewid fawr ei grym,
A'm henaid gwan yn rhydd.

HYMN DCCLXXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Elenborough)

- 1 **'R** WI'n disgwyl wrth dy addewid bur,
O'r bore hyd y nawn,
Ac os ca'i brofi'r gloyw ddw'r,
Mi fyddaf ddedwydd iawn.
- 2 Ti dd'wedaist bod rhinweddau'th waed,
Yn fwy nâ beiau'r byd;
O rho im' weled dwyfol glwy'
Yn dofi anfeidrol lid.
- 3 Gad i mi brofi'r heddwch llawn,
Y dw'r rhinweddol gwiw;
Ag sydd yn tarddu yn loyw ffrwd,
O orsedd bur fy Nuw.
- 4 Rho i mi yfed cariad rhad,
Mewn dyrus anial dir;
A phrofi rhinwedd dwyfol ddawn,
Cysuron gloyw clir.
- 5 Mi deithia'n ddifyr yn y bla'n,
Dros greigydd serth i'r lan;
A dofi olwg Sion bur,
Yn gynnar yn y man.

HYMN DCCLXXVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Foster)

1 **M**AE pererinion draw o'm blaen,
Yn canu'r anthem bur,
Ac heddyw'n edrych fel o bell,
Ar dd'rysni'r diffaith dir.

2 Maent hwy'n rhyfeddu'r dwyfol ras,
A'u nherthodd ar eu taith;
A chanu cariad addfwyn Oen,
Ffyddlonaf yw eu gwaith.

3 O nertha finnau i edrych draw,
Heb wyro o un tu,
Nes i mi gyrraedd mewn i byrth
Caersalem newydd fry.

4 Rho'r delyn auraidd yn ein llaw,
Ac yn ein hysbryd dân;
Ac yn mheryglon anial dir,
Erfyniau pur a chân.

5 Ni awn fel hyn yn ngwres y nef,
Fel un lluosog lu,
Trwy demtasiynau heb ddim rhif
I mewn i'r nefoedd fry.

HYMN DCCLXXVII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Foster)

FE flinodd f' enaid bach yn nghri'
A dwndwr oer y byd;
Ond mae difyrwch lawer mwy,
Gaiff hollol lanw mryd.

- 2 Nid yw trysorau'r India bell,
A chyfoeth maith peru,
Ond rhyw ddisylwedd sorod gwael,
I'w pwyso â fy Nuw.
- 3 Mae yn ei heddwch bethau mwy,
Nâg fedd y byd yn un;
A phrawf o'i gariad ydyw'r fraint
Oruchaf gafodd dyn.
- 4 Fy nymuniadau maith eu rhif,
Pe cawn hwy oll yn un,
Ydyw meddiannu ei nefol hedd,
Anfeidrol ddwyfol rin.
- 5 Mi ymddigrifwn yn ei ras,
Mewn cystudd, ac mewn gwae;
A byddwn lawen doed a ddel,
Mewn sylwedd sy'n parhau.

HYMN DCCLXXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

- 1 **R**WI'n edrych drwodd draw,
Yn disgwyl gwledd gerllaw, addewid
Yn esgor ar ei dawn, [bur,
Sylweddol peraidd iawn,
Sef cariad perffaith llawn, a heddwch gwir.
- 2 Pan neso'r haul yn mla'n,
Fe dyf y llysiau mân, egin y nef;
Grasusau hardd eu lliw,
Ffrwyth angeu loes fy Nuw,
Anwyla' erioed eu rhyw, genhedlodd ef.
- 3 Rhaid i fy meiau'n lân,
Pan delo ef yn mla'n, i ildio'r dydd;
Mae nerth ei Ysbryd cu,
Yn drech nâg uffern ddû,
A'r gadwyn swya' cry', a dyrr e'n rhydd.

4 Mae gwyliâu'r hyfryd wlad,
Gwledd iechydwriaeth rad, efengyl gras,
A'i hadsein ddwyfol ddrud,
Yn gydsein hardd ynghyd,
'Nawr hyd eithafoedd byd, yn swnio ma's.

5 Fe glywa'r Indiaid draw,
'R efengyl maes o law, yn eitha ei grym;
Daw cyrrau pella'r byd,
Yn ddû a gwyn ynghyd,
I'w golchi yma gyd, nid oedant ddim.

HYMN DCCLXXIX. [M. B. D.]

Galarus. (Vermount)

1 **O** F' enaid moria'n ddewr,
Mae tonnau mawr yn gro's;
Cyndeiriog rai yn canlyn sydd,
Olynol ddydd a nos;
Mae cystudd ar bob llaw,
Fyth yma a thraw'n parhau,
A'm hysbryd egwan tan bob ton,
Yn mron a llwfrhau.

2 Mae'm beiau i'n fawr eu grym,
Megis rhyw fyddin gref,
Yn sefyll fel y creigydd serth,
Yn erbyn nerth y nef;
Tyr'd annorchfygol ras,
Perch'noga'r ma's yn awr,
A thor elynion mawr eu llid,
Yn gryno gyd i'r llawr.

3 Dysgwyliaf ddydd i ddoed,
Happusa' erioed a gad,
Pan gaffo gras effeithiol pur,
I feddu tir ei wlad.

Rhaid i'r gelynion ffoi,
 Er 'ynt grynhoi ynghyd,
 Cwmp dyfais uffern fawr bob darn,
 Tan farn anfeidrol lid.

- 4 Wel, bellach âf yn hyf,
 Mae Brenin cryf gerllaw,
 Ac nid oes ddwg o tan y nef
 Ei ddefaid ef o'i law;
 Ei air sy'n nerthol wir,
 A'i Ysbryd pur yn dân,
 Na's gall y gelyn mwya' ei rym,
 I sefyll ddim o'i fla'n.

HYMN DCCLXXX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4)

- 1 **F**E ga'w'd y Manna pur,
 Mewn dyrus ddiffaith dir, ymborth y nef;
 Ei ddwyfol nefol ras,
 Hyfryda' erioed ei flas,
 Sy'n gafod rhydd y ma's, dewch profwch ef.
- 2 O'r diwedd daeth yr awr,
 Yn nhrag'wyddoldeb mawr, arfaethwyd ef;
 Bu farw Brenin nen,
 O gariad ar y pren,
 Agorwyd led y pen, holl byrth y nef.
- 3 Wel, bellach awn yn mla'n,
 Nac ofnwn ddw'r na thân, ni bia'r dydd;
 Ein Brenin cadarn cry',
 Yn mlaenaf un o'r llu,
 Yn torri rhwystrau sy, mae'r ffordd yn rhydd.
- 4 Mae heddyw yn y nef
 Fyrddiynau gydâg ef, yn canu ei glod;
 Dewch dringwn tua'r lan,
 Cawn feddu yn y man,
 Yr ardal ddaeth i'n rhan, hyfryda' erio'd.

- 5 Daw diwedd ar ein poen,
Yn nghwmp'ni'r addfwyn Oen, a phob chwant;
Ein temtasiynan'n llu,
Ein beiau cedyrn cry',
A phob rhyw gwmmwl dû, a ffy i bant.

HYMN DCCLXXXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*God save the King*, 6, 4.)

- 1 **N**I gerddwn tua'r wlad,
Bwrcasodd dwyfol wa'd, y mae gerllaw;
Fe ledia'r golofn dân,
Trwy foroedd maith ni 'mla'n,
Ac ni gawn seinio cân, yr ochor draw.
- 2 Ac fe gaiff dyfroedd sur,
Gwenwynllyd diffaith dir, weithio lleshad;
Pereiddiaf nefol ras,
Y cystudd chwerwa' ei flas,
A thynn o hono i ma's, ddwyfol iachad.
- 3 Fe chwala'r llwythog gro's,
Sy'n gwasgu ddydd a nos, gornwyddydd cas;
Y cystudd fo'n trymhau,
Sy'n pwyntio maes y bai,
Ac yna mhechod mae, yn colli ei flas.
- 4 Yn awr mae ffrwythau'r nef.
Gwerth ei ddyoddefaint ef, hyfryd gerllaw;
Grawn syppiau dwyfol gwir,
Gwell nâg o Escol dir,
Sy'n d'od ar drostan pur, o'r Ganaan draw.
- 5 Mae'n ddiau fod y wlad,
Drag'wyddol ei pharhad, o ffrwythau'n llawn;
Mae'n tyfu ar groes-bren îr
Almonau hyfryd pur,
Ffrwyth paradwysaidd dir, pereiddiaf rawn.

HYMN DCCLXXXII. [M. N.]

Galarus. (Jordan adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **D**ERE f' enaid tua'r bryniau,
Mae gorfoledd yn parhau,
Gant o weithiau ce's fy mlino,
Yn ardaloedd poen a gwae;
Daccw'r wlad, hyfryd rad,
Ac 'rwi'n dysgwyl llwyr ryddhad.
- 2 Mae fy mhechod wedi mlino,
Nes i'm calon fyn'd yn friw;
Mae fy nwydau yn cyrwydro,
Bob yr awr oddiwrth fy Nuw;
Iesu mawr, tyr'd i lawr,
A chyflawna dy air yn awr.
- 3 Gad im' brofi dy addewid,
Yma yn disgyn yn ei grym,
Ac na bo yn mhwer uffern
Danbaid, i'w gwrth'nebu ddim;
Cnawd a byd, rhaid rhyw bryd,
I chwi gwympto i Brynwr byd.
- 4 Aros Iesu yn y rhyfel,
Fy enaid yn lluddedig sydd;
Ti bia d'rysu fy ngelynion,
Ti bia'r enw, ti bia'r dydd;
Yn dy ddawn, unig cawn,
Fuddugoliaeth werthfawr iawn.
- 3 Ar dy fynwes minnau bwysaf,
Doed llifogydd mwya' ddel;
Can's dy gariad a'th ffyddlondeb,
Gadarnhaw'd â dwysol sêl;
Daw i ben, arfaeth nen,
Chwardded uffern am ei phen.

HYMN DCCLXXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Duma**, 8, 7, 3.)

1 **D**YMA'r eiddil yn ymdreiglo,
 At y ffynnon loyw rad;
 Daccw'r aberth pur yn gwaedu,
 Golch fy enaid yn y gwa'd;
 Rhoddwyd briw, i fy Nuw,
 Golchir beiau dua' eu lliw.

2 Y mae pyrth trag'wyddol fywyd,
 Heddyw'n agor led y pen,
 Ac mae'r ffordd wedi phalmentu,
 Maes o'r byd i'r nefoedd wen;
 Cariad rhad, rhoddodd gwa'd
 Calon dwyfol, er iachad.

3 Dinas noddfa ga'w'd o'r diwedd,
 Fry o fewn ystlysau'r nef,
 Ac na's gall fyth mor dialydd,
 Dreiddio mewn i drothwy'r dref;
 Tŷ fy Nhad, dinas rad,
 A bwrcasodd dwyfol wa'd.

4 Minnau bellach orfoleddaf,
 Mae fy mywyd gwerthfawriawn,
 Wedi ei roddi yn nghudd i gadw,
 Mewn cyfryngwr perffaith lawn;
 Abal yw, mae e'n Dduw,
 Ceidw f' enaid bach yn fyw.

~~~~~

HYMN DCCLXXXIV. [M. N.]

Galarus. (*Jordan adapted*, 8, 7, 3.)

1 **D**EFFRO f' enaid mae'n ddiweddar,
 C'od i maes o'r anial dir,
 Trist yw bod yn rhosydd Moab,
 Gydâ gelynion dig yn hir;

Lle nad o's, ddydd na nos,
Ddim ond griddfan dan y gro's,

2 Y mae'r Aiphtaid dir yn greulon,
Lle mae Pharao yn fawr ei lid;
Pechod atgas yn gorthrymmu
F' enaid gwirion ar bob pryd;
Agor fôr, dangos 'stor,
Anfeidroldeb cariad Ior.

3 Rho i mi ddiange ar ellyllon
Sydd yn curo arna'i erioed,
Gad im' weled pen Goliah
Gadarn nerthol, dan fy nhroed;
Parch a bri, fydd i ti,
Yma ac yn dragywydd fry.

4 Ti gai'r enw, a'r anrhydedd,
A'r gogoniant yn y man,
Am o ddyfnder maith trueni,
I ti wared f' enaid gwan;
Nid oedd un, ond dy hun,
All'sai wared aflan ddyn.

5 Mi â trwy fyddinoedd cryfion,
Yr estroniaid gwaetha' eu rhyw,
Ond cael gweled bod o'm hochor,
Addewidion gwir fy Nuw;
Congcro wnair, ar ei air,
Y gelynion gwaetha' gair.

HYMN DCCLXXXV. [M. N.]

Galarus. (Helmsley adapted, 8, 7, 8.)

1 **A** RGLWYDD edrych ar bererin,
Sy'n mynd'd tua'r Baradwys well,
Ac yn ofni swn llifogydd,
Ond eu clywed draw o bell;
'Dwyf ond gwan, dal fi i'r lan,
Gwna fi'n gongc'rwr yn y man.

- 2 Ar y tyle serth llithredig,
 Dal fi'n gadarn â dy law;
 N'ad fi fymryn golli ngolwg
 Ar y bryniau hyfryd draw;
 Sanctaidd wlad, tŷ fy Nhad,
 Pwrcas perffaith dwyfol wa'd.
- 3 Rho i mi drachdio'r dyfroedd bywiol,
 Sydd yn attal llwfrhau;
 Ac yn creu ysbrydoedd cadarn,
 Hyd y diwedd o barhau;
 Gloyw nant, ylch i bant
 Euogrwydd, ac a ladd y chwant.
- 4 Dw'r a dorrodd tân y trothwy,
 Wna i mi gerdded yn y bla'n;
 A gwrth'nebu'r cenllysg mwyaf,
 Maeddu'r tonnau, maeddu'r tân;
 Nid oes dim, o'r fath rym,
 Ag yw dy Ysbryd sanctaidd im'.
- 5 Ac os rhoi i mi'r dwfr bywiol,
 Hwnuw dardd o honw'i ma's,
 Megis afon faith nofiadwy,
 Pur effeithiau'r dwyfol ras;
 Cysur gwir, heddwch pur,
 Rhan o wleddoedd Canaan dir.

HYMN DCCLXXXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Duma**, 8, 7, 3.)

- 1 **Y** MAE hiraeth yn fy nghalon,
 Am gael teimlo hyfryd flas,
 Congwest nwydau sydd hyd heddyw,
 Yn gwrth'nebu'r nefol ras;
 Dyma ddawn, hyfryd iawn,
 Wy'n ei 'mofyn fore a nawn.

- 2 'Rwy' fi'n gweled bryniau uchel,
 Gwardigaeth werthfawr lawn,
 Och! na chawn i eu meddiannu,
 Cyn machludo haul brydnawn;
 Dyna'm llef, tua'r nef,
 Addfwyn Iesu gwrando ef.
- 3 Marchog yn dy freiniol allu,
 Gwisg dy gleddau yn ngwasg dy glin;
 Estyn fraich, a thorr elynion,
 Achub wael druenus ddyn;
 Gelyn llym, ni saif ddim;
 Fyth o flaen dy anfeidrol rym.
- 4 Minnau gerddaf trwy'r byddinoedd,
 Ond it' gerdded o fy mla'n;
 Mae dy gamrau'n torri'r tonnau,
 Mae dy gamrau'n diffodd tân;
 'N ôl dy droed, gwna i mi ddoed,
 Fy hyfrydwch mwya' erioed.
- 5 Cerdd yn mlaen, mae'm hofnau i'n darfod,
 Ond dy weled di gerllaw;
 Ond dychwelant mewn munudyn,
 Os tydi a sefi draw;
 Gwna bob pryd, f' enaid drud,
 I bwysu ar dy dy fynwes glud.

HYMN DCCLXXXVII. [M. N.]

Galarus. (*Duma**, 8, 7, 3.)

- 1 **M**I â 'mlaen a doed a ddelo,
 Tra fo hyfryd eiriau'r nef
 Yn cyhoeddi iechydwriaeth
 Lawn, o'i sanctaidd enau ef;
 Nid yw grym, gelyn llym,
 At ei anfeidrol ras ef ddim.

2 Mewn gwasgfeuon mwya' caled,
 Etto brofodd dyn erio'd,
 Mae ef yn nerth, mae e'n ddiddanweh,
 Mae e' yn gyfan i's y rhod;
 Melus win, dwyfol rin,
 Yw ef i'r trallodedig ddyn.

3 Fe yw'm hunig wir anwylyd,
 Y ffyddlonaf un erio'd;
 Minnau seinia maes tro anadl,
 Ei anfeidrol ddwyfol glod;
 Neb ond 'fe, i's y ne',
 Yn fy nghalon a gaiff le.

4 Ar y ce'nfor mawr terfysglyd,
 Pan 'r o'w'n i yn eitha' gwan,
 Tonnau bron fy llwyr orchguddio,
 Yntau'm daliodd i i'r lan;
 Daeth fy Nuw, â fi'n fyw,
 Mewn i'r hafan hyfryd wiw.

5 Minnau ganaf am ei enw,
 Ac a draethaf maes ar lled,
 Mae efe sydd unig deilwng,
 O fy nghariad a fy nghred;
 Mwy nâ'r ne', yw efe,
 Neb ni's gall gyflawni ei le.

HYMN DCCLXXXVIII. [M. N.]

Ga'arus. (Helmsley adapted, 8, 7, 3)

1 **Y** MAE Midian faith yn aml,
 Ac yn curo ar un llaw;
 Seir anesmwyth yma'n bygwth,
 Eilwaith Ammon greulon draw;
 Ti fy Nuw unig yw,
 All fy nghadw i yn fyw.

- 2 Fe ddaw amser buddugoliaeth
 Ar Philistin gadarn gref,
 Ac fe wneir i'm beiau pennaf,
 Ildio'n lân i allu'r nef;
 Cadarn yw, 'ddewid Duw,
 Sawl a dd'wedo hi, fydd byw.
- 3 Y mae lluoedd Pharao'n canlyn,
 Beiau llidiog cedyrn cry';
 Moroedd maith yn rhuo eu tonnau,
 Rhwystrau creulon o bob tu;
 Tyr'd yn mla'n, Iesu glân,
 Ti bia'r dyfroedd mawr a'r tân.
- 4 Mi debygwn gwelai'r boreu,
 Haul yn codi oddi draw;
 Iechydwriaeth rad yn nesu,
 Hedd a phardwn yn eu llaw;
 Y mae'r wawr, hyfryd awr,
 Bron a thorri maes yn awr.
- 5 Minnau ar y mur ddysgwyliaf,
 Gwn na oeda dim o'i droed;
 Ni w'radwyddwyd îs y nefoedd,
 Neb ddysgwyliodd wrtho erioed;
 Pan del dydd, mi â'n rhydd,
 O'r hyn yn fy mhoeni sydd.

HYMN DCCLXXXIX. [M. N.]

Galarus. (Helmsley adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **Y** MAE'r byd a'i demtasiynau,
 Wedi mlino i'n awr yn llwyr;
 Nid â'r un peth mae'n fy mhrofi,
 Bylgain, boreu, nawn, a hwyr,
 Yma a thraw, ar bob llaw,
 A'i biccellau mae'n gwneud braw.

- 2 Weithiau haera fy mhechodau,
Na pharha mo'r dwyfol ras,
Ac na's gall ffyddlondeb nefol,
Ddim hyd fyth i ddala ma's;
Ond fy Nuw, cariad yw,
Ag sy'n parhau yr un rhyw.
- 3 Bellach f' enaid pa'm yr ofni?
Cy'wch a'r nefoedd uwch y byd,
Yw anfeidrol led a dyfnder,
Perffaith dwyfol gariad drud;
Sy'n ddilai, yn parhau,
Yn nghanol gorthrymderau a gwae.
- 4 Credu 'rwyf daw ryw bryd ddystryw
Ar elynion o bob gradd,
Ag sydd heddyw trwy bob dyfais
Fedro uffern am fy lladd;
O yn awr, am yr awr,
I gael gwel'd fy meiau lawr.
- 5 Yn nyfnderoedd garwa' nhrallod,
Pan y b'wyf o flaen y tân,
Saethau'n hedeg gylch fy nghoryn,
Iesu aros o fy mla'n;
Cadw ma's, â dy ras,
Holl biccellau'r gelyn cas.

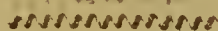
HYMN DCCXC. [M. N.]

Galarus, (Helmsley adapted, 8, 7, 3.)

- 1 **R**HWNG y creigydd pan b'wy'n cerdded,
Mewn llithredig anial le,
Dal fy llygaid trwy'r cymmylau,
Ar dy hun yn nghanol ne';
Ti est trwy, dd'rysni mwy,
Conc'rest a difethaist hwy.

- 2 Gwna i minnau pan b'wy'n ofni,
 Sengu'n uniawn yno nhro'd,
 Y fan sengaist ti dy hunan,
 Fan cywiraf sydd yn bod';
 Yn dy ddawn, hyfryd iawn
 Cadwaf finnau'm lle yn llawn.
- 3 Wrth dy ystlys 'r wyf am aros,
 Wrth dy ystlys mae fy lle;
 Yn dy fynwes mae fy llettŷ
 Diogelaf is y ne';
 Noddfa yw, byddaf byw,
 Tan gystuddiau o bob rhyw.
- 4 Caled yw dyoddef cystudd
 Mewn anialwch maith yn hir,
 Methu teimlo pur ddyddanwch,
 Addewidion Canaan dir;
 Ond fe ddaw, maes o law,
 Syppiau peraid oddi draw.
- 5 Ffarwel oll o tan yr wybren,
 Mi wnes ddewis hyfryd wiw,
 O drysorau uwch pob meddwl,
 Sy'n guddiedig yn fy Nuw;
 Fe ry lawr, gafod fawr,
 Pan y delo'r gyfyng awr.

HYMN DCCXCI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

- 1 **O** ARGLWYDD tyr'd i lawr,
 Nac oeda dere yn awr, nid wyf ond gwan,
 'Rwi'n gorwedd yn fy ngwa'd,
 Yn glwyfau o'm pen i'm tra'd;
 O dyro im' iachad, a chod fi i'r lan.

- 2 Dwg fi yn dy fynwes gu,
Trwy ganol tanllyd lu, gwrthnysig ryw;
Bydd yno yn gymmorth im',
Y fan mae'r gelyn llym,
Yu curo yn ei rym, ti yw fy Nuw.
- 3 Os unwaith tery 'fe,
Tu â yr ochor dde', saif o'm bla'n;
Os ar yr aswy law,
Bygythir fi o draw,
Fyth yno bydd gerllaw, fel mur o dân.
- 4 Ac er nad wyf ond gwan,
Fel hyn mi safâ' i'r lan, ni mhaedda ddim;
Mae nerth dy fraich yn fwy,
Nâ'u holl fyddinoedd hwy,
Sy'n rhoddi i mi glwy', er maint eu grym.
- 5 'Rw'i yn resolfo byw
Tan aden bur fy Nuw, mewn lloches bur;
Ac yno mi â yn hŷ,
Trwy luocedd creulon cry',
Lle mae fy Iesu cu, cyn y bo hir.

HYMN DCCXCII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Bermondsey, 6, 4.)

- 1 **C**AF weled cyn bo hir
Bellenig hyfryd dir, Immanuel;
Yr ardal ddwyfol fras,
O beraidd hyfryd ras,
Sy'n llifo tros y ma's, o laeth a mel.
- 2 Torf o addewidion llawn,
O ddyfroedd gloyw iawn, sy ar dorri ma's;
Fe red yr afon hyn,
Trwy ganol Sion fryn,
Hi ganna fyrdd yn wyn, mewn nefol ras.

- 3 Fy llygaid tu yma i'r bedd,
Gaiff weled dinas hedd, Caersalem bur;
Yn disgyn fry o'r nen,
Fel dyffryn lili wen,
Priod-ferch Frenin nen, mewn anial dir.
- 4 Wel, dyma'r deml fawr,
Na thynnir 'mo honi lawr, pabell ein Duw;
Ei hoelion syflir un,
Ei rhaffu hi'n gedyrn yn',
Adeilad ef ei hun, trag'wyddol yw.
- 5 Trigolion Sion mwy,
Ni dd'wed un afiach wy', iachaw'd ein briw;
Ei physt ystlysau cry',
Ei drws goppanau fry,
Wedi ei danellu sy, â gwaed fy Nuw.

~~~~~

HYMN DCCXCIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Lovely Peggy*, Moraliz'd 8, 6.)

- 1 **E**R cuwch y bryniau uchel fry,
A swn temhestloedd tywyll dû,
A'r holl freuddwydion ofnau sy',
Mi anturiaf etto 'mla'n;
Mae nerth y nesoedd fry yn fwy,
Nâ myrdd o'u dychryniadau hwy;
Mae haeddiant dwyfol farwol glwy',
Yn drech nâ dw'r nâ than.
- 2 Fy noddfa gadarn fythol yw,
Y gair a ddaeth o enau'm Duw,
Y ceidw ef fi fyth yn fyw,
Ffyddlondeb yn ei ras;
Mi wela' olion traed ei saint,
Tan y cystuddiau mwya' eu mhaint
Yn cadw eu cysur, cadw eu braint,
Yn wyneb angeu glas.

3 Os rhaid im' gwrddyd ar fy nhaith,
 Arhyw gystuddiau mawrion maith,
 A thrallod etto erioed ni ddaeth,
 Yn gafod ar fy mhen;
 Caf yfed o'r afonydd clir,
 Sy'n tarddu fry yn Salem dir,
 O tan yr orsedd ddwyfol bur,
 Cysuron nefoedd wen.

4 Am hyn mi ro' fy ymddiried llawn,
 Yn ngeiriau'r nefoedd fore a nawn,
 Y ca'i ddyddanwch hyfryd iawn,
 Pan gwasgir fi i'r llawr;
 Yn mynydd Duw ceir yn ddilai
 Pan bo cystuddiau yn trymhau,
 Och'neidiau trist yn amlhau,
 Wel'd gwaredigaeth fawr.

HYMN DCCXCIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Lovely Peggy*, Moraliz'd, 8, 6.)

1 **F**Y nghoelbren gwymppodd ar y wlad,
 Yr etifeddiaeth oreu gad,
 Bwrcasodd dwyfol nefol wa'd,
 Fy Anwylyd a fy Nuw;
 Fy Mrawd a Mhriod yw efe,
 Fy Eiriolwr addfwyn yn y ne',
 Ag sydd ei hun yn llanw'r lle
 Pob rhyw gariadau yn fyw.

2 Yn mhlith plant dynion ni chair un,
 Yn para yn gywir fel ei hun,
 Nid yw ei gariad megis dyn
 Yn gwyro yma a thraw;
 Ond rhad anfeidrol yw ei ras,
 I bechaduriaid cyndyn cas,
 A garodd ef fe'u dwg i ma's.
 O'u pechod ac o'u braw.

- 3 A chy'wch ag yw'r ffurfafen fawr,
Yn hongian fry oddiwrth y llawr,
Neu belled ag yw'r dwyrain wawr
Oddiwrth orllewin bell;
Pellha fe'n pechod ni a'n bai,
Oddiwrth ein llwyr haeddianol wae;
Na thad i'w blentyn caru mae,
A chariad llawer gwell.
- 4 O addfwyn Iesu gad im' fod
O fewn dy gorlan, tan dy nod,
A phob rhyw nwydau dan fy nhro'd,
Yn gyflawn o dy hedd;
Yn nghanol terfysg a phob gwae,
Croes a chystuddiau'n amlhau,
Heb fedru dim ond llawenhau,
Nes gorwedd yn y bedd.

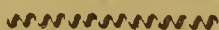

HYMN DCCXCV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Lovely Peggy*, Moraliz'd, 8, 6.)

- 1 **'R**WY' yma yn byw mewn tir o wae,
Lle mae pob dim yn llwfrhau,
A themtasiynau yn parhau,
I ddirwyn yn y bla'n;
Tyr'd Iesu help fi gario'r ma's,
Fy unig noddfa yw dy ras,
O attal fy ngelynion cas,
Dy ogoniant fydd fy nhân.
- 2 'Rwy' wedi pwyso oll ynghyd,
I 'mado a theganau'r byd,
Fel peth annheilwng o fy mryd,
A pheth di-les di-rym;
Fy iechydwriaeth werthfawr gu,
Sydd Iesu yn unig ynot ti,
Ac yno mi ymddirieda'n hŷ,
Yn ngwydd pob gelyn llym.

- 3 Fe'm galwodd â'i effeithiol ras,
 Pan o'wn ni'n gorwedd yn y ma's,
 Yn archolledig gan fy nghas,
 Heb neb yn trugarhau;
 Mi wn na ad mo honw'i mwy,
 Er dyfned, ffeiddied yw fy nghlwy',
 Trag'wyddol gariad sydd yn fwy,
 Na phwysau maith fy mai.
- 4 Ac yn ei freichiau mi a 'mla'n,
 Trwy 'stormydd, a thrwy fflamiau tân,
 Caf wel'd fy etifeddiaeth lân,
 Drag'wyddol maes o law;
 Ac heddyw mae fy enaid prudd,
 Trwy obaith, hiraeth, a thrwy ffydd,
 Yn creu golwg siriol sydd,
 Fel pe b'ai'r tir gerllaw.

HYMN DCCXCVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Lanhaden, 6, 8.*)

- 1 **N**AWR mae cymmylau'r nos,
 Barhaodd amser mawr,
 Yn agor, ac yn ffoi,
 O flaen yr hyfryd wawr;
 Fe g'od yr haul, cawn wel'd yn glir,
 Ein hetifeddiaeth cyn bo hir.
- 2 Fe roddwyd in' tan sel,
 Yn llawn o fêl a lla'th,
 Ryw addewidion drud,
 Na fedd y byd o'u bath;
 Difera rhai'n ar frys eu rhin,
 Fel rhyw bereiddiaf felus win.
- 3 Daw mint'oedd heb un rhif,
 O rai tywyllaf ga'd,
 O gyrrau pella'r byd
 I brofi rhin y gwa'd;

Daw mil a mil o'r udgyrn glâs,
I gyhoeddi'r waredigol ras.

- 4 Cyflawna Iesu'th air,
Na'd syllaf fyn'd ar goll,
Nes d'od pob iota fach,
I fynu oll yn oll;
A dyfod oll, fu, sy, neu i dd'od,
O'r nef i uffern tan dy dro'd.

HYMN DCCXCVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Lanhaden*, 6, 8.)

- 1 **M**A E'r gangen beraidd fwyn,
Gydâ gogoniant mawr,
O Jesse ddaeth i maes,
Yn flodau hardd yn awr;
Yn gwa'wdd pob rhai, pob iaith, pob llwyth,
I dd'od 'mlaen i brofi o'i ffwyth.
- 2 Doed carcharorion caeth,
O eithaf tywyll fyd,
Tan lwythau eithaf trwm,
Yn fint'oedd yma' nghyd,
Hwy gânt iachad o'u ffaidd friw,
A'u beiau fyrdd yn ngwaed fy Nuw.
- 3 Fe gaiff ynfydion pell,
Disylwedd a difri,
Yma ddoethineb llawn,
O drysor nefoedd fry;
Fe ledia tân a'r niwl y nos,
Holl etifeddion gwa'd y gro's.
- 4 Fe gaiff galarwyr trist,
Yma lawenydd llawn,
Difyrwch heb ei fath,
O fore hyd brydnawn;
Cânt ganu cân yr un ag sy,
O fewn i furiau Salem fry.

- 5 Fe gaiff y negro dû,
 A'r India pella' gad,
 Yfed y melus wîn,
 O hyfryd rin y gwa'd;
 Difyrru fyth mewn marwol glwy',
 Yn drech nâ deniad pechod mwy.

HYMN DCCXCVIII. [M. N.]

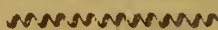
Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

- 1 **W**EL, Iesu yw fy Nhŵr,
 A'i angeu yw fy ngrym;
 Ac hebddo dall a chloff,
 A thlawd heb feddu dim;
 Am hyn ei hedd, a'i ddwyfol glwy',
 A'i gariad fydd fy nghân i mwy.
- 2 Y cwbl sy arna'i chwant,
 Yw canu am ei ras,
 A gorphwys yn ei hedd,
 Tr'wi ar y ddaear la's;
 Fe gaiff ei waed, a'u loesai drud,
 I swnio ei glod o gylch y byd.
- 3 O enw anwyl iawn,
 Anwylaf un yn bod,
 Na chlywodd angylion nef,
 Gyffelyb iddo erio'd;
 Arno rho'i mhwys doed dydd doed nos,
 Fe'm dal i'r lan tan bob rhyw gro's.
- 4 Cryf yw ei ddeheulaw,
 Anfeidrol yw ei rym;
 Ac nid oes fyth a saif
 O flaen ei wyneb ddim;
 Rho'is iddo fy hun fy amddiffyn gwna,
 Rhag dyfais uffern faith a'i phla.

HYMN DCCXCIX. [M. N.]

Gofoleddus. (*Duma**, 8, 7, 3.)

- 1 **M**AE fy enaid am ehedeg,
 Maes o'r anial tywyll dŷ,
 I ardaloedd perffaith gariad,
 Mynwes Tywysog nesoedd fry;
 Gwel'd ei wedd, profi ei hedd,
 Fy nesoedd yw tu yma i'r bedd.
- 2 'Drycha'i heddyw tu a'r gogledd,
 'Drycha'i eilwaith tu a'r de',
 Nid 'wi'n canfod dim i'w brisio,
 Megis ei ffyddlondeb e':
 Pleser llawn, yma gawn,
 Pur sylweddol fore a nawn.
- 3 Afon bywyd sydd yn rhedeg,
 Tan ei orsedd bur i maes,
 Nant sy'n golchi, ac yn cannu,
 Y rhai dua' ffeiddia' maes;
 Fe ddaw 'nghyd, fyrdd ryw bryd,
 I'w foli e' o eitha' byd.
- 4 Minnau yn nghanol gorthrymderau,
 Reda' idd i'w fynwes fwyn,
 Ac ar ryw ddiwrnod tywyll,
 O'r pydewau du fe'm cwyn;
 Dwg ei was, tlawd i ma's,
 Can's anfeidrol yw ei ras.

HYMN DCCC. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Duma**, 8, 7, 3.)

- 1 **P**AN yr o'w'n i mewn anialwch
 Tywyll, yn galaru yn brudd,
 Fe ddadrysodd hen gadwynau,
 Ac a rodd fy nhraed yn rhydd;
 Daeth i'r lan, a fi un gwan,
 Rhodd ei hunan i mi'n rhan.

2 Mi ge's wel'd wrth oleu haul-wen,
 Fod fy Mhriod yn y ne',
 Ac cawn innau'r gwaelf eistedd,
 Yno ryw bryd ar ei dde';
 Doed y byd, oll i gyd,
 I'w glodfori o'r bron ynghyd.

3 Mi dynghedaf bob creadur,
 Glywodd etto am dan o ddyn,
 Na b'ont ddenu fy serchiadau,
 Fyth oddi wrtho ef ei hun;
 Yn ei gro's, farwol lo's,
 Bo'm difyrwch ddydd a nos.

4 Gwell nâ'r bywyd yw ei heddwch,
 Gwell nâ'r ddaear, gwell nâ'r nef;
 Ni's gall angel, fyth i ffeindio,
 Gymmar idd i'w gariad ef;
 Dyma'r dawn, hyfryd iawn,
 Wyf am feddu fore a nawn.

HYMN DCCCI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Grove, 6, 8.)

1 **W**EL, f' enaid mentra 'mlaen,
 Mae'r nefoedd fawr o'm tu;
 Fe seliwyd congwest im'
 O fewn addewid cry;
 Fe wawria'r dydd, mi gaf ryddhad,
 Can's mawr yw haeddiant dwyfol wa'd.

2 Minnau ddysgwyliaf draw,
 Ar fryn addewid hedd,
 Trwy gymmylau mwya' dû,
 Am wel'd ei hyfryd wedd;
 Y sawl fo a'i chwant, rhanant y byd,
 Ond im' gael gwel'd dy wyneb-pryd.

- 3 Mae ynwyf hiraeth cry',
 'Does dim a laesa 'mhoen,
 Nes cyddio'm henaïd trist
 Yn nghlwyfau'r addfwyn Oen;
 'Does blas mewn dim o tan y nef
 Gyffelyb sy'n ei gariad ef.
- 4 'Rwi'n awr yn canu yn iach
 I oll sydd is y rhod,
 'Nol profi, yn adde' che's
 Ddim sylwedd yma erio'd;
 Mae'r lleia' brawf o'th gariad drud
 Yn fwy nâ holl bleserau'r byd.

HYMN DCCCII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jewin-Street, 8, 7.)

- 1 **G**WEL fi, Arglwydd, wedi fy maëddu,
 Gan elynion cyfrwys cry',
 Y rhai beunydd yn 'chwanegu
 Nerth, a chyndeiriogrwydd sy';
 Curo ar dde', a churo ar aswy,
 Temtasiynau fawr a mân;
 Tyr'd i lawr, Tywysog heddwch,
 Nid oes dim a saif o'th fla'n.
- 2 Dim ond i ti dd'od i ryfel,
 Wele'r gelynion oll a'ffy,
 Mae dy bresennoldeb cadarn,
 Yn dychrynu uffern ddû;
 Ni saif pechod, ni saif chwantau,
 Ni saif pleser is y nen,
 Mwy nâ niwl o flaen y gwyntoedd,
 O flaen Tywysog nesoedd wen.
- 3 Ac am hynny ti gai'r enw,
 Ti gai'r fuddugoliaeth lawn,
 Ti gai'r clod, y nerth, a'r gallu,
 A'r gogoniant fore a nawn;

Fe gaiff seintiau ac angylion,
 A cherubiaid pur yu un,
 Swnio maes i dragywyddoldeb,
 It' wneud pabell gydâ dyn.

~~~~~

HYMN DCCCIIL. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jennings, 8.)

1 **D**UW bydd yn gymmorth ar fy nhaith,
 'Rwi'n ofni morio'r ce'nfor maith,
 Temhesltog angeu sydd o'm bla'n;
 Am hynny Arglwydd bydd gerllaw,
 Yn cadw dychryniadau draw,
 Mewn cyfyngderau dw'r a thân.

2 Ti'm dygaist trwy dy anfeidrol ras,
 O'r elyniaethol Aipht i ma's,
 Tir o euogrwydd, a phob gwae;
 Dwg fi etto trwy'r anialweh maith,
 Heb gyfeiliorni i ben fy nhaith,
 Lle ca'i'n drag'wyddol dy fwynhau.

3 Er amled, cryfed, ac mor hŷ,
 Yw y gelynion i mi sy,
 Mwy ydyw nerth dy anfeidrol ras;
 Distewa'r dorf, gorchfyga'r gâd
 Sydd am fy rhoddi tan eu tra'd,
 A dwg fi o'u cadwynau ma's.

4 Ti ffynnon bywyd beraidd ddwys,
 Arnat dy hun 'rwi'n rhoddi 'mhwys,
 Ti yw fy Mreenin a fy Nuw,
 Pe le troi fy wyneb Iesu cun,
 Ond yno attat ti dy hun,
 Gwraidd fy nyddanweh o bob rhyw.

RHAN VIII.

HYMN DCCCIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jennings, 8.)

- 1 **O** IESU dwg yn mlaen dy ras,
Cryf yw 'ngelynion cyndyn cas,
A minnau yn ofni o bob tu,
Rhag ryw bryd gael fy sathru lawr,
Gan dyrfa elyniaethol fawr,
Mae gwaedd fy enaid attat ti.
- 2 Ti'm cedwaist i i'r lan, tan saith
A rhagor o gystuddiau maith;
'Chas fy ngelynion ddim o'u gwyn;
O n'ad fi Iesu fyth gael clwy'
Gan un rhyw brofedigaeth mwy,
Nes gorphen y rhyfeloedd hyn.
- 3 Fy unig noddfa yw dy ras,
Ca'i'm cynnal ganddo o hyn i ma's,
Heb wyro i'r aswy nac i'r dde';
O fewn dy fynwes boed fy nyth,
Gorphwysfa f' enaid ofnus fyth,
Nes landio mewn i deyrnas ne'.
- 4 Mi greda' mae ffyddlondeb yw,
Pob gair a ddaeth o enau'm Duw,
Ie, ac Amen y'nt oll i gyd;
Holl bwrpas dwyfol arfaeth rad,
A gadarnhawyd â dwyfol wa'd,
Fe brynwyd i mi gongwest drud.

HYMN DCCCV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jennings, 8.)

- 1 **O** ADDFWYN Iesu rho i mi rym,
Yn anodd wedi'n ni fydd dim;
'Rwyd ti dy hun yn fwy nâ maich,
Mae e'n ysgafn ond it' fod o'm tu,
A'th iau yn hyfryd esmwyth sy,
Anfeidrol ydyw grym dy fraich.

- 2 O gwna fi farw Arglwydd cun,
 I bob rhyw 'wyllys sy gan ddyn;
 I bob rhyw bleser, pob rhyw chwant;
 Fy rhydd-did, a fy newis yw,
 Sancteiddiol feddwl pur fy Nuw,
 Difflaned f' eiddo fy hun i bant.
- 3 'Rwi'n rho'i ffarwel i oll i gyd,
 A ffeindiodd natur yn y byd.
 Gwagedd o wagedd y'nt o'r bron;
 'Rwi'n gwel'd mae etifeddiaeth yw,
 Trag'wyddol gariad pur fy Naw,
 Fy nghysur ar y ddaear hon.
- 4 Rho Arglwydd im' fo yn dy fryd,
 Dy 'wyllys gaffo ei wneud i gyd,
 Boed fy amserau yn dy law;
 Cyfarwydda fi trwy'r anial maith,
 Saif wrth fy ochor ar fy nhaith,
 A dwg fi i'r Baradwys draw.

HYMN DCCCVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Jennings, 8.)

- 1 **O** N'AD fi Arglwydd tra f'wyf byw,
 I dynnu gwaradwydd o un rhyw,
 Ar dy efengyl ddwyfol wir;
 Na gwyro oddiwrth dy Ysbryd rhad,
 Neu ddamsang gwirion ddwyfol wa'd
 Yr aberth lawn haeddiannol bur.

- 2 O para yn ffyddlon im' o hyd,
 Yn mhob rhyw droion yn y byd,
 Saif wrth dy air, dy air yw ngrym;
 Ni cholla'i ngafael doed a ddel
 Ar addewidion sydd tan sêl,
 Y rhai'n yw'r unig noddfa im'.

- 3 Mi foria' yn nerth addewid rad,
 Trwy'r tonnau cyndeiriocca' gad,
 Fe ostega'r 'storom wrth dy air;
 Fy mhechod er eu rhif a'u grym,
 O flaen dy addewid safant ddim,
 Dy addewid yn ffyddlondeb gair.
- 4 'Rwi'n ofni'r aswy, yn ofni'r dde',
 Am hyn mi bwysaf arno fe,
 Ac yn ei freichiau âf trwy'r tân;
 Mi nosia'r tonnau mawrion trwy,
 Er mor arswydus ydynt hwy,
 Ond iddo fyned o fy mla'n.

HYMN DCCCVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Waves, 8.)

- 1 **D**OES arall fan i ro'i fy mhwys,
 Ond ar dy addewidion dwys,
 Y geiriau dyngwyd yn y nef;
 Ni ildia'i o fy ngobaith ddim,
 Fy ngobaith yw fy unig rym,
 Yn ei addewid gadarn ef.
- 2 A thyma'r trysor sydd yn well,
 Na golud maith yr India bell,
 Ni adewa'i iota fyn'd ar goll;
 Dysgwyliaf fore a phrydnawn,
 Nes gwlawio'r fendith berffaith lawn
 Ar f' enaid egwan oll yn oll.
- 3 Mae'th drugareddau maith eu rhin,
 Yn doed i lawr fel melus win,
 O oes, i oes, heb drangc, heb drai;
 Dy gariad sy'n anfeidrol 'stor,
 Yn gyflawn berffaith fel y môr,
 Ac yn drag'wyddol yn parhau.

- 4 Mae'n fwy, mae'n llawer gwell na'r byd,
 A'r holl drysorau sy ynddo i gyd,
 Bywyd a heddwch yw o'r bron
 I ni, 'n mhob cystudd tan y ne',
 Ond im' gael aros ynddo 'fe,
 Ni ofnaf ddrygau'r ddaear hon.

HYMN DCCCVIII. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey, 8, 7.*)

- 1 **A** TTAT Arglwydd 'rwi'n troi fy wyneb,
 Ti yw'm hunig noddfa lawm,
 Pan fo cyfyngderau'n gwasgu,
 Cyfyngderau trymion iawn;
 Dal fi fynu yn ngrym y tonnau,
 'Does ond dychryn ar bob llaw;
 Rho dy help Tywysog bywyd,
 I gael landio'r ochor draw.
- 2 Neb is nef ond ti dy hunan,
 Ddeil i fynu f' enaid gwan,
 'Rwi'n diystyru'r holl greadigaeth
 Fel peth diddim tlawd a gwan;
 Ac os ti ro'i dy fendithion
 I mi yr annheilyngaf ddyn;
 Ti gai 'nol y cwbl roddaist
 I dy fynwes lân dy hun.
- 3 Ti gai mywyd, ti gai f' amser,
 Ti gai'm doniau o bob rhyw,
 P'odd y meiddia i gadw mymrym,
 O fendithion pur fy Nuw;
 Ffrwdia'r nesoedd wen i wared,
 Tynn garcharwr caeth i ma's,
 Fe gaiff nef a daear glywed
 Adsein gwaredigol ras.

- 4 Ac am hynny mi ymdroaf
 'N awr, yn ngallu mawr y nef,
 Mae pob llwybr wedi ei gaead,
 Ond y llwybr atto ef;
 Mae allweddau nef ac uffern,
 Accw yn hongian ar ei glin,
 Atto yr âf yn mhob caledi,
 Ceidwad y truenus ddyn.

HYMN DCCCIX. [M. C.]

Galarus. (Missionary)

- 1 **M**I âf yn mlaen yn nerth y nef,
 Tua'r baradwysaidd dir,
 Ac ni orphwysaf nes cael gwel'd,
 Fy etifeddiaeth bur.
- 2 Mae llais yn ngalw i maes o'r byd,
 A'i bleser o bob rhyw,
 Minnau wrandawa'r hyfryd swm,
 Llais fy Anwylyd yw.
- 3 'Dwi'n gwel'd ar aswy nac ar dde',
 'Mhlith holl wrthddrychau'r byd
 Ddim dâl ymddiried yn ei nerth,
 Na rhoddi arno mryd.
- 4 Iesu yw tegwch mawr y byd,
 A thegwch penna'r nef,
 Ac y mae'r cwbl sydd o werth
 Yn trigo ynddo ef.
- 5 A boed fy mhleser bellach byth,
 O tan ei aden wiw,
 Na foed difyrrwch gennyf mwy
 Mewn dim, ond yn fy Nuw.

HYMN DCCCX. [M. N.]

Galarus. (*New Jersey 8, 7.*)

- 1 **M**EWN anialwch 'rwyf yn trigo,
 Temtasiynau a'r bob llaw,
 Heddyw tanllyd saethau yma,
 Foru tanllyd saethau draw;
 Minnau yn gorfod aros yno,
 Yn y canol rhwng y tân,
 Tyr'd fy Nuw, a gwel f' amgylchiad,
 Yn dy allu dere yn mla'n.
- 2 Marchog Iesu yn llwyddiannus,
 Gwisg dy gleddau yn ngwasg dy glin;
 Ni all daear dy wrth'nebu,
 'Chwaith nac uffern fawr ei hun,
 Mae dy enw mor ardderchog,
 Pob rhyw elyn gilia draw,
 Mae dy arswyd trwy'r greadigaeth,
 Tyr'd am hynny maes o law.
- 3 Tynn fy enaid o'i gaethiwed,
 Gwawried bellach fore ddydd,
 Rhwyga'n chwilfriw ddorau Babel,
 Tynn y barrau heiyrn yn rhydd;
 Gwthied caethion yn finteoedd,
 Allau megis tonnau llif,
 Torf, a thorf, tan orfoleddu,
 Heb na diwedd fyth na rhif.
- 4 Mi debyga' clywa'i heddyw,
 Swn caniadau draw o bell,
 Torf yn moli am waredigaeth,
 Ac am rydd-did llawer gwell;
 Gynau gwynion yw eu gwisgoedd,
 Palmwydd hyfryd yn eu llaw,
 Ac hwy ânt gydâ gogoniant
 Mewn i'r bywyd maes o law.

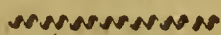
5 Minnau bellach orfoleddaf,
Fod y Jubil fawr yn d'od,
A chyflawnir pob sillafftyn
A lefarodd Iesu erio'd;
De' a gogledd yn fyrddiynau,
Ddaw o eithaf tywyll fyd,
Gydâ dawn ac udgyrn arian,
Mewn i Salem bur ynghyd.

Diwedd y Gloria in Excelsis.

HYMN DCCCXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **Y** MAE'r dyddiau'n d'od i ben, dyddiau
hyfryd,
Y derchefir Brenin nen, tros yr holl-fyd,
Fe â dwyfol angeu drud, pen Calfaria,
Trwy ardaloedd pella'r byd. Haleluia.
- 2 Fe bregethir Iesu a'i ras, mewn awdurdod,
Yn yr India eang fras, yn ddiddarfod;
Fe â swm yr udgorn clir, hyd yr eitha',
Pr Gorllewin, anial dir. Haleluia.
- 3 Minnau gredaf yn fy Nuw, mhriod rhyfedd,
Ag fu'n farw, 'nawr sy'n fyw, yn ddiddiwedd;
Ac er mwyn ei chwys a'i waed, mi wir greda',
Ca'i ngelynion tan fy nhraed. Haleluia.

HYMN DCCCXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **O** Galfaria mae fy hedd, a fy mywyd,
Ac oddi yno mae fy ngwledd, nefol
Ac o tan ei awel wiw, fyth arosa', [hyfryd;
Ac mi ganaf tra f'wyf byw, Haleluia.
- 2 Mi ymddifyra wrth ei groes, yn fy mlinfyd,
Ac mi gofia ei ddwyfol loes, nerth fy mywyd;
Yn mhob cystudd a phob gwae, mi foddiona',
Y mae'r diwedd yn nesau. Haleluia.
- 3 Dedwydd wyf, mi gana mwy, dydd sy'n
gwawrio,
Pan ca'i roi'm gelynion glwy', sy'n fy mlino;
Nes d'od allan o bob pla, mi ddysgwylia,
Ac ar fyrder canu wna', Haleluia.

- 4 Wel, o'r diwedd daeth y dydd, pan caiff
caethion, [cyffion;
Eu traed a'u dwylo oll yn rhydd, oedd mewn
Dyma Jubil nefol wiw, pen Calfaria,
Minnau ganaf tra f'wyf byw, Haleluia.

HYMN DCCCCXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **N**OL tywyllwch hir y nos, gwawr sy'n codi,
A thrwy haeddiant dwyfol lo's, daeth
goleuni;
Ledio y mae'r haulwen bur, fwyn bereiddia',
Tua'r sanctaidd hyfryd dir. Haleluia.
- 2 Bellach fe â'r môr yn ddau, er creuloned,
Fe wna lwybr i ni'n glau, o'n caethiwed;
Ni gawn yn yr anial dir, hyfryd fanna;
Ninnau ganwn fyth yn wir, Haleluia.
- 3 Fe ddaw afon loyw glir, dw'r y bywyd,
O'r Messia dwyfol gwir, ein Hanwylid;
Ni gawn drachtio'r dyfroedd byw, fyth ein
Canu'n awr ein dyled yw, Haleluia. [gwala;
- 4 Fe gwymp Amelec i lawr, er ei allu,
Fy mhechodau fach a mawr, oll yn trengu;
Iesu mawr a dalodd iawn, fe orchfyga,
Ninnau ganwn foreu a nawn, Haleluia.

HYMN DCCCCXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **E**I gyfiawnder dwyfol E', Haleluia,
Ydyw'n cadarn noddfa gre', Haleluia,
'Cholla'i ngafael arno ddim, Haleluia,
Pan bo mhechod yn ei rym. Haleluia.

- 2 Tan ei gysgod bydda'i byw, Haleluia,
Uwch pob trysor gwaed fy Nuw; Haleluia,
Ni's gall pwer uffern faith, Haleluia,
Ddim fy nrygu ar fy nhaith. Haleluia.
- 3 Fe achubodd ef fy mla'n, Haleluia,
Ar y ffordd i uffern dân; Haleluia,
Yn ei allu des yn ol, Haleluia,
'Nawr 'rwy'n dawl yn ei gôl. Haleluia.
- 4 Nid yw orchest i mi'n awr, Haleluia,
Garu fy Eriolwr mawr; Haleluia,
Nid oes gennyf ond efe, Haleluia,
Ar y ddae'r ac yn y ne'. Haleluia.
- 5 Ar Galfaria un prydawn, Haleluia,
Cawsom gongwest hyfryd iawn; Haleluia,
Uffern faith a'i hanferth rym, Haleluia,
Ddarostyngwyd lawr i ddim. Haleluia.

HYMN DCCCXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **I**ECHYDWRIAETH sydd yn awr, dawl hyfryd,
Yn dilifo'n braf i lawr, ddw'r y bywyd;
Dyma ryfeddodau Duw! y ffeiddia
Orai meirw'n d'od yn fyw! Haleluia.
- 2 Darfu'r gauaf chwerw hir, amser sythdod,
Pan oedd cwsg yn llanw'r tir, a phob nychdod;
Daeth y ddwyfol nefol hin, fwyn bereiddia',
Minnau drachtia'r nefol win: Haleluia.
- 3 Tarddu maes mae'r regin grawn, mewn cysondeb,
Hauwyd gynt yn arfaeth lawn trag'wyddoldeb;
Ac ni chollir un o'r had, y rhai lleia',
Blannwyd yno gan ein Tad. Haleluia.
- 4 Dyma orchwyl Brenin ne', ein Hanwylyd,
Nid oedd arall ond efe, ro'i in' iechyd;
Am ei ras a'i ddwyfol glwy', tra fo'm yma,
Cawn ni seinio bellach mwy, Haleluia.

- 5 Buddugoliaeth lân a ddaw, yn mhen 'chydig,
Ni ddysgwyliwn oddi draw, wrthi'n ddiddig;
Ar ei allu mae ein ffydd, fe gongcwera,
Canu ein pleser ninnau fydd, Haleluia.

HYMN DCCCXVI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **B**UDDUGOLIAETH werthfawr lawn,
ddaeth o'r diwedd,
Trwy ddyoddefaint Iesu a'i ddawn, i rai ffaidd!
Er cyrwydro yma a thraw, dir diffeitha,
Daeth i dre' â ni'n ei law. Haleluia.
- 2 Ni chaiff fyth o'i ddefaid rhi, fyn'd yn angô',
Ar ei ysgwydd cwyd ef ni, er in' g'rwydro;
Ar ian afon ddwyfol wiw, cawn ein gwala,
Porfa fras a dyfroedd byw, Haleluia.
- 3 Bugail yw, fe rows ei wa'd, dros ei ddefaid,
Ac fe'n prynodd ni yn rhad, o'n caethiwed;
Dygodd ni i brofi blas dwyfol fanna,
Bellach canwn am ei ras, Haleluia.
- 4 Nid oes terfyn fyth i'w gael ar ei gariad,
Mae ei drysorau mawrion hael, uwch eu dirnad;
Ynddo ei hunan mae yn llwyr, oll ddymuna',
Minnau ganaf foreu a hwyr, Haleluia.

HYMN DCCCXVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Leoni, 6, 8, 4.)

- 1 **T**NI Arglwydd yw fy rhan a'm trysor mawr
didrai,
A noddfa gadarn f' enaid gwan yn mhob gwae;
Ac attat 'rwyf yn ffoi, dy fynwes yw fy nyth,
Pan bo gelynion yn crynhoi, rifedi'r gwlith,

- 2 O dangos d'allu mawr, dy faith anfeidrol ras,
A dywed wrthyf fi yn awr, caf gario'r ma's;
Ac attat 'rwyf yn ffoi, dy fynwes yw fy nyth,
Pan bo gelynion yn crynhoi, rifedi'r gwlith.
- 3 Tydi fy Nuw ei hun, anfeidrol berffaith Fod,
Sy'n trefnu daear, da, a dyn, i'th ddwyfol glod;
Cyf'rwydda f' enaid gwan, trwy'r anial dd'od
yn mla'n,
Ac arwain fi 'mhob dyrus fan, â'th golofn dân.
- 4 Dy Ysbryd sanctaidd cun, dywysodd fyrdd o
saint,
Rho i mi brofi ei felus rin, anfeidrol ffraint;
Fel dyfroedd gloyw clir, i lonni'r llesg a'r gwan,
Diddanwch yn yr anial dir i'm dal i'r lan.

~~~~~

HYMN DCCCXVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Leoni, 6, 8, 4.)

- 1 **O** F' enaid hed i'r lan, tros fryniau uwcha'r
byd,
A gwel dy gyfoeth gwel dy ran anfeidrol ddrud;
Trysorau o ddwyfol rin bwrcaswyd i mi'n llawn,
Gan fy Ngwaredwr addfwyn cun, ar un pryd-
nawn.
- 2 Fe bellach fydd fy nghân, a'm hamddiffynfa glud,
Fy nhŵr, fy nghraig, a'm noddfa lân, trw'i yn
y byd;
Pan talodd dwyfol wa'd, pwy ofyn i mi mwy?
Can's anfeidroldeb maith a gad mewn dwyfol
glwy'.
- 3 Mae angen'r groes yn fwy ná haeddiant yr holl
fyd, [drud;
Y mae griddfanau dwyfol glwy' yn gyfoeth
Fe gannir myrdd yn wyn, oll fel yr eira mân,
Cair gwel'd rhai ffiaidd ar ol hyn yn berffaith
lân.

- 4 Wel, minnau anturia' mwy, er cymmaint yw
fy mai,
Trwy'r haeddiant dwyfol sy'n ei glwy' heb
lwfrhau;
O flaen yr orsedd wen ffeiddiaf ddyn o'r bla'n,
Gan gredu gall Tywysog nen i'm gwneud
yn lân.

HYMN DCCCXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Leoni, 6, 8, 4.)

- 1 **D**EWCH yma gwelwch un o'ryfedd-
odau'r ne'!
Fy Iesu'n rhoddi ei fywyd cun lawr yn fy lle!
Nes rhoi'r ffeiddia' ei ryw yn ddysglair ber-
ffaith wyn,
Ac nid oedd ond anfeidrol Dduw a wnaethai
hyn.
- 2 O Angeu pur y groes; ti bellach fydd fy nghân!
'Doedd dw'r i'w gael ond ar y groes a'm
gwna'i yn lân;
Y ffynnon loyw hyn sydd ar y bryn o hyd,
I olchi Ethiop dû yn wyn i eitha'r byd.
- 3 Wel, minnau ddof yn awr yn ffaidd fel yr wyf,
A soddi fy hunan wna'i i lawr mewn dwyfol
glwyf;
Daeth allan ddw'r a gwa'd, er gwir iachad i mi,
Ni cholla'i ddim o'r trysor gad ar Galfari.
- 4 Fy enaid cred yn awr, mae'r ffordd i'r nef yn
rhydd,
Fe ro'w'd anfeidrol swm i lawr am jubil ddydd;
Ein cyfoeth ddaeth yn ol trwy bwrcas dwyfol
wa'd,
Trwy'r Iesu cawsom dd'od i go'l ein hanwyl
Dad..

HYMN DCCCXX. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- 1 **D**W'I ond pererin tlawd a gwan,
I deithio o'r anial fyd i'r lan;
Am hyu rho i mi lechu o hyd,
Yn dawel dan dy fynwes glud.
- 2 Pan bo euogrwydd tanllyd llym,
Yn nghuro'i lawr yn eitha' ei rym;
Datguddia im' drysorau gras,
Yn ffrwd o'th ystlys ddaeth i ma's.
- 3 O gad im' ffoi i'r noddfa glud,
Sydd uwchlaw uffern, uwchlaw'r byd;
Tan gysgod y cyfammod rhad,
A seliwyd gynt â dwyfol wa'd.
- 4 Wel, dyma'r lloches ddedwydd iawn,
Gaiff fod fy noddfa fore a nawn;
Heb un difyrweh is y ne',
Ond caru ac edrych arno fe.

~~~~~

HYMN DCCCXXI. [M. H.]

Gorfoleddus. (Savoy)

- 1 **D**OES dim ar wyneb daear lawr,
Ag eilw meibion Adda'n fawr,
A bwysa yn y glorian fry,
Drag'wyddol hedd fy Iesu cu.
- 2 A thyma'r cyfoeth r'ow'd i mi,
Anfeidrol drysor Calfari;
A brynwyd yno ar y groes,
Trwy ddagrau cryf a chwerw loes.
- 3 O gariad o anfeidrol ryw,
Rhaid marw'n lân o Iesu'm Duw!
'Doedd yn y nesoedd ronyn llai,
A roisai daliad am fy mai.

- 4 Wel, minnau bellach wna fy nyth
O tan ei aden dawel byth;
Ac mi adewa îs y ne',
Bob peth yn angof ond efe.
- 5 Mi gym'ra fy nifyrwch mwy,
Fyfyrïo ar ei ddwyfol glwy';
Mi dreulia ddiwedd byr fy oes,
Ar ben Calfaria tan y groes.

HYMN DCCCXXII. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- 1 **F** FARWEL i'r byd a'i gystudd blin,
Ei barch a'i olud yn gyttun;
'Dyw ei anrhydedd mwy, na'i wae,
Ond tros funudyn yn parhau.
- 2 Ond mi â i 'mofyn trysor draw,
Na welodd llygad, theimlodd llaw
Sy 'nghadw'n y cyfammodd drud,
Ac nid yn nghreigydd oer y byd.
- 3 Ar ben Calfaria un prydawn,
Y daeth fy nhyfoeth i mi'n llawn;
Ac fyth caiff bellach f' enaid gwan,
I lawenychu yn ei ran.
- 4 Fy nghlustiau caudad bellach wnaï,
Rhag twrf y byd, ei glod a'i wae;
Ond mi a dreulia'm dyddiau ma's,
Mewn myfyr ar drysorau gras.

HYMN DCCCXXIII. [M. H.]

Galarus. (Mournful Thought,*)

- 1 **'D** WI'n dysgwyl cael o fewn y byd,
Ond siomedigaeth oll i gyd;
Pa ham dych'mygai ynddo fe,
Well triniaeth nâ ga'dd Brenin ne'?

- 2 Pererin fel fy nheidiau o'r bla'n
Wyf fi, o'r byd i Salem lân;
I ben fy siwrneu myn'd yw ngwaith,
A charu'm Harglwydd ar fy nhaith.
- 3 Pa'm yr edrychaf ar un llaw?
Heb neges yma 'rwyf na thraw;
Mae'm rhan a'm neges oll mewn gwlad,
Sydd yn drag'wyddol ei pharhad.
- 4 O Iesu fy Iachawdwr mawr,
Tyr'd, gwawria fendith bur i lawr;
Fel bo nifyrwech tra f'wyf byw,
Yn dy gymdeithas felus wiw.
- 5 Fel pan bo terfysg, pan bo gwae,
Oll yn cynnyddu, yn parhau;
Fod f' enaid i heb fraw na phoen,
Yn llechu yn mynwes addfwyn Oen.

HYMN DCCCXXIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Bethl'em*, 7, 4.)

- 1 **G**WYN a gwridog hawddgar iawn yw
F' anwylyd,
Doniau'r nefoedd sy ynddo'n llawn, peraid
hyfryd;
Daear faith ac uchder ne', fyth ni ffeindia,
Arall ddebyg iddo fe. Haleluia.
- 2 Dygodd f' enaid ar ei ol, yn dra rhyfedd,
Minnau orphwysaf yn ei gol, hyd y diwedd;
Ffowch greaduriaid o bob rhyw, mwy ni chara',
Wrthddrych arall ond fy Nuw. Haleluia.
- 3 Ynddo ei hunan mae yn llawn, bob trysorau,
Dwyfol berffaith werthfawr iawn, am fy meiau;
Gwir ddoethineb hedd a gras, gwerthfawrocca',
Nerth i hollol gario'r ma's, Haleluia.

- 4 Dyma sylfaen gadarn gre', trwy fy mywyd,
Creda ac edrych arno fe, yw fy ngwynfyd;
Ynddo bellach trwy bob pla, y gobeitha',
Ac mewn rhyfel canu wna, Halleluia.

HYMN DCCCXXV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Bethl'em, 7, 4.*)

- 1 **W**RTH ei ochr byddai'n hy, Dywysog
ffyddlon,
Yn ei fynwes maedda'i-lu o'm gelynion;
Uffern fawr aeth tan ei draed, ar Galfaria,
Congwest ga'w'd â dwyfol waed. Halleluia.
- 2 Yno rho'w'd i satan glwy', fyth na's gorfydd,
Ergyd oedd a gosier mwy yn dragywydd;
Dim ond marw o'm Iesu'n lân, a wna'r lladdfa,
Sawl a'i caro seinied gân. Halleluia.
- 3 Dyfais fawr anfeidrol Fod, ydoedd ffeindio,
Iawn am bechod sydd erioed am ein damnio;
Rhodd fy Nuw yn natur dyn, dâl o'r penna',
Angeu o anfeidrol rin. Halleluia.
- 4 Bellach âf yn nerth y nef, 'mlaen heb ofni,
Yn ei gwmp'ni cadarn ef, nid oes methu;
Ar ei faith ffyddlondeb gwir, bellach mi greda',
Ac a gana'r Anthem bur. Halleluia.

HYMN DCCCXXVI. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (*Lonsdale*)

- 1 **Y**TIR dymunol peraidd,
Yr ardal hyfryd auraidd,
Ag oedd yn mhell yn sefyll draw,
A ddaeth gerllaw o'r diwedd;
Er lludded ac er blino,
Na fydded in' ddiffygio,
Yr y'm yn nes-nes awn ar frys,
I mewn i'r llys yn gryno.

- 2 Ac yno ni gawn ganu,
Y gongcwest gwrol hynny,
Ac oe'm ni'n 'mofyn yn y byd,
O hyd o hyd ei feddu;
A rhwymo mewn cadwynau,
Hen satan a'n cystuddiau,
Heb allu ein temtio ar ol hyn,
Na dannod in' ein beiau.
- 3 Ond gorphwys yn ddihangol,
O'n temtasiynau'n hollol,
Mewn maith dangnefedd pur didrai,
Sydd yn parhau'n drag'wyddol;
A hyfryd ymddifyrru,
Yn ein hanwylyd Iesu,
A threulio sabbath melus gwiw,
Trag'wyddol i'w foliannu.
- 4 Seraphiaid ac angylion,
Un cwm'ni dwyfol ffyddlon,
Blith dra-phlith a'r holl seintiau 'nghyd,
Yn canu gyd yn gyson;
Oll mewn rhyw syndod rhyfedd,
Yn edrych tua'r orsedd,
Yn trachtio cariad pur dilyth,
Heb deimlo fyth o'i ddiwedd.

~~~~~

HYMN DCCCXXVII. [M. B. D.]

Gorfoleddus. (Lonsdale)

- 1 **M**AE'r dydd yn d'od i fynu,
Cawn gwrdd yn un cwmpeini,
O fewn i'r wlad sy heb elyn caeth,
Na phechod 'chwaith i'n drygu;
Ac yno ni gawn orphwys,
O fewn i'r wir baradwys,
Tan gysgod pren y bywyd cun,
Yr hwn ei hun a'n prynws.

- 2 Fe dderfydd ein cystuddiau,
 Pryd hyn, a'n temtasiynau,
 Fydd neb roi beichiau ar ein gwar,
 Na'n denu oddiar y llwybrau ;
 Pob niwed wedi symmud
 O'r ffordd, gan ein Hanwylyd,
 Heb wylo na galaru mwy,
 Na phoen, na chlwy', na gofid.
- 3 Ond canu'r gân drag'wyddol,
 Am alw ac am ethol,
 Am gariad ag fu ar y gro's,
 Yn marw tros ei bobl ;
 Am fynydd bach Calfaria,
 Gliriodd y dyled mwya',
 Na's gall'sai ei dalu neb yn fyw,
 Ei hun ond Duw gorucha'.

~~~~~

HYMN DCCCXXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Ashley)

- 1 **E**R maint fy llygredd o bob rhyw,
 Er cymmaint yw eu rhif,
 Ac er fy nwydau cyndyn chwith,
 Sy'n para fyth yn gryf ;
 Afon loyw redodd allan,
 O tan drothwy'r nef ei hunan,
 I olchi'r euog, i olchi'r aflan ;
 Haleluia, Haleluia,
 Dw'r heb ddarfod, dw'r heb drai.
- 2 Af at yr orsedd fel yr wyf,
 Anfeidrol orsedd gras,
 Datguddia i yno nghlwyfau maith,
 A'm holl archollion cas :
 Afon loyw, &c. &c.

3 Mi welaf lu anfeidrol wyn,
Yn aml fel y ser,
Ag fu fel finnau oll yn frwnt,
Yn bur yn nghwmp'ni'm Ner:
Afon loyw, &c. &c.

4 Wel finnau'r eiddil gwana ei lun,
Heb ddim ond ffaidd friw,
Anturiaf at drysorau'r nef,
Cyfiawnder pur fy Nuw:
Afon loyw, &c. &c.

HYMN DCCCXXIX. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Bethle'm, 7, 4.*)

1 **T**EITHIO 'rwyf fynyddau maith, dyrus
anial,
A gelynion ar fy nhaith, sy'n fy attal;
Ond mi wela'm hyfryd wlad, trwy'r ehangder,
Ac i mewn i dŷ fy Nhad, dof ar fyrder.

2 Mi gaf gougwest yno'n lân, ar elynion,
Nwyddau oedd yn curo o'r bla'n arnai'n gyson,
Ni ddaw pechod o un rhyw, fyth i'm blino,
Na'r temtasiwn oreu ei liw, i mewn yno.

3 Ond llawenydd fel y môr, sy wrth ei orsedd,
A thangnefedd ddwyfol 'stor, fyth hebddiwedd;
Mi gaf drachtio'r hyfryd hedd, ffynnon bywyd,
Sydd yn tarddu o waelod bedd fy Anwylyd.

HYMN DCCCXXX. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Easter Hymn, 7, 4.*)

1 **M**I ro' ffarwel berffaith glir i deganau,
Ag a'm daliodd i yn hir yn eu rhwydau;
'Nawr â gwrthddrych gwerthfawr 'rw'i mewn
gwir undeb,
Cwlwm yw a bery trwy drag'wyddoldeb:

- 2 Ac yn haeddiant dwyfol glwy' bydd fy nhrigfan,
Fyth ni cheisiaf drysor mwy nag E' ei hunan;
Yn ei boen a'i farwol friw mae fy mywyd,
A'i ddyoddefaint perffaith yw fy ngwir iechyd.
- 3 Ac am dano boed fy nghân, doed a ddelo,
Fe yn unig sydd o'm bla'n yn congwero;
Ar ei allu rho'i fy mhwys, ni ofnaf niwed,
O'r cystuddiau mwya'u pwys ef a'm gwared.

HYMN DCCCCXXI. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **O** GALFARIA llifodd hedd, dwyfol dirfin,
Congwest uffern, aneu, a'r bedd maith
diderfyn;
Dyna'r awr a thyna'r fan clwyfwyd hwythau
Ag a gurodd f' enaid gwan fil o weithiau.
- 2 Dyma'r ffrwythau gwerthfawr iawn, melus
hyfryd,
Ga'wd yn pyngo un prydawn ar bren y bywyd;
Dyma'r pomgranadau pur, doniau dwyfol,
Ag a'n dwg o'r anial dir, i'r wlad nefol.
- 3 Bellach ninnau caru wnawn ein Hanwylyd,
Yn ei aneu gwerthfawr llawn cawsom fywyd;
Tan ei aden gynnes glud, boed in' dreulio,
A difyrru'n hoes o hyd, nes el heibio.

HYMN DCCCCXXII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **Y** NOSWEITHIAU hirion sy 'mron
myn'd heibio,
A'r cymmylau tywyll du sydd yn cilio;
Fe ddaw'r haf a'r egin gwan i lawn fywyd,
A hwy ddygant yn y man ffrwythau hyfryd.

- 2 Dyddiau hyfryd dwyfol ras ddaeth o'r diwedd,
Ac fe dyrr effethiau ma's, nefol rhyfedd;
Fe ddaw gwinllan f' Arglwydd mawr i oresgyn,
Anial fanau pella'r llawr, heb un terfyn.
- 3 Pan agorwyd teml Duw, daeth i'r golwg,
Arch ei ammod newydd wiw, yn bur amlwg;
Yr efengyl hyfryd lân, i gongewero,
Ac i gario oll o'i bla'n, ffordd y cerddo.

~~~~~

HYMN DCCCXXXIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Bethle'm, 7, 4.*)

- 1 **D**AETH fy nghoelbren dwyfol gwir im' â
gwynfyd,
Etifeddiaeth Salem bur, tir y bywyd;
Lle mae uffern, anghen, a'r bedd wedi'u maeddu,
A llawenydd pur a hedd yn teyrnasu.
- 2 Yno cadwa'i ngolwg wiw, doed a ddelo,
Yn ddedwyddaf bydda'i byw, er fy mlino;
Mae nhrysorau o bob rhyw, yn guddiedig,
Yn fy Mhrynwr serchog gwiw, a fy Meddyg.
- 3 Rhaid i d'wyllwch ffoi o fla'n ei ddysgleirdeb,
Fflam angerddol ddwyfol dân, yw ei wyneb;
Mae'r cymmylau sy'n crynhoi, 'n gorfod cilio,
Am fod rhaid i bob peth ffoi a'i gwrth'nebo.

~~~~~

HYMN DCCCXXXIV. [M. C.]

Gorfoleddus. (*Ashley*)

- 1 **Y**CWBL fedda'i oll yn un,
O entrych nen i'r llawr,
A r'ow'd yn nghadw 'nghyd tan sel,
Yn haeddiant lesu mawr;

Dewch ac yfwch o'r bendithion,
 Sydd yn llifo fel yr afon,
 O Galfaria maes yn gyson,
 Maith gyflawnder, maith gyflawnder,
 Heb na therfyn fyth na thrai.

2 Mae yma ffynnon sy'n glanhau,
 Budreddi brwnt yn lân,
 A hyfryd olchi'r ffaidd cas,
 Yn loyw fel y gwlan;
 Dewch ac yfwch o'r bendithion, &c.

3 'Does unrhyw gyflwr is y ne',
 A glyw'd am dano sôn,
 Ac pwysa ei anwireddau fwy,
 Nâ gwerthfawr waed yr O'n;
 Dewch ac yfwch, &c.

4 Maddeuant sy yma perffaith lawn
 I'r cystuddiedig rai;
 Mae'r haeddiant fry yn clirio'n lân
 Bob rhyw aneirif fai:
 Dewch ac yfwch, &c.

HYMN DCCCXXXV. [M. C.]

Gorfoleddus. (Ashley)

1 **'R** WI'n trigo mewn anialwch maith,
 Gwlad galar a gwlad gwae,
 A themtasiynau ar fy nhaith,
 Sy 'mron a'm llwfrhau;
 Dyna'r man y gwna'i fy nhrigfan,
 O fewn muriau'r nef ei hunan,
 Uwchlaw cyrraedd byd a satan,
 Dinas gadarn, dinas gadarn,
 Ar anfeidrol ddwyfol graig.

- 2 Mae'r gwyntoedd poethion, sychion cry',
Yn chwythu yn eu grym,
Taranau a chymmylau dû,
Sy'n bygwth niwed im';
Dyna'r man, &c.
- 3 Pwys fy anwiredd o bob rhyw,
Ydyw a'm gwnaeth i'n wan,
F' euogrwydd ynte megis baich,
Sy'n rhwystro i fynd'd i'r lan;
Dyna'r man, &c.
- 4 'Rwi'n dysgwyl am yr hyfryd awr,
'R â fy nghadwynau'n rhydd,
Ac mi orfoleda 'nawr
Wrth feddwl am y dydd;
Dyna'r man, &c.

HYMN DCCCXXXVI. [M. C.]

Gorfoleddus. (Ashley)

- 1 **Y**N mhlith holl ryfeddodau'r nef,
Hwn yw y mwyaf un,
I wel'd anfeidrol ddwyfol Fod
Yn gwisgo natur dyn;
Mae ynddo drysor fel y ce'nfor,
Byth ni cheisiaf ddim yn rhagor,
Hedd a bywyd yw ei ffafor;
Nefoedd berffaith, nefoedd berffaith,
Yw cael trachtio ei ddwyfol hedd.
- 2 Ni chaiff bod eisiau byth na thrai
'Tr'o seren yn y ne',
Ar neb o'r rheiny rodde'u pwys,
Ar ei gyfiawnder E';
Mae ynddo drysor, &c.
- 4 D

3 Doed y trueiniaid yma ynghyd.

Yn fint'oedd heb ddim rhi',

Cânt eu diwallu oll yn llawn

O ras y nesoedd fry;

Mae ynddo drysor, &c.

4 Fe ylch ein beiau ffwrdd â'i waed,

Fe'n canna oll yn wyn,

Fe'n dwg o'r anial maith i maes

I ganu ar Sion fryn;

Mae ynddo drysor, &c.

~~~~~

HYMN DCCCXXXVII. [M. C.]

: Gortoleddus. (Ashley)

1 **F**Y Iesu Brenin nef a da'r,

Ei hunan unig yw,

Trwy bwrcas llawn ei werthfawr waed,

Iachawdwr dynol-ryw;

Aed ei air i blith y werin

Sy'n y dwyrain a'r gorllewin,

Fel bo'i enw mawr heb derfyn,

Canu iddo, canu iddo, Haleluia gylch y byd.

2 Mae clywed newydd am ei waed,

Yn llifio ar Galfari,

Yn un o'r pethau mwya' ei fraint,

A fedd ein daear ni;

Aed ei air i blith y werin, &c.

3 Fe gâr y Negro tywyll dû

E'n hyfryd maes o law,

Pan tywyno gwawr efengyl gras,

I dir yr India draw:

Aed ei air i blith y werin, &c.

4 Fe ddaw'r blynyddau pur i ben,

Pan tywyno efengyl gras,

Fel haul ddysgleirwen yn y nef,

Yn gylch i'r ddaear las:

Aed ei air i blith y werin, &c.

- 5 Ac mi ddysgwylia'r hyfryd awr,
 Boreu-ddydd Jubili,
 Pan delo holl dylwythau'r byd
 I deithio i Galfari;
 Aed ei air i blith y werin, &c.

HYMN DCCCXXXVIII. [M. C.]

Gorfoleddus. (Ashley)

O DEWCH genhedloedd, dewch yn un,
 Tros rwystrau maith eu rhi',
 A gwir ryfeddwch tra f'och byw
 Ddyoddefaint Calfari:
 Clod diderfyn fo i'r Brenin,
 Ddaeth o Jesse hardd flaguryn,
 Alpha, Omega, dwyfol wreiddyn,
 Ffynnon bywyd, Ffynnon bywyd,
 I rai'n teithio yn ngwres y dydd.

2 Fe dalodd yr anfeidrol swm,
 Fel meichiau yn ein lle,
 Ac felly fe gymmododd holl
 Briodoliaethau'r ne':
 Clod diderfyn fo i'r Brenin, &c.

3 Mae cosio heddyw am ei waed,
 O flaen yr orsedd fry,
 Yn creu heddwch dwyfol pur,
 I'r holl grediniol ri':
 Clod diderfyn, &c.

4 Fe ddwg ei Saint i'r auraid fan,
 Y dringodd iddo ei hun,
 A hwy gânt wel'd y dwyfol wedd,
 A wisgodd natur dyn:
 Clod diderfyn, &c.

HYMN DCCCXXXIX. [M. C.]

Gorfoleddus. (Ashley)

1 **W**EL, dyma gyfoeth gwerthfawr llawn,
 Uwch holl drysorau'r llawr,
 Wedi ei ro'i gadw oll ynghyd,
 Yn haeddiant Iesu mawr:
 Boed trag'wyddol barch a moliant,
 Fyth i Frenin y gogoniant,
 Ar ei 'fengyl wen bo'r llwyddiant,
 I ddwyn heddwch, i ddwyn heddwch,
 I derfynau eitha'r byd.

2 Ei gariad lifodd ar y bryn,
 Fel moroedd mawr didrai,
 Ac fe bwrcasodd yno hedd
 Trag'wyddol i barhau:
 Boed trag'wyddol barch a moliant, &c.

3 Ei gariad bery pan bo'r byd,
 A'r haulwen fawr yn ddim,
 Ac nid oes gariad yn y byd
 Gyffelyb idd' i'w rym:
 Boed trag'wyddol barch a moliant, &c.

4 Pan syrthio'r ser fel ffigis i'r,
 Fe bery gras fy Nuw,
 A'i faith ffyddlondeb tra fo'r nef,
 Anghyfnewidiol yw;
 Boed trag'wyddol barch a moliant, &c.

HYMN DCCCXL. [M. N.]

Gorfoleddus. (Horsington, 5, 6.)

*A gyfansoddwyd ar ddeisyfiad y Parchedig Mr. D. JONES,
 o Langanna. Ar fesur newydd.*

1 **Y** CYSUR i gyd sy'n llanw fy mryd,
 Bod genny' drysorau uwch gwybod y
 byd;

Ac er bod hwy 'nghudd, na's gwel hwynt ond
ffydd,

Cair eglur ddatguddiad o honynt ryw ddydd.

2 Rhodd y'nt ro'w'd yn rhad gan Iesu, a'n Tad,
A brynwyd yn gyfiawn trwy gleisiau a gwa'd;
Fel b'ai gennym ble, a haeddiant i'r ne',
Trwy rinwedd y poenau ddyoddefodd efe.

3 Anfeidrol oedd lliid Creawdwr y byd,
Yn erbyn y pechod sy'n damnio o hyd;
Ond Tywysog a gâd, a gollodd ei wa'd,
Fe brynodd faddeuant a heddwch y Tad.

4 Ffordd wnaethpwyd yn llyn, ar Galfari fryn,
I sierach Paradwys nâg goll'som cyn hyn;
Ac yno ni gawn i yfed yn llawn,
O wleddoedd y bywyd, heb fore na nawn.

HYMN DCCCXLI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Bethl'em 7, 4.*)

1 **G**AD im' Arglwydd tra f'w'i byw i gael
gwledda,
Ar dy ddwyfol farwol friw, y gwir fanna;
Dy ddyoddefaint yw fy nerth, a fy iechyd,
Tros y brynïau mwya' serth, i dir y bywyd.

2 Y mae chwantau yn llesgau, yn ngwedd
dŷ wyneb,
Congwest bythol i barhau yw'th bresennoldeb;
Gydâ thi mi anturia trwy, lu o elynion,
Mae dy allu'n llawer mwy nâ'm caseion.

3 Dedwydd yw sy'n profi'th hedd, a'th gym-
mundeib,

Dedwydd yw sy'n gweled gwedd, dy lân
wyneb;

Dy gyfeillach nefol wiw, sy'n wir fywyd,
A dy heddwch dwyfol yw 'm perffaith iechyd.

HYMN DCCCXLII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **I**ESU cymmer fi'n dy gôl, rhag dyffygio,
N'ad fy enaid bach yn ol, sy'n cyrwydro;
Arwain fi trwy'r anial maith, aml rwydau,
Fel na flinwyf ar fy nhaith nes myn'd adre.
- 2 Rho dy heddwch tan fy mron, ffynnon loyw,
Ffrydiau tawel nefol hon, fyth a'm ceidw;
Os ca'i drachtio'r dwfr pur, mi drafaela
Fryniau ucha'r anial dir, ni ddyffygia.
- 3 Gwedd dy wyneb siriol sy yn gorchfygu,
Y gelynyon creulon cry', oedd yn maeddu;
Gwedd dy wyneb serchog yw fy holl iêchyd,
Dyna alwa'i tra f'w'i byw im' yn wynfyd.

HYMN DCCCXLIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Leoni, 6, 8, 4.)

- 1 **O** TYRED addfwyn Oen, Iachawdwr
dynol-ryw,
At wael bechadur sy tan boen ac ofnau'n byw;
O helpa'r llesg yn awr, i ddringo o'r llawr
yn hy',
Tros greigydd geirwon serth, i'r lan i Ganaan
fry.
- 2 Mae'r gelyn llym o hyd yn leflo ei danllyd
sa'th,
A minnau'n ofni ca'i ryw bryd i deimlo ei
brath;
O fewn dy fynwes bur, dwg fi i dir fy
ngwlad,
I gael meddiannu'r 'ddewid wir a brynodd
gwa'd.

- 3 O dal fi, 'rwyf heb rym, yr ochr hyn na thraw,
Os sefyll wna'i, ni safai ddim, ond yn dy law;
Addewid nesoedd faith yw'm cymmorth per-
ffaith wir,
Na chyfeilornaf ar fy nhaith i Salem bur.
- 4 Yn eitha grym y dw'r, a'r tonnau'n curo lawr,
Tywysog nesoedd yw fy Nhwr, a'm Ceidwad
mawr;
Fe ddeil fy mhen i'r lan, can's ffrynd i'r gwan
yw ef,
Fe'm dwg o'm cystudd yn y man i deyrnas nef.
- 5 Dewch bellach yn eich grym, elynion llym
yn haid, [blaid;
Er maint eich nifer 'faeddwch ddim o'r dwyfol
F' â'r lluoedd ar'u taith, trwy'r dyfroedd maith.
yn mla'n
I'r wlad, sy'n llifo o fêl a llaeth, y Ganaan lân.

~~~~~

HYMN DCCCXLIV. [M. N.]

Galarus. (Bethl'em, 7, 4.)

- 1 **P**E ai'r ddaear fawr ei rhôd, lawr i'r dyfnder,
A phe'r cyfan sy arni'n bod, a ddiddyf-
Ar ei gariad dwyfol pur, a'i drugaredd, [ner,
Bydd fy ngobaith cadarn clir, hyd y diwedd.
- 2 Pe ai dynion fawr a mân, im i yn elynion,
Ac ymddifad awn yn lân, o gyfeillion;
Un yw 'Nhyfaill a fy Nuw, Frawd ffyddlonaf,
Minnau'n farw ac yn fyw, fyth a'i caraf.
- 3 Pe doi cystudd yn ei rym i fy nhreio,
Gwasgu'r eiddil gwan yn ddim, a'i gongcwero;
Edrych wnawn i'r dwfn fedd, ac ni'm syflyd,
Ond cael teimlo nefol hedd fy Anwylyd,

- 4 Pe doi da'r ac uffern fawr yn eu gallu,
 I daflu f' enaid bach i lawr, sy'n llewygu;
 Ond os tan ei aden wiw ca'i yinguddio,
 Sefai'r 'storom waetha' ei rhyw, nes ei heibio.

HYMN DCCCXLV. [M. N.]

Gorfoleddus. (Easter Hymn, 7, 4.)

- 1 **G**WNAWD cyfammod gwerthfawr rhad,
                   i fy ngwarded, [iwed,
 Rhwng fy Iesu a'm hanwyl Dad, o'm caeth-
 Ar ammodau cadarn drud, na all ond hynny,
 Satan, uffern fawr, a'r byd, eu diddyfnu.
- 2 'Roedd ei bleser cyn bod byd, gydâ dynion,
 Ac yn caru'r oedd o hyd, ei gaseion;
 Ac fe dalodd drostynt iawn, pan oe'nt etto
 Mewn tywyllwch dudew'n llawn, heb ddihuno.
- 3 Cyn rho'i bod i'r ddaear gron, na dim sy arni,
 Gwnawd y ddwyfol drefn hon, i'm gwaredu;
 Iesu addawodd golli ei wa'd, yn llawn foddlon,
 Yn ol arch ei anwyl Dad, tros elynion.
- 4 Fe gas enw, fe gas glod, o ddyodde',
 Fe gas daliad penna' erio'd, o'i gystuddiau;
 Fe gyflawnodd ei anwyl Dad, ei addewidion,
 A ro'dd e' iddo am golli ei wa'd yn dra ffyddlon.

HYMN DCCCXLVI. [M. N.]

Galarus. (Bethl'em, 7, 4.)

- 1 **N**ID oes aberth o unrhyw, yn mhlith
                   miloedd,
 Dâl am drosedd lleia' o ryw, yn oes oesoedd;
 Dim ond aberth dwyfol ddyn, foddia Dduwdod,
 Angen Tywysog nef ei hun, bwysa 'mhechod.

- 2 Dyma'r angeu'n abaf sy, i drosglwyddo,
 Fy euogrwydd dwfn dû, i dir ango';
 Fe wnaeth pechod y fath glwy', ar fy enaid,
 'Does ond gwaed anfeidrol mwy, all fy ngwared.
- 3 Dyma'r Aberth mae erio'd, sôn am dani,
 Ar y ddaear 'does yn bod, debyg iddi;
 Mae seraphiaid penna'r nen, yn rhyfeddu,
 Wel'd eu Brenin ar y pren, 'nawr yn trengu.

HYMN DCCCXLVII. [M. N.]

Gorfoleddus. (Devotion adapted, 2, 8.)

- 1 **B**RYD-NAWN,
 Ar y ddedwyddaf awr a gawn,
 Y talodd Iesu'n eitha llawn,
 Y ddwyfol iawn, i'm hanwyl Dad;
 Palmentodd ffordd o Galfari,
 I'r nefoedd fry, trwy rin ei wa'd.
- 2 Mae'n awr,
 Yn eistedd ar yr orsedd fawr,
 Yn Arglwydd uffern nef a llawr
 Hyd fore wawr adg'odiad dydd;
 Pan gollwng ei ddyweddi ddrud,
 O lwch y byd yn berffaith rydd,
- 3 Yn wir,
 Pryd hyn, 'fe wawdd ei Briod bur.
 Tyr'd yma 'mewn i'th nefol dir,
 Ro'w'd i ti'n hir cyn seiliad byd;
 Dy etifeddiaeth nefol yw,
 Gwerth gwaed dy Dduw, a'i boenau drud.
- 4 'Fydd sôn,
 Am alar, griddfan, gwae, na pho'n,
 Yn nghwmp'ni'r addfwyn anwyl O'n,
 O fewn i Sion sanctaidd fry;
 Ond yfed dyfroedd dwyfol flas,
 Darddodd i ma's, o Galfari.

5 Ni fydd

Dim caead ar ei phyrth hi'r dydd,

A thywyll nos o'i mewn ni bydd,

Na galar, griddfan, gwae, na phoen;

'Does haul na lloer 'n goleuo'r dre',

Can's yn eu lle, ei goleu hi yw'r Oen.

HYMN DCCCXLVIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Bethesda*, 2, 8.)

1 **N**ID oes,
 Ni fu, ni ddaw, mewn un rhyw oes,
 O gymmaint gwerth a gwaed y groes,
 Y ddwyfol loes ddyoddefodd Ef;
 O gariad mawr diderfyn 'stor,
 Sy fel y môr, mewn dwyfol lef.

2 Efe,
 Yw'r unig wrthddrych is y ne',
 Dâl yn fy nghalon, roi 'ddo le,
 Un arall b'le, sy'n deilwng fod?
 Ei gariad pur i derfyn byd,
 Mewn lled a hyd, sy'n dwyn y clod.

3 Af trwy
 Fy nhemtasiynau aml mwy,
 Tan aden cariad dwyfol glwy',
 Mi a'u cong'raf hwy'n ei gongwest Ef;
 A'i allu yw fy noddfa glud,
 I ddringo ar hyd, i ganol nef.

4 Erio'd,
 Mae'n dal y rhai sydd tan ei nod,
 Na lithro mymryn byth o'u tro'd,
 Heb iddynt dd'od ar frys yn ol:
 Ei Ysbryd sy'n eu cadw'n glud,
 Mewn dyrus fyd, o fewn ei gol.

HYMN DCCCXLIX. [M. N.]

Gorfoleddus. - (*Bethesda*, 2, 8.)

- 1 **N**ID oes,
 Trwy gydol ddyddiau byr fy oes,
 Yn gyfan i mi ond y groes,
 Rhyw chwerw loes o fore i nawn;
 Ond os dy allu' m dal i'r lan,
 Fi yn y fan, fydd gongc' rwr llawn.
- 2 **O** pwy?
 Ymguddiodd yn dy ddwyfol glwy',
 Ac yno fethodd dorri trwy
 'Gystuddiau mwy na gwellt y ma's;
 Mae'r fuddugoliaeth fawr yn d'od,
 Hyd heddyw erio'd, oddiwrth dy ras.
- 3 **Dy** ras,
 A ddeil fy enaid bach i ma's,
 I ymladd â gelynion cas,
 Nes cario'r ma's, yn lân ryw ddydd;
 Ac yno caf orphwysfa bur,
 Mewn nefol dir, yn berffaith rydd.
- 4 **Nid** oes,
 A ddeil fy ysbryd tan bob croes,
 Ond dwyfol nefol farwol loes,
 Estyniad 'foes, yw ei fwynhau;
 'Does arall gysur mewn un man,
 Fe yw fy rhan, byth i barhau.
- 5 **'Does** drai,
 Nac eisiau dim y man y mae,
 Mae'n llenwi'r cyfan yn ddilai,
 Pawb, O! na baent yn gwel'd ei wedd;
 Sychedent am ei wir fwynhau,
 Mewn gwledd ddidrai, a thrachtio'i hedd.

HYMN DCCCL. [M. N.]

Gofoleddus. (*Dryfield**, 2, 8.)

1 **E**I glod,
 Sydd heb un terfyn iddo'n bod,
 O aed yn mlaen fwy nag erio'd,
 O gwmpas rhod y ddaear fawr;
 Nes elo swn efengyl bur,
 I dorri'n glir, fyrddynau i lawr.

2 Mwy, mwy,
 Yw buddugoliaeth dwyfol glwy',
 A'i gongcwest helaeth gyrraedd trwy
 Galonau mwy na rhif y gwlith;
 Yn nydd ei nerth y gwannaf un,
 Wrtho a lun, yn ffyddlon byth.

3 Mae, mae,
 Rhyw hiraeth ynw'i yn parhau,
 Am wel'd yr amser hynny'n glau,
 Y pryd y mae fy Arglwydd rhad,
 I dderbyn ei ogoniant mawr,
 Gan nef a llawr, am roddi ei wa'd.

4 O 'Nawr,
 Addfwynaf Iesu tyr'd i lawr,
 Helaetha dy frenhiniaeth fawr;
 C'od ddedwydd awr iachusol ddydd;
 Rho'r carcharorion fyn'd i ma's,
 O'r pydew cas, heb ddwfr sydd.

~~~~~

HYMN DCCCLI. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Dryfield**, 2, 8.)

1 **F**Eddaw,
 Ar y cymmylau maes o law,
 I rai er dychryn mawr a braw.
 Yn rhell uwch law dychymmyg dyn;
 Ac yna barna'r ddaear faith,
 Yn ol y gwaith, a wnaeth pob un.

- 2 Heb gel,
 Pob llygad yno'n lân a'i gwel,
 Ac 'nol cyfiawnder pur y del,
 Fe rydd ei sel, ar blant ei Dad;
 O! deuwch fendigedig rai;
 Rho'wd yn ddilai, i'ch deyrnas rad.
- 3 Cyn byd
 Ammodwyd i chwi'n eithaf drud,
 Yn awr meddiannwch hi ynghyd,
 'Dyw hon i gyd, ond gwerth fy ngwa'd;
 Cewch wel'd y gogoneddus fri,
 Ynnillais i, ar law fy Nhad.
- 4 Y wlad,
 Ac oll ro'wd i mi gan fy Nhad,
 Ro'f fi i chwithau 'nawr yn rhad!
 Eich enw ga'd, yn Wraig yr Oen;
 Anfeidrol f faint, anfeidrol fri,
 'Rwi'n un â chwi, trwy ddirfawr boen.
- 5 'Fydd mwy,
 Ddim diwedd o'u llawenydd hwy,
 Eu temtasiynau aethant trwy,
 Gwaed marwol glwy', fydd gwraidd eu
 Trag'wyddol gân, heb dewi sôn, [gwledd;
 I Dduw a'r O'n, am ddwyfol hedd.

HYMN DCCCLII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Dryfield*, 2, 8.)

- 1 **Y**N awr,
 Sancteiddiol Ysbryd tyr'd i lawr,
 Dysgleiria hyfryd fore wawr;
 Goleuni mawr o entrych nef;
 Fel delo'm henaidd wel'd yn glir,
 Yr hyfryd dir, bwrcasodd Ef.

- 2 'Does fan,
 Ar ddaear foddia'm henaïd gwan,
 Dihangodd rhwng y sêr i'r lan,
 I 'mofyn rhan sydd uwch yr haul;
 Yn mynwes f' Arglwydd mawr, y mae
 Gwledd i barhau, nad oes o'i hail.

- 3 Y gwin,
 Sydd yno, mae o nefol rin,
 I nerthu'm henaïd pan fo flin,
 Gan groesau blin sy'n curo o hyd;
 Wrth ddrachtio hwn, myfi âf trwy
 Gystuddiau mwy, nâg wŷr y byd.

~~~~~

HYMN DCCCLIII. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

- 1 **A** TTAT f' Arglwydd dyrcha f' enaid,
 Rho f' och'neidiau ger dy fron;
 Unrhyw ateb i'm griddfanau
 Dyfnion, 'fedd y ddaear hon:
 Nid oes ond dy enw'n unig,
 Ag a gynnwys lawn iachad;
 Ac a gongra'r holl elynion,
 Sy'n fy rhoddi tan eu tra'd:
- 2 Mae'm gofalon oll yn darfod,
 Cynted caffiw'i wel'd dy wedd;
 A diflannu'n berffaith gwbl,
 Y mae ofnau'r byd a'r bedd:
 Mae fy nhemtasiynau creulon,
 Er mor aml oe'nt o'r bla'n;
 Megis cwmwl tew'n myn'd heibio,
 Yn dy bresennoldeb glân.
- 3 Nid oes grym yn fy nhrychwantau,
 I edrych yn dy wyneb-pryd;
 Y mae natur wyllt yn dofi,
 Ac yn suddo lawr i gyd:

Ti yw nghyfoeth a'm dedwyddwch,
 Ti yw 'ngobaith, ti yw 'ngrym;
 Heb'ost 'dwyf ond tlawd ac egwan,
 Heb'ost Iesu 'dwyf fi ddim.

- 4 Mae fy nghalon yn ehedeg,
 Mae fy nymuniadau'n llu;
 Yn dihengu uwch troiadau,
 Haul a ser y nefoedd-fry:
 Ac yn damsing pob cynhygion,
 O ddymunol bethau'r llawr;
 Er mwyn meddi braint fy nghadw,
 I'm yn nhrag'wyddoldeb mawr.

HYMN DCCCLIV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Dryfield**, 2, 8.)

- 1 **N**Y-NI,
 Mewn cydsain â'r angylaid lu,
 A folwn Dduwdod Un yn Dri,
 Am ddyfais iechydwriaeth rad;
 Yn awr nid oes ar orsedd ne',
 Ddim garia ble, ond dwyfol wa'd.

- 2 O pwy,
 All chwilio dyfais dwyfol glwy',
 Sy'n anchwiliadwy hollol trwy,
 Bob darn o hono oll i gyd?
 Dyfnderau mawr ei gariad ef,
 Ddatseinia'r nef, pan darfo'r byd.

- 3 'Does dim,
 O tan y nefoedd fawr o rym,
 A'm deil i'r lan tan gystudd llym,
 Ond cariad pur fy Arglydd cu;
 A hwn a'm nertha fyn'd yn mla'n,
 Trwy ddw'r a than, i'r nefoedd fry.

- 4 Ei wa'd,
 Oedd pwrcas drud yr hyfryd wlad,
 Bar'todd E' i mi'n eitha' rhad,
 Ei gariad annherfynol maith,
 A'm nertha'i bellach fyn'd yn mla'n,
 I Salem lân, sy ar ben fy nhaith.

HYMN DCCCLV. [M. N.]

Gorfoleddus. (*Gilboa*, 8, 7.)

- 1 **N**ID oes angel, nid oes seraph,
 Yn y nefoedd fawr a ga'd,
 Allsa'i ffeindio allan foddion,
 I fy enaid gael iachad;
 Mae yma ddyfnder o ddirgelion,
 Maith goruchel iawn eu rhyw,
 A ddyfeiswyd cyn bod amser,
 Gan ddoethineb bur fy Nuw.
- 2 Mae priodoliaethau'r Duwdod,
 Yma'n cael eu cyflawn le,
 Ei gyfiawnder, a'i wirionedd,
 A'i sancteiddrwydd perffaith E',
 Y mae cariad, a thrugaredd,
 A doethineb wnaeth y plan,
 Yn cael hyfryd ymhyfrydu,
 Yn achubiaeth f' enaid gwan.
- 3 Mae'm cydwybod oedd mewn terfysg,
 Ac yn ofni'n arw iawn,
 Heddyw'n dechreu a llonyddu,
 Wel'd y Meichiau'n talu'n llawn;
 Taliad holl ofynion Duwdod,
 Ag sydd o anfeidrol fri;
 Taliad holl ofynion Cyfraith,
 Taliad sier iawn i mi.

4 P'odd wrth olrhain yn y meddwl,
Yn ngoleuni'r nesoedd fry,
Ar y rhagorfreintiau aml,
Brynodd f' Arglwydd mawr i mi,
Na'm gorchfygid i gan gariad,
At y sanctaidd raslawn Fod;
A phob munud fach o'm bywyd,
Gael eu treulio er ei glod.

5 O ddyfnderoedd! O ddoethineb!
O ddyfnderoedd maith o ras!
O ddirgelion anchwiliadwy!
Fythol uwch eu chwilio ma's!
Mae seraphiaid nef yn edrych,
Gydâ syndod bob yr un!
Ar ddyfnderoedd cariad dwyfol!
Duw yn marw tros y dyn!

6 Fyth i'r Tad y bo'r gogoniant,
Ro'i a derbyn y fath rodd;
Fyth i'r Mab y bo'r un moliant,
Am ddisgyn yma 'lawr o'i fodd!
Fyth i'r Ysbryd bo'r anrhydedd,
Am ddatguddio'r ddyfais rad;
Ac am selio a rho'i ernes!
Fod Eiriolwr gydâ'm Tad.

HYMN DCCCLVI. [M. H.]

Galarus. (*Mournful Thought**)

1 **I**ESU attat 'rwyf yn d'od,
Y truenusaf ddyn erio'd;
I ymguddio tan dy aden glud,
Tan demtasiynau maith y byd.

2 'Does unrhyw gyflwr, unrhyw fan,
Heb dorf yn curo ar f' enaid gwan;
Ond er d'ogoniant Arglwydd cun,
Lladd dy elynion cas dy hun.

- 3 Gwisg fi â'r fantell ddysglair iawn,
A wnaed ar Galfari bryd-nawn;
A throcha aneirif feiau f' oes,
Yn nwfr pur a gwaed y groes.
- 4 Mae'm dyddiau'n treulio o awr i awr,
Neshau mae trag'wyddoldeb mawr;
Gad i mi wel'd yn oleu clir,
Wrth fyn'd o'r byd dy wyneb pur.
- 5 Gwasgara y cymmylau sydd,
Yn cadw'th nefol wedd ynghudd;
A dyfrha fi â'th hyfryd hedd,
Yn erbyn ofnau angeu a'r bedd.

HYMN DCCCLVII. [M. H.]

Galarus. (Savoy)

- 1 **O** ARGLWYDD grasol bydd o'm plaid,
Yn mhob gwasgfeuon fel bo raid;
Rho'th Ysbryd sanctaidd i mi'n sêl,
Yn mhob troiadau doed y ddêl.
- 2 'Rwi'n hollol dlawd heb feddu dim,
Dy nerth anfeidrol yw fy ngrym;
A'th bur ffyddlondeb sydd heb drai,
Wna hyd y diwedd im' barhau.
- 3 Dy bresennoldeb gwerthfawr drud,
Yw fy nyddanwch yn y byd;
Ac heb dy bresennoldeb wiw,
Fel un ymddifad 'rwyf yn byw.
- 4 Mae'm holl gariadau yn y byd,
Ddieithrach ddieithrach im' o hyd;
Ac nid 'wi'n ceisio yn eu lle,
Ond cwmp'ni Brenin mawr y pe'.
- 5 Ac yna aed y nef ar dân,
A'r ddaear fawr yn ulw mân;
Nid ofna'r drygau mwya' sy,
Tro'm haddfwyn Iesu gydâ mi.

HYMN DCCCLVIII. [M. H.]

Galarus. (Green's)

- 1 **D**'WED Iesu a ydyw'm henw i lawr,
Yn rhol ddi-feth yr arfaeth fawr?
A roddwyd finnau gan y Tad,
Yn un y rhoddaist trosto'th wa'd?
- 2 Os felly Arglwydd gwna im' fod,
Yn gywir ffyddlon ar dy nod;
A threulio'm bywyd byrr i gyd,
Yn dy wasanaeth trwy'n y byd.
- 3 Gwna im' fyfyrrio ddydd a nos,
Ar werth anfeidrol angeu'r gro's;
A holl bleserau'r anial dir,
I soddi yn dy gariad pur.
- 4 Fel gallwyf lwyr anghofio'r llawr,
A phob peth eilw'r byd yn fawr;
A'm holl bleserau'n tarddu ma's,
O ffynnon dwyfol nefol ras.

HYMN DCCCLIX. [M. H.]

Gorfoleddus. (Harmony)

- 1 **M**AE'r dyrfa fawr ag aeth o'r bla'n
Wedi congco'ro heddyw'n lân;
Ac adsain eu caniadau hwy,
Sy'n ennyn cariad dwyfol mwy.
- 2 O hyfryd fore, hyfryd awr,
Tywyniad trag'wyddoldeb mawr;
Pan yr agoro'r beddau pridd,
I roddi seintiau Duw yn rhydd.
- 3 Wel, dyna'r awr a thyna'r pryd,
Cair gwel'd 'tifeddion nef ynghyd:
Yn dechreu taith, o'u carchar caeth,
Tua'r wlad sy'n llifo'o fêl a llaeth.

- 4 Y fan bydd terfyn ar bob gwae,
A dechreu'n hir i lawenhau;
Yn nheml Dduw eu cartre' fydd,
Yn ei was'naethu nos a dydd.
- 5 A'r hwn sydd ar yr orsedd fawr,
Gysgoda drostynt bob yr awr;
Newyn a syched ni ddaw mwy,
Na haul, na gwres, i'w drygu hwy.
- 6 Yr Oen sydd ar yr orsedd fawr,
Bugeilia hwynt bob munud awr;
Fe'u harwain at ffynnonau clir,
O ddyfroedd bywiol dwyfol pur.
- 7 Sycha ei hun bob deigr mân,
Oddiwrth eu llygaid hwynt yn lân;
Tristwch marwolaeth hen a phoen,
Fyth fythol ffy o gwmp'ni'r Gen.

HYMN DCCCLX. [M. N.]

Gorfoleddus. (Trowbridge, 8, 7.)

- 1 **H**ENFFYCH Iesu'r Duw trag'wyddol,
Gwir a sanctaidd berffaith ddyn!
Dwy ryw natur mewn un Person,
Syndod nefoedd fawr ei hun!
A phob natur a phriodoled,
Etto'n hollol gadw'u lle;
Dyndod heb gymmysgu â Duwdod,
Priod f' enaid byth yw E'.
- 2 Ti yn unig ydwi'n addef,
Yn llawn deilwng o fy mryd;
Ti yn unig ydyw gwrthddrych,
Fy serchiadau oll i gyd:
Tan dy aden rasol dyner,
Trwy dy ddyoddefiadau maith,
'Rwyf fi'n dysgwyl yn ddihangol,
Hyfryd gyrraedd pen fy nhaith.

Diwedd yr Hymnau.

CANIADAU DUWIOI, AR AMRYW YSTYRIAETHAU.

CAN I.

(Nutmeg and Ginger)

Ymbarotoad.

- 1 **O** DEFFRO'm henaidd c'od dy ben
O'r ddaeren i fynu,
Neshau mae'm iechydwriaeth wiw,
A hyfryd yw ei henwi;
Mae fy Mhriod, nefol hynod,
'Nawr yn bwrw'm bod yn barod,
Paid ag oedi, c'od i fynu,
Trwsia'r lamp y mae'n diffoddi,
Mi a gaf fyn'd i'r nefol wledd,
Tu draw i'r bedd i ganu.
- 2 Wrth gael fy nghuro tan bob tonn,
'Rw'i yma mron diffygio,
Gelynion nerthol sy bob cam
Yn ddiwyd am fy nhemtio;
Prin amddiffyn rhwydau'r gelyn,
Sydd yn dewon yma yn diwin,
Ac yn barod i fy ngorfod,
On' b'ai iechyd sydd oddi uchod,
Dere fy Nuw, c'od fi yn glau,
I'r man y mae fy Mhriod.
- 3 O cadarnha fy egwan ffydd
Tra paro dydd fy siwrnai,
Fel gallw'i yn mhob cystuddiau ddaw,
I wel'd tu draw i'r bryniau;
Canu yn hyfryd yn fy ngofid,
Treulio'm hoes newn croes a hawddfyd,
Tan ddifyrru yn yr Iesu,
Bloeddio congwest cyn ei feddu,
Edrych i'r ochor draw i'r bedd
Am dan yr hedd sydd i mi.

CAN II.

(Lovely Peggy)

*Am y ddaear gryn a ddigwyddodd yn y blynydd-
oedd 1755 a 1756.*

- 1 **A** YDYW'r diwedd yn neshau,
A natur gadarn yn llesgau?
Beth yntau ydyw'r dychrynfau,
Y syndod, aeth, a braw?
Brenhinoedd, ymerawdwy'r byd,
Yn ofni, yn crynu o'u bron i gyd,
A'u cliniau llesg yn curo ynghyd,
Yn credu'r llid a ddaw.
- 2 Ond dyma'r newydd sydd yn awr,
Fe grynodd môr a daear fawr,
Dinasoedd cedyrn ddaeth i lawr,
Myrddiynau'n feirw gaed;
Ond yma torrodd tân i ma's,
Ac accw soddodd daear lân,
Afonydd ddaeth o'r crindir cras,
O liwiau fel y gwaed.
- 5 Hi Persia fras gyfoethog iawn,
Yn Asia faith yn achwyn cawn,
A Lisbon gynneu oedd yn llawn,
Yn Portugal o ddâ;
Barbaria rhyngom ni a'r lein,
Firginia eilwaith gyda'r rhai'n,
A llawer iawn o wledydd ffein
Sy'n griddfau tan y pla.
- 4 Morocco yn ochneidio mae,
A Spain a brofodd ran o'r gwae,
A gofid Ffes nid gronyn llai,
Pan ddrylliwyd hi bob darn;
A Mecwines gyfoethog fras,
A'i byddin lyncodd daear lân,
Yr Ethiop di-gred yno gas,
A'r Iuddew ran o'r farn.

- 5 Y môr anesmwyth oedd o hyd,
Yn rhuo, yn bygwth diwedd byd,
A'r tywod yn ei gadw ynghyd
    'Nawr yn terfysgu sydd ;
Yn curo, yn briwo llongau mawr,
Yn ofni'r morwyr c'lonog dewr,
Ac yn rho'i myidd i ddisgwyl gwawr
    Yr adgyfodiad ddydd.
- 6 Afonydd cochion llidiog llawn,
O fynydd yn Nhetuna cawn,
A soddwyd Sali agos iawn,
    A Thangier boblog gron ;
Yr afon fawr yn torri ma's
Yn donnau fel y ce'nfor glas,
Tros ddeunaw gwaith mewn 'chydig spas,
    Nes 'sgubo heolydd hon.
- 7 O'r blaen fe siglwyd Llundain lawn
Ddwy-waith yn ddychrynadwy iawn,
Blodeuyn Europ faith lle cawn,
    Feddiannau'r India draw ;
Ac er mor gadarn oedd ei sail,
A'i phobloedd o rifedi'r dail,
A'i theg ogoniant fel yr haul,
    Fe'i soddwyd hi mewn braw.
- 8 Duw, os wyt am ddibennu'r byd,
Cyflawna'n gynta'th air i gyd,
Dy etholedig galw 'nghyd, '
    O gwmpas daear fawr ;
Aed sain dy efengyl trwy bob gwlad,
A golch fyrddiynau yn dy wa'd
A dyro iddynt wir iachad,
    Ac yna tyr'd i lawr.

CAN III.

(Reserve)**Duw Awdwr rhagluniaeth.*

- 1 **N**ID o'r ddaear daw fy ngofid,
     Nac o'r awyr deneu lym;
 Nid yw drygau'r holl blanedau,
     Yn abl gwneuthur niwed im';
 Nid oes neb all fy niweidio,
     O uffern drist i eitha'r nef,
 Os fy Nuw a edrych arnaf,
     A'i fendithion gydâg ef.
- 2 Er y gall creaduriaid fostio,
     Tybied bod eu rhwysg yn fawr,
 Nid y'nt ddim ond rhyw gaeth-weision
     Sydd yn gorfod cwmpo lawr;
 Disgwyl am gael ei orchymyn,
     Bob munudyn oddi fry;
 Yno tywallt llid neu gariad,
     Fel y mynno ein Iesu cu.
- 3 Ei genhadon ef a'i weision,
     Yw'r twymynon fel y tân,
 Rhyfel, newyn dû, a'r chwarren,
     Sy'n ysgubo'r byd o'u bla'n;
 Pla o ddyfroedd, neu ynte sychder,
     Pob rhyw farnau tan y nef,
 Yn gosp neu'n addysg i blant dynion,
     Sydd yn dyfod trwyddo ef.
- 4 Nid yw'r dolur lleia' i'w deimlo,
     Nid yw'r cystudd isa' ei ryw,
 Heb hen drefn a phwrpasïad
     Lawn y gogoneddus Dduw;
 Myrdd sy ganddo o bethau i'n drygu,
     Eilwaith myrddiwn a'n iacha,
 Dyna'r achos pa'm y creodd
     G'nifer rhyw o ddrwg a da.

- 5 O'i ragluniaeth mae yn dyfod,
 Bod y dda'r yn cael ei chloi,
 Gwynt y gogledd oer anserchog
 Yn ei nerthoedd yn crynhoi;
 C'ledu'r moroedd fel y grisial,
 Rhwymo'r 'fonydd oll bob darn,
 Nes bo dynion a 'nifeiliaid
 Oll yn griddfan tan y farn.
- 6 Nid yw bod brenhinoedd cedyrn
 Yn terfysgu wyneb llawr,
 Torri ammod, gwneuthur cyngair,
 Codi rhyw fyddinoedd mawr;
 Difa gwledydd llawn a helaeth,
 Rhoddi trefydd mawr ar dân,
 A gwasgaru'r hyn a gasglwyd,
 Oll ond o'i ragluniaeth lân.
- 7 Mae deng mil o ddychryniadau
 Yn gorwedd yn ei enw pur,
 Ac aneirif at ei feddwl,
 Yn y môr ac yn y tir;
 Disgwyl wrth ei air a'i awgrym,
 Mae trysorau'r rhew a'r tân,
 Fel y d'wedo, os i'n herbyn,
 Neu ynte gydâ n' felly gwnan'.
- 8 Nid yw'r sychder croes drachefn,
 Sydd yn magu'r newyn dû,
 A rhyw filoedd o glefydon,
 Yn ysgubo'r ddaear sy,
 Ddim ond gwreïchion ei ddigofaint,
 Arwydd o fod ynddo lid,
 Pan bo'n gado ei haul gwmpasog,
 Agos iawn i losgi'r byd.
- Nid yw'r gwyntoedd cryf cynddeiriog,
 Ceullysg gwyn, y gwlaw a'r llif,
 'Stormydd sydd yn briwo lloagau,
 'N erbyn creigydd heb ddim rhif;

Bodddi myrddiwn yn y moroedd,
 Ryw fesurau maith o dre',
 Fyth yn rhuo 'rhyd y ce'nfor,
 Ond wrth ei orchymyn E'.

- 10 Nid yw'r ddaear-gryn ofnadwy,
 Sigla holl golofnau'r llawr,
 Cwympto trefydd maith ardderchog
 Yn ganneddau cymmysg mawr,
 Nid yw ond cynnifer gwialen,
 Sydd yn cospi môr a thir,
 Pan euogrwydd wedi cyrraedd
 Fynu i'w ei glustiau pur.

~~~~~

CAN IV.

(*Nutmeg and Ginger*)

Angeu.

- 1 **N**ID yw y mur ond teneu a gwan,
 Rhwng yma ac anfarwoldeb,
 A'r naid yn fyr o'r byd a'i bla,
 I foroedd trag'wyddoldeb;
 'Dyw'r gagendor ddim yn rhagor,
 Nâg yw'r anadl, 'dyw e' nemmawr!
 Amser terfyn yw munudyn,
 Cyd a thrawiad yr amrentyn,
 Ac wrth ddechreu'r siwrnai faith,
 Ar ben y daith yr ydym.
- 2 Yn nghanol bywyd gwych yr y'm,
 Yn nghanol gŵyn yr angeu,
 Pob amgylchiad sydd yn wag,
 I'n cadw rhag ei saethau;
 Mae mor barod ei awdurdod,
 Nad oes sefyll rhag ei ddyrnod,
 Cywir enbyd yw ei ergyd,
 Buan fel y fellten hefyd,
 A'i saethau'n gymmysgedig sydd,
 Wyr neb pwy fydd e'n zymmud.

3 Yn nghanol pleser mynych clywn,
 I dd'od i mewn yr angeu,
 O flaen y dulsimer a'r gwîn,
 Mae'n arfer mân ei gleddeu;
 Yn y dawn, ac wrth y cardiau,
 A phob rhyw o lawen chwareu,
 Gwnaeth yn union i'r ynfydion
 Yn eu tegwch pryd a'u coron,
 Newid gwedd a gwir dristau,
 Ac ufuddhau yn gyson.

4 Dug un i ffwrdd yn hardd ei ddrych,
 O blith ei wych gyfeillion,
 Heb odfa i waeddu i'r nefoedd wiw,
 Na ffarwel i'w gym'dogion;
 Mae yn debyg fod yr ergyd
 Yn yr arfaeth cyn y cynfyd,
 Duw'n appwyntio ac yn leffo,
 Neb yn gwel'd y saeth yn taro,
 Mae nef a daear tan ei law,
 Fe yma a thraw sy'n gweithio.

Pob rhyw ddygwyddiad tan y nef,
 A welodd ef yn fore,
 Ac ar ol ei ddoethineb mawr,
 Maent oll yn awr yn chwareu;
 Fe rodd gleddeu yn nwylaw angeu,
 Gwys a phwer a gwarantau,
 Gwnaeth e'n eon ladd yn gyson,
 Bawb sy a'i enw'n ei gommision;
 Nid oedd yr angeu creulon cas,
 Ond un a gas ei ddanfôn.

Nid yw yn edrych ar un gradd,
 Ond llwyr y lladd sydd iddo,
 Mor gynted rhed yr oriau ma's,
 Gan Dduw a gas ei appwyntio;
 Rhifo ei lyfr yn groes natur,
 Yn y diwedd dechreu'n brysur,

Peidio symmud henaint hyfryd,
 Myn'd a'r baban yn ei febyd,
 Y ieuengctyd gydâ'r canol o'd,
 Sy wedi d'od i'w hawddfyd.

- 7 Na r'ow'n ein pwys ar oed na grym,
 Na dâ, na dim mewn dynion,
 Y cwbl sydd, ond Duw ei hun,
 Yn twyllo dyn yn gyson;
 Angeu heddy' sy'n gwneud gwely,
 Yn y pridd cymmysglyd obry,
 Rhaid myn'd yno pan y galwo,
 Er anhawsed fydd ymado,
 Heb ddim rhyddhad o'i gadwyn gref
 Nes da'r a nef fyn'd heibio.

- 8 Myrddiynau maith sydd yno ynghyd,
 'Nawr wedi cyd-gymmysgu,
 Yn llonydd yn eu gwely syth,
 Maent blith dra-phlith yn llechu;
 Swyddau, graddau, dysg, a doniau,
 Dygiad, synwyr, a meddianau,
 Gwaed, dysgeidiaeth, a dyrchafiaeth,
 Ni wna yno ddim gwahaniaeth,
 Oddiwrth y tlawd a'r bab dirym,
 Heb feddu dim gwybodaeth.

- 9 Dim awydd i eiste' 'm laen y sy,
 O fewn i dŷ galarnad,
 Nac yno neb yn disgwyl caen',
 Ryw uchel flaen gyfarchiad,
 'R hen wr doniol sydd brofiadol
 Yn ei oes, a da rhyfeddol,
 Sy'n boddloni'n awr i lechu,
 Gydâ'r baban yn ei wely,
 A'r un sut annedd sydd i'w gael
 I'r gweision gwael a'u meistri.

- 10 Y noeth, y tlawd, a'r rheidus prudd,
 Mor llonydd fydd yn cysgu,
 Ag yw'r cyfoethog sarrug synn,
 Fu lawer yn feddiannu ;

Y gwahaniaeth sydd ysowaeth,
 Yw'r adeilad gwael neu helaeth,
 Carreg barriog, werthfawr enwog,
 Neu ynte'r twmpath glas llysieuog,
 Er cymmaint gynne ei rwysg a'i rym
 Yn awr i ddim yn chwanog.

11 Yn mhlith fath lu o amrywiol oes,
 Mae rhai sy'n groes aflonydd,
 A rhai o farnau pur wahan,
 Yn pledio o flaen eu gilydd;
 Angeu creulon gas ei ddanfon,
 Fe wnaeth heddwch rhwng partion;
 Parodd iddynt fod yn gyttun,
 Ac anghofio'r bar fu rhyngddyn',
 Eu hesgyrn sy'n cymmysgu ynghyd,
 A'u cnawd yn cyd gofleidio.

~~~~~  
 CAN V.

(*King's Farewell.*)

*Am farwolaeth amryw o rai duwiol, a  
 fuan feirw.*

1 **H**ED fy enaid cod i fynu,  
 Ysgwyd sorod y carchar-dy,  
 Draw rai gwedi cael eu gwared  
 O gadwynau eu holl gaethiwed,  
 Eu cnawd a'u hesgyrn oll yn llechu,  
 Yn y ddaear eu hen letty,  
 Yno ynghyd, heb un byd  
 Diffwyth i'w deffro;  
 Ac i aros hyd nes delo  
 Swn yr udgorn i'w dihumo.



2 'Rwi'n dych'mygu im' wel'd eu cefen,  
 Fry yn hwylio heibio'r haulwen,  
 A phob un yn chwareu ei aden,  
 Un yn ol y llall yn llawen;  
 Heibio'r sêr o bob rhyw raddau,  
 Gado'r lloer a'r holl blanedau  
 Obry lawr, bellder mawr,  
     Aethus i synnu,  
 Hwythau'n esgyn fyth i fynu,  
 Yn yr ehangder pur yn canu.

3 'Roedd angylion megis muriau,  
 Bob tu'n gylch yn ol eu graddau,  
 Rhes'nol rhes yn dysgu 'ynt ganu,  
 Newydd gaingc i'r anwyl Iesu;  
 'Nawr maent gwedi dysgu eu gwala,  
 'Roeddent gwedi dechreu yma,  
 Gydâ'r Oen byth heb boen,  
     Yn ymddigryfu,  
 Blith dra-phlith â'r hardd gwmpeini,  
 Ehedodd gydâ hwynt i fynu.

4 Gwelafrai o'u cyd aelodau,  
 Wedi dringo fynu'sdyddiau,  
 Yn gwenu yn eu hwyneb hyfryd,  
 Pan ar drothwy drws y bywyd;  
 Dewch i mewn a dewch heb 'rofin,  
 Dyma'r wledd o'ech yn ei mhofyn,  
 Gwrthddrych eich cred, a'i freichiau ar led  
     Cannaid yn y canol,  
 Sy ar yr orsedd fawr drag'wyddol,  
 'Nawr yn groeso i mewn ei bobol.

5 Mae eu cadwynau wedi dattod,  
 A'u caethiwed wedi darfod,  
 Eu cystuddiau, eu poen, a'u gofid,  
 Oll tu faes i borth y bywyd;  
 Nid aeth arf, na ffon, na chleddau,  
 Na dim afreolus nwydau,

Tros y mur, grisial clir,  
 I sanctaidd dir Sion,  
 Na dim arall a dyrr gyson  
 Heddwch, di-drai'r pererinion.

- 6 O na chawn i fyn'd fy hunan,  
 At y nefol gydsain gyngan,  
 A chael gwybod rhyw gwestiynau,  
 Pa sut y mae ar ben y siwrnai?  
 A oes llawer wedi blaenu,  
 Fel mae dynion yn tebygu,  
 A oes llu dysglair fry?  
 O rif y tywod,  
 Mewn tangnefedd, wedi darfod  
 A chystuddiau eu pererindod.
- 7 D'wedwch im' pwy olwg hyfryd,  
 Sydd ar Dywysog mawr y bywyd?  
 A yw ôl yr hoelion yno,  
 Yn ei draed, ac yn ei ddwylo?  
 P'un ai cariad ynteu ofni,  
 Sydd yno bennaf yn teyrnasu?  
 Cariad mwy yn llosgi trwy  
 Eu calon, wy'n credu,  
 Mae yno hefyd hyfryd ofni,  
 Ac anfeidrol faith ryfeddu.
- 8 A yw'n bleser gan angylion  
 Ganu anthem hyfryd Sion,  
 A yw angydd y croes-bren poenus,  
 I'r rhai safodd gynt yn felus?  
 Ai gwir bod yr angylion penna',  
 A'u sail ar goppa bryn Calfaria?  
 Yno'n cael perffaith hael,  
 Gadernid diffaelau,  
 Wedi eu clymmu a'r holl seintiau,  
 Yn yr un Pen, yn yr un clwyfau.
- 9 A ydych chi yn gwybod yna,  
 Am ein gofid ni sydd yma?  
 Neu a fedrwch gydymdeimlo,  
 A rhai hyn sy'n cael eu temtio?

A oes rhai oddi yna weithiau,  
 Y d'od yma ar negesau?  
 Mawrion maith, fel y daeth  
 Moses ac Eli,  
 Ar newidiad gwedd yr Iesu,  
 Mewn gogoniant i ryfeddu!

10 Mae fy ffydd, neu mae'm dychymmyg  
 Yn hyderus iawn, yn tebyg  
 Fod rhyw swm yn d'od i'm clustiau,  
 O'u dedwyddol faith ganiadau;  
 Mae yn 'hedeg tros y bryniau,  
 Ar adenydd awel deneu,  
 Yn d'od a rhin nefol win,  
 I lonni'm blin enaid,  
 Ac yn rhoi rhyw hyfryd syched,  
 Am fod yn eu gwledd fendiged.

11 Wrth fyfyrto ar eu rhoddion,  
 Mae cenfigen yn fy nghalon,  
 Fod fy nghoelbren i heb symmud,  
 O wlad gwae i dir y bywyd:  
 Deffro'm ffydd dos tros y bryniau,  
 Cymmer ran o'u gwleddoedd hwythau,  
 Mae'n brydnawn diweddar iawn,  
 Buan cawn orphwys,  
 A rhoi'n beichiau lawr, ac arllwys  
 Ein holl ofid yn Mharadwys.

~~~~~  
 CAN VI.

(*King's Farewell*)

Ffortun, tan enw rhagluniaeth.

1 **F**FORTUN wych ydyw yr enw,
 Ond rhagluniaeth gynt oedd hwnnw,
 Y gelwir duwies sy'n teyrnasu,
 Ar y ddaear lās o ddantu,
 Fry mae'n eistedd yn yr wybr,
 Yn gwel'd y pedwar gwynt yn eglur,

A'r holl fyd atti gyd,
 Am ymddyrchafu;
 Yn ei llygaid oll yn syllu,
 Am gael derbyn rhyw beth ganddi.

2 Hithau'n agor ei thrysorau,
 Tannu ei disglair faith deganau,
 Dodi ei gwâr o flaen y werin,
 Pery i'r gwynt eu rhannu rhyngddyn',
 Hwythau'n rhuthro 'mlaen yn eon,
 Pawb yn wangcus am gael digon,
 Rhoi tan dra'd fam a thad,
 Ceraint a thrasau;
 'Ffeiriaid yn myn'd dros eu duwiau,
 Meibion tros eu têg gariadau.

3 Ac er sathru gwydych gyfeillion,
 Heb drugaredd fel gelynion,
 Yn y diwedd myrdd yn ffaelu,
 Gymmaint a chael ceiniog ganddi;
 Yn lle coron hyfryd freiniol,
 Weddai i un o waed yn waddol,
 Hwn ni chae ond y gwae,
 Trallod a chulni,
 A rhyw ddysgwyl maith am dani,
 Yno marw heb ei mheddu.

4 I un arall rhy heb ddysgw'l,
 Gyfoeth mawr tu hwnt i'w feddwl,
 Yn ddisynwth daw i'w berchen,
 Nes rhoi eraill mewn cenfigen;
 Fe gaiff swydd, neu aur, neu dyddyn,
 Neu lywodraeth gwlad, neu fyddin,
 Nes d'od i'r lan, y truan gwan,
 Egwan ei ddoniau,
 'R hwn na feddai enw gynneu,
 Dysg, na deall, na synhwyrau.

5 Felly ffortun sy'n teyrnasu,
 Neu ragluniaeth dyla'i henwi,
 Hi bia 'speilio, yntau rhoddi,
 Tynnu lawr a chodi fynu;

Y mae'r ddaear faith a helaeth,
 Oll yn lân tan ei llywodraeth,
 Hi bia'r groes chwerw loes,
 Hyfryd oes hefyd,
 T'lodion, mawrion, henaint, mebyd,
 Sydd yn dysgwyl ei hwynebpryd.

- 6 Minnau fyddaf dawl ddiddig,
 Rhod im' lawer, yntau 'chydig,
 'Dyw ei chroesau hi ond ennyd,
 Na'i hawddgarwch hwy na munud;
 Dewisai i y trysor hwnnw,
 Mewn cyfammod sydd yn nghadw,
 Lle nad yw'r groes, chwerw loes,
 Ddim ond meïysu,
 'R goron a gawn i feddiannu,
 Pan bo ffortun wedi ffaelu.

~~~~~  
 CAN VII.

(*King's Farewell*)

*Y byd yn cael ei addoli.*

- 1 **Y** BYD yw ef ys yn gofleidio,  
     Cân fy enaid egwan iddo,  
 Sy a'i deganau coeg yn rhyw fodd,  
 O rifedi swnd y moroedd;  
 Dyma'r mwrdawr sydd yn tynnu  
 Myrdd o gewri i'w ei garu,  
 Arf diball gan y fall,  
     Diwall i dwyllo,  
 Ffol a chall sy'n estyn atto,  
 Heb ystyried o'u distrywio.

- 2 Pob gwag wrthddrych tan yr haul-wen,  
 Sydd yn barod yn ei berchen,  
 I'w presentio wrth ei 'wyllys,  
 I rai tywyll dall anfedrus;  
 Hwnnw'n gynta'n barod ganddo,  
 'Nol y natur fo fe'n demtio,

Dirgel mae ef yn gwan,  
 Ei rith-deg gau rwydau,  
 Yna eu gosod ar y llwybrau,  
 Dal ef filwn o filiwnau.

3 Weithiau gwelir e'n ymdrwsio,  
 Yn yr harddwch ffemua feddo,  
 Mwy ei rwysg, ei bomp. a'i degwch,  
 Nâ 'merawdwyr mwya' eu harddwch,  
 Marchog yn ei freiniol gerbyd,  
 Synn ei wedd, a siriol hyfryd,  
 Dw'r a thân, ni saif o'i fla'n,  
 Cyfan y cafodd,  
 Derfyn eitha' da'r a dyfroedd,  
 Feibion Adda fel y mynnodd.

4 Fe g'od un i fynydd hawddgar,  
 Uwcha' ei ben o'r nen i'r ddaear,  
 Ac fe ddengys mewn munudyn,  
 Dir y dwyrain a'r gorllewin,  
 Trysor Ophir, bryniau'r India,  
 Brasder Twrci fawr, a China,  
 Os dy fryd ro'i i mi gyd,  
 Gofyn yn gyfan,  
 Hynny ro'f a rhagor 'rwan,  
 I'w meddiannu wrth dy amcan.

5 Golud Cræsus fawr sydd genni,  
 Glendid Absalom os mynni,  
 Calon Hannibal ddiofan,  
 Pompey, Cæsar, Dioclesian,  
 Rhof it' ysbryd mawr a hyder,  
 Fel y cafodd Alecsander,  
 Tan dy dra'd, dref a gwlad,  
 Hylwydd a helaeth,  
 Aur a gwisgoedd, a rheolaeth,  
 Ac heb derfyn etifeddiaeth.

6 Rhif y dail neu'r gwelltydd gleision,  
 Y ser, neu rô dirif yr ason,  
 Sy'n ei ganlyn ef o ddynion,  
 Heb ffael oll o fod yn ffyddlon;

Yn darostwng nos a boreu,  
 Y llesg a'r glewion ar eu gliniau,  
 Oll eu gyd, o'r ùn fryd,  
 Truein yn treio,  
 Fyn'd am yr agosa atto,  
 Disgwyl derbyn rhyw beth ganddo.

7 'Nol eu graddau fach a mawrion,  
 Pawb yn cynnyg iddo roddion,  
 Oll sy ganddynt yn eu helw,  
 Edrych dim yn wyneb hwnnw,  
 Pawb yn rhoddi iddo eu hamser,  
 Dysg, a nerth, ac eitha meder,  
 Pob nwyd ynghyd, cariad a llid;  
 Hyder ac ofni,  
 Eu holl reswm a'u goleuni,  
 Tu ag at ei wir foddloni.

8 Mae'r 'sgolheigion am gael enwau,  
 Clod didrai, ac uchel raddau,  
 Trysor, pleser, a gwag hawddfyd,  
 Moethau, cwmp'ni, a seguryd,  
 Ac mae'r annysgedig yntau,  
 O'r un meddwl gwael pe medrai,  
 Oll a'i fryd i gael ynghyd,  
 Boen-fawr drysorau;  
 Pwy a bia eu holl feddiannau?  
 Yn mhen ychydig bach o oriau.

9 Mentra'r morwr i'r ystormydd,  
 Byniau o ddyfroedd cuwch a bronydd  
 Tan y donn ac ar ei chefn,  
 Fyth yn lliwio 'mlaen yn llawen,  
 A'i fywyd bach yn wir beryglus,  
 Na dim coel i'w lleser breccus,  
 Etto 'mla'n, hwylio wna'n',  
 Rowndian i'r India,  
 Ymfoddloni i bob gwasgfa,  
 I gael gweled aur eu gwala.

- 10 Fe â'r milwr caled enwog,  
Yn erbyn câd o rif y tywod,  
Saethau o ddautu iddo'n myned  
Fel y cenllysg gan mor amled;  
Awydd golud yn ei galon,  
'Chwant i glod, a d'od yn eon,  
I fyn'd yn mla'n trwy fwg a thân,  
Temhestl rhuad,  
Angeu creulon ond cael cennad,  
Dyr i lawr ei holl ddysgwyliad.
- 11 Pa sawl dyfais, pa sawl trefen?  
A chwanegwyd tan yr haul-wen,  
I gael golud a gogoniant,  
Pleser, moethau maith, a llwyddiant,  
Y tlawd yr unwedd a'r cyfoethog,  
Sydd yn chwennych ac yn chwannog,  
I godi i'r lan i ryw fan,  
Mae'n gyfan yn coelio,  
Caiff ef well happusrwydd ynddo,  
Angeu yn ei ddisapwyntio.
- 12 Tra fo nerth a llawn ddiwydrwydd,  
Yn ymgyrraedd at happusrwydd,  
Sel a dyfais yn cyd-dynnu,  
Ei perchennog i fodloni;  
'Nol amseroedd maith o ddysgwyl,  
Oll yn d'od ar ol eu meddwl,  
Duw o fry yn chwerthin sy,  
Ar yr adeilad,  
Angeu'n dawel iawn yn dwad,  
Aeth ar goll yr holl ddysgwyliad.

~~~~~

CAN VIII.

*(King's Farewell)**Twyll y byd.*

MEGIS llestr hen a drylliog,
Ydyw'r byd ar fôr tymhestlog,

Pleser braf yw edrych arno,
 Ond peryglus iawn fod ynddo,
 Os daw un i maes o'r tonnau,
 Ar ystyllen friwlllyd deneu,
 Fe glyw 'stwr, ar y dw'r,
 Dwndwr yr angeu,
 Draw yn mhell gan ryw fyrddiynau,
 Aeth yn iach i'r llestr gynneu.

- 2 Beth raid cymmaint poen a gofid,
 Wrth a bery ond awr o ennyd?
 A phe meddem aur yr India,
 Perl Brasil, a sidan Persia;
 Dyma'r man diwedda'n henw,
 Pridd i'r pridd, a lludw i'r lludw,
 Dyma fe yn ei le,
 Gerwyn yn gorwedd,
 Dyma ei oed mewn byd o wagedd,
 Diarwybod daeth ei ddiwedd.

- 3 Uffern gau ei hun sy'n gwenu,
 Fod plant Adda wedi ynfydu,
 Casglu cyfoeth erbyn angeu,
 Ac euogrwydd mwy o bwysau,
 Rho'i i briodas, adeiladu,
 Noah'n gwneud ei arch i fynu,
 Tyrio'r donn, casglu hon,
 Dilyw bron dyfod,
 Erbyn bod yr arch yn barod,
 Gorfod gado sw'n y sorod.

- 4 A raid i'r henaint sydd yn darfod,
 Ac yn hongian uwch y beddrod,
 Fel hen goedydd yrru eu gwreiddau,
 Ddyfnach, ddyfnach rhwng y creigau,
 Caru'r ddaear yn anwylach,
 Fel b'ont atti'n myn'd yn nesach,
 Y dwylaw hyn, gweinïon gwyn,
 Crynion yn crynu,
 Etto'n daer yn ymafaelu,
 Am yr hyn sydd yn eu nychu.

5 Rhwymo'r awyr las a'i gasglu,
 Beth yw ceisio'r byd ond hynny!
 'Chydig iawn ar ddyn sy'n eisiau,
 A thros ychydig o flynyddau;
 Pwy mor gynted rhaid im' ado
 'R lludw llwyd sy'n awr yn eiddo,
 Yr hwn a ge's. er mawr les,
 Gan anian tros ennyd,
 Pan galwo hi y mae'n rhaid symmud,
 A rhoi'm lludw iddi hefyd.

6 Dyddiau'm mebyd sydd yn treulio,
 Cyn cael synwyr a myn'd heibio,
 A phan delom brisio amserau,
 Prynu deall trwy brofiadau;
 Dechreu caffael allwedd bywyd,
 Dawn a rheswm, rhinwedd hefyd,
 Yno mae, angen yn glau,
 Yn dadrus ei ddrysau,
 Gwneuthur ffordd ddinag, ddiammau,
 Fyn'd i mewn idd i'w 'stafellau.

7 Pan b'wi'n edrych ar rifedi
 O flynynyddau'n ol i gyfri,
 Nifer o ryw ffryns ystyddiau,
 O'r un oedran a'r un graddau,
 Cryfach nerth, a mwy seguryd,
 Ieuengach hefyd yn eu bywyd,
 Carcus iawn, fore a nawn,
 I achub llawn iechyd,
 Hwythau'n gynta' wedi symmud,
 'Rwi'n rhyfeddu medda'i fywyd.

Ffydd ac Anghrediniaeth,

GRAS A SERCHIADAU NATUR,

YN CAEL EU DARLUNIO MEWN

CAN BENRYDD.

CAN IX.

OH fyd! Oh fyd! pa beth wna'i yma'n byw?
Fe ddarfu pleser, pleser o bob math;
Ddoe'r oeddw'n mewn rhyw faith Baradwys dêg,
Ond heddyw trow'd fi maes o honi'n llwyr.
Mil o bleserau ddoe fu yn fy rhan,
Ond heddyw feddai'r un o tan y nen:
Mae dyn, mae dâ, mae'r cyfan is yr haul,
Yn gryno wedi rho'i ffarwel i mi.
Yn awr mae'm dealltwriaeth fel y môr
Yn rhuo yma a thraw, un gronyn gwell,
Yn 'mofyn pleser, nid oes un i'w gael.

Oes un i'w gael? oes un, didrange didrai,
A hwnnw sydd yn d'od i maes yn llif
O tan yr orsedd, gorsedd wen yr Oen.
Wel, mi obeithiaf ddîngo i mewn i'r nef,
A gado'r llawr, lle nad oes da i'w gael,
Y nef ei hunan ettyb fy holl wae,
Y nef ei hunan, yno byddaf iach:
Ac os aeth lluoedd maith o'm hanwyl rai,
I maes o'r byd, caf yno eu cwrddydd oll.
Caf yno wel'd Ouranus nefol ddyn,
Fu'n rhodio'n hir trwy'r dyrus anial maith,
Yn cael ei ladd trwy gydol faith y dydd,
Ac yn dyoddef oll, heb rwgnach dim;
Yn wirion fel yr Oen, heb roddi dant
Am ddant i neb; ond achwyn arno ei hun;
Na blino dim am groesau'r byd a'i wae,
Ond edrych ar y goron draw i'r bedd,
A llawenhau yn fynych wrtho ei hun,
Wrth wel'd ei olaf ddydd yn agoshau.
O'r diwedd daeth y buan rhodd ffarwel;

Mae'n canu'n awr yn mhlith cynnifer myrdd,
 O seintiau, ac angylion, ag sy o ser
 Yn chwareu yn yr eang gloyw las;
 Wedi anghofio'i boen, anghofio'r byd.
 Y gwawd, a'r erlyd, a'r och'neidiau trist,
 Hwylt yno oll 'nawr wedi eu troi yn hedd,
 Yn gariad, a llawenydd maith didrai,
 Ac annorchfygol bleser, neb ni's gŵyr,
 Ond sydd yn canu'n awr o flaen y faingc.

Oh! ddedwydd ddyn, mi roddwn ugain mil
 O fydoedd eang, pe baent yn fy rhan,
 Am gael bod yna heddyw'r man yr wyt.
 Yno mae Philomela addfwyn ferch,
 Debygais i mai angel oedd nid dyn;
 A gwedd angylaidd ar ei hwyneb llon,
 Yn sugno holl serchiadau'r saint o'i hol.
 Mi cerais uwch neb dynion îs yr haul,
 Pe buasai'n fyw 'run cwlwm o barhad
 O gariad pur dilygredd fuasai byth,
 Ond 'nawr ma'i'n fyw, ma'i'n gorwedd yn y bedd.

Y nef ei hun sydd yn terfynu gyd,
 Bob rhyw droiadau chwerwon îs y nen,
 Mewn nefol gwsge yn dawel dug hi i'r lan,
 Can's addfed oedd i wisgo'r goron bur,
 A chanu'r delyn aur ei gwaith hi'n awr,
 O ran na chaiff neb seintiau fyw yn hwy,
 Nâg b'ont yn addfed at gwmpeini'r Oen.
 Mi gwela'i'n awr a'i gwisg fel eira gwyn,
 Neu fel yr haul yn mhlith y ser dirif,
 Yn mlaenâ' o dorf forwynion llawn o wres,
 A fflamiau cariad at y Brenin mawr,
 Yn ledio côr nefolaidd gân i'r Oen,
 Tu faes i'r ddinas sanctaidd unwaith fu,
 Rhwng da'r a nef yn hongian ar y bryn.

Oh! wryf bur na adnabu erioed beth yw
 'Nifeilaidd d'lawd bleserau cig a gwaed;
 Un o gariadau'r Oen yn ddystaw'n byw,

Wedi anghofio'r byd, a'r byd un wedd
 Wedi ei hangofio hi.—
 Fe ddarfu'm hiraeth, ac fe ddarfu'm poen,
 Can's nid oes gennyf ddim ond noswaith ferr,
 Cyn etto gael rhan o'i chymdeithas bur.

Ca'i yno wel'd Pedista aeth i'r bedd,
 Cyn gweled haul ar y gyhudedd fawr
 Un waith yn croesi i wneuthur gaua' a haf;
 Na'r lloer dair gwaith trwy'r 12 arwydd fyn'd—
 Oh! bur flaguryn, hoff anwyldra ei mam,
 A'm gobaith innau; gobaith siwr i'm tyb,
 O fod yn nerth, yn gymmorth yn y byd,
 Im' tra fawn byw, a phan y rho'wn ffarwel,
 I gae fy llygaid, ac i'm rhoi'n y bedd,
 A phara'n ffrynd i'm henw tra fawn byw,
 A chofio tad pan y bydda'i yn y pridd.

Ond och! rhagluniaeth ddyrus sydd yn gwau,
 Ac megis pe b'ai am ddiddyfnu'n llwyr,
 Y drefn honno a ddyfeisio dyn,
 A rho'i ei phyngciau tywyll anial dū
 Lawr yn eu lle, i dorri dyn i'r llawr;
 Wnaeth oll yn groes! aeth a Phedista fwy
 O gôl ei mham i brofi angeu loes,
 Ond daccw hi'n awr o flaen yr orsedd fawr,
 Yn mhlith saith ugain mil o saint a mwy,
 Ddihangodd yno heb gael gwel'd yr haul,
 Na derbyn dwfr bedydd yma erioed,
 Na chael yr enwau roddir gan y byd;
 Ond bedydd oddi mewn a gawsant hwy,
 Ac enwau na ddeallir is y nen;
 Ac wrth fath enwau yno maent yn cael
 Eu galw unol ôl at ganiad pur,
 Fyth newydd gaingc i'r addfwyn anwyl Oea.
 Ma'i chorph hi yn gorwedd heddyw yn y bedd,
 Rhwng muriau o faen a châlch, yn fwyd i'r pryf,
 Yn ol ni's daw, âf atti'n fuan iawn.
 Caf ran o'i gwely yn ddystaw yn y pridd,

Ac yna ni gyfodwn pan del cri
 Archangel mawr na chlyw'd erioed ei fath,
 Nes chwareu holl silfaeni'r ddaear drom,
 A'r meirw i glywed, ac 'ynt godi i'r lan,
 Yn lle hiraethu bellach llawenhaf.
 Mi ro'is Pedista i fyw.—

Wrth lawenhau y mae rhyw 'storom fawr
 O mewn o maes yn dyfod yn ei grym,
 Bron curo'm hysbryd gwan o tan y dw'r.
 Aeth Eloisa i'r bedd! O addfwyn ddyn!
 Addfwynaf ddyn fu ar y ddaear lân,
 O ymddifad fi! pa beth wna i yma'n byw?
 Mae fy anwyl gymmar yno wedi myn'd.
 Un rhan o'm bywyd, ac un rhan o'm braint,
 Cnawd o fy nghnawd, ac asgwrn o honof fi.
 Nid felly tybiais pan y rho'w'd ei bys
 O fewn fy llaw, pan ddaeth hi gynta' i'm rhan,
 Ni chofiais am neillduad yu y dydd
 Gwnawd yr adduned, seliwyd hi âg aur,
 'Doedd marw'r amser hyn ond pethau pell,
 A chariad, cariad cadarn yn ei rym
 Oedd yn teyrnasu yn unig, ac yn dweud
 Y mynnai ei le yn ddi-dorr flynyddau hir.
 Ac na dde'u henaint, angeu, poen, na'r bedd,
 I'n haffonyddu ddim tros amser maith.
 B'le mae'r addewid hyn fy rhyfig d'wed?
 Pan mae fy anwyl Eloisa'n awr
 Yn cysgu ac yn pydru yn y bedd.—
 Pwy ardal fach o'r byd wna'i yn artref im'?
 B'le bydda'i byw? pwy gyfaill gaf fi mwy?
 'Does dim, 'does dim, fe ddarfu oedd i mi.
 'Run hawddgar dawel ddiwair nefol lân
 Sy'n awr yn ddystaw obry yn y llwch.
 'Does ond och'neidiau ynw'i oll o'r bron,
 'Rw'i oddi mewn fel môr temhestlog cryf,
 Yn berwi i'r lan bob munud awr o'r dydd,
 Poen, anghrediniaeth, ac anobaith cryf
 Sy fel y donn yn dyfod 'nol y llall,

A dderfydd byth o'm gofid i a'm poen?
 A oes dim diwedd ar och'neidiau trist?
 A anghofir byth pan roddir ffyddlon un——
 Fo'n gnawd o'm enawd i orwedd yn y bedd?

Ond taw fy enaid gwagedd yw dy lais,
 Dy och'neidiau gwagedd ydynt oll o'r bron.
 Pa le mae'r nef? pa le mae Iesu'n byw?
 Pa le mae Eloisa'n awr ei hun?
 Pa le mae'm ffydd? pa le mae'm gras'au o'u bron?
 Ai colli cymmar wna i mi lwfrhau?
 Nage, mi welaf trwy 'spien-ddrych clir,
 (O nefol waith) fod Eloisa yn fyw.
 Yn fyw mewn gwlad âf finnau cyn bo hir,
 'Rwi'n gwybod hyn, hi garodd Iesu mawr,
 Fil mwy nâ dim teganau is yr haul.
 Mi glywaf hyfryd berffaith nefol dôn
 Yn awr yn d'od o rhwng ei dwylo hi maes,
 Oddiar y delyn aur.——

Rhaid i mi 'mofyn pleser uwch y nen,
 Pob dim sy'n 'hedeg ymaith is y rhod.
 'Does genny'n awr o ddynion i mi'n ffryns
 Ond Theophí', a phan êl hwn i'r pridd,
 Wel aed y byd ar dân.——

Clyw nefol hawddgar garedigaf ddyn,
 Sy'n gwybod holl droiadau'm hysbryd gwan;
 D'wed p'un ai fi, neu thi ro'r gynta' i'r bedd?
 Nid megis ffrynd 'rw'i yn dy garu di,
 Ond fel rhyw seraph ddaeth o rhwng y ser,—
 I'ngalw i farw, ac i gofio'r bedd.
 Bydd daer o flaen y drugareddfa fawr,
 Pan clywech di (cai glywed gan y gwynt,
 Yr awel deneu ddwg y gair i maes
 O dref Caerdaf i Fon, a llawer lled)
 Fy mod i wedi'm rhwymo yn y fan,
 Gan angeu frenin mawr a'i gleddyf llym,
 Heb allael syflyd troed, na llaw, na bys,
 Yn dysgwyl am yr ergyd sydd heb ail.

Pa un ai'r eloc sydd bron a tharo ei awr?
 Neu angeu dery yn gyntaf, Duw a'i gŵyr,
 O na baet yno'r funud hon fy mrawd,
 'Does 'mo Maria yn fyw, hi aeth o'r blaen,
 O na baet yno i ddal fy mhen i'r lan,
 Mi gongc'rwn angeu ryw funudau'n hwy,
 A ddeui ddim yn awr gyda mi i'r bedd?
 A raid i mi fyn'd yno wrthyf fy hun?

Taw fy enaid, beth yw y meddyliau gau,
 Sy'n llof mewn fel Niger neu Ddanub'?
 Nid y'nt eu gyd ond tonnau mawr eu grym.—
 O anghrediniaeth, ac O lwfrhau!
 O cred fy enaid, cred yn fuan iawn,
 Ac onis credu, â dy nerth yn ddim.
 Beth dâl i neb dd'od gyda mi i'r bedd!
 A all dynion pur i gadw angeu maes?
 A ffrynd a gelyn yr un peth y'nt i mi,
 Pan byddo'r alwad wedi d'od i ben.
 Os yn Borneo, India, neu Japan,
 Neu mewn rhyw ardal bellach caf fi fyw,
 A marw yno yn unig wrthyf fy hun;
 Pwy achos poen, neu anghrediniaeth mwy,
 Na marw gartref gyda'r hwn a'm câr?
 Mi greda' mwy ni ddigalonna'i ddim,
 Bu Iesu farw, a fy Iesu yw:
 Ac fe gas chwerwder angeu yn ei rym,
 Daeth holl alluoedd uffern, nef a'r byd,
 I wasgu ar enaid tirion addfwyn Oen,
 Ffarwel Ouranus, Rhode, a Theophil',
 A Philomel, a'm ffryns o gylch y byd:
 Yr hen a'r ieuangc, byw a'r marw ynghyd,
 Ni ro'wn i un o'r graian, graian mân
 Heb rif sydd arnynt draw ar fin y môr,
 Am gwmp'ni yr un o'honynt yn y pryd
 Bo oriau'r nefoedd wedi d'od i ben.
 Er bod y llif a'r tonnau'n fawr eu grym
 Yn y Iorddonen, ac y mae myrdd o'r byd
 Yn ofni gwel'd ei ddyfroedd draw o bell,

Ond ofni mwy wrth dreio grym ei dwfr.
 Mi â' trwyddi etto, trwyddi âf yn hy,
 Ond i fy Iesu, Iesu mawr ei rym,
 Fod wrth fy ochr, 'maflyd yn fy llaw.
 'Rwi'n awr mewn hwyl yn gwaeddi maes mi âf,
 Ffarwel greaduriaid, o bob lliw a llun, [ffryns,
 Gwyr, meibion, merched, gwragedd, plant, a
 Ffarwel, ffarwel, ni phwysa'i arnoch mwy,
 Aur a meddianau holl drysorau'r byd,
 Ei barch, a'i enw, darfu i chwi'n awr,
 'Does gennî' ddim, ond Duw ei hun o'm plaid,
 A Duw sydd ddigon, mae e'n fwy nâ phawb,
 Ac bellach nid oes arna'i chwant y nef,
 Am fod Pedista wedi myn'd o'r blaen,
 Neu Eloisa cyfaill llawer mwy,
 Ond am fod Iesu ei hunan yn y bedd,
 Ac am ei fod o fewn y nefoedd fry,
 Yn ben ar gynnifer sanct a seraph pur,
 Ag sydd odywod mân ar fin y môr;
 Ac nid fy nghysur yw ymado a'r byd,
 Am fod rhyw fyrdd o seintiau draw o'r blaen,
 Ond am fod Duw ei hunan yno gyd,
 I'w fwynhau byth yn ddidrai yn ddidranc.

Oh! ffynnon bur o oleuni! Oh! didrai
 Gysuron! Oh! anfeidrol unig un!
 Dy hunan ydwyf fwy nâ'r nef o'i bron,
 Yn fwy nâ'r byd, yn fwy nâ'r moroedd mawr,
 Yn fwy nâg angeu, ac yn fwy nâ'r bedd,
 Tydi wyt ddigon, a dim ond tydi:
 Neb ond tydi ni cheisiaf tan yr haul.
 Ti ar y ddaear, ti yn y nefoedd fry,
 Tydi yn angeu, a thi yn y bedd.
 Wel, digon yw i mi dy fod yn Dduw,
 Mae pob dedwyddwch ynot ti dy hun,
 Cyfoethog, tlawd, a chlaf, a iach sydd un,
 A byw a marw'r un wedd ynot ti,
 Rhwng nef ac uffern nid oes dim gwahan,
 Pe fflamiau'th gariad ddoi i lanw'r ail.

Mi gana' bellach am yr hyfryd fraint,
 O golli cyfaill, ac o golli'r byd,
 A gyrru myrdd i mewn o'm blaen i'r nef,
 A marw yno yn y man y b'wyf.
 Nid wyf heb ffrynd, yn awr mae gennif Dduw,
 Ffrynd yn mhob ynys, yn mhob dinas fawr,
 Ar ben pob mynydd, ar y cenfor glâs,
 Yn Tripoli, yn Tunis, yn yr Aipht,
 Yn Abysinia, neu yn Phillipine,
 Yn ngwlad y Negroes, ynte yn Peru,
 Yn nghanol Twrci, yr un-wedd ag yn nhre'.
 Dewch foroedd bellach, rhuwch donnau maith
 Rhyngof a'm holl gariadau gwych o'u bron,
 Mi gongc'ra angeu yr un wedd heb yr un.
 Ar ei allu ef yn unig 'rwyf yn byw;
 Anadlodd daear, yna daear bu,
 Fe dd'wed wrth angeu, angeu saif yn ol,
 Ac ni's gall angeu ddyfod gam yn mlaen.
 Mi welà' ei wedd yn awr yr ochr draw,
 Yn gwisgo coron, nid y goron ddrain,
 Ond coron o ogoniant, ac o glod,
 Ac annherfynol gariad, oddiwrth lu
 Sy'n llanw nef y nef.—

Daccw fy Nuw, O daccw'r un a fu
 Tan hoelion llymion unwaith ar y pren,
 Ni cheisiaf ddim tu yma neu tu draw
 I'r bedd, yn unig ond cael ei fwynhau.
 P'le mae fy ffryns? p'le mae'm perth'nasau'n awr?
 P'le ofn angeu? dychryniadau'r bedd?
 Ffarwel, ffarwel, ni fedda'i ddyn yn fyw;
 Nac un dyddanwch gwael ni's ceisiaf mwy.
 Ffryns anghrediniaeth ydynt oll o'u bron;
 Ffryns pob gwan hyder, a ffryns llwfrhau.
 Dihatrwech fi o'r cyfan tan y nef,
 A rho'wech fi'n noeth o flaen fy Mrenin mawr,
 Fe'm gwisg â'i nerth yn nghanol Chaos ddû.

Pe d'wedech fod Fidelia fyth a lle,
 A Christopher hyd heddyw tan fy mron,

Ped'wedwch fod trysorau'r gwledydd draw,
 A thrigfan hyfryd fyth heb fyn'd i maes,
 Fod mil o bethau yn ddirgel tan fy mron,
 Nas gwelais i fy hun.—

Fod enw yn ola' un o gewri'r byd,
 Saif hwn i'r lan pan elo aur yn ddim.

Ai felly mae? O prawf fy nghalon Iôr,
 Tynn bob adeilad godwyd yma gynt
 Yn Eden gan y gelyn cyfrwys call,
 Yn wastad gyda'r llawr.—

Na bo un pleser nac un eilun gwael,
 Na neb rhyw dduwiau fyth ond ti dy hun,
 I gael un mymryn lleia' fyth o le,
 O fewn y galon a gysegraiſt ti,
 Yn deml-sanctaidd nefol it' dy hun;
 Ac yna clod ac anghlod y'nt yr un,
 Diles yw hwn, diniwed yw y llall,
 Duw yw fy rhan, 'dw'i bellach ronyn waeth,
 Pe cawn i ugain mil a miloedd mwy
 O drysor anwir o ryw eiriau drwg,
 Neu gan ragrithwyr o ryw eiriau da:
 A'u rho'i i'r gwynt, a thannu hyn ar lled,
 I fôr y dehau, yr ochr draw i'r lein,
 I Goromandel, ac i Malabar,
 Ac i Magelan, ac i Meccico,
 A dyfod tan Arcturus tu a thre',
 A dilyn Anson, eilwaith dilyn Drake;
 Fy nerth, fy nghymmorth, a fy nghraig yw Duw.

Pa beth sydd eisiau mwy ar fy enaid gwan?
 Mae yma i'w gael mewn iechydwriaeth rad,
 Gyfiawnder pur sydd lawer fwy ei led
 Nâ moroedd mawrion sydd yn golchi'r de';
 Cyfiawnder ettyb feiau g'nifer myrdd
 Ag sydd o dywod yn y ce'nfor glas,
 A'u pwys fel brynïau, fwy nâ brynïau'r byd,
 Eu gyd o blwm.—

Oh! annherfynol iechydwriaeth fawr,
 Wyt oll yn un, dy drefnu wnawd cyn byd;

Gorweddaf, hunaf dan dy aden byth,
 A doed y drwg a ddel.—
 Gadawaf ddyn, anffyddlon ddyrus ddyn,
 Gadawaf aur sy'n rhoddi'r byd ar dân;
 Yn ennyn cariad, ac yn ennyn cas,
 Yn dwyn bywydau dynion rif y ser,
 Gadawaf enw sydd yn fwy nâg oll,
 Rhoffy myfyrdod ar y gwledydd pell,
 Ac ar yr oriau byddai'n myn'd i'r bedd.

*Cerdd newydd am briodas, sef, ymddiddan
 rhwng Solinus astudiwr oedd wedi addunedu i
 weddwod.—Thalamius un a'i fryd i briodi.—
 Jusentus llencyn gweddw heb sefydlu ei feddwl.—
 Ouranius difinydd.—A Maritus gwr priod.*

(Love Feast)

Jusentus.

P'ODD bellach bydd in' dreulio ein dysg a'n
 doniau ynghyd?
 Pa ffordd sydd adeiladol in' fwya' fyn'd trwy'r
 byd? [ynghlyn?
 Ai'n weddw mewn monachlog, neu fod wrth wraig
 Ei reswm a'i brofiadau wel d'wedded pob yr un.

Solinus.

Mae hynny'n ddigon eglur mai hawsach yw y
 gwaith, [maith,
 I'r ysgafn droed ei hunan fyn'd trwy'r anialwch
 Na chario beichiau trymion digysur yn ei gôl,
 Sef llusgo gwraig ac eppil trwy'r drysni ar ei ôl.

Thalamius.

'Rwi'n credu'n llwyr wrthwyneb, ac mi wnafl
 hynny'n glir [hir;
 Trwy 'sgrythur y gwirionedd, os sefwch yma'n
 Mai sanctaidd yw priodas er creadigaeth byd,
 Mai'r cyntaf o ordinladau, oedd cwplu dau
 ynghyd.

A bod priodas sanctaidd o wr a gwraig yn un,
Yn gysgod o'r briodas rhwng y Messiah a dyn;
Mae Paul wrth olrhain undeb y cwlwm diwahan,
Yn dweud ei fod yn meddwl am Grist a'i eglwys
lân.

Solinus.

Os oedd priodi Adda yn deip o'r marwol glwy',
'Nol cwympo 'fŷ priodas ddim cysgod o honi mwy?
Nid yw hi'n awr ond arwydd rhaid i lygredig ddyn,
Wrth ryw bleserau eraill heb gwmp'ni Duw ei
hun.

Thalamius.

Pan tynnwyd ar y cyntaf yr asen tan y fron,
A gwneud creadur menyw hawddgara' erioed
o hon;
Dangosodd hyn nad perffaith un gwr o tan y ne',
Nes delo'r asgwrn hwnnw drachefn i'w ei le.

Solinus.

Y boreu gwnawd priodas yn dda a hawddgar iawn,
Ond rhyfedd yr ysgariad ddaeth ynddi hi bryd-
nawn; [ddyn,
Fe geisiodd Adda briod pan oedd e'n berffaith
Yn fuan hon a'i 'speiliodd o'i ddoniau bob yr un.
Mae'r unrhyw ddyfais etto wrth ferched Efa
ynglyn,
Os gallant ddim ond unwaith ledrata calon dyn;
Hwy tynant ef i wared at ryw bleserau mân, [bla'n.
I fwyta o bren gwybodaeth waharddwyd iddo o'r

Thalamius.

Beth os y wraig a gwympodd ac fu'n y trosedd
mawr,
Ond hi a gas addewid o dorri'r ddraig i lawr?
Ac yn y nef oreu-dêg bydd myrdd o honynt hwy,
Os daeth hi a melldith greulon hi ddaeth a ben-
dith mwy.

A gwragedd oedd yn canlyn gan weini o bryd
i bryd, [byd,
Pob peth oedd angenrheidiol i Brynwr mawr y

Hwy saf'sant gydâ'u gilydd yn gryno wrth y
groes, [angeu loes.
Pan oedd ein Harglwydd hyfryd yn dyodde'
Solinus.

'Rwi'n adde' bod myrddiynau Thalamius yn
ddible,
Yn mhlith holl ferched Adda yn teithio tu a'r ne';
Ond beth raid eu priodi? pob teulu wrtho ei hun,
Aed meibion gydâ'u gilydd a merched hwy-
thau'r un.

Rhag ofn cael dy dwyllo mae cryfach nwydau a
dawn

I dwyllo gan y fenyw nâ gwrryw lawer iawn;
O cofia wraig Jehoram, merch * Ahab ydoedd hi,
Nid gwell nâ hon o bosibl Thalamius fydd i ti.

Thalamius.

Na ddywed yn wrthwyneb i'r 'sgrythur fawr ei
dawn,

Sy'n d'wedyd fod priodi yn mhawb yn addas iawn,
Cyfreithlon yw ei phleser, hardd a sancteiddiol yw,
Dihalogedig wely yn unig foddia Dduw.

Solinus.

I rai fo'n ynfyd anllad rhyw feddyginiaeth yw,
Lladd pleser trwy ei wneuthur ac felly'r 'chwant
On'te 'does un gorchymyn i arall is y nen, [yn byw,
I roddi ffwrdd eu gwedd'-dod, a chym'ryd gwraig
yn ben.

Thalamius.

Tri dyben gwnawd priodas, dybenion goreu'n
fyw, [Dduw,
Sef goch'lyd brwnt odineb, a meithrin plant i
I gael rhyw gyfeillgarwch mewn hawddfyd mawr
didrai, [gwae.
Ac i gael helpu eu gilydd tan orthrymderau a
Nid oes dybenion pennach nâ rhain o fewn y byd,
Mae crefydd a moesoldeb yn gryno yma 'nghyd;

Dysgyblaeth gwlad ac eglwys, dysgyblaeth teulu
yw,

Ac 'does ond annibendod fyth heb y rhai'n o fyw.

Solinus.

'Does nemawr yn priodi i feithrin plant i Dduw,
Er pledia pawb ddybenion o ardderchocaf ryw;
Fe oera'r cariad cyntaf yn glau os try y rhod,
A thyna brofedigaeth nad oes o'i bath hi'n bod.

Thalamius.

Mae dau erioed yn gryfach medd Salomon nâg un,
I wr ymgeledd gymmwys yw gwraig medd Duw
ei hun;

Pa fodd cynhesa'r unig, pan delo llif didrai,
Fe gur y donn ei ysbryd, mae'n siwr o lwfrhau.

Solinus.

Nid oes oed 'chydig donnau ddaw gwrdd â
gweddw ddyn,

Ar rieni plant gan mwyaf y daw cystuddiau yn un;
Ac ti gai wel'd Thalamius, nad ydyw gwraig ond
gwan

Mewn dyfroedd o gystuddiau i ddal dy ben i'r lan.

Thalamius.

Mae Lemuel ddysgedig yn dweud mewn geiriau
llawn,

Mai gwraig yw'r trysor goreu, o tan y nef a gawn;
Mai'n well nâ llong marsiandwyr yn dwyn trysor-
au mwy, [ddynt hwy.

'Does neb ond ti Solinus neu'th fath fydd heb-

Mai'n well nâg aur nâg arian, yn well nâ'r mor-
oedd mawr,

Yn well nâ'r holl drysorau sydd yn y dwyrain wawr,
Mai'n well nâ'r perlau goreu, yn well nâ'r peril
drud,

Mae menyw'n well ei hunan nâ'r cyfan yn y byd.

Solinus.

'Dyw honno ond un o gannoedd pe cawn y fath fy
hun, [nglyn

Nis gwaeth er mor anhawsed o fod wrth wraig yn

Ond gwell fod mewn monachlog heb weled men-
 yw mwy,
 Nâ chlymmu mewn priodas â rhai o honynt hwy.
 A honno fel y defni parhaus yn d'od i lawr,
 Bob pryd yn dwrf anesmwyth, rai prydiau'n
 'storom fawr,
 Yn tuchan, yn anfoddlon, yn berwi ynddi ei hun,
 Yn erbyn rhagluniaethau, yn erbyn Duw a dyn.

Thalamius.

Anrhydedd sy i briodas cyssylltu dau ynghyd,
 Arferir o'r gorllewin i ddwyrain eitha'r byd;
 Ac nid oes unrhyw ardal ar wyneb daear lawr,
 Nad yw priodas ynddi erioed o enw mawr.

Solinus.

Nid gras sy'n rhai paganiaid yn mharthau pella'r
 byd,
 Ond dyfais o fywioliaeth i glymmu dau ynghyd;
 Gan un mae torf o wragedd yn llawer gwaeth eu
 Yn Guini neu yn yr India, na slaflaid gydâ ni. [bri,

Thalamius.

O na fydd ffrynd i wedd'-dod mae hwnnw'n ennyn
 greddf - [ddeddf;
 O fyw yn llwyr wrthwyneb i'r seithfed gair o'r
 Mae'n fammaeth i segurdod, pob pleser yn y byd
 Y'nghalon llengcyn gweddwllettânt yno ynghyd.

Solinus.

Mae ym Pryd trist a gweddi ac argyhoeddiad llawn,
 Yn well rhyw feddyginiaeth rhag 'chwantau o
 lawer iawn;

Priodi ni 'chwanega fyth o'r diwairiol ras,
 Ond f' allai gall ei gadw y tân rhag torri ma's.

Yfddw'r, a bwyta'n brinach, a chadw'r melus win,
 Fel gallo'r claf a'r clwyfus i'w gosod wrth eu mhin;
 Bydd ddyfal wrth dy orchwyl, gweddia'n daer
 am ras,

Ti gedwi nwydau i'engetyd fel hyn yn well i ma's.

Thalamius.

Mae gwraig at ddydd o ofid, mae gwraig at ddydd
o wae,

Mae gwraig at ddal ein hysbryd rhag iddo lwfrhau,
Ma'i mewn rhai gorthrymderau ryw brydiau
megis cawr,

Hi garia'r gamp ei hunan pan elo'r gwr i lawr.

Solinus.

Ond beth os hi Dalila fydd honno gwymp i'th ran,
Hi dyrr dy wallt, hi'th 'speilia o'th lygaid yn y man;
'Speiliasant hwy cyn heddyw (oni buasai'r arfaeth
Rai cryfach gras a dyall o lawer nâg wyt ti. [gu]

Thalamius.

Os gweddw fyth a fyddaf myfi gaf dreulio'r nos,
Yn glaf heb unrhyw gymmar i gydymdeimlo a'm
lo's; [cun,
'Does neb o'r un diriondeb, 'does neb o'r ysbryd
'Does neb o'r unrhyw gariad ag ydyw gwraig ei
hun.

Bydd rhai'n dymuno im' farw, er wylo uwch fy
mhen,

Dim cred i gyfneseifiaid, dim cred i forwyn wen;
'Nol olrain gylch o gwmpas 'rwi'n gwybod nad
oes dyn, [fy hun.

A'm câr yn well nâ'm cyfoeth, nes cafw'i wraig

Solinus.

Thalamius taw—ni's gwyddost am ofid o un rhyw,
Os gwedd'-dod etto'n unig y buost ynddo'n byw;
'Mhen 'chydig 'nol priodi er cael y-lana' erio'd,
Daw miloedd o gystuddiau na's gwyddit ti eu bod.

Thalamius.

Pwy ofnau, pwy amheuon, pwy grynu, pwy nacad?
Pa wenwyn sy'n dy ysbryd at briodasol 'stad?
Wel, aros di yn weddw, myfi brioda' glau,
Di flini fod dy hunan, ti yna 'difarhau.

Heb gennyt neb yn gymmar, na neb fod arno'n ffri,
Na neb o'r unrhyw feddwl yn gyfan fel tydi;

Na neb yn gryno i dderbyn dy holl gystuddiau
 'nghyd,
 A'u dadrus yn ei fynwes yn hyfryd bob rhyw bryd.

Solinus.

Mae'r ddegfed ran yn ddigon i rai o'r glebraidd hîl;
 Mae'r hanner yn llawn ddigon i'r oreu un o fil;
 Mae ambell un pe d'wedit dy feddwl wrthi'n llwyr,
 Ti gait yn ôl ei ddannod o'r bore hyd yr hwyr.

Thalamius.

Os rhai sydd yn dafod-rydd yn d'wedyd oll eu gyd,
 Mae rhai a geidw'th gwnsel tra fyddont yn y byd;
 Pwy ŵyr na's ca'i un dyner a'm hargyhoeddo i'n
 fwyn, [ddwyn.
 A guddio fy ngwendidau ac fyddo'm beichiau'n

Solinus.

D'wed Paul mai da y cyflwr o fod wrth wraig yn
 nglyn,
 Ond etto gwell yw cyflwr y sawl fo heb yr un;
 Nâ phriodi gwraig anynad myfi ddewiswn fod
 Mewn anial fan o'r ddaear na welodd dyn erio'd.

Dewiswn i fonachlog heb fyth i wel'd yr un,
 A chael y Bibl sanctaidd yn unig wrth fy nglin;
 A darllen a gweddio yn wastad yno cawn,
 Heb fenyw byth i'm blino o fore hyd brydnawn.

Thalamius.

Yn awr 'rwi'n teimlo'm hysbryd yn crwydro yma
 a thraw

At flodeu têg yn rhedeg fy llygaid maes o law;
 'Rw'i bron sefydlu meddwl, os cafi un i'm rhan,
 Fe saif fy serch nes marw hi bellach yn y fan.

Ma'i'n hardd, ma'i'n dêg, ma'i'n weddus, ac o
 rasusau'n llawn, [ddawn;

Ma'i'n berchen yn ddiammau ar bob rhinweddol
 Ma'i'n well nâ'r byd ei hunan, 'dw'i'n 'mofyn
 dim ond hon,

Mae'r meddwl am ei cholli yn angeu tan fy mron.

Solinus.

Na thrista i'th serchiadau mwy ansefydlog y'nt,
 Llai coel, a mwy cyfnewid, nâg yw'r awelon gwynt;
 Fe alliff nwydau cariad i fod yn fawr eu grym,
 Ac iddynt er mor gryfed o'r diwedd fyn'd yn ddim.

Ac weithiau bydd eu fflamiau yn rhyw angerddol
 dân,

Fe chwyth, fe lysg, fe ddifa y cwbl oll o'i fla'n;
 Fe ddifiodd mewn munudyn, ac 'nol yr elo lawr,
 Fe dry yn oerfelgarwch ac yn gasineb mawr.

Thalamius.

Os byddai'n berchen cyfoeth trueni i hwnnw
 fyn'd,

I un nad yw'n garennnydd, i un nad yw yn ffrynd,
 I ryw un sy'n hiraethu fy ngweled yn y pri', [fi.
 Gwell genni'm plant fy hunan i gael fydd gennyf
 A phe bawn mewn monachlog yn esmwyth yn fy
 A chasglu yno arian fel tywod môr ynghyd; [mryd,
 Fe fyddai fy mherth' nasau fel cigfrain yn y nen,
 Yn brefu am fy mywyd cyn deuai'r dydd i ben.

Solinus.

Cymmer dy ran o'th gyfoeth, o hynny dyro ran,
 Cyfranna ef yn llawen i'r rheidus, ac i'r gwan;
 Ac am fo'n ol wrth farw dy eiddo di nid yw,
 Gad iddo fyn'd yn ddiddig i'r man y mynno Duw.

Thalamius.

Pa beth yw'r hiraeth hynny wy'n deimlo yn
 ddidrai, [mwynhau?

O'm i'engctyd am gael cymmar wastadol i'w
 Tebygwn fod yr asgwrn hyd at y funud hon,
 Yn creu poen o gariad, a dynnwyd tan fy mron.

Mae hiraeth ar ol hiraeth yn wastad yn parhau,
 Ac yn fy ochr aswy tebygwn i y mae;

Mae cariad a chenfigen yn gweithio ynnwi'n un,
 Ac felly fyth y peru nes cael im' hawddgar ddyn.

Solinus.

Mae hiraeth am briodi yn tarddu'n llif i ma's,
 Oddiwrth y diffyg hwnnw sydd o effeithiol ras;

Pan delo cariad Iesu i mewn i enaid dyn, [hun.
 Mae'n sugno'r serch a'r meddwl yn gyfan iddo ei
 A phrin y gellir arfer pob priodasol ddawn,
 Pe'r cyfryw f'ai yn boddi yn nghariad Duw yn llawn;
 'Doedd y pleserau hynny ddim yn Mharadwys
 bur,
 Ac ni fydd dim o honynt o fewn y sanctaidd dir.

Thalamius.

Na ddywed hyn Solinus beth pe bae pawb yn byw,
 Mewn gwledd wastadol loyw o hyfryd gariad
 A fyddai dim priodi? a marw fyddai gyd? [Duw,
 Darfyddai dynion felly cyn deuai diwedd byd.

Solinus.

Thalamius, beth os erlid ar grefydd bur a ddaw?
 A ph'eth os ydyw'r dyddiau peryglus hyn gerllaw?
 Dy ofid fydd dau cymmaint fod gennyt wraig a
 phlant,
 Am hynny rho feddyliau, priodi fyth i bant.

Thalamius.

Pwy bynna' sydd yn edrych ar yr awelon gwynt,
 Neu ar gymmylau'n 'hedeg o ba fath liwiau y'nt;
 Ei ofn a'i gwna yn gyfan ddi-ddefnydd yn y byd,
 Ni heua, ac ni feda, fe drenga o eisiau yd.

Solinus.

O na baet yn ystyried pa beth yw bod yn dad,
 Fath ofal maith dauddyblyg sydd i briodasol 'stad,
 Pa gare, pa gyd-ymdeimlad, pa ofnau diwahan
 Fydd yn terfysgu'th ysbryd am fam a'i gweiniaid
 mân.

Thalamius.

Taw, ffwrdd á'th anghrediniaeth 'bae gennyt han-
 ner mil,

Mae Duw yn ddigon abl i fwyda'r wannaidd hil;
 Rho dro yn mysg y lili ac edrych wisg y rhai'n,
 Neu c'od dy ben i fynu drachefn at y brain.

Am hynny gad fi'n llonydd mae gennyf fwy o ble,
 I wneud yn oleu i ti mai priod yw fy lle;

Mae tân o fewn fy mynwes yn ennyn fore a nawn,
Breuddwydia i mi fynnost mi dreia' hyn o ddawn.

Ouranius, y difnydd.

Na frysia ddim Thalamius mae gormod o ryw dân,
O fewn dy natur ynfyd i ddwyn y pwngc yn mla'n;
Mae llais o fewn y Bibl, mae llais gan Dduw ei
hun, [ynglyn.

Sydd i ti'n gynta' i wrando, cyn myn'd wrth wraig

Paid dithau a bod mor greulon Solinus pechod yw,
Gwrthsefyll deddf cyn cwmpo mewn natur
greodd Duw;

Yn wrryw ac yn fenyw y ddau-ddyn gynta' wna'd,
A Duw ei hun a'u rhoddodd mewn priodasol 'stad.

Gan ro'i gorchymyn iddynt i arfer hyn o ddawn,
Ar ol cyssylltu â'u gilydd, sef hilio'r byd yn llawn,
Y gair mewn 'stad ddiniwed a roddod Duw i ma's,
Ni alwodd 'nol 'mo hono tan oruchwyliaeth gras.

Am hyn mae'r memrwn cynta', ac felly y mae'r ail,
Mewn undeb llwyrâ'u gilydd yn gosod hyfryd sail,
I briodasau nefol, bo'r ddau ddyn yn ddiball,
Yn caru Crist yn gynta', a charu naill y nall.

Mae'n arfer er y dechreu, a hi gas gadarnhad,
Bu rai o'r rhai duwiolaf mewn priodasol 'stad;
Prophwydi, Patriarchiaid, a Phedr 'Postol cu,
Fu'n arwain gwraig o ddautu sydd eglur i myfi.

Ond 'dryched dyn pa ddoniau a gafodd gan ei
Dduw,

Pa un ai dawn o wedd'-dod, ai dawn priodi yw;
Hyn w'r y rhai sancteiddiol gylch-o-gylch tan
y nef,

Derbyn'sant yr enneiniad oddiwrth ei Ysbryd ef.

Ac nid oes ond ei Ysbryd ddatguddia hyn o ras,
Nid rheswm a llythyren a chwilia'r peth i ma's;
Pob cangen sydd yn aros yn y winwydden bur,
A rhei'ny'n unig ydyw a ffeindia maes y gwir.

Mae miloedd o efnychiaid diniwed yn y byd,
Gan ddynion wnaethpwyd felly er rhyw ddyben-
ion drud,

Mae miloedd o wrrywaid golygus a dinam,
Mor farw ag efuchiaid i gorph, o groth eu mham.

Ac yn yr eglwys sanctaidd mae llawer nwyfus
ddyn,

A addunedodd wedd'-dod yn ddirgel wrtho ei hun;
I gael bod mewn gweddïau a myfyrdodau'nghyd,
Mewn caban neu wryf-dŷ a'i ysbryd'ddiary byd.

I'r cyfryw rai a hynny nid priod yw eu lle,
Gwaharddwyd hwynt i gynnyg fath 'stad gan
Frenin ne';

Llai fydd eu temtasiynau, llai fydd eu gofal hwy',
A rhagor gânt fyfyrïo ar Iesu a'i farwol glwy'.

Ac un o'r uifer hynny Solinus ydwyt ti,
Dy le yw bod yn weddw hyd a ddyallaf fi;
Ond paid a haeru allan y dylai pawb i fod,
'Run feddwl a'r un amcan a thi o tan y rhod.

Ni throï'st ti erioed dy lygad ar degwch wyneb-
pryd,

Mae cariad bron a dallu Thalamius oll ei gyd;
Ti dorrit y gorchymyn o fod wrth wraig ynglyn,
Fe'i torrai fe Thalamius o beidio cym'ryd un.

Jufentus.

Wel, rho im' air o gyngor, mae cyngor yn ei le,
Yn un o'r moddion mwyaf tycciannol tan y ne';
Pa fodd y gwnaf fi ddewis? 'does le i ddewis ail,
O bethau mawrion daear y mwyaf tan yr haul.

Ouranius.

'Roedd Adda'n cysgu'n llonydd pan torrodd
Brenin nef,

Yr archoll i gael asgwrn wneud cymmar iddo ef,
Mae'n rhaid i tithau gysgu i'th 'wyllys mawr dy
hun, [ddyn.

Yr amser b'ech ti'n dewis dy bur hawddgaraf

Rhag ofn i gariad cyfoeth yr hwn sydd fawr ei rym,
 Neu gariad cnawd dy dwyllo yr hwn na thal ef
 ddim ; [llawn,

'Dyw tegwch ond diwrnod, neu fel blodeuyn
 Fe cerir ef y boreu, damsengir ef brydnawn.

Rhyw berl yw gwraig rinweddol flodeuyn gwyh
 ei ryw,

Y goreu erioed a dyfodd yn holl greadigaeth Duw;
 Os drwg fydd o'r tu arall nid oes un drwg o'i hail,
 O'r drygau mawr anneirif a welwyd tan yr haul.

Duwioldeb raid gael ynddi on'te ni thal hi ddim,
 Duwioldeb yw ei rhinwedd, duwioldeb yw ei
 grym ; [hi'n siwr

O maes boed dêg ganolig, mae'n rhaid ei chael
 O'i mewn yn dêg a sanctaidd, yn ochr sanct-
 aidd wr.

V cyntaf peth a ddylai i lechu tan dy fron,
 Yw gweddi daer i'r nefoedd mae'n siwr gwr-
 dewir hon,

Am i ti gael cymmares a ddelo yn dy law,
 Trwy bob rhyw deintasiynau i dir y bywyd draw.

Mae gweddi yn fwy nâ chyngor i ffeindio hon
 i ma's, [a gras ;

Mae'n llawer gwell nâ rheswm i bwyso doniau
 Mae ganthi ryw awdurdod o gwrr i'r llall i'r byd,
 I dd'od o'r de' i'r dwyrain a dynion pell ynghyd.

Ffrwyth arfaeth yw ei gwreiddyn, o ran yr arf-
 aeth rad

A drefnodd wedi'n foddion at briodasol 'stad ;
 Ti gai yr hyn weddiaist Tbalamius na fydd wan,
 Ond f'allai mai nid honno debygaist ddeu i'th ran.

Gweddiodd ef Eugenius am gymmariddo'n rhan,
 O'r ardderchoccaf ddoniau a ffeindiodd mewn un
 man ; [yn un

Meddyliodd nad oedd tegwch a gra'sau maith
 Gan neb ond hi Sophia, oedd yn ei wlad ei hun.

nd draw ar hyd Germania wrth deithio'r byd
yn mhell,
cwrddodd ef Eugenius â chymmar lawer gwell;
e gas Sophia farw cyn 'nabod gwr erio'd,
da iawn i Eugenius oedd felly iddi fod.

ydi gai reddf o garu'r sawl roddo'r arfaeth ddrud,
i charu yn anwylach na neb o fewn y byd;
c oni elli ei charu, 't'ai'n berchen aur Peru,
lae'r llais yn ddigon eglur mai d' eiddo di nid yw

mad, ymad yn fuan mae cariad fel y tân,
n-golofn gref anhepgor o bob priodas lân;
well i ti bob temhestloedd i'th gwrdd o'r
ddaeaf hon,
âg i ti fyth briodi heb gariad tan dy fron.

c os i'r nef y gwaeddi foreu-ddydd â phrydnawn,
ymmwysir i'th amgylchiad un o rinweddol
ddawn; [glin,
ai ras, cai ostyngeddwydd, a chariad wrth dy
ai bob rhyw beth attebo dy eisiau di yn un.

ai un yn gyfattedbol i'th oedran gan dy Dduw,
yssylltu hen ac ieuangc ei arfer ef nid yw;
chwng ugain oed a thrugain 'does cariad nem-
mawr iawn,
Chyttuna haf a gauaf, na bore na phrydnawn.

ai un yn well na redodd i'th feddwl etto erio'd,
wchlaw gall ysgolheigion i draethu maes ei
chlod,
n llawer mwy ei rhinwedd, yn llawer llai ei nham,
â'r hon ganmolodd brenin a ddysgodd gan ei
fam.

gwell i ti Fair na Martha, er bod o Fartha'n well
Debygit at ofalu os byddi di yn mhell;

All trafferth blin a gofal trwy eitha'r dydd a'r nos.
Ddim i 'chwanegu'th gysur, ond fe 'chwanega'th
gro's.

Rhydd Mair y blwch o ennaint ei gyd i maes o'r tŷ.
I enneinio traed ei Harglwydd heb adael dim i ti.
Fe delir ar ei ganfed, fe fydd dy dŷ di'n llawn,
O olew, gwîn, a gwenith o fore hyd brydnawn.

Bydd hi'n myfyrio'n galed pa rai o blant ei thad.
Sydd fwyaf tlawd o ddillad, gylch o gylch 'rhydd
y wlad, [yr un
Ma'i'n fynych gydâ'r cleifion, ma'i'n ffrynd i bob
Yn chwareu lle'r offeiriad pan byddo ond ei hun.

Jufentus.

Mae'n well genn'i na hynny o lawer gael yr un
Mae Lemuel y brenin yn ganmol iddo ei hun;
Sy'n dwyn i mewn drysorau oddi yma ac o draw.
Ni raid i'w gwr wrth anrhaith fe 'mddiried ar ei
llaw.

Sy'n 'mofyn gwlan o'r ffeina, a llin at wëoedd gwel.
Ac megis llong marsiandwryn dwyn ei bwyd o bell.
Yn codi cyn y bore, yn ledio ei theulu ei hun,
Cyn gwawrio yn bwyda ei gweision, a'i mherched
bob yr un.

Yn 'mofyn tir i'w brynu, a thalu am dano lawr,
A gwaith ei dwylo hefyd yn plannu gwinllan fawr.
Ma'i yn gwregysu ei lwynau â gofal ac â grym,
Ma'i yn cryfhau ei breichiau, 'does digalonn
hi ddim.

Ma'i'n gwel'd fod ei mharsiandaeth hi'n werth
fawr iawn a thlos, [y nos
Ei chanwyll nid yw'n diffodd trwy gydol fait.
Un llaw rydd at y werthyd, y gogail ddeil y llall.
Rhan hefyd i'r anghenus cyfranna hi'n ddiball.

Yr hon nad yw ei theulu yn ofni dim o'r rhew,
 Ma'i wedi eu dilladu oll yn y 'sgarlet tew;
 Hi wna iddi ei hun garbedau, a llenni gwerthfawr
 drud,
 Ei gwisg yw'r sidan goreu a'r porphor cynnes clud.
 Gwr honno fyddai hynod mewn ardderchocaf
 ddrych,
 Pan yr eisteddo i farnu gyda'r henuriaid gwych;
 Hon a wna liain main-wych, hon wna wregysau
 gwell, [wyr pell.
 A hi a'u gwerth hwy ei hunan draw i'r marsiand-
 Pan yr agoro ei genau yn ddoeth hi dd'wed y gwir,
 Cyfreithiau trugareddau sydd ar ei thafod pur:
 Hi graffa ar ffydd y tylwyth fydd oll o fewn y tŷ,
 Nid bara o seguryd fydd byth ei bara hi.

Ouranius.

Dyw Lemuel wrth osod rhinweddau gwraig i ma's,
 Yn ateb dim o'r nodau tan oruchwiliaeth gras;
 Wrth ganmol gwraig rinweddol ni ddarfu'm
 Prynwr drud
 I ynganu gair o'i enau am un o'r rhai'n eu gyd.
 A Lemuel ei hunan tan ddodi'r ffordd mor gul,
 Na's gellir ei thrafaelu gan wragedd un o fil;
 Sy'n dweud mai siomgar ffafr, mai ofer tegwch yw,
 Ond honno yw'r un oreu ag sydd yn caru Duw.
 A os na fydd hi'n medru na nyddu llin na gwlan,
 F'o'n medru cynnerthwyo a charu'r eglwys lân;
 F'o a gwres o fewn ei chalon yn wenfflam attynt
 hwy,
 Ag sydd yn ffyddlon garu yr Iesu a'i farwol glwy'.
 Ac er na's gall hi wisgo ei thylwyth oll yn glud,
 Mewn sidan, lawnt, a felfed, y ffwr a'r 'sgarlet
 drud;
 Hi tyn hwy etto i wrando pregethau pur y gair,
 Gâd Dduw i ofalu gartref, wel dyna ysbryd Mair.

Hi chwardd yn nghanol gofid, hi yrr gystuddiau
'mhell, [gwell

Hi gân mewn gorthrymderau bod ganddi ddinas
Hi ganmol ei Hanwylyd yn hir cyn codi'r wawr,
Hi'th gadw yn y nesoedd pan b'ech ti ar y llawr.

Hi fag dy blant yn ddiddig yn llawen ac yn rhydd
Hi dysg hwy'n fore rhyfedd yn egwyddorion ffydd
Hi'th barcha di yn briod, hi'th barcha di yn ben,
Hi'th gar uwch pob creadur a welo hi is y nen.

Mae'r athro o blaid-i Mary, ag sydd yn gwrando'n brudd,

A Mary yn erbyn Martha o'r diwedd garia'r dydd;
Mae trafferth heb un sylfaen, 'dyw gofal fyth ond
gwan,

A gair yr athro yn unig ddal Mary fyth i'r lan.

Maritus gwr priod.

Yn awr y mae Ruhama er's trugain lloer ac un,
Trwy rwym priodas gadarn yn gorwedd wrth
fy nghlin;

Mewn cariad y priod'som ond 'rwyf yn ofni'n awr,
O ran anghydsain dymmer â rhan o hono lawr.

Un dduwiol yw Ruhama ac etto ddydd a nos,
I'r ffordd 'rwyffiam arwain o fywyd mae hi'n gro's,
Ac nid wyffinnau'n gydsain â'i ffordd a'i threfn hi,
Mae rhyw groes dynnu'n fynych, oes oes rhwng
Ruwi a mi.

'Rwyf fi'n gweddio beunydd am i ni fod yn un,
Os oera cariad unwaith rhyngof a'm hawddgar
ddyn,

Fe dyrr fe dyrr fy nghalon, 'does gysur yn y byd,
Can's cariad oedd fy nyben wrth ei phriodi gyd.

Mae rhai yn dweud y tynwn y briod iau'n ddiball,
Pan delom ni adnabod tymherau'r naill y llall;
Fel llydnod wedi cyplu pob un ar gylch a fydd,
Yn ledio'r ffordd, yn pori trwy gydol faith y dydd.

Pan dysgom ninnau ein gilydd medd un difin-
ydd mawr,
Y dewn ni'n fwy cyttunol, a gwynfyd welai'r awr;
Yn awr'rw'i bron achredu' does medswno uwrhyw,
A'n gwna ni'n berffaith happus ond mwy o gariad
Duw.

Ouranius difinydd.

Pe gwypech chwi dymherau y naill y llall eu gyd,
Ac ufuddhau a chwympo i'w gilydd ar bob pryd;
Os am y byd a'r bywyd tymhorol byddai'ch dawn,
Ac i dderchafu eich hunain fyddech ond aned-
wydd iawn.

Dau beth raid i ti 'mofyn y ddau nid yw ond un,
Gras cyflawn i Ruhama, gras cyflawn i ti'th hun;
Mae gwr a gwraig bob mymryn fyth fythol yr
unfryd,

Pan na bo o flaen eu llygaid ond achos Duw i gyd.

Wel edrych di am hynny pa ddull yr wyt ti'n byw,
Tros bwy'r wyt yn trafferthu, dy hunan ynte-
Dduw?

Pa beth yw'r unig neges sydd gennyt yn y byd?
Y mae Ruhama'n gwybod dy ysbyrd trwyddogyd.

Am hyn yn daer gweddia, weddiost i ti fydd,
Na bo ond achos Iesu i'th lanw nos a dydd;
Na ddigia am ddim ond pechod, ond bydd yn
ddiddig iawn

Am holl achosion daear o fore hyd brydnawn.

Pan delo hi Ruhama i wel'd dy fod di gyd,
Am bethau uwch y ddaear yn unig a dy fryd,
Hi ufuddha yn union, mae gras a gallu mawr,
I daflu calon gyndyn o uwchder nen i lawr.

Gwasg ar Ruhama wedi'n ei chael hi yn gyttun,
Fod un peth arni'n pwyso fel arnat ti dy hun;
Rhoiddi ei ffordd ei hunan am bethaugwaely byd,
Yna yn ol drachefn cai'r cwbl fo'n dy fryd.

'Nawr yn yr achos mwyaf chwi'ch dau a fyddwch
un, [gyttun ;

Mewn gweddi, mewn elusen, mewn gwrando yn
Fe fydd achosion daear yn llawer llai eu grym,
Nag byth y gwnan' hwy ysgar rhwng eich ysbryd-
oedd ddim.

Fydd bellach un gair chwerw trwy gydol faith y
dydd,

Ond rhyw geryddon melus am ddiffyg sêl a ffydd;
Ceryddon pur am bechod, os caled fyddant hwy,
Ni fagant oerfelgarwch, ond magant gariad mwy.

Diwedd y Caniadau.

TABL

*In dangos pa fodd i gael pob Hymn
wrth y Llinell gyntaf.*

A.

	Tu dal.
A C er bod draw afonydd mawr	536
Achub o Dduw fy enaid caeth	306
Addfwyn Iesu tynn fy meddwl	711
Aeth heibio'r gauaf chwerw dŷ	777
A heibio'r tywyll nos	512
Ai dyma'r arwydd ro'ist i mi	387
Ai Iesu mawr, ffrynd dynolryw	88
Amddifad fedda'i ddim	637
Anfeidrol felus yw dy bedd	336
Anfeidrol yw dy gariad drud	339
Angylion doent yn gyson rifedi gwlith y wawr	320
Angylion, seraphiaid, a saint	193
Anturiaf etto yn mlaen	44
Ant rhagddynt bawb o nerth i nerth ..	107
Anweledig 'rwi'n dy garu	606
Anweledig 'rwi'n dy garu	799
A raid i groesau fyth yn llyn	282
Ar dy enw di, Creawdwr byd	234
Ar dy enw mae'r cenhedloedd	322
A raid im' rodio anial dir	492
Anwylaf wrthddrych f' enaid drud	674
Arglwydd arwain trwy'r anialwch	276
Arglwydd dere â'r newyddion	507
Arglwydd edrych ar bererin	826
Arglwydd ffoed cymmylau mwy	622
Arglwydd, gwel dy bererinion	792
Arglwydd, gweli'r ddraig yn gyfrwys ..	103
Arglwydd rhyddha fy enaid caeth	133
Arglwydd ynot ymddiriedais	465
Ar grasdir crinder cras	632
Ar holl wrthddrychau cig a gwaed	771

Arnat Iesu boed fy meddwl	72
Attat Arglwydd 'rwi'n troi fy wyneb	84
Attat f' Arglwydd dyrcha f' enaid	88
Awn bechaduriaid at y dw'r	81
A ydyw'r diwedd yn neshau	8

B.

Bachgen a aned; Mab ro'w'd in'	205
Bendigaid fyddo'r awr	816
Bendigaid fyth fo enw Duw	4
Beth; Arglwydd welaist ar fy llaw	240
Beth dâl im' ro'i fy serch a'm bryd	79
Beth ydwyf fi? 'doedd genni' ond ffôn	211
Beth wna'i yma yn nghynteddan	669
Beth yw'r achos bod fy Arglwydd	529
Beth yw raid im' ofni ymadael	487
Blant ffyddlon Sion dewch	155
B'le mae tosturi tan y nef	392
Boed bryn y groes, boed Calfari	523
Boed fy mywyd oll yn ddiolch	555
Brydnawn, ar y ddedwyddaf awr a gawn	875
Buddugoliaeth werthfawr lawn	854

C.

Caf fod yn llonydd byth	150
Caf weled cyn bo hir	833
Cheisiais Arglwydd ddim ond hynny	316
Chwī bererinion glân	116
Chwy-chwi 'mhechodau o bob gradd	366
Chwi ferched Salem dre'	33
Chwi ffynnonau bywiol hyfryd	600
Claf wyf a llesg, bron llwfrhau	547
Chwilio am danat addfwyn Arglwydd	797
Clodforwch bawb ein Harglwydd Dduw	55
Clodforwch Frenin nefoedd fry	151
Clyw hyn, o ferch, a hefyd gwel	104
Cod d' olwg, f' enaid, fynu fry	301
C'od f' enaid gwan, yn fuan gwel	58

Tu dal.

Cofia f' enaid, cyn it' dreulio	297
Coronwyd, do, Iachawdwr byd	222
Creawdwr doeth y ddaear lawr	175
Cryfach addewid Duw	655
Cudd fy meieu rhag y werin	735
Cyfarwydda'm henaid Arglwydd	358
Cyfeillion oe'nt mewn dw'r a than	154
Cyn ystyried mi ddechreuais	369
Cymmer Iesu fi fel ydwyf	416
Cyffelyb i fy Nuw	761
Cyn tynnir f' enaid gwan	567
Cystuddiau mawrion o bob rhyw	186

D.

Daccw gariad, daccw bechod	516
Daccw gariad nefoedd wen	623
Daccw'r ardal, daccw'r hafan	656
Daccw'r ardal nefol hyfryd	461
Daccw'r ffynnon heddyw gaed	581
Daccw'r ffynnon i'w dymuno	686
Daccw'r ffynnon wedi ei hagog	571
Daccw'r hyfryd fan ca'i drigo	385
Daccw uffern yn ei harfau	510
Dadguddiwyd dirgelion i ma's	506
Daeth arfaeth fawr y nef i ben	471
'Da'i 'mosyu haeddiant fyth na nerth	808
Daeth fy nghoelbren dwyfol gwir	865
Darfu drysu yn y rhwydau	404
Darfu fy nerth, 'rwi'n llwfrhau	252
Darfu noddfa mewn creadur	736
Dau ryw auaf maith a chwerw	527
Daw amser braf, can's gwawrio bron	38
Daw diwedd ar fy uhaith	15
Deffro f' enaid, deffro yu ufodd	39
Deffro f' enaid mae'n ddiweddar	825
Dere Arglwydd 'fedd y ddaear	74
Dere f' enaid tu a'r bryniau	8
Dere Iesu i'r ardaloedd	46

	Tu da
Deued dyddiau o bob cymmysg	737
Deued pechaduriaid truain	463
Deuwch hil syrthiedig Adda	355
Dewch ferched Sion, dewch yn llu	343
Dewch, frodyr yn eon trwy'r dw'r a thrwy'r tân	168
Dewch, gwelwch Dywysog nefoedd fawr	232
Dewch, gwelwch y preseb a chofiwch yr awr	424
Dewch i'r frwydr, dewch yn union	651
Dewch yma gwelwch un, o ryfeddodau'r ne'	856
Dihidla Iesu'th nefol ras	673
Disgyn Iesu, o'th gynteddoedd	727
Doed uffern, angeu. a holl rym	398
Doed y cystuddiedig truan	466
'Does arnaf eisiau yn y byd	351
'Does dim o tan y rhod	477
'Does oddi mewn i mi ei gyd	480
'Does gyffelyb iddo ef	585
'Does bleser dâl tu yma i'r ne'	617
'Does yn yr anial hyn	633
'Does un rhyw bleser yn y byd	672
'Does arall fan i ro'i fy mhwys	846
'Does dim ar wyneb daear lawr	857
Do, mi flinais ar y welais	452
Draw'r wlad, o'r lle 'rwi'n dysgwyl llwyr ryddhad	50
Draw mi wela'r nos yn darfod	497
Draw mi wela'r ardal hyfryd	681
Dros y bryniau tywyll niwlog	410
Duw, cadw f' enaid bach o hyd	84
Duw yw fy nhad, iddo bo'r clod	148
Duw yw fy nerth a'm nodfa lawn	279
Duw achub fi er mwyn y gwaed	294
Duw, er mor eang yw dy waith	394
Duw anfeidrol yw dy enw	443
Duw anfeidrol yw dy enw	798
Duw dere â'th saint o tan y ne'	493

Duw bydd i mi'n gymmorth, yn gymmorth	
yn awr	613
Duw dere'n glau, mae'n gyflawn bryd . . .	641
Duw teyrnasa ar y ddaear	801
Duw bydd yn gymmorth ar fy nhaith . . .	843
D'wed a gaf fi wel'd dysgleirdeb	64
D'wed p'am yr ofni'm henaid cu	124
D'wed, Arglwydd, p'am caiff pechod cas . .	253
D'wed Iesu a ydyw'm henw i lawr	885
Dwi'n 'nabod dim tu yma'r bedd	184
Dw'i ond pererin tlawd a gwan	857
Dwi'n dysgwyl cael o fewn y byd	858
Dy lwybrau di y'nt hyfryd iawn	65
Dy glwyfau yw fy rhan	91
Dy babell di mor hyfryd yw	106
Dy fwrdd sydd yn gyfoethog iawn	387
Dy gnawd yw'r bara hyfryd fwyd	391
Dyma fi, Arglwydd, wrth dy draed	221
Dyma'r byd y mae taranau	277
Dyma'r pechod sydd yn gwasgu	511
Dyma'r tlawd a'r llesga erioed	583
Dyma bechadur truan gwan	640
Dyma'r truan a'r anghenus	740
Dyma'r tlawd a thyma'r truan	747
Dyma'r rhai ddaeth i maes	758
Dyma'r eiddil yn ymdreiglo	825
Dyna pa'm 'rw'i yn hiraethu	421
Dyua'r dyddiau wyf yn ddysgwyl	780
Dyn dyeithr ydwyf yma	289
Dychwel Arglwydd i'th orphwyfa	437
Dydd yw hwn sy'n pasio heibio	560
Dysgleiria foreu wawr	453
Dyw y blinderau yma fu	406

E.

Edrych Iesu ar dy ddyweddi	795
Edrych 'rwyf fi tros y bryniau	786
Edrychwn draw ar Frenin hedd	214
Efe yw'r Brenin Dafydd bra'	245

Efe yw'r seren siriol sy	9
Ehengodd fy nghalon 'dwi'n dyall pa fodd	44
Eiddo fi ydyw fy Anwylyd	70
Ei enaid doddodd gan y gwres	239
Ei gyfiawnder dwyfol E'	852
Ei glod, sydd heb un terfyn iddo'n bod	878
Ennynaist ynw'i dân	507
Er bod saethyddion lu	383
Er cuwch y bryniau uchel fry	834
Er dy fod yn uwchder nefoedd	800
Er cael fy maeddu yma dro	96
Er fod angen yn fy mygwth	660
Er maint fy llygredd o bob rhyw	862
Er nad ydwyf ond anifail	573
Esgynodd ein Harglwydd mawr hylwydd mwyn hy	164
Esgynodd ein Iesu i fynwes ein Ner	86

F.

Fe dalodd swm y dyled drud	469
Fe ddarfu i mi'n awr i gyd	83
Fe dderfydd y llysiau sydd aml o ryw	296
Fe ddarfu pob ofn, y gair ddaeth i maes	611
Fe gododd rhyw seren tu dwyrain i'r nen	764
Fe flinodd f' enaid bach yn ughri'	819
Fe ddaw, ar y cymmylau maes o law	878
Fe ga'w'd y manna pur	822
Fe'm siomwyd gan bleserau'r llawr	768
Fe safodd y seren yn nghanol y dre'	765
Fe welir rhyw ddyddiau, fy Arglwydd a'i gwyr	612
Fe 'nillodd Iesu'r dydd	815
Fe gododd yn ei erbyn ef	173
Fe'm gwnaeth yn ddoeth wel'd fy hun yn ddall	51
Fe boeliwyd y gyfraith pan dduodd y nen	425
Fe gân 'tuffeddion gras	513
Fe'm llyngewyd i fynu mewn syndod i gyd	426

	Tu dal.
Fe pren y bywyd gwerthfawr sy	393
Fe gynnigodd dyfroedd lawer	446
Fe ro'w'd arno bwys euogrwydd	464
Fe wridia'r awyr fry uwch ben	196
Fel ar y môr o wydr	549
Fel pwysi o fyrrh aroglaidd pur	773
Fel y rhed llifogydd mawrion	528
F' Anwylyd sydd fel lili hardd	774
F' enaid cred, anghofia'th ofid	431
F' enaid deffro i ryfeloedd	720
F' enaid egwan paid ag ofni	429
F' enaid egwan paid ag ofni	483
F' enaid pa'm rhed dy fyfyrddod	713
Fy addfwyn Dad a'm derbyn	742
Fy enaid at dy Dduw	719
Fy enaid athrist, Arglwydd sy	175
Fy enaid gwel i Galfari	213
Fy enaid gwel dy Brynwr mawr	216
Fy enaid, gwel i ben Calfaria	247
Fy enaid, hed tu a'th etifeddiaeth	256
Fy enaid llesg sy'n llwfrhau	566
Fy enaid mae am ganu mawl	63
Fy enaid mewn gwir ofid mae	131
Fy ffiol yma sydd yn llawn	295
Fy haeddiant mawr yn nghanol ne'	577
Fy Iesu yw fy Nuw	636
Fy Iesu yw fy Nuw	654
Fy Iesu Brenin nef a da'r	868
Fy Iesu pen tywysog nef	347
Fy meiau sydd heb rif	748
Fy meiau trymion luoedd maith	742
Fy mawl a'm holl ganiadau eu gyd	182
Fy meiau aml mawr eu grym	537
Fy myfyrdodau i'n felus sy	152
Fy mywyd wyt, fy Nuw, fy Nhad	378
Fy meddyliau i sydd yn 'hedeg	517
Fy nghoelbren gwymppodd ar y wlad	835

Fy nghadwedigol ras	319
Fy ngweddi, dos i'r nef	9
Fy nghwrthgiliadau o bob rhyw	597
Fy noddfa gadarn gry'	629
Fy Nuw, rho'r manna fry	237
Fy Nuw, fy nhrysor drud	291
Fy nymuniad paid a gorphwys	444
Fy undeb i â'i Berson mwyn	114
Fy unig gysur tan y ne'	171
Ffarwel i'r byd a'i ffryns	627
Ffarwel greaduriaid gwycha' eu rhyw	807
Ffarwel i'r byd a'i gystudd blin	858
Ffarwel bleserau'r byd	69
Ffarwel i bleserau gwael	137
Ffarweli bechod a phob chwant	143
Ffarwel bob cnawdol chwant	144
Ffarwel mi âf yn mlaen i'r wlad	230
Ffarwel bleserau o bob rhyw	384
Ffarwel i chwi gynt a gerais	491
Ffortun wych ydyw yr enw	898
Ffoed negeseuon gwag y dydd	538
Ffordd newydd wnawd gan Iesu Grist	162
Ffydd ydyw'm sier sail y daw	67

G.

Gad im' Arglwydd tra f'w'i byw	871
Gelynion creulon sy	41
Gelynion sydd o fesur mawr	350
Genau fy Mhrynwr brofodd flâs	113
Goleu a nerthol yw ei eiriau	467
Goleuni, ac anfeidrol rym	817
Golwg Arglwydd ar dy wyneb	456
Gorchgudd ar dy bethau mawrion	616
Griddfan 'rwyf o tan fy meichiau	793
Grym y 'stormydd sydd yn curo	489
Gweddio 'rwyf, och'neidio yn brudd	45
Gweddio 'rwyf yn min y don	568
Gwel arnai'r meddyg, lawer clwy',	235

Tu dal.

Gwel'd dy gariad annorchfygol	556
Gwel draw fy Mrenin ar y pren	215
Gwel dy anwyl ŵyn yn 'madael.. ..	37
Gweled yr oeddit' byddai'th glod	223
Gwel fi, Arglwydd, wedi fy maeddu	842
Gwell gantho na halogi	375
Gwell yw'th drugaredd a dy hedd	396
Gwlad o dywyllwch wyf yn trigo	270
Gwlad ddieithr oddi cartref	603
Gwna, Arglwydd fi'n golofn gry'	130
Gwna fi, Arglwydd, yn llawen o fore hyd nos	227
Gwnawd cyfammod gwerthfawr rhad	874
Gwrthgiliais, do, oddi wrthyt Ner	252
Gwranddo 'nghwyn tywysog heddwch	236
Gwyddit, fy Naw (on'd rhyfedd hyn).. ..	190
Gwynfyd y rhai dileaist eu bai	85
Gwyn a gwridog yw fy Arglwydd	413
Gwyn a gwridog yw f' Anwilyd	598
Gwyn a gwridog hawddgar iawn	859
Gynt gwelais lwybr rhydd	80

H.

Hardd yn ei dduwdod yw efe	201
Heddyw'r ffynnon a agorwyd	689
Heddyw yw'r dydd 'rwi'n ofni syrthio	509
Hed fy enaid cod i fynu	895
Hen amser arfaethodd i mi gael iachad ..	450
Henffych Iesu'r Duw trag'wyddol	886
Hwy gawsant wel'd, O! gwyn eu byd. ..	153
Hyd yma ni ddychymygodd dyn	806
Hyn yw'm pleser, hyn yw'm hymffrost ..	822

I.

Iachawdwr dynol ryw	315
I ble'r a'i 'mofyn heddwch drud	539
Iechydwrïaeth sydd yn awr	853
Iesu cymmer fi'n dy gôl	872
Iesu, difyrwch fy enaid drud	770
Iesu, dyro dy gymdeithas	783

	Tu dal.
Iesu ei hunan yw fy mywyd	462
Iesu gwyddost fy nghystuddiau	505
Iesu, Iesu, 'rwyf ti'n ddigon	504
Iesu'm ffrynd a'm priod pur	788
Iesu, Mrenin mawr a'm Priod	10
Iesu'r dirmygedig un	368
Iesu, ti ydyw fy mywyd	791
Iesu llawnder mawr y nefoedd	794
Iesu, tro fy ngwae a'm cystudd	796
Iesu ti yw'm hunig noddfa	801
Iesu teyrnasa yn dy rym	810
Iesu attat 'rwyf yn d'od	883
Iesu nid oes terfyn arnat	712
Iesu rhedaf at dy orsedd	700
Iesu nid oes ond dy allu	461
Iesu ti wyt ffynnon bywyd	409
Iesu ydyw fy Nghreawdwr	249
Iesu yw'm ffordd i'r nefol fyd	172
I'r Iesu boed y clod	631

L.

Llawn euogrwydd, llawn o ddychryn	310
Llawn o ofid, llawn o wae	541
Llawn yw, o Dad, y nefoedd wen	262
Llwch wyf fi o'r llwch y daethum	420

M.

Mae arnaf ofn temtasiynau	313
Mae addewid nef o'm hochr	784
Mae arna'i chwant, ti wyddost p'un	183
Mae awyr y dwyrain yn ddysglair uwch ben	766
Mae dydd at ddydd yn d'od i ben	526
Mae cyflawnder maith o haeddiant	572
Mae dy lwybrau cul yn hyfryd	591
Mae fy enaid am ehedeg	840
Mae fy meiau fel mynyddau	564
Mae fy meiau i uwch eu rhifo	451
Mae ein taith i'r nefol fyd	580
Mae fy Nuw yn fy ngheryddu	558

Mae fy nghalon am ehedeg.....	287
Mae gelynion i mi yn chwerw.....	601
Mae gobaith wedi darfod	659
Mae gofid yma'n cadw ei le	540
Mae grasusau pen Calfaria	459
Mae nghalon i'n friw, mewn syched 'rwi'n byw	161
Mae nghystuddiau i'n 'chwanegu	686
Mae hiraeth trwyddw'i am fwynhau . . .	407
Mae holl gariadau'r ddaear hon	787
Mae lluoedd maith y'mlaen	382
Mae, mae, diwrnod hyfryd yn nesau . . .	552
Mae'm ffydd yn gwel'd fy mhriod draw . .	305
Mae'm golwg accw tua'r wlad	809
Mae'm hymdaith dros fryniau i'r gwledydd tu draw	610
Mae'm Prynwr mawr yn Dduw, yn Ddyn .	81
Mae pyrth y nef o led y pen	379
Mae pen ein taith gerllaw	618
Mae'n decach yn ei weidd	621
Mae ofnau yn finteioedd llawn	639
Mae ofnau er eu grym	644
Mae'm siwrnai yn y bla'n	682
Mae pererinion draw o'm blaen	819
Mae'n siwrnai trwy'r anialwch maith . . .	149
Mae'n bryd i ni ganu ni gawsom y fraint . .	169
Mae'r lle sancteiddiolaf yn rhydd	191
Mae'r Tad a'r Ysbryd ynddo'n un	206
Mae'r rhyfel o'n hochor, ni gariwn y maes .	210
Mae'r anialwch wedi'm blino	283
Mae rhyw ddirgelwch llawer mwy	363
Mae'r brenin yn y bla'n	381
Mae'r ffordd yn awr yn rhydd	522
Mae'r graig, mae f' enaid arni'n byw . . .	576
Mae yr Iorddonen fawr	630
Mae'r Ganaan hyfryd draw	644
Mae'r holl greadigaeth faith ynghyd . . .	677

Mae'r gangen beraidd fwyn	838
Mae'r dydd yn d'od i fynu	861
Mae'r dyrfa fawr ag aeth o'r bla'n	885
Mae'r faner fawr y'mla'n	500
Maent wedi anghofio'n lân yn awr	404
Maith yw'r nos a mawr yw'r t'wyllwch	308
Mawr iawn yw gwres y tân	499
Mawr drysor sydd yn eiddo'r saint	75
Mawr iawn fu'r gorfoledd pan gododd ein Ner	209
Megis llestr hen a drylliog	903
Mewn Aipht heb nemawr oleu'r dydd	238
Mewn anial 'rwi'n trigo dyeithr yw'r wlad	435
Mewn anialwch 'rwyf yn trigo	562
Mewn anialwch 'rwyf yn trigo	849
Mewn rhyw anialwch 'rwyf yn byw	565
Mewn cyfyngderau bydd yn Dduw	639
Mewn anial dyrus le	680
Melcisedec ein brenin cawn	244
Mi af yn mlaen er pelled yw	119
Mi ge's ryddhad i'm henaid swrth	115
Mi wnaethum degan gylt o'r byd	211
Mi deithiais ran o'r anial maith	285
Mi dafia maich oddiar fy ngwar	380
Mi wela' dyrfa draw o'm blaen	403
Mi ro'wn ac oll sy ynddo'n awr	472
Mi foddlonaf doed a ddelo	484
Mi welaf draw o bell	503
Mi feddyliais cawn i f' Arglwydd	521
Mi wela' fyrdd yr ochr draw	524
Mi feddylia'th fod di yno	557
Mi ge's gongwest heb ddymuno	563
Mi bellach godaf ma's	624
Mi es trwy'r afonydd dyfnion	683
Mi af trwy'r Iorddonen arw	707
Mi fum mewn ofnau mawr	729
Mi fum mewn ofnau mawr	759
Mi wela'r cwmwl dŷ	728

Mi welaf gwmmwl dŷ	743
Mi â 'mlaen a doed a ddelo	828
Mi af yn mlaen yn nerth y nef	848
Mi ro' ffarwel berffaith glir	863
Mil o bosiau sydd	625
Molianaf byth yr anwyl Oen	135
Molianaf Iesu Grist	31
Mor wag ac mor dwyllodrus yw	307
Myfi ddysgwyliais amser hir	789

N.

Na'd fi adeiladu'n ysgafn	570
Na'd fi Iesu fyn'd yn w'radwydd	734
Na'd fod genni' ond dy ogoniant	599
Na'd fy ngelyn gael ei gongwest	732
N'ad y gwyntoedd cryf dychrynlyd	721
Na foed im' garu mwy	635
'Nawr achub, O fy Nuw	646
'Nawr boddlon wyf can's digon yw	290
'Nawr ar ei fwrdd mae'r Brenin mawr	346
'Nawr mae cymmylau'r nos	837
'Nawr 'rwi'n gwel'd yr ardal hyfryd	430
'Nawr sicr sail i 'ngobaith sy	72
Newyddion bra' a ddaeth i'n bro	132
Ni all rhaid ac ni all natur	615
Ni chesais i yma erioed	514
Ni fedda'i ar y ddaear fawr	535
Ni fedr dim o'r byd	653
Ni feddyliais fod fy siwrnai	709
Ni gerddwn tu a'r wlad	823
Ni ganwn am gariad Creawdwr yn ddyn	449
Ni redwn yn wrol mae'r Brenin o'n blaen	167
Ni welodd llygad dyn erio'd	595
Ni welwn ben ein siwrnai	650
Ni thrig awelon ne'	662
Ni thal im' gyfadde' meiau	733
Nid fy nef yw ar y ddaear	254
Nid fy nghongwest yw ngorfoledd	685

Nid oes aberth o un rhyw	874
Nid oes angel nid oes seraph	882
Nid oes arnaf faich yn gorphwys	311
Nid oes enw yn mhlith angylion	351
Nid oes ar y ddaear lydan	419
Nid oes dim erioed a welwyd	422
Nid oes sisiau un creadur	447
Nid oes draw gyferbyn i mi	450
Nid oes fy Arglwydd mawr	652
Nid oes dim o dan yr wybr	785
Nid oes, ni fu, ni ddaw, mewn unrhyw oes .	876
Nid oes un gwrthddrych yn y byd	93
Nid oes ond f' Arglwydd mawr ei ddawn .	326
Nid oes munud fach o'm bywyd	415
Nid oes pleser, nid oes tegan	723
Nid oes, trwy gydol ddyddiau byr fy oes .	877
Nid newid lle, neu amser maith	750
Nid yw fy nyddiau yn y byd	120
Nid 'wi'n ofni tir y bywyd	486
Nid o'r ddaear mae fy mhleser	525
Nid trysor o arian pur	702
Nid o'r ddaear daw fy ngofid	890
Nid yw'r haul a'i faith fendithion	293
Nid yw y ddaear fawr ei gyd	324
Nid yw'r holl greadigaeth helaeth	614
Nid yw y mur ond teneu a gwan	892
Nid tegwch daear gron	662
Ni's gall angylion nef y nef	532
Ni's gall angylion pur y nef	533
Ni's gall dysgedigion doetha	515
'Nol tywyllwch hir y nos	852
Nyni, mewn cydsein â'r angylaid lu	881

O.

O addfwyn Iesu rho i mi rym	844
O addfwyn Iesu, tyn	718
O anghrediniaeth, clyw	22
O anghrediniaeth fawr ei grym	779

Tu dal.

O am nerth i dreulio'm dyddiau . . .	269
O anwyl Iesu tyr'd i'n cwrdd - - -	388
O! 'a raid i mi wrth'nebu - - -	708
O ardaloedd nefol hyfryd - - -	587
O Arglwydd awdwr hedd . . .	118
O Arglwydd bryd ca'i fyn'd â'm briw . . .	39
O Arglwydd cofia'th angen drud . . .	122
O Arglwydd, dena'm serch a'm bryd . . .	101
O Arglwydd d'wed i mi pa lun . . .	177
O Arglwydd gâd im' dy fwynhau . . .	330
O Arglwydd, gwel fi'n llesg a gwan . . .	17
O Arglwydd grasol bydd o'm plaid . . .	884
O Arglwydd, pa fath bleser sy . . .	293
O Arglwydd pa'm y rhed ein bryd . . .	110
O Arglwydd, 'rhwn sy'n maddeu bai . . .	99
O Arglwydd tyr'd i lawr . . .	811
O Arglwydd tyr'd i lawr . . .	832
O Arglwydd tyr'd yn glau . . .	717
O awelon croes eu nhatur . . .	687
O bob trysorau tan y nef . . .	530
O braf yw meddwl am y fraint . . .	146
O Bugail doeth yr Israel had . . .	136
O clyw fy ngwaedd a gwel fy ngwedd . . .	8
O cymmer fy serchiadau i'n glau . . .	537
O Deffro, c'od fy enaid cu . . .	17
O deffro'm henaid c'od dy ben . . .	887
O deffro'n fore f' enaid gwan . . .	805
O deffro, tro, fy enaid trist . . .	28
O dere fy anwylyd, fy Arglwydd yn ddyn . . .	434
O dere lawr Dywysog nen . . .	643
O deued iechydwriaeth gras . . .	470
O dewch genhedloedd, dewch yn un . . .	869
O diflaned 'stwr creadur . . .	710
O dychwel, Arglwydd mawr . . .	476
O dyma ddyfais fwya' maes . . .	531
O ddedwydd le preswylfa'm Nêr . . .	303
O edrych Iesu lawr . . .	645
O w, trag'wyddol Fab y Tad . . .	46

O f' enaid hed i'r lan tros fryniau uwcha'r byd	855
O f' enaid moria yn ddewr	821
Ofer iawn mae'r nef ei hunan	288
Ofer i mi wel'd y ddaear	703
O flaen y faingc mil miloedd mae	60
O Fugail Israel, dwg fi 'mlaen	19
O fy enaid gorfoleda	442
O fyd! O fyd! pa beth wna'i yma'n byw	906
O Galfaria llifodd hedd	864
O Galfaria mae fy hedd	851
O garcharorion prudd	36
O gwel fi, Arglwydd, dan fy mhwn	224
O gwawria yn glau ddedyddaf, happus ddydd	475
O gwrando nesol Oen	501
O! haeddiant y gwa'd, anfeidrol barhad	587
Oh! Frenin mawr! Oh! D'wysog cun	344
Oh u' allwn godi'm henaid gwan	292
Oh! Rosyn Saron hardd	389
O'i ystlys bur yn cwympe lawr	353
O llefara addfwyn Iesu	738
O moes dy law, 'r Iorddonen mae	220
O Mugail gwych fy Iesu gwiw	73
O na b'ai cystuddu f' Arglwydd	520
O na chawn eiriau bra' o'u bron	200
O na'd i mi garu, fy Iesu'n dy le	436
O! na roddai f' Arglwydd tirion	589
O na ymguddia f' Arglwydd cun	331
O nesol addfwyn Oen	749
O hyfryd fan y ddinas bêr	185
O hyfryd wleddoedd Canaan wiw	775
O Iachawdwr pechaduriaid	273
O Iesu byw. Iachawdwr byd	42
O Iesu dwg yn mlaen dy ras	844
O Iesu gobaith yr holl fyd	800
O Iesu hy y meddyg hael	72
O Iesu mawr y Meddyg gwell	

O Iesu'm ffrynd a'm prynwr rhad	Tu dal.	40
O Iesu'r Arch-offeiriad mawr		335
O Iesu'r bugail da		30
O Iesu'r Brenin mwya' ei fraint		170
O Iesu'r meddyg da		20
Ond ofer ceisio gwynfyd llawn		263
Ond oh! eiddigedd sydd yn lladd		338
O na'd fi Arglwydd tra f'wyf byw		845
O pwy yw hon sy'n d'od yn hy		76
O pwy yw hon sy'n llesg a gwan		70
O'r B'radwys fry doed dw'r i ma's		219
O'r diwedd fe iachawyd fy nghlwy'		154
O'r diwedd trodd y sychdwr mawr		776
O'r enwau gyd a roddir i fy Nuw		433
O'r Ganaan hyfryd wiw		455
O'r holl fendithion gas y byd		385
O'r holl gadwedig lu		6
O'r manna nefol gwiw		647
O sancteiddia f' enaid Arglwydd		602
Os gofyn neb sydd ar y llawr		342
Os oedi 'rwyf, beth wna'i â'r byd		548
Os yw'n gofidiau yn y byd		102
Os yw tegwch dy wyneb yma		423
O tan y nef nid oes ond dwyfol loes fy Nuw		661
O tyr'd ar frys f' Anwylyd pur		108
O tyred Arglwydd mawr		371
O tyred Arglwydd saif wrth raid		638
O tyred Awdwr hedd		358
O tyred Awdwr hedd		314
ed i lawr		574
y gogledd-wynt clir		341
Ysbryd sanctaidd pur		402
d addfwyn Oen, Iachawdwr dynol-ryw		872

P.

wnaf fi yma'n byw	328
r ofna'm henaidd cu	65

Pa ham y rho'ist y cŵn	228
Pa gyfnewidiadau benna'	706
Pa'm Arglwydd yma pa'm mae draw	567
Pam digalona'm henaid gwan	147
Pa'm na b'ai chwant ar fy f' enaid gwan	127
Pa'm, f' enaid, cedwi ddelwau'n hwy	225
Pa'm y caiff bwystfilod rheibus	272
Pa'm y trigaf mewn anialwch	668
Pa'm mae llewod am fy llarpio	684
Pa'm y cwyd bwystfilod rheipus	701
Pa'm 'rwi'n 'mofyn gwlad o heddwch	715
Pa'm y caiff y gwyntoedd creulon	731
Pa'm 'r ofna'm henaid gwan	24
Pa le dechreuaf ganu	647
Palmentir llwybrau i'm'	619
Pan byddwi'nghanol rhyfel poeth	190
Pan delo angeu yn ei rwysg	399
Pan b'wi'n profi pleser yma	525
Pan byddo f' Arglwydd i'mi'n rho'i	534
Pan elw'i maes yn erbyn llu	569
Pan bo glaswellt gwyrdd y ddaear	667
Pan del lluoedd o gystuddiau	793
Pan gwelont obry fwg y byd	197
Pan godo'r haul, pan 'nynno'r gwres	533
Pan mae fy enaid bach mor synn	300
Pan 'rwi'n 'mryson âg eilunod	593
Pan y'i o'w'n i mewn anialwch	840
Parod yw'n Duw i fadden bai	9
Pe ai'r ddaear fawr ei rhod	87
Pe b'ai 'merawdwyr mwya'r byd	
Pe b'ai yn gorfod ar y rhai'n	
Pe cawn adenydd boreu wawr	
Pe meddwn ar angylaid ddawn	
Pe buasai fil o fydoedd	
Pechadur wyf, da gŵyr fy Nuw	
Pechadur wyf 'r Arglwydd a'i gŵyr	
Pechadur wyf ac un e'r rhi'	
Pechadur wyf, ie'r duw ei liw	

3 1197 23114 4715

All library items are subject to recall at any time.

MAR 17 2016

APR 00 77 2018

Brigham Young University

